

HELSINGIN KAUPUNGIN

VIRASTOT JA LAITOKSET

9

1973

HELSINGIN KAUPUNGIN
TILASTOTOIMISTON JULKAISEMA

HELSINKI 1976

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkusanat	1
1. Asunnonjakotoimikunta	3
2. Asuntotuotantotoimikunta	8
3. Elintarvikekeskus	11
4. Hankintatoimisto	16
5. Henkilöasiainkeskus	23
6. Holhouslautakunta	24
7. Huoltokassa	26
8. Huoltotoimi	56
9. Kaasulaitos	59
10. Kaupunginarkisto	64
11. Kaupunginkirjasto	73
12. Kaupunginmuseo	83
13. Kaupunginorkesteri	85
14. Kaupunkisuunnitteluvirasto	98
15. Keskuspesula	101
16. Kiinteistövirasto	116
17. Kotitalouslautakunnan toimisto	118
18. Kunnanasiamiehet	120
19. Lastensuojelutoimi	143
20. Leski- ja orpoeläkekassa	145
21. Liikennelaitos	160
22. Matkailutoimisto	162
23. Metrotoimisto	168
24. Nuorisotoimisto	175
25. Oikeusaputoimisto	178
26. Oppisopimustoimisto	180
27. Palkkalautakunnan toimisto	183
28. Palolaitos	197
29. Puutavarakeskus	201
30. Raittiuslautakunnan toimisto	204
31. Rakennustarkastusvirasto	213
32. Rakennusvirasto	232
33. Revisiovirasto	238
34. Satamalaitos	250
35. Sähkölaitos	255
36. Teurastamolaitos	260
37. Tietokeskus	264
38. Tilastotoimisto	268
39. Ulosottovirasto	274
40. Urheilu- ja ulkoiluvirasto	286
41. Vesilaitos	293
42. Väestönsuojelukeskus	299
Asiahakemisto	299

ALKUSANAT

Käsillä oleva Helsingin kaupungin virastot ja laitokset-julkaisu on toimitettu samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina. Virastot ja laitokset lähettivät toimintakertomuksensa tilastotoimistoon, jossa niitä on jonkin verran lyhennetty, esitystapaa tiivistetty sekä jäsentelyä yhdenmukaistettu.

Toimitustyötä johti aktuaari M a i j a K r i s é.

Helsingissä joulukuussa 1976

Karl-Erik Forsberg

Frenckellin Kirjapaino Oy, 1976
ISBN 951-771-040-42

1. Asunnonjakotoimikunta

Asunnonjakotoimikunnan kokoonpano ym. Kaupunginhallitus asetti päätöksellään 12.2. 1973 uuden toimikunnan, jonka kokoonpano oli seuraava: puh.joht. Erkki Räsänen sekä jäsenet Jouko Helin, Veikko Leander, Väinö Lehto, Erkki Leimu, Irina Matvejew, Lauri Suoranta, Jorma Waronen ja Seppo Väättäinen.

Toimikunta jakaantui kolmeen jaostoon seuraavasti: A-jaosto: pj. Jouko Helin, jäsenet Erkki Leimu ja Jorma Waronen, B-jaosto: pj. Erkki Räsänen, jäsenet Irina Matvejew ja Veikko Leander, C-jaosto: pj. Väinö Lehto, jäsenet Lauri Suoranta ja Seppo Väättäinen.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan olivat vuoden 1971 jako-ohjeet edelleen voimassa kertomusvuonna. Toimikunta koontui jakokautena 40 kertaa ja jaostot 59 kertaa, yhteensä 98 kokousta.

Vuokra-asuntojen jakaminen. Varsinaista vuokra-asuntojen hakuaikaa ei kuulutettu, vaan hakemuksia otettiin vastaan jatkuvasti. Edellisenä vuonna jätetyt hakemukset niiden osalta, jotka eivät olleet saaneet asuntoa, olivat voimassa koko jakokauden. Näitä oli 7 194 ja uusia hakemuksia tuli 2 445, joten kaikkiaan käsiteltiin 9 639 vuokra-asuntohakemusta.

Jaetut vuokra-asunnot

	kpl
— Kiinteistö Oy Hirsipadontie 2—8..	224
» Sähköttäjänkatu 1—3	129
» Maapadontie 3 (Vatro)	22
Yhteensä	375

— Vanhoista kiinteistöyhtiöistä vapautuneet asunnot	521
Yhteensä	896

Huoneistot käsittivät 1h + kk—4h + k ja pinta-alat olivat 31.8 m²—86.09 m².

Asunto myönnettiin mm. seuraavista syistä:

	asunnon saaneita
— häätö tai irtisanominen	515
— talon purkaminen	5
— vailla vakinaista asuntoa	47
— perheen erillään asuminen	9
— kaupungin omien talojen purkaminen, tms. khn päätökset	
— uustuotannosta	19
— vanhoista vapautuneista	149
— työsuhdeasunnon menetys	30
— asunnon kehnous tai ahtaus	72
— lastensuojelu- ja huoltoviraston lausunnot	26
— asuntotuotantotoimikunnan varaukset kiinteistöjen toimihenkilöille	5
— ahdas tai heikko kaupungin vuokra-asunto	19
Yhteensä	896

Asunnonsaantiin vaikuttavia tekijöitä oli useissa tapauksissa varsin monta. Asunnon saaneista oli yksinäisiä 23, nuoria (1949 jälkeen syntyneitä) 48 ja yli 65-vuotiaita 14, minkä lisäksi jotkut iäkkäät henkilöt saivat asunnon päävuokralaiseksi sijoitetun per-

1. Asunnonjakotoimikunta

heen mukana. Perheitä, joiden lapset oli asuntovaikeuksien vuoksi sijoitettu lastenkotiin, oli 26 ja sijoitettuja lapsia 28. Valintatarkaisuihin vaikuttivat myös vakavammat pitkäaikaiset sairaudet. Suurempien lapsiperheiden vuokranmaksukykyä arvioitaessa otettiin huomioon perheelle maksettava lapsiperheiden asumistuki.

Vapautuneista vuokra-asunnoista osoitettiin asunto 372 asunontarvitsijalle ja 149 asuntoa käytettiin kaupunginhallituksen velvoitteisiin.

Omistusasuntoja kuulutettiin haettaviksi neljä kertaa. Kaikkiin kohteisiin tuli yhteensä 5 601 hakemusta.

Jaetut omistusasunnot

	kpl
— Asunto Oy Juhana Herttuan tie 12	126
— Asunto Oy Kirjurintie 4	52
— Asunto Oy Pyyntikintie 5	152
— Asunto Oy Kannelmäen Pientalot	190
Yhteensä	520

Huoneistotyypit olivat 1h + kk—5h + k ja pinta-alat 30.8 m²—119.3 m².

Asunto Oy Juhana Herttuan tie 12:n ja Kirjurintie 4:n osakkeidenmerkitsijöiden valinnassa oli tärkeimpänä jakoperusteena kaupungin vuokra-asuntojen vapautuminen. Asunto Oy Pyyntikintie 5:n ja Kannelmäen Pientalojen osakkeidenmerkitsijöiden valinnassa olivat khn päätöksen mukaisesti ensisijaisina asunnonsaajaryhminä kiinteistönomistajat, jotka myivät kiinteistönsä kau-

pungille ja kaupungin vuokramiehet sekä kaupungin palveluksessa olevat.

Vuokra- ja omistusasuntohakemukset (yhteensä 15 240 kpl) käsiteltiin toimikunnan kokouksissa. Epäselvien ja puutteellisten hakemusten tiedot tarkistettiin poliisi-, lastensuojelu- ja huoltoviranomaisilta tai asuntoasiaintoimiston tarkastajien tarkastuskäynnillä.

A-jaosto käsittelee kaikki kuulutettuja osakeasuntoja koskevat hakemukset ja karsi niistä kuulutuksessa mainittujen etuoikeusohjeiden mukaisesti noin kaksinkertaisen määrän kuhunkin huoneistotyyppiin tulevia hakemuksia toimikunnan lopullista valintaa varten. Samoin A-jaosto valmisteli tärkeimpiä lausuntoja ja kuulutustekstejä.

B-jaosto tutki uusien vuokra-asuntojen jakehdotuksia ja hakemuksia, jotka toimikunta oli pannut tarkastukseen.

C-jaosto käsittelee vanhoista kiinteistöyhtiöistä vapautuvien asuntojen jakamista ja mustalaisten valtionapuasuntojen jakehdotuksia.

Toimikunta antoi pyydettyjä *lausuntoja* ja *päätöksiä* myös muiden kuin kaupungin rakennuttamien kiinteistöyhtiöiden asunnonjakehdotuksista sen mukaisesti kuin v. 1968 asuntotuotantolaisissa on säädetty ja siirretty kuntien tehtäväksi sekä lausuntoja kaupunginhallitukselle eri mietinnöistä sekä kanteluyms. asioista.

Kokouksissa käsiteltiin myös kaupunginhallituksen toimeksiantoja sekä *aravaosakkeiden* lunastustarjouksia. Lunastustarjouksia oli 34, joista 3 koski asunnonvaihtoa.

2. Asuntotuotantotoimikunta

Toimikunnan ja sen teknillisen jaoston kokoonpano. Asuntotuotantotoimikuntaan ja sen teknilliseen jaostoon kuuluivat v. 1973 samat jäsenet kuin edellisenä vuonna, paitsi että sihteerinä toimi Lauri Rautiainen 20.2. lähtien.

Toimikunnan toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Kertomusvuoden aikana piti asuntotuotantotoimikunta 26 sekä sen teknillinen jaosto 20 kokousta.

Lisäksi toimikunnan nimeämät työmaatoimikunnat pitivät rakenteilla olevien asuntorakennusohjelmien työmaakoouksia, katselmuksia ja tarkastuksia yht. 222, joista kaikista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Päätökset. Kertomusvuoden aikana asuntotuotantotoimikunta hyväksyi v:n 1973 rakennusohjelmiin kuuluvien Asunto Oy Kiertotähdentie 4- ja Kiinteistö Oy Pelimannintie 15-nimisten yhtiöiden rakennustöiden suorittamisen kokonaisvastuu-urakoina. Lisäksi toimikunta valitsi v:n 1973 asuntorakennusohjelmien urakoitsijat ja oikeutti toimiston allekirjoittamaan urakkasopimukset. Toimikunta valitsi myös v:n 1974 asuntorakennusohjelmien suunnittelijat.

Asuntorakennustuotanto. Kertomusvuonna suoritettiin asuntorakennusohjelmiin liittyviä töitä seuraavasti:

1. *valmiiksi rakennetut* rakennusohjelmat: asuntotuotantotoimikunta saattoi kertomusvuoden aikana vuosien 1971—1972 asuntorakennusohjelmaan kuuluneiden

(ks. taulu 1) rakennusohjelmien valvonnan päätökseen ja luovutti rakennukset ao. yhtiöille

2. kertomusvuonna olivat *rakenteilla* v:n 1972 rakennusohjelman mukaiset rakennukset (taulu 2.1.), joiden valmistuminen siirtyi v:n 1974 puolelle ja joissa asuttavaan kuntoon valmistuneita asuinhuoneistoja asuntotuotantotoimikunta *luovutti* kertomusvuonna ao. yhtiöiden hallintaan ja hoitoon taulusta 2.2. ilmenevät määrät
3. kertomusvuonna *käynnistettiin* v:n 1973 rakennusohjelmaan sisältyviä rakennustöitä taulussa 3 esitetystä laajuudesta
4. asuntotuotantotoimikunta *johti* kertomusvuonna vuosien 1974—1975 asuntorakennusohjelmien suunnittelua seuraavasti:
 - v:n 1973 asuntorakennusohjelmat, joille anottiin asutushallitukselta asuntolainaa v:n 1974 asuntorakennusmäärärahoista (ks. taulu 4)
 - vuosille 1974—1975 vahvistetun asuntotuotanto-ohjelman mukainen kaupungin oma v:n 1975 rakennusohjelma, joka käsittää
 - vuokra-asuntoja n. 800, yht. n. 60 000 k-m²
 - vanhusten asuntoja n. 250, yht. n. 10 000 k-m²
 - omistusasuntoja n. 400, yht. n. 30 000 k-m²

Ohjelma suunniteltiin toteutettavaksi Pohjois-Haagan, Kannelmäen, Taka-Töölön, Puistolän, Myllypuron ja Itäkeskuksen alueilla.

2. Asuntotuotantotoimikunta

Rakennustöiden suorittaminen. Aikaisemmin omaksutun käytännön mukaisesti annettiin rakennustyöt rakennusohjelmittain asuntohallituksen ohjeiden mukaan suoritetun *urakkakilpailun* perusteella halvimman hyväksytyyn tarjouksen tehneelle urakoitsijaliikkeelle.

Urakkasopimukseen sisällytettiin kaupungin vahvistamat *työvoiman käyttöohjeet*, joita urakoitsijat veloitettiin noudattamaan kai-

kilta niiltä osin, missä ne eivät poikenneet asuntohallituksen antamista vastaavista ohjeista.

Rahoitus. Kaupunginhallitus myönsi kertomusvuonna asuntotuotantotoimikunnan käyttöön 29 000 000 mk.

Valmiiksi rakennettujen rakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitus toteutettiin seuraavasti:

	mk	mk	mk
Valtiokonttori			
— asuntolaina			17 510 000
Ensisijaiset lainat			
— raha- ja vakuutuslaitokset		15 275 000	
— Helsingin kaupunki			
— primäärilaina I	6 049 300		
— primäärilaina II	2 443 200		
— asuntolaina	1 600 000	10 092 500	25 367 500
Omat varat			
— osakepääoma:			
— Helsingin kaupungin rahoittama		2 317 400	
— osakkaiden rahoittama		6 987 600	9 305 000
			<u>Yhteensä 52 182 500</u>

Asuntotuotantotoimistolla oli pienehköjä heti maksettavia kuluja varten 2 000 mk:n käteiskassa, josta pidettiin erillistä kassakirjaa ja laadittiin määräajoin maksetuista menoista tilitykset, jotka alistettiin asuntotuotantotoimikunnan hyväksyttäväksi.

Yleiskustannukset. Kertomusvuoden aikana olivat toimikunnan ja asuntotuotantotoi-

miston yhteiskustannukset 919 048 mk, joka jaettiin tai jaetaan toimikunnan rakennuttamien rakennusohjelmien lattianeliömetrisuhteessa.

Kiinteistöyhtiöiltä, joiden rakennukset valmistuivat, veloitettiin tarkastajien palkkaus- ym. kustannuksia 0.03 mk/m³.

2. Asuntotuotantotoimikunta

Taulu 1. Kertomusvuoden aikana valmistuneet vuosien 1971—1972 asuntorakennusohjelmaan kuuluneet rakennustyöt, jotka valvontatyön päätyttyä luovutettiin yhtiöille:

Rakennusohjelma	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohallituksen hyväksymä loppuhinta	
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²	loppuhinta mmk	loppuselityspäivämäärä
Kiinteistöyhtiöt v. 1971							
Kiinteistö-oy							
— Pakkalantie (+nuorisokoti ja myymälä + lastentalo ym.)	8+2	71 540	14 754 (3 135)	233	63.9	15.3	20.10.73
— Juhana Herttuan tie 7 ja 11 (+toimisto, työhuoneet ja nuorisokoti)	6	49 650	12 138 (873)	197	61.6	10.5	26.2.73
Kiinteistöyhtiöt v. 1972							
Kiinteistö-oy							
— Hirsipadontie 2 (+lastentarha- ja seimi, toimisto ja myymälä)	12+2	58 960	13 365 (1 646)	224	59.7	13.2	22.12.73
Asunto-osakeyhtiöt v. 1971							
— Asunto-oy Teuvo Pakkalan tie 12 + palvelutilat	5	47 440	11 339 (273)	188	60.3	9.9	1.11.73
Asunto-osakeyhtiöt v. 1972							
— Asunto-oy. Kirjurintie 4	2	14 450	3 542	53	66.5	3.3	1.11.73
Yhteensä (muut paitsi asuinhuoneistot)	33+4	242 040	55 138 (5 927)	895	61.6	52.2	

Taulu 2.1. Kertomusvuonna rakenteilla olleet v:n 1972 asuntorakennusohjelmat, joiden rakennustöiden valmiiksi saattaminen siirtyi v:teen 1974.

Rakennusohjelma	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Alustavasti arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustyöt aloitettu
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²		
Kiinteistö-oy Sähköttäjänk. 1 + lastentarha, myymälä ja toimistotilat	4+1	68 000	12 090 (2 599)	269	44.9	16.3	29.11.72
Asunto-oy Juhana Herttuan tie 12	5	33 150	8 348	127	65.7	7.4	8.9.72
Asunto-oy Pyynikintie 5 + palvelutilat	8	44 600	9 921 (1 156)	154	64.4	11.5	23.11.72
Yhteensä (muut paitsi asuinhuoneistot)	17+1	145 750	30 359 (3 755)	550	55.2	35.2	

2. Asuntotuotantotoimikunta

Taulu 2.2. Asuttavaan kuntoon valmistuneita asuinhuoneistoja luovutettiin ao. yhtiöiden hallitusten hallintaan ja hoitoon seuraavasti:

Kiinteistö-oy	Pakkalantie	219 huoneistoa
»	Hirsipadontie 2	224 »
»	Juhana Herttuan tie 7 ja 11	73 »
Asunto-oy	Teuvo Pakkalan tie 12	188 »
»	Kirjurintie 4	53 »
»	Pyynikintie 5	34 »
»	Juhana Herttuan tie 12	93 »
	yhteensä	884 huoneistoa

Taulu 3. Kertomusvuoden asuntorakennusohjelmien mukaisten rakennustöiden käynnistäminen.

Rakennusohjelma	R a k e n n u s t e n		A s u i n h u o n e i s t o j e n			Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustöiden aloittamispäivämäärä
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²		
Kiinteistö-oy							
— Pelimannintie 15 (+ palvelutilat)	11+3	104 260	23 779 (1 219)	421	56.5	24.8	5.10.73
— Pakkamestarinkatu 2 (+ toimistotilat, päiväkoti, myymälä ja autohalli)	2	61 575	11 570 (445) (1 215) (150) (2 365)	187	61.9	18.9	—
— Kasöörinkatu 2 (+ toimistotila ja autohalli)	1	41 900	7 632 (1 200) (1 500)	132	57.8	12.0	4.12.73
— Liusketie 9 (+ palvelutilat)	4	26 740	6 220 (488)	108	57.6	7.3	24.10.73
Asunto-oy							
— Kannelmäen Pientalot	31+4	61 001	16 304	191	85.4	20.4 ¹⁾	18.6.73
— Kiertotähdentie 4 (+ lastentarha ja palvelutilat)	9	34 575	7 962 (363) (107)	133	59.9	9.2	12.10.73
Asuinhuoneistot yht. (muut paitsi asuin- huoneistot yht.)	58+7	330 051	73 467 (9 052)	1 172	62.7	92.6	

1) Ilman asuntolainaa.

2. Asuntotuotantotoimikunta

Taulu 4. Vuoden 1973 asuntorakennusohjelmat, joille anottiin asuntohallitukselta lainaa v:n 1974 asuntomäärärahoista.

Yhtiön nimi	Rakennusten tilavuus m ³	Asuinhuoneistojen			Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustyöt suunniteltavaksi
		pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²		
Kiinteistö Oy						
— Käsiyöläisentie 9 (+palvelutila)	43 204	10 686 (136)	197	54.2	15.2	1.9.74
— Aksiisipolku 1 (vanhustentalo)	20 500	5 148	140	36.8	7.7	1.9.74
— Vesalan Pientalot (+palvelutila)	12 694	3 680 (17)	57	64.6	5.2	1.7.74
— Äyripolku 1 (vanhusten huoneistoja 142 + palvelutila)	58 400	13 528 (612)	301	44.9	20.5	1.10.74
— Lassinlaakso	58 370	15 606	272	57.4	21.9	1.10.74
— Pukinmäki (+palvelutila)	63 750	14 357 (1 064)	273	52.6	22.4	1.10.74
— Alakivi (+palvelutila)	39 960	8 701 (750)	152	57.2	13.3	30.10.74
— Liusketie 3 (+palvelutila)	35 120	8 130 (805)	144	56.5	12.5	15.10.74
Asunto-oy						
— Hirsipadontie 5 (+palvelutila)	30 505	7 330 (333)	120	61.1	10.8	1.9.74
— Käsiyöläisentie 17	12 400	3 152	53	59.5	4.4	1.9.74
— Vesalan pientalot	29 813	8 775	97	90.5	12.3	1.7.74
— Palovartijantie 17 (+palvelutila)	25 040	6 324 (28)	100	63.2	8.9	1.10.74
— Pukinmäki	17 550	4 100	65	63.1	5.7	1.10.74
— Punnuspolku 8	11 161	3 544	32	110.8	5.0	1.10.74
Asuinhuoneistot yht. (muut paitsi asuinhuoneistot yht.)	458 467	113 061 (3 745)	2 003	56.5	165.8	

3. Elintarvikekeskus

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli v. 1973 lopussa 178 (ed.v. 171), josta ruokatehtaassa 45 (45), ruokaloissa 107 (102), kuljetuselimessä 10 (10) ja kassa- ja tiliosastolla 16 (14) henkilöä. Vakinaisia viranhaltijoita oli 49 (54), tilapäisiä viranhaltijoita 1 (1) ja työsopimussuhteessa 128 (116) henkilöä.

Palvelukseen *otettiin* vuoden aikana 63 (34) henkilöä, eläkkeelle *siirtyi* 5 (4), muihin kaupungin laitoksiin 3 (2), *kuolemantapauksia* oli 1 ja kaupungin palveluksesta *erosi* 52 (28).

Henkilökunnan sairaus-, tapaturma- ja äitiyslomia oli kertomusvuoden aikana yht. 3 734 (3 365) päivää vastaten keskim. n. 10 (9) henkilön yhtäjaksoista poissaoloa työstä.

Elintarvikekeskuksessa oli puolipäivätoiminen työterveydenhoitaja 16.7. alkaen. Henkilökunnan terveystarkastukset ehdittiin suorittaa 20 työntekijälle. Työterveyshoitajan vastaanotolla kävi 161 asiakasta, joista 113 oli sairasta. Koko henkilökunnalle suoritettiin lavantauti- ja keuhkotuberkuloositutkimus sekä aloitettiin näytteiden otto kuppataudin toteamiseksi. Henkilöasiainkeskuksen lääkäri teki marras—joulukuun aikana työhöntulotarkastuksen 12 uudelle työntekijälle.

Laitoksen henkilökunnasta osallistui kertomusvuoden aikana kaupungin omiin koulutustilaisuuksiin seitsemän henkilöä sekä muuhun koulutukseen 13 henkilöä.

Toiminta. Elintarvikekeskuksessa valmistettiin ja valmiita ruokia toimitettiin yht. 140 (134) paikkaan seuraavasti:

kansakouluille	
keittoa	2 356 430
eineksiä	1 098 162
dieetti	1 793
ammattikouluille	
keittoa	282 740
eineksiä	13 044
muille kouluille	
keittoa	45 650
eineksiä	—
lasten päiväkodeille	
keittoa	41 915
eineksiä	52 257
leikkikentille ja koulupuutarhoille	
keittoa	253 635
eineksiä	—
toimipaikkaruokaloille	1 135 346
huoltolautakunnan työtuville ..	40 076
vaihtoyökeskukseen	30 071
muille laitoksille yht.	21 477
kaupunginhallituksen tilaisuuksiin	25 419
Yhteensä	5 398 015
(ed. v.	5 401 077)

Ruokatehtaan toiminnan kehittämisessä kohdistettiin päähuomio valmistettävien tuotteiden valintaan ja valmistusmenetelmien kehittämiseen laitoksen kiinteistön sallimissa rajoissa. Valmistuskapasiteetti oli kertomusvuoden aikana käytännöllisesti katsoen kokonaisuudessaan käytössä.

Toimipaikkaruokalat. Elintarvikekeskuk-

sen toimintaan kuului seuraavien kaupungin virastojen ja laitosten henkilökunnalle tarkoitettujen toimipaikkaruokaloiden ja auto-maattipisteiden hoitaminen: Herttoniemen ja Kallion virastotalojen sekä kaupungintalon ja kaupunkisuunnitteluviraston virkamiesruokat, Alppirinteen, viisi liikennelaitoksen, kaksi palolaitoksen, kolme rakennusviraston, seitsemän sähkölaitoksen, kolme vesilaitoksen ruokalaa sekä lisäksi metrotoimiston, pääkirjaston ja Ilmala I:n ruoka-automaatit.

Ruokaloiden yhteinen aukioloaika oli n. 32 300 tuntia, josta liikennelaitoksen ruokaloiden osuus oli n. 12 000 tuntia.

Toimipaikkaruokaloissa suoritettujen kävijämäärälaskelmien mukaan ruokaloiden asiakasmäärä kohosi vuoden aikana yli 2 000 000, vaihdellen kuukausittain 110 000 (heinäkuu) ja 200 000 (maaliskuu) asiakaskäynnin välillä.

Toimipaikkaruokaloiden keittiöissä valmistettiin yhteensä 319 981 ruoka-annosta, näistä Kallion virastotalon keittiössä 97 054 annosta. Lisäksi niissä järjestettiin kaupungin virastojen ja laitosten kahvitilaisuuksia. Ruokaloiden hinnat olivat kertomusvuoden aikana n. 12% luontoissuoritusäännön edellyttämää hintatasoa alhaisemmat, joten tästä aiheutui elintarvikekeskukselle alijäämää.

Kaupungintalon keittiön toimintaan sisältyi kaupunginhallituksen edustustilaisuuksien tarjoilun ja »Kaupunginkellari»-nimisen ravintolan hoitaminen sekä edellämainitun kaupungintalon henkilökunnan ruokalan hoitaminen.

Tuotekehittely kohdistui ensisijaisesti tuotteiden valmistusohjeitten parantamiseen ja siten tuotteiden laadun parantamiseen ja tuotantokustannusten kurissapitämiseen. Kertomusvuoden aikana kehitettiin myös useita uusia toimipaikkaruokaloihin soveltuvia tuotteita. Tuotteiden laadun parantamista ja uusien tuotteiden kehittämistä toimipaikkaruokaloita varten rajoitti kuitenkin hinnoittelun jälkeensä jääneisyys, joka pakotti

kiinnittämään tuotekehittelyssäkin päähuomion kustannuskysymyksiin. Tuotekehittely liittyi myös toimipaikkaruokailua selvittävän komitean työhön.

Hankinnat ja varastointi. Elintarvikekeskuksen käyttämät raaka-aineet hankittiin yhteishankintasopimusten mukaisesti. Sopimusten ulkopuolella olevat raaka-aineet hankittiin tuotantolaitoksilta ja tukkuliikkeiltä. Tavarointien hankinta ja toimitukset tehtiin valmistusohjelman mukaisesti, joten varaston toiminta liittyi kiinteästi tehtaan ja ruokaloiden toimintaan.

Kuljetukset ja laitoshuolto. Keskuksella oli tuotteiden jakelua varten kaksi paketti- ja neljä kuorma-autoa sekä yksi pakettiauto KTK :sta. Kuljetukset hoidettiin ennakolta suunnitellun reittijaon mukaisesti, mutta niiden järjestelyssä oli suurimpana vaikeutena kuljetustarpeen ruuhkautuminen aamutunteihin.

Ruokatehtaan kunnossapitotehtävien hoitaminen kuului kuljetuselimen tehtäviin.

Toimiston tehtäviin kuului lautakunta-asioiden ja keskuksen laskentatoimen, henkilöstö- ja palkkausasioiden sekä muiden toimistopalvelujen hoitaminen. Keskuksen talousarvio oli laadittu kustannuspaikkakohtaisesti ja tuloslaskelmat sekä raportit laadittiin vastuualuekohtaisesti. Laskentatoimen ja toimistotehtävien kehittäminen jatkui kertomusvuonna.

Asiantuntijatehtävät. Asiantuntijalausuntoja annettiin kaupungin virastoille ja laitoiksille niiden suunnitellessa uusia tai saneeratessa vanhoja toimipaikkaruokaloita seuraavasti:

- liikennelaitokselle Töölön uuden ruokalan suunnittelusta
- rakennusvirastolle pääkonttorin ruokalan kunnostuksesta
- kaupunginkanslialle veroviraston ruokalan laitehankinnoista
- kiinteistövirastolle Helsinginkatu 24 ruokalan muutostöistä

3. Elintarvikekeskus

— kaupunginhallitukselle poliisien toimipaikkaruokalasta.

Talous. Laitoksen *tulot* olivat 7 455 731 mk ja *menot* 8 130 391 mk. Alijäämä (674 659 mk) aiheutui kaupungin laitosten toimipaikkaruokalojen hoitamisesta. Luontoissuoritussäännön mukaan hinnoittelun ulkopuolelle jäävät menot muodostivat 76% keskkuksen alijäämästä. Muu alijäämä johtui

sähkö-, liikenne-, vesi- ja palolaitoksen sekä rakennusviraston ruokalojen sellaisista jakelukustannuksista, joita palkkalautakunnan vahvistamat hinnat eivät riittäneet peittämään.

Toimipaikkaruokailun alijäämä oli kertomusvuonna keskimäärin 0.97 mk ruokannosta kohden.

4. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan kokoonpano oli v. 1973 muuten sama kuin edell. vuonna paitsi että sihteerijäsenenä toimi toim.pääll. Arvo Aallon tilalla toim.pääll. Heikki Saxén.

Hankintaneuvottelukunta piti vuoden aikana kaksi kokousta, joista laadituissa pöytäkirjoissa oli yhteensä 21 §. Tärkeimmistä käsitellyistä asioista mainittakoon:

- kaupungin virastojen ja laitosten varastojen hoitamis- ja arvostusperiaatteet,
- kaupunginvaltuuston hyväksymän hankintatoimiston johtosäännön vaikutus hankintaneuvottelukunnan kokoonpanoon,
- kaupungin yleisten hankintamääräysten tarkistaminen.

Kaupunginhallitus tarkisti hankintaohjeissa mm. niiden salassapitoa ja esteellisyyttä koskevia määräyksiä.

Hankintatoimisto. Hankintatoimisto on välittömästi kaupunginhallituksen alainen hankintaorganisaation yhteishankintaelin, joka hankkii tavaroita ja palveluksia kaupungin virastoille ja laitoksille.

Hankintatoimisto huolehtii seuraavista yhteishankinnoista:

- *yleiset hankinnat* (toimisto-, talous- ja koulualan kalusto, tarvikkeet ja välineet, sairaala- ja laitokalusto, soittimet, puhdistus-, siivous- ja kiillotusvälineet sekä -aineet, talousastiat ja -tarvikkeet, elintarvikkeet ja sairaalatarvikkeet),
- *teknilliset hankinnat* (toimisto- ja talous-

koneet sekä näiden huolto, sairaalakoneet ja -kojeet, audiovisuaaliset ja teleteknilliset laitteet),

— *painatushankinnat* (graafisen alan hankinnat ja tähän liittyvät muut tehtävät kuten painatus-, sidonta- ja jäljennöstyöt, sanomajä aikakauslehdet sekä ilmoitusten ja kuulutusten julkaiseminen lehdissä).

Lisäksi toimiston tehtävänä on avustaa pyydettyä virastoja ja laitoksia, joilla ei ole omaa hankintaelintä sekä toimittaa ja jakaa kaikkien hankintaelimien hankintatiedotukset. Edelleen hankintatoimisto huolehtii myös rutiiniluonteisten koko hallintoa koskevien lomakkeiden suunnittelusta, kaupungin sisäisen postin kuljetuksesta ja jakelusta sekä eräistä muista palvelutehtävistä.

Henkilökunta. Henkilökuntaan kuului 17 (ed.v. 20) vakinaista viranhaltijaa ja työsuhteisia toimihenkilöitä 74 (71).

Kaupunginhallitus valitsi toimistopäällikön virkaan hankinta-asiamies, ekonomi Heikki Saxénin 1.1.1973 lukien sekä lisäksi valittiin hankinta-asiamies ja ostaja.

Toimiston palveluksesta erosi kertomusvuoden aikana 46 (35) henkilöä, joista yksi siirtyi eläkkeelle.

Virkavapautta myönnettiin sairauden ym. perusteella 2 028 (1 422) työpäivää.

Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan II luokan mitali myönnettiin yhdelle ja Suomen Kaupunkiliiton hopeinen ansiomerkki 20 vuoden palveluksesta yhdelle henkilölle.

Henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämille kursseille osallistui henkilökun-

4. Hankintatoimisto

nasta 11 henkilöä. Lisäksi eräät henkilökuntaan kuuluvat osallistuivat muihin alan kursseihin ja suorittivat virkamatkoja tutustuakseen oman alansa vastaaviin toimintoihin ulkomailla ja kotimaassa.

Toimitilat ja kalustohankinnat. Hankintatoimiston kertomusvuonna käytettävissä olleet tilat käsittivät yht. 2 240 (2 211) m², joista toimistotilaa oli 708 m² sekä varasto-, työ- ym. tilaa 1 532 m². Kiinteistön Kuortaneenkatu 5 saneerauksen esisuunnittelua hoidettiin rakennusviraston talosuunnitteluosastolla. Toimiston edustaja oli työssä mukana. Päätös saneerauksesta siirtyi seuraavaan vuoteen.

Omaan käyttöön hankittujen kalusteiden ja koneiden arvo oli 37 393 (105 527) mk ja lainavarastoon hankittujen koneiden arvo 452 (4 896) mk. Tärkeimmistä hankituista koneista ja kalusteista mainittakoon seuraavat: kopioraami offsetpainoon, postimaksukone postikeskukseen, kuorensulkijalaite postikeskukseen, kaksi sähkökirjoituskonetta sekä kolme elektronista laskukonetta.

Toiminta. Toimiston vastuualueelle kuuluvien artikkeleiden standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotteluja käytiin kaupungin laitosten ja hankkijoiden kesken. Hankinnat pyrittiin suorittamaan tämän mukaisesti. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaus myyjiltä suoraan virastoille ja laitoksille niin suuressa määrin kuin se oli kaupungille edullista.

Hankintatoimiston jakeluvaraston, konekorjaamon ja painon avulla hoidetaan osa yhteishankinta-alueesta. Valtaosa hankinnoista perustuu hankinta- ja hintasopimuksiin, joista tiedotetaan laitoksille ja joiden perusteella toimitukset tapahtuvat suoraan. Tiedottaminen ja puhelimitse tapahtuva ostopaikkojen ohjaus on voimakkaasti lisääntynyt.

Toimintaa tehostettiin luomalla vakiomennettelyjä ja säännöllisiä neuvottelukosketuksia, joilla virastojen ja laitosten toimeksiannot voidaan etukäteen suunnitellen sijoittaa työ-

ohjelmaan. Kansakoulujen kanslian, lasten päivähoitotoimiston ja sairaalaviraston kanssa sovittiin menettelytavoista mm. seuraavien vuosien perushankinnoissa ja huomattavissa vuotuishankinnoissa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi hankintatoimistolle uuden *johtosäännön* kokouksessaan 3.10.1973. Toimiston nimi on 1.1.1974 lähtien *hankintakeskus*, joka jakautuu hankinta- ja painatusosastoon sekä toimistoon.

Hintataso pysyi alkuvuoden melko vakaana, sensijaan syyskaudella alkoi hintataso nousta ja raakaöljyn hinnannousun myötä vaikeutui kauppojen teko kiinteään hintaan. Tavarapulaa alkoi ilmetä, samoin toimitusajat pitenevät huomattavasti.

Kertomusvuonna tehtiin tarjouspyyntöjä 63 (69), toimiston omia tilauksia 4 886 (5 282). Laskuja tarkastettiin ja käsiteltiin 60 800 (60 600).

Toimistopäällikön päätösluettelossa, jonka pykälämäärä oli 252 (252), käsiteltiin etupäässä henkilökuntaa koskevia asioita.

Vuoden 1973 talousarvion mukaan yhteishankintojen arvo hankintatoimiston vastuualueella oli yht. 48 131 000 mk, josta oli elintarvikkeiden hankinnan osuus 24 781 000 mk.

Hankintatoimisto hoiti edelleen kaikkien yhteishankintaelinten *hankintatiedotusten* toimittamisen ja jakelun. Kertomusvuoden aikana uusittiin 366 (376) hankintatiedotusten sivua.

Tärkeimmät *esitykset* ja *käsitellyt asiat* koskivat kalusteiden ja koneiden hankintoja eri virastoille ja laitoksille.

Hankintatoimisto antoi kaupunginhallituksen pyytämät 25 (24) *lausuntoa* virastojen ja laitosten ehdotuksista kalustohankintamäärärahoiksi v:n 1974 talousarvioon. Lisäksi annettiin 187 (164) kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalusteita, koneita ja kojeita. Näistä 59 (60) lausuntoa koski sairaaloita ja näiden hankintojen arvo oli 2.6 (2.9) mmk.

Konelainaustoimintaa jatkettiin edelleen. Lainavarastossa oli 110 (109) toimisto-, ta-

lous-, konferenssi- ym. konetta tai kojetta. Käytettyä kalustoa ja koneita tarjottiin virastoille ja laitoksille kirjeitse ja puhelimitse.

Talousarvion ravintomäärärahat olivat 24.8 mmk. Kertomusvuonna tapahtunut voimakas hintojen nousu aiheutti näissä määrärahoissa ylityksiä. Tarjouspyyntöjä lähetettiin 12 (13) ja elintarvikekeskuksen lautakunnan päättämiä hankintasopimuksia tehtiin 57 (46) yhteensä 30 (26) eri toimittajan kanssa. Lasten päivähoitokotien n. 2.2 mmk elintarvikehankintasopimus tehtiin ensimmäisen kerran erillisten tarjousten perusteella. Yhteisostona suoritettiin hankinta-arvoltaan n. 150 000 mk:n tuoreiden puolukoiden hankinta.

Hankintasopimuksiin sisältyvien elintarvikkeiden hankinta-arvot olivat seuraavat:

	mk
— kahvi	550 000
— vilja-, sokeri- ym. tuotteet ..	1 400 000
— margariinit ja ruokaöljyt	250 000
— lihajalosteet	750 000
— maitotaloustuotteet	6 800 000
— leipomotuotteet	800 000
— mallas- ja virvoitusjuomat ..	450 000
— kuoritut perunat	530 000
— säilykkeet	1 150 000
— pakasteet	840 000
— pakasteruuat	800 000
— einesruuat ulkopuolisilta hankkijoilta	1 270 000
— lasten päiväkotien elintarvik- keet	2 200 000

Sopimuksia ei tehty lihasta eikä tuoreta-varoista. Näissä tuoteryhmissä vaikeutena oli hintojen jatkuva vaihtuminen sekä laadun epätasaisuus.

Hankintasopimuksia tehtäessä olivat käyttäjien mielipiteet laadun ja hinnan ohella ratkaisujen perustana. Eri laitosten emännistä muodostettu makuneuvosto arvosteli ensimmäisessä kokouksessaan makkarat ja lihajalosteet sekä toisessa hillot ja mehut.

Ruokalistojen yhdenmukaistamista jatkettiin lasten päivähoitokotien ja sairaaloiden osalta. Terveydellisten tutkimusten laboratoriossa ja maidontarkastamossa teetettiin tuotteiden laboratoriotutkimuksia.

Kertomusvuonna hoidettiin sairaaloiden, hoitolaitosten ja terveydenhoitoviraston käyttämien sairaalatarvikkeiden yhteishankinnat. Hankintoja käsittelevä työryhmä kokoontui 11 kertaa. Työryhmään kuuluivat hankintatoimiston ja terveydenhoitoviraston edustajien lisäksi välinehuoltokeskusten osastonhoitajat kaupungin sairaaloista ja vanhainkodeista. Työryhmän jäsenmäärä oli kertomusvuoden lopussa 16 henkilöä.

Sairaalatarvikkeiden yhteishankintojen lisäksi työryhmä tutki uusia tuotteita, kulutustavarakirjanpitoa, tekstiilihuollon kehittämismahdollisuuksia jne.

Puhelinasiat. Kertomusvuoden aikana ostettiin 72 (85) uutta puhelinosuustodistusta. Vuoden päättyessä oli kaupungilla yhteensä 2 645 (2 573) Helsingin Puhelinyhdistyksen puhelinosuustodistusta, jotka jakautuivat sijaintipaikkansa mukaan seuraavasti:

— vaihteiden sarjaliittymi- nä	1 211	(1 179)
— eri toimipaikoissa	1 358	(1 315)
— viran- tai toimenhalti- joiden asuntopuhelimina	76	(79)
	2 645	(2 573)

Viran- tai toimenhaltijain omistaman puhelimen käytöstä virkatehtävissä kaupunki maksoi korvausta 349 (326) puhelimesta. Puhelintyötilausten lukumäärä oli 669 (717). Vuoden lopussa oli 273 (230) yksittäisliittymässä kaukotason estolaite. Sisäisen puhelineluettelon painosmäärä oli 5 500 kpl, painatuskustannukset olivat koko vuodelta 21 129 60 mk (9 067 mk).

Puhelinvaihteita oli 88 (85), joissa oli yht. 1 211 (1 179) sarjaliittymää ja 10 090 (8 662) alapuhelinta. Helsingin Puhelinyhdistyksen toimilupa-alueen ulkopuolella sijaitsevat Hirvihaaran vanhainkodin ja Outamon vastaanottokodin puhelinvaihteet. Kaukotason esto-

4. Hankintatoimisto

laitteet oli 60 (60) vaihteessa ja ohivalinta-laitteet 18 (15) puhelinvaihteessa.

Kertomusvuonna tilattiin seuraaviin koh-teisiin puhelinvaihteiden asennus- ja laajen-nustyöt: Kallion virastotalo, Marian sairaa-la, Rakennusviraston katurakennusosaston läntinen tukikohta, Teurastamolaitos sekä Virastotalo, Hietaniemenkatu 9. Kertomus-vuoden aikana valmistuivat muut paitsi vii-meiksi mainittu kohde.

Vaihteiden ja yksittäisliittymien puhelu- ja perusmaksut olivat seuraavat:

	1972 mk	1973 mk
— puhelumaksut ..	1 094 727	1 210 476
— perusmaksut	726 822	855 771
— vaihdevuokrat ..	318 670	307 672
Yhteensä	2 140 219	2 373 919

Painatusasiat ym. Lomakesuunnittelu kor-jasi vanhoja lomakkeita, suunnitteli uusia sekä suoritti tutkimuksien perusteella saman-kaltaisten lomakkeiden yhdistämistä. Yleis-lomakkeiden valvonta kuului niin ikään lo-makesuunnittelun tehtäviin.

Kertomusvuonna käsiteltiin 160 uutta ja 163 korjattua lomaketta, lomaketarkastuksia tehtiin 116 ja 2 lomaketta poistettiin.

Lomakerationalisointia hoidettiin lomake-yhdysenkilöiden avulla, joita oli 36. Heille pidettiin kaksi tiedotustilaisuutta lomakerati-onalisoinnista ja -painatuksesta. Valtion-hallinnon edustajan kanssa sovittiin eräistä yhteistyömuodoista.

Painatushankinnoista oli kohopainotöitä n. 40% ja offsettöitä n. 60%, josta hankinta-toimiston offsetpaino tuotti n. 15% ja n. 45% tilattiin eri kirjapainoilta. Vahasmonistus-töitä tehtiin sekä hankintatoimistossa että virastoissa ja laitoksissa.

Painatusalan yhteishankinta- ym. lukuja:

V. 1972 V. 1973
1 000 mk

— ulkopuolisten kirjapaino- jen ja sitomojen työt, net- tolaskutus	3 233	4 348
— offsetpainon ja monista- mon laskutus	744	963
— hankintatoimiston välittä- mät ilmoitukset nettohin- noin	1 365	2 002
— sanoma- ja aikakausleh- tien tilausmaksut	327	341
— valojäljennöstyöt, netto- laskutus	1 127	844

Offsetpainon tekemiä offsettöitä oli 3 447 (3 350). Monistamon vahasmäärä oli 36 386 (43 808) sekä painosmäärä A4-koossa 4 184 (5 277).

Jakeluvarasto toimitti kaupungin viras-toille ja laitoksille erilaisia vakiotarvikkeita ja painotuotteita varastosta. Sen lisäksi jake-luvarasto huolehti puhelinluettelon, talous-arvion ja muiden kaupungin julkaisemien teosten jakelusta.

Varastonimikkeiden lukumäärä väheni 115 vuodesta 1969 vuoteen 1973. Lähetysten lu-kumäärä pysyi näinä vuosina saman suurui-sena. Varasto-ostot olivat kertomusvuonna 1 325 992 (1 296 460) mk ja laskutus 1 421 579 (1 260 057) mk. Varastonimikkeitä oli 685 (702) ja lähetysten määrä oli 11 000 (11 800).

Jakeluvaraston kiertoluku oli 4.9 (4.2) ja kiertonopeus 74 (85) päivää.

Vakiointiin kiinnitettiin jatkuvasti huo-miota ja niitä koskevia neuvotteluja käytiin kaupungin laitosten ja hankkijoiden kesken. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaus ilman välivarastointia suoraan virastoille ja laitoksille.

Konekorjaamo huolsi kaupungin omista-mat toimisto- ja taluskoneet. Lisätehtäviin

kuului erikoiskoneiden huollon järjestäminen ja huoltosopimusten tekeminen sekä ulkopuolisten huoltotyön ja laskutuksen tarkkailu. Korjaamon huoltokortistossa oli kertomusvuonna n. 10 500 toimisto- ja talouskoneita. Ulkopuolisten korjaamoiden kanssa tehtyjen huoltosopimusten piiriin kuului 2 000 konetta ja oman korjaamon valikoivan huollon piiriin n. 8 500 konetta, joista huollettiin 2 872 (2 823) konetta. Koneiden korjauksiin käytettiin n. 2 200 (2 300) työtuntia.

Elektronilaskukoneiden huoltoa kehitettiin kertomusvuonna edelleen ja koulutusta jatkettiin maahantuojien järjestämällä kursseilla. Mekaanikkojen työpaikkakoulutukseen käytettiin 100 (160) tuntia.

Ulkopuolisten korjaamoiden huoltolaskutus nousi edelliseen vuoteen verrattuna 26%, mikä johtui yleisestä kustannustason noususta ja huoltohintojen korotuksista sekä pienoistietokoneiden huoltosopimusten lisääntymisestä.

Konekorjaamo suoritti koneiden huolto- toiminnan lisäksi muita tehtäviä, joista mai-

nittakoon seuraavat: suoritettiin sanelukoneiden, elektronisten laskukoneiden ja kopiokoneiden vertailut ostopäätöksiä varten, tutkittiin Nixdorf-kassakonejärjestelmä, annettiin mikroaaltouunien tarkastuslausunto, tehtiin asunto-oikeuden tehokirjoitussovellustutkimus sekä annettiin teknilliset lausunnot sairaaloiden laboratoriolaitehankinnoista.

Talous. Hankintatoimiston menot olivat kertomusvuonna 2 408 664 mk.

Oman tuotannon laskutus oli 2 660 000 mk (2 230 000 mk) ja tulot 1 133 000 mk (921 000 mk).

Hankintatoimiston työsuoritusten, jakeluvaraston artikkeleiden sekä julkaisujen ja painotuotteiden hinnoittelussa noudatettiin kaupunginhallituksen yleisjaoston päätöksessä 12.12.69 § 7625 mainittuja periaatteita. Näillä tuloilla pyritään kattamaan oman tuotannon välittömät kustannukset. Yhteishankintakustannukset katetaan talousarviovaroilla.

5. Henkilöasiainkeskus

Yleistä

Vuosi 1973 oli henkilöasiainkeskuksen kolmas toimintavuosi, jonka aikana keskityttiin pääasiallisesti työturvallisuusorganisaation jäsenten kouluttamiseen ja toiminnan koordinoimiseen ja ohjaamiseen. Uudelleensijoitustoimintaa hoitava yhdysmiesverkosto aloitti työnsä, samoin aloitettiin sisäisen tiedustustoiminnan kehittäminen. Pääkaupunkiseudulla vallitseva työvoimapula ilmeni myös Helsingin kaupungin hallinnossa vaikeuttaen tehtävien täyttämistä ja lisäksi vaihtuvuutta. Tämän vuoksi kertomusvuonna kiinnitettiin entistä enemmän huomiota henkilöstöhankinnan kehittämiseen sekä perehdyttämisen järjestämiseen. Myös yhdenmukaisten periaatteiden ja suuntaviivojen luominen henkilöstöhallintoon eli *henkilöstöpoliittisen ohjelman* kehittäminen aloitettiin, jotta kuva kaupungista työnantajana selkiytyisi. Henkilöstöhallinnon eri tehtäväalueisiin kohdistuneilla kartoituksilla ja esitutkimuksilla pyrittiin luomaan perusta erityisesti nykyistä monipuolisemman ja tehokkaamman henkilöstösuunnittelun aikaansaamiseksi.

Virastoille ja laitoksille pyrittiin luomaan edellytykset soveltaa laadittuja henkilöstöhallinnon kehittämisperiaatteita ja -suunnitelmia käytäntöön. Tätä varten kertomusvuonna jatkettiin hallintokuntiin tarvittavien henkilöstöhallinnon organisaation sekä

henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmän suunnittelua.

Koulutustoiminnassa kiinnitettiin entistä enemmän huomiota kehittämisen ja suunnittelutyöhön. Koulutusosaston henkilökunnan varsin suuri vaihtuvuus vaikeutti kuitenkin sekä tätä toimintaa että koulutusohjelman mukaisten kurssien ja seminaarien järjestämistä.

Kaupunginhallituksen henkilöasiainjaosto

Tehtävät, kokoonpano, kokoukset ym. Henkilöasiainkeskuksen luottamusmieselimenä toimi kaupunginhallituksen henkilöasiainjaosto, jonka tehtävänä on mm. johtaa, valvoa ja kehittää henkilöasiainkeskuksen toimintaa, ratkaista periaatteellista laatua olevat kaupungin henkilöstöpolitiikkaa koskevat asiat, käsitellä ja hyväksyä kaupungin henkilökunnan koulutusta koskevat yleisuunnitelmat, valvoa, että keskus toimii kaupungin kokonaisedun mukaisesti ja tehokkaassa yhteistoiminnassa kaupungin keskuhallinnon muiden elimien sekä kaupungin virastojen ja laitosten kanssa.

Jaoston kokouksissa toimivat esittelijöinä henkilöasiainkeskuksen päällikkö ja osastopäälliköt. Jaostolla on oikeus kuulla asian tuntijoita.

Kertomusvuonna henkilöasiainjaoston kokoonpano oli sama kuin ed. vuonna. Jaosto kokoontui yhdeksän kertaa.

Henkilöasiainkeskus

Tehtävät ja organisaatio. Henkilöasiainkeskukselle kuuluivat lähinnä seuraavat tehtävät:

- kaupungin henkilöstöpoliittisen ohjelman kehittämisen sekä tämän ohjelman toteuttamista koskevien ohjeiden antaminen ja niiden noudattamisen valvonta,
- asiantuntija-avun antaminen kaupungin virastoille ja laitoksille niiden henkilöasioiden organisaation ja hoidon kehittämiseksi,
- kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätösvaltaan kuuluvien henkilöasioiden valmistelu kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien toimeksiannosta sekä
- muiden sen tehtäväksi annettujen keskuksellisen henkilöasioiden hoitaminen.

Toiminta kohdistuu edellä esitettyjen tehtävien osalta pääasiallisesti periaatekysymysten valmisteluun, menettelyohjeiden antamiseen sekä niiden käytäntöön soveltamisen ohjaukseen ja valvontaan. Hallintokunnat puolestaan huolehtivat kukin omalta osaltaan henkilöasioiden varsinaisesta hoitamisesta ja periaatteiden käytäntöön soveltamisesta.

Henkilöasiainkeskuksessa on työvoimaosasto, koulutusosasto, tutkimusosasto ja toimisto. Osastojen ja toimiston tehtäväjaon määrää henkilöasiainpäällikkö.

Lausunnot. Kaupunginhallituksen henkilöasiainjaosto antoi kaupunginhallitukselle yhteensä 18 lausuntoa. Eri virastoille ja laitoksille annetut lausunnot koskivat pääasiassa työterveydenhuoltoa, sisäisen tiedotustoiminnan järjestelyä, kaupungin työntekijäin sosiaalituloissa ilmeneviä puutteellisuksia,

toimipaikkaruokailua, työturvallisuutta, virastojen ja laitosten PTS-suunnitelmia, konekirjanpitiötyön vaatavuusasteen määrittelyä, oman auton käyttöoikeuden myöntämistä virka- tai työtehtävissä ja koulutuskysymyksiä.

Henkilökunta. Henkilöasiainkeskuksen päällikkönä toimi varat. Kalevi Ylä-Hokkala 30.10.1973 saakka, jonka jälkeen oli vt. päällikkönä Reino Tuomi.

Henkilöasiainkeskuksessa oli kertomusvuonna 8 vakinaista ja 2 tilapäistä virkaa, 25 työsopimussuhteista tointa sekä 37 työsopimussuhteessa olevaa toimistokoululaisia.

Vuoden päättyessä oli eri osastoilla henkilökuntaa seuraavasti:

- *työvoimaosasto*: osastopäällikkö, vt. Arto Antman (30.10. saakka Reino Tuomi), johtava työterveydenhuoltolääkäri Carl-Gustaf Gröndahl, työvoimasuunnittelija, työhönsijoittaja, työntutkimusteknikko, työvoimasuunnittelija, turvallisuuspäällikkö, työturvallisuustarkastaja, työterveydenhoitaja ja suunnitteluapulainen;
- *koulutusosasto*: koulutuspäällikkö Esko Posti sekä apulaiskoulutuspäällikkö, koulutussuunnittelija, 2 kouluttajaa sekä tutkija;
- *tutkimusosasto*: osastopäällikkö Martti Suhonen sekä 5 tutkijaa ja 2 tutkimusapulaista
- *toimisto*: toimistonhoitaja, 2 kanslistia, 6 toimistoapulaista ja vahtimestari.

Henkilökunnan koulutus. Henkilöasiainkeskuksen henkilökunta osallistui kertomusvuonna mm. seuraaville ulkopuolisten järjestämille kursseille:

- Oy Alko Ab:n Managerial Grid-seminaari
- Suomen Kaupunkiliiton kunnallishallinnon rationalisointikonferenssi ja henkilöstöpolitiikkaa käsittelevä kurssi
- Työterveyslaitoksen työsuojelukoulutuspäivät, 4. työterveyshuollon peruskurssi, XX työterveyspäivät, työkyky- ja kuntoutusarviointikurssi, työsuojelukoulutta-

5. Henkilöasiainkeskus

jäpäivä ja 2. turvallisuuspäälliköiden neuvottelupäivä

- Oy Rastor-Instituutin tilastoalan jatkokoulutuskurssi ja koulutustarpeen tutkimuspäivät
- Johtamistaidon Opiston henkilöstöhallinnon erikoisseminaari
- Liikkeenjohdon Instituutin seminaari »Organisaation kehittäminen».

Virkamatkat. Henkilöasiainkeskuksen edustajat osallistuivat Kööpenhaminassa järjestettyyn Pohjoismaiden pääkaupunkien henkilöstöhallinnolliseen konferenssiin sekä Pohjoismaiden pääkaupunkien johtavien työterveydenhuoltolääkärien kokoukseen Osllossa.

Toimitilat. Henkilöasiainkeskus sijaitsi kertomusvuoden ajan Kallion virastotalossa, 9. kerroksessa ja koulutusosaston kurssien toimisto Dagmarinkatu 3:ssa.

Työvoimaosaston toiminta

Aloitetoiminta. Henkilöasiainkeskuksen nimeämä aloiteasiamies toimi kaupungin aloitetoimikunnan sihteerinä sekä valmisteli ja esitteli toimikunnan käsiteltäväksi tulleet asiat.

Aloitetoimikunta käsiteli kertomusvuonna loppuun 42 (ed.v. 39) aloitetta. Näistä palkittiin 14 (16) eli n. 33 (41) %. Palkkioiden yhteismäärä oli 3 710 (1 880) mk, keskimääräinen palkkio 265 (118) mk ja suurin 500 (400) mk.

Työllisyyslakiasiat. Työllisyyslain edellyttämien työohjelmien ja työsuunnitelmien laatimisen koordinointi sekä työmäärärahoihin palkatun työvoiman käytön seuraaminen oli kertomusvuonna henkilöasiainkeskuksen työvoimaosaston tehtävänä. Vuoden aikana vaihteli työmäärärahoihin palkattujen työntekijäin keskimäärä kuukausittain 4 165—5 171:n välillä (toukokuu—tammikuu).

Kertomusvuoden aikana laadittiin tarkistettu työohjelma vuodelle 1973, alustava

työohjelma vuodelle 1974 sekä työsuunnitelma vuosille 1974—78.

Henkilöstön hankinta ja perehdyttäminen. Henkilöasiainjaosto hyväksyi henkilöstöhankinnan järjestelyä sekä henkilöstötarpeen ja -hankinnan suunnittelun kehittämistä tutkineen työryhmän selvityksen 4.12.1973. Jatko-toimenpiteiden toteuttamiseksi vt. henkilöasiainpäällikkö perusti uuden työryhmän laatimaan menettelytapaohteet henkilöstöhankinnan tehostamiseksi ja niihin liittyvät lomakkeet. Lisäksi vuoden vaihteessa asetettiin toinen työryhmä selvittämään työvoimapulan nykyistä tilannetta, todennäköistä kehitystä ja keinoja työvoiman saannin helpottamiseksi sekä tekemään näistä tarvittavat esitykset kaupunginhallitukselle.

Henkilöasiainpäällikkö asetti kertomusvuonna työryhmän selvittämään henkilöstön perehdyttämistä eri virastoissa ja laitoksissa. Selvitys ja kehittämissuunnitelma valmistuivat 30.9.1973.

Henkilöstön sosiaalitulat. Helsingin kaupungin tuntipalkkaisten työntekijöiden ja vastaavissa oloissa työskentelevien viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden sosiaalituloja selvittänyt työryhmä sai työnsä valmiiksi kesäkuussa. Kaupunginhallitus käsittelee asian 3.9. ja antoi virastoille ja laitoksille kehotuksen suorittaa tarvittavat korjaukset niissä sosiaalituloissa, jotka eivät täyttäneet työturvallisuuslain 10 §:n vaatimuksia.

Toimipaikkaruokailu. Kaupunginhallitus perusti elokuussa toimipaikkaruokailukomitean, jonka tehtävänä oli toimipaikkaruokailua tutkineen työryhmän esittämien toimenpiteiden kehittämisvaihtoehtojen ja niiden kustannusten selvittäminen. Komitean oli määrä tehdä kaupunginhallitukselle ehdotus ruokailun kehittämissuunnitelmaksi rahoituksineen. Suunnitelman valmistuminen siirtyi seuraavaan vuoteen. Komiteassa oli edustaja henkilöasiainkeskuksen työvoima- ja tutkimusosastolta.

Sisäinen tiedotustoiminta. Kuntien ja kuntainliittojen sisäisen tiedotustoiminnan jär-

jestämistä koskevan sopimuksen 7 §:n tarkoittamista Helsingin kaupungin virastoja ja laitoksia koskevista sisäisen tiedotustoiminnan sovellutusohjeista neuvoteltiin palkkalautakunnan ja henkilöasiainkeskuksen sekä toisaalta sopijajärjestöjen edustajien kesken. Kaupunginhallitus vahvisti sovellutusohjeet 16.4. sekä nimesi niiden edellyttämän Helsingin kaupungin sisäisen tiedotustoimikunnan 15.10. Henkilöasiainkeskus valmisteli toimikunnan lähiajan tehtävien kartoitusta ja muita asian vaatimia toimenpiteitä sekä aloitti tiedotuskoulutuksen.

Uudelleensijoitus- ja työvoimansiirtotoiminta. Kaupunginhallitus hyväksyi uudelleensijoitus- ja työvoimansiirtotoiminnan suuntaaviivat 7.5. Asiasta järjestettiin tiedotustilaisuuksia virastojen ja laitosten johdolle sekä pääluottamusmiehillä ja näiden varamiehille. Julkaistiin uudelleensijoitus- ja työvoimansiirtotoimintaa käsittelevä vihkonen. Virastojen ja laitosten uudelleensijoitustoimintaa varten nimeämille yhdyshenkilöille pidettiin luento- ja neuvottelupäivä syyskuussa. Yhdyshenkilöiden toimintaohje valmistui marraskuussa.

Uudelleensijoitustoimintaan liittyvän suunnitelmallisen kuntoutus- ja suojatyöpaikka-toiminnan järjestämistä selvittämään henkilöasiainpäällikkö perusti työryhmän 8.6. Henkilöstön kuntoutustarvetta selvittelevä tutkimus aloitettiin kertomusvuonna yhteistoiminnassa Työterveyslaitoksen, Kunnallisen eläkelaitoksen ja Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton kanssa.

Henkilöasiainkeskuksen toimesta sijoitettiin uudelleen kertomusvuonna yhteensä 53 henkilöä. Näistä 41 oli entiseen työhönsä kykenemättömiksi tulleita, mutta uudessa työssään täysin työkykyisiä.

Työterveydenhuolto. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.12. Helsingin kaupungin henkilökunnan terveydenhuoltosäännön, joka perustuu työmarkkinaosapuolten neuvottelemaan kunnallisen sopimusvaltuuskunnan

mallisääntöön ja sovellettiin Helsingin olosuhteita vastaavaksi.

Kertomusvuoden toiminnassa oli etusijalla lakisääteisten terveystarkastusten järjestäminen. Henkilöasiainkeskuksen esityksestä kaupunginhallitus solmi Työterveysäätiön kanssa lokakuussa 1972 sopimuksen, jonka mukaan Työterveyslaitos suorittaa toistaiseksi kaupungin henkilökunnan määräaikaistarkastukset työturvallisuuslain 44 §:n ja sen perusteella annetun valtioneuvoston päätöksen tarkoittamissa töissä. Työterveyslaitoksella suoritettiin kertomusvuonna 211 määräaikaistarkastusta. Meluisessa ympäristössä työskenteleville tehtiin henkilöasiainkeskuksen toimesta 573 määräaikaistarkastusta.

Suunnatuista tarkastuksista mainittakoon kiinteistöviraston, liikennelaitoksen ja rakennusviraston yht. 27 tärinälle altistetun työntekijän tutkimukset.

Suunnitelmien mukaisesti aloitti vesilaitoksen työterveysasema toimintansa tammi-kuussa, elintarvikekeskuksen heinäkuussa sekä sähkölaitoksen ja sairaalaviraston työterveysasemat elokuussa. Helsingin kaupungin työterveydenhuoltohenkilökunnan vahvuus henkilöasiainkeskus ja liikennelaitos mukaan luettuina oli vuoden lopussa viisi lääkäriä, 16 työterveydenhoitajaa, kolme sairaanhoitajaa sekä neljä toimistoapulaista. Kaupungin sairaaloissa oli kolme lääkäriä ja neljä terveyden- ja sairaanhoitajaa työpaikaterveystenhuollon tehtävissä.

Vaikka kaupungin palveluksessa olevan ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa hoitavan työterveysaseman toiminnan aloittaminen siirtyi vuodelle 1974, työhöntulotarkastukset aloitettiin kuitenkin sähkölaitoksen ja sairaaloiden palvelukseen tulevien osalta näiden omilla työterveydenhuoltoasemilla. Vesilaitokselle ja elintarvikekeskukseen tulevat tarkasti henkilöasiainkeskuksen lääkäri.

Työturvallisuustoiminta. Vuonna 1972 tehtyyn sopimukseen perustuvat uudet työturvallisuusorganisaatiot olivat valmiina kertomusvuoden alkaessa kiinteistövirastoa lu-

kuun ottamatta. Työturvallisuusorganisaatioiden uusille jäsenille järjestettiin 15.—19.1. opintopäivät. Järjestelmällinen työturvallisuuskoulutus aloitettiin toukokuussa. Työsuojelun keskustuimikunnan suosituksen perustuvat, viikon pituisiksi laajennetut kurssit jatkuvat vuonna 1974.

Henkilöasiainkeskus avusti myös *luennoin* eri virastojen ja laitosten järjestämiä omia työturvallisuuskursseja ja -valistustilaisuuksia. Kaupungin palveluksessa olevia osallistui lisäksi sopimusjärjestöjen toimeenpanemille alan kursseille. Kertomusvuonna suoritettiin virastoissa ja laitoksissa työturvallisuustarkastuksia ja työhygienisiä mittauksia sekä jaettiin alan kirjallisuutta, neuvoja ja ohjeita. Kolmen viraston työpaikoilla järjestivät Työterveyslaitoksen asiantuntijat ergonomisia tutkimuksia.

Kaupungin työturvallisuustoimikunta piti kertomusvuonna 6 kokousta, joista pöytäkirjaan on merkitty 50 pykälää.

Kaupungin virastoissa ja laitoksissa sattui kertomusvuonna 3 286 (ed.v. 3 333) korvattua työtapaturmaa, joista työmatkatapaturmia 603 (601) eli 18,4 (18,0) %. Tapaturmien lukumäärä pieneni edellisestä vuodesta 47:lla eli 1,4 %:lla. Korvatuista työtapaturmista aiheutuneiden sairauspäivien määrä oli 47 644 (52 788). Sairauspäiviä yhtä tapaturmaa kohden oli keskim. 14,5 (15,8). Virastojen ja laitosten keskimääräinen työtapaturmatiheys oli 11,3 (11,6) ja korvausten loppusumma 2 704 686 (2 454 836) mk. Korvauksia maksettiin kertomusvuonna keskim. 823,09 (736,52) mk yhtä tapaturmaa kohden.

Koulutustoiminta

Kertomusvuonna koulutustoiminta käsitti pääasiallisesti johtamistaidon, työnopetuksen, toimistotekniikan, kokous- ja neuvottelutaidon ja kunnallishallinnon kurssit sekä uusina kursseina työturvallisuus- ja luottamusmieskurssit.

Seminaaritoiminta käsitti toimistopäälliköiden jatko-seminaarin sekä seuraavat uudet seminaarit: terveydenhuollon vaativissa hallinnollisissa tehtävissä toimiville järjestetty terveydenhuoltohallinnon seminaari, henkilöstöasioita hoitaville tarkoitettu henkilöstöhallinnon seminaari sekä talouspäälliköiden tehtäväkenttää palveleva taloushallinnon seminaari.

Silmällä pitäen virastojen ja laitosten mahdollisuuksia järjestää omiin erityistarpeisiinsa perustuvaa koulutusta, koulutusosasto jakoi omasta koulutusmäärärahastaan virastoille ja laitoksille 50 000 mk. Osasto avusti koulutuksen teknillisissä järjestelyissä, mutta toteutuksen virastot ja laitokset hoitivat itseään.

Henkilöasiainkeskuksen käytettäväksi annetun määrärahan puitteissa palkattiin kertomusvuonna keskim. 1 1/2 kuukauden ajaksi sähkölaitokselle yksi, matkailutoimistoon yksi sekä kaupunkisuunnitteluvirastoon kaksi AIESEC-harjoittelijaa, joiden palkkamenot olivat yht. 7 471 mk.

Koulutustoimintaa haittasi kouluttajien suuri vaihtuvuus. Tämän vuoksi on jouduttu mm. peruuttamaan eräitä kursseja. Kertomusvuonna järjestettiin erilaisia koulutustilaisuuksia seuraavasti:

— neljä esimiesasemassa oleville ja toimistoapulaisille tarkoitettua kunnallishallinnon kurssia, joilla oli yht. 224 osanottajaa, kesto-aika 54 t.

— viisi johtamistaidon peruskurssia, kunkin kesto-aika oli 72 t ja osanottajia yht. 124

— kaksi esimiesasemassa oleville viranhaltijoille ja työntekijöille tarkoitettua johtamistaidon jatkokurssia, kesto-aika oli 56 t ja osanottajia 51

— kaksi oman työnsä ohella työnopettajina ja tulokkaiden vastaanottotehtävissä toimiville tarkoitettua työnopetuskurssia, kesto-aika oli 48 t ja osanottajia 36

— kolme toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille tarkoitettua toimistotekniikan kurssia, kesto-aika oli 56 t ja osanottajia 76. Kurssit

on kaupunginhallituksen vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten pätevyysvaatimusten osa

— yksi palkanlaskijoille järjestetty kurssi, jonka kesto-aika oli 30 t ja osanottajia oli 26 kuukausipalkkojen laskijaa

— yksi kirjanpitäjille pidetty 30 t:n pituinen kurssi, johon osallistui 25 laskenta- ja tilinpitotehtävissä toimivaa henkilöä

— seitsemän kokous- ja neuvottelutaidon kurssia, kesto-aika 30 t, osanottajia 109. Kurssit oli tarkoitettu johtamistehtävissä oleville sekä niille, joiden tehtäviin liittyy neuvotteluja ja asiakaskontaktien hoitoa

— kaksi erityisesti toimisto- ja jaospäälliköille tarkoitettu ATK-peruskurssia, kesto-aika 30 t ja osanottajia 50 ATK:n kanssa tekemisiin joutuvaa henkilöä

— neljä työturvallisuuskurssia, kukin kesti 30 t ja osanottajia 101 työturvallisuuselinten jäsentä

— yksi kurssi työpaikkaneuvottelijoille, jotka työnantajan puolesta neuvottelevat luottamusmiesten kanssa, kesto-aika 42 t osanottajia 15

— yksi luottamusmiehillä pidetty 18 t kestävä kurssi, johon osanottajia 28

— yksi kurssi tuotantokomitean jäsenille, joka kesti 12 t, osanottajia 20

— yksi kurssi tiedottajille, pituudeltaan 12 t, osanottajina 20 tiedotusalan henkilöä sekä niitä, joiden tehtäviin kuului sisäinen tiedottaminen ja sen kehittäminen

— yksi yleisöpalvelukurssi, joka kesti 18 t, osanottajina 22 yleisöpalvelutehtävissä toimivaa henkilöä

— yksi 30 tunnin kurssi ihmissuhdeasioihin ja ryhmätyöskentelyyn osallistuville henkilöille, osanottajia 14

— kaksi koulutusasiamiesten neuvottelupäivätillaisuutta, osanottajia yht. 250 koulutusasiamiestä

— kolmiviikkoinen toimistopäällikköseminaari, johon osallistui yht. 25 toimisto- ja osastopäällikköä

— kolmipäiväinen toimistopäälliköiden jat-

koseminaari toimistopäällikköseminaarin käyneille toimisto- ja osastopäälliköille, osanottajia 20

— kuusipäiväinen johtamistaidon seminaari, osanottajina 20 ulkotoimintajohtajaa

— nelipäiväinen seminaari projektityöskentelyyn osallistuville henkilöille, 26 osanottajaa

— kolmiviikkoinen terveydenhuollon hallinnon seminaari, osanottajina 30 alan eri tehtävissä toimivaa henkilöä

— kolmipäiväinen henkilöhallinnon kehittämisseminaari, johon osallistui 25 tämän alan päätoimisissa tehtävissä työskentelevää henkilöä

— kuusipäiväinen taloushallinnon seminaari, johon osallistui 24 talouspäällikköä ja taloussuunnittelijaa

— viikon kestävä ryhmätyö- ja kommunikaatioseminaari, osallistujina 20 ihmissuhdeasioiden ja ryhmätyöskentelyn parissa työskentelevää henkilöä.

Helsingin kaupungin toimistokoulun toimintaa selostetaan Opetuslaitokset -nimisessä julkaisussa.

Konekirjoituskokeet. Kertomusvuoden aikana suoritettiin 112 konekirjoituskoea, joiden tulokset olivat seuraavat:

	koe-suorituksia
yli 11 500 nettolyöntiä 1/2 tunnissa	—
» 10 500 »	5
» 9 500 »	9
» 8 500 »	14
» 7 500 »	12
alle 7 500 »	23
hylättyjä kokeita	50
Yhteensä	113

Konekirjoitustodistuksia annettiin konekirjoituslisien anomista varten yhteensä 50. Hylkäämisrajana oli konekirjoitusohjeiden mukainen 0,75 virheprosentti.

5. Henkilöasiainkeskus

Yhteenveto. Kertomusvuonna (ja ed.v.) järjestettiin koulutustilaisuuksia seuraavasti:

	v. 1972	v. 1973
— kurssveja ja seminaareja	64	47
— opetuspäiviä (á 6 tuntia)	537	311
— osanottajia	1 739	1 381
— osanottajakurssipäiviä	13 425	8 523

Kurssipäivän kustannukset olivat keskimäärin 47,49 mk (ed.v. 43,02 mk).

Tutkimustoiminta

Tutkimustoiminta keskittyi kertomusvuonna kolmeen pääaiheeseen:

- henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmän (HIJ) kehittäminen,
- virastojen ja laitosten henkilöstöhallinnon organisaatioiden kehittäminen sekä
- henkilöstöhallinnon periaatteiden ja suuntaviivojen — henkilöstöpoliittisen ohjelman — laatiminen.

HIJ:n kehittämiseksi työskennellyt projektiorganisaatio pääsi linjavedosta ja periaatteellisten kysymysten käsittelystä konkreettisten ongelmien ratkaisemiseen. Henkilöstöhallinnon organisaatioiden parissa työskennellyt työryhmä sai valmiiksi muistion, jonka perusteella on tarkoitus antaa virastoille ja laitoksille ohjeet kyseisten organisaatioiden suunnittelusta. Henkilöstöhallinnon periaatteita ja suuntaviivoja selvittävä työryhmä aloitti tehtävänsä syksyllä päämääränä saada 1.3.1974 mennessä valmiiksi henkilöstöpoliittisen ohjelman luonnos.

Muista tutkimustehtävistä mainittakoon:
— terveydenhuoltohenkilökunnan koulutustarvetta koskeva selvitys, jota varten perustetun projektiorganisaation työskentely jatkuu
— huoltokassatoiminnan kehittämistä koskevan kyselyn valmistelu sekä

— henkilöstösuunnittelua, henkilöstön ohjausta, liukuvaa työaikaa, henkilötunnuksia ja henkilöstöpalvelua koskevat esitutkimukset.

Lisäksi tutkimusosaston henkilökunta osallistui tutkimuksiin ja selvityksiin, jotka koskivat PTS:n 1976—85 henkilöstösuunnittelua sekä henkilöstöhankintaa, henkilöstön perehdyttämistä, virastodemokratiaa, huoltolaitosten henkilökunnan mitoitusta, kuntoutusta ja koulutuspalvelujen tarkoituksenmukaisuutta. Tutkijat toimivat myös koulutussuunnittelijoina ja kouluttajina eräillä koulutusosaston kurseilla. Paljon aikaa vaatineina tehtävinä mainittakoon sisäisen tiedotustoiminnan suunnittelu ja valmistelu sekä tutustumiskäynnit virastoissa ja laitoksissa.

Kaupunginhallitukselle annettiin kertomusvuonna lukuisia *lausuntoja*, jotka koskivat mm. kuukausipalkkaisten toimihenkilöiden valintaa ja palkkausta, henkilöstöpoliittisen ohjelman aikaansaamista, lasten päivähoitoalan koulutusta, lastensuojeluviraston työnohjaustoimintaa ja konekirjanpitolisien myöntämistä.

Talous

Henkilöasiainkeskuksen menot ja tulot olivat kertomusvuonna seuraavat:

M e n o t	mk
— henkilöstömenot	1 589 904,—
— huoneistomenot	146 692,—
— tarverahat	130 332,—
— aloitetoiminta	8 338,—
— työsuojelu- ja työturvallisuustoiminta	18 342,—
— ulkopuoliset tutkimukset . .	10 194,—
— henkilökunnan koulutus . .	250 434,—
	Yhteensä 2 154 435,—
T u l o t	9 972,—
N e t t o m e n o t	2 144 464,—

6. Holhouslautakunta

Holhouslautakuntaan kuuluivat v. 1973 puheenjohtajana lääninneuvos Pehr Johanson sekä jäsenenä kaupunginjoht. Eino Waronen, hovioikeudenneuvos Toimi Hankipohja ja varat. Kalevi Sadeluoto. Lautakunnan sihteerinä toimi lainop.kand. Soile Ahlström.

Lautakunnalla oli kertomusvuonna 46 varsinaista ja yksi ylimääräinen kokous. Sääntömääräiset kokoukset pidettiin tiistaisin paitsi heinä- ja elokuussa, jolloin kokoukset pidettiin kuukauden ensimmäisenä ja kolmantena tiistaina. Puheenjohtajalla oli vastaanotto torstaisin, heinä—elokuun aikana joka toinen torstai. Sen lisäksi lautakunnan toimisto oli avoinna arkipäivisin, paitsi lauantaisin, klo 9—12 asiakirjojen vastaanottoa ja asiakkaiden neuvontaa varten.

Lautakunnan kokouksista laadittujen pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli 1 370. Kokouksessa käsiteltyjen hakemusten ja asioiden lisäksi lautakunta antoi holhoojille ja kasvattajille neuvoja holhouksenalaisten asioiden hoidossa. Holhoojan- ja uskotun mie-

hen toimia oli merkitty lautakunnan holhouskirjaan kertomusvuoden alussa 3 989 ja vuoden päättyessä yhteensä 3 864, joista 1 151 lakimääräistä holhoojantointa, 2 454 määräyksenvaraista holhoojantointa, 30 sellaista holhoojantointa, joissa oli sekä lakimääräinen että määrätty holhooja sekä 229 uskotun miehen tointa. Vuoden aikana merkittiin holhouskirjaan 366 uutta holhoojantointa. Holhouskirjasta poistettujen holhoojan- ja uskotun miehen tointen lisäksi poistettiin kertomusvuonna holhouskirjasta useita kymmeniä täysi-ikäiseksi tulleita henkilöitä, joiden alaikäisiä sisaruksia koskevat holhous-toimet edelleen jäivät holhouslautakunnan ja raastuvanoikeuden valvottavaksi.

Lautakuntaan saapui vuoden aikana 1 377 kirjettä ja lautakunnasta lähetettiin 733 kirjettä. Lisäksi holhouslautakunta antoi tuomioistuimelle avio- ja asumuserojutuissa vuoden aikana 170 lausuntoa. Sihteerin viran puolesta allekirjoittamia kirjeitä lähetettiin lisäksi 573 kappaletta.

7. Huoltokassa

Huoltokassan tehtävänä oli suorittaa jäsentensä, heidän perheenjäsentensä ja huoltettaviensa puolesta vahvistetussa toimintaohjeessa lähemmin määrättyjä maksuja, vastaanottaa talletuksia jäsenten tileille ja antaa jäsenille huoltokassan neuvottelukunnan myöntämiä lainoja asunnon hankkimista varten.

Huoltokassan neuvottelukuntaan kuului-

vat v. 1973 kaup.kamr. Raimo Kaarlehto, piirisiht. Aulis Leppänen, dipl.ins. Valmu Ranta, satamakamr. Paavo Jäntti ja autonkuljettaja Erkki Poutanen sekä varamiehinä hankinta-asiamies Toivo Kivismäki ja autonasentaja Bror Bergman.

Kertomusvuoden lopussa oli huoltokassassa 5 116 (ed.v. 5 461) jäsentä. Vähennys oli 6.3% ed. vuoteen verrattuna.

Taloudellinen katsaus

Omaisuuatase

V a r a t

Talletukset	mk	31.12.1973 mk	31.12.1972 mk	= %
Kaupunginkassassa 1.1.1973	1 054 100			
Lisäys v. 1973	76 128	1 130 228	1 054 100	+ 7.2
Lainasaatavat (asuntolainat) 1.1.1973	984 422			
Vähennys v. 1973	20 907	963 515	984 422	— 2.1
Tilisaatavat 1.1.1973	410 314			
Lisäys v. 1973	51 205	461 519	410 314	+12.5
Yhteensä		2 555 262	2 448 836	+ 4.4

V e l a t

Tilivelat 1.1.1973	2 448 836			
Lisäys v. 1973	106 426	2 555 262	2 448 836	+ 4.4
Yhteensä		2 555 262	2 448 836	+ 4.4

Tulostase

Vähennykset	31.12.1973 mk	31.12.1972 mk	Muutos ±%
Käteisostot	5 742 928	5 539 655	+ 3.7
Maksut kaupungin laitoksille	29 868	112 659	— 73.5
Maksut pankkisiirron ja postisiirron välityksellä	12 893 406	12 255 629	+ 5.2
Jäseniltä perityt korot	119 163	113 824	+ 4.7
Jäseniltä perityt indeksiveloitukset	—	47	—100.0
Jäsenten saatavasaldojen poistot	89	58	+ 53.5
Talletusten lisäys	76 128	60 825	+ 25.2
Yhteensä	18 861 582	18 082 697	+ 4.3

Lisäykset

Panot jäsenten tileille	18 765 061	17 995 814	+ 4.3
Jäsenille hyvitettyt korot	95 016	86 883	+ 9.4
Jäsenten velkasaldojen poistot	1 505	—	—
Talletusten vähennys	—	—	—
Yhteensä	18 861 582	18 082 697	+ 4.3

V. 1973 myönnettiin asunnonhankkimislainoja 46 (ed.v. 40) kpl.

Jäsenet käyttivät tilejään seuraaviin tarkoituksiin:	1973 kpl	1972 kpl	Muutos ±%
Tililtä nostot	18 925	20 241	— 6.5
Vuokrat	27 845	26 736	+ 4.2
Jäsenmaksut	—	—	—
Lehtimaksut	2 906	7 822	— 62.8
Sähkö-, kaasu-, vesi- ja muut kaup. laskut	7 623	7 818	— 2.5
Puhelinmaksut	9 660	10 193	— 5.2
Vakuutukset	6 374	6 730	— 5.3
Verot	7 240	9 830	— 26.4
Lainat	4 628	3 943	+ 17.4
Elatusavut	2 170	2 008	+ 8.1
Radio- ja TV-luvat	3 462	3 445	+ 0.5
Koulumaksut	1 697	1 890	— 10.2
Sairausmaksut	2 129	924	+130.4
Asuntoasiat	3	14	— 78.6
Puhelinosuustodistukset	23	55	— 58.2
Muut maksut	5 703	4 736	+ 20.4
Yhteensä	100 388	106 385	— 5.6

8. Huoltotoimi¹⁾

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Taloudellisen tilanteen kannalta kertomusvuosi oli hieman parempi kuin edellinen vuosi, sillä työttömyys avuntarpeen syynä laski edelleen ja oli 1.2 (ed. v. 1.4) %. Kotiavustusta saaneista työttömien osuus oli 1.9%. Työttömyyden tai työriidan takia huoltoapua saaneita perheitä ja yksinäisiä henkilöitä oli yhteensä 256.

Huoltoaputapausten lukumäärä kertomusvuonna oli 20 752. Lasku edellisestä vuodesta oli 9.2%. Huoltoavun kotiavustustapauksia oli eniten tammikuussa ja vähiten joulukuussa. Asuntojen vuokrien suuruus oli useissa tapauksissa syynä huoltoavun tarpeeseen, näin oli myös useiden kaupungin uusissa vuokra-asunnoissa asuvien kohdalla.

Huoltoavun vaikutuspiiriin, johon luetaan kotiavustusta ja laitoshoidtoa saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoinen ja alle 18 v:n ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 32 191 henkilöä eli 6.3 (6.9) % henkikirjoitetusta väestöstä. Osa sai vain tilapäistä huoltoapua.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on sosiaalihuollon tehtävien painopiste siirtymässä yhä enemmän auttamistoiminnan muille alueille, joista ovat esimerkkeinä palvelutoiminta, sopeuttaminen, kuntouttaminen, neuvonta ja ohjaus. Vanhusten laitospaikois-

ta ja asunnoista oli edelleen suuri puute, vaikka avohuoltoa pyrittiin edelleen kehittämään. Riittävän kodinhoitoapuhenkilökunnan puute on kuitenkin jatkuvasti vaikeuttanut toiminnan kehittämistä. Vuoden lopulla oli vanhusten lukumäärä n. 58 500 eli 11.4% koko väestöstä.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kaikista Koskelan sairaskodissa hoidetuista oli ennallaan. Hoitovuorokausista oli heidän osuutensa 33.0 (33.1) %.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä huollettujen lukumäärä laski hieman. Asunnottomien alkoholistien tilapäisoleskelua varten oli edelleen Porkkalankatu (ent. Lauttasaarenkatu) 1:ssä ensisuoja, jossa oli ajoittain samanaikaisesti n. 400 miestä.

Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosa- ja asumistukikustannuksia lukuun ottamatta nousivat huoltotoimen bruttomenot edellisestä vuodesta 10.7% eli n. 12.5 mmk ja olivat ne kertomusvuonna 129.8 mmk. Nettomenot olivat 104.8 mmk eli 11.2 mmk ja 12.0% suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritettujen kustannusosuudet olivat tukiosien osalta 26.8 mmk ja asumistukien osalta 6.1 mmk, yhteensä 32.9 mmk eli 20.2% kokonaismenoista.

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän julkaisuun on esitetty Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Huoltovirasto ja laitokset

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	7 995	38.5
» » lapsia huollettavana	66	0.3
» naiset ilman lapsia	7 356	35.5
» » lapsia huollettavana	2 111	10.2
Avioparit ilman lapsia	1 210	5.8
» lapsia huollettavana	2 014	9.7
Yhteensä	20 752	100.0

Perheet, joissa oli alaikäisiä lapsia, jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli										Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Yksinäiset miehet	25	22	11	7	—	1	—	—	—	—	66
Yksinäiset naiset (naimattomat, lesket, eronneet, erossa asuvat)	1 135	618	247	83	20	6	1	—	1	—	2 111
Avioparit	662	688	354	206	78	17	6	2	1	—	2 014
Yhteensä	1 822	1 328	612	296	98	24	7	2	2	—	4 191

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 8 215. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaanluettuina oli 32 191, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin henkikirjoitetun väestön keskiväkiluvusta se oli 6.3%. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden per-

heiden lapsia yhteensä 574, ko. perheiden lukumäärä oli 385.

Avuntarpeen syy. Pääsyyistä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa eli 53.6 %:ssa tapauksista päämiehen tai perheenjäsenen sairaus tai invaliditeetti. Vanhuus esiintyi syynä 15%:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 14.6%:lla ja työttömyys 1.2%:lla.

8. Huoltotoimi

Kymmenvuotiskautena 1964—1973 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Vanhuus	14.3	15.3	14.9	14.3	13.7	14.5	16.2	14.7	14.4	15.0
Mielisairaus ja vajaamielisyy	12.3	11.9	11.3	10.1	9.5	9.4	9.6	8.7	5.8	4.2
Muu sairaus	46.9	47.1	44.1	38.0	37.1	39.6	43.6	44.9	48.3	48.7
Synnytys	0.9	0.8	0.7	0.9	0.7	0.7	0.6	0.6	0.8	0.7
Invaliditeetti	0.8	0.8	0.9	0.9	0.8	0.8	0.8	0.6	0.6	0.7
Perhesuhteet	2.4	2.5	2.7	2.7	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	3.0
Epäsosiaalinen elämäntapa	10.4	10.3	12.5	12.1	12.0	13.4	13.7	13.5	14.4	14.6
Työttömyys	5.4	4.7	6.0	13.7	15.1	9.9	3.0	3.5	1.4	1.2
Muu syy	6.6	6.6	6.9	7.3	8.3	8.9	9.7	10.7	11.5	11.9
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Seuraavassa ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16—17	18—19	20—29	30—39	40—49	50—59	60—64	65—
	v	v	v	v	v	v	v	v
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	—	51.7
Mielisairaus ja vajaamielisyy	2.0	2.3	3.3	4.7	5.9	6.8	6.5	2.1
Muu sairaus	13.7	23.2	29.1	37.8	56.3	74.4	83.4	44.8
Synnytys	17.7	5.7	2.3	0.6	0.1	—	—	—
Invaliditeetti	—	—	0.6	0.7	0.5	1.5	0.8	0.4
Perhesuhteet	3.9	5.2	7.5	5.8	3.3	0.8	0.5	0.1
Epäsosiaalinen elämäntapa	17.6	14.6	28.4	30.6	21.1	8.6	2.3	0.1
Työttömyys	2.0	1.4	1.7	2.5	1.9	1.1	1.0	0.0
Muu syy	43.1	47.6	27.1	17.3	10.9	6.8	5.5	0.8
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyvät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

huoltoavun muoto	P ä ä m i e h i ä		
	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Yksinomaan laitoshoido	940	2 357	3 297
» kotiaivustus	8 177	5 092	13 269
Laitoshoidon lisäksi kotiaivustusta	2 168	2 018	4 186
Yhteensä	11 285	9 467	20 752

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—17	16	0.1	35	0.4	51	0.2
18—19	219	1.9	220	2.3	439	2.1
20—29	2 412	21.4	1 478	15.6	3 890	18.8
30—39	2 086	18.5	901	9.5	2 987	14.4
40—49	2 350	20.8	843	8.9	3 193	15.4
50—59	1 712	15.2	968	10.2	2 680	12.9
60—64	818	7.2	685	7.3	1 503	7.2
65—69	661	5.9	813	8.6	1 474	7.1
70—79	776	6.9	1 997	21.1	2 773	13.4
80—	235	2.1	1 527	16.1	1 762	8.5
Yhteensä	11 285	100.0	9 467	100.0	20 752	100.0

Kansaneläkkeen tukiosaa saavat huoltoavun saajat seuraavasti:

yksinäiset miehet	2 730	
yksinäiset naiset	5 659	
avioparit:		
vain päämies	300	
» puoliso	78	
molemmat	528	906
Yhteensä		9 295

Kansaneläkkeen tukiosaa saaneita päämiehiä oli siten 9 217 ja tukiosaa saaneita huollettavia yhteensä 9 823, yksinomaan kansaneläkkeen perusosaa sai 222 henkilöä.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa laitoshoidosta saaneista

yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen.

2. Laitoshoido ja vanhusten asuinalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 6 691 päämiestä ja 1 060 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 7 751 (ed.v. 9 232) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli 1 154 374 (1 223 059), joten henkilöä kohden tuli keskim. 148.9 (132.5) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten huollettavat ja huoltopäivät jakautuivat erilaisen laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla hoidetut eivät sisälly näihin lukuihin).

8. Huoltotoimi

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1973
(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja				Huoltopäiviä		Keskim. hoidettua kohti
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	2 521	4 170	6 691	1 060	7 751	1 154 374	148.9
Kaupungin omat laitokset	1 660	2 890	4 550	636	5 186	853 968	164.7
<i>Huoltolautakunnan alaiset</i>	595	1 940	2 535	94	2 629	719 300	273.6
Koskelan sairaskoti	189	576	765	43	808	123 653	153.0
Kustaankartanon vanhainkoti	196	704	900	11	911	282 326	309.9
Roihuvuoren vanhainkoti	65	206	271	3	274	78 029	284.8
Riistavuoren vanhainkoti	14	157	171	5	176	44 635	253.6
Suursuon vanhainkoti	33	252	285	19	304	88 864	292.3
Kulosaaren ja Hirvihaaran van- hainkodit	77	18	95	1	96	21 486	223.8
Myllypuron sairaskoti	71	192	263	21	284	78 784	277.4
Tervalammen työlaitos	12	—	12	—	12	1 523	126.9
<i>Sairaalat</i>	<i>642</i>	<i>605</i>	<i>1 247</i>	<i>465</i>	<i>1 712</i>	<i>53 019</i>	<i>31.0</i>
Marian sairaala	269	222	491	24	515	10 991	21.3
Kivelän sairaala	126	172	298	45	343	12 561	36.6
Malmin sairaala	89	105	194	28	222	5 671	25.6
Auroran sairaala	120	76	196	367	563	13 196	23.4
Laakson sairaala	52	77	129	7	136	8 603	63.3
Toipumiskoti Ahtela	46	5	51	1	52	1 997	38.4
<i>Mielisairaalat ja siehullisesti sai- raiden huoltolaitokset</i>	<i>480</i>	<i>416</i>	<i>896</i>	<i>89</i>	<i>985</i>	<i>81 649</i>	<i>82.9</i>
Nikkilän sairaala	60	69	129	8	137	26 893	196.3
Hesperian sairaala	392	333	725	80	805	49 032	60.9
Röykän sairaala	6	4	10	—	10	1 969	196.9
Hesperian sairaalan Haagan osas- to	44	30	74	2	76	3 755	49.4
Muiden omistamat laitokset	1 081	1 611	2 692	490	3 182	300 406	94.4
<i>Vanhain- ja turvakodit</i>	<i>62</i>	<i>284</i>	<i>346</i>	<i>21</i>	<i>367</i>	<i>79 217</i>	<i>215.9</i>
Vanhainkodit (yksityiset)	16	160	176	4	180	50 564	280.9
Muiden kuntien vanhain- ja kun- nalliskodit	—	6	6	—	6	1 364	227.3
Lepokodit	36	32	68	5	73	8 677	118.9
Erilaiset invalidikodit	7	10	17	—	17	4 623	271.9
Ensi-Koti	—	32	32	8	40	2 757	68.9
Pelastusarmeijan äitikoti	—	17	17	2	19	1 809	95.2
Emmauskoti	—	20	20	1	21	5 861	279.1
Juutalainen sairaala	3	7	10	1	11	3 562	323.8
<i>Työkodit ja siirtolat</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>—</i>	<i>4</i>	<i>290</i>	<i>72.5</i>
Uudenmaan työlaitos	2	2	4	—	4	290	72.5
<i>Sairaalat, parantolat yms.</i>	<i>975</i>	<i>1 334</i>	<i>2 309</i>	<i>463</i>	<i>2 772</i>	<i>211 491</i>	<i>76.3</i>
Yleiset ja yksityiset sairaalat	806	854	1 660	447	2 107	45 535	21.6
Työterveyslaitos	1	—	1	—	1	22	22.0
Tuberkuloosiparantolat	6	2	8	—	8	641	80.1
Invalidisairaalat ja hoitolat	6	13	19	2	21	901	42.9
Sairaskodit	140	464	604	13	617	159 009	257.7
Sekalaiset hoitolat ja parantolat (ei sair.luett.)	1	—	1	1	2	81	40.5
Sekalaiset hoitolat ja parantolat (sair.luett.)	29	20	49	1	50	5 302	106.0
<i>Mielisairaalat ym.</i>	<i>58</i>	<i>47</i>	<i>105</i>	<i>12</i>	<i>117</i>	<i>9 408</i>	<i>80.4</i>
Kellokosken sairaala	6	6	12	—	12	3 077	256.4
Muut mielisairaalat (paitsi H:gin omat)	52	41	93	12	105	6 331	60.3

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niin ikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäyvät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 74.0% kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten sekä 62.3% huoltolautakunnan alaisien laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoidoissa oli 7.9% kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan ja Myllypuron sairaskodeissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Riistavuoren, Suursuon, Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa sekä Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikista laitoshoitoa saaneista 595 miestä ja 2 034 naista eli yhteensä 2 629 eri henkilöä. Edellisenä vuonna oli ko. laitoksissa hoidettujen luku 2 696.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsitävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoitettu lähinnä muihin tietoihin.

Hoitopaikat 31.12.

sisätautiosasto	725
kirurgian osasto	101
mentaali-osasto	235
yhteensä	1 061

Lisäksi 25-paikkainen päivähoito-osasto.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 747 henkilöä, joista miehiä 953 ja naisia 2 794. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran, mutta kukin potilas on otettu tähän tilastoon vain yhden kerran.

Huoltoaputapauksina hoidettiin yhteensä 808 eri henkilöä, joista miehiä 189 ja naisia 619. Ns. itsemaksavina hoidettiin 2 521 eri

henkilöä ja yksityispotilaina 475 henkilöä, joista 57 henkilöä hoidettiin myös ns. itsemaksavina.

Koskelan sairaskodissa sekä Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huoltoosaaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

	hoitopäiviä
Huoltoaputapaukset	123 653
Itsemaksavat	241 717
Yksityispaikoilla olleet	9 786
Yhteensä	375 156

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 33.0 (ed. v. 33.1) % ja muiden tapausten osalle 67.0%.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 1 029 henkilöä ja v:lle 1974 siirtyi 1 028 henkilöä. Sairaskodin työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tai vanhursia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoidossa 328 henkilöä, jotka kävivät yht. 5 315 kertaa päivähoito-osastossa. Suurin osa suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä. Päivähoidossa olleille annettiin fysikaalista hoitoa 976 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 1 318, poliklinikkakäyntejä 448, röntgentutkimuksia ja -hoitoja 578 ja laboratoriokäyntejä 737. Päivähoito-osasto oli suljettuna lauanteisin.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä

8. Huoltotoimi

tai saunassa. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoidon päivähoiton lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 35 678 807 mk.

Tulot	mk
Poliklinikkatulot	57 640
Ateriamaksut	319 811
Luontoisedut	4 988
Vuokrat	345 838
Muut tulot	661 397
Yhteensä	1 389 674

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 95.10 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 91.40 mk. Kokonaiskustannukset päivähoiton osalta olivat 47.94 mk hoidettavaa ja päivää kohti. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 3.84 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka. Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yhteensä 28 866.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä pidettiin keskusradion välityksellä keskiviikkoisin ja osastoilla viikottain, ehtoollisjumalanpalveluksia oli 31, lisäksi ehtoollista jaettiin yksityisesti 162 potilaalle. Yksityisiä keskusteluja potilaitten kanssa oli 1 834.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. sairaalakirjaston avulla. Kirjoja

lainattiin kirjastosta 15 314 kertaa ja sokeain kirjastosta lainattiin 46 ääninauhaa.

Televisio- ja keskusradio-ohjelmia seurattiin kaikilla osastoilla. Kanttiini toimi entiseen tapaan. Teatteri- ja kuorovierailuja oli osastoilla 52 kertaa.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin 34 retkeä, joihin osallistui 432 potilasta. Askarruttajan johdolla toimi laitoksessa erilaisia kerhoja, joissa potilailla oli mahdollisuus askarrella, lukea, pelata erilaisia pelejä, kuunnella äänilevyjä yms.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 38 työtupien huollettavaa kaikkiaan 3 064 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 12 huollettavaa.

Toimintaterapiaan osallistui 1 099 eri sairasosastojen ja päivähoito-osaston potilasta. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 27 313. Taideterapiakerhoon osallistui 137 henkilöä, käyntejä oli 715.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten toimintojen harjoittelua 388 kertaa. Tähän toimintaan osallistui 533 potilasta.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudonta-, virkkaus- ja neuletoita sekä lastu-, rottinki-, mosaiikki- ja emalitöitä. Askartelutöiden myynti tuotti 6 432 mk.

K u s t a a n k a r t a n o n v a n h a i n k o t i

Hoitopaikat 31.12.

laitossairaala	147
vanhainkoti	683
Yhteensä	830

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 204 miestä ja 743 naista eli yht. 947 potilasta. Heistä oli huoltoaputauksia 911. Vanhainkodin sairasosastolla oli 34 henkilöä lääkärin yksityispaikoilla ja 12 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana,

mutta heistä 10 oli osan vuotta myös yksityis-potilaina.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuoden 282 326 eli 309.9 päivää keskim. huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yhteensä 2 434. Hoitopäivien yhteismäärä oli siten 284 760. Vuodelle 1974 siirtyi 750 potilasta.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 12 179 287 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	89 501
Luontoisedut	3 526
Vuokrat	148 503
Muut tulot	170 843
Yhteensä	412 373

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 42.77 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 41.32 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 3.56 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 147 laitossairaalaapaikalla oli kertomusvuonna 729 potilasta, joiden hoitopäivien määrä oli 53 790.

Poliklinikalla oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 9 282. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 34 447, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 5 390 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 14 568 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 3 859. Ekg-tutkimuksia oli 1 635. Kuolemantapauksia oli yht. 97. Vanhainkodin yleisten osastojen vanhusaineksessa on edelleen tapahtunut sekä fyysisen että psyykkisen kunnon huonontumista.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa tervey-

den- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin juhlasalissa pidettiin 53 suomenkielistä ja 5 ruotsinkielistä jumalanpalvelusta, joista osa oli ehtoollistilaisuuksia. Juhlasalissa pidetyt jumalanpalvelukset radioitiin osastoille. Lisäksi oli sairasosastoilla vuoroviikkoina jumalanpalveluksia ja sairaalalehtori järjesti useita hartaushetkiä ja sielunhoidollisia keskusteluja. Lisäksi erilaiset uskonnolliset seurat ja yhteisöt kävivät laitoksissa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 15 855 teosta. Sokeain kirjastosta lainattiin 276 äänikirjaa. Jokaiselle osastolle oli tilattu päivälehdet, samoin aikakaus- ja viikkolehtiä.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelliset vierailut, askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 52 elokuvanäytöstä, 31 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne.

Lisäksi tehtiin retkiä ja vanhuksille järjestettiin kerran viikossa tilaisuus ostosmatkojen tekoon Suursuon ostoskeskukseen.

Huollettavien työ ja askartelu. Erityistä huomiota kiinnitettiin potilaiden aktivoimiseen. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiansa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelua ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, muovi-, metalli- ja puutöitä, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskuksen myymälä. Kokonaisymyynti oli 67 524 mk, josta itsenäisyyspäivän myyjäisten osuus oli 26 451 mk. Laitoksen omia tarpeita varten valmistettiin erilaisia tuotteita 4 273 mk:n arvosta. Kaikista vanhuksista osallistui n. 26% askartelu- ja työtoimintaan.

8. Huoltotoimi

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyypinen laitos, jonka alaisena toimivat Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodit.

Hoitopaikat 31.12.

Roihuvuoren vanhainkoti	216	laitossairaala-	paikkaa
Hirvihaaran	»	50 vanhainkoti-	paikkaa
Kulosaaren	»	20 vanhainkoti-	paikkaa

Huollettavat. Roihuvuoren vanhainkodissa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikkiaan 274 henkilöä ja Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa 96 henkilöä. Hoitopäiviä oli 99 515 eli keskim. 269.0 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 78 029 vrk, Hirvihaaran 16 662 ja Kulosaaren 4 824 vrk. Roihuvuoresa oli lisäksi yksi nainen itsemaksavana 365

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot jakaantuvat seuraavasti:

Vanhainkoti	Menot mk	Tulot mk
Roihuvuori	5 809 296	185 305
Hirvihaara	594 619	14 581
Kulosaari	294 492	2 176
Yhteensä	6 698 407	202 062

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	84 277
Luontoisedut	10 125
Vuokrat	46 100
Muut tulot	61 560
Yhteensä	202 062

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa

74.10 mk ja nettokustannus, eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja 71.74 mk. Hirvihaaran vanhainkodissa oli bruttokustannus 35.69 mk ja nettokustannus 34.81 mk. Kulosaaren vanhainkodin bruttokustannus oli 61.05 mk ja nettokustannus 60.60 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 3.72 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikalla käyntien lukumäärä oli kertomusvuonna 900. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 10 663. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 224 näytettä. Fysioterapiahoitoa annettiin Roihuvuoresa 3 789 kertaa. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 30 ryhmävoimistelutilaisuutta, joihin osallistui 333 henkilöä.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien potilaita lähetettiin 454 kertaa Koskelan sairauskodin poliklinikoille ja toimenpideosastolle ja muille poliklinikoille 49 kertaa hoitoa ja tutkimuksia varten.

Kulosaaren vanhainkodissa lääkäri kävi kolmen viikon välein ja tarvittaessa useammin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkäri kävi laitoksessa 22 kertaa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia Roihuvuoren vanhainkodin osastoilla pidettiin 232 kertaa (näistä 25 ehtoollistilaisuutta). Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten edustajien järjestämiä tilaisuuksia.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Roihuvuoren vanhainkodin kirjastosta lainattiin 5 992 teosta. Lisäksi oli sokeita ja heikkonäköisiä varten käytettävissä kaksi nauhuriä. Äänikirjoja lainattiin 23.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiinia hoiti edelleen Sairaalapal-

velu. Useita viihdytystilaisuuksia oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurat ja yhteisöt. Laitoksen puolesta järjestettiin huollettaville 7 retkeä. Lisäksi oli teatteri-esityksiä.

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoin kuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 107 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 164 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 19 457 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin uutteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha, jossa viljeltiin perunaa ja juurikasveja.

Riistavuoren vanhainkoti

Riistavuoren vanhainkodissa oli 114 laitossairaalaapaikkaa, 11-paikkainen vanhainkoti-osasto, päiväkoti, jossa on 40 paikkaa ja 137 yksiotä käsittävä vanhusten asuintalo.

Laitossairaala- ja vanhainkotipaikoilla hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 176 eri henkilöä, joista 14 miestä ja 162 naista.

Hoitopäiviä oli 44 635 eli 253.6 päivää keskimäärin huollettavaa kohti.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 4 524 883 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	50 973
Luontoisedut	3 463
Vuokrat	241 386
Muut tulot	39 846
Yhteensä	335 668

Menot jakautuivat seuraavasti:

	Menot mk	Brutto- kust. hoito- päivää kohti, mk	Netto- kust. hoito- päivää kohti, mk
Laitossairaala ja vanhainkoti- osasto	3 924 532	87.92	84.21
Päiväkoti	157 986	22.79	21.61
Vanhusten asuin- talo	442 365	8.78	5.57
Yhteensä	4 524 883		

Laitossairaalan ja vanhainkoti-osaston potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 3.77 mk.

Lääkärinhoito. Poliklinikakäyntien lukumäärä oli 1 320, josta 715 oli vanhusten asuintalosta. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 6 763, joista päiväkodin osalle tuli 5 ja asuintalojen 557. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 200 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 266 ja fysioterapiahoidoa annettiin 4 635 kertaa. Potilaita lähetettiin myös Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideosastoille tarpeen mukaan.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin sielunhoitotyöstä huolehti sairaaloiden sielunhoidon keskus. Hartaustilaisuuksia oli 176, joista 3 ehtoollistilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten järjestämiä tilaisuuksia. Kirjastonhoidosta huolehti kaupungin laitoskirjasto, joka oli avoinna 2 kertaa viikossa. Kirjastosta lainattiin 4 160 teosta.

Viihdytystoiminta. Riistavuoren vanhainkodin kanttiini toimi entiseen tapaan. Vanhainkodin henkilökunta, eri järjestöt ja kerhot sekä yksityiset esiintyjät järjestivät vanhuksille viihdytystilaisuuksia, joihin myös vanhusten asuintalon asukkaat olivat tervetulleita. Lisäksi järjestettiin retkiä sekä torimatkoja ja teatterissakäyntejä. Kaikilla osas-

8. Huoltotoimi

toilla oli televisiovastaanottimet. Huollettavien käyttöön tilattiin 61 vuosikertaa päivää ja aikakauslehtiä.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutus-toimintaan osallistui kertomusvuonna 84 huollettavaa, joista 19 päiväosastolta. Askarrutustuotteiden kokonaisymyynti oli 12 560 mk. Myyntipäiviä järjestettiin joka kolmas viikko torstaisin. Myyjäiset pidettiin 17.11. Myynti niissä oli 3 645 mk.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi arkisin enintään henkilökunnan yhden työvuoron pituisen ajan. Hoidosta ei peritty korvausta. Päiväkodissa hoidettavat saivat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivittäin sekä tilaisuuden kylpemiseen ja saunassa käyntiin. Lisäksi he voivat osallistua askartelu- ja viihdytystoimintaan ja mahdollisuuksien mukaan saada laitoksen lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ym. hoitoa.

Päiväkodissa kävi yhteensä 47 eri henkilöä, joista 31 miestä ja 16 naista. Vuoden lopussa oli osaston kirjoissa 34 vanhusta. Hoitopäiviä oli vuoden aikana 6 932.

Vanhusten asuintalo. Vuoden lopussa oli asukasmäärä 138 henkilöä (miehiä 12, naisia 126), joista aviopareja 1. Asumispäiviä oli 50 370. Vanhin asukas oli 91-vuotias ja nuorin 58-vuotias.

Sairaanhoito ja muut palvelukset. Vanhainkodin apulaisylilääkäri tarkasti kaikki asuintaloon muuttaneet. Sairaanhoitajat suorittivat 721 kotikäyntiä vanhusten asuntoihin. Suursiivous tehtiin kaikissa asunnoissa 2 kertaa vuodessa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien vanhusten askarrutuksesta. Askarteluun osallistui 20 naista. Askartelurahaa maksettiin 2 358 mk eli keskim. 10 mk askartelijaa kohti kuukaudessa.

S u u r s u o n v a n h a i n k o t i

Laitoksessa on 260 laitossairaalaapaikkaa ja päiväkoti, jossa on 40 paikkaa.

Laitossairaalassa hoidettiin kertomusvuonna 318 henkilöä, joista 34 miestä ja 284 naista. Näistä oli huoltoaputapauksia 33 miestä ja 271 naista. Hoitopäiviä oli 93 156, joista tuli huoltoaputapausten osalle 88 864 eli 95.4% ja itsemaksavien osalle 4 292 hoitopäivää eli 4.6%.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 8 123 972 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	92 301
Luontoisedut	9 863
Vuokrat	137 476
Muut tulot	84 741
Yhteensä	324 381

Menot ja tulot jakautuivat osastoittain seuraavasti:

	Menot	Tulot
Hoivaosasto	7 925 484	324 381
Päiväkoti	198 488	—
Yhteensä	8 123 972	324 381

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohti oli 85.08 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 81.60 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin. Kustannukset päiväkodin osalta olivat 20.14 mk hoidettavaa ja päivää kohti.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 3.70 mk henkilöä ja päivää kohti.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 575, joista 207 oli päiväkodista. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 11 716 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 2 104 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 452 ja fysioterapiahoitoa annettiin 2 595 kertaa. Kävelyharjoituksia suoritettiin 7 443, joihin

osallistui 87 henkilöä. Muiden sairaaloiden poliklinikoille lähetettiin hoitoon ja tutkimuksiin yhteensä 622 potilasta sekä Kustaankartanon ja Koskelan röntgenosastoille tutkimuksiin yhteensä 599 potilasta.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Harvataustilaisuuksia oli 164 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 12. Yhteisiä seurakuntien järjestämiä juhlia oli 42, lisäksi useat kuorot vierailivat laitoksessa. Henkilökohtaista sielunhoitotyötä tehtiin keskustelujen muodossa. Kirjastosta huolehti kaupungin laitoskirjasto. Kirjastonhoitaja kiersi kerran viikossa kirjavaunun kanssa päiväkodissa sekä jokaisella osastolla. Tämän lisäksi kirjasto oli avoinna kaksi kertaa viikossa. Kirjoja lainattiin 5 475. Sokeain kirjastosta lainattiin 135 äänikirjaa. Huollettavien käyttöön tilattiin 96 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaalapalvelulle vuokrattu kanttiini palveli huollettavia entiseen tapaan. Kaikilla osastoilla oli televisiovaatantottimet. Vanhuksille järjestettiin laitoksessa musiikki-, teatteri- ja elokuvaesityksiä sekä ohjelmallisia viihdetilaisuuksia joko yksityisten, erilaisten yhteisöjen tai henkilökunnan toimeenpanemina. Kesän aikana tehtiin retkiä ja vanhusten päivänä käytiin Linnanmäellä.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrustotoimintaan osallistui kertomusvuonna 93 huollettavaa, hoivaosastoilta 60 ja päiväkodista 33. Askarteluvalmisteiden kokonaisynty oli 23 290 mk, josta omaan käyttöön tarkoitettujen valmisteiden osuus 791 mk. Päiväkodin huollettavat saivat työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen itselleen askartelurahana. Askartelutuotteiden myynti oli kerran viikossa. Joulun tienoissa järjestettiin joulumyyjäiset.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi samojen periaatteiden mukaan kuin Riistavuoren päiväkoti. Päiväkodissa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 57 henkilöä, joista 39 naista ja 18 miestä. Hoitopäiviä oli 9 857. Suurin osa päiväkodissa käyneistä oli 70—80 -vuotiaita.

Myllypuron sairaskoti

Myllypuron sairaskodissa on 220 laitossairaalaapaikkaa. Kertomusvuonna hoidettiin 284 henkilöä, joista miehiä 71 ja naisia 213. Hoitopäiviä oli 78 784 eli keskimäärin 277.4 päivää henkilöä kohden.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 6 980 504 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	68 194
Luontoisedut	3 639
Vuokrat	124 180
Muut tulot	49 406
Yhteensä	245 419

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 88.60 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 85.49 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 3.90 mk henkilöä ja päivää kohden.

Lääkärinhoito. Sairaskodin lääkäri kävi joka päivä kaikilla osastoilla ja varsinaisen lääkärikerroksen hän teki kerran viikossa. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 463 ja muille poliklinikoille lähetettiin 307. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 16 400 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 3 225 näyttettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 813. Röntgentutkimuksia, joista 595 suoritettiin Kustaankartanon vanhainkodissa ja 54 Koskelan sairaskodissa, oli yhteensä 649. Fysikaalista hoitoa annettiin 3 673 kertaa. Tämän lisäksi annettiin liikunnallista kuntoutushoitoa 3 567 kertaa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Merkittävän osan sielunhoitotyöstä muodostivat henkilökohtaiset keskustelut vanhusten kans-

8. Huoltotoimi

sa. Hartaustilaisuuksia oli keskusradion välityksellä 22 ja osastoilla 83 sekä 2 ehtoollisjumalanpalvelusta. Helsingin kaupunginkirjaston alainen laitoskirjasto oli avoinna neljänä päivänä viikossa ja lisäksi kirjastonhoitaja kiersi kirjastovaunun kanssa kerran viikossa kaikilla osastoilla. Kirjastosta lainattiin kertomusvuonna 7 730 teosta. Huollettavien käyttöön tilattiin 51 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaskodin kanttiini oli edelleen vuokrattuna Uudenmaan Sairaanhoidajayhdistyksen Sairaalapalvelulle. Viihdytystilaisuuksista mainittakoon 4 teatteriesitystä sairaskodissa, 2 elokuvaesitystä sekä 17 retkeä. Henkilökunnan järjestämiä juhlia sekä ulkopuolisten järjestämiä viihdetilaisuuksia oli yhteensä 29.

Huollettavien työ ja askartelu. Toimintaterapiaan osallistui kertomusvuonna 55 potilasta. Askartelutuotteiden myynnistä saatiin 11 009 mk.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Myllypuron vanhusten asuintalossa on 136 yksiötä. Talossa asui kertomusvuonna kaikkiaan 154 henkilöä, näistä miehiä 16 ja naisia 138. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 143. Asumispäivä oli 51 673. Vanhin asukas oli 89-vuotias.

Asuintalon menot olivat 457 985 mk ja tulot 153 024 mk. Huoltopäiväkustannus asukasta ja päivää kohti bruttomenojen mukaan oli 8.86 mk.

Sairaanhoido. Asuintalon asukkailla ei ollut omaa lääkäriä, vaan he kävivät terveyskeskus- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa pyydettiin asukkaan luo päivystävä lääkäri. Näitä käyntejä oli 35. Kaupungin terveydenhoitajat tekivät kotikäyntejä 23 asukkaan luo, 39 asukasta oli yhteensä 46 kertaa sairaalahoidossa kau-

pungin eri sairaaloissa. Sairaalapäiviä oli 1 043. Helsingin kotiaputoimiston kautta saatiin kotiapua 33 asukkaalle.

Asuintalon henkilökunta teki kotikäyntejä asukkaiden luo kaikkiaan 2 290. Muita palveluksia asuintalon taholta tehtiin 2 097, joista mainittakoon ostospalvelu, lääkkeitten nouto apteekista, maksujen hoito, eläkkeitten nosto ja puhelinpalvelu.

Askarrutus. Työtuvat huolehtivat asukkaiden askarrutuksesta siten, että työtupien askarruttaja kävi asuintalossa kolmena päivänä viikossa askarruttamassa vanhuksia. Tähän osallistui 28 naista. Työtuvat maksoivat askarrutukseen osallistuneille työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen askarrutusrahana. Tätä rahaa maksettiin kertomusvuonna 3 756 mk ja sen suuruus vaihteli 2—104 mk:aan kuukaudessa osallistujaa kohti. Asukkaat ottivat myös osaa tehtäväluntoiseen askarrutukseen, johon kuului erilaisia asuintalon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tehtäväpalveluun osallistui 12 henkilöä (3 miestä ja 9 naista), heidän yhteisesti saamansa askarrutusraha oli kertomusvuonna 2 746 mk.

Viihdytystoiminta. Asuintalon asukkailla oli kertomusvuonna mahdollisuus osallistua 65 erilaiseen viihdytys- ja toimintatilaisuuteen. Näitä tilaisuuksia järjesti mm. Myllypuron sairaskodin henkilökunta, joka piti asukkaille toiminta- ja luentotunteja 13 kertaa. Tämän lisäksi asukkaat saivat osallistua sairaskodin juhlasalissa järjestettyihin teatteri-, filmi-, yms. esityksiin. Asuintalo järjesti 2 autoretkeä.

Pihlajamäen vanhusten asuintalo

Pihlajamäen vanhusten asuintalossa on 248 yksiötä. Kertomusvuonna asui asuintalossa kaikkiaan 339 vanhusta, joista 77 miestä ja 262 naista. Vuodelle 1974 siirtyi 311 asukasta. Asumispäiviä oli 113 603. Talon

vanhin asukas oli 90-vuotias ja nuorin 58-vuotias.

Asuintalon menot olivat 956 440 mk ja tulot 463 628 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 8.42 mk.

Sairaanhoito. Asuintalosta käytiin terveyskeskuslääkärien vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Terveyskeskuslääkäri tai päivystävä lääkäri suoritti 51 käyntiä kiireellisissä sairaustapauksissa. Terveystenhoitaja kävi 45 henkilön luona. Sairaalahoidossa oli 86 henkilöä yhteensä 132 kertaa, sairaalassaolopäiviä oli 4 308. Kotikäyntejä asuintalon puolesta tehtiin 3 405 ja muita palveluksia mm. lääkkeitten noutoa, eläkkeiden nostoa yms. 1 102 kertaa. Helsingin kotiaputoimiston kautta saatiin kotiapua 52 asukkaalle.

Kuntovoimistelukertoja oli 211, niihin osallistui 53 asukasta yhteensä 1 544 kertaa.

Askarrutus. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien askarrutuksesta siten, että työtupien askarruttaja kävi asuintalossa viitenä päivänä viikossa. Askarrutukseen osallistui 27 henkilöä, 24 naista ja 3 miestä. Askarrutusrahana maksettiin esineen myyntihinnan ja työtarpeitten hinnan välinen erotus. Tätä rahaa maksettiin yhteensä 6 501 mk. Asukkaat ottivat myöskin osaa tehtäväluontoiseen askarrutukseen, joka käsittää erilaisia talon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tähän osallistui 5 henkilöä, joille maksettiin askarrutusrahaa kertomusvuonna yhteensä 2 112 mk.

Viihdytystoiminta. Kerhohuoneessa oli kerran viikossa Malmin seurakunnan järjestämä hartaustilaisuus, Markuksen seurakunta järjesti ruotsinkielisille asukkailla kerhotoimintaa samoin kerran viikossa. Pukinmäki—Pihlajamäki Eläkkeensaajat -yhdistys järjesti kerho- sekä opintopiirit toimintaa joka toinen viikko, lisäksi toimi Pihlajamäki—Pihlajisto Eläkeläiset -yhdistyksen kerho. Asuintalon järjestämänä toimi musiikkikerho 25.5. saakka. Asuintalon toimesta järjestet-

tiin useita viihdytystilaisuuksia. Asuintalon asukkaat saivat alennus- ja vapaalippuja elokuva-, teatteri- ja konserttiesityksiin. Lisäksi tehtiin retkiä.

P u k i n m ä e n v a n h u s t e n a s u i n t a l o

Pukinmäen vanhusten asuintalossa on 117 yksiötä, jotka on tarkoitettu yksinäisille vanhuksille ja kaksi yksiötä toimistona. Kertomusvuonna asuintalossa asui 126 henkilöä, joista 116 naista ja 10 miestä. Vuoden lopussa talossa asui 117 henkilöä. Asumispäiviä oli 42 967. Vanhin asukas oli 87-vuotias ja nuorin 61-vuotias.

Asuintalon menot olivat 559 532 mk ja tulot 219 219 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 13.02 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon asukkaat kävivät terveyskeskuslääkärien vastaanotoilla ja kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa kävi terveyskeskus- tai päivystävä lääkäri potilaan luona 9 kertaa. Sairaalahoidossa oli 27 henkilöä yhteensä 35 kertaa. Terveystenhoitaja kävi 7 henkilön luona. Helsingin kotiaputoimiston kautta sai kotiapua 16 henkilöä ja kaupungin kodinhoitajat kävivät 9 henkilön luona. Asuintalon henkilökunnan tekemiä kotikäyntejä oli 1 485 ja muita palveluja 173.

Askarrutus. Huoltolautakunnan työtuvat huolehtivat asukkaiden askarrutuksesta kahdenä päivänä viikossa. Askarrutukseen osallistui 18 naista. Askarrutusrahaa maksettiin yhteensä 2 402 mk. Tehtäväluontoiseen askarrutukseen osallistuneet 11 henkilöä saivat yhteensä 1 928 mk.

Viihdytystoiminta. Kerhohuoneessa oli kerran viikossa Malmin seurakunnan järjestämä hartaustilaisuus ja Pukinmäen Eläkeläiset -yhdistyksen kerhotoimintaa. Viikottain koontui Malmin seurakunnan työntekijöiden ohjaama »Kultaisen iän kerho». Asuintalon toimesta järjestettiin useita viihdytystilai-

8. Huoltotoimi

suuksia. Asukkaat saivat myös vapaa- tai alennuslippuja elokuva-, teatteri-, konsertti- ja oopperaesityksiin. Lisäksi tehtiin retkiä sekä asuintalon että ulkopuolisten toimesta.

Laajasalon vanhusten asuintalo

Laajasalon vanhusten asuintalossa on 236 yksiötä. Kertomusvuonna asui talossa 269 henkilöä, joista naisia 224 ja miehiä 45. Vuoden lopulla oli asukkaita 254. Asumispäiviä oli 93 289. Talon vanhin asukas oli 97-vuotias ja nuorin 60-vuotias.

Asuintalon menot olivat 923 538 mk ja tulot 447 322 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 9.90 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon asukkaat kävivät terveyskeskus- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla sekä kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Kiireelliset sairaustapaukset lähetettiin suoraan sairaaloiden päivystyspoliklinikoille tai pyydettiin päivystävä lääkäri asukkaan luokse. Päivystävän lääkärin kotikäyntejä oli 19. Terveystenhoitaja kävi 23 asukkaan luona ja kotiaputoimiston kautta saatiin kodinhoitoapua 6 asukkaalle. Sairaalahoidossa oli 53 henkilöä 76 kertaa ja sairaalassaolopäiviä oli 2 720. Henkilökunnan tekemiä kotikäyntejä oli 1 880 ja muita palveluja 97. Lääkintävoimistelijan ohjaamaa ryhmävoimistelua oli vuoden aikana 97 kertaa. Ryhmissä oli kerrallaan n. 10 asukasta.

Askarrutus. Huoltolautakunnan työtuvat huolehtivat asukkaiden askarrutuksesta viitenä päivänä viikossa. Askarrutukseen osallistuneet 47 henkilöä, 40 naista ja 7 miestä saivat askarrutusrahaa yhteensä 8 313 mk. Tehtäväluontoiseen askarrutukseen osallistui yksi henkilö, jolle maksettiin 184 mk.

Viihdytystoiminta. Kerhohuoneessa oli joka toinen viikko Roihuvuoren seurakunnan järjestämä hartaustilaisuus sekä Laajasalon Eläkeläiset -yhdistyksen järjestämää kerhotoimintaa. Matteuksen seurakunta järjesti 21.9. lukien kerran kuukaudessa ruotsinkielisille asukkaille hartaustilaisuuden. Lisäksi

järjestettiin asuintalon toimesta erilaisia viihdetilaisuuksia. Asukkaat saivat myös vapaa- lippuja elokuva-, teatteri-, ooppera- ja konserttiesityksiin. Lisäksi tehtiin kaksi retkeä.

Tervalammen työlaitos

Tervalammen työlaitoksessa on 180 paikkaa, josta 78 huoltola- ja 102 työlaitospaikkaa.

Huolettavat. Laitoksen kirjoissa oli vuoden aikana yht. 1 354 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 12 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 10.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 1 085 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 183.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 258 miestä. Näistä oli laitoksessa kertomusvuoden aikana olleita yhteensä 141 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 182.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 57 654. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	Hoitopäiviä	
	v. 1973	v. 1972
Huoltoapulain nojalla hoidetut	1 523	1 629
PAV-lain nojalla hoidetut	48 016	51 336
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	8 115	8 286
Yhteensä	57 654	61 251

Hoitopäivien luku laski edellisestä vuodesta 3 597:llä.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 1 702 871 mk ja bruttotulot 1 025 608 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 123 942 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 29.54 mk.

Jos bruttomenoista vähennetään työlaiksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 11.75 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilana tappio, saadaan nettomenoksi 13.90 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous-, verstaas- ym. töissä kaikkiaan 30 295 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 37 880 mk:n arvosta. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 1 812. Lisäksi oli sairaanhoitajien vastaanottoja kolme kertaa päivässä, jolloin suoritettiin hoitoja ja jaettiin lääkkeitä. Laboratoriokokeita tehtiin 1 093. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla 992 käyntiä. Hammaslääkärissä kävi 368 henkilöä. Laitoksen sairausastolla hoidettiin 132 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 685. Sairaalahoittoon lähetettiin 33 henkilöä. Työtaturmia oli 22.

Henkinen huolto. Ryhmäterapiatilaisuuksia järjestettiin sosiaaliohjaajan toimesta yhtenä iltana viikossa, lisäksi oli yksilöterapiaa. AA-kerho kokoontui laitoksessa kaksi kertaa viikossa. Helsingin sekä Lohjan AA-kerhoista oli useita vierailuja.

Huollettavat harrastivat vapaa-aikanaan urheilua kuten lento- ja jalkapalloa ja pöytä-

tennistä sekä kesällä myös kalastusta ja marjojen poimintaa.

Viihderyhmä järjesti useita tilaisuuksia pääasiassa omin voimin, mutta mukana oli myös ulkopuolisia esiintyjä. Näihin tilaisuuksiin kutsuttiin vieraita Helsingin sairaanhoito-opiston apuhoitajaopistolta sekä Varttuneet r.y:stä.

Kansan raittiusapu r.y. järjesti raittiusviikolla raittiusjuhlan. Lisäksi eri seurakunnat ja uskonnolliset yhdistykset järjestivät hartaustilaisuuksia laitoksessa 3—5 kertaa kuukaudessa.

Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 384 eri henkilöä, joista 265 (ed. v. 213) miestä ja 119 (113) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 174 (126).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä. Myös taulukkoliitteissä on numerotietoja.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, joka on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	32	12.1	22	18.5	54	14.1
Työn vieroksuminen	165	62.2	54	45.4	219	57.0
Kerjuu	15	5.7	1	0.8	16	4.2
Ammattihaureus	—	—	17	14.3	17	4.4
Muu peruste ¹⁾	53	20.0	25	21.0	78	20.3
Yhteensä	265	100.0	119	100.0	384	100.0

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

8. Huoltotoimi

Naispuolisista uusista irtolaisista oli 28.9% joutunut huoltoon kuljeksivan elämän, 57.8% työn vieroksumisen ja 6.7% ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpitei-

tä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	86	32.5	34	28.6	120	31.2
Kotikuntaan lähettäminen	11	4.1	13	10.9	24	6.3
Irtolaisvalvonta	100	37.7	26	21.8	126	32.8
Työlaitos	24	9.1	19	16.0	43	11.2
Jälkivalvonta	44	16.6	27	22.7	71	18.5
Yhteensä	265	100.0	119	100.0	384	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 9.8%, jäi varoitusasteelle 58.6%, valvontaasteelle 24.7%, työlaitoksessa oli 4.6% ja jälkivalvonnassa 2.3%.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitok-

sessä oli kaikkiaan 4 542, joista 2 573 miesten ja 1 969 naisten.

Siviilisääty ja syntyperä. Siviilisäädyn mukaan ryhmittäytyivät irtolaiset seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	194	73.2	82	68.9	276	71.9
Naimisissa	25	9.4	22	18.5	47	12.3
Leskiä	2	0.8	1	0.8	3	0.8
Eronneita	44	16.6	14	11.8	58	15.0
Yhteensä	265	100.0	119	100.0	384	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaisuudessa olevista oli seuraava:

	18—20 v % ¹⁾	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v %	Yht. %
Miehiä	7.2	40.8	19.2	24.5	8.3	100.0
Naisia	14.3	47.9	16.8	13.4	7.6	100.0

¹⁾ Irtolaiskäsitteilyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 240 eli 62.5% kaikista, mie-

histä erikseen 194 eli 73.2%. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 69.0%.

4. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 562 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yht.
Varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	3 172	226	3 398
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	146	18	164
Yhteensä	3 318	244	3 562

PAV-lain mukaisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjätapauksissa on viime vuosina huollettu eri henkilöitä seuraavasti:

Vuosi	Varsinaisena väärinkäyttäjänä	Nuorena väärinkäyttäjänä	Yhteensä
1966	4 242	1 273	5 515
1967	4 439	1 472	5 911
1968	3 725	1 175	4 900
1969	2 750	625	3 375
1970	2 843	708	3 551
1971	3 425	222 ¹⁾	3 647
1972	3 592	205 ²⁾	3 797
1973	3 398	164 ³⁾	3 562

1) Lisäksi 1 290 epävirallista neuvontatapausta.

2) Lisäksi 575 epävirallista neuvontatapausta.

3) Lisäksi 492 epävirallista neuvontatapausta.

Edellä esitetyt luvut kuvaavat PAV-huollossa olleiden henkilöiden lukumäärää. Luvut eivät siis ilmaise alkoholin yms. väärinkäyttäjien määrää.

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisena väärinkäyttäjänä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjänä huolletut henkilöt.

Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 3 398. Kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 561 miestä ja 149 naista eli yhteensä 2 710 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkohuoltoa, kun sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteeksi joutui 611 (ed. v. 763) miestä ja 77 (75) naista eli kaikkiaan 688 (838) henkilöä.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakoutuivat varsinaiset väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	17	0.5	—	—	17	0.5
Häiriö tai pahennus	187	5.9	18	8.0	205	6.0
Päihtymystapaukset	1 018	32.1	72	31.9	1 090	32.1
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	16	0.5	2	0.9	18	0.5
Ansiotyön laiminlyönti	27	0.9	3	1.3	30	0.9
Rasitus	41	1.3	3	1.3	44	1.3
Huoltoavun tarve	1	0.0	—	—	1	0.0
Vapaaehtoisuus	1 865	58.8	128	56.6	1 993	58.7
Yhteensä	3 172	100.0	226	100.0	3 398	100.0

8. Huoltotoimi

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toi-

menpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	240	7.6	14	6.2	254	7.5
Valvonta	342	10.8	33	14.6	375	11.0
Huoltola (päätos)	70	2.2	8	3.5	78	2.3
Huoltola (täytöntöönpanu)	808	25.5	68	30.1	876	25.8
Sairaala- tai muu laitoshoido	684	21.5	86	38.1	770	22.7
Jälkivalvonta	248	7.8	17	7.5	265	7.8
Hoitokodit	780	24.6	—	—	780	22.9
Yhteensä	3 172	100.0	226	100.0	3 398	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle 24.9%, valvontaan 4.5%, täytöntöön panna huoltolahoidossa oli 26.7%, sairaala-

tai muussa laitoshoidossa 17.7% ja hoitokotihoidossa 21.2%.

Siviilisääty. Siviilisäädyn mukaan ryhmityivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 573	49.6	73	32.3	1 646	48.5
Naimisissa	656	20.7	63	27.9	719	21.2
Leskiä	53	1.7	16	7.1	69	2.0
Eronneita	799	25.2	64	28.3	863	25.4
Erossa asuvia	86	2.7	10	4.4	96	2.8
Tuntematon	5	0.1	—	—	5	0.1
Yhteensä	3 172	100.0	226	100.0	3 398	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	—20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v—	Kaikkiaan
Luku	131	625	762	1 030	850	3 398
%	3.9	18.4	22.4	30.3	25.0	100.0

Useimmat PAV-lain mukaisen auttamisen kohteeksi tulleet olivat väärinkäyttäneet alkoholiuomia. Huolletuista oli korvikealkoholien, lääke- tai muiden huumaavien aineiden väärinkäyttäjää 700, joista naisia 43. Suurin osa näistä väärinkäyttäjistä oli 25—49-vuotiaita. Morfiinin ja siihen verrattavien aineiden käyttäjiä oli 5, lääkaineen käyttäjiä 11. Alkoholiuomien lisäksi 70 käytti lääkainetta, 540 korvikealkoholia, yksi tin-

neriä, 36 yhtä ja 37 useaa huumelajiketta.

Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 164 henkilöstä oli 146 miestä ja 18 naista. Heistä oli 19 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; uusia oli siten 145.

Huoltotoimenpiteet, siviilisääty. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät ko. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	145	99.3	16	88.9	161	98.2
Valvonta	1	0.7	2	11.1	3	1.8
Yhteensä	146	100.0	18	100.0	164	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 16 naista ja 129 miestä, sovellettiin 15 naiseen sekä 128 mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja

ohjausta sekä yhteen mieheen ja yhteen naiseen valvontaa.

Siviilisäätty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	139	95.2	17	94.4	156	95.1
Naimisissa	6	4.1	1	5.6	7	4.3
Leskiä	—	—	—	—	—	—
Eronneita	1	0.7	—	—	1	0.6
Yhteensä	146	100.0	18	100.0	164	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	105	59	164
%	64.0	36.0	100.0

Uusista tapauksista alle 21-vuotiaiden osuus oli 70.3%.

Asunnottomien alkoholistien huolto. Helsingissä oli kertomusvuonna asunnottomien henkilöiden tilapäismajoitukseen käytettävissä n. 3 650 miesten ja n. 400 naisten asuntolajia yömajapaikkaa. Talvella majoitustilanne oli ajoittain vaikea. Kaikki on kuitenkin voitu majoittaa. Usean talven ajan on asunnottomia auttanut majoituspaikan saannissa »Majoituskeskus»-niminen elin. Se on toiminut huoltoviraston asunnottomien huoltotoimiston suojissa iltaisin ja sitä ovat yhteistoiminnassa ylläpitäneet huoltovirasto ja majoitustoiminnan harjoittajat. Raittiissa vaiheessa olleet alkoholistit ovat käyttäneet runsaasti majoituskeskuksen palveluksia.

Niitä asunnottomia alkoholisteja varten, jotka ovat olleet juopottelukierteessä tai muutoin sellaisessa tilassa, ettei heitä ole otettu tavallisiin asuntoloihin, on kertomus-

vuonna toiminut edelleen v. 1967 avattu Suoja-Pirtti r.y:n hallinnassa oleva miesalkoholistien ensisuoja. Sinne majoitettiin päivittäin kylmänä vuodenaikana 250—410 miestä ja kesällä 55—190 miestä. Talviaikana saapui näistä miehistä päihtyneenä ensisuojaan päivittäin 60—150 miestä, minkä vuoksi heidät ohjattiin ensisuojaan erillisiin selviämistiloihin. Kaikkiaan asunnottomia alkoholisteja otettiin ensisuojaan aikana 1.11.1972—31.10.1973 2 492 eri miestä, joista korvikepähteitä käyttäneiksi havaittiin 1 572 miestä. Yleisimmät väärinkäytetyt korvikepähteet olivat kertomusvuoden aikana useat eri kasvovesilajikkeet. Korvikepähteiden käyttäjistä monet joutuivat kertomusvuoden aikana turvautumaan ensisuojaan useita kertoja.

PAVI-huoltotoimisto ohjasi suojan toimintaa PAVI-toimiston huoltotarkastajan valvontakäynnin ja sosiaalityöntekijäin suojassa työskentelyn avulla. Tarvittaessa ohjattiin henkilö PAVI-toimistoon saamaan tarvittavaa huoltoa.

Pysyväisluonteinen naisten ensisuoja, joka avattiin 29.4.1970, jatkoi kertomusvuonna toimintaansa Pakilan kaupunginosassa Osuuskunnantie 14:ssä.

Naisten ensisuojan kanssa samanaikaisesti avattu naisalkoholistien hoitokoti toimi vastaavasti koko kertomusvuoden ajan. Ensisuoja ja hoitokoti sijaitsevat samassa rakennuksessa. Ensisuoja on tiloja 20 naiselle, hoitokodissa on 18 paikkaa. Molemmat hoitopisteet olivat edelleen Kovaosaisten Ystävät -yhdistyksen hallinnassa. Ensisuojan ja hoitokodin toimintaa ohjasi PAVI-huoltotoimiston huoltotarkastaja, jolla oli kolmena päivänä viikossa ensisuojaasiakasvastaanotto.

Naisten ensisuoja tarjoaa autettavilleen täysihoidon, hoitokodin asukkaille on tarvittaessa järjestetty ateriointi kodissa. Ensisuojan toimintaperiaatteet vastaavat miesten ensisuojaan sovellettuja. Suojan yhteistointimateriaalit ovat samat kuin miesten ensisuojaan, samoin yhteistointimateriaalit ovat samat kuin miesten ensisuojaan, samoin yhteistointimateriaalit ovat samat kuin miesten ensisuojaan, samoin yhteistointimateriaalit ovat samat kuin miesten ensisuojaan. Monet ensisuojaan otetut voitiin edelleen siirtää hoitokotiin.

Naisten ensisuojaan on auttamisjaksona 1.11.1972—31.10.1973 otettu 48 naista, hoitokotiin vastaavasti 44 naista (näihin eivät sisälly ensisuojaan hoitokotiin otetut).

Etsintätoiminta. Kertomusvuonna jatkettiin joulukuussa 1969 käynnistettyä etsintätoimintaa asunnottomien alkoholisten keskuudessa. PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijä on päivittäin liikkunut henkilöpakettiautolla eri puolilla kaupunkia ko. alkoholisten oleskelupaikoilla. Aika-ajoin maastokäynneillä on ollut mukana toimistosta toinen kenttätöntekijä ja tarvittaessa poliisilaitoksen huolto-osaston toimihenkilö. Auttamisen kohteeksi on tullut vapaaehtoisesti hoitoa haluavia, avun tarpeessa olevia henkilöitä. Etsintätoiminnan yhteistyöpisteinä ovat PAVI-huoltotoimiston ohella edelleen olleet lähinnä miesten ja naisten ensisuoja, kaupungin sairaaloiden poliklinikat ja desinfiointilaitos.

Maastossa etsintätoiminta kohdistui ensisijaisesti niin kehnokuntoisiin alkoholisteihin, että heitä ei tilansa ja tapojensa vuoksi otettu

yleisiin asuntoloihin ja julkisiin liikennevälineisiin. Maastossa tavatuista haastateltiin kertomusvuonna 490 tällaista henkilöä, joista naisia oli 22. Miehistä tuotiin huoltoon 410 ja sairaalaan 118. Naisten vastaavat luvut olivat 10 ja 5.

Taloussprii T:n myynti lopetettiin kesällä 1972. Sen jälkeen maastossa oleskelevien asunnottomien alkoholisten yleiskunto ja liikkuvuus on kohentunut. Monet näistä ulkosalla oleskelevista ovat sittemmin omaehtoisesti tulleet huoltoon ja sairaalaan saatuaan siihen etsintäautolla kulkevalta sosiaalityöntekijältä kehotuksen. Etsintätoiminta asunnottomien keskuudessa on ollut kertomusvuoden aikana luonteeltaan keskeisesti huoltoontulovirikkeitä antavaa. Etsintätoimintaa on mahdollisuuksien mukaan harjoitettu myös kiireelliseksi ilmoitetuissa PAV-perhehuoltoon kuuluneissa tapauksissa.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä oli edelleen Hämeentie 54 -talon alakerroksesta vuokrattu 158 m² käsittävä huoneisto päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien varten.

Kerhon toiminta on vapaaehtoisuuteen perustuvaa yksilö- ja ryhmätöitä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihteiden väärinkäytöstä.

Kerhuhuoneisto pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9—22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Huoneisto oli kertomusvuoden aikana PAVI-huoltotoimiston käytössä jokaisena arkipäivänä klo 9—10.30 ja 12.30—17 sekä arki-iltoina paitsi lauantaisin klo 19—22. Huoneistossa oli valvojana vuorotellen kaksi PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijää, jotka päiväsaikaan huolehtivat huoneistoon saapuvien henkilöiden yksilöhoidosta ja iltaisin PAVI-toimiston ja Toukolan hoitokodin tarpeita palvelevasta ryhmätoiminnasta.

Huoneisto oli myös Helsingin AA-kerhon käytössä kaikkina viikon päivinä. Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelin- kulujen ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien menojen maksamisesta sekä polttopuu- ja vesikustannuksista.

Kertomusvuoden aikana pidettiin kerhotoiloissa yhteensä 400 kokousta, joista 171 PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijäin valvomana. Kokouksiin osallistuneiden lukumäärä oli 5 881 eli keskimäärin 15 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 22 091. Sosiaalityöntekijät suorittivat 1 745 henkilökohtaista keskustelua apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi. Samalla he avustivat asiakkaita asunnon hankkimisessa.

Toinen kerhon sosiaalityöntekijöistä osallistui lisäksi kesä-, heinä- ja elokuussa Helsingin AA-kerhon kesäleiritoimintaan. Kyseistä kerhoiluun liittyvää virkistys- ja katkaisuhoitotoimintaa harjoitettiin Villingin lähellä Läntinen Villaluoto -nimisessä saarella. Saarikäyntejä oli 3 941. Myös alkoholistien perheet osallistuivat leirintään.

Kerhotoiminnasta ja kesäaikana sitä täydentäneestä saaritoiminnasta saadut kokemukset olivat myönteisiä. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kuntouttamiseen vapaaehtoisen avohuollon linjalla.

Nuorten henkilöiden AA-kerhotoiminta. AA-nuorisoryhmä »Hagiksen Nuoret» jatkoi toimintaansa Helsingin kaupungin nuorisotoimiston PAVI-toimistolle luovuttamassa huoneistossa Hakaniemen kerhokeskuksessa, Siltasaarenkatu 12. Kerhoiltoja pidettiin kahdena iltana viikossa (maanantai ja perjantai klo 18—22). Lisäksi pidettiin keskiviikkoisin klo 18—22 kerhoiltoja Hämeentie 54:n kerhohuoneiston tiloissa. AA-nuorisoryhmä »Toive» jatkoi toimintaansa lauantaitsin klo 18—21 Toinen linja 8:ssa, samoin AA-nuorisoryhmä »Risteys», joka kokoontui lauantaitsin klo 18—22 Kunnalliskodintie 6 C-talon kerhotoiloissa ja AA-nuorisoryhmä »Siili»

Seurakunnan työkeskuksessa Siilitie 4, maanantaitsin klo 18—22. Tämä ryhmä sulautui »Hagiksen Nuoriin» kertomusvuoden maraskuussa lopettaen itsenäisen toimintansa.

Kerhotoimintaan osallistuneet olivat yleensä 17—26 -vuotiaita. PAVI-huoltotoimiston osa-aikapalkkaamat sosiaalityöntekijät ohjasivat yhteensä 167 ryhmäkokousta, joihin osallistui 2 019 henkilöä. Kesän aikana tekivät nuorisoryhmät neljä viikonloppuretkeä Vuorilahden kesäkotiin. Retkipäiviä kertyi 12 ja retkiin osallistui 595 henkilöä.

Nuorten AA-kerhotoiminta tarjoaa nuorille vapaaehtoisuuteen perustuvan ja oma-kohtaiseen sekä keskinäiseen auttamiseen pyrkivän hoitomuodon, joka täydentää lakisääteistä PAV-huoltotyötä erityisesti vaikeasti yhteiskuntaan sopeutuvien nuorten parissa.

5. Toukolan hoitokoti

Toukolan 22-paikkainen hoitokoti, joka perustettiin v. 1963, jatkoi toimintaansa entiseen tapaan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 116 miestä. Vuoden aikana voitiin ottaa hoitokotiin vain 94 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli 8 198, joista itsemaksavien hoitovuorokausia 6 561 ja huoltolautakunnan maksamia 1 637. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 21.20 mk ja nettokustannukset 6.54 mk.

Menot ja tulot. Hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 173 805 mk.

Tulot	mk
Hoitomaksut:	
Itsemaksavat	69 295
Huoltolautakunta	17 386
Henkilökunnan ruokailu	2 111
Vuokrat	1 953
Valtion apu	22 000
Muut tulot	7 450
Yhteensä	120 195

8. Huoltotoimi

Nettomenot olivat 53 610 mk.

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli 31. 12. seuraava:

Kodista poistui kuntoutuneina	24
Sairaalaan toimitettiin	1
Lyhytaikaisia asukkeja	29
Järjestyssääntöjen rikkomisen takia poistettiin	40
V:lle 1974 jäi hoitokotiin	22
Yhteensä	116

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 104 ryhmäkokousta, joista 12 oli asukkaiden ja henkilökunnan yhteistä neuvottelukokousta. Kokouksiin osallistui yhteensä 2 457 henkilöä. Asukkaiden kanssa käytiin 955 henkilökohtaista keskustelua. Varsinainen AA-ryhmä on toiminut hoitokodissa joka maanantai. Lisäksi on torstai-iltaisain kokoontunut terapiaryhmä. Useat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmäkokouksiin.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja, sakkoja ja muita velkoja veronpidätysten lisäksi.

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärintlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 528 (ed. v. 1 646) huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 2 076 (2 206). Uusia huollettavia oli 486 (566).

Kirjoitettujen lääkärintlausuntojen ja todistusten luku oli 1 997, poliklinista ensiapua annettiin 1 035 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin yms. lähetettiin 44 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen sekä osallistui henkilökunnan työpaikkakoulutukseen ja yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

7. Juopumuspidätykset

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 17 539 eri henkilöä, joista miehiä 16 068 ja naisia 1 471. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 682 henkilöä enemmän. Ensikertaa pidätettyjä oli 5 372 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 60 833. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 3.5 ja naisten osalta 2.7. Eniten pidätyksiä sattui touko- vähiten joulukuussa.

Kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity varsinaisina päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 6 688, nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä 920 sekä irtolaisina 1 008.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Pidätyksiä oli Helsingissä yht. 58 490, joista 2 113 muualla asuvien pidätyksiä. Helsingiläisten pidätyksiä oli yhteensä 60 833, joista 4 456 tapahtui Helsingin ulkopuolella.

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunkin vuoden kuukautena on julkaistu taukko-osastossa.

8. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä.

tammikuu	2 006
helmikuu	1 859
maaliskuu	1 901
huhtikuu	1 912
toukokuu	2 031
kesäkuu	1 640
heinäkuu	1 390
elokuu	1 567
syyskuu	1 629
lokakuu	1 869
marraskuu	1 806
joulukuu	1 674

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 7 106, joista yksinäisiä vanhuksia 3 378. Toimistoon tehtiin 11 258 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi, mutta huomattava osa pyynnöistä jouduttiin hylkäämään työvoimapulan vuoksi.

Kodinhoitajat suorittivat kaikkiaan 44 581 työpäivää, kotiaavustajat 8 896 työpäivää ja jalkojenhoitajat 889 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 240 689 mk. Kodinhoitajia oli kertomusvuonna kaikkiaan 217, joista johtavia kodinhoitajia 7, kotiaavustajia 42 ja jalkojenhoitajia 4.

Kotipalveluautotoiminta aloitettiin v. 1972, jolloin kodinhoitotoimisto sai käyttöönsä kotipalveluauton. Kotipalveluauton avulla pyritään mm. helpottamaan niiden vanhusten ja muiden erityistä huolenpitoa tarvitsevien henkilöiden avunsaantia, jotka asuvat yleisen liikenteen kannalta katsoen hankalapaäisyisillä alueilla ja jonne muuten on vaikeata saada järjestetyksi riittävässä määrin kodinhoitoapua.

Kertomusvuonna kodinhoitotoimisto sai käyttöönsä toisen kotipalveluauton. Molemmat kotipalveluautot on varustettu tarkoi-

tuksenmukaisilla siivous- ja puhdistusvälineillä. Miehityksenä autoissa on kaksi kodinhoitajaa ja kaksi kotiaavustajaa. Kyseessä oleva henkilökunta työskentelee työkohteissa pareittain tai yksinään riippuen tehtävien laadusta. Suoritettavat tehtävät ovat normaaleja kodinhoitajien ja kotiaavustajien tehtäviä.

9. Opintojen tukeminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha, sotilasavustus, kotiuttamisraha, vanhusten asumistuki ja vanhusten virkistystoiminta

Opintotukilaki, joka tuli voimaan 1.7.1972, kumosi ammattiopintojen avustuslain, kuitenkin siten, että tämän lain mukaiset täytäntöönpanotehtävät jatkuivat ennen 1.7.1970 annettujen päätösten osalta sikäli kuin myönnettyjen apurahojen ja opintolainojen erä oli vielä suorittamatta. Kertomusvuoden aikana maksettiin ammattiopintojen avustuslain mukaisia apurahoja ja lainoja vielä 9 opiskelijalle yhteensä 1 050 mk. Tällöin kaikki maksettavaksi määrätty apurahat ja lainat tulivat loppuun suoritetuiksi. Uuden opintotukilain mukaisesti välitettiin opintoraha sekä opintolainan valtiontakaus- ja korkotukihakemuksia valtion opintotukikeskukselle 1 148.

Lisäksi suoritettiin kaupungin varoista 91 115 mk yhteensä 459 helsinkiläiselle opiskelijalle, joiden valtiolta saama tuki oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuolto sai kaikkiaan 1 584 invalidia. Lääkintähuolto saatiin 1 305 invalidia sairaalahoitona jälkihoitoineen, muuta kuntouttamishoitoa, tekojäseniä, tukisidoksia, pyörätuoleja, kuulolaitteita yms. apuneuvoja sekä päivittäisissä toiminnoissa tarvittavia apuvälineitä, autoja, asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita sekä lääkintähuollon saamiseksi tarpeellisten matkojen kustannuksia. Lääkintähuoltomenojen kokonaismäärä oli 617 970 mk.

8. Huoltotoimi

Invalidihuoltolain mukaisia koulutus- ja valmennusmenoja sekä apurahoja ja opintolainoja maksettiin 88 invalidille yhteensä 117 169 mk.

Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan, oman yrityksen perustamiseen taikka työmatkoilla välttämättömän auton rahoittamiseen sai taloudellista tukea 34 invalidia, joille maksettiin avustuksina ja lainoina yht. 79 962 mk.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 2 411, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 325.

Työhuoltoon varatusta määrärahasta maksettiin 26 invalidille yhteensä 19 332 mk avustuksena apuvälineiden hankintaan yms. ja 3 invalidille 1 218 mk elinkeinoapuna.

Sokeiden asumistukea maksettiin 4 varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 4 322 mk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 7 sotaorvolle kaikkiaan 5 023 mk.

Työhuoltotoimiston tekemien esitysten ja lausuntojen sekä opintotukihakemusten välitysten yhteismäärä oli 5 561.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 255 henkilölle yht. 174 199 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 200 ja reumaatikkoja 55. Toipilasrahaa maksettiin varattomalle toipilaille 290 mk kuukaudessa, vähävaraiselle 205 mk kuukaudessa ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 105 mk kuukaudessa. Toipilasraha maksetaan enintään kuuden kuukauden ajalta. Poikkeustapauksissa voidaan toipilasrahaa vielä antaa lisää kolmelta kuukaudelta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla 492 tapauksessa kaikkiaan 1 072 759 mk.

Kotiuttamisrahaa maksettiin kotiuttamisrahain nojalla kertomusvuonna 94 henkilölle yhteensä 14 100 mk.

Vanhusten väliaikaista asumistukea maksettiin v:n 1969 loppuun saakka. Vuoden

1970 alusta lukien tuli voimaan laki kansaneläkkeisiin liitetystä asumistuesta. Samasta ajankohdasta lukien maksettiin vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää eräin edellytyksin niille henkilöille, jotka joulukuussa 1969 olivat saaneet vanhusten väliaikaista asumistukea ja joiden Kansaneläkelaitoksesta saama asumistuki oli pienempi kuin vanhusten väliaikainen asumistuki oli ollut, tai joiden anomuksen Kansaneläkelaitos oli kokonaan hylännyt. Vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää maksettiin kertomusvuonna 35 (ed.v. 72) vanhukselle tai vanhuspariskunnalle yhteensä 5 921 mk. Asumistuen lisän saajista oli yksinäisiä naisia 26, yksinäisiä miehiä 1 ja aviopareja 8.

Vanhusten virkistystoiminta. Kertomusvuonna jatkettiin ja kehitettiin v. 1970 aloitettua huoltoviraston järjestämää vanhusten virkistystoimintaa.

Virkistystoiminnan piiriin kuuluivat lähinnä 60 v. täyttäneet huoltotoimistojen ja kodinhoitotoimiston asiakkaat sekä kotisairaanhoidossa olevat potilaat.

Huoltolautakunnan kertomusvuonna 12.2. tekemän päätöksen mukaisesti ei enää pidetty virkistystoimintaan osallistumisen edellytyksenä kansaneläkkeen täyden tukiosan saantia. Kuitenkin annettiin etusija taloudellista etua merkitseviä virkistyspalveluja, esim. teatterilippuja, jaettaessa huoltotoimistojen asiakkaille ja muille heikossa taloudellisessa asemassa oleville.

Virkistystoiminnan tavoitteena on eläkeikäisten aktivoiminen monipuoliseen ja erilaisiin virikkeitä antavaan toimintaan sekä luoda vanhuksille mahdollisuudet osallistua omien kykyjensä ja voimiensa mukaisiin virkistys-, harrastus- yms. toimintoihin ja siten osaltaan torjua laitoshoidon ulkopuolella eli kotonaan asuvien henkilöiden yksinäisyyttä, turvattomuutta, sopeutumattomuutta jne. Tämän lisäksi toiminnan tarkoituksena on koordinoita ja kehittää järjestöjen harjoittamaa vanhusten virkistystoimintaa.

Tarvon ja Meilahden virkistyskeskukset toimivat ns. avoimien ovien periaatteella siten, että niihin pääsevät kaikki 60 v. täytäneet helsinkiläiset.

Sekä Meilahden että Tarvon virkistyskeskuksissa järjestettiin osittain ohjelmoitua toimintaa. Ohjelmaan kuului juhla- ja virkistystilaisuuksia, joissa vanhukset itse suorittivat ainakin osan ohjelmasta sekä retkiä, kuntovoimistelua ja muuta liikuntaa. Työtuvat järjestivät ohjattua askartelutoimintaa ja halukkaiden käytössä oli lisäksi erilaisia pelejä, sanoma- ja aikakauslehtiä yms. Tarvon virkistyskeskuksen toimintaan sisältyi myös päivänsseja, Meilahden toimintaan tanssi ei sen sijaan kuulunut.

Kummassakin virkistyskeskuksessa toiminta ohjelmoitiin siten, että vanhuksista valittiin kuukaudeksi kerrallaan ns. ohjelματοimikunta. Tällä tavoin vanhuksia aktivoitiin omatoimisuuteen.

Kertomusvuonna järjestettiin lisäksi mm. 70 teatterinäytöstä, 18 elokuvaesitystä, 7 konserttia, 9 juhlaa, 18 retkeä ja 6 ruoanvalmistuskurssia. Helsingin IV sairaanhoitajakoulun oppilaiden antamaa jalkojenhoitoa sai 315 vanhusta. Edellä mainittuihin eritilaisuuksiin yms. jaettiin yhteensä 30 778 vapaalippua.

Yhteistoimintaa jatkettiin virkistystoimintaa harjoittavien järjestöjen sekä kaupungin eräiden virastojen ja laitosten kanssa.

Vanhusten virkistystoimintaan käytettiin palkkausmenoja lukuun ottamatta 79 746 mk. Lisäksi avustettiin vanhusten virkistystoimintaa harjoittavia järjestöjä.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 116 ja työsuhteessa olevia 26. Osa työtupien huoltosuhteessa olevista työntekijöistä työskenteli Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Varsinaisen suojatyön ja vanhusten askarrutuksen lisäksi työtuvat toimivat kaupungin tekstiilien sekä nahka- ja kumitavaroitten yhteishankintaelimenä. Suurimpina asiakkaina olivat keskuspesula, huoltolaitokset, sairaalat, lasten päiväkodit, kansakoulu ja terveydenhoitovirasto, joille valmistettiin mm. erilaisia liinavaatteita, henkilökunnan suojavaatteita ja verhoja. Lisäksi suoritettiin huonekalujen korjaus-, verhoilu- ja kunnostustöitä. Mattokutomossa kudottiin mattoja pääasiassa yksityisille henkilöille. Työtupien keskusvarasto välitti erilaisia tekstiilituotteita ja kankaita kaupungin virastoille ja laitoksille. Jalkineiden, vaatteiden yms. jakelu huoltoavun saajille ja vähävaraisille kansakoulujen oppilaille oli niin ikään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 118, kesäkuussa ja pienimmillään, 97, tammikuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 127. Työ- ja huoltopäiviä oli koko vuonna 30 460, niistä huoltosuhteessa olevien 24 257 ja työsopimussuhteessa olevien 6 203. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskim. päiväansio oli 52.26 mk ja huoltosuhteessa olevien keskim. työraha 8.45 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 6 mk, 1.8. lukien 6.50 mk. Vapaalauantailta ja arkipäivien kohdalle sattuvilta juhlapäiviltä maksettiin ruoka-avustusta 6 mk, 1.8. lukien 6.50 mk.

Työtuvilla järjestettiin kaupunginhallituksen 18.6. tekemän päätöksen mukaisesti suojatyökokeilu aikana 5.7.—31.9. alkoholisteista kootulle 10 miehen ulkotyöryhmälle. Heille maksettiin 10 mk/pv.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 3 036 390 mk ja bruttotulot 2 767 132 mk, joten nettomenoiksi jäi 269 258 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita

8. Huoltotoimi

ta estää joutumasta suoranaisen huoltoavun varaan. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä työtuvat merkitsi suojatyöpaikkaa, mutta usealle se oli myös kuntouttamis-, työkokeilu- ja työhönvalmennuspaikka. Kuntouttamistarkoituksessa otettiin työtupiin mm. Hesperian ja Nikkilän sairaaloiden jälkihuollossa olevia psykiatrisia toipilaita 44 henkilöä. Näiden kuntouttamisesta saadut kokemukset olivat myönteisiä. Huoltosuhteisten työntekijöiden kohdalla tapahtui huomattavaa vaihtumista, johon oli osittain vaikuttamassa se, että yhteistoiminnassa valtion työvoimaviranomaisten kanssa pyrittiin pystyvimpiä osatyökykyisiä sijoittamaan avoimille työmarkkinoille.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askarrutustyössä mukana 248 ja lopussa 253 vanhusta; askarrutustoiminnan jättäneitä oli vuoden aikana 41 ja uusia tuli 46.

Työtupien askarrutuskeskuksesta tapahtuneen ohjauksen lisäksi ohjattiin askarru-

tusta vanhusten asuintaloissa sekä Meilahden vanhusten virkistyskeskuksessa.

Kotikäyntejä tehtiin kertomusvuoden aikana 1 549 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksissa oli 5 683. Askarrutusrahoja maksettiin vanhuksille yht. 51 411 mk ja askarrutustuotteita myytiin 112 821 mk:n arvosta. Suurin yksityinen vanhuksen kertomusvuoden ajalta saama askarrutuspalkkio oli 1 057 mk ja pienin 1 mk.

Kertomusvuoden lopussa askarrutustyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 71 vuotta, vanhin oli 90 vuotias. Vanhusten askarrutustuotteiden myynnin hoiti Kallion virastotalon ala-aulassa oleva myymälä, joka siirrettiin kesäkuussa Fredrikink. 65:een. Uusi myymälä sai nimekseen »Aina Ilona».

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot	Todelliset tulot
	talousarvion mukaan	tilien mukaan
	m a r k k a a	
Korvaukset annetusta huollosta	11 705 000	14 762 262 ¹⁾
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	67 000	57 640
Ateriamaksut	474 500	319 811
Luontoisedut	17 600	4 988
Vuokrat	366 464	345 838
Muut tulot	370 500	661 397
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	132 600	89 501
Luontoisedut	4 235	3 526
Vuokrat	146 600	148 503
Muut tulot	109 450	170 843
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	122 400	84 277
Luontoisedut	9 550	10 125
Vuokrat	49 097	46 100
Muut tulot	39 800	61 560
Riistavuoren vanhainkoti ja asuintalo:		
Ateriamaksut	55 150	50 973
Luontoisedut	3 328	3 463
Vuokrat	237 496	241 386
Muut tulot	28 700	39 846
Suursuon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	139 400	92 301
Luontoisedut	9 496	9 863
Vuokrat	134 187	137 476
Muut tulot	76 900	84 741
Myllypuron vanhainkoti:		
Ateriamaksut	83 300	68 194
Luontoisedut	5 000	3 639
Vuokrat	108 700	124 180
Muut tulot	27 250	49 406
Vanhusten asuintalot	1 261 876	1 283 193
Toukolan hoitokoti	92 317	120 195
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tulot	447 052	459 019
Korvaukset valtiolta	542 800	566 589
Maatilan tulot	402 200	419 597
Työtuvat	2 615 000	2 767 132
Valtionavustus kodinhoitotoiminnasta	877 000	916 313
Kodinhoitomaksut	80 000	240 689
Muut tulot	568 074	517 381
	Yhteensä	24 961 947

¹⁾ Tästä on Koskelan sairaskodissa sekä Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa ns. itse-maksavien ja yksityispaikoilla olleiden maksuja 2 117 140 mk.

8. Huoltotoimi

Menot	Määrärahat	Todelliset menot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	17 165 841	17 970 133
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	1 650 000	1 517 810
Hautauskustannukset	135 000	153 498
Kotiapumaksut	750 000	1 176 790
Muu huoltoapu	12 465 000	11 744 633
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	138 000	133 747
Irtolaishuolto	1 000	76
Työhuolto	128 000	111 665
Toipilarahat	300 000	174 199
Sokeiden asumistuki	25 000	4 322
Vähävaraisten äitien ja vanhusten lomamatka-avustukset	3 000	465
Vanhusten väliaikaisen asumistuen lisä	20 000	5 921
Vanhusten virkistystoiminta	80 000	79 746
Työtuvat	3 092 110	3 036 390
Koskelan sairaskoti	33 774 035	35 678 807
Kustaankartanon vanhainkoti	11 198 809	12 179 287
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	6 189 152	6 698 407
Riistavuoren vanhainkoti	4 270 745	4 524 883
Suursuon vanhainkoti	7 627 448	8 123 972
Myllypuron sairaskoti	6 595 310	6 980 504
Vanhusten asuintalot	2 950 528	2 897 495
Toukolan hoitokoti	160 013	173 805
Tervalammen työlaitos	1 622 403	1 702 871
Tervalammen maatila	607 359	543 539
Hoito sairaaloissa	3 850 000	1 688 605
Hoito muissa laitoksissa	8 500 000	9 020 811
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	3 291 000	3 267 604
Huoltolautakunnan käyttövarat	1 735 380	196 073
Yhteensä	128 325 133	129 786 058
Osuudet Kansaneläkelaitoksen menoihin	32 500 000	32 866 347
Kaikkiaan	160 825 133	162 652 405

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna korvauksia annetusta huollosta seuraavasti:

	Korvaus huolto- lautakunnan anta- masta huollosta mk	Korvaus lasten- suojelulautakunnan antamasta huollosta mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt ¹⁾	667 298	161 168	828 466
Toisilta kunnilta perityt	116 031	156 825	272 856
Yksityisiltä perityt	11 861 793	2 459 064	14 320 857
Yhteensä	12 645 122	2 777 057	15 422 179

¹⁾ Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus. Kertomusvuoden ennakko sotilasavustuksista oli 900 000 mk. Kotiuttamisrahoja saatiin kertomusvuonna vuosilta 1971—73 yhteensä 22 450 mk. Nämä luvut eivät sisälly huoltolautakunnan tilinpäätökseen.

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista kertyi kansaneläkkeistä.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suoritettiin Koskelan sairaskodissa sekä Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 1 958 747 mk ja yksityispaikoilla olleet 158 393 mk.

Kodinholdosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 181 avunsaajapähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 118 oli huoltolautakunnan ja 63 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaa-

timuksia 332 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 56 sotasiirtolaishoitoa, 483 mustalaisväestöä ja 20 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia koskevia hakemuksia. Näiden lisäksi tehtiin valtiolle tilitys 571 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta sekä 85 henkilölle kotiuttamisrahain nojalla myönnetystä kotiuttamisrahasta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 2 656. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopulla 15 916. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettava vuoden lopussa 5 641 henkilön osalta. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 3 236 588 mk ja eläkkeitä välitettiin 4 030 526 mk, lisäksi maksettiin ylimääräisiä käyttövaroja huollettaville heidän pankkitileiltään 635 532 mk.

3. Kassa- ja tilitoiminta

Rahatoimiston Kallion osasto vastasi huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten rahanliikenne- ja kirjanpito tehtävistä sekä arvoomaisuuden hoidosta.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 2 939 kpl, vuoden

lisäyksen ollessa 45 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 6 079 649 mk. Muu osa huostaanotetusta arvoomaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

9. Kaasulaitos

Yleistä

Vuosi 1973 oli kaasulaitoksen 113. toimintavuosi ja 73. vuosi kaupungin omistuksessa.

Vuodelle 1973 laadittu talousarvio ja tuotantosuunnitelma perustuivat siihen, että tuotannonmuutos toteutuisi ennen vuodenvaihdetta ja koko v. 1973 toimittaisiin uudella tuotantolaitoksella yksinomaan butaanin kaasutukseen perustuen. Uuden kaasulaitoksen rakentanut toiminimi joutui kuitenkin v. 1972 lopussa tarkistamaan ja uusimaan koko prosessiteknillisen suunnittelun, jonka perusteella eräitä merkittäviä laitteistoja päätettiin uusia ja parantaa. Täten uusi koekäyttövaihe siirtyi kertomusvuoden keväeseen.

Tuotannonmuutoksen lykkäytymisen takia kaasulaitos joutui jo ennen talousarviovuoden 1973 alkua uusimaan tuotantosuunnitelmansa pitäen tavoitteena sitä, että vuoden ensi puoliskona toimitaan lähinnä hiilen kaasutukseen perustuen ja jälkimmäinen puolisko uudella tuotantolaitoksella yksinomaan butaaniin perustuen.

Keväällä rakentajan suorittamien parannusten jälkeen uudella tuotantolaitoksella saavutettiin tulos, joka oli noin 70% sopimuksen edellyttämästä tuotantotehosta. Tällöin rakentaja päätti rakentaa erillisen rikinpoistolaitteiston omalla kustannuksellaan jokaiseen kolmesta tuotantolinjasta. Näiden lisälaitteiden vaatima rakentamis- ja asennusaika merkitsi, että hiilikaasulaitostoiminnan edelleen jatkuessa ensimmäinen rikin-

poistolaitteistolla varustettu tuotantolinja päästiin koekäynnistämään vasta lokakuun alussa ja muut kaksi marraskuun puoliväliin mennessä. Näiden rikinpoistolaitteistojen, jotka rikin lisäksi poistavat butaaniraaka-aineesta myös muita mahdollisia vähäisiäkin epäpuhtauksia, asentamisen jälkeen saavutettiin sovittu tuotantoteho, takuukokeissa jopa 110%:sti.

Varsinainen tuotannonmuutos suoritettiin 20.11., jonka jälkeen jakeluun kaupungille toimitettiin yksinomaan butaanista valmistettua kaasua. Hiilikaasulaitoksen toiminta pysäytettiin 10.12., jolloin kaikki hankittu raaka-ainehiili oli käytetty loppuun.

1. Henkilökunta ja organisaatio

Kertomusvuoden aikana laitoksen henkilökunta supistui 66 henkilöllä lähinnä siksi, että hiilikaasulaitoksen toiminnan lopettamisen takia vapautui määräraikaistyövoimaa. Osa siirtyi eläkkeelle tai uudelleensijoitustoiminnan mukaisesti muihin kaupungin virastoihin ja laitoksiin.

Henkilökunnan uudelleensijoitustoiminta sujui kokonaisuudessaan hyvin ja saatiin kertomusvuonna loppuun suoritetuksi.

Laitoksen palveluksessa oli vuoden lopussa 202 henkilöä (ed.v. 268). Kertomusvuonna otettiin palvelukseen 124, erosi 174 ja eläkkeelle siirtyi 13 henkilöä sekä 3 henkilöä kuoli.

2. Kaasulaitoksen toiminta

Kaasulaitos teki 4.12. teollisuuslaitosten lautakunnalle esityksen kaasulaitokselle tarpeettomiksi käyneiden maa-alueiden siirtämisestä sähkölaitoksen hallintaan 1.1.1974 lukien.

Raaka-aine. Tuotannon raaka-aineena käytettiin kertomusvuonna kivihiiltä yhteensä 80 921 tn. Tästä oli neuvostoliittolaisen hiilen osuus 75 379 tn ja englantilaisen 5 542 tn. Neste Oy:n Porvoon jalostamolta saatua butaania käytettiin kertomusvuoden aikana 7 900,6 tn.

Kaasun valmistus. Kaasun kokonaistuotanto oli kertomusvuonna 39,03 milj. m³, eli 16,3% pienempi kuin ed. vuonna. Tämä johtui kivihiililaitoksen alhaisemmasta toiminta-asteesta ed.v:teen verrattuna sekä siitä, että ylijäämäkaasun myynti sähkölaitokselle lopetettiin jo v:n 1972 aikana.

Hiilikaasulaitoksen lämmöntarpeen peittämiseen ja kaasun lämpöarvon säätöön tarvittavaa ns. generaattorikaasua ja butaanista valmistettua kaasua tuotettiin yht. 22,04 milj. m³. Tähän käytettiin koksia 3 534,8 tn ja butaania 3 660 tn.

Kaasun myynti. Kaasua pumpattiin kertomusvuonna jakeluverkostoon 28,4 milj. m³ (ed.v. 32,0 milj. m³). Kaasun myynti tariffeilla ja erikoishinnalla pieneni ed.v. verrattuna 3,7%.

Kaasunmyyntitariffeja korotettiin kertomusvuoden aikana sekä kaupunginhallituksen että teollisuuslaitosten lautakunnan päätöksillä, jotka merkitsivät kaasun keskihinnan nousua 31,1%:lla.

Kaasukojeiden asennus. Kertomusvuonna asennettiin kaasuliesiä 112. Teollisuuskojeita asennettiin 68 ja muita kojeita 19. Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 90 933.

Vuoden päättyessä oli asennettujen kaasumittareiden lukumäärä 64 136, joista rahakemittareita 48 889 ja laskumittareita 15 247.

Koksi. Koksen kokonaisvalmistus oli ker-

tomusvuonna 64 331 (ed.v. 88 868) tn. Generaattorikaasun valmistukseen käytettiin 3 535 (4 811) tn. Koksen kokonaisuusmyynti oli 73 906 (93 201) tn ja vuoden lopussa oli koksia varastossa 16 800 (10 997) tn.

Myydystä koksimäärästä oli yli 20 mm:n suuruista 52 846 (81 975) tn, josta helsinkiläiset koksiliikkeet ostivat 21,7 (15,8) %. Suoraan kuluttajille myytiin koko koksimäärästä 78,3 (84,2) % siten, että lämmityskoksia toimitettiin 7 195 (8 597) tn, eri teollisuustarvikoihin kotimaahan 25 787 (48 505) tn sekä vientinä Ruotsiin 8 400 (11 895) tn. Teollisuuskoksista myytiin 22 968 (47 542) tn kotimaiselle rauta- ja terästeollisuudelle. Koksimurskaa (alle 20 mm) myytiin 21 060 (11 226) tn, mistä määrästä toimitettiin Ruotsiin 17 060 (10 888) tn. Kaupungin kiinteistöille toimitettiin koksia 3 176 (3 587) tn.

Lajitellun keskuslämmityskoksen hinta vapaasti kaasulaitoksen varastossa oli 160,00 mk per 1 000 kg + 12,4% lvv.

Sivutuotteet. Raakabentseeniä valmistettiin kertomusvuonna 66 000 (ed.v. 126 000) kg ja myytiin 7 500 (151 343) kg. Bentseenituotteista saadut tulot olivat 2 268,76 (10 436,52) mk, joten keskihinta oli 30,25 (6,90) p/kg.

Kivihiilitervaa valmistettiin kertomusvuonna 2 207 000 kg. Tervaa myytiin 2 813 375 (ed.v. 1 531 051) kg, josta toimitettiin vientiin 1 693 000 (1 423 000) kg. Tervasta saadut tulot olivat 80 092,56 (98 414,50) mk, joten tervan keskihinta oli 28,47 (64,28) mk per 1 000 kg. Varasto oli vuoden lopussa 1 043 625 (1 650 000) kg.

Sivutoiminta. Kertomusvuoden alussa oli lämmitystarkoitukseen hankitun kivihiilen varasto 1 676 tn. Vuoden aikana hankittiin 2 319 tn ja myytiin kaupungin kiinteistöille 3 564 tn. Varastossa oli vuoden lopussa 981 tn.

Pysäköintimittarit. Kaasulaitos hoiti kertomusvuoden aikana pysäköintimittareiden hankinnan, asentamisen, kunnossapidon ja rahastuksen. Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston määrittämille py-

9. Kaasulaitos

säköintipaikoille asennettiin 61 (ed.v. 209) pysäköintimittaria. Kertomusvuoden lopussa oli asennettuja pysäköintimittareita yht. 2 550 (2 489), joista oli 1/2 tunnin mittareita 152 (165), 1 tunnin mittareita 469 (461), 2 tunnin mittareita 1 475 (1 438) ja 4 tunnin mittareita 454 (425).

Tekniset laitteet

Tuotanto-osaston laitteet. Uusi butaaniin perustuva kaasuntuotantolaitteisto otettiin täysitehoisesti käyttöön 20.11. lähtien rakentaja-toiminimen suorittama laitteistossa perusteellisia parannuksia.

Kaasulaitokselta tuotannonmuutoksen yhteydessä vapautuneet alueet esitettiin siirrettäväksi sähkölaitoksen hallintaan. Tätä varten näillä alueilla olevien kivihiihikaasulaitokseen kuuluneiden rakennusten ja laitteiden purkamisen aloitettiin sähkölaitoksen toimesta vuoden lopussa. Kaasulaitoksen omaan hallintaan jäävällä alueella tarpeettomiksi käyneiden rakennusten purkamisesta teki kaasulaitos esityksen teollisuuslaitosten lautakunnalle 18.12.

Putkiverkosto. Kertomusvuoden aikana tehtiin pääasiassa vanhojen kaasujohtojen uusimis-, muutos- ja kunnossapitotöitä. Vuoden aikana asennettiin uusia katujohtoja 1 070 m. Toisaalta vanhoja putkijohtoja poistettiin käytöstä 946 m. Putkiverkoston laajuus oli vuoden lopussa 263 151 (ed.v. 263 021) m.

Taloudellinen tulos

Kaasulaitoksen talousarviossa v:ksi 1973, joka laadittiin keväällä 1972, arvioitiin kaasulaitoksen tuottavan alijäämää 2 536 000 mk. Tämä talousarvio perustui koko vuoden

osalta uuden tuotantolaitoksen toimintaan ja butaanin käyttöön yksinomaisten raaka-aineena.

Kivihiihikaasulaitoksen toiminnan jatkuminen aina joulukuun alkupuolelle muutti oleellisesti v:ksi 1973 suunnitellun ja yksinomaan butaanin kaasutukseen perustuneen toimintasuunnitelman ja talousarvion. Tämä toimintamuutos johti menoarvion »Kaasun valmistus» -tilin ylitykseen lähinnä lisääntyneiden raaka-aine-, palkka- ja korjauskustannusten osalta sekä »Sivutoiminta» -tilin ylitykseen tuotetun kaksin ja hiihikaasulaitoksen muiden sivutuotteiden jalostus-, varastointi- ja kuljetuskustannusten aiheuttamina. Miltei vastaavasti menoylitysten kanssa ylittyi tuloarvion »Sivutoiminta» -tili lähinnä koksista saatujen myyntitulojen perusteella.

Tilinpäätöksen osoittama alijäämä oli 3 006 352 mk eli 470 352 mk talousarvion mukaista tulosta huonompi. Toteutunut tulos on varsin tyydyttävä verrattuna vuodelle 1973 suunniteltuun toimintavaihtoehtoon eli yksinomaiseen butaanin kaasutukseen. Tämä perustuu toisaalta vielä vuonna 1973 vallinneeseen verraten edulliseen raaka-ainehiilen hintaan sekä toisaalta koksimarkkinoiden merkittävään paranemiseen toimintavuoden jälkipuoliskolla. Kun otetaan huomioon vuonna 1973 toteutuneet kaasunmyyntitulot ja öljytuotteisiin kuuluvan butaanin hinnan yllättävän voimakas nousu sekä myös yleisessä hinta- ja palkkatasossa tapahtunut arvioitua suurempi kohoaminen, olisi talousarvion mukaista tuotantosuunnitelmaa noudattaen alijäämä ollut arviolta noin 3,2 milj. mk.

Käyttömenot olivat 22 768 336 mk eli 10 216 336 mk talousarviossa esitettyä suuremmat ja käyttötulot olivat 19 761 984 mk eli 9 745 984 mk talousarviossa esitettyä suuremmat.

10. Kaupunginarkisto

Yleistä

Vuonna 1973 oli kaupunginarkistossa merkittävintä suoritettu toiminnallinen kahtiajako. Kaupungin sairaalain, vanhustenhuoltolaitosten ja terveydenhoitoviraston terveyskeskuksen potilaskohtaiset asiakirjat siirrettiin uusiin arkistotiloihin Nilsiäkatu 6, jonne muodostui terveydenhuollonarkisto. Sairaalain hallinto- ja talousosastojen asiakirjat jäivät yhdessä muiden virastojen ja laitosten asiakirjojen kanssa edelleen keskusarkistoon Kallion virastotaloon.

Uuden toimintayksikön muodostaminen teki välttämättömäksi kuuden uuden viran ja toimen perustamisen kaupunginarkistoon. Näistä kolme täytettiin vuoden alusta ja toiset kolme 1.7. lukien. Henkilökunnan lisäys yhtenä talousarviokautena oli suurin mitä kaupunginarkiston koko toiminnan aikana on tapahtunut. Se aiheutui laitosten arkistotoimintojen entistä suuremmasta keskittämisestä keskusarkistoon. Toimenpidettä oli kokonaisuudessaan valmisteltu usean vuoden ajan.

Riittämättömät säilytystilat ja koulutetun arkistohenkilökunnan puute aiheuttivat etenkin sairaaloissa vaikeuksia keskeisen ja nopeasti kasvavan potilaskohtaisen aineiston hoitamisessa. Siksi yksinomaan terveydenhuollon piirissä syntyneen aineiston käsittelyyn ja hoitoon koulutetun ja keskitetyn henkilökunnan katsottiin parhaiten pystyvän palvelemaan arkistonmuodostajia sekä seuraamaan alalla tapahtuvaa suunnittelua ja kehi-

tystä sekä niiden vaikutusta tarpeellisen informaation käsittelyyn ja säilytykseen. Yhtenäinen tila monien erillisten arkistopisteiden sijaan oli myös halvin säilytysratkaisu.

Kaupunginarkisto seurasi kiinteästi mikrofilmaustoimikunnan työtä ja oli samanaikaisesti yhteydessä virastoihin ja laitoksiin niiden piirustusaineiston saattamiseksi filmausvalmiiseen kuntoon.

Kaupunginarkisto teki alustavat selvitykset arkistotilan tarpeesta, joka syntyy nykyisten kansakoulujen arkistojen päättämisestä peruskouluun siirryttäessä. Myös vanhojen kaupunkien erityisrasitusten lopettamisen yhteydessä tapahtuvat muutokset vaikuttavat arkistotilojen käyttöön. Kaupunginarkisto antoi lain piiriin kuuluvien virastojen arkistojen jakamista ja käyttöä selvittelevälle toimikunnalle selvityksen maistraatin, raastuvanoikeuden ja ulosottoviraston arkistoasiakirjojen säilytyksestä, käyttötarpeesta ja merkityksestä.

Henkilökunta

Kertomusvuoden päättyessä kaupunginarkistossa oli 9 vakinaista ja 6 tilapäistä viranhaltijaa sekä 5 työsuhteista toimihenkilöä.

Vuoden aikana erosi palveluksesta tp. arkistoneuvoja.

Henkilökunnasta toimivat luennoitsijoina henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston kursseilla kaupunginarkistonhoitaja ja ar-

10. Kaupunginarkisto

kistotarkastajat. Kaupunginarkistonhoitaja luennoi lisäksi Suomen Kaupunkiliiton ja Kunnallisliton arkistonhoitokursseilla sekä Valtionarkiston Vaasan ja Hämeenlinnan kesäyliopistoissa toimeenpanemilla arkistokursseilla. Viimemainittujen kurssien luennoitsijoihin kuului myös arkistonhoitaja Aalto, joka lisäksi käsitteli mikrofilmaukseen liittyviä kysymyksiä Valtionarkistossa järjestetyillä kursseilla.

Kaupunginarkistonhoitaja osallistui virastopäällikköpäiviin Aulangolla ja oli jäsenenä terveydenhuollon tietojenkäsittelyn ja arkistoinnin koordinoitiryhmässä sekä sosiaalitoimen historiatoimikunnassa. Arkistotarkastaja Kalke osallistui jatkuvaa sairauskerptomusta koskeviin tiedotus- ja neuvottelupäiviin, arkistotarkastaja Niskanen Kodak Oy:n järjestämiin mikrofilmikursseihin ja konservattori Mustonen Kööpenhaminassa pidettyihin Pohjoismaiden konservattoripäiviin. Arkistonhoitaja Aalto toimi mikrofilmitoimikunnan sihteerinä.

Arkistotarkastaja Wirilander suoritti kunnallishallinnon kurssin ja arkistojärjestäjä Unkari työnopetuskurssin. Arkistojärjestäjät Björkman ja Mikkonen suorittivat arkistokurssin.

Arkistonhoidon valvonta ja ohjaus

Kaupunginarkiston toimintaan ovat tärkeänä osana kuuluneet virastoissa ja laitoksissa suoritettut määräaikaistarkastukset. Kolmivuotisjaksoihin jaettuja tarkastuksia on yritetty käytettävissä olevan työvoiman puitteissa ylläpitää. Yhä selvemmin on kuitenkin käynyt ilmi, että varsinkin suurten virastojen ja laitosten arkistoja järjestettäessä ja seulottaessa eivät määräaikaistarkastukset riitä, vaan arkistotarkastajat joutuvat jatkuvasti olemaan yhteydessä virastoarkistonhoitajiin ja antamaan heille ohjeita työn edistyessä. Vastaavasti on tarkastustiheyttä jouduttu vä-

hentämään monien pienempien virastojen ja laitosten osalta. Tämä ei kuitenkaan ole hyväksi, koska viimemainituissa ei yleensä ole päätoimista arkistonhoitajaa, vaan arkistointi sekä varsinainen järjestäminen ja luettelointi suoritetaan sivutoimimisena ja jää usein takalalle, ellei sitä jatkuvasti valvota.

Arkistotarkastukset kertomusvuonna toimitettiin holhouslautakunnan toimistossa, kaupunginviskaalinvirastossa, lastensuojeluvirastossa, raittiuslautakunnan toimistossa ja yleisessä kasvatuseuvolassa. Vesilaitoksen eri toimintapisteissä suoritettiin arkistojen yleisinventointi ja tehtiin ehdotus tarpeelliseksi katsotuista arkistohoidollisista toimenpiteistä.

Kaupunginkanslian lainopilliselle osastolle ja oikeusaputoimistolle laadittiin arkistokäytävä ja huoltovirastolle, satamalaitoksen kanslia-, satamaliikenne- sekä varastoimis- ja laiturihuolto-osastoille sekä sähkölaitoksen eri osastoille yksityiskohtainen asiakirjojen hävittämissuunnitelma.

Suoritettavaa piirustusarkistojen inventointia ja luettelointia valvottiin kaupunkisuunnitteluviraston eri osastoilla, metrotoimistossa ja vesilaitoksessa.

Terveydenhuollon arkistoon tapahtuneiden asiakirjasiirtojen yhteydessä tarkastettiin Auran, Kivelän, Malmin ja Marian sairaalan sekä terveyskeskuksen ja tuberkuloositoimiston potilaskohtaiset asiakirjat. Asiakirjojen siirtosuunnitelmat vahvistettiin Hesperian ja Nikkilän sairaaloille ja Malmin sairaalan röntgenosastolle.

Kaupunginarkistossa suoritettiin yleisohjeiden mukainen hävittäminen ja laadittiin luettelot seuraavista arkistoista: Alppilan kansakoulu, Helsingin Historiayhdistys, Helsinki-Seura, Helsingin Waerlandiyhdistys, Huopalahden kunnan taksoituslautakunta ja tutkijalautakunta, Jansson-suvun kirjekokoelma, —järjestelytoimisto, Kuloosaaren kunta ja huvilakaupunki, Pitkäpaasi-Seura, Arvo Pitkäpaasin kokoelma, suomenkielisten kansakoulujen kanslia, Val-

lilan ammattikoulu (Valmistava poikien ammattikoulu, Teknillinen ammattikoulu) ja Väliatpaaleen kansakoulu.

Suurten karttamäärien siirron yhteydessä sijoitettiin ja ryhmiteltiin kaupunginarkiston kaikki kartat ja piirustukset uudelleen ja uusittiin niiden hakemisto. Toimintansa lopettaneiden komiteoiden ja toimikuntien, joita on tähän mennessä kertynyt 347 kpl, asiakirjat järjestettiin kaupunginarkistoon yhtenäisten periaatteiden mukaan. Samalla suoritettiin seulonta ja laadittiin luettelot ja hakukortisto. Myös mikrofilmiarkiston jatkuva kasvu eri virastojen siirtäessä filmejään keskusarkistoon vaati tarkistamaan aikaisempia ryhmittely- ja luettelointiperiaatteita. Tarkastuksen yhteydessä laadittiin yhtenäinen mikrofilmirekisteri.

Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin ja kaupunginhallituksen mietintöihin on aikanaan laadittu hakemisto vuosilta 1875—1914. Kaupunginarkistossa on muiden töiden ohessa pitemmän aikaa jatkettu hakemiston laatimista, tässä vaiheessa päätevuotena 1965. Työ saatiin kertomusvuonna loppuun suoritetuksi, mutta hakemiston painattaminen siirtyi vuoteen 1974.

Toiminta keskusarkistona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja -lahjoitukset. Vuoden aikana otettiin kaupunginarkiston Kallion virastotalossa oleviin arkistotiloihin asiakirjoja seuraavilta virastoilta ja laitoksilta: Helsingin kaupungin elokuvatoimikunta, henkilöasiainkeskus, kaupunginhallituksen yleisjaosto, kaupunginkanslia ja sen organisaatiotoimisto, kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto, leski- ja orpoeläkekassa, raastuvanoikeus, rakennustarkastusvirasto, revisiovirasto, sairaalavirasto, satamalaitos, suomenkielisten kansakoulujen kanslia, sähkölaitos ja Vallilan ammattikoulu.

Työnsä päättäneistä komiteoista ja toimikunnista siirsivät asiakirjansa keskusarkistoon hoitolaitosten työaikakomitea, kaato- ja paikkakomitea, keskustan asemakaavatoimikunta, kokouspalkkiotoimikunta, liikennemääräyskomitea, piilokonttoristumiskomitea, sairaalakomitea, sairaalalääkärien palkkaustoimikunta, toimistovirkakomitea ja virkistyskeskustoimikunta.

Kaupunginarkiston Nilsiänk. 6:ssa oleviin uusiin arkistotiloihin siirrettiin yksinomaan terveydenhuollon piirissä syntyneitä aineistoa. Luovuttajina olivat sairaaloista Auroran röntgenosastot, lasten poliklinikka ja aikuisten sisätautien poliklinikka, Kivelän röntgenosasto ja korvapoliklinikka, Malmin sisätautien poliklinikka ja -osasto sekä Marian röntgenosasto ja kirurginen poliklinikka. Tuberkuloositoimiston röntgenosasto ja terveydenhoitoviraston terveyskeskus siirsivät myös potilaskohtaista aineistoaan keskusarkistoon.

Lahjoituksena kaupunginarkisto sai, jo aikaisemmin luovutettuun Pitkäpaasi-Seuran arkistoon liittyvänä, vastaanottaa laajan valokuvakokoelman sekä Arvo Pitkäpaasin yksityisarkiston. Rouva Mary Knape lahjoitti viime vuosisadan tunnettuihin helsinkiläisiin kuuluneen Salomon Janssonin ja hänen perheensä kirjeenvaihdon kaupunginarkistoon. Lisäksi saatiin eri henkilöiltä lahjoituksina yksittäisiä, talojen omistussuhteita valaisevia asiakirjoja.

Kallion virastotalon arkistotiloihin otettiin kertomusvuonna vastaan asiakirjoja 142 hyllymetriä, mikrofilmattuja karttoja ja piirustuksia rakennustarkastusvirastosta 1 244 kansiota, kiinteistöviraston kaupunkimittausosastolta historiallisia karttoja 630 kpl ja niitä täydentäviä valokuvia 154 kpl. Filmattujen piirustusten positiivirullia talletettiin keskusarkistoon 164 kpl.

Terveydenhuollon sektoriin kuuluvia asiakirjoja vastaanotettiin Nilsiänkadun arkistoon 531 hyllymetriä, lisäksi siirrettiin Kallion virastotalon keskusarkistosta röntgen-

10. Kaupunginarkisto

kuvia ja sairauskertomuksia yhteensä 2 257 hyllymetriä. Vuoden päättyessä kaupunginarkistossa oli asiakirjoja kaikkiaan 10 300 hyllymetriä, joista Kallion virastotalossa n. 7 500 ja Nilsiäkadulla n. 2 800 hyllymetriä.

Asiakirjojen korjaus ja sitomotoiminta. Asiakirjojen korjauksen tehostamiseksi saatiin joitakin uusia välineitä mm. erikoismitoitettu, termostaatilla varustettu liotusallas. Kaupunginarkiston asiakirjoihin kuuluvia kartoja ja piirustuksia korjattiin yhteensä 252 kpl, näistä kartoja 178 kpl. Lisäksi jouduttiin käsittelemään ja korjaamaan useita putkivuodon vahingoittamia kaupunginmuuseon piirustuksia.

Kaupunginarkiston aloittelevan konservointilaitoksen mestarinäytteenä voidaan pitää tykistöupseeri A. E. Geten v. 1763 laatiman Helsingin kartan korjausta. Kiinteistöviraston kaupunkimittausosastolta siirretty, pahoin vaurioitunut kartta on vanhin kaupungin omistuksessa oleva alkuperäiskartta. Sen korjaamisen teki mahdolliseksi kaupunginhallituksen yleisjaoston myöntämä määräraha. Yliopiston kirjaston konservattori osallistui korjaustyöhön, koska kartan suuren koon takia sitä käsittelemään tarvittiin useampi henkilö.

Kaupunginarkistossa järjestettyjen arkitokurssien yhteydessä konservattori Mustonen selvitteli kurssilaisille asiakirjoja vahingoittavia aineita ja neuvoi yksinkertaisimpia korjausmenetelmiä.

Käyttöpalvelu. Asiakas- ja tutkijakäyntien määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna yli 30%:lla. Kaikkiaan asiakaskäyntejä oli 989, joista ulkomaisten tutkijoiden ja vierailijoiden käyntejä oli 16, mm. Neuvostoliiton ja Eestin arkistopäähallinnon edustajat kävivät tutustumassa kaupunginarkistoon.

Keskusarkiston vilkastunut käyttö ilmenee myös esille otettujen asiakirjojen, ja niistä annettujen kopioiden määrästä sekä laadittujen selvitysten määrän kasvusta. Asiakirjalainoissa kasvoi virastolainojen osuus, mutta sairaaloiden ja terveyskeskuksen lainojen ko-

konais määrä jäi edellisen vuoden lukua alemmaksi. Tähän vaikutti terveydenhuollon arkistoaineiston 6 viikkoa kestänyt muutto uusiin tiloihin ja sitä edeltänyt pakkausvaihe.

Kaupunginarkiston käyttöpalvelutilasto v. 1973

	Keskusarkisto, Kallion virastotalo	Terveydenhuollon arkisto, Nilsiänk. 6	Yhteensä
Tutkijakäynnit	900 ¹⁾	89	989
Tutkijoita varten esille otetut asiakirjat . .	3 391	33	3 424
Annetut asiakirjalainat	340	3 305	3 645
Tehdyt selvitykset . .	339	905	1 244
Annetut toimituskirjat	61	—	61
Annetut kopiot	1 207	—	1 207

Kirjasto

Kirjaston hankintaluetteloon merkittiin 938 nidosta ja sidosta, joista osa ostettiin, osa vaihdettiin kaksoiskappaleisiin ja osa saatiin lahjoituksina koti- ja ulkomaisilta lahjoittajilta. Kirjalahjoituksista merkittävin oli Suomen Sukututkimusseuran tekemä.

Kaupunginarkisto sai vastaanottaa 352 teosta, joista pääosa käsitteli paikallis- ja henkilöhistorian piiriin kuuluvia aiheita. Muita lahjoittajia olivat: Antikvariaatti Gordin, Helsingin kaupungin eri virastot ja laitokset, Helsingin Lääkäriyhdistys, Kalevalaseura, Kansaneläkelaitos, Konservatorio, Kunnallisvirkamiesliitto, Kymin Osakeyhtiö, Landsarkivet for Sjælland, Rigsarkivet (Tanska), Riksarkivet (Ruotsi), Stockmann Oy, Suomalainen Tiedeakatemia, Suomen Historiallinen Seura, Suomen Kaupunkiliitto, Suomen Kansallisteatteri, Suomen Kunnallisliitto, Suomen Tieteellinen Kirjastoseura, Suomen Yleisradion tiedotusosasto, Turun Yli-

¹⁾ 16 ulkomaalaista.

opiston Kasvatustieteen laitos, Valtionarkisto ja Vetenskapssocieteten i Lund sekä eräät yksityiset henkilöt.

Kirjaston käyttö on vuosi vuodelta kasvanut. Erikoisen ilahduttavaa on, että virastot ja laitokset yhä enemmän ovat käyttäneet hyväkseen kaupunginarkiston kirjaston palveluksia. Kirjalainoja annettiin kertomusvuonna 907 ja painettuun aineistoon perustuvia erilaisia selvityksiä laadittiin 73.

Koulutus

Koulutusohjelmaan sisältyi yleisluonteisempien lyhyiden kurssien järjestäminen virastojen ja laitosten eri pisteissä asiakirjojen käsittelyä hoitaville henkilöille sekä varsinaisten arkistokurssien toimeenpano päätoimisille virastoarkistonhoitajille.

Heti vuoden alussa pidettiin kolmet kaksipäiväiset yleiskurssit, joissa oli yhteensä 100 osanottajaa eri hallinnonhaaroja edustavista virastoista. Marras-joulukuussa pidettiin lisäksi samanpituiset erikoiskurssit teknisten laitosten henkilökunnalle ja sairaalain sekä terveyskeskuksen asiakirjojen käsittelystä vastaavalle toimisto- ja arkistohenkilökunnalle. Kummallekin kurssille otettiin 30 osanottajaa.

Teknisten laitosten kurssilla oli pääpaino piirustus- ja kartta-aineiston säilytykseen, luettelointiin ja kopiointiin liittyvissä kysymyksissä. Kaupungin lakimies selvitteli lisäksi asiakirjojen julkisuudesta annetun lain soveltamista etenkin hankinta-asiakirjojen osalta.

Sairaalain ja terveyskeskuksen kurssilla selvitettiin kaupunginarkiston uuden toiminta-

pisteen, terveydenhuollon arkiston toimintaperiaatteita, mahdollisuutta yhtenäisyyden aikaan saamiseksi arkistotarvikehankinnoissa, asiakirjojen lainauksessa ja siirroissa sekä paperin-, kirjoitustarvikkeiden ja kopioiden arkistokelpoisuutta ja tärkeänä kysymyksenä potilasasiakirjojen sisältämän tiedon salassapitoon ja käsittelyyn liittyviä määräyksiä.

Kursseista aiheutuvat kustannukset suoritettiin henkilöasiainkeskuksen koulutusosasto, jonka koulutusohjelmaan mainitut kurssit sisältyivät.

Yleisen kurssiluonteisen ohjauksen ohella järjestettiin varsinainen kahden kuukauden arkistokurssi kuudelle virastoarkistonhoitajalle ja -järjestäjälle. Heistä neljä sai todistuksen kurssin suorittamisesta.

Tulot ja menot

Kaupunginarkiston tulot olivat 2 049 mk, joista 1 450 mk oli sairausvakuustaloimistolta saatuja päiväraha- ja sosiaalivakuutusmaksukorvauksia, 11 mk Kansaneläkelaitokselta työterveydenhuollon korvauksia sekä 588 mk annetuista toimituskirjoista perittyjä lunastusmaksuja.

Kaupunginarkiston menot olivat 961 904 mk. Kaupunginhallitus myönsi lisäksi yleisistä käyttövaroistaan kalustohankintoja varten 195 627 mk, arkistoaineiston siirtämistä varten Nilsiäkatu 6 sijaitseviin arkistotiloihin 26 000 mk, mistä käytettiin kertomusvuonna 19 501 mk, ja tykistöluutnantti A. E. Geten v. 1763 laatiman Helsingin kartan korjaustyöhön 5 000 mk, mistä käytettiin 2 485 mk. Arkiston menot olivat täten kaikkiaan 1 179 517 mk.

11. Kaupunginkirjasto¹⁾

Toiminnan kehitys. Kirjastosta lainattiin v. 1973 yhteensä 4 854 670 teosta vastaten 9.4 kirjaa asukasta kohden. Lisäys edellisen vuoden lainaukseen (4 614 856) oli yli 230 000 eli 5%. Kasvu vastaa viimeisen kymmenvuotiskauden keskiarvoa. Sitä on pidettävä varsin huomattavana siinä mielessä, ettei toimintapisteiden määrä kertomusvuoden aikana lainkaan kasvanut eikä uusia, käyttöä lisääviä huonetiloja valmistunut.

Verrattuna muiden maamme kaupunginkirjastojen asukaskohtaisiin lainauslukuihin Helsingin kaupunginkirjasto on kuitenkin jatkuvasti keskiarvon (10.7 lainaa/asukas) alapuolella.

Verrattaessa kaupunginkirjaston lainausta muiden Pohjoismaiden pääkaupunkien kirjastojen toimintaan voidaan havaita, että asukaskohtainen lainaus on Kööpenhaminan kaupunginkirjastossa korkein eli liki 10 teosta kaupunkilaista kohden. Tulos lienee ensi sijassa seurausta erittäin huomattavasta kirjallisuusmäärärahan korotuksesta ja sen mahdollistamasta laajapohjaisesta hankintapolitiikasta. Tähän sijoitetut asukaskohtaiset varat Kööpenhaminassa ovat Helsinkiin verrattuna runsaasti kaksinkertaiset, kun sen sijaan Helsingissä määrärahojen niukkuus ratkaisevasti rajoittaa riittävän kirjamäärän hankintaa ja siten myös vaikuttaa lainausten määrään. Määrärahat ovat myös Tukholman kaupunginkirjaston kohdalla olleet täkäläistä

tasoa korkeammat, mutta lainaus ei silti ole yltänyt aivan yhtä suuriin lukuihin. Muihin pääkaupunkeihin verrattuna Oslon kaupunginkirjaston lainausluvut ovat pysytelleet varsin vaatimattomina.

Täysin kansainvälisellä tasolla voidaan viitata niihin lukuihin, jotka INTAMEL, suurkaupunkien kirjastojen keskeinen yhteistyöjärjestö, on kerännyt. Tilastonsa esittäneiden 48 kirjastolaitoksen vertailutaulukossa Helsingin kaupunginkirjasto sijoittuu lainauksen osalta viidenneksi Liverpoolin (19.4 lainaa/asukas), Glasgowlin, Sheffieldin ja Göteborgin kaupunginkirjastojen jälkeen. Laskentatavat ja olosuhteet eivät luonnollisestikaan ole joka suhteessa verrannolliset.

Rakennussuunnitelmat. Kertomusvuoden aikana ei uusien huonetilojen suhteen tapahtunut varsinaista edistystä ja rakennusohjelmien käynnistämiseksi koettiin raskaita pettymyksiä. Vuoden aikana oli tarkoitus aloittaa sekä Kontulan että Laajasalon sivukirjastotilojen rakennustyöt. Molemmat hankkeet toteutetaan yhdessä nuorisotoimiston kanssa. Louhinta- ja maansiirtotyöt oli ajotettu syksyyn, mutta ne jouduttiin olosuhteiden pakosta lykkäämään seuraavaan vuoteen. Syynä Kontulan kirjasto- ja nuorisotalon osalta oli investointiveron aiheuttama tulkinnallinen tilanne. Uudenmaan läänin verotarkastajan tekemä nuorisotilojen verotomuutta koskeva valitus aiheutti kohtalok-

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston toimintakertomuksen eripainoksessa.

kaan viivytyksen, joka yhdessä rakennuskustannusten jyrkän nousun kanssa vei pohjan rakentajan alkuperäisiltä laskelmilta ja sopimuksilta. Laajasalon kirjasto- ja nuorisotalon töiden aloittamisen esteenä oli työvoimatilanne, joka siirsi uuden rakennuskohteen käynnistysajankohdan vuodelle eteenpäin.

Kirjaston kannalta rakennussuunnitelmien juuttuminen oli luonnollisesti omiaan kärjistämään itäisten kaupunginosien kirjastopalvelun puutteellisuuksia. Yksinomaan Kontula-Vesalan alueen huoltaminen sitoi neljänneksen kirjastoautoiminnan suppeista resursseista. Kertomusvuoden aikana kaupunginosan neljässä pysäköintipisteessä lainattiin yhteensä 138 597 kirjaa. Muut kirjastoauton vilkkaimmat lainauspisteet olivat seuraavat:

	lainoja
Myllypuro (kolme pysäkkiä)	88 271
Jakomäki	40 223
Pohjois-Haaga	38 117
Laajasalo	33 255
Mellunmäki	30 935
Pajamäki	28 702
Puotila	24 370
Ruskeasuo	20 165
Siltämäki	19 586
Munkkivuori	17 227
Santahamina	15 446

Kirjastoautojen kokonaislainaus nousi edelleenkin melkein 600 000 kirjaan eli 200 000 lainaan autoa kohti. Ylikuormitus on näin ollen jatkunut entisenkaltaisena ja toimintaa on voitu ylläpitää vain moninaisin ponnistuksin ja hyvän onnen avulla. Uuden, neljännen kirjastoauton hankintaan tarpeellisia määrärahoja ei valitettavasti kertomusvuonnaan sisällytetty kaupunginkirjaston talousarvioon.

Taideteokset. Taiteilija Bruno Tuukkanen restauroi kesän aikana pääkirjaston lastenosastolla olevat Juho Rissasen freskomaa-

laukset. Taideteoksilla »Työstä paluu» ja »Seppiä» on varsin merkittävä sija taiteilijan ja Suomen taiteen kehityksessä.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 191 vakinaista ja 51 tilapäistä viranhaltijaa, työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja -apulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 169 861 t, vastaten n. 103 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uusina viranhaltijoina kolme kirjastoamanuenssia sekä toimistonhoitaja.

Eläkkeelle siirtyi kolme sivukirj.hoitajaa ja toim.apulainen sekä kaksi kirjastoamanuenssia.

Kirjaston palveluksesta erosi os.hoitaja ja kaksi kirjastoamanuenssia.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 3 311 päivää.

Kirjastotutkintoa varten vaadittavan esiharjoittelun suoritti seitsemän henkilöä ja kirjastotieteen ja informatiikan cum laude-arvosanaa varten vaadittavan väliharjoittelun kuusi henkilöä. Harjoittelijat tutustuivat kullekin laaditun ohjelman mukaisesti kirjaston eri toimintamuotoihin ja osallistuivat päivän mittaiseen koulutustilaisuuteen, jossa käsiteltiin kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjanvalintaa sekä kirjastoiminnan erityistyömuotoja. Harjoittelun päätyttyä järjestettiin kritiikkitilaisuus. Harjoittelunohjaajana toimi apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri.

Henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämälle kunnallishallinnon kurssille osallistui neljä, toimistopäällikön jatkokurssiin kaksi ja tiedottajien kurssille kaksi henkilöä. Lisäksi osallistui ATK-peruskurssille, kirjanpitäjien kurssille, luottamusmiessurssille sekä yleisön palvelukurssille kullekin yksi henkilö.

Kirjastossa työskenteli yksi toimistokou-

11. Kaupunginkirjasto

lun harjoittelija. Työnohjaajana toimi kirjastonhoitaja Elsa Aarnio.

Kirjastonhoitaja Marsha Lessun Michiganin yliopiston kirjastosta työskenteli kaupunginkirjastossa aikana 1.9.—20.12.

Kirjaston sisäinen koulutustoiminta käsitti kertomusvuonna kirjastoapulaisten runkokurssin ja esimiesseminaarin I vaiheen. Runkokurssi (30 t) järjestettiin 7.3.—4.4. yhdessä kirjastoapulaisten valtakunnallista koulutusta suunnittelevan toimikunnan kanssa ja osallistujia oli 20. Luennoissa käsiteltiin mm. yleisten kirjastojen tehtäviä, erityistyömuotoja, lainausjärjestelmiä ja teknisiä välineitä. Esimiesseminaari (30 t) on tarkoitettu kaikille kaupunginkirjaston sivukirjaston- ja osastonhoitajille ja se toteutetaan kolmessa vaiheessa, joista ensimmäinen järjestettiin 3.10.—5.12. ja osallistujia oli 12. Luennoissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston hallintoa, kirjaston eri toimintapisteiden yhteistyötä, työopetusta ja työsuunnittelua.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajille järjestettiin kolme kokousta: 7.2. käsiteltiin musiikkiaineiston lainaussuunnitelmia sekä kirjojen poistoja, siirtoja ja varastointia, 6.5. kirjastolautakunnan puh.joht. Maija Savutie-Myrsky kertoi kirjastolautakunnan työskentelystä ja sivukirj.hoit. Soili Erkamo selosti kirjastotyön ongelmia läsnäolleille lautakunnan jäsenille sekä 26.9. arkkit. Pentti Myllymäki selosti monitoimitaloja ja niistä saatuja kokemuksia. Lisäksi käsiteltiin kirjastoalan koulutustilannetta.

Pääkirjastossa ja suurimmissa sivukirjastoissa järjestettiin henkilökuntakokouksia, joista saadut kokemukset olivat myönteiset. Toimintakauden aikana valmisteltiin myös henkilöhallinnon kehittämistoimikunnan perustamista. Henkilökunnalla on ollut edustajansa seuraavissa kirjaston sisäisissä toimikunnissa: kirjanvalintatoimikunta, henkilökuntalehden toimituskunta ja lastenkirjasto-toimikunta. Kertomusvuoden aikana kirjastossa työskenteli lisäksi kaksi muuta työryhmää, joista toinen laati sääntöehdotusta koti-

seutukokoelman kartuttamista, luettelointia ja säilyttämistä varten ja toinen selvitti kirjojen poistoja, siirtoja ja varastointia. Luokitusjärjestelmän hakemiston uutta, korjattua painosta valmistellut työryhmä sai työnsä päätökseen tammikuussa.

Henkilökunnan kevätrekelle Porvoon kaupunginkirjastoon ja Haikon kartanoon 20.5. osallistui 30 kirjaston virkailijaa. Syysretken kohteina 7.10. olivat Espoon pääkirjasto ja Viherlaakson sivukirjasto sekä Hvitträsk, osallistujia oli 43.

Kirjastolautakunnalle järjestettiin kaksi tutustumisretkeä: 11.4. lautakunta tutustui Herttoniemen, Kulosaaren, Porolahden ja Kallion sivukirjastoihin ja kirjastoautotoimintaan, 17.10. olivat kohteina Eteläinen sivukirjasto, Haagan ja Munkkiniemen sivukirjastot sekä Meilahden laitoskirjasto.

Kokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht. Sven Hirn osallistui pohjoismaisten pääkaupunkien kirjastonjohtajien kokoukseen 21.—22.5. Helsingissä. Kokouksessa käsiteltiin Oslossa suorittua rationalisointitutkimusta, kirjastotoimintaa autioituvassa kantakaupungissa ja äänitteiden lainausta. Lisäksi hän osallistui Helsingin, Turun ja Tampereen kirjastonjohtajien kokoukseen 27.—28.4. Tampereella ja suurten kaupunginkirjastojen johtajien kokoukseen Lahdessa 10.—11.5.

Suomen kirjastoseuran ja Suomen Unesco-toimikunnan järjestämään pohjoismaisten kirjastolehtien toimittajien kokoukseen Turussa 30.11.—1.12. osallistuivat kirj.joht. Sven Hirn ja sivukirj.joht. Kaija Salonen.

Pohjoismaiselle lastenkirjastokurssille Sandefjordissa Norjassa 19.—27.1. osallistui sivukirj.joht. Kaija Salonen, Kungälvissä Ruotsissa 7.—13.10. järjestetyille kurssille »Biblioteket kommer» kirj.aman. Sinikka Pyötsiä ja Ruotsin lastenkirjainstituutin 14.—16.6. Tukholmassa järjestämälle kurssille »Barnbokens referensällor» os. hoit. Ulla Lehtonen. Kansainvälisen Kirjastoseurojen Liiton IFLA:n kokoukseen Grenoblessa 27.8.

—1.9. osallistui laitoskirj. joht. Mirjam Groundstroem.

Os.hoit. Benita Kock suoritti kaupungin opintomatka-apurahan turvin opintomatkan Ruotsiin ja Tanskaan 10.—15.9. tutustuen kirjastojen ATK-toimintaan. Kirj.aman. Mirja Sinnemaa työskenteli 1.9.—30.11. Oslolla Deichmanske bibliotekissa osallistuen myös Norjan nuortenkirjaneuvoston järjestämään lastenkirjallisuusseminaariin.

Os.hoit. Martina Aminoff-Remes toimi Suomen Kirjastoseuran 9.—12.5. Helsingissä järjestämän av-kurssin johtajana. Kurssille osallistui kolme kirjaston virkailijaa. Södra Finlands svenska biblioteksforening järjesti 15.—17.6. Töölön sivukirjastossa av-kurssin, jolle osallistui viisi kirjaston virkailijaa. Kursin johtajana toimi os.hoit. Benita Kock.

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen 14.—18.5. järjestämälle kurssille »Informaatioaineiston kuvaaminen» osallistuivat vanh.kirjastoamanuenssit Elmikaarina Martin ja Helka Väliatalo sekä kirj.aman. Anja Stormbom ja tuntip. kirj.aman. Anja Salemaa. Suomen tieteellisen kirjastoseuran järjestämälle ATK-kirjastosovellutuskurssille 12.—16.11. Otaniemessä osallistui vanh.kirj. aman. Helka Väliatalo.

Valtakunnallisille kirjastopäiville Jyväskylässä 2.—3.6. osallistui 24 viranhaltijaa ja useita tuntipalkkaisia työntekijöitä. Kokouksessa järjestetyssä keskustelussa »Kirjasto työpaikkana — alan tarjoamat mahdollisuudet» toimi puheenjohtajana kirj.aman. Samuli Nuotio ja yleisten kirjastojen amanuenssien edustajana kirj.aman. Leena Linnovaara. Kirjastovirkailijat ry:n kokouksen yhteydessä järjestämään kirjastoapulaisten koulutusta ja kirjaston työnjakoa käsitelleeseen paneelikeskusteluun osallistui vs. apul.kirj.joht. Eila Lindqvist.

Vaasan kesän yhteydessä 14.—17.6. järjestettyyn lastenelokuvaseminaariin osallistui kolme kirjaston virkailijaa ja Oriveden opistossa järjestettyyn lastenkirjallisuusseminaariin 13.—16.7. viisi virkailijaa. Suomen Kir-

jastoseuran järjestämään kunnan virallisjulkaisuja ja kirjaston tiedotustoimintaa käsitelleeseen seminaariin 28.—30.9. Messilässä osallistui kolme kirjaston virkailijaa. Suomen Mielenterveysseuran järjestämään »Psykye ja draama» -seminaariin 1.—3.11. osallistui vanh.kirj.aman. Rauni Franski.

Kirj.apul. Sirkka Kettunen toimi jäsenenä opetusministeriön asettamassa kirjastoapulaisten koulutustoimikunnassa, joka laati mietinnön kirjastoapulaisten valtakunnallisen koulutuksen järjestämisestä.

Harjoittelunohjaajien kokoukseen Tampereella 12.12. osallistui vanh.kirj.aman. Sirkka Elina Svedberg.

Kirjastoapulaisten neuvottelukokoukseen Tampereella 9.9. osallistui viisi kirjastoapulaista. Työväenopistojen järjestämille kirjastoapulaisten kurseille osallistui useita kirjastoapulaisia. Kirjastossa toimivat luottamusmiehet ovat osallistuneet järjestöjensä heille järjestämään koulutukseen.

Kirjaston eri alojen asiantuntijat ovat luennoineet Tampereen yliopiston ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkimnon opiskelijoille sekä useiden kirjastoalan kurssien osanottajille.

Tiedotustoiminta. Henkilökuntalehti »Kirjaston Kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme kirjastoille, ilmestyi 10 numerona; tämä vuosikerta oli lehden kymmenes. Yleisölle jaettavaksi painatettiin pääkirjaston ja sivukirjastojen osoitteet ja puhelinnumerot sekä kirjastoautojen lainauspisteet sisältävä karttaesite, jota jaettiin myös kaupungin muille virastoille, pääkaupungin tieteellisille kirjastoille ja kirjastossa vierailleille koululuokille. Pääkirjastossa toimitettiin 14 valikoivaa kirjalueteloa eri aiheista. Helsinki-päivänä 12.6. esiteltiin pääkirjastoa useille kävijäryhmille ja kirjastonjohtaja vastasi yleisön kysymyksiin. Pääkirjaston kokoushuoneessa oli esillä kirjaston Helsinki-kokoelmaa ja Helsinki-aiheista kaunokirjallisuutta esittelevä näyttely. Päivän ohjelmaan kuului lisäksi Helsinki-aihei-

11. Kaupunginkirjasto

nen kirjallinen ilta, jossa oli läsnä 75 henkilöä. Vanhusten viikon näyttelyssä Kasarmintorin näyttelyhallissa 7.—14.10. kirjastolla oli oma osasto. Pääkirjaston I kerroksen aulaan sijoitettuun postilaatikkoon saapuneisiin yleisön toivomuksiin on vastattu kirjeitse tai puhelimitse.

Kunnallinen informaatio. Pääkirjastossa sekä Kallion, Töölön ja Herttoniemen sivukirjastoissa on pidetty yleisön nähtävinä kaupunginvaltuuston asiakirjat, kaupunginhallituksen ehdotukset ja mietinnöt sekä kaupunginvaltuuston päätökset suomen- ja ruotsinkielisinä.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoautoja esiteltiin kertomusvuoden aikana useille koti- ja ulkomaisille vieraille ja vierailijaryhmille. Suurimman mielenkiinnon kohteina olivat edelleen Töölön ja Herttoniemen sivukirjastot. Vierailijaryhmistä mainittakoon Kiinan kansantasa-vallan lääkärivaltuuskunta, neuvostoliittolainen lastenkulttuuriryhmä, 30-henkinen kirjastonhoitajavaluuskunta Leningradista, useita arkkitehtiryhmiä Englannista, Unkarista, Norjasta ja Saksan Liittotasavallasta sekä 23-henkinen ryhmä kunnallismiehiä Saksan Liittotasavallasta. Useiden kotimaisten kuntien uusia kirjastorakennuksia suunnittelevat työryhmät ovat myös tutustuneet kirjastoon. Yksityisistä vierailijoista mainittakoon pohjoismaiset kirjastotoimenjohtajat Erik Allerslev Jensen Tanskasta, Ulf Dittmer Ruotsista, Else Granheim Norjasta ja Kaarina Ranta Suomesta, jotka Helsingissä pidetyn kokouksensa yhteydessä tutustuivat kirjastoon. Lisäksi kirjastossa vieraili lukuisia kirjastonhoitajia, kirjastolautakuntien jäseniä, kirjailijoita, opiskelijoita ja arkkitehteja useista eri maista.

Töölön sivukirjastossa järjestettiin lisäksi n. 30 yhdistykselle ja järjestölle tutustumis-iltoja, joihin osallistui n. 800 henkilöä. Töölön sivukirjastoa on esitelty edelleen myös lehdistössä ja henkilökuntaa on haastateltu radio- ja tv-ohjelmissa. Kallion sivukirjaston

lastenosaston toiminnasta ja nukketheaterista tehty ohjelma esitettiin televisiossa 20.3.

Musiikkikirjastotoiminta. Äänitteitä hankittiin 378 (ed. v. 700) kpl, poistettiin 10 (19) ja vuoden lopussa äänitteiden kokonaismäärä oli Töölössä 4 189 (3 853) ja pääkirjastossa 1 253 (1 213), yhteensä 5 442 (5 066). Levyjen kuuntelijoita oli pääkirjastossa 4 734 (5 311), jotka kuuntelivat 7 314 (8 130) levyä; Töölössä kuuntelijoita oli 44 988 (56 642) ja kuunneltuja levyjä 30 957 (32 637). Yhteensä 49 722 (61 953) henkilöä kuunteli 38 271 (40 767) levyä.

Töölön sivukirjastossa järjestettiin yhdeksän musiikkiaiheista kerhotilaisuutta ja kymmenen konserttia, joissa oli yhteensä 560 kuuntelijaa. Äänilevykonsertteja järjestettiin 43, kuuntelijoita n. 430. Musiikkia kävi kuuntelemaan 55 koululuokkaa, 76 musiikkiterapiaryhmää ja muita ryhmiä 14.

Mikrofilmit. Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien mikrofilmausta jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 3 256.

Kaukolainaus. Kaukolainapyyntöjä muilta kirjastoilta vastaanotettiin 2 704 (ed. v. 2 268), joista voitiin lähettää 1 479 (1 056), näistä 124 (82) ulkomaille. Muille kirjastoille lähetettiin 82 (100) kaukolainapyyntöä, joista saatiin 72 (89) kirjaa, näistä 5 ulkomailta. Jäljennepalvelusta huolehtivat pääkirjastoon ja Töölöön sijoitetut jäljenneautomaatit.

Lastenkirjastotoiminta. Kirjaston lastenkirjastotoiminta on edelleen vilkastunut henkilökuntapulasta ja toimintaa rajoittavista huoneisto-oloista huolimatta. Kirjaston sisäinen, koordinoivaa toimintaa harjoittava lastenkirjastotoimikunta on merkittävällä tavalla vaikuttanut toiminnan kehittymiseen. Erityisen ilahduttavaa on ollut lastenelokuvaesitysten saama suosio. Helsingin juhlatuokojen aikana järjestetyistä lastenohjelmista toimitti lastenkirjastotoimikunta yleisölle jaetun esitteen. Myös joulunseudun lastenohjelmista laadittiin esite. Eri sivukirjastoista koot-

tujen lasten piirustusten ja kirjoitusten pohjalta toimitti lastenkirjastotoimikunta keväällä lastenlehti Basiliskon.

Kansa- ja oppikoulujen sekä päiväkotien luokille pidetyt kirjastonkäytön opetustunnit sekä satutunnit, nukketeatteriesitykset, filmiesitykset, tapahtumaillat ja tietokilpailut käyivät ilmi liitteenä olevasta taulukosta. Nukketeatteriesityksistä oli 11 Wirzenius-Haajasen nukketeatterin ja kolme Suomen Nukketeatterin, loput oli henkilökunta valmistanut. Herttoniemen nukketeatteri vieraili pääkirjastossa sekä Kallion, Vartiokylän ja Vuosaaren sivukirjastoissa. Kallion nukketeatteri puolestaan hoiti omien esitystensä lisäksi myös laitoskirjaston näytökset.

Kallion sivukirjaston nukketeatterikerho kokoontui 49 kertaa, osallistujia yht. 274. Kerhossa äänitettiin kuusi näytelmää ja esitettiin lasten dramatisoimia näytelmiä 51 kertaa. Lisäksi valmistettiin nukkeja ja kulisseeja. Malmin sivukirjastossa järjestettiin kirjarvostelukilpailu, osallistujia oli 99. Munkkiniemen sivukirjaston kirjoituskilpailuun osallistui 14 lasta. Töölön sivukirjaston nukketeatterikerho kokoontui 15 kertaa ja osallistujia oli 164. Luova teatteri kokoontui 60 kertaa. Lasten lauantaioitoja järjestettiin 28. Töölön musiikinkuuntelutilastoon sisältyvät myös lastenosaston 8 571 kuuntelijaa.

Satutuntilukuihin sisältyvät myös satudiaesitykset. Dioja käytettiin myös koulujen ja päiväkotien luokkakäyntien yhteydessä. Satutunneilla on myös kuunneltu musiikkia, piirretty ja muovailtu.

Laitoskirjastotoiminta. Sairaaloissa ja huoltolaitoksissa jouduttiin kertomusvuoden aikana sulkemaan harvinaisen suuri määrä osastoja hoitohenkilökunnan puutteen vuoksi, mikä vaikutti myös laitoskirjaston lainauslukuihin. Esimerkiksi HYKS:n klinikoilla oli hoitopäiviä 5% vähemmän kuin edellisellä vuonna, vain Psykiatrian klinikka ja Sädehoitoklinikka pystyivät toimimaan täydellä teholla. Viimemainitun alaisuuteen kuuluvan Radiumkodin potilaille alettiin helmikuun

alusta lukien lainata kirjoja Meilahden laitoskirjastosta käsin.

Kirjastopalvelua jatkettiin HYKS:n IV sisätautien klinikan munuaisosastoilla, mutta toiminta lopetettiin kertomusvuoden päättyessä, koska kirjaston alkuperäinen palvelupiste, polio-osasto, muuttui tavalliseksi sisätautiosastoksi ja kirjakokoelma oli tilanpuutteen takia siirrettävä käytävään. Kirjastotoiminta lopetettiin myös Sofianlehdon vastaanottokodissa laitoksen muututtua vajaamielisten lasten hoitolaitokseksi.

Kirjastonhoitajien ja laitosten henkilökunnan välistä yhteistyötä ylläpidettiin ja kehitettiin entiseen tapaan. Kirjaston henkilökunta osallistui laitosten sisäisten toimikuntien työskentelyyn ja koulutustilaisuuksiin sekä selosti laitoskirjastotyötä hoitohenkilökunnalle.

Svenska Barnteaterföreningen järjesti pari kertaa kuukaudessa lukukausien aikana leikitunteja Lastenklinikan psykiatrian osaston lapsille. Kirjastonhoitajat lukivat säännöllisesti satuja lastenosastoilla ja järjestivät lapsille myös musiikkihetkiä.

Nikkilän laitoskirjastossa järjestettiin kahdeksan kirjastokonserttia, kuuntelijoita oli keskim. 24. Kirjallisuuserkerho kokoontui 10 kertaa, osallistujia oli keskim. 9. Lisäksi järjestettiin yhdessä Kirjailijakeskuksen kanssa kirjallinen matinea, jossa oli läsnä 25 henkilöä. Suursuon vanhainkodin kerho kokoontui 6 kertaa ja Myllypuron sairaskodin kerho 11 kertaa. Molemmissa oli pääasiallisesti kirjallisia ohjelmia, musiikkia ja matkaselestuksia. Psykiatrian klinikan kirjallisuuserkerho kokoontui 23 kertaa.

Sokeain kirjastosta saatiin vuoden aikana lainaksi 1 938 äänikirjaa Silmäklinikan potilaille ja muilla klinikoilla hoidettaville näkövammaisille. Vanhainkodeissa hoidettaville näkövammaisille välitettiin 644 äänikirjalainaa, joista 120 ruotsinkielistä äänikirjaa saatiin Tukholmasta Ruotsin sokeain yhdistyksen kirjastosta.

Kerhotoiminta ja yleisötilaisuudet. Pääkir-

11. Kaupunginkirjasto

jaston ranskan kerho Cercle de littérature française kokoontui kaksi kertaa P. Guy Béthunen johdolla ja osanottajia oli yhteensä 14. Herttoniemen sivukirjaston kahteen kirjalliseen iltaan osallistui yhteensä 65 henkilöä. Kallion sivukirjastossa järjestettiin yksi kirjallinen ilta, osanottajia oli 10. Malmin sivukirjaston kirjalliseen iltaan osallistui 37 henkilöä ja se järjestettiin yhdessä Länsi-Uudenmaan kirjoittajien kanssa.

Töölön sivukirjastossa järjestettiin kaksi kirjallista iltaa, lisäksi yhdessä eri järjestöjen ja kustantajien kanssa järjestettiin 20 kirjallisuusiiltaa, osanottajia oli yhteensä 1 320. Töölön sivukirjastossa olivat esillä 28.2.—11.3. Kalevalaisen kuvataidekilpailun työt ja 15.11. vuoden kirjajulistekilpailun työt.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja lueteloitiin 102 981 uutta kirjaa, joista lahjoja 3 823, ja kokoelmista poistettiin 43 127 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 59 854 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 253 396.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 877 eri aikakauslehteä yhteensä 3 538 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 192 edustaen 133 lehteä.

Aukioloajat. Kirjaston aukioloajat olivat muuten samat kuin aikaisemmin, paitsi että Oulunkylän, Pitäjänmäen ja Puistolan sivukirjastojen aukioloaikaa lisättiin 1.9. lukien siten, että ne ovat avoinna maanantaista per-

jantaihin klo 9.30—20 ja lauantaisin klo 9.30—15. Kirjastoautot eivät kiertäneet aikana 18.6.—21.7.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 3 740 138 mk :aan, josta valtionavun osuus oli 3 306 250 mk ja muita tuloja yhteensä 433 888 mk.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 12 119 962 mk, lisämäärärahoja ja ylitysoikeutta saatiin 647 254 mk, v:lta 1972 siirtyi 134 831 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 12 902 047 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 12 703 742 mk :aan, v:een 1974 siirtyi 106 593 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkausmenoja 8 264 696 mk (65.1%), kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilauksia sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 2 072 626 mk (16.3%), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 1 425 447 mk, huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 1 485 109 mk (11.7%) sekä painatus-, toimisto-, kuljetus- ym. kustannukset 881 311 mk (6.9%).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kirjasto, Yhdistys Kirjoja Sokeille, Bragen leikekokoelma ja Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö.

*Lainojen jakautuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla :
Utlånningens fördelning på fack- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom :
Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments :*

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjallainat Utlåning åt vuxna Issues to adults			Lasten ja nuorten kirjallainat Utlåning åt barn och ungdom Issues to children and young people			Kirjallainat kaikkiaan Boklån inalles Total adult and junior				
	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	%	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvudbibliote- ket/Main Library	311 313	356 958	668 271	20 686	114 798	135 484	331 999	41.3	471 756	58.7	803 755
Sivukirjasto/Filial/ Branch Library:											
Eteläinen · Södra	31 205	51 838	83 043	5 740	37 096	42 836	36 945	29.3	88 934	70.7	125 879
Haaga · Haga	42 483	78 743	121 226	4 948	56 287	61 235	47 431	26.0	135 030	74.0	182 461
Herttoniemi · Hertonäs	40 639	78 190	118 829	6 673	55 090	61 763	47 312	26.2	133 280	73.8	180 592
Kaarela · Kårböle	11 956	26 115	38 071	2 410	21 672	24 082	14 366	23.1	47 787	76.9	62 153
Kallio · Berghäll	120 344	218 224	338 568	19 399	106 406	125 805	139 743	30.1	324 630	69.9	464 373
Kulosaari · Brändö	12 490	25 170	37 660	1 927	19 278	21 205	14 417	24.5	44 448	75.5	58 865
Käpylä · Kottby	37 773	57 622	95 395	4 515	40 637	45 152	42 288	30.1	98 259	69.9	140 547
Lauttasaari · Drumsö	40 324	70 901	111 225	6 366	40 029	46 395	46 690	29.6	110 930	70.4	157 620
Malmi · Malm	13 726	22 888	36 614	1 696	18 757	20 453	15 422	26.0	41 645	73.0	57 067
Maunula · Månsas	22 353	55 284	77 637	4 437	51 841	56 278	26 790	20.0	107 125	80.0	133 915
Munkkiniemi · Munksnäs	36 195	56 974	93 169	4 289	30 016	34 305	40 484	31.8	86 990	68.2	127 474
Oulunkylä · Äggelby	15 772	38 565	54 337	4 685	46 740	51 425	20 457	19.3	85 305	80.7	105 762
Pakila · Baggböle	7 872	26 886	34 758	1 746	18 628	20 374	9 618	17.4	45 514	82.6	55 132
Pihlajamäki · Rönnebacka	26 801	63 656	90 457	4 546	48 504	53 050	31 347	21.8	112 160	78.2	143 507
Pitäjänmäki · Sockenbacka	15 311	36 806	52 117	4 714	34 269	38 983	20 025	22.0	71 075	78.0	91 100
Porolahti · Porovik	20 554	42 968	63 522	6 340	41 807	48 147	26 894	24.1	84 775	75.9	111 669
Puistola · Parkstad	21 088	22 520	43 608	2 823	40 675	43 498	23 911	27.5	63 195	72.5	87 106
Suomenlinna · Sveaborg	2 242	6 758	9 000	1 213	6 628	7 841	3 455	20.5	13 386	79.5	16 841
Tapanila · Mosabacka	4 692	14 309	19 001	1 627	17 530	19 157	6 319	16.6	31 839	83.4	38 158
Toukola · Majstad	5 598	14 289	19 887	907	7 066	7 973	6 505	23.3	21 355	76.7	27 860
Töölö · Tölö	147 038	233 191	380 229	11 762	100 866	112 628	158 800	32.2	334 057	67.8	492 857
Vällila · Vallgård	39 238	64 977	104 215	3 662	34 847	38 509	42 900	30.1	99 824	69.9	142 724
Vallisaari · Skanslandet	319	846	1 165	139	631	770	458	23.7	1 477	76.3	1 935
Vartiokylä · Botby	23 816	42 436	66 252	4 951	55 264	60 215	28 767	22.8	97 700	77.2	126 467
Vuosaari · Nordsjö	26 439	58 953	85 392	5 435	57 507	62 942	31 874	21.5	116 460	78.5	148 334
Kirjastoauto-os. · Bokbus- avd. · Book mobile	61 606	191 123	252 729	31 267	304 508	335 775	92 873	15.8	495 631	84.2	588 504
Laitoskirjasto · Anstaltsbib- lioteket · Institution Library	45 281	117 976	163 257	1 965	16 791	18 756	47 246	26.0	134 767	74.0	182 013
Yhteensä · Summa · Total of issues	1 184 468	2 075 166	3 259 634	170 868	1 424 168	1 595 036	1 355 336	27.9	3 499 334	72.1	4 854 670

11. Kaupunginkirjasto

*Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:
Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:
Table illustrating the issues in different languages:*

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspråkig litt. Finnish literature		Skand. kirjallisuus Litt. på skand. språk Scand. literature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign literature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto/Huvudbibliote- ket/Main Library	577 374	71.8	164 095	20.4	62 286	7.8	803 755	16.6
Sivukirjasto/Filial/ Branch Library:								
Eteläinen · Södra	112 970	89.7	11 303	9.0	1 606	1.3	125 879	2.6
Haaga · Haga	166 763	91.4	11 952	6.6	3 746	2.0	182 461	3.7
Herttoniemi · Hertonäs	165 500	91.6	12 442	6.9	2 650	1.5	180 592	3.7
Kaarela · Kårböle	53 510	86.0	7 000	11.3	1 643	2.7	62 153	1.3
Kallio · Berghäll	445 361	95.9	15 695	3.4	3 317	0.7	464 373	9.6
Kulosaari · Brändö	43 321	73.6	12 788	21.7	2 756	4.7	58 865	1.2
Käpylä · Kottby	128 415	91.4	8 686	6.2	3 446	2.4	140 547	2.9
Lautasaari · Drumsö	117 690	74.7	35 144	22.3	4 786	3.0	157 620	3.2
Malmi · Malm	54 762	96.0	1 961	3.4	344	0.6	57 067	1.2
Maunula · Månsas	128 969	96.3	3 958	3.0	988	0.7	133 915	2.8
Munkkiniemi · Munksnäs	100 954	79.2	21 756	17.0	4 764	3.8	127 474	2.6
Oulunkylä · Äggelby	99 119	93.2	5 615	5.3	1 028	1.5	105 762	2.2
Pakila · Baggböle	53 980	97.9	917	1.7	235	0.4	55 132	1.1
Pihlajamäki · Rönnbacka	137 461	95.8	4 323	3.0	1 723	1.2	143 507	3.0
Pitäjänmäki · Sockenbacka	85 989	94.4	4 402	4.8	709	0.8	91 100	1.9
Porolahti · Porovik	105 162	94.2	5 120	4.6	1 387	1.2	111 669	2.3
Puistola · Parkstad	83 898	96.3	2 351	2.7	857	1.0	87 106	1.8
Suomenlinna · Sveaborg	16 728	99.3	100	0.6	13	0.1	16 841	0.3
Tapanila · Mosabacka	37 938	99.4	154	0.4	66	0.2	38 158	0.8
Toukola · Majstad	26 635	95.6	1 054	3.8	171	0.6	27 860	0.6
Töölö · Töle	407 401	82.7	62 451	12.7	23 005	4.6	492 857	10.1
Vallila · Vallgård	135 076	94.6	6 279	4.4	1 369	1.0	142 724	2.9
Vallisaari · Skanslandet	1 935	100.0	—	—	—	—	1 935	0.1
Vartiokylä · Botby	119 913	94.8	5 796	4.6	758	0.6	126 467	2.6
Vuosaari · Nordsjö	140 777	94.9	6 100	4.1	1 457	1.0	148 334	3.1
Kirjastoauto-os. · Bokbus- avd. · Book mobile	529 823	90.0	49 543	8.4	9 138	1.6	588 504	12.1
Laitoskirjasto · Anstaltsbib- lioteket · Institution Library	164 443	90.3	15 848	8.7	1 722	1.0	182 013	3.7
Yhteensä · Summa · Total of issues	4 241 867	87.4	476 833	9.8	135 970	2.8	4 854 670	100.0
	1972 4 033 855	87.4	452 372	9.8	128 629	2.8	4 614 856	100.0

12. Kaupunginmuseo¹⁾

Yleistä

Kertomusvuonna 1973 kaupunginmuseon toiminta suuntautui voimakkaasti erikoisnäyttelyiden järjestämiseen. Erityisesti kahden viime vuoden aikana kaupunginmuseo on pyrkinyt juuri erikoisnäyttelyiden avulla valottamaan eri piirteitä kaupungin menneisyydestä. Näyttelyitä museo saattoi järjestää sekä omissa että ulkopuolisissa tiloissa. Ensimmäisen kerran museo järjesti erikoisnäyttelyn myös sellaiselle yleisöryhmälle, joka toistaiseksi ei ole tottunut käyttämään museopalveluja, nimittäin lapsille. Lasten osasto »Olga & Oskar» saavutti menestyksen; kolmen aukioloviikon aikana siihen tutustui yli 14 000 kävijää, mikä osoittaa tämäntyyppisten palvelumuotojen tarvetta. Tilanpuute koettiin erityisesti tämän näyttelyn yhteydessä voimakkaana.

Ulkopuolisten tilojen käyttömahdollisuudet antoivat kaupunginmuseolle tilaisuuden järjestää laajempia näyttelyitä, mihin omissa tiloissa ei ole mahdollisuuksia. Amos Andersonin taidemuseo luovutti korvauksetta tilansa näyttelyä »Signe Brander — Helsingin valokuvaajana» varten. Kaupunginmuseo sai nyt kauan odottamansa tilaisuuden esitellä valokuvaaja Signe Branderin vv. 1907—1913 museon toimeksiannosta ottamia korkealuokkaisia valokuvia. Jugend-salissa kaupunginmuseo sai tilaisuuden esitellä aktiivista valokuvaustoimintaansa. Näyttelyiden he-

rättämää yleistä mielenkiintoa kuvaa toimintavuoden kävijämäärä, 53 963 henkeä, mikä on enemmän kuin minään aikaisempana vuonna.

Nykyhetken dokumentoimiseksi kaupunginmuseo on tehnyt valokuvausta, jonka kohteena on ollut Helsingin kaupunkikuva sekä helsinkiläisten arkeen ja juhlaan liittyvät tapahtumat. Vuodesta 1970 kaupunginmuseo on säännöllisesti vuosittain toteuttanut kaupunkikansatieteellistä tutkimus- ja inventointityötä, jonka avulla pyritään saamaan näyte nykyhetken asumisesta ja elämisestä. Kertomusvuonna tutkimuskohteena oli Vaasan kadun rakennukset, joissa valokuvattiin ja haastateltiin yhteensä 97 asuntoa ja toimipaikkaa.

Kertomusvuonna kokoelmiin liitettyä esineistöä on saatu paitsi yleisöltä myös huomattavassa määrin museon oman henkilökunnan toimesta. Erikoisnäyttelyiden yhteydessä saatiin kokoelmia kartutettua näyttelyiden aihepiirejä edustavalla esineistöllä. Museon tulisi jatkuvasti kohdistaa kokoelmiensa kartuttamista juuri nykyhetken tai lähimenneisyyden esineistöllä. Tämä edellyttäisi nykyistä laajempaa yhteistoimintaa helsinkiläisten kanssa.

Voidakseen palvella helsinkiläisiä nykyistä paremmin, kaupunginmuseo on nähnyt taroituksenmukaiseksi nykyisissä olosuhteissaan irrottaa kuva-arkisto erilliseksi toimintapisteeksi. Marraskuun alusta saatiin tätä

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin Kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginmuseon toimintakertomuksen eripainoksessa.

12. Kaupunginmuseo

varten vuokratilat talosta Fabianinkatu 9. Tämä merkitsee kuitenkin kaupunginmuseon toimintayksiköiden hajasijoittumista. Ihanteellinen tilanne voidaan saavuttaa vasta, kun kaikki pääosaston toiminnat voidaan sijoittaa yhteen tarkoituksenmukaisesti suunniteltuun rakennukseen, uuteen toimitaloon, jonka paras sijoituspaikka olisi kaupungin toiminnallisessa keskustassa. Jotta museo pystyy täyttämään yhteiskunnallisen tiedonvälittäjän tehtävänsä, tulee sillä olla toimintojensa edellyttämät tilat sekä riittävä tieteellisen koulutuksen saanut henkilökunta.

Museolautakunta

Jäseninä ovat museolautakuntaan kertomusvuonna kuuluneet fil.maist. Anni Voipio, fil.yo. Mats Kockberg, fil.maist. Bengt von Bonsdorff, työnjohtaja Raimo Kilpinen ja lehtori Jyrki Lohi. Kaupunginhallituksen edustajana oli museolautakunnassa järjestösiht. Usko Ruuskanen. Kaupunginvaltuuston valitsemana puheenjohtajana toimi fil.maist. Bengt von Bonsdorff ja sihteerinä viran puolesta museonjohtaja Jarno Peltonen.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 11 kertaa. Pöytäkirjoihin merkittiin 224 pykälää.

Henkilökunta

Vakinaiset virat: Museonjohtaja, kaksi museoamanuenssia, kaksi museoassistenttia, arkistojärjestäjä, kassanhoitaja sekä toimistoapulainen.

Tilapäiset virat: Vahtimestari.

Työsuhteiset toimihenkilöt: Viisi tutkimusapulaista, talonmies-varastonhoitaja, neljä museonvartija-siivoojaa sekä siivooja.

Tämän lisäksi toimi pääosastossa opastaja tuntityössä ja projektituontoisissa ym. määräaikaistehtävissä oli tutkimusapulaishenkilöitä.

voimaa siten, että palkkoja ja palkkioita maksettiin yli 60 henkilölle.

Toinen museoamanuenssin virka saatiin vuoden alusta, missä yhteydessä lakkautettiin yksi museoassistentin virka. Entisten museoapulaisten ja -harjoittelijain työsuhteiset toimet muutettiin nimikkeeltään tutkimusapulaisten toimiksi samoin vuoden alusta.

Kaupunginmuseon museoassistentti Huldra Ingeborg Törnudd kuoli 24.1. Museon palveluksessa hän oli yhtäjaksoisesti v:sta 1956. Kaupunginmuseon valokuvaustoimintaa pitkäaikaisesti toteuttanut taidevalokuvaaja Constantin Grünberg kuoli 16.10.

Kaupunginmuseon edustajana rakennuskulttuuritoimikunnassa, Skandinavisen museoliiton Suomen osaston työvaliokunnassa, elokuvatoimikunnassa sekä kaupunginhallituksen asettamassa työryhmässä julkisten rakennusten ja merkittävien nähtävyyksien merkittämiseksi kilvin oli museonjoht. Peltonen, joka toukokuusta lähtien on lisäksi ollut ICOMin (Conseil International des Musées) Suomen toimikunnan puheenjohtaja. Museonjohtaja on lisäksi osallistunut Helsingin Yliopiston asettaman museoalan koulutustoimikunnan kokouksiin sekä ollut Suomen museoliiton sääntöuudistuskomitean jäsenenä. Yhdysmiehenä Malmi—Tapanila—Pukinmäki—Puistola -projektissa oli museoaman. Leena Arkio, joka myös oli kaupunginmuseon edustajana Tuomarinkylän kartanon alueen maankäyttöä suunnittelevassa työryhmässä sekä kulttuurihistoriallisen tutkimuksen yhdentämistä valvovassa työryhmässä. Koulutusasiamehenä toimi museoaman. Marja-Liisa Lampinen.

Suomen museoliiton 50. vuosikokoukseen Helsingissä 15.4. sekä museopäiville 14.—16.4. osallistuivat museolautakunnan jäsenet Voipio, Kilpinen ja Lohi sekä museonjoht. Peltonen. Juhlakokouksessa ojennettiin liitolle lahjana teos Helsingin kaupungin historia. Helsingin kaupunki tarjosi juhlakokouksen osanottajille lounaan ravintola Finlandiassa.

Museonjohtaja osallistui virastopäällikköpäiville syyskuussa, ICOMin neuvoa-antavan komitean ja toimeenpanevan komitean kokouksiin Pariisissa kesäkuussa sekä Euroopan museonjohtajien kokoukseen 30.9.—5.10. Firenzessä lokakuussa. Taidemuseopäivillä Vaasassa joulukuussa oli kaupunginmuseon edustajana lautakunnan jäsen von Bonsdorff. Satakunnan museon uuden toimitalon vihkiäistilaisuuteen Porissa 28.9. osallistuivat kaupunginmuseon edustajina museonjohtaja, museoaman. Lampinen sekä museoassistentti Lehto, jotka luovuttivat tilaisuudessa Porin kaupungin museolautakunnalle Helsingin kaupungin lahjana teoksen Helsingin kaupungin historia. Kansainväliseen mitalitaitteen kongressiin Helsingissä 23.—26.8. osallistuivat museonjohtaja sekä tutkimusapul. Liddy Stockmann. Pohjoismaiseen valokuvamuseo- ja tutkijasymposiumiin Porvoossa 6.—11.8. osallistui arkistojärj. Taimi Montell.

Kunnallishallinnon kurssin 19.—30.3. suoritti museoassistentti Sinikka Vainio ja toimistotekniikan kurssin 19.2.—2.3. toim.apul. Merja Koski.

K o k o e l m a t

Kartuttaminen. Esinekokoelmat karttuivat seuraavasti:

Kirjoja	351
Karttoja ja merikortteja	10
Rakennus- ja asemapiirroksia	609
Postikortteja	715
Maalauksia, piirroksia, grafiikkaa ..	13
Veistoksia, korkokuvia	—
Pienoismalleja	24
Leimasimia, leimoja, sinettejä	1
Merkkejä, säännöstelykortteja	166
Mitaleja ja rahoja	35
Huonekaluja	49
Kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliini- esineitä	205
Talousesineitä	112

Nautintovälineitä	33
Aseita	—
Virkapukuja ja kunniamerkkejä	55
Tekstiilejä	1 020
Pikkuesineitä	227
Leikkikaluja, soittimia	484
Koneita, kojeita, työkaluja	313
Maalöytöjä	17
Rakennusten osia	15
Arkistoaineistoa	841
Apteekkiesineistöä	30
Yhteensä	5 325

Kuva-arkiston valokuvakokoelmiin numeroitiin:

Valokuvakopioita ja negatiiveja	4 655
Väridiapositiiveja	300
Reproduktiokuvia	97
Kaitafilmejä	258
Yhteensä	5 310

Esineistön hankintaeriä oli 444, joista puolet lahjoituksia. Kuva-arkiston kokoelmiin saatiin lahjoituksena 2 083 valokuvaa.

Kertomusvuoden aikana karttuneesta esineistöstä esitellään seuraavassa eräitä:

Kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliiniesineet. Museon keräämää helsinkiläisten kulta- ja hopeaseppien tuotantoa esittelevää kokoelmaa täydennettiin hopeisella sokerikolla, jonka on valmistanut helsinkiläinen hopeaseppä Henrik Sandberg v. 1796. Sokerikon tiedetään kuuluneen kauppaneuvos Johan Sederholmille. Tillander Oy:n puolesta pääkonsuli Herbert Tillander luovutti ylipormestari Teuvo Auralle erään maailman huomattavimman timantin Le Grand Sancyin jäljennöksen, joka liitettiin kaupunginmuseon kokoelmiin. Sancy on aikoinaan kuulunut Aurora Demidoffille (myöh. Karamzin), jonka omistuksessa olleessa Hakasalmen huvilassa toimii tällä hetkellä kaupunginmuseon pääosasto. Oik.tiet.kand. Birgit Söderlund lahjoitti lahjaksi saamansa hopeisen nukun kahvikaluston, joka on valmistettu Birminghamissa v.

1905—1906. Helsingiläisten kupariseppien tuotantoa edustavina esineinä saatiin kokoelma kasareita, kattiloita ja kahvipannuja, joiden valmistajina ovat olleet mm. helsingiläiset A. A. Barck, V. W. Holmberg ja M. F. Häntinen.

Tekstiilejä. Tekstiilikokoelmat ovat kasva- neet lukuisin lahjoituksin. Saaduista asukon- naisuuksista mainittakoon mm. everstinna Hedvig Wava Granlundille kuulunut ratsas- tuspuku, kotital.opett. Elisa Myyrimaan lah- joituksena tyttöjen vaatteita 1960- ja 70-lu- vuilta, Helsingin kaupungin keskuspesulasta kaupungin sairaaloiden käyttämiä potilas- asuja ja tullivartijan virkapuku vuosilta 1949—1957 saatiin joht. Eero A. Martikaisen lahjana. Professori Aune Lindström lahjoitti itsensä ja sisarensa omistamia yliopett. Irja Maliniemelle kuuluneita cocktail-hattuja. Rouva Nadja von Schoultz lahjoitti kokoel- man viuhkoja. Rouva Kirsti Gallen-Kallelan lahjoittama laaja tekstiilikokoelma käsitti mm. nuken-, lasten- ja aikuisten asusteita sekä liinavaatteita. Nykyhetken asusteita edustavia näytteitä ostettiin kokoelmiin mm. eri vaatetusliikkeiden alennusmyynneistä.

Huonekaluja. Museon vanhimpien huone- kalujen kokoelmaa saatettiin kertomusvuon- na täydentää eri helsingiläiskoteihin kuulu- neilla huonekaluilla. Näistä mainittakoon mm. 1700-luvun puolimaissa ja jälkipuolis- kolla valmistetut pähkinäpuinen kirjoitus- lipasto, matka-arkku ja seinähyllykkö, 1800- luvun alun esineistönä mm. empiretyyliset kirjoituslipasto, Tukholman hallileimalla va- rustetut kynttilälampetit, pikkutuolit sekä Turussa valmistettu silkille kirjottu taulu. 1800-luvun jälkipuoliskon kodinsisustusta edustaa ekon. Tanéli Havun lahjoittama Pie- tarista aikoinaan ostettu tamminen ruoka- salin kaappi. 1920-lukua edustavina huone- kaluina saatiin kokoelmiin rva Ritva Salme- lan lahjoittama tamminen sohvakalusto, joka aikoinaan on kuulunut Annalan kartanoon.

Työvälineitä. Kaupunginmuseon ja Pien- teollisuuden keskusliiton yhteistoiminnassa

järjestämän näyttelyn »Käsityötä ja pienteol- lisuutta» aikana kaupunginmuseo sai kokoel- miinsa lahjoituksina eri ammattialoilla käy- tettyä työvälineistöä sekä eri alojen valmiita tuotteita. Erityisesti viime aikojen kehitys on tuntuvasti muuttanut sekä työvälineitä että tuotteita eri aloilla, minkä johdosta ko. esi- neet muodostuvat arvokkaiksi dokumenteiksi valaistaessa sekä käsityömaisten että tehdas- maisten ammattien vaiheita Helsingissä. Kau- punginmuseo toivookin, että se jatkuvasti pystyisi kartuttamaan myös tämän alan esi- neistöä, mihin lisäksi lukeutuvat mm. eri ammateissa käytetyt työasut. Kirjansitojan työvälineitä saatiin rva Aino Vuorivirran lah- joituksena, nauhan ja nyörinvalmistuksessa käytettyjä koneita ja työvälineitä Wilh. Salin Oy:ltä, tekn. Viljo Pälviöltä puusepän ja muurarin työkaluja, metallivalajan työkaluja Martti ja Reino Päiväkummulta, kähertäjä- mest. Lulu Saxellilta saatiin permanenttiko- neita sekä hiustenkuivaaja 1920- ja 1930- luvuilta, kultaajamest. Reino Savolaiselta joukko kultaajan työkaluja ja työnäytteitä sekä Osk. Eriksson Oy:n lahjoituksena opti- kon työvälineitä 1800-luvun lopulta ja 1900- luvun alusta. Lisäksi Kääty Oy lahjoitti val- mistamiaan yhdistys- ym. merkkejä ja neu- loja.

Leluja. Kaupunginmuseon kokoelmiin saa- tiin lukuisia näytteitä sekä vanhemmista että uudemmista leluista. Vanhimpia leikkikaluja edustaa englantilaista alkuperää oleva soitto- rasia, jossa on lasikuvun sisällä merenranta- maisema aalloilla keinuvine purjelaivoineen ja toimivine tuulimyllyineen. Laterna Magica, nykyaikaisen diaprojektorin varhaisvaihe, saatiin 62 kuvalevyineen dipl.ins. Jaakko Ig- natiuksen perillisten lahjoituksena. Neiti Siiri Timgren lahjoitti mielenkiintoisen kokoel- man nukkeja, nuken huonekaluja ja astioita. Rva Erna Kjällmanilta saatiin erityisesti 1940-luvun painokuva-arkkeja ja askartelu- välineitä. Nukkeja on sisältynyt myös neiti Kaino Korhosen, tekstiilikonservaattori Sal- me Kuutin sekä Kirsti Gallen-Kallelan ja

»Olga & Oskar»-näyttelyn
askarteluosasto.
Sysselsättningsavdelningen på
»Olga & Oskar» utställningen.
Foto Kari Hakli.

Mary Norringin lahjoituksiin. 1930- ja 1940-lukujen puuleluja, mm. potkulautoja, leikki-autosarjoja, saatiin osittain lahjoituksena Niemen tehtailta samoin kuin nykyajan tuotantoa olevia puuleluja Aarikka-Koru Oy:ltä.

Rakennusten osat. Kaupunginmuseon kokoelmissa olevien, etupäässä puretuista rakennuksista peräisin olevia osia ja yksityiskohtia täydensivät kertomusvuonna mm. Pietarinkatu 8:sta saadut hella-kaakeliuuni ja tiskipöytä. Ikkunaruutuja kehyksineen talletettiin mm. talosta Linnankatu 5, jossa kuluvan vuoden aikana uusittiin ikkunat. Ns. Tempon talosta, Mannerheimint. 4, tallettiin julkisivun koristeosia.

Maalauksia, piirroksia ja grafiikkaa. Henkilökuvia esittävään kokoelmaan saatiin taitelija Alice Kairan lahjoituksena kirjastoaman. Gunnar Otto Waseniuksen muotokuva sekä rva Maggie Golowinin lahjoittamat,

E. J. Löfgrenin v. 1874 maalaamat muotokuvat, jotka esittävät kamreeri, hovineuvos Carl Alexander Weckströmiä ja hänen vaimoaan Leontine Weckströmiä.

Helsingin kaupunkikuvaa esittäivistä maalauksista mainittakoon mm. S. A. Keinäsen 1900-luvun alussa maalaama näkymä Kansallisteatterin takaa, A. Ahtajan Suojasää-niminen maalaus v:lta 1944, jossa on näkyvissä Annan- ja Kampinkatujen kulma silloisine väestösuojan aitoineen sekä Thelma Salon maalaus Puu-Vallila v:lta 1972. Kaija-Riitta Iivosen »Espa» edustaa Arabian taideteollista tuotantoa, jota kaupunginmuseolla on kokoelmissaan eri aikakausilta.

Esinemäärältään lukuisimpia olivat mm. johtaja Erik Nyholmin lahjoittama kokoelma helmi- ja ristipistokirjailtuja tauluja, tyynejä, rasioita ja kansioita ym. sekä rva Mary Norringin lahjoittama kokoelma astioita, kä-

12. Kaupunginmuseo

sitöitä, asusteita, tekstiilejä, koruja, leluja ym.

Museon kokoelmiin talletetusta esineistöstä on suurin osa peräisin viime vuosisadalta tai aivan tämän vuosisadan alusta. Viime vuosikymmenien ja viime aikojen helsinkiläisten asumista ja elämäntapaa valaiseva esineistö oli kokoelmissa edustettuna edelleen vain lähinnä satunnaisin näyttein. Museon eräänä pyrkimyksenä onkin saada viime aikojen yleistä kehitystä kuvaavaa esineistöä nykyistä runsaammin toivoen, että myös helsinkiläiset kiinnittäisivät tähän entistä enemmän huomiota.

Kokoelmien hoito ja luettelointi. Esineistön konservointiin käytettiin ulkopuolista työvoimaa oman henkilökunnan lisäksi. Lähes koko henkilökunta osallistui vuosittain tapahtuvaan perusnäyttelyssä olevan esineistön hoitoon. Erityistä huomiota kiinnitettiin edelleen mm. tekstiilien, taideteosten sekä erilaisten piirustusten hoitoon. Tekstiilien hoidosta vastasi tekstiilikonservoiija Salme Kuutti, maalausten kunnostamisesta mm. taidekonservaattori Tuulikki Kilpinen. Museon laajaa tapettinäytekokoelmaa on hoitanut tutkimusapulainen Kaisu Tikkala.

Lehtileikearkisto, joka toimii Tuomarinkylän museossa, sisälsi kertomusvuoden lopussa 85 239 numeroitua ja hakusanoitettua leikettä. Tämän lisäksi on luetteloitu ja järjestetty hakusanoitain kaupunginkanslian lehtileikekokoelmaa.

Esineistön luetteloinnissa pyrittiin täydentämään vanhan esineistön luettelointia sekä luetteloimaan uusi, saapunut esineistö välittömästi. Puhtaaksikirjoitettuja luettelokortteja valmistui n. 2 000 kpl. Uutta esineistöä valokuvattiin tärkeysjärjestyksessä, samoin siitä laadittiin mittapiirroksia.

Kuva-arkiston kadunnimirekisteriin merkittiin kuvia 709 kpl, aiheenmukaiseen rekisteriin 1 259 kpl ja henkilökuvakortistoon 139 kpl. Kuva-arkisto toimitti 230 kuvatilausta, jotka yhteensä sisälsivät 1 161 kopiota. Julkaisuoikeudesta maksettiin 188 kuralta.

Kuva-arkiston toiminnasta ja asiakaspalvelusta vastasi ark.järj. Taimi Montell. Kaupunginmuseon kuva-arkisto pyrkii toimimaan myös kaupungin eri virastojen ja laitosten teettämien valokuvien keskusarkistona sen jälkeen kun valokuvien aktueli käyttö virastoissa ja laitoksissa on päättynyt. Kertomusvuonna järjestettiin eri virastoille ja laitoksille kysely, jonka avulla kartoitettiin näitten valokuvaustoimintaa sekä vanhojen valokuvien arkistointiin liittyviä problemeja.

Esineelliseen talletustoimintaan liittyen museo on saanut oikeuden tarkastaa huoltoviraston hallussa olevan esineistön, joka huutokaupataan kaupungin antamien huoltokustannusten peittämiseksi. Kokoelmien kannalta kiinnostavista esineistä museo esitti hintatarjouksen. Tehtävän hoiti museoassistentti Marja-Liisa Lehto.

Paikallismuseoitien keskuskortistointi. Museo jatkoi v. 1972 aloitettua Uudenmaan läänin paikallismuseoitien kokoelmien inventointia keskuskortistoa varten. Suomen museoliitto myönsi kertomusvuonna tätä varten 5 000 mk:n suuruisen apurahan. Kortistointityön kohteena oli Sipoon kotiseutumuseo, Sibbes Gården (528 esineluettelointia ja 965 valokuvaa) sekä Helsingin pitäjän kotiseutumuseo Vantaalla (590 esineluettelointia ja 809 valokuvaa).

Lainatut esineet ym. Valokuvia ja esineistöä luovutettiin lainana ulkopuolisiin näyttelyihin seuraavasti: Helsingin kaupungin kaupunginkanslialle, kaupunkisuunnitteluvirastolle sekä liikennelaitokselle.

Helsingin Juhlaviikkojen konserttiin nuottiteline,

Hotelli- ja ravintolamuseon näyttelyyn neljä valokuvaa,

Hämeenlinnan museon näyttelyyn läkkiämpäriin valmistusta esittävä diasarja,

Prins Eugens Waldemarsudden näyttelyyn kaksi Magnus von Wrightin öljymaalausta,

Suomen rakennustaiteen museon C. L. Engelin näyttelyyn neljä C. L. Engelin akvarellia ja

Suomen taideakatemian Kuvia Suomesta -kiertonäyttelyyn W. Johanssonin öljymaalaukset Vaasankatu 15.

Valokuvaustoiminta

Keskeisellä sijalla museon toiminnassa oli kaupunkikuvaus, jonka kohteena ensisijaisesti oli muutoksen alaiseksi joutuva rakennuskanta. Toiminta tehostui museon saatua käyttöönsä oman kameran. Eri valokuvaajien avulla toteutettiin kuvausohjelmaa koko kaupunkialueella. Purettavia rakennuksia ja muuttuvia katunäkymiä talletettiin eniten kantakaupungin ohella myös Oulunkylässä, Malmilla ja Tapanilassa. Kuvauskohteina olivat edelleen myös monet liike- yms. huoneistot, joissa tapahtuva toiminta tai sisustus muuttui. Kaupunkikuvaukseen sisällytettiin edelleen myös kaupunkilaisten arkielämään ja juhlapäiviin liittyviä aiheita. Kuvausohjelmaa toteutti suurimmaksi osaksi valokuvaaja Kari Hakli.

Tutkimus- ja julkaisutoiminta

Tutkimustoiminnassa pystyttiin edelleenkin toteuttamaan kaupunkikansatieteellistä tutkimustyötä sekä rakennushistoriallista inventointia. Vaasankadulla toteutettiin laajamittainen haastattelu- ja inventointi yhteensä 73 ruokakunnassa ja 24 toimipaikassa. Työhön kuului asumiseen ja elintapoihin liittyvien kysymysten haastattelu sekä sisustusten ja irtaimiston inventointi mittapiirroksin ja valokuvauksin. Tämän lisäksi haastateltiin mm. eri ammattialojen edustajia.

Kaupungintalokorttelin pohjoissivun rakennuksissa toteutettiin rakennushistoriallinen selvitys. Työn suoritti tutkimusapulainen Veikko Pakkanen.

Kertomusvuonna julkaistiin museon toimesta seuraavat esitteet:

Toimintakertomus vuodelta 1972. Painos-

määrät: 500. (Ruotsin- ja englanninkielinen referaatti).

Toimintakertomus lähetettiin mm. tärkeimpiin suomalaisiin museoihin sekä ensimmäisen kerran myös tärkeimpiin pääkaupunkien museoihin eri maissa.

Opaskirja: Domarby museum.

Erikoisnäyttelyiden esitteitä sekä museon kuva-arkiston toimintaa esittelevä esite.

Vuosisadan vaihteen Helsinkiä esittelevät kaksi kuva-arkkia lasten osaston »Olga & Oskar» yhteydessä.

Näyttelytoiminta

Perusnäyttelyt. Molempien osastojen perusnäyttelyt olivat avoinna klo 12—16, torstaisin klo 12—20, lauantaisin suljettuina. Pääsymaksuina perittiin aikuisilta 1 mk; lapsilta, eläkeläisiltä, varusmiehiltä sekä ryhmien jäseniltä 50 p. Torstaisin pääsy oli edelleen ilmainen. Pääsymaksua ei ole peritty koululais- yms. opintoryhmiltä, opiskelijoilta ja tutkijoilta. Pääosaston näyttelytilat olivat suljettuina yleisöltä 12.11. lähtien korjaustöiden johdosta.

Erikoisnäyttelyt. Kaupunginmuseo järjesti kertomusvuonna seuraavat erikoisnäyttelyt:

Pääosasto (Hakasalmen huvila)

1. Magnus von Wright Helsingin kuvaajana. Näyttely Helsingin juhlatuokkien aikana. Näyttelyyn oli valittu museon kokoelmista Magnus von Wrightin Helsinki-aiheisia öljymaalauksia, akvarelleja sekä lyijykynäpiirustuksia. Näyttelyyn lainattiin teoksia myös Ateneumin taidemuseolta ja Suomen Kansallismuseolta. Näyttelyn olivat laatineet tutkimusapulainen Ebba Brännback ja museonjohtaja Jarno Peltonen.
2. Lastenosasto »Olga & Oskar» 13.9.—7.10. Näyttely oli suunniteltu leikki- ja kansakouluikäisille. Näyttelyn aineisto oli koottu museon esine- ja valokuvako-

*Käsityötä ja pienteollisuutta
-näyttely 19.10.—11.11.1973.
Koristeleikkaajan työvälineis-
töä.
Hantverk och småindustri -ut-
ställning 19.10.—11.11.1973.
Arbetsredskap för dekorations-
snidare.
Foto Kari Hakli.*

koelmista. Näyttelyssä kerrottiin kahden helsinkiläislapsen »Olgan» ja »Oskar» elämästä vuosisadan vaihteen Helsingissä. Näyttelyyn liittyi lisäksi askarteluosasto, jossa rakennettiin Helsingin keskustaa esittävää palikkakonstruktiota, elävöitettiin sen katuja irti-leikattavin kuvin; vaatetettiin puunukkeja, leikittiin vanhoilla leluilla sekä piirrettiin näyttelyyn perustuvia aiheita tai selailtiin vanhoja lastenkirjoja. Näytelyn oli laatinut työryhmä, johon kuuluivat museoassistentti Marja-Liisa Lehto, tutkimusapulainen Helena Hakkarainen ja museonjohtaja Jarno Peltonen konsulttinaan kuvaamataidonopettaja Päivi Paunu. Palikkakonstruktion oli suunnitellut kuvaamataidon opettaja Topi Heiskanen. Näyttely oli avoinna myös lauantaisin. Viikonloppuisin näytelyn askarteluosastossa avustivat las-

tentarhaopettajaseminaarin oppilaat Liisa Peltola ja Eeva Tiainen.

3. Käsityötä ja Pienteollisuutta 19.10.—11.11.

Näyttely liittyi Pienteollisuuden keskusliiton 75-vuotisjuhliin. Näyttely esitteli Helsingin teollistumista 1800-luvun jälkipuoliskolla sekä eri ammattialojen kehitymistä. Edustettuina näyttelyssä olivat mm. Helsingin vanhimpia teollisuuden aloja; kuparisepän, kulta- ja hopeasepän, kaivertajan, nyörintekijän, kilpi-maalajaan, kirjanpainajan ja -sitojan, puusepän, verhoilijan, suutarin, kultaajan, optikon, hammasteknikon, käher-täjän, modistin ja ompelijan alat. Esi-neistöä oli saatu lainaksi liiton jäseniltä sekä Suomen Kansallismuseolta. Näytelyn oli suunnitellut työryhmä, johon kaupunginmuseosta kuuluivat museo-assistentit Sinikka Vainio ja Marja-Li-

sa Lehto sekä museonjohtaja Jarno Peltonen ja Pienteollisuuden keskusliitosta osastopäällikkö Raoul Johnsson, tiedotussihteeri Kirsti Alanen ja kauppaneuvos Mikko Nupponen.

S i v u o s a s t o (Tuomarinkylän museo)

1. Joulu Helsingissä 1923. 20.12.—

Näyttely esitteli helsinkiläisten jouluvalmisteluja ja joulunviettoa v. 1923. Näyttelyn oli laatinut museoamanuessi Leena Arkio.

U l k o p u o l i s e t t i l a t

1. Pasilan historiaa esittelevä osasto kaupunkisuunnitteluviraston Pasilanäyttelyssä.

2. »Tavataan Espiksellä» -näyttely Esplanadien näyteikkunoissa Helsinki-päivän viikolla.

3. »Terveisiä Helsingistä» 11.10.—4.11. Jugend-salissa.

Näyttelyssä oli esillä 74 postikorttia vuosisadan vaihteen Helsingistä sekä näiden näkymiä kesän 1973 esittävät valokuvat. Uudelleen kuvauksen oli tehnyt valokuvaaja Kari Hakli. Näyttelyn olivat suunnitelleet museonjohtaja Jarno Peltonen, museoamanuessi Leena Arkio sekä tutkimusapulaiset Ebba Brännback ja Kaisu Tikkala.

4. Signe Brander Helsingin valokuvaajana 22.11.—30.12. Amos Andersonin taidemuseossa.

Näyttely esitteli valokuvaaja Signe Branderin kuvaustoimintaa vuosina 1907—1913, jolloin hän kaupunginmuseon toimeksiannosta kuvasi häviäviä katunäkymiä eri puolilla Helsinkiä. Näyttelyn olivat suunnitelleet arkistojärjestäjä Taimi Montell ja tutkimusapulainen Helena Hakkarainen. Näyttelyesitteen johdannon oli kirjoittanut lääket.lis. Valborg Stockmann-Lindholm.

Muut tilaisuudet. Museo järjesti omissa tiloissaan seuraavat yleisötilaisuudet:

— Helsinki-päivä (12.6.) pääosastossa ja sivuosastossa.

— Näytelmä-, laulu- ja leikkitilaisuuksia lastenosaston »Olga & Oskar» yhteydessä (Ylioppilasteatteri 4 kertaa, Irja ja Matti Raninin Kasper-teatteri kerran).

— Tapaninpäivä sivuosastossa.

— Näyttelyn avajaisia ja lehdistötilaisuuksia järjestettiin kaikkiaan viiden näyttelyn yhteydessä.

— Pääosaston tiloissa ovat lisäksi pitäneet kokouksia Kokoomuksen Naiset ry ja Bibliofiilinen Seura ry.

Molemmissa osastoissa järjestettiin opastettuja yleisökierroksia torstaisin klo 18.30 (suom.) sekä sunnuntaisin klo 14 (suom.) ja klo 15 (ruots.). Opastusta annettiin lisäksi erilaisille ryhmille, joista huomattavimpana ovat olleet koululaiset. Opastusta pääosastossa on hoitanut hum.kand. Mary-Ann Elfving ja Tuomarinkylän museossa pääasiallisesti tutkimusapulainen Helena Rajas.

Helsingin kaupunginmuseon perusnäyttelyihin sekä erikoisnäyttelyihin tutustui 53 963 kävijää. Pääosastossa kävijöitä oli 31 221 ja sivuosastossa Tuomarinkylän museossa 8 405. Vuodesta 1972 yhteinen kävijämäärä kohosi 40%. Erikoisnäyttelyistä suosituin oli lastenosaston »Olga & Oskar», johon tutustui 14 000 lasta ja aikuista. Ryhmäkäyntejä tehtiin 330 (yht. 8 272 henkilöä). Pääosastossa käyneistä ryhmistä valtaosan muodostivat leikki-, kansa- ja oppikoululaiset. Tuomarinkylän museossa suurimpina ryhminä olivat leikkikoululaiset ja eläkeläiset. Pääosaston aukiolopäivistä merkittävin oli sunnuntai (27.1% kävijöistä). Lauantaisin museo oli edelleen suljettu. Kahden erikoisnäyttelyn aikana museo oli poikkeuksellisesti avoinna myös lauantaisin, jolloin eniten kävijöitä oli yleisinä viikkolepopäivinä lauantaina ja sunnuntaina (47.4% kävijöistä).

Tiedotustoiminta. Lehdistötilaisuuksia järjestettiin erikoisnäyttelyiden johdosta sekä yleisötilaisuuksia ja erikoisnäyttelyitä mainostettiin tärkeimmissä päivälehdissä.

12. Kaupunginmuseo

Pääosastoa ja sivuosastoa mainostettiin myös turisteille tarkoitetuissa julkaisuissa Helsinki This Week ja Helsinki Today. Helsingin kaupungin liikennelaitoksen busseihin ja raitiovaunuihin teetettiin uusi, molempia osastoja esittelevä mainos yhteistoiminnassa Gallen-Kallelan museon kanssa. Museon erikoisnäyttelyiden julisteita sekä museon toimintaa valaisevaa esitettä jaettiin Helsingin kaupungin virastoihin ja laitoksiin, kansakouluihin, oppikouluihin ja museoihin sekä yksityisiin liikkeisiin.

Helsingin kaupungin matkailutoimisto luovutti näyteikkunoitaan mm. museon erikoisnäyttelyiden esittelyille.

Tämän lisäksi useimmat päivälehdet julkaisivat tietoja museon toiminnasta tapahtumia ja näyttelyitä esittelevillä palstoillaan.

Toimitilat. Kertomusvuonna kuva-arkistolle vuokrattiin uusi 376 m²:n suuruinen toimitila talosta Fabianinkatu 9. Toimitilat eivät tarvittavan korjauksen johdosta ole toistaiseksi olleet käytössä.

Tilanahtaudesta kärsivät ensisijaisesti työskentely-, asiakaspalvelu- ja näyttelytilat, mikä johdosta asiakaspalvelua pystyttiin hoitamaan vain rajoitetusti ja erikoisnäyttelyitä varten jouduttiin purkamaan perusnäyttelyä. Museon lisärakennusta esittäneen museokomitean mietinnön perusteella on kaupunginhallitus joulukuussa kehottanut kaupunkisuunnitteluvirastoa tutkimaan mahdollisuuksia museon näyttelytilatarpeen tyydyttämiseen tulevaisuudessa Terassitorin alueella. Rakennettavasta Eduskuntatalon väestön-

suojusta kaupunginmuseon käyttöön on varattu normaaliajan käyttöön 1 000 m².

Molemmissa osastoissa on murtohälytinallaitteisto ja automaattinen palohälytintjärjestelmä. Murtohälyttimille järjestettiin vuosittainen huolto. Molemmat hälytintjärjestelmät tarkastetaan kerran kuukaudessa. Ilmastointi- ja kostutuslaitteita ei museolla ole toistaiseksi. Erikoisnäyttelyitä varten hankittiin näyttelypanelisto sekä Diavision-esityslaite. Lisäksi käyttöön saatiin nauhuri. Varastoissa on rakennettu varastointitelineistöä sekä säilytyslaatikostoja (mm. kaakeliuuneille).

Tulot ja menot

Tuloja oli pääsylipuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä sekä kuva-arkiston toimituksina kuvatilausten julkaisuoikeusmaksuista muodostuvat tulot.

	mk
Pääosasto	10 003
Tuomarinkylän museo	4 386
Kuva-arkiston julkaisuoikeusmaksut	2 280
Luontoisedut	3 042
Muut tulot	4 927
	Yhteensä 24 638

Määrärahoja oli kertomusvuonna käytävissä kaikkiaan 1 156 427 mk.

Menot olivat yhteensä 1 132 270 mk.

13. Kaupunginorkesteri

Toimisto. Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi v. 1973 fil.lis. Reijo Jyrkiäinen ja tp. apul.intendenttinä fil.tri Seppo Heikinheimo. Toimiston henkilökuntaan kuului lisäksi taloudenhoitaja ja toimistoapulainen sekä henkilöasiainkeskuksen palkkaama toimistokoululainen.

Orkesterin koti- ja ulkomainen kirjeenvaihto käsitti 520 saapunutta ja 380 lähetettyä kirjettä.

Toimisto ja orkesterin nuotisto sijaitsivat musiikkilautakunnan vuokraamissa tiloissa Finlandia-talossa.

Kaupunginorkesteri toimi kertomusvuonna ilman vakinaista taiteellista johtajaa ja kaupunginhallitus myönsi musiikkilautakunnalle luvan saada jättää virka täyttämättä vuoden loppuun saakka. Musiikkilautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että vakinaiseksi johtajaksi kiinnitettäisiin soitantokauden 1974—1975 alusta lukien Bournemouth Symphony Orchestran taiteellisena johtajana toimiva kap.mest. Paavo Berglund, joka asian käsittelyn viivästyttyä kaupungin elimissä kuitenkin ilmoitti voivansa ottaa toimen vastaan vasta kauden 1975—76 alusta lähtien.

Pääosan orkesterin konserteista johtivat vierailusopimuksin Leningradin filharmonikkojen kapellimestari Arvid Jansons sekä Jorma Panula ja Paavo Berglund. Kevätkaudella toimi vierailevana apulaiskapellimestarina tuntipalkkakorvauksin japanilainen Hideaki Komiya ja syyskauden alusta kiinnitettiin samaan tehtävään Helsingin Varus-

kuntasoihtokunnan kapellimestari Pertti Pekkanen.

Kaupunginorkesteriin kuului johtajan lisäksi 97 vakinaista viranhaltijaa. Kertomusvuonna erosi kuusi orkesterin jäsentä, joista kaksi siirtyi sairauseläkkeelle ja neljä muiden työnantajien palvelukseen. Orkesteriin liittyi viisi jäsentä ja vuoden päättyessä oli neljä virkaa avoinna.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan *valtuuskunnan*, jonka varsinaisiksi jäseniksi tulivat Jorma Katrama, Vili Pullinen ja Pekka Helasvuo sekä varajäseniksi Pertti Rasilainen ja Matti Kuoppamäki. Puheenjohtajaksi valittiin Jorma Katrama.

Levytykset. Orkesteri levytti Jorma Panulan johdolla Uuno Klamin Kalevala-sarjan op. 23:1 ja Tseremissiläisen fantasian op. 19 solistina Arto Noras (sello), Leevi Madetojan Sinfonian III op. 55 ja Huvinäytelmäalkusoiton op. 53 sekä Paavo Berglundin johdolla Aulis Sallisen sävellyksen Choral.

Tiedotuslehti Concerton ilmestyi kertomusvuonna viisi kertaa. Vastaavana toimittajana oli intend. Reijo Jyrkiäinen ja toimitussihteerinä Raimo Lintuniemi.

Yhteissoittoharjoituksia oli kertomusvuonna yhteensä 685 tuntia eli keskimäärin 17.6 tuntia viikossa ja esiintymisiä yht. 132 tuntia eli keskim. 3.3 tuntia viikossa. Kun henkilökohtaiseen harjoitteluun tarvittava tuntimäärä on arvioitava ainakin yhtä suureksi kuin yhteisharjoittelutuntimäärä, oli viikottainen työaika keskimäärin 38.5 tuntia.

13. Kaupunginorkesteri

Konsertit ym. tilaisuudet. Musiikkilautakunta järjesti kertomusvuonna kaikkiaan 53 konserttia eli 32.5% enemmän kuin edellisenä vuonna. Näistä oli kaupunginorkesterin erityyppisiä orkesterikonsertteja 42 (ed. v. 38) ja musiikkilautakunnan muita konsertteja 11 (2). Kevään yksi sarjakonsertti, vappumatina, Helsinki-päivän konsertti ja joulukonsertti uusittiin. Syyskaudella annettiin uutuuksena kolme »Pieni iltasoitto»-konserttia. Muita uusia aluevaltauksia edustivat Finlandia-talon urkujen vihkiäiskonsertti ja sitä seuranneet muut urkukonsertit sekä syyskaudella annettu jazzkonsertti.

Lähiö- ja Tempeliaukion kirkon joulukonsertteja lukuun ottamatta konsertit pidettiin Finlandia-talon konsertti- ja kamari-musiikkisalissa.

Omien orkesterikonserttiansa lisäksi kaupunginorkesteri esiintyi 12:ssa muiden järjestämässä tilaisuudessa, joten kertomusvuonna oli kaikkiaan 65 esiintymistilaisuutta. Radioesiintymisiä oli 11 ja televisioesiintymisiä yksi. Kaikkien konserttien ja tilaisuuksien *kuulijamäärä* oli kertomusvuonna yhteensä n. 78 490 eli 2.4% enemmän kuin edellisenä vuonna. Kun mukaan lasketaan orkesterin harjoituksia seuranneet koululaisym. ryhmät, oli kuulijoita kaikkiaan 81 154.

Sinfoniaorkesterisarjan ja suosikkiteosten sarjan konsertteja oli 31, joissa oli yhteensä 49 848 kuulijaa eli keskimäärin 1608 (ed. v. 1 446) konserttia kohden. Täten 1 718:sta paikasta oli kertomusvuoden konserteissa varattu keskimäärin 93.6 (84.1) %. Kuulijamäärän lisäys johtui lähinnä kausikorttien

myynnin kasvusta. Kausikorttien myynti rajoitettiin n. 2/3:aan paikkojen kokonaismäärästä. Sarjakorttien lippujen hinnat korotettiin 5, 8 ja 10 mk:sta 6, 10 ja 13 mk:aan sekä kausikorttien alennus laskettiin 25%:sta 15%:iin.

Ohjelmisto. Kaupunginorkesterin ja musiikkilautakunnan konserteissa sekä muiden järjestämässä tilaisuuksissa esitettiin kertomusvuonna kaikkiaan 203 eri teosta tai sarjaa pienempää sävellystä. Näistä oli kotimaisia 45, joista seitsemän kuultiin kantaesityksinä ja yksi ensi kerran Suomessa. Ulkomaisista mainittakoon Sostakovitsin 13. sinfonian ensiesitys maassamme.

Soitin-, kalusto- ja kirjastohankinnat. Kertomusvuonna hankittiin orkesterille F—C-tuuba, sopraanohuilu sekä lukuisia erilaisia lyömäsoittimia. Nuottimateriaalia saatiin lisää seuraavasti: von Weber: Klarinettikonsertto, Mendelssohn: Pianokonsertto I, Wessman: Baaripianistin iltatunnelma, Fordell: Tanhurytmi, Strohofer: Herramme, vapahattajamme, Pingoud: Dance macabre sekä Paganini: viulukonsertto II.

Kirjastoon hankittiin neljä teosta sekä toimitukseen mm. Olympia-sähkölaskukone, Royfax-kopiokone ja IBM-sähkökirjoituskone.

Talous. Kertomusvuonna olivat musiikkilautakunnan menot 196 449 mk ja kaupunginorkesterin menot 3 592 127 mk eli yht. 3 788 576 mk. Tulot olivat 568 076 mk eli n. 15% kokonaismenoista. Orkesteri sai valtionavustusta toimintansa tueksi 90 000 mk eli n. 2.5% menoistaan.

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Vuosi 1973 oli kaupunkisuunnitteluviraston yhdeksäs täysi toimintavuosi. Virastopäällikkönä toimi kertomusvuonna arkkitehti Lars H e d m a n ja hallintopäällikkönä lainopin kandidaatti Matti S a u r i a.

Viraston palveluksessa oli vakinaisuusluonteisissa tehtävissä vuoden lopussa 295 henkilöä (ed. v. 282), jotka jakautuivat palvelussuhteen mukaan eriteltynä eri osastoille seuraavasti:

Osastot	Virkasuhde		Työsop.-suhde	Yhteensä	Erotusvuoteen 1972
	vak.	tilap.			
Virastopäällikkö	1	—	—	1	—
Hallintopäällikkö	—	1	—	1	—
— kansliaosasto	1	3	29	33	+ 7
— asemakaavaosasto	15	—	92	107	+ 14
— yleiskaavaosasto	4	—	66	70	—14
— liikennesuunnitteluosasto	9	—	63	72	+ 5
— toiminnansuunnittelutsto ja projektitsto	—	—	11	11	+ 1
koko henkilökunta	30	4	261	295	+ 13

Kertomusvuoden keväänä viraston yleiskaavaosasto ja liikennesuunnitteluosasto muuttivat Nilsiäkatu 6:ssa sijaitsevaan rakennukseen. Muu osa virastosta jäi entisiin tiloihin.

Kertomusvuonna valmistuivat mm. kantakaupungin sekä Itäkeskuksen osayleiskaavaehdotukset ja Malmin aluekeskuksen kaavarunko. Lisäksi työskenneltiin yleiskaavaehdotus 1972:n, saneerausprojektin sekä Kampin kaavarunkotyön parissa. Myös Katajanokan kanavaseudun maankäytön ja liikenteen yhteisselvityksen sekä Katajanokan asemakaavaluonnoksen laatiminen kuuluivat keskeisimpiin tehtäviin. Vuoden aikana

valmistui uusi liikennevaloja ohjaava tietokonekeskus, Vallilan alakeskus, johon liitetään itäisen kantakaupungin liikennevalot.

Henkilöhallintoon liittyvää tiedotusjärjestelmää sekä ATK:n käyttömahdollisuuksia suunnittelutyössä kehitettiin edelleen. Viraston keskipitkän tähtäyksen toimintasuunnitelma v:ille 1974—1978 valmistui keväällä. Lisäksi laadittiin yhteistyössä rakennusviraston, metrotoimiston ja liikennelaitoksen kanssa kaavoitus- ja liikennesuunnittelun yhteistyöohjelma v:ksi 1973—1983. Viraston henkilökunnan koulutusta jatkettiin ja tehostettiin järjestämällä mm. henkilökunnalle sisäisiä koulutustilaisuuksia. Myös viraston si-

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

säistä ja ulospäin suuntautuvaa tiedotustoimintaa lisättiin. Kaupungin asukkaille järjestettiin mm. tiedotustilaisuuksia ja suunnittelunäyttelyjä sekä eri asukastoimikunnille annettiin näiden tarvitsemia tietoja.

Kertomusvuonna perustettiin virastopäällikön päätöksellä 15 työryhmää. Virastopäällikön kaupunkisuunnittelulautakunnalle esitlemistä asioista mainittakoon mm. useat kantakaupungin osayleiskaavatyöhön ja Itä-

keskuksen kaavarunkosuunnitteluun liittyvät esitykset. Lautakunnan lausunnoiksi esitetyt ehdotukset koskivat mm. Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen uudistamiskomitean I ja II osamietintöä, lasten päivähoitokomitean mietintöä, metroon liittyviä asioita sekä monia valtuustoaloitteita.

Viraston työmäärää ja sen kasvua kuvaavat osaltaan seuraavat, eri osastojen diaareihin merkittyjen asioiden lukumäärät:

	1965	1969	1970	1971	1972	1973
virastopäällikön asioita	410	692	906	1 015	996	1 124
kansliaosaston »	28	95	135	246	263	219
asemakaavaosaston »	600	657	687	766	917	838
yleiskaavaosaston »	28	47	97	83	93	127
liikennesuunn.os. »	453	522	547	620	596	636
Yhteensä	1 519	2 013	2 372	2 730	2 865	2 944

Virasto lähetti kertomusvuonna 797 kirjettä, virastopäällikön päätösluettelon pykälää oli 990, kokouksia pidettiin 52 ja eri osastojen toimesta julkaistiin yht. 130 tutkimusta ja raporttia. Kaupunkisuunnitteluviraston lausuntoja poikkeuslupa-anomuksista valmistettiin 218 kpl.

Yhteenvedo viraston tuloista ja menoista 1973.

T u l o t	
	mk
Asemakaavan muutuskarttojen laatimispalkkiot	9 350
Valokopiokarttojen myynti ..	1 602
Maksut pysäköintipaikkojen käytöstä	2 368 188
Muut tulot	110 591
Yhteensä	2 489 731

M e n o t	
	mk
Palkkiot, palkkamenot sekä sosiaalimaksut	9 949 120
Yleiskaava 1972	126 562
Kantakaupungin osayleiskaava Haaga—Vantaa alueen suunnittelu	102 889
Pasilan alueen suunnittelu	32 941
MaTaPuPu-alueen suunnittelu	378 192
Kamppi—Terassitori alueen suunnittelu	171 015
Itäkeskus-alueen suunnittelu ..	371 798
Muut projektit	2 288 710
Geoteknilliset suunnittelu- ja tutkimustyöt	422 235
Pysäköintimittarien hankinta, asennus, huolto, rahastus ym.	1 064 533
Liikennevalojen asentaminen ..	4 472 607
Muut menot	666 557
Yhteensä	20 066 538

Menoista oli 49,5% palkkakustannuksia, 17,5% konsulttimenoja ja loput 33% muita menoja.

Projektitoiminta

Henkilökunta. Projektijohtajana toimi kertomusvuonna toiminnansuunnittelutoimiston päällikkö. Vuoden lopussa työskenteli virastopäällikön alaisissa projekteissa, kantakaupungin osayleiskaavatyössä ja Itäkeskus-projektissa yht. 27 henkilöä.

Huoneisto. Projektitoiminnan kantakaupungin osayleiskaavatyö tapahtui Nilsiäntkatu 6:ssa ja Itäkeskus-projektityö Kasarmikatu 25:ssä.

Toiminta. Kantakaupungin osayleiskaavaehdotus saatiin valmiiksi perusteluineen. Sen käsittely aloitettiin loppuvuonna kaupunkisuunnittelulautakunnassa. Itäkeskus-projektin toimesta laadittiin Itäkeskuksen osayleiskaavaehdotus ja aloituskortteleita koskeva asemakaavaehdotus, jotka kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi vuoden lopulla. Lisäksi suoritettiin Myllypuron ja Puotinharjun välisen alueen suunnittelua.

Toiminnansuunnittelutoimisto

Henkilökunta. Toimistopäällikön lisäksi oli toimiston palveluksessa kertomusvuoden lopulla 11 henkilöä.

Huoneisto. Toiminnansuunnittelutoimisto toimi alkuvuoden Kasarmikatu 25:ssä ja siirtyi syksyllä Katariinankatu 1—3:ssa oleviin kaupunkisuunnitteluviraston tiloihin.

Toiminta. Toiminnansuunnittelutoimistossa keskityttiin henkilöstöhallinnon, organisaation, informaatiojärjestelmien ja ATK:n käyttömahdollisuuksien kehittämiseen siten, että virasto pystyisi entistä tehokkaammin ja joustavammin hoitamaan päätehtävänsä, suunnittelun. Toimisto laati kertomusvuoden aikana viraston v:n 1974 toimintasuun-

nitelman, keskipitkän tähtäyksen toimintasuunnitelman v:ksi 1974—1978 ja yhteistyössä rakennusviraston kanssa kaavoitus- ja liikennesuunnittelun yhteistyöohjelman v:ksi 1973—1983. Lisäksi se osallistui kuntasuunnittelun koordinoitua koskevan ehdotuksen laatimiseen sekä huolehti huonetilojen suunnittelusta. Henkilöstöhallintoon liittyvää tiedotusjärjestelmää kehitettiin edelleen aikaisemmin hyväksytyjen suuntaviivojen mukaisesti. Toiminnansuunnittelutoimistossa sijaitsevaa ATK:n etäispäätettä käytettiin kertomusvuonna entistä enemmän varsinaiseen suunnittelutyöhön.

Kansliaosasto

Henkilökunta. Osastopäällikkönä toimi 1.7.1973 alkaen varatuomari Timo Lundqvist. Kertomusvuoden lopussa oli osaston palveluksessa kaikkiaan 33 henkilöä eli osastopäällikkö, sihteeri, kaksi jaospäällikköä, suunnittelutiedottaja, kaksi osastosihteeria, tiedotussihteeri, toimistoesimies, toimistonhoitaja, virastopäällikön sihteeri, kirjanpitäjä, apulaiskirjanpitäjä, kaksi kanslistia, kirjaaja, apulaiskirjaaja, arkistonjärjestäjä, konekirjoittaja, kaksi toimistoapulaista, autonkuljettaja-ylivahtimestari, neljä vahtimestaria, arkistoharjoittelija ja kuusi lähettä.

Osasto toimi kertomusvuoden aikana talon Katariinankatu 1—3:n III kerroksessa.

Yleinen toimisto

Yleisen toimiston tehtäviin kuului toimiston hoitamat yleiset toimistotehtävät, laskentatoimen hoitamat kirjanpito- ja henkilökunta-asiat sekä vahtimestarien ja lähettien toiminta.

Toimisto laati tilastoja ja luetteloita, huolehti kaupunkisuunnittelulautakunnalle ja -virastolle osoitetusta postista sekä tehtyjen

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

päätösten kirjaamisesta, yleisöpalvelusta, viraston konekirjoitustyöstä, arkistoinnista ja kirjastonhoidosta. Lisäksi se valmisteli lautakunnalle esiteltävät ilmoitusasiat.

Laskentatoimen tehtäviin kuuluivat kirjanpito- ja henkilökunta-asiat. Toimisto ilmoitti osastoille kuukausittain tiliasemat, laati joka toinen kuukausi rahatoimistolle talousarvion toteutumisraportin ja rahantarvelaskelmat, raportoi neljännesvuosittain lautakunnalle tiliaseman ja tehdyt ylityöt sekä suoritti toimintasuunnitelmaan liittyvää projektikohtaista kustannuseurantaa. Lisäksi se hoiti rahatoimiston alitilittäjänä palkkalaskennan, huolehti henkilökortiston pidosta, ikälisä-, eläke-, virkavapaus- ja tapaturma-anomuksista sekä sairausvakuutukseen ja sairausloma-asioihin liittyvistä toimenpiteistä.

Vahtimestarit ja lähetit huolehtivat mm. postin jakelusta, viraston auton kuljettamisesta ja muista kuljetustehtävistä, erilaisista kopiointi- ja monistustöistä, yleisön opastamisesta sekä nähtävänä olevien kuulutusten esittelemisestä.

Sihteeristö- ja tiedotustoimisto

Toimisto huolehti viraston eräistä hallinnollisista sekä koulutus- ja tiedotustoimintaan liittyvistä tehtävistä.

Sihteeristöjaos valmisteli lautakunnan esityslistoille tulevia asioita sekä asemakaavaosaston esitysten pohjalta kaupunkisuunnitteluviraston poikkeuslupahakemuksista antamia lausuntoja 218 kpl. Lisäksi se laati virastopäällikön ja kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelot sekä kotimaisen ja osan vuotta ulkomaille suuntautuvan kirjeenvaihdon valmistelutyöt, suoritti käännöstehtäviä ja huolehti lautakunnan ja viraston vuosikertomusten toimitustyöstä.

Jaoksen tehtäviin kuuluivat myös osastojen kanssa yhteistyössä sekä työryhmätyöskentelynä tapahtunut viraston henkilökunnan

koulutuksen suunnittelu ja koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät. Virastoon asetettiin kertomusvuonna koulutuspolitiikkatyöryhmä ja koulutustyöryhmä. Näistä edellinen toimi hallintopäällikön ja jälkimmäinen koulutusasiamiehen johdolla. Kertomusvuoden aikana suoritettiin henkilökunnan koulutus- tarvetutkimus, kerättiin perusaineisto ATK-pohjaiseen henkilökunnan koulutustietorekisteriin sekä saatettiin viraston v:n 1974 koulutuksen toimintasuunnitelma viimeistelyvaiheeseen. Viraston henkilökuntaa osallistui sekä kaupungin järjestämiin kursseihin että ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin. Viraston toimesta järjestettiin kaksi tulokaskurssia, projektiseminaari yhteistoiminnassa henkilöasiainkeskuksen kanssa, yhdyskuntasuunnittelun lainsäädäntöä käsittelevä kurssi sekä liikenneturvallisuuskurssi.

Ulkomaisten vieraiden vastaanotossa sekä ohjelman käytännön järjestelyissä jaos avusti virastopäällikköä osan vuotta yhdessä osastojen kanssa.

Puu-Vallilan ja Länsi-Pasilan saneerausta tutkiva työryhmä, joka koostui kaupunkisuunnittelu-, kiinteistö- ja rakennusviraston edustajista toimi sihteeristöjaoksen päällikön johdolla.

Tiedotusjaokseen palkattiin kertomusvuonna tiedotussihteeriksi ja suunnittelutiedottajaksi. Sen johdosta pystyttiin tiedotustoimintaa huomattavasti lisäämään. Tiedotusjaos noudatti toiminnassaan v:ksi 1973 laadittua toimintasuunnitelmaa, joka pystyttiin toteuttamaan asemakaava- ja liikennesuunnitteluosastojen osalta. Sen sijaan yleiskaavaosaston tehtäviin kuuluvasta toiminnasta jouduttiin v. 1972 yleiskaavaehdotusta ja kantakaupungin osayleiskaavaa koskeva tiedottamisen siirtämään seuraavaan vuoteen.

Jaos toimitti 25 numeroa viraston sisäistä tiedotuslehteä »Ksv:n uutisia» ja 150 numeroa lehtikatsausta »Lehdistä leikattua». Lisäksi se suoritti viraston kirjahankinnat sekä laati uutuusluettelot ja viraston julkaisuluettelon. Jaoksen toimesta tehtiin kertomus-

vuonna myös viraston sisäisen tiedotustoiminnan kehittämistä koskeva kysely ja saadut tiedot analysoitiin.

Viraston ulospäin suuntautuvaa tiedotustoimintaa tehostettiin järjestämällä kaupunkilaisille tiedotustilaisuuksia sekä antamalla asukastoimikunnille näiden tarvitsemia tietoja. Kertomusvuonna järjestettiin 33 tiedotustilaisuutta sekä seitsemän suurta ja kaksi pienehköä suunnittelunäyttelyä. Kaupunkisuunnittelulautakunnan päätökset tiedotettiin lehdistölle, alueradiolle ja Suomen tietotoimistolle. Lisäksi lehdistölle jaettiin kirjallista aineistoa ja valmista piirrosmateriaalia.

Lehdissä esitettiin kysymyksiin laadittiin kertomusvuoden aikana 69 vastinetta.

Ulkomaisten vieraiden vastaanottoon ja ohjelman käytännön järjestelyihin liittyvät tehtävät siirtyivät kertomusvuoden lokakuusta lähtien tiedotusjaokselle, joka siitä lähtien avusti yhdessä osastojen kanssa virastopäällikköä näissä tehtävissä. Lisäksi aloitettiin kertomusvuoden aikana ulkomaisille vieraille jaettavan esitteen valmistustyöt.

Eräiden kansliaosaston toimintaan liittyvien tehtävien ym. määrää kuvaavat mm. seuraavat numerotiedot:

— yleisiä tietoja		
kertomusvuonna		
— julistettiin haettavaksi virkoja ja toimia	117	(436 hakemusta)
— tilattiin virastoon aikakauslehtiä	59	
— lähetettiin pöytäkirjanotteita	2 271	
— » päätösluetteloiden otteita	3 442	
— määrääkoja valvottiin kirjaamossa	172	
— ilmoituksia lautakunnalle	606	
— sisäinen tiedotustoiminta		
— lehtikatsauksia laadittiin	150	numeroa
— viraston sisäistä tiedotuslehteä toimitettiin	25	»
— virastoon hankittiin teoksia	38	
— ulospäin suuntautuva tiedotustoiminta		
— asukkaille järjestettiin tiedotustilaisuuksia	33	
— yleisölle järjestettiin näyttelyitä	9	
— asukastoimikuntia, joille järjestettiin tiedotustilaisuuksia tai annettiin muuten tarvittavia tietoja	17	
— lehdissä esitettiin kysymyksiin laadittiin vastauksia	69	
— koulutus		
— ulkopuolisiin kursseihin ja virkamatkoihin osallistuneita lautakunnan ja viraston edustajia (tilaisuuksia)	141	(77)
— kaupungin järjestämiin kursseihin osallistuneita (tilaisuuksia)	92	(32)
— oman viraston järjestämiin kursseihin osallistuneita (tilaisuuksia)	179	(5)
— opastettuja ulkomaisia vieraita 27 maasta (opastuskertoja)	1 167	(96)

Liikennevalojen keskusvalvomoon kävi kertomusvuonna tutustumassa 660 suoma-

laista sekä seitsemästä eri maasta yht. 37 henkilöä.

Asemakaavaosasto

Henkilökunta. Kertomusvuonna toimi asemakaavaosaston päällikkönä arkkitehti Olavi Terho, I asemakaava-arkkitehtina arkkitehti Pirkko Vitikainen ja II asemakaava-arkkitehtina arkkitehti Jyrki Lehikoinen. Vuoden lopussa osaston palveluksessa oli 34 arkkitehtia, kolme diplomi-insinööriä, viisi muun akateemisen loppututkinnon suorittanutta, insinööri, asemakaavatutkija, kolme teknikkoo, 21 piirtäjää, toimistonhoitaja, projektisihteeri ja neljä toimistoapulaista sekä 33 opiskelijaa, joista suurin osa oli arkkitehtiylioppilaita.

Huoneisto. Osaston pääosa toimi kertomusvuoden aikana Katariinankatu 1—3:ssa ja Aleksanterinkatu 16—18:ssa sijaitsevilla kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa ja maisemakonttori sekä yleinen toimisto Kasarminkatu 25:ssä olevassa rakennuksessa.

Toiminta. Osaston tehtävät olivat joko jatkuvia tai projektimuotoisia. Osaston suunnittelutoimistojen henkilökunta hoiti kokonaisuudessaan ensinmainitut tehtävät, joista mainittakoon mm. tontti- ja korttelikohtaiset asemakaavanmuutokset. Oma henkilökunta hoiti projekteina suoritettavien tehtävien ohjelmoinnin ja valvonnan, mutta varsinaisen suunnittelutyön ja raportoinnin suoritti konsulttityövoima.

Kertomusvuonna osasto esitteli kaupunkisuunnittelulautakunnalle 401 asiaa, antoi rakennustarkastusvirastolle 225 lausuntoa rakennuslupa-asioista, laati 233 lausuntoa poikkeuslupa-anomuksista sekä teki 650 tonttikorkeusilmoitusta. Lisäksi se valmisti 13 asemakaavaehdotusta, jotka käsittivät yht. 154 hehtaaria sekä 106 asemakaavan muutos ehdotusta, joista osa oli varsin laajoja. Aikaisempien vuosien tapaan osaston suunnittelijat osallistuivat kaupungin v:ien 1974—1977 asuntotuotanto-ohjelmaan kuuluvaan rakennusten inventointityöhön. Osasto järjesti myös yhteistyössä kansliaosaston tiedotusjaoksen kanssa lukuisia tiedotustilaisuuksia kaupungin asukkaille ja asukastoimikunnille.

sia kaupungin asukkaille ja asukastoimikunnille.

Yleinen toimisto

Yleisen toimiston *kunnallisteknisen jaoksen* tehtävänä oli tonttikorkeuksien määrittäminen, tonttikorkeustietojen antaminen yleisölle ja niiden välittäminen asema- ja korttelitasoiseen suunnitteluun. Lisäksi se antoi lausuntoja katupiirustuksista, teknisen huollon verkosta ym.

Satamajaoksen tehtävänä oli satama- ja ranta-alueiden sekä niihin liittyvien teollisuus- ja varastoalueiden asemakaavojen ja kaavan muutosten laatiminen. Satamajaos osallistui kertomusvuoden aikana Kyläsaaressa ja Herttoniemen kaavarunkotöihin sekä osallistui satamalaitoksen kanssa Sörnäisten ja Herttoniemen öljysatamien yleissuunnitteluun.

Keskustatoimisto

Toimiston vastuualue käsitti Kluuvin, Kruununhaan, Kaartinkaupungin ja Kampin kaupunginosat sekä Töölönlahden ympäristöalueet. Toimiston työskentelyn pääpaino oli toimintavuoden aikana kortteleittain tapahtuvassa asemakaavoituksessa. Kampin kaavarunkosuunnittelua jatkettiin projektityöskentelyn muodossa. Sen eri vaiheita esiteltiin toimintavuoden aikana kaupunkisuunnittelulautakunnalle kaksi kertaa. Toimisto laati myös po. kaavarunkosuunnitelmaan liittyvän korttelin n:o 192 (Maitokeskus—Hankkija) asemakaavan muutos ehdotuksen. Ns. Meri-Kampin asemakaavan muutos saatiin lähes valmiiksi. Keskustatoimisto osallistui myös metroasemien suunnitteluprojektiin, joihin liittyen käynnistettiin kolmen keskusta-aseman asemakaavan muutosten laatiminen.

Kantakaupunkitoimisto

Kantakaupunkitoimiston tärkeimpiä tehtäviä oli sekä rakennushankkeisiin että tavoitteelliseen vanhojen kaupunginosien uudelleen kaavoitukseen liittyvien korttelisuunnitelmien ja asemakaavan muutosten laadinta sekä näiden edellytyksenä oleva rakennuskannan inventointityö. Kertomusvuoden aikana toimiston keskeisimpiä erillistehtäviä olivat seuraavat:

- Sibenrychoffin puiston ja sen viereisen korttelin asemakaavamuutos,
- Töölön raitiovaunuhallien alueen asemakaavan muutos asuntoalueeksi,
- Katajanokan kanavaseudun maankäytön ja liikenteen yhteiselvitys sekä koko Katajanokan asemakaavaluonnoksen laatiminen,
- Itä-Pasilan suurkorttelisuunnitelmien viimeistely ja Länsi- ja Keski-Pasilan asemakaavojen valmistelu,
- Hakaniemen torin ympäristön jatkosuunnittelu,
- Pikku-Huopalahden ja Kumpulalan alueiden perusselvitykset,
- Vallilan maankäyttövaihtoehtojen selvitys sekä
- Toukolan ja Vanhankaupungin kaavarunkotyö

Vuoden aikana jatkettiin 1/500-ajan tasalla pidettävän työmallin valmistamista.

Läntinen esikaupunkitoimisto

Läntisessä esikaupunkitoimistossa aloitettiin kertomusvuonna Tuomarinkylän kartanon ja Talin urheilupuiston käyttösuunnitelman laatiminen sekä perusselvitysten ja tutkimusten suorittaminen Oulunkylän, Munkkiniemen ja Lauttasaaren alueilla. Haaga—Vantaan alueen suunnittelutyöhön liittyen jatkettiin mm. Pohjois-Haagan aseman ympäristön asemakaavoitusta sekä aloitettiin Kannelmäen aseman ympäristön kaavoitus-

työt. Yhdessä VR:n kanssa toimisto aloitti selvityksen tekemisen Martinlaakson radan aiheuttamista kaavallisista muutoksista Huopalahdessa. Lisäksi toimisto laati lukuisia asemakaavan muutoksia, joista mainittakoon mm. Itä-Pasilan pohjoisosan asemakaavan muutos.

Itäinen esikaupunkitoimisto

Itäisen esikaupunkitoimiston suunnittelualue käsitti lähes puolet kaupungin maapinta-alasta. Kertomusvuoden aikana valmistui Malmin aluekeskuksen kaavarunko sekä käynnistettiin Tapanilan ja Vartioharjun kaavarunkotyöt. Toimisto osallistui myös Suutarilan ja Herttoniemen kaavarunkotöiden ohjelmointiin. Lisäksi se laati useita asemakaavoja ja asemakaavan muutoksia, joista mainittakoon seuraavat:

- Laajasalon Yliskylän pohjoisosan asemakaava,
- Laajasalon ns. Keskeisen Kolmion asemakaava,
- Vuosaaren ns. Broändan asemakaava,
- Viikin—Latokartanon asemakaava sekä
- Pihlajamäen eräiden osa-alueiden asemakaavat ja asemakaavan muutokset.

Toimiston *koillisen jaoksen* toimesta suoritettiin ns. MaTaPuPu-alueen sosiaalisia oloja ja väestöä koskeva tutkimus, jonka antamia tietoja on tarkoitus käyttää hyväksi ratkaistaessa mm. alueen vuokralaisongelmaa.

Maisematoimisto

Maisematoimiston tehtäviin kuului kaavoitukseen liittyvien maisema-, virkistys- ja vihersuunnitelmien laatiminen. Kertomusvuonna jatkettiin maisemainventointia. Kaavarunkotasolla maisematoimisto osallistui Tapanilan, Suutarilan, Vartioharjun ja Kampin maisemasuunnitelmien laatimiseen. Kes-

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

keisimmistä asemakaavatasoisista töistä, joissa toimisto oli mukana, mainittakoon Tuomarinkylän kartanon alueen sekä Pikku-Huopalahden ja ns. Kumpulan kiilan suunnittelu sekä MaTaPuPu-alueen ja Etelä-Vuosaaren alueen asemakaavoitus. Maisemarakennustekniikkaan liittyviä tehtäviä olivat Vartiokylänlahden ja Långinojan laakson suunnittelu sekä ylijäämämassojen sijoitus-suunnittelu.

Yleiskaavaosasto

Henkilökunta. Kertomusvuonna toimi yleiskaavaosaston päällikkönä yleiskaava-päällikkö, arkkite. Jaakko Kaikkonen 30.9.1973 saakka ja 1.10.1973 lähtien viransijaisena arkkite. Juha Vikkula. I yleiskaava-arkkitehtina oli arkkite. Esko Korhonen ja II yleiskaava-arkkitehtina arkkite. Juha Vikkula 30.9.1973 saakka.

Vuoden lopussa oli osaston palveluksessa 18 arkkitehtia, kolme dipl.insinööriä, insinööri, 16 yhteiskuntatiet. loppututkinnon suorittanutta, toimistonhoitaja ja viisi toimistovirkailijaa, kahdeksan piirtäjää, neljä tutkimusapulaista ja kolme laskenta-apulaista sekä 11 opiskelijaa, joista suurin osa oli arkkitehtiylöoppilaita.

Yleiskaavaosaston toimintaa vaikeutti kertomusvuonna henkilökunnan suuri vaihtuvuus. Vuoden lopussa oli osastolla täyttämättä olevia vakansseja 19 eli 21% organisaation mukaisesta 89:stä vakanssista.

Huoneisto. Alkuvuoden osasto toimi Kasarminkatu 25:ssä ja maaliskuusta lähtien Nilsiäkatu 6:ssa sijaitsevilla kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa.

Yleinen toimisto

Yleinen toimisto jakaantui kertomusvuonna *yleiskaava- ja tekniseen jaokseen*. Sen pää-

tehtävänä oli yleiskaava 1972:n laadinta, mihin molemmat jaostot osallistuivat.

Yleiskaavajaos osallistui mm. seuraaviin tehtäviin ja työryhmiin:

- saneerausprojekti,
- kantakaupungin osayleiskaava,
- Herttoniemen teollisuus- ja satama-alueen kaavarunkotyön ohjelmointi,
- Pasila—Puu-Vallila-työryhmä (virastojen välinen) sekä
- YTT:n työvaliokunnan asettama kuntasuunnittelun tietorekisterin asiantuntijaryhmä.

Jaoksen edustajat laativat lausuntoja ja selvityksiä, toimivat asemakaavaosaston työryhmissä luonnon- ja kulttuurihistoriallisen suojelun asiantuntijoina sekä osallistuivat erilaisten lyhytaikaisten työryhmien työskentelyyn. Vuoden lopulla aloitettiin jaoston valvonnassa suoritettava luonnon- ja kulttuurihistorialliseen suojeluun liittyvä konsulttityö »KUHIS».

Tekninen jaos palveli vakiintuneen tavan mukaan eriasteisia kaavatasoja toimialansa osalta. Lisäksi se osallistui mm. seuraaviin projekteihin ja tehtäviin:

- yleiskaavaosaston maankäyttöprojekteihin kuuluviin »Yleiskaava 1972» ja »Kantakaupungin osayleiskaava», joista em. projekti oli käynnissä koko vuoden kun taas jälkimmäisen osalta aktiivinen suunnittelutyö saatiin päätökseen ensimmäisellä vuosipuoliskolla
- virastopäällikön alaisiin projekteihin kuuluvaan Itäkeskuksen osayleiskaavatyöhön ja aloituskorttelien asemakaavatyöhön
- erilaisiin asemakaavaosaston tehtäväpiiriin kuuluviin töihin, joista mainittakoon Kampin, Malmin aluekeskuksen, Tapiolan ja Suutarilan kaavarunkojen sekä Puistolalan radan itäpuolen pientaloalueen ja Savelan asemakaavojen, Etelä-Vuosaaren asemakaavaehdotuksen, Kumpulan—Pikku-Huopalahden maankäyttöselvityksen ja Vallilan teollisuusalueen sekä Tou-

kolan—Vanhakaupungin kaavarunkotöiden suorittaminen.

Kaupunkisuunnitteluviraston ulkopuolella suoritetuista tehtävistä mainittakoon:

- sihteerin tehtävät vuosien 1976—1985 pitkän tähtäyksen taloussuunnitelman (PTS) teknisen huollon yhteistyöryhmässä
- jäsenyys Uudenmaan suurvoimalaitospaikkojen täydennysselvitystä suorittavassa sihteeristössä
- sihteerin tehtävät ympäristönsuojelutoimikunnan asettamassa jaoksessa, joka tutkii ilman saastumisen mittausjärjestelmän perustamista Helsinkiin.

Vuoden loppupuoliskolla aloitettiin jaoksen valvonnassa valtion teknillisen tutkimuslaitoksen suorittamana tutkimus- ja selvitystyö pientalojen perustamisesta sovellettuna erikoisesti savimaaperälle. Ensimmäinen väli-raportti valmistui vuoden lopussa. Kaavataloudellisen selvitys- ja suunnittelutyön kehittämisprojektin osalta koottiin osa tarvittavasta perusmateriaalista. Tällainen selvitys- ja suunnittelutyö on osoittautunut eri suunnitteluprojektien yhteydessä erinomaiseksi suunnittelun ohjauskeinoksi, jonka tavoitteena on turhien yhdyskuntakustannusten karsiminen ja kaavan toteuttamiskelpoisuuden arviointi.

Tutkimustoimisto

Tutkimustoimiston päätehtävänä oli yleiskaavaehdotus 1972:n valmistelutyö, jossa keskityttiin tilankäyttösuunnitteiden laatimiseen. Suunnitteet valmistuivat kesällä, mutta kaupunkisuunnittelulautakunnan päätöksen perusteella ne jouduttiin tekemään uudestaan loppuvuoden aikana. Virastossa käynnissä olleista suurista projekteista, joissa tutkimustoimiston henkilökuntaa oli mukana, mainittakoon kantakaupungin ja Keskuspuiston osayleiskaavat sekä saneeraus- ja Itäkeskusprojekti.

Tutkimustoimisto osallistui lisäksi mm. seuraaviin työryhmiin:

viraston sisäiset työryhmät

- Helsingin tavarankuljetustutkimus (SATU)
- Helsingin teollisuusaluetutkimus
- Pitäjänmäen teollisuusalueen asemakaavan muutosta valmisteleva työryhmä
- kantakaupungin joukkoliikennevaihtoehtojen vertailu

viraston ulkopuoliset työryhmät

- kuntasuunnitteluryhmä (entinen JR-71)
- vapaa-aika-alue PTS-yhteistyöryhmä
- terveydenhuollon järjestelykomitean perustyöryhmä
- koulusuunnittelutoimikunnan materiaalisen suunnittelun jaosto
- Helsingfors stads skolplaneringskommission, sektionen för svenskspråkig utbildning
- YTT:n kaupallisten palvelujen jaoston tietorekisteriryhmä (YTTERI) ja elinkeinopoliittinen jaos (ELPO)
- HESY:n työjaosto sekä sosioekonomista tutkimusta valmisteleva työryhmä
- asunto-ohjelmasihteeristön I asuntopoliittikka työryhmä sekä IV saneeraus- ja väestöennusteryhmä.

Tutkimustoimistossa valmistuivat kertomusvuonna seuraavat omina tai valvottuina konsulttitöinä tehdyt raportit:

- erittäin puutteellisesti asuvat Helsingissä 1970. (Markku Lankinen/Ksv, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 18)
- asumis- ja työpaikkaväljyys. (Markku Lankinen & Heikki Riikonen/Kvs, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 19)
- Helsingin metsäisten ulkoilualueiden virkistyskäytön sosiaaliset taustatekijät. (Esko Jaatinen & Lasse Lovén/Ksv, yleiskaavaosasto: toiminnallisia selvityksiä 20)
- 1960-luvulla tapahtunut kohennus- ja kunnostustoiminta Helsingin asuntokannassa. (Juhani Väisänen/Ksv, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 21)

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

- selvitys Helsingin kaupungin hallitsemien puutteellisten ja erittäin puutteellisten asuntojen saneerauksen kustannuksista. (Merja Kuosmanen/Ksv, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 22)
- Malmin Kotitien alueen erityistutkimus. (Sosplan Ky/Ksv, yleiskaavaosasto)
- Väestön ammatissatoimivuus. (Markku Lankinen/Ksv, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 23)
- Miksi Helsingin väestö vähenee? (Markku Lankinen/Ksv, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 24)
- Selvitys eräiden ulkomaisten kaupunkien kehityksestä vuosina 1950—1970. (Markku Lankinen & Kari Piimies/Ksv, yleiskaavaosasto toiminnallisia selvityksiä 25).

Kantakaupunkitoimisto

Kantakaupunkitoimiston toiminnan pääpaino oli kertomusvuonna edelleen Kantakaupungin osayleiskaavan laatimisessa. Työn tuloksena valmistuivat erikseen määriteltyjen periaatteiden pohjalta toimintakohtaiset suunnitteet vuodelle 1985. Näiden perusteella valmistuivat loppuvuodesta kantakaupungin osayleiskaavakartta määräyksineen sekä toimintasektorikohtaiset tilanvauskartat suosituksineen. Osayleiskaavatyöhön liittyvinä aloitettiin myös Kantakaupungin kaavoitussuunnitelman ja virkistysalueiden kunnostamissuunnitelman valmistelu. Lisäksi toimisto osallistui merkittäväällä työpanoksella koko kaupunkia koskevan saneeraussuunnitelman ja -ohjelman laatimiseen sekä suunnittelun seurantajärjestelmän kehittämistyöhön. V:n 1972 yleiskaavatyötä avustettiin Kantakaupunkia koskevien suunnitteiden osalta. Toimisto edusti myös useiden maankäyttö- ja liikenneselvitysten laadinnassa, josta mainittakoon pysäköintitutkimus, metron esisuunnitteluprojektit sekä useat pohjoista Kantakaupunkia koskevat selvitystyöt.

Esikaupunkitoimisto

Organisaation mukaan toimiston henkilökuntaan kuului kertomusvuonna 11 henkilöä: toimistopäällikkö, kaksi jaospäällikköä, kolme arkkitehtia, tutkija, kaksi piirtäjää ja kaksi opiskelijaa. Henkilökunnasta yksi arkkitehti ja yksi opiskelija työskentelivät koko vuoden Itäkeskus-projektissa. Läntisen jaoksen jaospäällikkö siirrettiin vuoden puolivälissä toistaiseksi asemakaavaosastolle ja tutkija sekä toinen opiskelija vaihtoivat työpaikkaa, joten vuoden lopussa oli toimiston työpaikoista viisi tyhjänä.

Toimisto julkaisi esitteinä seur. valmiit työt: Pohjois-Konalan inventointitiedot ja yleissuunnitelma (yleiskaavaosaston julkaisut B 14 ja B 15), Tapanilan kaavarunkotyön ohjelma (julkaisu A 4) ja Suutarilan kaavarunkotyön ohjelma (julkaisu A 5). Lisäksi toimisto osallistui tekeillä olevan yleiskaavan laadintaan, eräisiin pienempiin projektiluonteisiin tehtäviin, lausuntojen valmisteluun sekä erinäisten viraston sisäisten työryhmien työskentelyyn.

Liikennesuunnitteluosasto

Henkilökunta. Kertomusvuonna toimi liikennesuunnitteluosaston päällikkönä dipl. ins. Heikki Salmivaara, I apulaisosastopäällikkönä dipl.ins. Antti Koivu ja II apulaisosastopäällikkönä dipl.ins. Seppo Sanaksenaho. Vuoden lopussa oli osaston palveluksessa 72 henkilöä: os.pääll., I apul.os.pääll., II apul.os.pääll., kolme toimistopäällikköä, 10 jaospäällikköä, 19 dipl.ins. ja ins., kaksi tutkijaa, osastosihteeri, neljä rakennusmestaria, kuusi liikenneteknikkoa, liikennevaloteknikko, suunnitteluavustaja, sähköliasentaja, kaksi sähköasentajaa, yhdeksän piirtäjää, kaksi tilastoapulaista, toimistoesimies, toimistonhoitaja, kanslisti, apulaiskanslisti ja kolme toimistoapulaista. Osaston palveluksessa oli lisäksi lyhytaikaisessa työsuhteessa

ulkomainen harjoittelija ja mm. opiskelijoita tutkimus- ja tilastointitehtävissä sekä liikennelaskennoissa. Henkilökunnan määrä lisääntyi kertomusvuonna 5:llä.

Osaston toimintaa vaikeutti suunnittelijoiden suuri vaihtuvuus. Esim. kantakaupunkiprojektin henkilökunta vaihtui kertomusvuoden aikana n. 50-prosenttisesti. Lisäksi suunnittelijoiden toimiin palkatuista henkilöistä suurin osa oli vastavalmistuneita.

Huoneisto. Osasto muutti helmikuussa Nilsiänkatu 6:ssa oleviin kaupunkisuunnitteluviraston tiloihin. Muuton aiheuttama viraston jakautuminen erillään sijaitseviin toimintapisteisiin vaikeutti erityisesti suunnittelu-toimiston yhteistyötä asemakaavaosaston kanssa.

Toiminta. Liikennesuunnitteluosasto laati kulkulaitosjärjestelmän kehittämissuunnitelmia, suoritti liikenteen yleis- ja yksityiskoh- taista suunnittelua tie- ja katuverkon, joukko- liikenteen, jalankulku- ja pyöräliikenteen väylien sekä pysäköinnin osalta, teki tutki- muksia ja tilastotöitä kaupungin kuljetustar- peista ja liikenneoloista laadittavia selvityksiä varten, huolehti liikenteen ohjauksen suunnittelusta sekä muista kaupunkisuunnit- telulautakunnan, liikennejaoston ja virasto- päällikön antamista tehtävistä. Kertomus- vuonna kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 579 ja liikennejaostolle 50 asiaa. Kirjeitä osasto lähetti 689. Osaston julkaisusarjassa ilmestyi 37 julkaisua, minkä lisäksi laadittiin lukuisia muita raportteja, tutkimuk- sia ja selvityksiä.

Kulkulaitostoimisto

Toimiston toimialaan kuuluvana tehtävänä suunniteltiin kertomusvuonna yleiskaava 1972:een liittyvää kulkulaitosjärjestelmää. Suunnittelutyön yhteydessä laadittiin mm. selvitykset tavaralinjaliikenteen terminaaleis- ta, henkilöautoista liityntäliikenteessä sekä

työpaikkojen sijoituksen vaikutuksesta Hel- singin seudun työmatkaliikenteeseen. Kehä II:n (Välikehä) tarpeellisuutta koskevan sel- vityksen perusteella tehtiin ehdotus Kehä II:n ja Kehä III:n (Ulkokehä) yhdistämisestä. Yhteistyössä liikennelaitoksen kanssa aloi- tettiin kantakaupungin joukkoliikenneselvi- tyksen tekeminen.

Toimisto jatkoi myös osaston ATK-systeem- in kehittämistyötä. Systeemiin sisältyvät kaikki useimmin esiintyvät ja laajimmat tie- dot liikenteestä kuten liikennevirtamatriisit, liikenneverkot, reittipuut, maankäyttötiedot, aluejakomuunnokset jne. Pyrkimyksenä on luoda järjestelmä, jonka avulla voidaan mah- dollisimman nopeasti ja vaivattomasti tuot- ta erilaisia ennustetietoja sekä yleis- että asemakaavatasoisen liikennesuunnittelun tar- peisiin. Tätä käytettiin hyväksi sekä useiden konsulttitoimien että osaston sisäisten suun- nittelutehtävien kuten mm. Yleiskaava 1972:n, kantakaupungin osayleiskaavan ja KAJO-projektin yhteydessä. Samalla saatiin kokemusta kehitetyn systeemin eli »pake- tin» soveltamisesta käytännön suunnittelu- työhön.

Toimisto osallistui myös rakennusaikaisia liikennejärjestelyjä ja huoltoliikennettä kos- kevien ohjeiden sekä kulkulaitosjärjestelmän v:ien 1974—1978 toteuttamisohjelman laati- miseen ja v:ien 1976—1985 pitkän tähtäimen suunnitelman aloittamiseen. Lisäksi kerto- musvuonna valmistui esikaupunkialueiden autopaikkanormeja koskevat ohjeet.

Kantakaupunkiprojektin (v. 1971 perus- tettu projektiryhmä) tehtäviin kuuluivat Kan- takaupungin osayleiskaava-, kaavarunko- ja asemakaavatöihin sekä metron rakentami- seen liittyvä liikennesuunnittelu ja erilliset suurehkot liikennejärjestelysuunnitelmat.

Kantakaupungin osayleiskaavatyön osalta täsmennettiin kertomusvuoden alkupuolella C-jakson liikenneverkkovaihtoehdon lähtö- kohtia, jatkotyösuosituksia sekä tilanvarauk- sia. Työn tuloksena valmistui vuoden lop- puun mennessä Kantakaupungin osayleis-

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

kaavaehdotuksen liikenteen tilanvaraus suunnitelma.

Keskustan kaavarunkotöihin liittyen tarkennettiin Kampin liikennesuunnitelmaa sekä lähiliikenteen terminaalisuunnitelmaa, jonka osalta käynnistettiin vuoden puolivälissä ns. hankesuunnitteluvaihe. Kantakaupungin muihin kaavarunko- ja asemakaavatoihin liittyvänä valmistui Katajanokan kanavaseudun liikennejärjestelyvaihtoehtojen kartoitus sekä Länsi- ja Keski-Pasilan kaavarunkojen osalta Vapaudenkadun pohjoisosan yleissuunnitelma. Lisäksi käynnistyivät vuoden lopulla Kumpula—Toukola sekä Pikku-Huopalahti-alueitten liikenteelliset yleissuunnitelmat.

Erillisinä alueellisina suunnitelmina laadittiin Sörnäisten rantatien ja Ruoholahden liikenteelliset yleissuunnitelmat ja joukkoliikennekatusuunnitelma Ruoholahdesta suoraan Kampille. Lisäksi tehtiin useita suunnitelmia kevyttä liikennettä ja eräitä laajahkoja katu- ja liittymäjärjestelyjä varten, joista mainittakoon Teollisuuskadun, Sturenkadun sekä Savonkadun liikennejärjestelyt Alppilan katuverkon parantamishdotuksineen.

Tutkimustoimisto

Tutkimustoimiston toimesta v. 1971 aloitettu Helsingin satamien ja tukkukaupan kuljetustutkimus valmistui kertomusvuonna. V. 1972 valmistunutta Helsingin esikaupunki-alueiden teollisuustutkimusta täydennettiin valmistamalla erillisraportit Vallilan ja Pitäjänmäen—Pajamäen—Konalan—Reimaran osalta. Lisäksi toimisto avusti asemakaavaosastoa näiden alueiden kaavoitustyössä.

Liikennekokeilujen tutkimisessa toimisto osallistui mm. Hämeentielle ja Mannerheimintielle tulevien joukkoliikenteen omien kaistojen vaikutusten selvittelyyn sekä Sepänkadun ja Bulevardin kokeiluihin. Kertomusvuoden aikana suoritettiin säännöllisiä liikennelaskentoja, joiden tuloksia raportoitiin.

Lisäksi liikennettä laskettiin n. 70 erillisessä suunnittelun tai järjestelyn kohteena olevassa risteyksessä. Toimisto suoritti myös Helsingin joukkoliikenteen palvelutasoa koskevan mielipidetutkimuksen.

Liikenteen ympäristöhaittaselvityksiä jatkettiin edelleen. Raporteista mainittakoon »Helsingin runkoväylien meluselvitys v. 1985» ja »Liikenne ja ilman saastuminen». Toimisto osallistui lisäksi melusteiden perustamistutkimuksen suorittamiseen sekä avusti kaavoitustoimintaa antamalla lausuntoja asemakaavojen melu- ja saastekysymyksistä jne. Toimiston toimesta laadittiin myös normiluonteiset suositukset liikennemelun rajoista sekä suoritettiin erillisiä melunmittauksia.

Liikenneturvallisuussektorilla valmistui kertomusvuonna raportti »Liikenneonnettomuudet Helsingissä v. 1972», jossa analysoitiin liikenneonnettomuuksia ja niiden syitä. Lisäksi valmistui yleisöjulkaisu »Liiku turvallisesti Helsingissä — Rör dig tryggt i Helsingfors», jonka avulla pyrittiin antamaan yleisölle tietoa Helsingin liikenneturvallisuustilanteesta. Toimisto avusti myös lukuisia suunnitteluprojekteja onnettomuusselvityksissä.

Yleinen toimisto

Yleisen toimiston yleisessä jaoksessa laadittiin suunnitelmia lukuisista liikennemerkeistä, ajoratamaalauksista jne. suoritettavista pienistä liikennejärjestelyistä sekä valmistettiin lausuntoja ammattimaiseen liikenteeseen liittyvistä kysymyksistä. Yksittäisinä työkohteina mainittakoon esitykset pysäköintimaksun korottamisesta ja kaupungin jakamisesta kolmeen maksuvyöhykkeeseen, vuoropysäköintikokeilun järjestämisestä ja kertomusvuonna kokeiltavana olleiden Etelärannan liikennejärjestelyjen saattamisesta pysyviksi. Lisäksi annettiin lausunto liikennemerkkejä koskevan KulkM:n päätöksen osittaisesta muuttamisesta.

Pysäköintimittareita oli kertomusvuoden lopussa käytössä yht. 2 550, joista neljän tunnin mittareita oli 454, kahden tunnin mittareita 1 475, yhden tunnin mittareita 469 ja puolen tunnin mittareita 152. Mittareiden hankinta-, asennus-, huolto-, ym. kustannukset olivat kertomusvuonna 1 064 533 mk ja mittareista saadut tulot 2 368 188 mk.

Liikennevalojoaksen tehtäviin kuului liikennevalosuunnitelmien laatiminen, asenusten valvonta, laitteiden huolto ja liikennevalojärjestelmien kehittäminen. Uudet liikennevalot asennettiin 12:een risteykseen. Kertomusvuonna valmistui myös uusi liikennevalo ohjaava tietokonekeskus, Vallilan alakeskus, johon tullaan liittämään itäisen kantakaupungin liikennevalot. Vuoden lopussa Helsingissä oli 153 liikennevalo-ohjattua risteystä, joista 94 oli kytketty tietokoneeseen.

Suunnittelutoimisto

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuului kertomusvuonna liikennesuunnitelmien ja suurrehkojen liikennejärjestelysuunnitelmien laatiminen esikaupunkialueille. Suurimman osan toimiston töistä muodostivat kaavarunko- ja asemakaavatöihin liittyvät liikennesuunnittelutehtävät, joista laajimmat olivat HaVa:n, MaTaPuPu:n ja Itäkeskuksen alueilla. Huomattavimpia suunnitteilla olevia liikenneväylähankkeita olivat Malmin—Puistolalan alueella sijaitseva Radanvarsitie—Itäkatu, Viikintien parantaminen ja liittymän

rakentaminen Viikintieltä Lahden moottoritielle. Suunniteltavana oli myös Kehä I:n liittymät Pirkkolan—Maununnevan, Kannelmäen sekä Yhdyskunnantien kohdalla, Ase-päntien liittymä Ruusulantielle sekä Hana-saaren kulttuurikeskuksen liikenneyhteydet. Kertomusvuonna valmistui runsaasti jalan-kulku- ja pyörätiesuunnitelmia, joista oli laajin Vantaan länsirannan ulkoilureittisuunnitelma.

Pääradan varrella sijaitsevien rautatieasemien parantamiseen tähtäävien suunnitelmien laatimista jatkettiin yhteistyössä VR:n kanssa. Vuoden aikana valmistuivat Puistolalan, Pukinmäen, Oulunkylän ja Käpylän asemien esisuunnitelmat. Lisäksi päätettiin Huopalahden asemalle tulevista järjestelyistä.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan kertomusvuonna hyväksymien yleissuunnitelmien mukaisten esikaupunkialueilla olevien liikenneväylien rakentamiskustannukset olivat n. 68 mmk, vastaavat rautatieasemien parantamiskustannukset n. 18 mmk ja kevyen liikenteen väylien rakennuskustannukset n. 3 mmk eli edelliset yhteensä n. 89 mmk. Lisäksi kaavoituksen yhteydessä suunniteltiin huomattava määrä katuja, kevyen liikenteen väyliä ja pysäköintialueita. Kaikki em. suunnitelmat edustivat yleissuunnitteluvaihetta, jolloin olisi voitu oleellisesti vaikuttaa mm. näiden väylien rakentamiskustannuksiin. Suunnitteluun käytettävissä olleet resurssit olivat kuitenkin riittämättömät eivätkä olleet oikeassa suhteessa po. kustannuksiin.

15. Keskuspesula

V. 1973 eli neljäntenätoista toimintavuotena keskuspesulassa pestyn pyykin määrä oli 5 182 tn, eli n. 3% pienempi kuin edellisen vuoden pyykkimäärä. Vähennys johtui lähinnä vaatteiston yleisestä keventymisestä sekä toisaalta asiakaslaitosten hoitopäivien määrän vähentymisestä.

Kertomusvuonna jatkettiin pesukonekannan uusimista hankkimalla yksi jatkuvatoiminen pesukone ja pientavaramankelin taitokone.

Vuoden lopulla saatiin omaan käyttöön aikaisemmin vuokrattuna olleet kellarikerroksen sosiaalitulat.

Lämpökeskuksesta toimitettiin lämpöenergiaa keskuspesulan oman tarpeen lisäksi Koskelan sairaskodille 18 165 Gcal sekä Ruutimäen asuntoalueelle 16 698 Gcal.

Organisaatio ja henkilökunta. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaostoon kuuluivat puheenjohtajana teollisuustointa johtava apul.kaup.joht. Gunnar Smeds sekä jäsenenä kaupunginhallituksen jäsenet Aulis Leppänen, Terttu Raveala ja Usko Ruuskanen sekä kotitalousopettaja Maija Leena Seuna. Jaoston sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Olavi Kaattari. Jaosto kokoontui kuusi kertaa ja sen kokouksiin osallistui myös keskuspesulan johtaja.

Keskuspesulan tuotantokomitea kokoontui neljä kertaa ja puheenjohtajana toimi Erkki Ahlberg. Kokouksiin osallistui seitsemän työntekijäin, kaksi toimihenkilöiden ja neljä työnantajan edustajaa.

Keskuspesulan henkilökunta. Johtajana toimi edelleen Raili Hämäläinen. Hänen lisäksi kuului henkilökuntaan konttoripäällikkö, pesulalaboratorionhoitaja, pesulatoiminnan ylimestari, konemestari, linavaateosastonhoitaja sekä 168 työntekijää. Kertomusvuoden päättyessä oli henkilökuntaa yhteensä 175 (ed.v. 183) jakaantuen osastoittain seuraavasti: johtaja, toimistossa 4, laboratoriossa yksi, linavaateosastolla 17, pesulaosastolla 132 ja teknillisellä osastolla 20 henkilöä.

Teknilliset laitteet. Keskuspesulan tontin pinta-ala on 15 511 m² sekä pesularakennuksen tilavuus 40 000 m³ ja lämpökeskuksen 6 200 m³. Kattilalaitos käsitti kaksi vesiputkihöyrykattilaa apulaitteineen. Lisäksi lämpökeskusrakennuksessa sijaitsi korjaamo ja sähkömuuntamo. Pesularakennuksen kellarikerroksen autotallitiloista oli 160 m² vuokrattu rakennusviraston puhtaanapito-osastolle 30.9. saakka sekä tämän jälkeen 25 m².

Keskuspesulaan hankittiin vuoden aikana 7-yksikköinen, linkoyksiköllä varustettu jatkuvatoiminen pesukone, jonka teho on 504 kg/tunti sekä pientavaramankelin taittokone, jolla pientavarataiton lisäksi saadaan pitkittäistaitto lakanoille ja muille suurille vaatekappaleille. Pesulan käytöstä poistettiin kaksi pesukonetta, neljä linkoa, yksi aukilyöntikone ja kaksi prässiä.

Konekanta käsitti vuoden lopussa seuraavat yksiköt:

— valkopesulassa 9 pesukonetta, 7 linkoa,

- 11 rumpukuivaajaa, 3 mankeliä, levityskone, 4 taittonetta, 28 prässä ja 2 kaabinettiprässiä
- kemiallisessa pesulassa kuivapesukone, rumpukuivaaja, höyrytyslauta, prässi ja tahranpoistopöytä
 - vaatekorjaamossa 20 ompelukonetta, 2 sukanparsimiskonetta, nappikone, trikoosaumauskone ja kuumapaikkakone.

Laitoksen toiminta

Toimisto huolehti kaikista laitoksen toimintaan liittyvistä toimituksista ja tiloitoksille kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio huolehti tutkimuksista, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluvesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykistä päivittäin tai viikoittain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta ja avusti pesuja huuhtelumenetelmien kehittämistä sekä suoritti tekstiilien pesunkestoja koskevia tutkimuksia.

Liinavaateosasto osallistui sairaaloiden ja huoltolaitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Toimikunta julkaisi uuden vakiovaate-luettelon, joka sisälsi 126 artikkelia. Tämä on noin puolet viisi vuotta aikaisemmin julkaistun luettelon nimikemäärästä. Vaatetoimikunta työskenteli Sairaallaliiton Standardisoimistoimikunnan kanssa yhteistyössä antamalla lasuntoja lukuisista liinavaatteiden standardiehdotuksista. Uusina vakiovaatteina liinavaatteistoon hankittiin trikosisia lääkärin leikkauspaitoja ja -myssyjä.

Liinavaatteiden varastohankintoja suoritettiin 543 627 (ed.v. 654 207) mk:n arvosta. Käyttöön otettiin vaatekappaleita 515 000 (560 000) mk:n arvosta. Varmuusvaraston arvo oli vuoden lopussa 394 751 (366 125) mk. Keskuspesulan käyttöön siirrettiin asiakaslaitoksista 1 469 kpl erilaisia liinavaattei-

ta. Nämä merkittiin kaupunginhallituksen päätöksellä keskuspesulan kirjanpitoon 6 826 mk:n arvoisina.

Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesulan käytössä oli vuoden päättyessä 578 334 (585 693) vaatekappaleita kirjanpitoarvon ollessa 2 354 540 (2 290 890) mk. Inventoinnin osoittama vajuus oli 18 519 (19 282) kpl vastaten 3,2 (3,4) % inventoinnin kohteina olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti 2,2 (2,8) % niiden arvosta.

Kaupungin sairaaloiden, sairaskotien ja vanhainkotien kokonaispyykkimäärästä oli keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskimäärin 76,3 (72,6) %, muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Vaatekorjaamossa korjattiin erilaisia vaatekappaleita 45 216 (45 757) kg, mikä vastaa 1,0 (1,0) % po. laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 37 243 (52 880) vaatekappaleita.

Pesulaosastolla käsiteltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 5 181 946 (5 347 280) kg pyykkiä sekä lisäksi Auroran sairaalassa pesyttyä ns. infektiopyykkiä 28 843 (62 111) kg. Pyykin kokonaismäärästä mankeloitiin 73,1 (77,0) %, prässättiin 8,9 (9,0) %, pelkästään kuivattiin 16,8 (12,8) % ja kemiallisesti pestiin 1,2 (1,2) %.

Pyykin kokonaismäärästä oli kaupungin laitosten pyykkiä 91,3 (90,2) %, ulkopuolisten laitosten 8,1 (9,4) %, oman henkilökunnan 0,1 (0,1) % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 0,4 (0,3) %. Ulkopuolisina asiakaslaitoksina olivat kertomusvuonna Kätilöopisto ja SPR:n Veripalvelu.

15. Keskuspesula

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärä 5 181 946 kg jakautui eri laitosten kesken seuraavasti:

	%
Auroran sairaala	6,7
Hesperian »	6,6
Kivelän »	10,0
Laakson »	6,0
Malmin »	3,7
Marian »	7,2
Röykän »	1,6
Koskelan sairaskoti	27,1
Myllypuron »	3,8
Kustaankartanon vanhainkoti	3,5
Riistavuoren »	1,7
Roihuvuoren » (laitoksineen)	2,9
Suursuon »	4,9
Sofianlehdon vastaanottokoti	3,0
Muut laitokset	2,6
Ulkopuoliset asiakkaat	8,2
Uudis- ja henkilökunnan pyykki	0,5
	100,0

Keskuspesula huolehti kertomusvuonna yllä mainittujen sairaaloiden, sairaskotien ja vanhainkotien (Kustaankartanoa lukuunottamatta) sekä Yrjönkadun uimahallin pyykin kuljetuksesta.

Teknillinen osasto huolehti keskuspesulan tontin, rakennusten, koneiden ja laitteiden sekä sähkö- ja putkiverkoston korjaus-, huolto- ja ylläpitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohteiden tarpeisiin. Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen, Koskelan sairaskodin alueelle sekä Ruutinmäen asuntoalueelle lämpöenergiaa höyrynä ja lämpimänä vetenä nettoperiatteen mukaan laskettuna yht. 43 408 (35 882) milj. kilokaloria, josta pesulan osalle tuli 19,7 (25) % ja muiden 80,3 (75) %.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuonna keskuspesula laskutti kaupungin laitoksia mankeloidusta ja prässätyistä pyykistä tammi—toukokuun aikana 77 (71) ja loppuvuoden aikana 88 (71) penniä, korjauksesta 6 (5,5) ja vuokrauksesta 21,5 (20) penniä pyykkikilolta. Kuljetuksesta laskutettiin lähinnä kuljetusmatkan pituudesta riippuen 4,5—20 (4—13) penniä pyykkikilolta. Lämpöenergiasta laskutettiin keskimäärin 29,50 (28,42) mk milj. kilokalorilta ja autotallista perittiin vuokraa 2,80 (2,80) mk/m² kuukaudelta.

Kertomusvuoden menot olivat 6 808 082 (5 881 423) mk, tulot 6 839 806 (5 884 512) mk, joten ylijäämää kertyi 31 725 (3 086) mk.

16. Kiinteistövirasto

Kiinteistövirasto toimi v. 1973 kiinteistö-lautakunnan alaisena. Viraston päällikkönä oli varat. Pentti Lehto.

Kiinteistövirasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoon. Erillisinä toimistoina olivat geoteknillinen toimisto ja asuntotuotantotoimisto.

Viraston diaariin kertomusvuonna merkittyjen asioiden luku oli 5 255 (ed. v. 5 177). Näistä oli virastopäällikön asioita 410 (335), kansliaosaston 839 (882), tonttiosaston 3 075 (3 042), maatalousosaston 24 (19), metsäosaston 19 (26), kaupunkimittausosaston 402 (464) ja talo-osaston 486 (408). Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 288 (1 358). Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 264 (226) ja kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku 96 (99).

Viranhaltijat. Kertomusvuonna avoinna olleita virkoja täytettiin eri osastoilla seuraavasti:

- kansliaosastolla 29. pl:n asiamiehen virka, 14. pl:n toimistonhoitajan virka, 13. ja 11. pl:n kanslistin virat sekä 8. pl:n toimistoapulaisen virka
- tonttiosastolla 28. pl:n kiinteistöhankkijan virka, 27. pl:n osastosihteerin virka, 27. pl:n tutkijan virka, 11. pl:n ja neljä 10. pl:n valvonta-apulaisen virkaa sekä kaksi 8. pl:n ja yksi 7. pl:n toimistoapulaisen virka
- metsäosastolla 29. pl:n apul. kaupunginmetsänhoitajan virka

- kaupunkimittausosastolla 24. pl:n mitausteknikon virka, 11. pl:n toimentajan ja piirtäjän virat, 10. pl:n piirtäjän virka sekä 9. pl:n toimistoapulaisen virka
- talo-osastolla 24. pl:n rakennusmestarin virka, 22. pl:n apul.isännöitsijän virka, 18. pl:n asuntoasiaintarkastajan virka, 16. pl:n toimistonhoitajan virka, 14. pl:n yli-vahtimestarin virka, 12. pl:n toimentajan virka, 12. ja 11. pl:n vahtimestarin virat sekä kaksi 9. pl:n toimistoapulaisen virkaa.

Kiinteistöviraston eri osastoilta erosivat seuraavat viranhaltijat:

- kansliaosastolta toimistonhoitaja, kaksi kanslistia sekä piirtäjä
- tonttiosastolta apul.pysäköinninvalvoja, valvonta-apulainen, kanslisti sekä kolme toimistoapulaista
- kaupunkimittausosastolta insinööri, kaksi piirtäjää sekä toimistoapulainen
- talo-osastolta apul.osastopäällikkö, rakennusmestari, asunnontarkastaja, apul.isännöitsijä, toimistonhoitaja ja toimistoapulainen
- maatalousosastolta maatal. työnjohtaja.

Huoneistot. Kiinteistöviraston eri osastot toimivat kertomusvuonna samoissa tiloissa kuin edellisenäkin vuonna.

Kansliaosasto

Osaston tehtävät olivat kertomusvuonna samat kuin aikaisemminkin.

16. Kiinteistövirasto

Osastossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana (suluissa edellisen vuoden luvut) 188 (204) kauppa- ja vaihtokirjaa, 243 (212) maanvuokrasopimusta ja 121 (547) niihin tehtyä muutosta, 21 (20) huoneenvuokrasopimusta, 65 (63) muuta sopimusta, 90 (112) vuokraoikeuden siirrosta sekä 460 (364) lainhuudatus- ja kiinnitysasiaa. Toimeksiantoja, jotka eivät johtaneet sopimukseen oli 150 (111). Osakkaille annettiin 619 (471) hallinto-oikeustodistusta ja 153 (201) vuokrasopimusjäljennöstä. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 90 (71) tapauksessa.

Vuoden aikana lähetettiin 811 (785) kirjettä.

Kiinteistöluettelon suorittamista kantaomaisuuden kirjanpidollisista sekä kartastollisista muutoksista mainittakoon seuraavat: kiinteistöjen ostoja 58, vaihtoja 17 ja myyntejä 36. Kaupungin omistama maa-alue lisääntyi täten 55.1 ha kaupunkialueella ja 141.5 ha ulkokuntien alueella. Maa-alueen vähennys oli 14.1 ha kaupunkialueella ja 0.5 ha ulkokuntien alueella. Vesialue lisääntyi 67.7 ha ulkokuntien alueella ja väheni 8.7 ha kaupunkialueella. Lisäksi kaupunki sai hallinto-oikeuden n. 50 ha alueeseen Etelä-Kaarelan kylässä vuoteen 2 020 asti ja Päijänne suunnitelmaan kuuluvat 32 kuilualuetta myytiin. Tonttien ym. vuokrauksia kirjattiin 234, varauksia 13, ryhmäsiirtoja 400, rakennuslain mukaisia muutoksia 108 ja asema-kaavamutoksia 3. Ostojen ja vaihtojen kautta lisääntyi kaupungin omistamien rakennusten määrä 87 rakennuksella ja myyntien sekä purkamisten kautta väheni taas 124 rakennuksella. Rakennusviraston talonrakennusosaston ilmoittamat rakennuskustannukset olivat 62.9 mmk ja katurakennusosaston vastaavasti 9.2 mmk. Lisäksi kirjattiin eri hallinto- ja johtokuntien omassa käytössä olevat perusparannusluontoiset rakennusmäärärahat. Kiinteän kantaomaisuuden luettelot tehtiin 15 eri hallinto- ja johtokunnan puolesta rahatoimistolle. Samoin tehtiin kaupunginhallitukselle v. 1974 talousarvioehdo-

tus. Yhteistoiminta kuntasuunnittelurekisterin kanssa ATK-menetelmän soveltamisesta kirjanpitoon jatkui koko tilivuoden.

Tonttiosasto

Tonttien luovuttaminen. Vuokraus oli edelleen tonttien ja alueiden pääasiallinen luovutusmuoto. Vuokrattujen asuntotonttien lukumäärä oli 20 (ed. v. 19). Tonttien rakennusoikeus oli yht. 4 253 (4 227) huoneyksikköä.

Luovutetuista asuntotonteista suurin osa sijaitsi Itä-Pasilan ja Haaga—Vantaan alueilla.

Viime vuosina on asuntotontteja vuokrattu seuraavasti:

v.	kpl	hy
1967	7	n. 4 100
1968	4	n. 2 000
1969	11	3 012
1970	22	4 416
1971	26	5 215
1972	19	4 227
1973	20	4 253

Teollisuus-, pienteollisuus- ja varastoalueiden tontteja esitettiin luovutettavaksi 39 (44). Tontteja ja alueita esitettiin luovutettavaksi muihin tarkoituksiin seuraavasti:

liiketontit	5 (9)
huolto- ja jakeluasematontit	2 (7)
autopaikkatontit ja alueet	5 (13)
yleisten rakennusten tontit	1 (2)

Vielä esitettiin tontteja ja alueita luovutettavaksi eri tarkoituksiin kuten työmaa-alueiksi, esittely- ja myyntitarkoituksiin, pienoishölkentiksi jne 51 (54). Lisäksi esitettiin varattavaksi 87 (44) tonttia tai aluetta mahdollisia myöhempiä luovutuksia varten. Varauksia esitettiin jatkettavaksi 9 (17).

Pienteollisuus- ja varastoalueiden tonttien vuokraaminen rajoittui kertomusvuonna

pääasiassa hajanaisiin yksittäistapauksiin sekä vapautuneitten tonttien vuokraamisiin. Vireillä ovat edelleen Tattarisuon teollisuusalueen laajentaminen ja Oulunkylän Niittylän teollisuusalueen tiivistäminen. Kivikon teollisuusalueen asemakaava vahvistettiin 8.11. Alueella on pikkutontteja 20 ja isoja 9. Tontit on varattu ja ne päästäneen vuokraamaan vuonna 1974. Kivikon alueelle keskitynee autoalan palveluliikkeitä.

Itä-Pasilan uuden asuntoalueen kunnallisteknillisten töiden tieltä tyhjennettiin Vallilan metsän ja Mäkelän varastoalueita. Pienteollisuustonttien puutteen johdosta irtisanotuille jouduttiin vuokraamaan mm. Tattarisuolta sellaisia tontteja ja alueita, jotka eivät olleet luovutuskunnossa. Malmin teollisuusalueet ovat edelleen rakennuskielossa asemakaava-suunnitelmien keskeneräisyyden vuoksi.

Varasto- ja pienteollisuustonttien puute tuntui tähän asti joustavasti sujuneessa vanhojen varastoalueitten tyhjentämisessä uusien asemakaavojen toteuttamista varten. Itä-Pasilan ja Uudenpellon alueilla on uudelleen sijoitettavia pienyrittäjiä vielä yhteensä kolmisenkymmentä.

Myytäväksi esitettiin kertomusvuonna 39 (24) määräalaa (tontinosaa) ja 2 (—) tonttia. Aluevaihtoja esitettiin suoritettavaksi 15 (21). Näiden yhteydessä kaupunki sai 20 (30) ja luovutti 16 (25) tilaa, tonttia tai määräalaa.

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Kaupungille esitettiin ostettavaksi 62 (64) eri maanomistajalta yht. 85 (92) tilaa, tonttia ja määräalaa. Myyntitarjouksia esitettiin hylättäväksi 10 (18) tapauksessa. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä esitettiin 21 (34) rakennusta ostettavaksi.

Muut asiat. Vuokraoikeuksia ehdotettiin jatkettavaksi 46 (67) ja irtisanottavaksi 19 (66) tontin ja alueen osalta. Kaupungin omistaman maan käyttämistä koskevia lupia esitettiin 120 (171).

Rakennuslain 74 §:n 1. mom:n mukaisia korvauksia suoritettiin 96 (70) ja 71 §:n 2. mom:n mukaisia korvauksia 22 (19) maan-

omistajalle. Yleisten alueiden mittauksia pantiin vireille 72 (33). Kaupungin virastoille ja laitoksille suoritettiin 7 (9) kiinteistön arviointia.

Kolmivuotiskatselmus suoritettiin kaupungin itäisellä alueella, jossa tarkastuskohteita oli 1 200. Edelleen valvottiin kaupungin alueiden käyttämistä, rakennus- ja aitaamisvelvollisuuden täyttämistä ja asukkaiden asumista huoneistoissaan.

Edelleen esiteltiin vuokraoikeuden siirtoja, rakennuspiirustuksia, velkakirjojen tallettamisia sekä vuokranmaksujen lykkäyksiä. Kunnallisteknisiä töitä varten tarvittavia työ- ja haltuunottolupia hankittiin 169 (199). Rakennusasetuksen 92 §:n mukaisia ilmoituksia katualueen haltuunottamisesta tehtiin 8 (9).

Jäteveden laskemisesta yms. asioista annettiin 92 (33) lausuntoa kaupunginhallitukselle. Kaupunki kuului 103 (99) tiekuntaan, joita koskevia lausuntoja annettiin 4 (4).

Romuautoja vietiin tonttiosaston toimesta Tattarisuolle 438 (264), joista lunastettiin takaisin 22 (23).

Tonttiosaston päällikön päätösluettelon mukaan hyväksyttiin 7 (11) muutospiirustusta, esiteltiin 52 (40) tilapäisalueen vuokrausta ja 12 (13) irtisanomista. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 85 (112). Henkilökunnan palkkaamista koskevia asioita esiteltiin 46 (27). Juhannuskokkojen polttamiseen myönnettiin 22 (27) lupaa.

Asuntolainatoimisto. Toimiston toiminta jakautui lainoitusmuotojen mukaisesti kolmeen sektoriin, joista mainittakoon seuraavaa:

1) Talokohtaiset lainat. Kertomusvuoden asuntolainamäärärahaa myönnettiin asuntolainoja n. 40 mmk. Tilanne jäi kertomusvuoden lopussa vielä jonkin verran epäselväksi lainahakemuskäsittelyn siirryttyä eräiden hankkeiden osalta vuoden 1974 puolelle. Edelliseen vuoteen verrattuna myönnettyjen lainojen määrä pysyi suunnilleen ennallaan. Rakennuskustannusten korkeus vaikutti useitten hankkeitten hylkäämiseen. Varsin-

16. Kiinteistövirasto

naisten talokohtaisten lainojen lisäksi asuntohallitus myönsi lainavaruksen myös Puu-Käpylän erään korttelin peruskorjauksen varteen. Edelleen mainittakoon lukuisten vuokratalojen vuokrankorotushakemusten käsittely sekä asukkaitten hyväksyminen kuuteen uuteen vuokrataloon ja asukasvaihdosten hyväksymiset vanhemmissa vuokrataloissa.

2) Omakotilainat. Edellisvuoden hakemusten perusteella myönnettiin yhdeksälle hakijalle asunto- ja lisälainoja yht. 236 000 mk. Uusia lainahakemuksia tuli kaikkiaan 20, yht. 462 900 mk:n edestä.

Vuoden aikana suoritettiin n. 500 omakotilainatarkastusta. Edelleen käsiteltiin lainasiirtohakemuksia ja muutospiirustuksia, tehtiin rakennustilasto ja annettiin erilaista neuvontaa.

3) Osakelainat. Asunto- ja lisälainoja osakkeitten ostamiseksi ilman talokohtaista lainaa rakennettavista taloista myönnettiin 76 hakijalle yht. 1 312 900 mk. Lisälainoja ilman talokohtaista lainaa rakennettavien talojen osakkeitten hankkimiseksi myönnettiin 379 hakijalle 3 368 400 mk.

Näiden tehtävien lisäksi toimiston henkilökunta osallistui asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen, omakotialueiden valvontaan sekä kiinteistöjen myyntitarjousten ja lunastusten yhteydessä hankittavien rakennusten ja laitteiden arviointiin.

Siirtolapuutarhatoimisto. Neuvontatyöt siirtolapuutarha- ja omakotialueilla oli järjestetty kuten aikaisempina vuosina. Siirtolapuutarhayhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa pidettiin alustuksia puutarhaviljelyksen eri aloilta ja suoritettiin paikallista neuvontaa ko. alueilla. Lisäksi järjestettiin kaksi neuvontailtaa siirtolapuutarha- ja omakotivälle.

Siirtolapuutarhoissa hoidettiin yhteiset istutukset, tiet ja kentät sekä valvottiin palttojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Kumpulan siirtolapuutarhan ympärysaita maalattiin, ja lisäksi tämän puutarhan pääportti sekä varastorakennus korjattiin ja maalattiin. Pa-

kilassa ja Oulunkylässä suoritettiin käymälä- ja varastorakennusten ulko- ja sisämaalaukset tarvittavine korjauksineen.

Viljelypalstoja vuokrattiin 3 312 yhteispinta-alaltaan 39 ha. Näistä oli uusia palstoja 199 pinta-alaltaan n. 2 ha.

Siirtolapuutarhapalstojen vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 165. Siirtolapuutarhamojen piirustuksista perittiin 39 mk. Puutarhapalstojen vuokrat tuottivat 235 522 mk ja viljelyspalstojen vuokrat 18 826. Siirtolapuutarhurin luontaisedut olivat 1 326 mk. Kesäkauden aikana oli puutarhoissa 13 työntekijää, joille maksetut palkat olivat 54 601 mk. Vesijohtoverkoston ja varastorakennusten korjaustyöt suoritettiin laskutustöinä.

Pysäköinninvalvontatoimisto. Pysäköinninvalvonnan suorittamiseksi kaupunki oli toimintavuonna jaettu kantakaupunkiin ja lähiöihin sekä kantakaupunki edelleen 12 piiriin. Valvonta kantakaupunkipiireissä suoritettiin kävelypartioin ja lähiöissä autolla. Toimiston omalla autolla suoritettuna autopartioinnin tehostamiseksi oli kahdelle valvonta-apulaiselle myönnetty oman auton käyttöoikeus. Valvontaa suoritettiin pääasiassa normaalina työaikana, jolloin valvontatarvekin oli todettu suurimmaksi, mutta koeluonteisesti oli toimintavuonna tehty myös iltatyötä autopartioilla kokemusten tästä ollessa myönteisiä. Autopartioinnin tehoa lisäsivät huomattavasti autoihin toimintavuoden aikana hankitut radiopuhelimet, jotka mahdollistivat tarvittaessa yhteydenoton kentällä liikkuvaan valvonta-autoon. Ajoneuvojen omistajatietojen hankinnassa siirryttiin keväällä järjestelmään, jossa tarvittavat tiedot saatiin tietokoneajona valtion tietokonekeskuksesta.

Kertomusvuoden aikana annettiin maksukehotuksia 100 027 (ed. v. 91 026); joista poliisien antamia oli 9 147 (7 114) ja valvonta-apulaisten 90 880 (83 912). Ulosottoon lähetettyjä maksumääräyksiä oli 11 168 (6 191), hyväksytyjä vastalauseita tehtiin 1 045 (1 779), hylättyjä 2 054 (2 735), tutki-

matta jätettiin 74 (102) ja huomautuksia tehtiin 388 (382), kaukosiirtoja oli 31 (32) ja lähisiirtoja 41 sekä varastoalueiden tarkastajalle ilmoitettuja hylättyjä ajoneuvoja 40.

Kassatulot olivat 1 955 071 (1 696 237) mk ja käyttömenot 964 251 (787 436) mk.

Kaupunkimittausosasto

Kertomusvuonna rakennuslupien määrä laski edellisvuodesta 5%, kaupunkisuunnittelulautakunnan puoltamat asemakaavat käsittivät 154 (ed. v. 370) ha ja pieniä asemakaavojen muutosehdotuksia oli 106 (127).

Kustannustason kiihtynyt nousu vaikutti rajoittavasti osaston toiminnan siihen osaan, jonka laajuus oli osaston määrättävissä. Tämä koski esim. yleisen alueen mittauksia ja osaa kartografisista töistä. Mm. karttojen valmistamiseen tarvittavan materiaalin hinnat nousivat 10—15% ja painatuskustannukset n. 20%.

Henkilökunta ja toimintatilat. Kuukausipalkkainen henkilökunta käsitti vuoden lopussa 65 viranhaltijaa ja 60 toimihenkilöä, eli yhteensä 125 henkilöä. Osastolla oli lisäksi työsopimussuhteessa tuntipalkalla olevia mittausetumiehiä, autonkuljettajia, mitausmiehiä ja harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli vuodenajasta ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 33—40 mieheen.

Piirtäjien irtisanoutumisien takia oli keskim. 4—5 piirtäjän tointa avoinna koko vuoden ajan ja huolimatta teknisen henkilökunnan palkkatarkistuksista oli kaksi mittaus-tekniikon tointa jatkuvasti täyttämättä. Mittausmiesten palkkauksessa siirryttiin kokonaistuntipalkkaus sopimukseen.

Teknisiä välineitä koskevat asiat. Kymmenen pakettiautoa käsittävästä kuljetuskaluston määrästä jouduttiin kertomusvuoden aikana poistamaan käytöstä yksi auto. Oman auton käyttöoikeus oli kahdeksalla henkilökuntaan kuuluvalla.

Ulkomaisen geodeettisen kaluston voimak-

kaat hinnannousut pakottivat kertomusvuonna tyytymään jo hankitun kaluston peruskorjauksiin. Arkistofilmien lukulaite hankittiin osastolle.

Toiminnan taloudellisuuden parantamiseen tähtäävä toiminta. Tietojenkäsittelytutkimuksessa saatiin valmiiksi periaatesuunnitelma ATK-menettelmien käyttämisestä runkoverkotöissä, kartoituksessa ja asemakaavan las kennassa sekä selvitettiin ATK-järjestelmälle asetettavat vaatimukset johtokarttatöiden osalta. Kuljetuskaluston puutteen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi maastotyötoimintaa pyrittiin hajasijoittamaan perustamalla aluekeskuksia työpiirien alueille. Tontinmittausten ja kaupunkimittausosaston antamien karttaotteiden jäljennösten taksoja sekä eräiden asiakirjajäljennösten ja -otteiden lunastusmaksuja korotettiin.

Maastomittaus ja rakennustoiminnan valvontaan liittyvät tehtävät. Ilmakuvaukseen perustuvia stereokartoitustöitä suoritettiin Nurmijärventien rakennusalueella sekä Katajanokalla ja Pihlajasaassa yhteensä 130 ha. Kaupunkimittausosasto avusti ilmakuvauksissa myös muita kaupungin laitoksia, Granön kartoituksessa sähkölaitosta sekä Katajanokalla räystä- ja harjakorkeusmittauksessa kaupunkisuunnitteluvirastoa. Kiinteistöviraston, kaupunkisuunnitteluviraston, rakennusviraston ja rakennustarkastusviraston yhteistilauksena suoritti Oy Kunnallistekniikka kaupunkialueen ilmakuvauksen mittakaavassa 1:40000.

Vaatimukset luonnon säilyttämiseksi toivat uusia työkohteita. Näistä mainittakoon suunnittelutehtäviä varten Tuomarinkylässä ja Malmilla suoritettavat puuston kartoitukset ja Hesperian puistosta ilmakuvauksella hankitut puuston latvakorkeutta ja oksaston laajuutta esittävät tiedot oopperatalokilpailua varten.

Rakenteiden tarkkailumittauksia liikkumisen selvittämiseksi suoritettiin Konalantien sillalla, Kyläsaaren puhdistuslaitoksessa ja täyttöpenkereillä sekä Vuosaaren koulura-

16. Kiinteistövirasto

kennuksissa. Metron toisen vaiheen rakentamista varten mitattiin kolmioverkko Kampi—Hakaniemi alueelle. Talorakennusta palvelevia suurimpia työkohteita olivat MaTa-PuPu-aloituskorttelit Puistolassa, Puu-Käpylä, Itä-Pasila, Kannelmäen ja Lassilan uudet asemakaava-alueet ja Messukeskuksen sekä Merihaan rakennusalueet. Puistolan alueella suoritettut kunnallisteknilliset työt

sitoivat paljon työvoimaa sekä mittausteknisten töiden että rakentamistyössä kadonneiden rajamerkkien osalta.

Kantakartan täydennyksiä tehtiin mm. koko Lauttasaaren alueella sekä Oulunkylässä. Maanalaisten johtojen uudiskartoitusta suoritettiin mm. Kulosaareissa ja täydennyskartoitusta Lauttasaareissa.

Yleisimmät tehtävät ja niiden määrät olivat seuraavat:

	kpl	— sijaintikatselmuksia	788
— kolmiopisteitä määritetty	5	— tonttijakoehdotuksia	155
— monikulmiopisteitä määritetty	847	— mitattu tontteja	366
— korkeuskiintopisteitä määritetty	165	— mitattu yleisiä alueita	100
— katulinjoja varten merkitty pisteitä	3 320	— rasitetoimituksia	21
— kalliosuojia ja tunneleita kartoitettu	2.8	— lohkottu tiloja	17
— rajanäyttöjä	79	— rajankäyntejä	1
— korkeusaseman näyttöjä	240	— täydennettyjä tonttikarttoja	1 479
— rakennuspaikkoja merkitty maastoon	854	— pöytäkirjanjäljennöksiä	1 891
		— tonttikirjan otteita	3 147
		— karttoja pääasiassa rakennuslupia varten	1 474
		— karttoja, ostoja, myyntiä ja vaihtoja varten	57
		— todistuksia asiakirjoista	126

Kartografiset työt. Karttoja valmistettiin seuraavasti:

Kantakartta	Mittakaava		
	1:500 kpl	1:1000 kpl	1:2000 kpl
— uusia lehtiä	50	49	—
— uusittuja lehtiä	33	495	26

— asemakaavan pohjakarttoja alueittain 22 kpl (n. 1 307 ha)

— asemakaavan muutosten pohjakarttoja 134 kpl (n. 1 036 ha).

Maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta (1:500)

— maanpäälliset laitteet konstruoitu 22 lehdelle

— täydennetty johtotiedoilla 13 lehteä

— valmistunut ajantasallapitioon 16 lehteä.

Virastokartta mittakaavassa 1:4000 (Ki 4/73)

— piirretty karttalehtiä 17 kpl

Kiinteistökartta mittakaavassa 1:4000

— piirretty karttalehtiä 51 kpl

aluejakokarttaa mittakaava 1:20000 valmistettu 1 kpl sekä

karto- ja diagrammeja valmistettu 86 kpl.

Kaupunginhallituksen luvalla valmistettiin yksityisille paino-orginaaleja 40 kpl.

Karttoja painatettiin kertomusvuonna seuraavasti:

	kpl
— matkailukartta 1:10000 keskusta/1:40000, yleiskartta (Os 10 K/Y 40)	8 100
— opaskartta 1:20000	84 000
— virastokartta 1:10000 (Vi 10)	500
— kiinteistökartta 1:10000 (Ki 10)	500
— postiosoitekartta 1:20000	1 650
— kaupunginosat ja -osa-alueet 1:20000 sekä	300
— osoitekartta 1:20000, 3-värinen	200

Karttajäljennöksiä valmistettiin vuoden aikana seuraavat määrät:

	omaan käyttöön kpl	muille kpl	yht. kpl
— valo-, kuultovalokopioita sekä siirto- + xerox-kopioita	65 524	17 334	82 858
— muovikopiointeja	602	438	1 040
— valokuvaukset, valokuvakopioita	3 937	3 167	7 104

Karttapalvelussa myytiin karttoja ym. seuraavasti:

	kpl
— karttalehtiä yht.	109 223
näistä: opaskarttoja (s 20)	40 690
matkailukarttoja (Os 10 K/Y 40) ..	14 407
— karttakirjoja (Os, Vi, Ki)	1 003
— seinäkartoja valmistettu	296

Katukorvausasiat. Kertomusvuonna esitettiin perittäväksi rakennuslain mukaisia kadun- ja viemärin rakentamiskorvauksia 5 202 066 mk, mikä jakaantui 634 tontinomistajan kesken. Kyseisiä korvauksia pantiin maksuun 6 271 744 mk. Tähän summaan sisältyi myös vuosina 1963—1971 määrättyjen korvausten vuotuismaksuja. Korvauksia maksettiin kaupungille 6 079 412 mk.

Asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia ja rakennuslain 75 §:n mukaisia katualuekorvauksia esitettiin perittäväksi 146 maanomistajalta yht. 298 652 mk. Kyseisiä korvauksia pantiin maksuun 365 141 mk. Tähän summaan sisältyi myös aikaisempina vuosina määrättyjä korvauksia. Korvauksia maksettiin kaupungille 330 384 mk.

Lisäksi laadittiin rakennusviraston katurakennusosaston toimeksiannosta esityksiä yleiseen käyttöön luovutettavista kaduista sekä luetteloita näiden varsilla olevista tonteista ja alueista. Osasto edusti myös kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa käsiteltiin em. esityksiä.

Tulot ja menot. Kertomusvuoden aikana olivat menot 5 211 664 mk ja tulot 877 792 mk. Katukorvaustoiminta tuotti kaupungille pääomatuloja 6 638 886 mk.

Geoteknillinen toimisto

Henkilökunta. Geoteknillisen toimiston päällikkönä toimivan geoteknillisen asiantuntijan lisäksi toimistossa oli kertomusvuoden lopussa henkilökuntaa seuraavasti: 3 geoteknikkoinsinööriä, geologi, 2 suunnitteleinsinööriä, kenttätöypäällikkö, toimistosih-teeri, 3 käsittelytekniikkaa, 3 tutkimustekniikkaa, 9 piirtäjää, kanslisti-sihteri, kirjanpitäjä, apulaiskanslisti, 2 maalaboranttia, varastonhoitaja, preparaattori ja vahtimestari. Henkilökunta toimi työsopimussuhteessa. Kenttähenkilökuntaa, joka käsitti kairaus-

etumiehet, kairausmiehet, huoltokorjaajan ja autonkuljettajat, oli kertomusvuonna keskimäärin 23 miestä. Toimiston palveluksessa oli vuoden lopussa yhteensä 56 henkilöä.

Kertomusvuonna avoimeksi tulleita suunnitteluteknikon tehtäviä hoidettiin käyttämällä teekkariharjoittelijoita. Toimistosihteerin tehtävään tuli uusi henkilö. Kenttähenkilöstöstä poistui 3 henkilöä ja lisää tuli yksi henkilö.

Toiminta. Kertomusvuoden aikana oli tilattujen töiden määrä kaikkiaan 128. Huomattavimpia työkohteita olivat Hanasaaren voimalaitoksen B pohjarakennussuunnittelu, Katajaluotoon johtava viemäriverien poistojohdotunnelijärjestelmä, Martinlaakson radan siltojen pohjarakennus- ja tunnelisuunnittelu ja rakennustyön valvonta, metron geoteknillisten konsulttien suunnittelun valvonta, pohjaveden tarkkailun järjestäminen metrolle ja rakennusvirastolle siihen liittyvine mittauksineen sekä selvitykset mahdollisesta ydinvoimalan sijoittamisesta Helsingin lähiympäristöön.

Geoteknillinen maaperäkartta 1:10000 saatiin painetuksi 6-värisenä tammikuussa ja sen myynti aloitettiin kertomusvuoden alussa. Tästä tiedotettiin kaupungin suunnittelijoille ja yleisölle järjestämällä näyttely geoteknillisessä toimistossa. Kaupungin geoteknillisen tutkimusaineiston tiedottamiseksi tehtiin moniste »Geoteknilliset kartat ja niiden käyttäminen». Yhteistyössä metrotoimiston kanssa järjestettiin elokuussa metrotoimiston näyttelytiloissa »Maanalainen Helsinki» -näyttely, jossa kävijöitä oli kaikkiaan n. 15 000. Marraskuussa järjestettiin kaupunkisuunnitteluviraston suunnittelijoille geoteknilliset kurssit, joihin otti osaa noin 80 henkilöä. Kurssia varten tehtiin moniste »Kaupunkisuunnittelun geoteknillinen tutkimus ja suunnittelu».

Kenttätutkimuksissa siirryttiin entistä enemmän koneellisiin tutkimusmenetelmiin ja erilaisiin erikoisrhnittätehtäviin. Eri kairausmenetelmillä tehtyjen reikien lukumäärä oli

2 774 sekä kairausmetrien määrä n. 21 000 m.

Kertomusvuoden aikana toimistossa suunniteltiin geoteknillisiin tutkimuksiin soveltuva porakoneyksikkö, joka on täysin suomalaisvalmisteinen ja tulee toimiston käyttöön keväällä 1974.

Talous. Kertomusvuonna olivat geoteknillisen toimiston varsinaiset toimintakustannukset 2 306 351 mk. Kaluston kunnossapitokustannukset olivat 232 000 mk sekä kaluston perushankinnat 24 185 mk. Toimiston laskutus oli 2 191 000 mk. Toimiston tulotilille kertyi tuloja arvioitua vähemmän, mikä johtui pääosaltaan kaupungin teknillisten henkilöiden lakosta ja rakennusalan yleisestä lakosta.

Maatalousosasto

Henkilökunta- ym. asiat. V:n 1973 päättyessä oli henkilökuntaa 25 henkilöä, joista virkasuhteessa 7 ja maataloilla työsuhteessa 18 henkilöä. Viime mainitusta ryhmästä oli 15 henkilöä talvikuukausien ajan puhtaana-pito-osaston töissä.

Kaupungin yleinen tuntipalkkaisten työntekijäin työehtosopimus oli voimassa ensimmäistä sopimuskautta myös maatalousosaston alaisissa töissä. Osaston töissä noudatettiin 1.4. saakka erillistä maataloustyöntekijäin työehtosopimusta.

Toimistotöitä koskeva muutos kertomusvuonna oli kassojen pidon lopettaminen maataloilla 1.6. lukien. Toimiston käteiskassa toimii edelleen pääasiassa työntekijäin palkkojen maksamista varten. Lähetettyjen laskujen luku oli 499 sekä maksuositusten ja menotositteiden luku 538.

Toiminta. Maatalousosasto huolehti kiinteistölautakunnan alaisten maatalojen hoidosta sekä muiden osaston hoidossa olevien peltoalueiden viljelemisestä ja rakennusten kunnossapidosta.

Kertomusvuonna oli maatalousosaston hoidossa ja valvonnassa yhteensä 1 090 ha viljelysmaata eli 7.8% vähemmän kuin edellisenä vuonna. Supistuminen johtui viljelysmaan käyttömuodon muuttumisesta pääasiassa rakennustoiminnan vuoksi. Kokonaisalasta oli kaupungin hallinnollisella alueella 860 ha ja muissa kunnissa 230 ha.

Maatilat. Fallkullan, Haltialan, Pukinmäen ja Tuomarinkylän tilojen yhteispinta-ala oli 680 (730) ha. Pellon kokonaisala ja sen käyttö eri viljelystarkoituksiin vuosina 1972—1973 käy ilmi seuraavasta asetelmasta:

	1973 ha	1972 ha
— leipävilja, ruis	101	100
— rehuvilja	465	539
— öljykasvit, kevätropsi	17	—
— niitonurmet	34	66
— kesanto	63	25
	Yhteensä	680 730

Tilojen hoito perustui edelleenkin viljanviljelyyn. Uutena viljakasvina oli kevätropsi. V. 1973 kylvetyille maille annettiin moniravinne-annotteita kaikkiaan 251.0 tn eli keskimäärin 488 kg/ha. Pintalannoituksena ruukiille käytettiin salpietaria yhteensä 12.3 tn. Puhdistamoilta ajettua lietettä käytettiin 43 hehtaarin kesantoalalle. Viljakasvien hoitotoimenpiteenä suoritettiin rikkakasvien hävittämistä viljelyksiltä erilaisilla kemiallisilla torjunta-aineilla.

Kertomusvuonna saatiin seuraavanlainen sato:

16. Kiinteistövirasto

	Kokonaissato tn		keskim. kg/ha	
	1973	1972	1973	1972
— ruista	295.4	288.0	2 933	2 880
— ohraa	1 157.0	1 327.7	2 951	3 118
— kauraa	101.0	250.2	1 382	2 192
yhteensä viljaa	1 553.4	1 865.9		
— kevätropsia	36.7	—	1 892	—
— peltoheinää	116.0	269.2	3 369	4 102

Vuonna 1973 vilja oli kokonaan korjattu jo 24.8., mikä on tähän saakka aikaisin viljankorjuun päättymisajankohta maatalousosaston hoidossa olevilla tiloilla. Määrältään rukiin ja vehnän satoluvut olivat keskitasoa.

Kaurasato sen sijaan jäi heikoksi kesän kuivuuden ja kirvatuhojen vuoksi.

Viljan myynti ja käyttö tiloilla oli kertomusvuonna seuraava:

	myyty siemeneksi tn	myyty ruoka- viljaksi tn	myyty rehuksi tn	omaan käyttöön siemeneksi tn
— ruista	—	278.2	—	16.0
— ohraa	216.8	158.6	745.7	87.9
— kauraa	—	—	256.2	16.9

Kertomusvuonna ostettiin kaluston vuosihankintamäärärahaa käyttäen kylvölannoitin, lautasäes ja kaksi auraa. Vuoden päättyessä kuului pääomakalustoon 1 henkilöauto, 3 kuorma-autoa, 5 leikkuupuimuria ja 22 traktoria pääoma-arvoltaan yht. 75 481 mk.

Kertomusvuonna oli vuokralla annettuna 1-vuotissopimuksella 305 (ed. v. 336) ha viljelysmaata. Sopimusten luku oli 27. Näistä viisi koski rakennettuja viljelmiä. Tilapäisesti oli vuokrattuna yhteensä 41 (19) ha. Pellonvaraussopimuksiin (2) sisältyvää viljelysmaata oli 64 (77) ha. Omassa viljelyksessä olevien maatilojen asuinrakennuksista vuokrattujen huoneistojen luku oli 79. Näistä kolme oli virka-asuntoja. Talousrakennuksista Tuomarinkylän kartanon entinen talli ja navetta olivat kertomusvuonna edelleenkin yksityisille vuokrattuina ratsastuskoulujen pitoa varten. Osia varastorakennuksista oli maataloustoiminnan sallimissa rajoissa vuok-

rattuna tilapäiskäyttöön kaupungin laitoksille sekä ulkopuolisille tarvitsijoille.

Talous. Varsinaisia menoja varten maatalousosaston käytettäväksi oli kertomusvuoden talousarvioon merkitty 1 105 627 mk. Lisämäärärahoja myönnettiin 14 316 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 1 119 943 mk. Tilien mukaan käytettiin 1 089 926 mk, joten säästökäsi jäi 30 018 mk.

Tuloja oli talousarvioon merkitty 1 225 000 mk. Tilien mukaan tulot nousivat 1 273 910 mk:aan. Tulot koostuivat peltoviljelystä, maiden ja rakennusten vuokraamisesta sekä sekalaisista saatavista. Nettotulot olivat talousarvion mukaan 119 373 mk. Tilien mukaan ylijäämä oli 183 985 mk.

Metsäosasto

Osaston hoidossa olleet alueet. Kertomusvuoden aikana kaupunki hankki uusia metsä-

maita 177 ha. Helsingissä sijaitsevia metsämaita siirtyi muuhun käyttöön 35 ha.

Metsäpinta-ala oli vuoden lopussa seuraava:

	ha
— lähimetsät (Helsinki, Laajalahti)	3 200
— itäalueet (Sipoo, Vantaa)	980
— ulkoilualueet	4 530
— Tervalampi	550
— muut alueet	680
Yhteensä	9 940

Osaston hoidossa oli n. 2 000 vuokratontin luonnonvarainen puusto sekä n. 4 000 ha vesialueita. Erilaisia hoitotoimenpiteitä suoritettiin n. 1 100 ha:n alalla.

Lähimetsät. Metsäluonnon säilyttämiseen ja kehittämiseen tähtäviä hakkuutoimenpiteitä suoritettiin 40 kohteessa, mm. Keskuspuistossa ja Seurasaarella. Tonttipuustojen hoitoa suoritettiin 55 eri paikassa. Rakennustöiden johdosta puustoa poistettiin 115 kohteessa. Taimikoiden hoitotoimenpiteitä sekä alikasvoksen käsittelyä suoritettiin 130 ha:n alalla. Risuista ja roskista siivottiin omalla työvoimalla yht. 40 ha Laajasalossa, Roihuvuorella ja Patolassa. Talkoilla kerättyjä roskia kuljetettiin pois Jakomäestä, Patolasta, Mellunmäestä ja Mustavuorelta. Erikoista huomiota kiinnitettiin taimikoiden ja nuorten puustojen elinvoiman lisäämiseen. Harvennusten ohella suoritettiin typpilannoitusta yht. 9 ha:n alalla Keskuspuistossa ja Patolassa.

Keskuspuiston reunan valmentamiseksi suoritettiin toimenpiteitä Länsi-Pasilan rakentamista silmällä pitäen. Nämä toimenpiteet suunniteltiin yhdessä puisto-osaston ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa ja toteutettiin siten, että metsäosasto suoritti hakkuut ja taimikonhoitotyöt sekä puisto-osasto siivoukset ja istutukset. Vuonna 1974 suoritettavat jatkotoimenpiteet on myös suunniteltu.

Kaikkiaan on toimenpiteitä lähimetsissä

suoritettu 360 ha:n alalla. Osaston ulkopuolelta tulleita, ainakin maastokatselmukseen johtaneita toimenpidepyyntöjä käsiteltiin 370.

Itäalueet. Puustonhoidollisia toimenpiteitä suoritettiin Talosaaren, Ringbergan, Bisaträskin ja Fiskträskin alueilla. Taimikonhoitotoimia suoritettiin 10 ha:n alalla ja 5 000 tainta istutettiin. Toimenpiteiden alaisena oli yht. 118 ha.

Ulkopuolisten asiantuntijoiden avulla saatiin kartoitetuiksi alueen kalasääski-, pöllö- ja haukkakohteet.

Ulkoilualueet. Omalla työvoimalla suoritettiin hoitotoimenpiteitä Luukkaan, Kattilan, Nuuksionpään, Pirttimäen ja Kauhalan alueilla. Pääasiassa Kauhalaan istutettiin 96 250 tainta. Taimikoiden hoitotoimia suoritettiin 174 ha:n alalla. Pirttimäen alueelle rakennettiin metsäautotie, josta oli 3 km kokonaan uutta tietä erittäin vaikeassa maastossa. Entistä, heikon tilustien luokkaa olevaa tietä kunnostettiin raskaan kuljetuksen kestäväksi samoin 3 km. Elisaarella aloitettiin hoitotoimenpiteet pystykauppapohjalla. Taimikonhoitotyöt saatiin myös käyntiin. Yhteensä suoritettiin ulkoilualueilla metsäluonnon hoitotoimenpiteitä 475 ha:n alalla.

Muut alueet. Tervalammella suoritettiin hakkuiden ja istutusten suunnittelua, leimausta, puutavaran luovutusmittausta sekä töiden yleisvalvontaa. Bondarbyssa valmistui pystykaupan pohjalla suoritettu hakkuu pääosiltaan. Töitä tehtiin myös Hiiskassa, Hirvihaarassa, Ylästössä ja Salmen Kivimäessä. Käsiteltyä pinta-alaa kertyi 124 ha.

Metsäsuunnitelmatyöt. Kokeilun jälkeen otettiin käyttöön silmävaraista kuvioittaista arviointia varten kehitetty MISS-menetelmä. Maastokauden 1973 aikana suoritettiin suunnittelun kenttätöitä mm. Elisaarella, Hirvihaarassa, Luukkaan pohjoisosassa, Kauhalassa sekä osalla Pirttimäen-Karjakaivon aluetta yht. 1 700 ha:n alalla. Yhdessä kaupunkimittausosaston kanssa saatiin valmiiksi kartasto inventoitujen alueiden osalta.

16. Kiinteistövirasto

Konsultointi ja tiedotustoiminta. Kertomusvuonna oli metsäosastosta osanottajia kaupungin eri hallintokuntien työryhmissä. Retkiä järjestettiin useille kotimaisille ja ulkomaisille metsäalan järjestöjen edustajille sekä lisäksi kävi vierailijoita useista eri maista. Metsäluonnon hoitotoimenpiteistä tiedottamisessa alettiin kertomusvuonna käyttää työkohdetauluja, joissa selitettiin metsänhoidon tarkoituksia.

Puutavaran myynti ja taloudellinen tulos. Kertomusvuonna myytiin puutavaraa seuraavat määrät: järeätä puuta 7 559 k-m³ kuoretta, kuitupuuta 13 844 k-m³ ja polttopuuta 2 971 k-m³, yht. 24 374 k-m³ kuoretta. Myyty puutavaramäärä oli 57,4% korkeampi kuin viiden edellisen vuoden keskiarvo. Pysymyntien osuus oli 42% eli suhteellinen osuus oli yli kaksinkertainen viiteen edelliseen vuoteen verrattuna.

Metsäosaston toiminnan taloudellinen tulos muodostui seuraavaksi:

	mk
— tulot	1 471 169
— menot	1 322 423
	yli jäämä 148 746

Talo-osasto

Henkilökunta. Talo-osaston sekä talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminnan henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden päättyessä 464 (ed. v. 455), joista virkasuhteessa 57 (60) ja työsopimussuhteessa 407 (395). Avoimna olevia insinöörin ja toimistoinsinööri virkoja hoidettiin työsopimussuhteisina.

Kertomusvuonna osaston hoidossa olevien kiinteistöjen tilavuus oli 1 859 000 (1 774 000) m³, ja pinta-ala 417 000 (401 000) m².

Uudet kiinteistöt. Osaston hoitoon määrättiin vuoden aikana 52 kiinteistöä, joista suurin osa oli vanhoja puutaloja. Huomattavimmat vuoden aikana talo-osaston hoitoon tulleista olivat Pohjoisesplanadi 15 (saneeraus), Pohjoisesplanadi 17 (uudelleen rakentaminen) ja Kuortaneenkatu 5 (saneerataan virastotaloksi).

Perusparannustyöt. Perusparannustyistä mainittakoon huomattavimpina seuraavat: Kirvesmiehenkatu 2:ssa (poliisiasema) olevien tilojen muutos- ja kunnostustöiden jatkaminen, Kallion virastotalossa rahatoimistolta vapautuvien tilojen kunnostaminen terveydenhoitoviraston käyttöön, parvekkeiden uusiminen Mäkelänkatu 37—43:ssa, Aleksanterinkatu 16:ssa toimitilajärjestely kaupunkisuunnitteluvirastolle, Kasarmikatu 25:n tilojen kunnostaminen poliiseille luovutettaviksi sekä pakastetilan järjestäminen elintarvikekeskukselle Helsinginkatu 24:een.

Kunnostus- ja korjaustyöt. Tavanomaisista, lukuisista kunnostus- ja korjaustyöistä mainittakoon: maalaustyöt Lapinlahdenkatu 27:ssa (porrashuoneet), Aleksanterinkatu 22—24:ssä (poliisivankila) sekä Eteläranta 10:ssä (kaupunkimittausosasto). Lisäksi maalattiin säilytettävän »puu-Vallilan» alueella 10 taloa.

Puretut kiinteistöt: Talo-osasto hoiti kertomusvuonna 40 (45) kiinteistön purkutehtävät. Purkutöihin käytettiin kaupunginhallituksen erikseen myöntämiä määrärahoja 403 055 (270 300) mk.

Rakennusten korjauksiin käytettiin määrärahoja seuraavasti:

1. vuosikorjauksiin:

	1973 mk	1972 mk
— talousarviomäärärahoja, talot	3 408 014	2 998 089
» hallit ja kioskit	59 250	52 548
yhteensä	3 467 264	3 050 637

— siirtomäärärahoja sekä vuoden aikana ao. varoista eri tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja	1 590	438 711
yhteensä	3 468 854	3 489 348

2. perusparannusluontoisin korjauksiin:

— talousarviomäärärahoja pääomamenojen momenteilta	319 264	267 132
— siirtomäärärahoja pääomamenojen momenteilta aikaisemmilta vuosilta sekä vuoden aikana myönnettyjä määrärahoja ao. varoista	502 182	690 777
kaikkiaan	4 290 300	4 447 257

Isännöitsijähallinnon kehitys. Kaupunginjohtajan asettaman työryhmän tutkimukset kaupungin toimitilojen isännöinnin uudelleen järjestämiseksi jatkuivat.

Kaupungisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja asetti 6.11. 1973 työryhmän selvittämään kysymystä olisiko asuntolainoitettujen vuokratalot Karhulinna ja Käärmetalo sekä mahdollisesti eräät muutkin talot muutettava kiinteistöasakeyhtiöiksi.

Asuntoasiat. Asumistukea saavien lapsiperheiden lukumäärä oli kertomusvuoden lopulla 3 191 (3 102) ja aravaosakekauppoja tehtiin 33 (34) kpl. Talo-osaston hallinnassa oleviin huoneistoihin osoitettiin 106 (286) ja kiinteistöyhtiöiden hallinnassa oleviin huoneistoihin 266 (240) ruokakuntaa eli yht. 372 (426) ruokakuntaa.

Siivoustoiminta. Talo-osaston siivottava pinta-ala kasvoi kertomusvuoden aikana 148 000 m²:stä 159 000 m²:iin, josta n. 4 500 m² (p. Roobertink. 1—3) vastaanotettiin ai- van vuoden lopussa. Kuitenkin siivoojien

lukumäärä kasvoi vain 261:stä 265:een. Työvoimavajaus selvitettiin pääasiassa tinkimällä siivoustaosta, teettämällä ylitöitä sekä ostamalla ulkopuolisia palveluja. Siivoustoiminnan kehittämiseksi järjestettiin siivoojien kurssimuotoinen koulutus (40 t). Vaikeasta työvoimatilanteesta johtuvaa työvoiman puutetta ja nopeaa vaihtuvuutta pyrittiin korjaamaan muuttamalla perinteistä iltatyötä aamu- ja päivätyöksi sekä kiinnittämällä yhä enemmän huomiota siivoojien työolosuhteisiin.

Vuokrien periminen. Käteisvuokralla olevia asuntoja oli vuoden lopussa 2 620 (2 666) ja liikehuoneistoja, varastoja ja autopaikkoja 558 (548) eli yht. 3 178 (3 214) kpl.

Mainontapaikat. Vakinaisista mainontapaikoista saatiin tuloja 464 658 (392 827) mk ja tilapäisistä mainontapaikoista 25 870 (25 489) mk.

Talous. Kertomusvuoden tulojen ja menojen koostumus käy selville seuraavista asemelmistä:

16. Kiinteistövirasto

Talo-osasto:		
	1973	1972
t u l o t	mk	mk
— käteisvuokrat	7 954 057	6 867 264
— tilitysvuokrat	23 938 443	22 199 099
— muut tulot	193 149	166 186
yhteensä	32 085 649	29 232 549
m e n o t	1973	1972
	mk	mk
— käyttömenot	19 533 458	14 322 920
— pääomamenot	12 251 802	14 517 137
yhteensä	31 785 260	28 840 057
erotus +	300 389	+ 392 492

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:

t u l o t		
	1973	1972
	mk	mk
— vuokrat kauppahalleista	744 721	714 965
— vuokrat kioskeista	126 942	139 068
— vuokrat toripaikoista	264 036	264 117
— myyntipaikkojen vuokrat ja maksut	1 024 455	882 583
— tilitysvuokrat	20 940	7 476
— muut tulot	8 530	—
yhteensä	2 189 624	2 008 209
m e n o t	1973	1972
	mk	mk
— käyttömenot	702 038	614 037
— pääomamenot	278 690	105 341
yhteensä	980 728	719 378
erotus +	1 208 896	+ 1 288 831

Asuntotuotantotoimisto

Tehtävät. Toimisto valmisti ja esitteli asuntotuotantotoimikunnan sen teknillisen jaos-

ton ja työmaatoimikuntien kokouksissa käsiteltävät asiat ja huolehti toimikunnan ja sen jaostojen kokouksissa tekemien päätösten täytäntöönpanosta sekä antoi lausuntoja kaupungin omaan asuntorakennustuotantoon liittyvistä kysymyksistä toimikunnan sille myöntämien valtuuksien puitteissa.

Henkilökuntaan kuuluivat seuraavat työ-sopimussuhteiset henkilöt: toimistopäällikkö, rakennuspäällikkö, talouspäällikkö, osastolakimies.

Asuntotuotantotoimikunnan toimintakerptomuksessa on lueteltu v:n 1973 aikana valmistuneet, keskeneräisiksi jääneet tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden toimisto- ja työmaa-asioiden hoidosta asuntotuotantotoimisto huolehti komitean päätösten perusteella.

Hankintakustannusten rahoitus suoritettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantotoimikunnan käyttöön myöntämällä asuntorakennusmäärärahoilla ja raha- ja vakuutuslaitosten sekä asuntohallituksen yhtiöille myöntämällä lainavaroilla ja yhtiöiden omilla varoilla. Rakennusaikana kaupunki huolehti oman lainoitus- ja omien varojen rahoitusosuuksien lisäksi myöskin raha- ja vakuutuslaitosten sekä asuntohallituksen yhtiöille myöntämien lainojen osalta hankintakustannusten rahoituksesta aina siihen saakka, kunnes yhtiöillä oli edellytykset toimittaa tarvittavat vakuudet lainojen myöntäjille sekä rakennustyöt saavuttaneet lainan noston ehtoiksi asetetut työvaiheet.

Kertomusvuoden aikana saapui asuntotuotantotoimistolle ja toimikunnalle kirjeitä 2 214. Kirjeitä lähetettiin ja lausuntoja annettiin yhteensä 372. Toimikunnan pöytäkirjojen lukumäärä oli 25, joissa oli yhteensä 528 pykälää ja sen teknillisen jaoston pöytäkirjoja 20, joissa oli yht. 294 pykälää ja jaoston pöytäkirjoja 1, jossa 39 pykälää. Lisäksi puhtaaksikirjoitettiin ja monistettiin kaikki työmaakokousten-, vastaanottotarkastusten ja lopputarkastusten sekä vuositakuutöiden tarkastusten pöytäkirjat. Riidattomia asun-

totuotantotoimikunnan hyväksymiä laskuja maksettiin rahatoimiston välityksellä yht. 1 741.

Viraston talous

Varsinaisia menoja varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarvioon merkitty 52 216 640 mk. Lisäksi myönnettiin lisämäärärahoja tai ylitysoikeuksia 1 746 272 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 53 962 913 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 52 945 530 mk, joten säästö oli 1 017 382 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 64 711 556 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 68 727 804 mk:aan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden sekä entisen Ryttylän koulukodin kiinteistöjen myynnistä saadut tulot ja korvauk-

set katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty kiinteistölautakunnan osalta pääomatuloja kaikkiaan 20 264 000 mk, josta summasta 10 milj. mk oli arvioitu saatavan maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 4 369 135 mk. Sekalaisissa pääomatuloissa oli merkitty 5 540 000 mk kertyväksi korvauksena katumaasta sekä kadun ja viemärin rakennuskustannuksista. Näitä tuloja kertyi kertomusvuonna 6 638 775 mk.

Pääomamenot. Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoja varten oli talousarvioon merkitty yht. 21 200 000 mk sekä muita pääomamenoja varten 1 446 200 mk. Tilien mukaan käytettiin kiinteistöjen ostoihin yht. 5 441 977 mk ja muihin pääomamenoihin 464 189 mk.

17. Kotitalouslautakunnan toimisto

Yleistä. Kotitalouslautakunnan järjestämille kursseille osallistui v. 1973 kaikkiaan 3 338 henkilöä, muuhun toimintaan (havaintoesitykset, esitelmät, leikkuupalvelu ja kudenta) osallistui 6 203 henkilöä ja neuvontaa puhelimitse ja henkilökohtaisesti sai 8 619 henkilöä.

Lautakunnan toimistosta lähetettyjen kirjelmien luku oli 430 ja toimistoon saapuneiden 296. Laskuja hyväksyttiin 401.

Toimihenkilöt. Kotitalouslautakunnan palveluksessa oli kertomusvuonna vakinaisina: kotitalousneuvonnan tarkastaja, kuusi talousopettajaa, kotitalousneuvoja, neljä käsityöopettajaa sekä kolme käsityöneuvojaa. Toimistossa oli lisäksi 16 tuntiopettajaa sekä toimistonhoitaja.

Toimipaikat. Lautakunnan toimisto oli Fabianinkatu 32:ssa, jossa annettiin myös opetusta ja neuvontaa.

Opetus- ym. toiminta tapahtui 17 eri paikassa, nim. seitsemässä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä seuraavien esikouppunkialueiden kansakouluissa: Etelä-Haaga, Pohjois-Haaga, Kannelmäki, Lauttasaari, Munkkiniemi, Pitäjänmäki, Puotinharju, Vesala, Vuosaari ja Yliskylä. Ruotsinkielinen opetus keskitettiin ruotsinkielisessä työväenopistossa sijaitsevaan opetuskeittiöön. Lautakunnan omia opetustiloja luovutettiin kansakoulujen ja nuorisotoimiston ym. käyttöön.

Toiminta. Ruokatalouden, käsitöiden ja kodinhoidon neuvontaa varten järjestettiin erilaisia kursseja, havaintoesityksiä, esitelmää ja puhelinpalvelua seuraavasti:

Talouskurssit	kursien lukumäärä	osallistujien määrä
— ruoanvalmistuskursseja	60	660
— erikoiskursseja	32	477
— voileipäkursseja	31	337
— leipomakursseja	25	181
— kursseja miehille	10	116
— havaintoesityksiä	101	2 173
	<u>Yhteensä</u>	<u>3 944</u>

Käsityökurssit	kursien lukumäärä	osallistujien määrä
— ompelukursseja	119	1 387
— hattukursseja	19	180
— leikkuupalvelua	—	3 680
— kutomista	—	350
	<u>Yhteensä</u>	<u>5 597</u>

Ruokatalousneuvontaa annettiin seuraavilla kursseilla: ruuanvalmistuskurssit, voileipä- ja pikkulämminkurssit, leipomiskurssit, kutsuruoka- ja jouluruokakurssit, nopeatekoiset ruuat ja »vihreä linja» — terveellistä

ruokaa. Ruuanvalmistuskurssit pidettiin eläkeläisille, koululaisille, miehille, nuorisokerholaisille, näkövammaisille, diabeetikoille, laihduttajille ja perhepäivähoitajille sekä kurssit ruuanvalmistuksessa ja kodinhoidossa työväenopiston kotiapulaispiirin oppilaille. Lisäksi pidettiin havaintokurssit lastentarhojen keittäjille sekä ruuanvalmistuskurssit työmaaruokaloiden emännille. Kurseilla opetettiin käytännön ruuanvalmistuksen lisäksi työvälineoppia, ostamista, ravintooppia ja suositeltavia työmenetelmiä.

Neuvoloissa oli esityksiä raskausajan ruokavaliosta.

Havaintoesityksiä annettiin mm. seuraavista aiheista: pakastaminen ja pakasteiden käyttö, teollisuuden valmiit ja puolivalmiit ruuat, eläkeiän ravinto, kevyt ruokavalio, salaattit, joulun ruokia, makkaraa eri muodoissa, pääsiäisruokia, iltapala vähällä vaivalla, kastikkeet, varhaisaamiainen, juustosta voimaa. Kahdessa opetuskeittiössä pidettiin havaintoesityksiä säännöllisesti noin kerran viikossa. Näissä tilaisuuksissa annettiin ajankohtaisia ruoka- ja leivontaohjeita ja esiteltiin markkinoilla olevien valmiiden ja puolivalmiiden tuotteiden käyttöä.

Pukuompelu- ja hattukurseilla opetettiin ompelemaan uutta ja korjaamaan vanhaa sekä käyttämään kaavoja. Leikkuu- ja ompelupalveluun liittyi kaksi sovitusta. Kangaspuiden lainaustoiminnassa annettiin käytön neu-

vontaa. Kangaspuissa kudottiin mattoja, raa-
nuja ja matkahuopia.

Puhelinneuvontaa annettiin toimistossa ja jonkin verran myös opetuskeittiöissä. Lautakunnan toimistoon tuli vuoden aikana 4 619 kyselyä ja opetuskeittiöihin noin 4 000 puhelua. Puhelimitse annettu kuluttajavalistus käsitti sekä ruokatalouteen että kodinhoitoon liittyviä asioita, kuten lattioiden hoito-, vaatteiden pesu- ja tahrojen poisto-ohjeita, dieettiohjeita, säilöntäohjeita jne. Kotitalouskoneiden ja laitteiden hankintaan ja käyttöön liittyviä asioita kyseltiin runsaasti. Lisäksi tiedusteltiin lautakunnan kurseista ja muusta toiminnasta.

Näyttelyt. Lautakunta osallistui yhteistyössä terveydenhoitoviraston, urheilu- ja ulkoluviraston sekä eräiden järjestöjen kanssa Maailman terveysjärjestön 25-vuotisjuhlanäyttelyyn »Syö ja liiku terveesti». Näyttely oli Pirkkolan urheilupuistossa avoinna huhtikuussa. Kotitalouslautakunnan opettajat neuvoivat kävijöille terveellisten eväiden valmistusta.

Kerhot. Kotitalouslautakunnalla oli kolme omaa kerhoa: Vallilan äitikerho, Torstai-kerho ja Käpylän kotitalouskerho. Näiden yhteinen jäsenmäärä oli 133.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 49 933 mk sekä vuokratuloja 2 552 mk ja muita tuloja 6 687 mk eli yht. 59 171 mk.

Menoja oli kertomusvuonna 717 458 mk.

18. Kunnanasiamiehet

Henkilökunta. Kaupunginkansliaan v. 1960 perustettu kunnanasiamiehen sekä v. 1964 perustettu tp. apulaiskunnanasiamiehen virka siirrettiin kaupungin kunnallishallinnon organisaation uudistamisen yhteydessä 1.1. 1971 lukien kaupunginkanslian lainopilliseen osastoon.

Kunnanasiamies toimii varsinaisten virka-tehtäviensä ohella verolautakunnan, sen valmistelujaoston ja liikejaoston sekä tutkijalautakunnan ja sen liikejaoston kunnanasiamiehenä. Liikejaostossa tapahtuvaa toimintaa varten hänellä on kaksi palkkiovirkaista kunnanasiamiehen varamiestä, jotka ovat säännöllisesti veroviraston viranhaltijoita. Lisäksi veroviraston lakimiesviranhaltijoista määrätään osa toimimaan verolautakunnan eri jaostoissa sekä ennakkoperintäasioissa palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä ja kunnanasiamiehen varamiehinä. Verolautakunnan eri jaostoihin määrätty henkilöt toimivat verotuslain 25 §:n nojalla kunnanasiamiehinä tai varamiehinä myös tutkijalautakunnan vastaavissa jaostoissa.

Kunnanasiamiehenä toimi v. 1973 edelleen varat. Antti Varhimo ja apulaiskunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi kymmenen veroviraston viranhaltijaa (osastosihteeriä ym.), joista yhdeksän määrättiin toimimaan myös palkkiovirkaisina kunnanasiamiehen varamiehinä, joita oli kaikkiaan 14. Näistä kuusi henkilöä toimi vain osan vuotta. Apulaiskaupunginasiamies määrättiin toimimaan myös kunnanasiamiehen varamiehenä

verolautakunnan ja sen valmistelujaoston kokouksissa sekä ennakkoperintäasioissa.

Toimisto ja toimitilat. Päävirkaisten kunnanasiamiehen työhuone oli Helsingin veroviraston huoneistossa Stadionilla ja apulaiskunnanasiamiehen työhuone P. Hesperiankatu 15:ssä. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet hoitivat tehtävänsä heille valtion virkamiehinä kuuluissa työtiloissa.

Kaupungille verotusasioissa kuuluvat asiakirjat säilytettiin verovirastossa, lukuunottamatta kaupunginhallituksen yleisjaoston pöytäkirjoja ja kaupunginjohtajan päätösluetteloja, jotka arkistoidaan kaupunginkanslian toimesta.

Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoitustyöt hoidettiin veroviraston toimesta.

Tehtävät ja toiminta. Päävirkaisten kunnanasiamehen tehtäviin kuuluu työjärjestyksen mukaan

— esitellä khn yleisjaostolle keskusverolautakunnan ennakkotiedon sisältämät päätökset ja laatia ehdotus muutoksenhakukirjelmäksi, milloin yleisjaosto on päättänyt hakea muutosta tällaiseen päätökseen

— pitää yleisjaostossa pöytäkirjaa verotusasioissa ja antaa siitä otteita asianomaisille sekä eri laitoksille ja virastoille

— esitellä kaupunginjohtajalle hänen käsiteltäväkseen kuuluvat veroasiat ja laatia ehdotus muutoksenhakukirjelmäksi, mikäli kaupunginjohtaja päättää hakea muutosta lääninhallituksen ja merimiesverolautakunnan päätöksiin

— laatia ehdotus vastineeksi, jonka kaupun-

ginjohtaja antaa kaupunginhallituksen puolesta verovelvollisen tai toisen veronsaajakunnan lääninhallituksen päätöksestä tekemän valituksen johdosta

— pitää kaupunginjohtajan päätösluetteloä verotusta koskevien asioiden osalta ja antaa siitä tarvittaessa otteita eri virastoille

— antaa kaupunginhallituksen puolesta lääninhallitukselle lausunnot verojäämien tileistä poistamista koskeissa asioissa

— valvoa kaupungin, seurakunnan ja kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa seuraamalla asioiden käsittelyä verolautakunnan yleiskokouksissa ja sen valmistelu- ja liikejaostoissa sekä tutkijalautakunnan vastavissa kokouksissa sekä hakemalla muutosta kunnallisverotukseen säännönmukaisella valituksella lääninverolautakuntien ao. jaostojen sekä verolautakunnan yleiskokouksen ja lautakunnan liikejaoston suorittamien verotusten osalta, milloin katsoo sen tarpeelliseksi

— antaa vastineet verolautakunnan liikejaoston ja lääninverolautakuntien ao. jaostojen osalta kunnallis- ja kirkollisverotuksista tehtyihin valituksiin. Vastineiden antaminen on kuitenkin jäänyt muiden tehtävien paljouden takia melkein kokonaan liikejaoston kunnanasiamiesten varamiesten tehtäväksi.

Apulaiskunnanasiamiehen tehtäviin kuuluu lähinnä

— valmistella kaupunginhallitukselle osoitetut veronhuojennusta koskevat hakemukset ja esitellä ne kaupunginhallituksen yleisjaostolle

— avustaa päävirkaista kunnanasiamiestä tämän toimintapiiriin kuuluvissa tehtävissä mm. esittelemällä kaupunginjohtajalle veroasioita ja pitämällä tältä osin kaupunginjoh-

tajan päätösluetteloä sekä antamalla kaupunginhallituksen puolesta lausuntoja verojäämien tileistä poistamista koskeissa asioissa.

Palkkiovirkaisten kunnanasiamiesten ja heidän varamiestensä pätehtäviin kuuluu

— laatia toimialakseen määrätyn veroviraston osaston osalta vastineet kunnallis- ja kirkollisverotuksen sekä kansaneläke- ja sairaskuutusmaksun maksuunpanosta tehtyihin valituksiin

— valvoa verolautakunnan ja tutkijalautakunnan ao. jaostojen kokouksissa kaupungin, seurakunnan ja kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa ja hakea muutosta, milloin katsovat sen tarpeelliseksi.

Kun valitukset voivat verotuslain voimaantultua koskea myös valtionverotusta ja ao. jaostoissa on sekä valtion- että kunnanasiamiehenä tai hänen varamiehenään yleensä sama henkilö, ei ole käytettävissä tilastoa yksinomaan kunnallisverotuksesta tehtyihin valituksiin annetuista vastineista.

Kertomusvuonna käsiteltiin veroviraston verovalitusasiain kirjaamon laatiman tilaston mukaan esittelyissä (veronhuojennusta koskevia asioita lukuunottamatta) yht. 8 854 asiaa, vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 8 022 sekä v. 1960, eli nykyisen järjestelmän perustamisvuonna 1 710. Suurimpana ryhmänä mainittakoon lääninhallituksen päätökset 8 121 (ed. v. 7 305 ja v. 1960 1 061). Toisen merkittävän ryhmän muodostivat verovelvollisten ja eri kuntien tekemien valitusten takia KHO:lle annetut selitykset ja vastineet, joita laadittiin 221 kpl.

Veronhuojennusta koskevia asioita käsiteltiin kaupunginhallituksen yleisjaostolle suoritetuissa esittelyissä yht. 265 (ed.v. 289).

19. Lastensuojelu¹⁾

1. Yleistä

Vuoden 1973 aikana oli lastensuojelutoimen laitoksissa ja osittain myös lastensuojeluvirastossa havaittavissa yhä kasvava henkilökuntapula sekä runsasta vaihtuvuutta varsinkin osastohenkilökunnan kohdalla. Lastensuojelulautakunta teki keväällä esityksen sekä laitoshenkilökunnan että lastensuojeluviraston sosiaalityöntekijöiden palkkauksen tarkistamisesta, mutta esitys ei tuottanut kertomusvuoden aikana tuloksia. Lisäksi lastensuojelulautakunta joutui tekemään päätöksen eräistä toistaiseksi voimassa olevista lievennyksistä laitoshenkilökunnan pätevyysvaatimuksissa henkilökunnan rekrytointimahdollisuuksien parantamiseksi.

Kaupunginhallitus asetti 26.3. apul.kaup. joht. Pusan johdolla työryhmän selvittämään Helsingin kaupungin lastensuojelutoiminnan päämäärää, sen yleisiä suuntaviivoja ja toiminnallisia periaatteita sekä niiden pohjalta määrittelemään uudelleen lastensuojeluviraston tehtävät ja tekemään edelleen selvitystensä perusteella tarpeelliseksi katsomansa esitykset kaupunginhallitukselle. Työryhmä valmisteli kertomusvuoden aikana lastensuojelutoimen piirissä suoritettavaa organisaatiotutkimusta sekä keskusteli lastensuojelutoiminnan tavoitekysymyksistä.

Sosiaalhallitus hyväksyi lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimiston yhdessä Helsingin kaupungin yleisen kasvatustou-

lan kanssa kasvatustouvolalaisia tarkoitetuksi koulutusneuvolaksi 1.9. alkaen.

Oulunkylän 32-paikkainen erityislastenkoti aloitti toimintansa 1.2., jolloin Sofianlehdon vastaanottokodin kouluikäisten osastot siirtyivät kokonaisuudessaan näihin uusiin tiloihin. Koskelan 12-paikkainen kehitysvammaisten lasten asuntola pääsi aloittamaan toimintansa 1.3. ja Pohjois-Haagan 12-paikkainen tyttöjen nuorisokoti 1.6. Mellunmäen 45-paikkaisen kehitysvammaisten päivähuoltolan tilat samoin kuin Nukarin lastenkodin alaisuuteen perustetun 12-paikkaisen Kotkankadun kehitysvammaisten asuntolan tilat valmistuivat kertomusvuoden lopulla, mutta asukkaat pääsivät muuttamaan em. tiloihin vasta seuraavan vuoden puolella. Kehitysvammaisten hoitopaikkapulaa vuoksi jouduttiin Sofianlehdon vastaanottokodin yhden leikki-ikäisten osaston toiminta siirtämään 1.6. lähtien Taivallahden nuorisokodin tiloihin. Syyskuussa lastensuojelulautakunta teki esityksen Siltavuoren nuorisokodin muuttamisesta suojelukasvatukselliseksi poikien nuorisokodiksi. Päätöstä asiasta ei saatu kuitenkaan kertomusvuoden aikana. Toiminnallisista syistä Oppilaskoti Toivolon hoitopaikkaluku alennettiin 96:sta 76:een ja Outamon vastaanottokodin paikkaluku 46:sta 42:een.

Vuonna 1972 aloitettu perhesijoitustoiminnan tehostamiskampanja saatiin päätökseen kertomusvuoden lopulla. Kampanjalle

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

asetettu määrällinen tavoite saavutettiin eli saatiin hankituksi n. 30 uutta sijaiskotia Helsingin kaupungin alueelta, mutta laadulliset tavoitteet jäivät saavuttamatta. Pyrkimyksenä oli hankkia sijaiskoteja ensisijassa nuorisoikäisille sekä lievemmin pitkäaikaisairaille lapsille, mutta uusiin sijaiskoteihin voitiin sijoittaa kuitenkin vain terveitä leikki-ikäisiä tai koulunkäyntiään aloittelevia lapsia.

Helmikuussa 1973 lastensuojelulautakunta teki päätöksen perhesijoituksen hoitomaksujen laskemisesta valtakunnallisten kotitaloustutkimusten kustannusjakautumien perusteella sekä normien tarkistamisesta kerran vuodessa elinkustannusindeksin muutosten mukaan. Lisäksi lautakunta päätti, että erityistä huolenpitoa vaativista lapsista ja nuorista voidaan perhesijoituksessa kustannusten korvaamisen lisäksi maksaa ns. huolenpitolisää, josta suoritetaan ennakoveronpidätys.

2. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli v. 1973 seuraava: puh.joht. Sirkka-Liisa Nieminen, varapuh.joht. Tapani Mäntysaari sekä jäsenet Margareta Aminoff, Anna-Liisa Aro, Pirkko Kevätsalo, Rakel Lehtokoski, Kerttu Louhivuori, Tauno Marjala ja Kerttu Vainio.

Lautakunnan jaostojen ja *laitosten johtokuntien kokoonpano* ja niissä tapahtuneet muutokset esitetään kertomusvuoden kunnalliskalenterissa sekä lautakunnan tärkeimmät *päätökset, esitykset ja lausunnot* julkaisussa »Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta».

3. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollisen toimiston eräänä tärkeänä tehtävänä oli asioiden valmistelu ja esittely lastensuojelulautakunnan sekä lasten-

nuorisonhuoltolaitosten johtokunnan kokouksissa ja näiden kokousten päätösten täytäntöönpano. Kertomusvuonna piti lastensuojelulautakunta kaikkiaan 17 (ed. v. 15) kokousta ja sen pöytäkirjaan merkittiin 493 (432) pykälää. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunta piti 15 (13) kokousta ja sen pöytäkirjaan merkittiin 250 (200) pykälää.

Hallinnollinen toimisto suoritti mm. lastensuojelutoimen hallinnollista yleisvalvontaa, huolehti hallintokunnan taloushallinnosta, henkilöstöhallinnosta ja toimintasuunnitelun koordinoinnista. Toimitusjohtajan päättöluetteloon merkittiin kertomusvuonna 320 (291) asiaa.

Kertomusvuoden lopussa oli *lastensuojelutoimen palveluksessa* 477 (427) vakinaista ja 152 (188) tilapäistä viranhaltijaa sekä 277 (262) työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 906 (877). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 149 (136) vakinaista ja 48 (56) tilapäistä sekä 10 (9) työsuhteista eli yhteensä 207 (201) ja loput laitosten palveluksessa.

Osa henkilökunnan *koulutustoiminnasta* tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta vain lastensuojelutoimen omaa henkilökuntaa koskevana. Koulutustoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja tiedottamisesta huolehti sivutoiminen koulutusasiamies henkilökunnan jäsenistä kootun koulutustoimikunnan tukemana. Kertomusvuonna pidettiin viisi viraston ja laitosten työntekijöille tarkoitettua luento- ja keskustelutilaisuutta, joihin osallistui 40—60 henkeä kuhunkin. Tämän lisäksi järjestettiin kaksipäiväiset »Työpaikan ihmissuhteet» -seminaari 45 osanottajalle, lähikasvattajaseminaari 60 osanottajalle, lastenhuoltoseminaari 40 osanottajalle sekä yksipäiväinen talous-, apu- ja huoltohenkilökunnan seminaari 100 osanottajalle ja kaksi 20 opetustunnin pituista tulokaskurssia yhteensä 80 osanottajalle.

Henkilökunnan koulutukseen käytettiin kaikkiaan n. 34 000 mk eli keskimäärin 36 mk henkilökunnan jäsentä kohti. Henkilötyöpäivistä käytettiin koulutukseen 0.7%.

4. Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimiston työssä heijastuvat varsin herkästi erilaiset yhteiskunnalliset muutokset, kuten kaupungin väkiluvun aleneminen, syntyvyyden lasku, alkoholin lisääntyneen käytön seurausilmiöt jne. Niinpä toimiston tutkittavaksi ja hoidettavaksi ilmoitettiin kertomusvuonna aikaisempia vuosia jonkin verran vähemmän tapauksia. Tapaukset näyttivät kuitenkin vaikeutuneen; erityisesti perheitten sisäiset vaikeudet ja perheenjäsenten alkoholiongelmat näyttivät huolestuttavasti lisääntyneen ja heikensivät lasten turvallisuutta. Myös asunotilanne oli edelleen ongelmallinen. Etenkin yksinhuoltajaperheet olivat äärimmäisen epäedullisessa asemassa asuntojen saannissa. Runsaasti lasten laitossijoituksia olisi voitu välttää, jos vuokra-asuntoja yleensä ja varsinkin pienasuntoja olisi ollut saatavissa.

Lastenhuoltotoimiston sosiaalityöntekijöiden työtä pyrittiin tukemaan ja tehostamaan jatkamalla edellisenä vuonna aloitettua työnhjausta ja opiskelemalla työnhjauksen teoriaa erityisessä opintopiirissä. Työnhjaajina ja opintopiirin ohjaajana toimivat lastensuojeluviraston ulkopuoliset asiantuntijat.

Herttoniemen sivutoimistossa aloitettua lastensuojeluviraston ja huoltoviraston yhteistyökokeilua jatkettiin ja sitä seurasivat ja tutkivat kaupunginhallituksen talous- ja suunnitteluosaston suunnittelija ja tutkija.

Laitoksissa koettiin kertomusvuonna sellainen aikaisempiin vuosiin verrattuna erikoinen tilanne, että hoitopaikkoja oli alkuvuodesta yli tarpeen. Loppuvuodesta laitospaikat kuitenkin täyttyivät ja erityisesti kouluikäisten paikoista oli jopa niukkuutta.

Laitossijoituksien osalta oli varsin huo-

lestuttavaa, että vanhempien alkoholinkäytön aiheuttama huollontarve lisääntyi merkittävästi. Asuntovaikeuksien vuoksi tapahtuneet sijoitukset sensijaan vähenivät melkoisesti.

Avohuolto

Avoliiton ulkopuolella syntyneiden lasten huollosta vastasi kolme huoltotarkastajaa. Toiminta perustui pääasiassa äitien vapaaehtoiseen yhteydenottoon. Au-äitien olojen kohentaminen ja huoltotarkastajien laatimien kuntoutussuunnitelmien toteutuminen kariutuivat usein taloudellisiin vaikeuksiin, asunnon puutteeseen ja päivähuoltomahdollisuuksien riittämättömyyteen. Lastenvalvojan luettelossa oli v:n 1973 aikana 4 624 (4 692) avioliiton ulkopuolella syntyntyttä lasta. Huolimatta yleisestä syntyvyyden laskusta on avioliiton ulkopuolisen syntyvyyden määrä sekä suhteellisesti että absoluuttisesti kohonnut.

Kaupunkialueella toimi edelleen 20 huoltotarkastajaa neljän johtavan huoltotarkastajan johtamina. Lakisääteisessä valvonnassa oli kullakin huoltotarkastajalla keskim. 39.5 (49) lasta. Näiden lisäksi oli huoltotarkastajilla keskim. 9.6 (12.4) tutkimus- ja neuvontatapausta kuukaudessa.

Mustalaisten huoltoa varten toimistolla oli yksi huoltotarkastaja. Hänen työnsä kohteena oli kertomusvuonna n. 100 mustalaisperhettä, joilla oli lapsia 171.

Kodin ulkopuolella kasvatettaviksi sijoitettiin 33 (40) mustalaislasta. Sijoitusten syynä tulivat etusijalle vanhempien sairaus, kyvyttömyys lapsen hoitoon sekä lapsen häiriintyneisyys. Asuntovaikeudet olivat pääasiallisena syynä vain seitsemässä tapauksessa. Helsingin kaupungin kerrostaloasunnoissa asuu 57 (n. 150) mustalaisperhettä ja yhteensä n. 155 perheellä on kaupungin vuokra-asunto.

Helsingissä asui kertomusvuonna n. 700

mustalaista eli 10% maan koko mustalaisväestöstä, heistä puolet on alle 16-vuotiaita. Mustalaisväestö jakaantui n. 300 ruokakuntaan.

Lastenhuoltotoimisto jatkoi edelleen päivähoitolakia odoteltaessa asiakasperheiden lasten sijoittamista *päivähoitoon*. Työmuoto merkitsi joustavaa tukea toimiston muulle avohuoltotyölle. Toimisto sijoitti päivähoitoon (ts. välitti perhehoitopaikan ja suoritti hoitomaksun) yhteensä 130 (132) lasta. Lisäksi välitettiin hoitopaikka 46 (64) sellaiselle lapselle, joiden hoitomaksun huoltaja itse tai huoltovirasto suoritti.

Perhepäivähoitoa on voitu onnistuneesti käyttää kotien tukena erityisesti tapauksissa, joissa lapsen herkkyys, arkuus, infektioalttius, käytöshäiriöisyys tms. tekevät hoidon lastenseimessä tai -tarhassa vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Myös vuorotyössä käyviä yksinhuoltajia on voitu jossain määrin tukea perhepäivähoidon avulla.

Toimisto tutki kertomusvuonna 10 (52) perhepäivähoidosta tai yksityisestä päiväkodista tehtyä valitusta. Perhepäivähoidon välitys päättyi lastensuojeluvirastossa kertomusvuoden päättyessä ja siirtyi kokonaan lasten päivähoitotoimistolle.

Perheenneuvontatyötä suoritti lastenhuoltotoimistossa neljän huoltotarkastajan, johtavan huoltotarkastajan ja toimistoapulaisen muodostama työryhmä.

Edelliseltä vuodelta siirtyneitä ja kertomusvuoden aikana asiakkaita tulleet perheitä oli yhteensä 278. Vuoden lopussa oli toiminnan kohteena 156 asiakasperhettä. Perheistä oli 20% yksinhuoltajaperheitä, joista 14% avioeroperheitä.

Aloitteentekijänä hoitoon tulossa oli vaimo, mies tai muu perheenjäsen 85%:ssa, viranomainen 10%:ssa sekä muut 5%:ssa tapauksista. Asiakasperheillä oli yhteensä 390 lasta. Suurimman ryhmän muodostivat 5—10 vuotta avioliitossa olleet, joita oli 28% asiakasperheistä.

Perheistä kuului I sosiaaliryhmään 7%,

II sosiaaliryhmään 17%, III sosiaaliryhmään 60% sekä IV sosiaaliryhmään 16%.

Perheistä oli ollut 12% psykiatrisen sairauden johdosta polikliinisessa hoidossa. Joku perheenjäsenistä oli 10%:ssa perheistä ollut psykiatrisessa sairaalahoidossa. Psykkisesti poikkeava perheenjäsen oli 10%:ssa perheistä. Vakava fyysinen sairaus tai vamma oli 7%:ssa jollakin perheenjäsenellä perheistä.

Asiakasperheissä esiintyi seuraavanlaatuista ongelmia:

Avioliittoon sopeutumisen häiriöitä	52%:lla perheistä		
Lapsiongelmiä	39 » »		
Alkoholi-ongelmia	27 » »		
Uskottomuus- ja seksuaalielämän ongelmia	27 » »		
Luonne- ja temperamenttihäiriöitä	18 » »		
Muita häiriöitä	24 » »		

Perheenneuvontatyöryhmän työntekijät suorittivat kaikkiaan 1 236 haastattelua, joista 273 yhteishaastattelua ja 124 kotikäynnillä tapahtunutta.

Asumus- ja avioerolausuntoja varten kaupunkipiirien huoltotarkastajien tehtävänä oli tutkia ja selvittää eroa hakevien aviopuolisoitten olosuhteet ja mahdollisuudet lapsen/lasten huollon ja kasvatuksen järjestämiseen silloin, kun aviopuolisot eivät päässeet keskenään sopimukseen siitä, kumman huoltoon heidän alaikäiset lapsensa eron jälkeen jäisivät. Näissä tutkimuksissa huoltotarkastajien työtä ohjasi johtava huoltotarkastaja, joka myös käsitteli asumus- ja avioerolasten taapamisoikeudesta vanhempien kesken syntyneitä erimielisyyksiä.

Toimisto antoi kertomusvuonna 120 (169) lausuntoa lasten huollosta asumus- ja avioerotapauksissa.

Lasten *kesävirkestystoimintaa* varten oli varattu 600 000 (600 000) mk:n suuruinen määräraha. Tästä käytettiin hoitomaksuihin

602 566 (581 628) mk, matkakuluihin 12 508 (14 133) mk, lasten sairastumisista aiheutuneisiin menoihin 3 694 (1 667) mk, postikuluihin 213 (1 005) mk ja lehti-ilmoituksiin 259 mk eli yhteensä 619 240 (598 433) mk.

Kesäsijoitus järjestettiin kaikkiaan 1 807 (1 760) lapselle. Valtaosa heistä sijoitettiin maaseudulle yksityisperheisiin, mutta osa myös yhdistysten, järjestöjen ym. siirtoloihin ja leireille (esim. Lasten Kesä ry, Man-

nerheimliitto, Pelastusarmeija, Pojista Miehiä ry, Partaharjun leiri jne). Lapsista suurin osa oli kouluikäisiä, etupäässä 7—12 -vuotiaita. Yli 12-vuotiaiden sijoitus tuotti nyt niinkuin aikaisempinakin kesinä ylivoimaisia vaikeuksia. Ilmeistä onkin, että 12—15 -vuotiaiden kesävirkestystä varten olisi kehitettävä muotoja, jotka nykyistä paremmin vastaisivat esipuberteetissa ja puberteetissa olevien lasten virkistäytymistarpeita.

Kesäsijoitusten hoitopäivät sijoituspaikan mukaan

Sijoituspaikka	Pojat		Tytöt		Yhteensä	
	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.
Perhesijoitukset	44 431	65.8	51 618	64.9	96 049	65.3
Siirtolasijoitukset	7 746	46.4	4 467	43.8	12 213	45.4
Yhteensä	52 177	60.6	56 085	62.5	108 262	62.2

Lähes kaikki lapset olivat vaikeista olosuhteista. Huomattava osa tuli vajaista tai rikkoutuneista kodeista. Yli puolet lapsista oli yksinhuoltajaperheistä. Noin 2/3 lapsista tuli huoltoapua saavista perheistä. Samoin huomattava osa lapsista oli aikaisemmin ollut muiden lastensuojelutoimenpiteiden kohteina. Perheistä tulevien lasten lisäksi hankittiin kesäkoti myös joukolle kaupungin lastenhuoltolaitosten lapsia. Kasteleville, sairaille ja häiriintyneille lapsille pyrittiin mahdollisuuksien mukaan hankkimaan heidän erityisvaikeuksiaan ymmärtävät kodit.

Kesälapsista perheille maksettavat hoito-

korvaukset noudattivat kasvattilasten hoitomaksuja ja vaihtelivat 200—270 mk/kk lapsen iästä ja hoitoisuusasteesta riippuen. Siirtoloissa hoitomaksut vaihtelivat 2—9 mk/vrk. Lasten vanhemmat osallistuivat hoitomaksuihin tulojensa mukaan. Lastensuojeluvirasto maksoi 36 lapsen osalta vain matkakulut.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 35 (38) yksityisen järjestön tai muun yhteisön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseen Helsingin kaupunki oli myöntänyt yhteensä 160 000 (160 000) mk:n määrärahan.

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Siirtynyt v:lta 1972	81	103	184
V. 1973 valvontaan tulleita	21	10	31
Yhteensä	102	113	215

Poistettu valvonnasta v. 1973	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
V:teen 1974 jääneitä	82	93	175
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä			38.9%

Muiden kuntien huostassa olevien lasten valvonta

	Lapsia	
Siirtynyt v:lta 1972	43	
V. 1973 valvontaan tulleita	21	
Yhteensä	64	
V. 1973 valvonnasta poistettuja	6	
V:teen 1974 jääneitä	58	

Lastenhuoltotoimiston suojehuvalvonta

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Siirtynyt v:lta 1972	144	163	307
Valvontaan v. 1973	64	56	120
	208	219	427
Poistettu v. 1973	43	43	86
Valvonnassa 31.12.1973	165	176	341

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Näistä aviolapsia	14	12	26
au-lapsia	13	19	32
	27	31	58

Lastenhuollon uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta										Kaikkiaan		
	-6		7-12		13-15		16-17		18-		P	T	Yht.
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
<i>Avohuolto</i>													
Tutkimus, neuvonta, ohjaus	437	399	281	263	80	93	28	50	11	5	846	815	1 661
Suojeluvalvonta	32	28	24	28	8	—	—	—	—	—	64	56	120
Taloudellinen avustaminen	62	59	13	11	6	10	9	16	8	10	98	107	205
Toimittaminen lääkärin tai psykologin tutkimuksiin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Annettu lausunto viraston ulkopuolelle	81	78	69	66	10	19	9	9	8	1	179	175	354
Muu toimenpide	14	9	11	4	5	5	—	3	—	—	30	21	51
Yhteensä	626	573	398	372	109	127	46	78	27	16	1 217	1 174	2 391
<i>Sijaishuolto</i>													
Orpo	1	1	3	1	2	3	—	—	—	—	6	5	11
Hylätty	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Luovutus sopimuksella Lsl 11 §	40	35	17	11	6	3	—	—	—	—	63	49	112
Päätöksellä vastoin vanhempien tahtoa Lsl 12 §	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Väliaikaisesti vanhempien suostumuksella Lsl 9 § c	163	132	65	56	22	15	1	—	—	—	251	203	454
Vain sijoitettu Lsl 19 §	7	9	3	6	1	2	—	—	—	—	11	17	28
Jälkihuolto	—	—	—	—	—	—	1	9	6	2	7	11	18
Yhteensä	212	179	88	74	31	23	2	9	6	2	339	287	626
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	15	23	15	13	5	5	—	—	—	—	35	41	76

Nuorten kotiapulaisten valvontaa koskevat säännökset ovat ilmeisesti käyneet tehottomiksi ja ne lienevät tuntemattomia useimmille kotiapulaisia palkkaaville perheille. Kertomusvuoden aikana oli lain edellyttämässä valvonnassa yksi nuori kotiapulainen, joka vuoden aikana poistui valvonnasta.

Ottolapsitoimintaa hoiti lastenhuoltotoimistossa muun työn ohella kaksi johtavaa huoltotarkastajaa, jotka käyttivät apunaan maaseutupiireissä toimivia perhehoidontarkastajia ja kaupunkipiirien tarkastajia.

Lastenhuoltotoimisto hoiti kertomusvuonna yhteensä 77 (48) helsinkiläislapsen adoption, näistä oli poikia 39 (28) ja tyttöjä 38 (20). Pelastakaa Lapset ry:n hoitamia helsinkiläisten adoptioita käsiteltiin 19 (13). Adoptioryhmä antoi sosiaalihuollon pyynnöstä lausuntoja myös ulkomaille tapahtuvista adoptioista.

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin ilmoituksia, kanteluita ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 660 (1 862) alaikäistä lasta (lukuun eivät sisälly valvonnassa olevat lapset). Ilmoitetuista sijoitettiin kodin ulkopuolella kasvatettaviksi ja hoidettaviksi 626 (635) lasta eli 38 (34) %.

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuoden päättyessä 1 391 (1 433). Näistä maaseudun kodeissa 1 155 (1 207) ja Helsingissä 236 (226). Sijoitus perhehoitoon muodostaa eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Juridisesti se kuuluu sijoitustoiminnan ja sijaishoidon piiriin. Olosuhteet, joissa perhehoitoon sijoitetut lapset ovat, lienevät kuitenkin lähinnä verrattavissa normaaliin perhe-elämään.

Perhehoitoa varten toimistolla oli käytettävissään kolme johtavaa huoltotarkastajaa ja 14 perhehoidontarkastajaa, jotka toimivat maaseutupiireissä alueellisen jaon pohjalla. Helsingin kaupungin alueella perhehoidon

valvonnasta huolehtivat ao. piirien huoltotarkastajat. Kaksi perhehoitotyössä olevista tarkastajista suoritti yksinomaan sijoituskotien hankintaan liittyviä tehtäviä ja heistä toinen tämän ohella perhehoidon ja osittain muunkin lastenhuoltotoimiston työn tiedotus- ja suhdetoimintatehtäviä.

Vuoden aikana julkaistiin kaupunginhallituksen myöntämän määrärahan turvin sijoituskodeille ja asiamiehille tarkoitettua »*Me yhdessä*» -lehtistä. Sijaisvanhemmille järjestettiin kertomusvuonna eri puolilla Suomea virkistys- ja neuvottelutilaisuuksia kaupunginhallituksen erikseen tähän tarkoitukseen varatulla määrärahalta. Osanotto tilaisuuksiin oli varsin runsasta ja innostunutta. Kokousten järjestämistä suunnitellaan edelleen jatkettavaksi kerran kuukaudessa eri paikkakunnilla järjestetyin tilaisuuksin.

Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 96 (124) lasta valvottavanaan. Huolimatta viime vuosien työvoimalisäyksestä oli valvottavien määrä tehokasta työtä ajatellen edelleen ainakin kaksi kertaa liian suuri.

Perhesijoitustyöntekijöillä oli tukenaan kerran viikossa apulaislastenhuollontarkastajan johdolla kokoontuva erityinen työryhmä.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään palkattuja paikallisasiamiehiä 45 kunnassa. Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana yksi kokous, jossa heidän omaan asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellisista kysymyksistä.

Laitoshoito. Sosiaaliohjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja, apulaislastenhuollontarkastaja, tarkastaja ja vajaamielishuoltaja. Apulaislastenhuollontarkastajalla ja tarkastajalla oli apunaan yksi huoltotarkastaja sekä erikseen nuorisokotien osalta kaksi huoltotarkastajaa.

Kertomusvuoden aikana aloitti toimintansa 32-paikkainen Oulunkylän erityislasten-koti, joka korvasi Sofianlehdon vastaanotto-kodin koululaisosaston vajaamielishuollon saadessa käyttöönsä Sofianlehdon tiloja yhä lisääntyvässä määrin. Taivallahden nuorisokodin tiloissa hoidettiin leikki-ikäisten vastaanottotoimintaa. Vuoden aikana valmistui myös Koskelan nuorisokoti, joka alkuperäisistä suunnitelmista poiketen annettiin kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten kodiksi, sekä Pohjois-Haagan nuorisokoti tytöille.

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 63 laitokseen. Näistä 18 oli kaupungin omia, kahdeksan toisten kuntien omistamia ja loput eri yhdistysten, järjestöjen ja säätiöiden omistamia laitoksia (lukuihin eivät sisälly vajaamielisten sijoitukset). Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloihin lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille.

Kysymys lapsikroonikoiden laitoshoidosta oli edelleen ratkaisematta. Lastenhuoltolaitoksissa jouduttiin hoitamaan useita lapsia ja nuoria, joiden oikea sijoituspaikka olisi ollut sairaala.

Jälkihuolto

Lakisääteinen turvattomien lasten huolto päättyi lapsen täytettyä 16 vuotta. Helsingin lastensuojelutoimen piirissä on kuitenkin jo kauan todettu mainittu ikäraja useissa tapauksissa liian matalaksi. Niinpä nuorten koulunkäynnin ja ammatti- tai oppikouluopintojen loppuun saattamiseksi on huoltoa usein jatkettu ohi tämän ikärajan eli huostaanoton päätyttyäkin.

Kertomusvuoden lopussa oli jälkihuoltoa saavia yhteensä 292 (313) nuorta. Heidän lisäksi annettiin useille nuorille tilapäistä lyhytaikaista tukea.

Jälkihuoltoa saavista oli laitoshoidossa 119 (138), perhehoidossa 169 (152) ja itsenäisesti

asuvia 4 (24). Heistä jatkoi koulunkäyntiä 235 (242), työssä kävi 42 (64), 11 (6) ei ollut työssä eikä koulussa ja 4 (1) oli sairaalahoitossa.

Jälkihuoltotyötä hoiti toimistossa yksi huoltotarkastaja apunaan kaupunki- ja maaseutupiirien tarkastajat ja laitosten sosiaalityöntekijät.

Vajaamielishuolto

Kertomusvuoden aikana tuntui jo vuosia jatkunut laitospaikkapula erityisen vaikeana mm. siitä syystä, että vajaamielislaitokset, joissa Helsingillä on ollut paikkavarauksia tai joissa helsinkiläisiä vajaamielisiä on hoidettu tilapäispaikoilla, ovat kiirehtineet helsinkiläisten siirtämistä vajaamielishuollon alalla vallitsevan yleisen paikkapulankotia. Kevään aikana jouduttiin Kuusaan keskustalaitoksesta tilapäiskäyttöön saadulta paikolta siirtämään 26 helsinkiläistä huollettavaa Sofianlehtoon ja Rinnekotiin.

Uusista toimintapisteistä 12-paikkainen Koskelan asuntolatyypinen nuorisokoti aloitti toimintansa helmikuussa. Toimintavuoden päättyessä Mellunmäen päivähuolto- ja Kotkankadun asuntola valmistautuivat vastaanottamaan ensimmäiset huollettavansa. Pasilan päivähuoltola ja Pasilan kehitysvammaisten asuntola olivat rakenteilla, mutta niiden valmistuminen ja käyttöönotto siirtyy vuosille 1974 ja 1975.

Päivähuoltoloiden toiminta jatkui ennallaan. Kaupungilla oli omia päivähuoltolapaikkoja 325. Yksityisiin päivähuoltoloihin oli sijoitettuna 85 huollettavaa.

Alalla toimivat yhdistykset järjestivät monipuolista kesävirkestystoimintaa kuten viirike-, musiikki- ja työleirejä sekä kesäsiirtolatoimintaa. Kuluneena kesänä saattoi lastensuojeluvirasto sijoittaa 171 kehitysvammaista siirtoloihin ja leireille. Kevättalvella pidetyille hiihtoleireille osallistui 12 kehitysvammaista.

19. Lastensuojelu

Yhteistyö alan yhdistysten ja Helsingin seurakuntien kanssa oli tiivistä. Yhdistysten harjoittama päivähuoltola- ja asuntolatoiminta tukivat osaltaan kaupungin vajaamielishuoltoa. Yhdistysten ja seurakuntien jär-

jestämä kerho- ja muu vapaa-ajan toiminta oli vilkasta.

Alan henkilöstö osallistui aktiivisesti erilaisiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin.

Vajaamieliset 31.12.1973 iän, sukupuolen, älykkyyden ja syntyperän mukaan

	0-6 v		7-15 v		16 v—		Syvästi vajaamiel. AO alle 20		Väikeästi vajaamiel. AO 20-35		Keski-tasoisesti vajaamiel. AO 36-51		Lievästi vajaamiel. AO 52-67		Tark. määrittelemtön vajaamiel.		Aviollisia		Aviotromia		Yht.
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>I Kotihoidossa olevat</i>	33	19	90	56	207	198	—	2	22	20	94	101	156	120	58	30	317	259	13	14 ¹⁾	603
Vajaamielisvalvonnassa	—	—	1	—	10	6	—	—	1	1	3	—	7	5	—	—	9	5	2	1	17
Päivähuoltoloissa	16	9	81	54	132	101	—	—	12	10	77	68	106	68	34	18	221	158	8	6	393
Kaupungin omistamissa	12	7	71	44	105	70	—	—	9	8	63	46	91	54	25	13	180	116	8	5	309
Yksityisissä	4	2	10	10	27	31	—	—	3	2	14	22	15	14	9	5	41	42	—	1	84
<i>II Vajaamielislaitoksissa</i>	4	2	44	27	194	136	25	15	85	60	64	52	38	21	31	16	219	142	24	22	407
Hgin kaupungin laitoksissa	—	—	—	—	21	10	4	1	8	3	8	4	2	—	—	1	21	9	1	—	31
Valtion laitoksissa	—	—	—	1	12	5	1	—	1	—	6	3	4	3	—	—	9	4	3	2	18
Kuntainliiton laitoksissa	—	—	5	4	22	13	4	1	10	7	6	6	5	2	1	2	23	16	3	2	44
Säätiöiden ja yhdistysten laitoksissa	4	2	39	22	139	108	16	13	66	50	44	39	27	16	30	13	166	113	17	18	314
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa</i>	24	16	46	32	71	61	24	16	27	25	39	15	40	17	27	20	124	82	33	11	250
Hgin kaupungin omistamissa laitoksissa	13	10	45	32	57	54	19	14	23	19	34	13	32	13	26	18	103	70	31	7	211
Yksityisissä lastenhuoltolaitoksissa	11	6	1	—	14	7	5	2	4	6	5	2	8	4	1	2	21	12	2	4	39
<i>IV Sairaaloissa ja parantoloissa</i>	—	—	1	—	100	97	1	3	21	19	33	33	42	44	1	1	84	83	14	17	198
<i>V Perhehoidossa</i>	—	—	1	1	6	10	—	—	—	—	2	2	5	9	—	—	5	8	2	3	18
Vajaamielisiä yht.	61	37	182	116	578	502	50	36	155	124	232	203	281	211	117	67	749	574	86	67	1 476

¹⁾ Tähän sisältyi 193 pelkästään kotihoidossa ollutta.

5. Suojelukasvatustoimisto

Kertomusvuoden aikana täytti suojelukasvatustoimisto 30 vuotta ja vuoden päättyessä toimiston pitkäaikainen päällikkö, maist. Kaarlo Helasvuo siirtyi eläkkeelle.

Suojelukasvatustoimiston tutkittavana oli kertomusvuonna 2 135 (2 529) henkilöä. Lukuun eivät sisälly koulukuraattorien hoitamattapaukset.

Toimiston työssä painottui edelleen päih-

dehuollon aiheuttamien tehtävien osuus. Kertomusvuonna tehdyistä havainnoista päätellen ns. varsinaisten huumausaineiden käyttö näyttää pysähtyneen saavuttamalleen tasolle. Havaintoon sisältyy kuitenkin virhelähde, koska suurehko joukko huumeiden käyttäjiä oli vuoden aikana vankilassa ja saattaa sieltä vapauduttuaan muuttaa kuvaa huumeiden käytön laajuudesta. Alkoholin käyttö näyttää nuorten keskuudessa lisääntyneen ja siirtyneen yhä nuorempiin ikäluok-

kiin. Erilaisia liuotinaineita käytetään edelleen. Tinnerin käyttö on aikaisemmista vuosista vähentynyt, lähinnä v. 1971 voimaantulleen myrkkylain seurauksena, mutta on edelleen verrattain tavallinen päihde. Tinnerin tilalle valitut aineet, erityisesti eräät liimat, ovat osoittautuneet yhtä vaarallisiksi kuin tinneri ja niiden saanti on vaikeasti valvottavissa. Päihdeitä käyttävistä suojelukasvatustoimiston asiakasnuorista suurin osa on ns. sekakäyttäjiä.

Yhteistyö päihdehuoltoa suorittavien järjestöjen kanssa on jatkunut entisessä laajuudessaan. Helsingissä toimii monia erilaisia päihdehuoltoon liittyviä auttamisjärjestelmiä, mutta toiminta on hajanaista, jopa keskenään kilpailevaa. Lastensuojelulautakunta on esittänyt eräitä virkoja perustettavaksi päihdehuollon tehtäviin, joita ei kuitenkaan ole otettu v:n 1974 talousarvioon. Tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden saavuttamiseksi ja erilaisten toimintojen yhdentämiseksi olisi kuitenkin erityisen tärkeää perustaa päihdehuollon johtajan virka. Myöskään päihdehuollon kipeästi tarvitsemaa selviämismatointia ei kertomusvuoden aikana voitu aloittaa.

Päihdehuollon aiheuttamien tehtävien ohella korostuivat suojelukasvatustoimiston työssä tehtävät, joiden taustalla olivat sosiaalista ristiriitaa ilmaisemassa erilaiset lainvastaiset teot, erityisesti omaisuusrikokset ja väkivaltainen käyttäytyminen. Myös koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet olivat huollontarvetta ilmaisevina keskeisiä.

Kriminaalipolitiikkaan liittyvät tehtävät pysyivät edellisen vuoden tasolla. Raastuvanoikeudessa käsiteltiin nuorten lainrikkokojen asioita kolmella tähän tehtävään erikoistuneella osastolla. Kaupungin tuki Kriminaalihuolto ry:lle on siten mitoitettu, että järjestö on voinut palkata kolme oikeusedustajaa lastensuojelulautakunnan antamiin tehtäviin. Toiminta raastuvanoikeuden nuoriso-osastoissa supistui hieman vähäisten omaisuusrikosten osalta, mutta huumausainelakia

rikkoneiden nuorten asioissa oli joitakin varsin runsaasti työtä antavia juttuja. Vuonna 1970 voimaan tullutta rangaistusmääräyslakia sovellettiin nuorten kohdalla entistä laajemmin rangaistusmääräysmenettelyä käyttäen.

Toimisto pyrki valitsemaan tehtävänsä välittömästi nuorison sosiaalisen sopeutumisen ongelmista lähtien ja suoritti myös eräitä välttämättömiä tehtäviä, joita ei nimenomaan laissa ole säädetty. Näillä toimilla on hoidollisesti laajempi merkitys kuin vanhentuneen lain muodollisella noudattamisella. Niinpä koulunkäyntinsä laiminlyövien oppilaiden kohdalla kustannettiin entistä enemmän yksityisopetusta, jota koululaitos ei voinut riittävän laajasti järjestää. Tällaista apua annettiin kertomusvuonna 87 (63) oppilaalle kustannusten ollessa 73 489 (45 865) mk. Täten voitiin rajoittaa nuorten sijoittamista internaattilaitoksiin ja välttää vielä suuremmat kustannukset. Työkään ehtineiden nuorten auttamisessa edusti uutta työmuotoa Nuorten työkotia, jossa suojatyötä tehtiin kertomusvuoden aikana täysitehoisesti.

Mustalaisnuorten osuus suojelukasvatuksessa lisääntyi etenkin avohuollon tukipalvelujen osalta. Varsinkin Helsinkiin muuttaneiden mustalaisperheiden lapset olivat koulunkäynnissään siinä määrin viivästyneet, ettei heidän koulunkäyntiään voitu auttaa muuten kuin yksityisopetuksen tai internaattikoulun avulla. Pelkästään yksityisopetuksesta maksettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 15 111 (10 209) mk 11 mustalaislapselle, joista yksi kävi oppikoulua. Muilta osin ei mustalaisten avohuollon kustannuksissa tapahtunut merkittävää nousua. Mustalaislasten sijaishuolto oli laitoshuoltoa. Laitoksissa oli 17 mustalaislasta ja hoitopäiviä yhteensä 1 635. Mustalaislapset olivat vahvasti yliedustettuina suojelukasvatuksen sijaishuollossa. Valtionapu oli merkittävä.

Utenua työmuotona käynnistettiin suojelukasvatustoimistossa kertomusvuonna ns. tukihenkilötoiminta. Tukihenkilöitä koulu-

19. Lastensuojelu

tettiin Helsingin työväenopiston ohjelman puitteissa. Tukihenkilöiden määrä pidettiin verrattain alhaisena, koska haluttiin kerätä kokemuksia uudesta työmuodosta, eikä toimistolla myöskään ollut riittävästi työvoimaa tukihenkilöiden työnohjaukseen. Tukihen-

kilöillä ei ollut ammatillista koulutusta ja hoitovastuu oli virassa olevalla sosiaalityöntekijällä, joten huolellisen työnohjauksen tarve korostui. Kokemukset tukihenkilötoiminnasta olivat lähes kauttaaltaan myönteisiä.

Suojelukasvatukset uudet huoltotoimenpiteet v. 1973

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta										Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		P	T	Yht.
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
<i>Avohuolto</i>													
Tutkimus	1	1	96	16	366	186	698	295	372	121	1 549	627	2 176
Neuvonta ja ohjaus	—	—	7	9	82	45	78	64	24	16	192	136	328
Suojeluvälitys	—	1	10	5	52	18	37	24	25	14	124	62	186
Muu välitys	—	—	3	1	13	1	22	9	39	15	77	26	103
Taloudellinen avustaminen	—	1	34	5	85	37	83	75	52	45	254	164	418
Koetteeksi kotiutettu	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	3	1	4
Ansioyötä koskeva toimenpide	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sosiaalinen oikeusapu	—	—	3	—	39	12	41	40	63	16	149	68	217
Henkilötutkinta tuomioistuimelle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toimittaminen lääkärin tai psykologin tutkimukseen	—	—	6	—	9	8	8	4	—	1	23	13	36
Koulunkäynnin järjestäminen	—	—	1	1	17	5	4	2	—	—	22	8	30
Toimittaminen kotikuntaan	—	—	4	—	13	20	16	23	3	6	36	49	85
» polikliiniseen hoitoon ..	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	2	1	3
Lähtäminen käytössä olevaan hoitopaikkaan	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	2	1	3
Annettu lausunto viraston ulkopuolelle ..	—	—	—	—	4	1	22	8	6	2	33	11	44
Muu toimenpide	—	—	9	2	24	20	16	14	7	8	56	46	102
Yhteensä	1	3	173	39	705	354	1 029	559	593	245	2 522	1 213	3 735
<i>Sijaishuolto</i>													
Orpo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hylätty	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Luovutus sopimukella Lsl 11 §	—	—	2	—	6	2	9	5	1	1	18	8	26
Päätöksellä vastoin vanhempien tahtoa Lsl 12 §	—	—	1	2	5	3	3	—	—	1	9	6	15
Väliaikaisesti vanhempien suostumuksella Lsl 9 §	—	1	20	5	28	13	14	14	1	2	63	35	98
Vain sijoitettuja Lsl 19 §	—	—	6	1	20	8	5	15	4	11	35	35	70
Yhteensä	—	1	29	8	59	26	31	35	6	15	125	85	210
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	—	1	16	6	48	12	21	20	5	7	90	46	136

Suojelukasvatustoimiston ilmoitettujen rikosasioiden oikeudellinen käsittely

	Pojat	Tytöt	Yhteensä
Syyttäjää ei käsitelty, koska tekijä oli alle 15-vuotias	332	56	388
» luopunut syytteestä, koska syytetty oli ymmärrystä vailla	10	3	13
Syyttäjää jättänyt syyttämättä	5	5	10
Syyte hylätty	6	3	9
Oikeus jättänyt tuomitsematta	186	48	234
Ehdollinen sakko	9	3	12
» vapausrangaistus	184	41	225
Ehdoton sakko	196	43	239
» vapausrangaistus alle 6 kk	34	—	34
» » 6—12 kk	36	3	39
» » yli 1 v.	10	2	12
Muu seuraamus	1	1	2
Yhteensä	1 009	208	1 217

Suojelukasvatustoimistoon saapuneet ilmoitukset

A. Ilmoittajan mukaan

	Pojat	Tytöt	Yht.
Vanhemmat	182	167	349
Muu omainen	5	4	9
Huollettava itse	24	40	64
Muu yksityinen henkilö	47	16	63
Lastensuojeluviranomainen	19	23	42
Muu huoltoviranomainen	9	4	13
Kasvatusneuvola	1	1	2
Muu terveydenhoitoviranomainen	4	1	5
Kouluviranomainen	100	53	153
Poliisi »	2 432	770	3 202
Oikeus »	277	53	330
Muu	3	1	4
Yhteensä	3 103	1 133	4 236

B. Ilmoituksen aiheen mukaan

	Pojat	Tytöt	Yht.
Rikos, jonka laatu epäselvä	16	1	17
Varkaus, näpistäminen, törkeä varkaus, murto	759	206	965
Moott. ajoneuvon anastaminen, varastaminen tai toisen omistaman moott. ajoneuvon luvaton haltuunotto	310	29	339
Muu omaisuusrikos	117	22	139
Väkivalta	212	44	256
Väkijumalaki »	42	18	60
Moottoriajoneuvoliikenne-rikos	79	3	82
Muu liikenne-rikos	13	—	13
Muu rikos	162	49	211
Tavattu alkoholista päihtyneenä	719	289	1 008
Tavattu muusta päihtyneenä	75	31	106
Kerjääminen	5	1	6
Karkaaminen tai kuljeskelu	133	174	307
Kestämättömyys tai toimettomuus	12	10	22
Väkivaltaisuus	19	4	23
Koulun laiminlyönti	112	55	167
Muu kouluvaikeus	13	9	22
Kasvatusvaikeudet	63	67	130
Hakee työlupaa tai passia	—	—	—
Huumeet	89	50	139
Muu	153	71	224
Yhteensä	3 103	1 133	4 236

Avohuolto

Vastaanottoryhmä. Huoltoa varten toimistolle saapuneiden ilmoitusten määrä oli kertomusvuonna 4 236 (4 507). Lukuun eivät sisälly koulukuraattorien hoitamat tapaukset. Noin puolet ilmoituksista hoidettiin viikonvaihteena sekä eri juhlapäivien aatoina. Ensihuollon yhteyteen kuuluvaa etsivää nuorisonhuoltoa kaupungilla voitiin työvoiman puutteen takia suorittaa vain vähäisessä määrin.

Aluekuraattorit. Herttoniemen sivutoimistossa työskenteli edelleen kaksi suojelukasvatustoimiston huoltotarkastajaa. Johtava huoltotarkastaja oli samalla huoltotarkastajien lähimpänä esimiehenä myös suojelukasvatustyön osalta. Apulaisnuorisonhuoltaja oli lisäksi yhtenä päivänä viikossa tavattavissa Herttoniemen sivutoimistossa ja antoi samalla huoltotarkastajille työnohjausta. Jakomäen ja Myllypuron alueilla toimivat aluekuraattorit konsultoivat viikoittain oman alueensa kansakoulussa.

Aluekuraattorien työ painottui yhä selvemmin perhekeskeiseen työskentelyyn. Eräillä asuma-alueilla olisi varsin tärkeää saada käyntiin aluekohtainen työskentely lähinnä yhdyskuntatyön menetelmin, mutta työvoiman riittämättömyyden takia tähän ei ollut mahdollisuuksia. Aluekuraattorit kantoivat päävastuun tukihenkilöiden ohjauksesta.

Koulukuraattorityössä oli edelleen kaksi sosiaalityöntekijää, jotka työskentelivät Aleksis Kiven sekä Kallion ja Vallilan kansakouluissa. Yhteinen asiakasmäärä oli 384 (363) oppilasta. Lastensuojelulautakunnan aloitteet koulukuraattorityön laajentamiseksi eivät kertomusvuonna johtaneet tuloksiin.

Sijaishuolto

Sijaishuollon osuus väheni kertomusvuoden aikana edelliseen vuoteen verrattuna 73 989

(78 575) hoitopäivään. Kaupungin omissa laitoksissa kertyi 35 007, valtion laitoksissa 7 009 ja perhehoidossa 24 501 (26 653) hoitopäivää. Perhehoidon kohdalla oli jatkuvasti painetta toiminnan laajentamiseen, mutta työvoiman puutteen takia ei sijoituksia voitu tarvetta vastaavasti lisätä, vaikka sopivia perheitäkin olisi ollut tarjolla.

Laitoskuraattorit suorittivat sosiaalityöntekijän tehtävät kaikissa niissä laitoksissa, missä ei ole ollut omia sosiaalityöntekijöitä tai joihin kaupunki oli nuoria sijoittanut. Osan laitoskuraattorien tehtävistä suorittivat aluekuraattorit. Laitoshuollosta poistuneiden kohdalla laitoskuraattorit toimivat samaan tapaan kuin aluekuraattorit, mutta heidän toiminnassaan oli myös turvattomassa tilassa olevien ja etenkin työsopeutuvuusongelmia osoittaneiden nuorten avustaminen varsin tärkeätä.

Kutsuntalautakunnassa toimi Helsingin kaupungin edustajana edelleen suojelukasvatustoimiston johtava huoltotarkastaja.

Toimistotyö. Avohuollon lisääntyminen ja valtionavun mahdollisuuksien parantuminen lisäsi toimistotyötä siinä määrin, että töiden suorittaminen osoittautui käytettävissä olevin työvoimin erittäin vaikeaksi. Etenkin perhehoidon maksuasiat ja suoritettavat avustukset sekä laitoshuollon hoitoaikojen lyhenemisen aiheuttamat siirrot ja sijoitukset lisäsivät työpainetta. Osa toimistotyöstä jäi huoltotarkastajien hoidettavaksi, mikä taas tapahtui heidän varsinaisen tehtävänsä kustannuksella.

6. Sosiaalilääkärin toimisto

Kuten aikaisemminkin sai sosiaalilääkärin toimisto tehtävänsä lastensuojelutoimen piiristä avo- tai laitoshuollon virkailijoiden aloitteesta tai suosituksesta. Toimiston tutkimuksiin suositelluille asiakkaille voitiin varata aika 2—3 viikon odotusajan puitteissa. Kiireelliset tapaukset otettiin nopeammin,

joissakin hälyttävissä tilanteissa välittömästi. Tutkimusvaiheen jälkeen pidettiin lähettävän virkailijan ja mahdollisten muiden asiaankuuluvien, kuten opettajien, kanssa neuvottelu, jossa sovittiin jälkitoimenpiteistä. Osa tutkituista jäi pitempiäaikaiseen hoitoon sosiaalilääkärin toimistoon. Perinteisen yksilö- ja ryhmähoidon lisäksi harjoitettiin perheterapiaa.

Toimiston sosiaalityöntekijät työskentelivät pääasiassa avokentän asiakkaiden kanssa. Hoitokäyntien lukumäärä lisääntyi eikä kaikkia sosiaalityöntekijöiden hoitoon ehdotettuja tapauksia voitu ottaa vastaan työntekijöiden vähyyden vuoksi.

Psykologipalvelujen jakaantumista selvitteli toimintavuoden aikana työryhmä. Sosiaalilääkärin toimiston psykologien työajasta todettiin menevän 58% avohuollon ja 42% laitosten hyväksi. Asiakkaita koskeviin palveluihin meni psykologien työajasta n. 2/3 ja henkilöstöä koskeviin n. 1/3. Sekä lastensuojelukentän työntekijöille osoitetun kyselyn tulosten mukaan että eräiden asiantuntijatyöryhmien tai komiteamietintöjen suosituksiin verrattuna ovat psykologipalvelut riittämättömiä työntekijöiden vähälukuisuuden vuoksi. Kaikkein suurin vajuus oli vajaamielishuollon piirissä.

Yhtä lääkärin virkaa ei saatu hakijoiden puuttumisen vuoksi täytetyksi, mikä vaikeutti erityisesti vajaamielishuollon toimintaa.

Vuoden aikana toimistoon ilmoitettiin 1 169 (1 038) lasta tai nuorta. Lähettäjien mukaan nämä jakaantuivat seuraavasti:

lastenhuoltotoimisto	492 (546)
vajaamielishuolto	339 (198)
suojelukasvatustoimisto	290 (294)
muu viranomainen	26 (—)
vanhemmat	15 (—)
lapsi tai nuori itse	7 (—)

Yleisimpiä sosiaalilääkärin toimistoon suositamisen syitä olivat sopeutumattomuus-

oireet, hermostolliset herkkyysoireet, vajaa-mielisyyden arviointi ja siitä aiheutuvat toimenpiteet, tarve keskustella ongelmista, erilaiset tutkimukset lausuntoja varten, psykosomaattiset oireet ja oppimisvaikeudet. Tutkimus-, ohjaus- ja neuvontakäyntejä oli 3 230, terapiakäyntejä 1 962 (ed. v. tutkimuskäyntejä 1 155, sekä ohjaus-, hoito- ja terapiakäyntejä 2 503), kotikäyntejä 47 (26) sekä laituskäyntejä ja neuvotteluja yht. 2 364 (6 274). Lapsia ja nuoria koskevia lausuntoja tai suosituksia annettiin 2 121 (1 827).

Kaupunginhallitus esitti 18.6.1973 sosiaalihallitukselle, että kaupunginhallituksen alainen yleinen kasvatusneuvola ja lastensuojelulautakunnan alainen sosiaalilääkärin toimisto yhdessä hyväksyttäisiin kasvatusneuvolaissa tarkoitetuksi koulutusneuvolaksi ajaksi 1.8.1973—31.5.1974. Sosiaalihallitus vahvisti päätöksen 9.8. ja välittömästi sen jälkeen kasvatusneuvolajaosto ja lastensuojelulautakunta päättivät koulutusneuvolatoiminnan käynnistämisestä. Sosiaalilääkärin toimistossa toimi 1.9. lähtien koulutettavina kaksi psykologia ja kaksi sosiaalityöntekijää. Kaupunginhallitus asetti 22.10. asiantuntijatyöryhmän seuraamaan koulutusneuvolatoimintaa sekä käsittelemään sitä koskevia kysymyksiä ja antamaan koulutusneuvolakauden päätyttyä kaupunginhallitukselle selvityksen toiminnasta saaduista kokemuksista. Työryhmän puheenjohtajana toimi toim.joht. Kaarina Heinonen ja sihteerinä valtiot.maist. Kyllikki Raitasuo. Työryhmän muina jäseninä olivat sos.lääk. Sirkka Syväne ja lastenpsykiatri Saara Torma sekä korkeakoulujen edustajina dos. Juhani Hirvas ja leht. Mervi Ahla.

7 Elatusaputoimisto

Elatusapuvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianomaisten ja lasten-

valvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus. Jos elatusvelvolliseksi makaa-jaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 284 (252) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 73 (63) tapauksessa, joista 4 (5):ssä kanne hylättiin.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 23 (53) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä; hakemuksista hyväksyttiin 22 (51) ja hylättiin 1 (2).

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 204 (234) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi toisten kuntien lastenvalvojien puolesta oikeudessa 2 (4) kertaa.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 114 (96) tapauksessa, joissa kussakin saattoi olla useita neuvotteluja.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin vuoden 1973 aikana 683 (737) lasta ja poistettiin 751 (654) lasta. Kun vuodelta 1972 siirtyi 4 692 (4 609) tapausta, oli vuoden 1973 lopussa 4 624 (4 692) lasta luettelossa.

Ottolapsiksi hyväksyttiin 74 (48) lastenvalvojan luetteloissa ollutta, avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Tunnustettuja lapsia oli 926 (831).

Työlaitosesityksiä teki elatusapujaosto Uudenmaan lääninhallitukselle avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 118 (125) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 183 (150) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 27 (12). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaos-tossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 89 (89) työloma-anomusta. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano päättyi 31 (41) tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta. Kor-

keimman hallinto-oikeuden päätöksiä saatiin 34 (22), joista 14 (12) hylkääviä. Välipäätöksiä käsiteltiin yhteensä 128 (103), joista korkeimmalle hallinto-oikeudelle osoitettiin 41 (27) ja lääninhallitukselle 87 (74) lausuntoa. Määräajan pidennysesityksiä tehtiin 19 (8).

Elatusavun ennakkoo koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon v:n 1973 aikana 783 (780), joista elatusapujaosto hyväksyi 719 (731) ja hylkäsi 64 (49) sekä lisäksi lak-kautti ennakon suorittamisen 497 (480) tapauksessa ja hakijat peruivat 23 tapauksessa.

Ennakkoo suoritettiin 5 118 (4 979) avioliitosta syntyneestä lapsesta 3 097 (3 041) nostajalle yhteensä 2 421 761 (2 408 321) mk. Ennakon korvausta perittiin 1 329 (1 285) elatusvelvolliselta 566 134 (462 261) mk.

Ennakkoo maksettiin 1 369 (1 293) avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta 1 334 (1 253) huoltajalle yhteensä 622 728 (590 864) mk. Suoritetun ennakon korvaukseksi perittiin 691 (744) elatusvelvolliselta yhteensä 201 116 (169 333) mk.

Ennakkoo suoritettiin siis kaikkiaan 4 431 (4 294) nostajalle 6 487 (6 272) lapsesta yhteensä 3 044 489 (2 999 186) mk.

Ennakon korvausta perittiin siis yhteensä 767 250 (631 594) mk eli 25.2 (21.1)% suoritettujen ennakoiden määrästä.

Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään v:n 1973 kuluessa tekemillään päätöksillä määrännyt, että 192 (53) elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritetusta ennakosta jättää perimättä eli yhteensä 433 504 (78 089) mk.

Lääninhallitus hylkäsi 5 (4) elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoo.

Elatusaputoimisto on v:n 1973 kuluessa 143 (123) tapauksessa antanut lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskivat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoo.

Aviottomien lasten äitien ja elatusvelvollisten sivilisääty lapsen syntyessä

Sivilisääty	Äiti	%	Elatus- velv.	%
Naimattomia ..	3 852	82.1	1 911	40.7
Leskiä ja laillisesti eronneita	621	13.2	558	11.9
Naimisissa	216	4.6	1 252	26.7
Tiedot puuttuvat	3	0.1	971	20.7
Yhteensä	4 692	100.0	4 692	100.0

Aviottomien lasten äitien ja elatusvelvollisten ikä lapsen syntyessä

Ikä, vuotta	Äiti	%	Elatus- velv.	%
15	25	0.5	7	0.1
16—19	888	18.9	286	6.1
20—24	1 900	40.5	1 228	26.2
25—29	980	20.9	1 036	22.1
30—34	506	10.8	592	12.6
35—39	290	6.2	357	7.6
40—44	90	1.9	195	4.1
45—49	10	0.2	110	2.3
50—54	—	—	50	1.1
55—59	—	—	17	0.4
60—	—	—	17	0.4
Tiedot puuttuvat	3	0.1	797	17.0
Yhteensä	4 692	100.0	4 692	100.0

Ennakon korvaamisesta vapauttamisen perusteet:

Elatusvelvollisen sairaus	Tapauksia	mk
sairaus	2	470
kuolinpesän varattomuus ..	8	13 006
työkyvyttömyys	35	53 839
asepalvelus	1	890
Itsensä ja omaisten elättämisen vaarantaminen	7	9 884
	53	78 089

Elatusmaksujen perintä. Elatusapumaksuja perittiin kaikkiaan 4 057 247 mk ja oikeudenkäyntikuluja 9 438 mk.

Maksukehotuksia, joihin oheistettiin valmis tilillepanokortti, lähetettiin keskim. 2 300 kpl/kk.

Tapauksissa, joissa maksukehotukset ja ulosmittaustoimenpiteet osoittautuivat tehottomiksi, hankittiin työlaitospäätökset. Näiden avulla perittiin 362 133 mk.

Koko toimiston rahaliikenne oli kaikkiaan 12 742 488 mk.

8. Väestöasiaintoimisto

Vuosi 1973 oli väestöasiaintoimistossa vielä normaali toimintavuosi, vaikka tulossa olevien lainmuutosten johdosta jouduttiin suoritamaan jo erinäisiä valmistelutöitä.

Väestöasiaintoimisto valmistelee lastensuojelulautakunnan asettaman väestöasiainjaoston vahvistettaviksi äitiysavustus-, perhelisä-, erityislapsilisä- ja lapsilisälakien perusteella myönnettävät sosiaaliavustukset sekä panee täytäntöön jaoston päätökset. Ko. jaostolla oli kertomusvuonna 23 kokousta, joissa käsiteltiin yht. 17 409 asiaa.

Äitiysavustus on vanhin ns. sosiaaliavustuksista — laki tuli voimaan 1.1.1938. Vuosien kuluessa on lakiin tehty lukuisia muutoksia, jotka ovat muuttaneet sen luonteen täydellisesti. Nykyisin maksetaan äitiysavustus varallisuudesta riippumatta jokaisesta syntyneestä lapsesta joko rahassa tai ns. *äitiysavustuspakkauksena*. Avustus maksetaan Suomessa asuvalle Suomen, jonkin Pohjoismaan tai Englannin kansalaisuuden omaavalle tai täällä turvapaikkaoikeutta nauttivalle vähintään 180 päivää kestäneen raskauden perusteella. Lisäksi on naisen, joka haluaa saada äitiysavustuksen, käytävä oman ja syntyvän lapsen terveyden turvaamiseksi viimeistään ennen raskaudentilansa neljännän kuukauden päättymistä lääkärin tai kättilön luona tahi kunnallisessa neuvolassa ras-

kautensa vuoksi tarkastettavana ja noudatettava tällöin saamiaan hoito-ohjeita sekä jätettävä hakemuksensa ennen synnytystä joko lastensuojeluviraston väestöasiain toimistoon tai ao. äitiysneuvolaan. Avustus voidaan evätä hakijalta, joka pätevältä syyttä laiminlyö edellä mainittujen säännösten noudattamisen.

Lastensuojeluviraston lisäksi *äitiysavustus-hakemuksia* vastaanottivat, kuten aikaisemminkin, äitiysneuvolat ja osa niistä jakoi myös myönnettyt 3 166 äitiysavustuspakkausta. Väestöasiain toimisto jakoi kuuden neuvolan pakkaukset, yht. 1 160 kpl ja kaikkien hakijoiden rahakuitit sekä hoiti pakkausten tilaukset ja tilitykset sosiaalihuoltukselle. Pakkausten raha-arvo oli 326 960 mk. Raha-avustuksia jaettiin vain 157 200 mk:n arvosta. Äitiysavustus oli kertomuksen kuin raha-avustuksen.

Perhelisälain voimaantulosta tuli 1.7.1973 kuluneeksi 30 vuotta. Tämän lain säätämällä on ollut erittäin suuri merkitys monilapsisten perheiden auttamisessa. Mutta suurempi merkitys on varmaan ollut sillä, että lain täytäntöönpanon yhteydessä voitiin kiinnittää yleistä huomiota suurten perheiden moninaisiin vaikeuksiin. Alkuvuosina kiinnitettiin huomiota suurperheiden asunto-olojen puutteellisuuteen ja niiden pikaiseen korjaamiseen. Niin ikään suurperheiden taloudellinen tila oli vaikea ja tavallisimmistakin käyttötarvikkeista oli puutetta. Niitä pyrittiin perhelisävaroilla hankkimaan säännöstelystä ja muista hankintavaikeuksista huolimatta. Samalla tehtiin myös valistustyötä sekä kirjallisesti että suullisesti mm. vuoteiden ja vuodevaatteiden laadun parantamiseksi. Myös perheissä esiintyvien muiden vaikeuksien esiintyessä ohjattiin perheenjäseniä ao. viranomaisten luo.

Perhelisälaki on vuosien kuluessa ollut monien muutosten alaisena, mutta tulorajat (äyriarajat) ovat jatkuvasti olleet kovin matalat. Varsinkin viime vuosina elintason nousua ja monien myöhemmin tulleiden tuki-

toimenpiteiden ansiosta ovat lapsirikkaat perheet saaneet taloudellisen asemansa parannetuksi. Sen vuoksi on perhelisä, joka määrältään on jäänyt pieneksi, menettänyt merkitystään. Niinpä perheiden määrä on vähentynyt, mihin yleinen syntyvyyden aleneminenkin lienee osaltaan vaikuttanut.

Kertomusvuonna suoritettiin *perhelisää* 749 perheelle, joista varsinaisia suurperheitä oli 484 ja työkyvyttömiä perheitä 265. Perhelisän määrä oli 140 mk lisään oikeutettua lasta kohti I kalleusluokassa ja se myönnettiin entiseen tapaan kodin perusparannuksiin. Myönnettyjen perhelisien määrä oli 167 405 mk.

Erityislapsilisää suoritettiin vuoden aikana yht. 475 199 mk. Lisän määrä oli ns. avuttomien lasten kohdalla 116 mk ja muiden kohdalla 58 mk vuosineljännekseltä. Erityislapsilisälakiin suunniteltujen muutosten johdosta jouduttiin vuoden loppuun mennessä lopettamaan lisän suoritus 660 lapsen kohdalla. Näistä oli seuraavan vuoden alusta siirrettävä elatusaputoimiston hoidettavaksi tulevan uuden elatustukilain piiriin avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten ryhmä ja Kansaneläkelaitoksen hoitotuen piiriin avuttomien lasten ryhmä. Kansaneläkelaitokselle jouduttiin lyhyen määräajan puitteissa ottamaan avuttomien hakemuksesta ja niihin kuuluvista liitteistä toista tuhatta valokopiota.

Lapsilisää on maksettu vuodesta 1948 lukien. Vuonna 1962 lapsilisä porrastettiin siten, että sen määrä nousi aina kolmanteen lapseen saakka. Vuonna 1973 lapsilisän määrä oli yhdestä lapsesta 67 mk, toisesta 80 mk sekä kolmannesta ja sitä seuraavasta lapsesta 95 mk vuosineljänneksessä. Heinäkuun 1. päivänä tuli voimaan lainmuutos, jonka perusteella oli alle 3-vuotiaasta lapsesta suoritettava 35 mk:n suuruinen korotus lapsilisään III vuosineljänneksen maksun yhteydessä. Uusia lapsilisähakemuksia saapui kertomusvuoden aikana melkein sama määrä kuin edellisenäkin vuonna eli 5 175 (5 189).

Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 2 448 (2 586).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 439 (1 574) lapsilisää koskevaa asiaa. Väestöasiainjaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 7 623 (7 775) asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilisälain 3 §:n 1 momentissa mainitulle huoltajalleen. Vuoden kuluessa määrättiin lapsilisää maksettavaksi 31 073 865 (30 926 924) mk.

Aikaisemmasta poiketen sosiaalhallitus määräsi perhekohtaisen tilastoerittelyn tehtäväksi kolmannen vuosineljänneksen luvuista, jonka vuoksi tilasto ei ole vertauskelpoinen edellisen vuoden tilaston kanssa, mikä oli aikaisempina vuosina aina tehty neljännen vuosineljänneksen luvuista.

9. Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan valitsemina toimi viisi lastensuojeluviraston työntekijää oman toimensa ohella asumuserosovittelijoina. Yhteensä 322 (253) avioparia sai päättyneen sovittelun jälkeen todistuksen, 24 (17) sovittelua jatkuu seuraavan vuoden puolelle ja 58 (70) sovittelua ei viety loppuun saakka (ei todistusta). Sovittelussa käyneistä aviopareista oli 116 (77) eli (30%) lapsettomia, muilla oli yhteensä 385 (335) lasta. Sovittelijoilla oli vuoden aikana kaikkiaan 982 (841) neuvottelukertaa eli keskimäärin 196 (168) neuvottelukertaa sovittelijaa kohti.

Päättyneet sovittelut

A. Aviopuolisojen uskontokunta	%
ev.lut. seurakunta ..	392 (320) 61 (63)
muut uskontokunnat	11 (4) 2 (1)
väestörekisteri	238 (180) 37 (36)
ei tietoa.....	3 (2) — (—)

B. Avioliiton kesto

0— 1 vuotta	9 (8)	3 (3)
2— 5 »	108 (60)	34 (24)
6—10 »	85 (100)	26 (40)
yli 10 »	120 (85)	37 (34)

C. Aviomiehen sosiaaliryhmä

I	45 (44)	14 (17)
II	81 (64)	25 (25)
III	157 (112)	43 (44)
IV	38 (31)	12 (12)
tuntematon	1 (2)	— (1)

10. Taloustietoja

Bruttomenot tilinpäätöksen mukaan

	mk
Lastensuojeluvirasto	6 951 994
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkestys ..	5 862 989
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	653 215
vajaamielisten huolto	341 862
elatusavun ennakkojen poistot	438 715
Laitoshuolto:	
kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset ¹⁾	19 815 603
kaupungin kehitysvammaisten huoltolaitokset ¹⁾	3 896 506
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	7 069 216
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	276 224
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	4 109 156
A-klinikkasäätiö	271 672
Järjestöjen avustukset	477 422
Käyttövarat	480 461
Yhteensä	50 645 035

¹⁾ Määrärahan siirtoina laitoshuoltoon 849 079 mk.

19. Lastensuojelu

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia seuraavasti:

	mk
Vastaanottokoti Lemmilä	13 538
Sofianlehdon vastaanottokoti . .	120 751
Outamon vastaanottokoti	30 585
Hyvösen lastenkoti, Hyvölän kesäsiirtola	2 127
Taivallahden nuorisokoti	45 056
Oppilaskoti Toivola	16 885
Naulakallion vastaanottokoti . .	6 009
Nukarin lastenkoti	1 871
Päivähuoltola Vantaala	4 956
Solakallion erityiskoulu	10 981
Yhteensä	252 759

Lastensuojelutoimentulot

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimiston menoihin	250 200
Valtionapu vajaamielisten avo- huollon menoihin	97 585
Muut tulot	45 467
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	161 168
vierailta kunnilta	156 825
yksityisiltä	2 745 924
vuokrat	—
Valtionapu:	
lastenkodeille	633 428
vajaamielislaitoksille	1 272 731
Ateriamaksut	121 423
Luontoisedut	107 118
Vuokrat	120 106
Muut tulot	259 473
Yhteensä	5 971 448

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 50 645 035 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 44 673 587 mk eli 6 214 436 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Avustukset

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 477 422 mk, josta Mannerheimin Lastensuojeluliitto sai 200 000 mk, Kriminaalihuolto r.y. 102 000 mk, Kehitysvammatuki 57 r.y. 4 600 mk, Suomen Valkonauhaliitto 12 000 mk ja 158 822 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 45 000 mk ja Rinnekoti-Säätiölle 53 012 mk.

Rahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korvot olivat 31.12.1973 yhteensä 4 778 mk ja 1 085 mk.

11. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Laitosten hoitopaikat. Lastensuojelutoimien omien laitosten hoitopaikat tyydyttävät vain osan sijoitustarpeesta. Lastenhuoltojaoston sijaishuollon hoitopäivistä oli kertomusvuonna runsas 2/3 perhesijoituksia sekä vajaa 1/3 laitossijoituksia, joista n. 40% kaupungin omiin laitoksiin. Lastenhuoltojaosto sijoitti lapsia useisiin kymmeneen muiden kuntain tai järjestöjen ylläpitämiin laitoksiin. Suojelukasvatusjaoston sijaishuollon hoitopäivistä lähes puolet oli kaupungin omista laitoksissa, 1/5 muissa laitoksissa ja 1/3 yksityisperheissä. Vajaamielishuollossa kaupungin omat hoitopaikat tyydyttivät vain kolmanneksen sijoitustarpeesta. Vajaamielisten päivähuoltosijoituksista sen sijaan 75% tahtui kaupungin omiin laitoksiin.

Vastaanottokodit

Sosiaalista turvaa antavat vastaanottokodit:

Herttoniemen vastaanottokoti on yhtenä osastona toimiva, 14-paikkainen leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitos.

Naulakallion vastaanottokodin kolme osastoa, yhteensä 35 hoitopaikkaa (23 paikkaa poikia ja 12 tyttöjä varten), toimivat kouluikäisten, turvattomien lasten vastaanotto- ja hoitolaitoksena.

Oulunkylän erityislastenkodin 4 osastoa, yhteensä 32 hoitopaikkaa, aloittivat toimintansa kouluikäisten vastaanottokotina 1.2.1973, jolloin Sofianlehdon vastaanottokodin koululaisten osastot siirtyivät sinne.

Sofianlehdon vastaanottokodin 4 osastoa, yhteensä 81 hoitopaikkaa, toimivat vauva- ja leikki-ikäisten vastaanottolaitoksena. Vajaamielishuollon laitospaikkapulan vuoksi oli osalle näiden osastojen paikoista sijoitettu vajaamielisiä. Kouluikäisten osastot siirtyivät 1.2.1973 Oulunkylän erityislastenkotiin. Osasto I siirtyi 1.6.1973 tilapäisesti Taivalahden nuorisokodin tiloihin.

Suojelukasvatukselliset vastaanottokodit ja ensihuoltolaitos:

Lemmilän vastaanottokoti Hyvinkään Riidasjärvellä on 15-paikkainen, yhtenä osastona toimiva suojelukasvatuksellinen vastaanotto- ja hoitolaitos kansakoulun III—VI luokilla oleville pojille. Laitoksessa on oma koulu.

Naulakallion vastaanottokodin kolme ns. Mellunmäen osastoa, yhteensä 26 hoitopaikkaa, toimivat suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen vastaanotto- ja hoitolaitoksena. Osastoilla on oma koulu.

Outamon vastaanottokoti on 42-paikkainen, neljänä osastona toimiva suojelukasvatuksellinen vastaanotto- ja hoitolaitos kansakoulun VI—VII luokilla oleville tai oppivelvollisuutensa sivuuttaneille pojille. Laitoksessa on oma koulu.

Tutkinta-asema on 20-paikkainen (7 paikkaa tytöille ja 13 pojille) ensihuoltolaitos koulu-

luikäisten ja sitä vanhempien sosiaaliseen riskiriitaan joutuneiden nuorten tilapäistä sijoitusta varten.

Sosiaalista turvaa antavat lastenkodit

Hyvösen lastenkoti on kouluikäisten erityislastenkoti, jossa on kolmella sekaosastolla 24 lastenkotipaikkaa sekä lisäksi 8-paikkainen pojille tarkoitettu nuoriso-osasto.

Riihenkulman lastenkoti toimi 4-osastoisena, 32-paikkaisena monivammaisten, pitkäaikaista hoitoa tarvitsevien lasten erityislastenkotina.

Oppilaskoti Toivola on 76-paikkainen, kuu-tena osastona toimiva apukoulutasoisten, kouluikäisten lasten erityislastenkoti. Laitoksella on oma koulu.

Perheryhmäkodit

Kontulan perhekoti on 7-paikkainen erityislastenkoti.

Malmin perhekoti on 6-paikkainen erityislastenkoti.

Lastenpsykiatriset hoitokodit

Hoitokoti Teimilä on 14-paikkainen, kahdena osastona toimiva psyykkisesti häiriintyneiden lasten hoitokoti. Laitoksessa on oma koulu.

Nuorisokodit

Sosiaalista turvaa antavat nuorisokodit:

Kaarelan nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa pojille.

Koskentuvan nuorisokoti, 16 hoitopaikkaa pojille.

19. Lastensuojelu

Maunulan nuorisokoti, 14 hoitopaikkaa pojille.

Pohjois-Haagan nuorisokoti, jossa on 12 hoitopaikkaa tytöille, aloitti toimintansa 1.6.1973.

Siltavuoren nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa tytöille.

Taivallahden nuorisokoti, 17 hoitopaikkaa pojille: 1.6. lähtien tilapäisesti Sofianlehdon vastaanottokodin leikki-ikäisten osaston käytössä.

Töölön nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa tytöille.

Usvatien nuorisokoti, 14 hoitopaikkaa pojille.

Lisäksi Hyvösen lastenkodin 8 nuorisopaikkaa pojille.

Suojelukasvatukselliset nuorisokodit ja kuntoutuslaitokset:

Jakomäen nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa 16—19-vuotiaille tytöille.

*Nuorten työkot*i on työongelmaisten nuorten kuntoutuslaitos, jossa on 9-paikkainen tyttöjen ja 9-paikkainen poikien nuorisokoti-osasto. Laitoksella on omaa työkokeilua.

Vajaamielisten hoito- ja kuntoutuslaitokset

Varsinaiset vajaamielislaitokset:

Nukarin lastenkoti Nurmijärven Nukarissa, 30 hoitopaikkaa.

Vajaamielisten hoitavat erityislastenkodit:

Malmin lastenkoti lopetti toimintansa 4.2.1973.

Päivölän lastenkoti, 16 hoitopaikkaa.

Sofianlehdon vastaanottokodin kahdeksalla osastolla, yhteensä 137 hoitopaikalla, hoidettiin vajaamielisiä. Lisäksi vajaamielisten hoitopaikkapulan vuoksi oli laitoksen vastaanottokotiosastoille sijoitettuna joitakin vajaamielisiä.

Vajaamielisten päivähuoltolat:

Mellunmäen päivähuoltolan tilat valmistuivat kertomusvuoden lopulla, mutta toiminta ei päässyt vielä alkamaan. Päivähuoltolassa on 45 hoitopaikkaa.

Päivähuoltola Tyynelä, 68 hoitopaikkaa.

Päivähuoltola Vantaala, 42 hoitopaikkaa.

Solakallion erityiskoulu, 80-paikkainen 7—18-vuotiaiden kehityskykyisten vajaamielisten erityiskoulu.

Vajaamielisten suojatyöpaikat:

Vaihetyökeskus, 135 hoitopaikkaa.

Vajaamielisten asuntolat

Koskelan nuorisokoti aloitti toimintansa 1.3.1973 12-paikkaisena vajaamielisten asuntolana.

Kotkankadun asuntolan tilat valmistuivat kertomusvuoden lopulla, mutta toiminta 12-paikkaisena asuntolana ei päässyt vielä käyntiin.

Laajasalon nuorisokoti, 15 hoitopaikkaa.

Taivallahden nuorisokodin asuntola, 6 hoitopaikkaa.

Laitosten hallinto ja terveydenhoito

Laitosten välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista valvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Lemmilän, Outamon, Tutkinta-aseman, Naulakallion, Mellunmäen osastojen, Jakomäen nuorisokodin ja Nuorten työkodin osalta nuorisohuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetus-

suunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Kaksi lastenlääkärää hoiti lastensuojeluvirastossa toimivan päivittäisen poliklinikka-vastaanoton sekä laitosten terveydenhuollon. Lisäksi käytettävänä oli konsultoiva gynekologi. Virastossa lastenlääkäreiden vastaanotolla oli 1 490 (1 418) ja gynekologin vastaanotolla 108 (135) eli yhteensä 1 598 (1 553) käyntiä.

Laitoksessa hoidettiin kertomusvuoden aikana 1 559 (1 258) akuuttia sairaustapausta.

Sairaanhoidon lähetettiin 89 (91). Poliklinikkakäyntejä oli 599 (733), pienoiströntgen-tarkastuksessa kävi 142 (122). Kuolemantapauksia oli 3 (3).

Sofianlehdon laboratoriossa suoritettiin 5 336 (3 612) tutkimusta. Sofianlehdon hammashoitolassa suoritettiin 2 437 hoitotoimenpidettä.

Laitoksissa sai lääkintävoimistelua 89 (77) lasta yhteensä 4 410 (5 672) hoitokertaa. Puheterapiaa sai 168 lasta ja lisäksi foniatriassa tutkimuksessa kävi 63 lasta.

Lastenvalvojan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1973

Tulot

Siirto v:sta 1972:	Aviottomien lasten puolesta mk	Avio- lasten puolesta mk	Yhteensä mk
Lastenvalvojan talletus-, postisiirtotilin ja kassan saldo . .	—	—	54 431
Valvottujen säästötilien saldo	228 690	360	229 050
Lapsille perityt elatusmaksut	1 564 739	1 299 934	2 864 673
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	377 135	21 140	398 275
Peritty elatusavun ennakkoa	201 116	566 134	767 250
Kuntien tilittämät ennakkorvaukset	7 705	19 344	27 049
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusavun ennakkojen maksamiseen	—	—	2 290 000
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	7 646	1 792	9 438
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	10 194	6 646	16 840
Korkotuloja	11 454	8	11 462
Lastenvalvojan talletustilin korko	—	—	364
» postisiirtotilin korko	—	—	1 324
		Kaikkiaan	6 670 156

M e n o t

Huoltajille suoritettut lasten elatusmaksut	1 564 052	1 301 292	2 865 344
Kaupungille suoritettut hoitomaksujen korvaukset	377 135	21 140	398 275
Maksettu elatusavun ennakkoa	622 728	2 421 761	3 044 489
Ennakkokorvaukset kunnille	6 894	12 846	19 740
Kaupungille suoritettut oikeuskulujen korvaukset	67	388	455
Oikeuskuluihin käytetty	18 772	8 050	26 822
Lastenvalvojan talletustilin korko	—	—	364
Lastenvalvojan postisiirtotilin korko	—	—	1 324
Siirto v:een 1973:			
Lastenvalvojan talletus-, postisiirtotilin ja kassan saldo ...	—	—	82 427
Valvottujen säästötilien saldo	231 916	—	231 916
		<u>Kaikkiaan</u>	<u>6 671 156</u>

20. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano oli v. 1973 sama kuin edellisenä vuonna.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämien peruseläkkeiden saajille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kunnallisen sopimusvaltuuskunnan 14.1.1971 ja kaupunginvaltuuston 7.4.1971 tekemien päätösten mukaisesti korotettiin kassan

peruseläkkeille maksettavat palkkaindeksilukuun perustuvat lisäeläkkeet 1.1.1973 lukien 247/247:lla eli n. 10,93% ja eläkesäännön vanhan sanamuodon mukaiset lisäeläkkeet 1.1.1973 lukien 1.6. ja 1.4.73 lukien 8—15,2%.

Korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen ovat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksiin seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke mk	Palkkojen yleistarkistukseen perustuva eläke 1.4. lukien (1,6% ja 8—15,2%)	Palkkaindeksi- lukuun perustuva eläke 1.4. lukien korotus 247/247 mk/kk n. 10,93%
I	4	205	200
II	5	255	263
III	6	300	325
IV	8	401	453
V	10	446	531

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 1 865 522 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen sekä päätti maksettavaksi kunnallisen eläkelain mukaista perhe-eläkettä saaneille eläketapahtuman jälkeen heidän rahasto-osuutensa. Kertomusvuodelta rahasto-osuuksina hyväksyttiin suoritettavaksi kaupungille 42 kuolleen jäsenen osalta 4 108

mk ja kunnallisen eläkelain mukaista perhe-eläkettä saaneille 7 kuolleen jäsenen osalta 597 mk eli yhteensä 4 705 mk.

Kassan anomuksen perusteella sosiaaliministeriö ilmoitti kirjeessään 5.5.1972 suostuneensa vakuutusteknillisen tutkimuksen lykkäämiseen korkeintaan 31.12.1976 saakka.

Kassan sääntöjen uuden 16 a §:n perusteella jäsenet eivät ole enää oikeutettuja siirtymään ylempään eläkeluokkaan, eikä kassa ole oikeutettu perimään jäsenmaksuja.

20. Leski- ja orpoeläkekassa

Kertomusvuonna kassan jäsenistä kuoli 84, joista 18 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä oli

vuoden lopussa 2 682. Näistä oli naisia 105 ja miehiä 2 577.

Kertomusvuonna myönnetty eläkkeet:

Eläkeluokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yhteensä mk
I	3	12	—	—	12
II	6	30	—	—	30
III	4	24	—	—	24
IV	1	8	—	—	8
V	5	50	—	—	50
Yhteensä	19	124	—	—	124

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden:

Eläkeluokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yhteensä mk
I	132	528	6	11	539
II	108	540	8	17	557
III	68	408	1	2	410
IV	91	728	8	26	754
V	68	680	3	15	695
Yhteensä	467	2 884	26	71	2 955

Kassan tulot olivat 211 657 mk ja menot 75 394 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli 136 263 mk.

21. Liikennelaitos

Yleistä

Kertomusvuoden aikana suoritettiin yleisöpalvelun ja julkisen liikenteen sujuvuuden kannalta tärkeitä toimenpiteitä ja parannuksia.

1.4. astui voimaan yhtenäistariffi, jossa koko kaupungin alue muodostaa yhden vyöhykkeen ja erilaisia lippuja on vain yhdeksän. Kuljettajarahastusvaunuissa myydään aikuisten ja lasten kertalippuja sekä aikuisten 10 matkan sarjalippuja. Rahastajat myyvät lisäksi myös matkailijalippuja. Yksinkertainen tariffi nopeuttaa rahastusta ja lyhentää pysäkkiaikoja sekä matka-aikaa. Myös itsepalvelulaitteiden lisääntyminen nopeutti matkantekoa.

Tariffirakenteessa tapahtui pari muutakin muutosta. Kansaneläkeläisten alennuslippujärjestelmä astui voimaan 1.8. ja invalidilippujen uudet myöntämisperusteet otettiin käyttöön 1.10.

Julkisen liikenteen nopeutumiseen vaikuttivat voimakkaasti omat kaistat, joiden määrä lisääntyi. Raitiovaunulinjoista kulki n. 55% omilla kaistoilla. Myös autoliikenteessä omien kaistojen määrä kasvaa jatkuvasti.

Matkustajapalvelua paransivat osaltaan uudet sadekatokset, joita pystytettiin 90 kpl rakentajan kanssa tehdyn mainossopimuksen ansiosta eri puolille kaupunkia.

Vuoden loppuun mennessä varustettiin suurin osa yhteistariffiin kuuluvien yksityisten linjojen pysäkeistä liikennelaitoksen pysäkkien kanssa samanlaisin opastein, joihin

on merkitty kaikki ko. pysäkkiä käyttävät linjat ja niiden päätealueet.

Vuoden alkupuolella käytiin liikennelaitoksen asioista vilkas poliittinen keskustelu, joka päättyi 20.6. kaupunginvaltuustossa siten, että

- yksityisliikennöitsijöiden sopimus kilometrikorvauksen osalta uusittiin kustannusten nousua vastaavaksi vuoden alusta lukien
- ensimmäisen kerran myönnettiin lupa hankkia linja-autoja kahdeksi vuodeksi (vuosille 1974 ja 1975)
- kaupunki osti Helsinki—Maaseutu-Liikenne Oy:n ja Suomen Turistiauto Oy:n osake-enemmistön.

Liikennelaitoksen lautakunnan jäsenistä nimettiin ostettujen yhtiöiden johtokunnat. Liikennelaitoksen toimitusjohtaja nimitettiin myös näiden yhtiöiden toimitusjohtajaksi.

Liikennelaitoksen toimintaa selkeytti lisäksi pitkällä tähtäyksellä kaupunginhallituksen päätös, jonka mukaan metro-osuuden Kamppi—Puotinharju tuleva liikenteen käyttö ja hoito määrättiin liikennelaitoksen tehtäväksi.

Kaupungin kireä rahatilanne tuntui liikennelaitoksen toiminnassa. Helsingin kaupungin taloussuunnitelman vv. 1974—1983 ohjelma liikennelaitoksen toiminnan rahoittamisessa kaupungin verovaroista oli, että verovaroista saadun rahoitusosuuden määrä veroäyriä kohti saisi olla korkeintaan yksi veroäyripeni. Tämä ohje kumottiin kuitenkin kaupunginvaltuustossa vuoden lopulla,

21. Liikennelaitos

koska katsottiin sen voivan liiaksi rajoittaa julkisen liikenteen kehittymistä. Sen sijaan verovaroista saatavan rahoitusosuuden määrää olisi pyrittävä pitämään kurissa siten, että vuosittain tehtäisiin kustannusten nousua vastaavat tariffin korotukset. Vuoden lopulla kaupunginhallitus asetti komitean kiireellisesti laatimaan suunnitelman liikennelaitoksen ja kaupungin omistukseen siirtyneiden yhtiöiden harjoittaman liikenteen rationalisoimiseksi.

Erityisesti linja-autoliikenteessä kuljettajapula vaikeutti liikenteenhoitoa aiheuttaen mm. vuorojen poisjäämisiä liikenteestä varsinkin vuoden loppupuolella. Haittoja voitiin vähentää käyttämällä pahimmissa ruuhkapaikoissa liikenteenohjauskeskuksen käytössä olevia ylimääräisiä autoja. Myös uusi ajokorttiasetus ja ministeriön uudet määräykset kuljettajien kouluttamisesta parantavat kuitenkin tilannetta.

Monien vuosien tauon jälkeen liikennelaitos sai kertomusvuonna uutta raitiovaunukalustoa. Ensimmäinen nivelraitiovaunu luovutettiin liikennelaitokselle elokuussa, jonka jälkeen alkoi välittömästi henkilöstön koulutus. Liikenteeseen ensimmäiset kaksi nivelvaunua asetettiin 18.12.

Kertomusvuoden loppuun mennessä liikennelaitos sai kaikkiaan sietsemän uutta kotimaista nivelvaunua.

Linja-autojen standardisointi edistyi sekä kotimaisella että myös koko pohjoismaisella tasolla. Tukholman liikennelaitos järjesti joulukuussa pohjoismaisen linja-autojen standardisointia koskevan seminaarin.

Koulutussuunnittelussa siirryttiin kokonaissuunnitteluun, jolloin yksittäiset kurssit ym. tilaisuudet ovat osia kokonaiskoulutusohjelmasta ja tähtäävät yhä parempaan matkustajapalveluun.

Liikennelaitoksen toimintaan liittyi yhä enemmän seudullista panosta. Pääkaupunkiseudun yhteistoimikunnan (YTT) yhteyteen perustettiin julkisen liikenteen työryhmä. Siinä ja sen sihteeristössä on lautakunnan ja

laitoksen asiantuntijoita mukana. YTT muuttui vuosien 1973/1974 vaihteessa lakisääteiseksi Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnaksi (YTV). Siten myös julkisen liikenteen seudullisen yhteistoiminnan suunnittelu pääsi alkuun.

Vaikkakaan kertomusvuoden toiminta ei täysin vastannut asiakaspalvelulle asetettuja vaatimuksia, voidaan asia- ja numerotietojen valossa osoittaa liikennelaitoksen toiminnan olleen kaluston, palvelun ja kustannusten suhteen muiden suurkaupunkien liikenteen tasolla.

Kehittämistoiminta

Kun kehittämistehtävät olivat luonteeltaan lähes poikkeuksetta eri toimintayksiköiden ja hallintoelinten yhteistoimintatehtäviä, niiden tulokset esitetään toimintakertomuksen ao. kohdissa. Täten seuraavassa käsitellään vain eräitä toimintaa koskevia näkökohtia.

Toiminnassa kiinnitettiin huomio laitoksen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen täsmentämiseen siten, että laitos voi täyttää tehtävänsä kaupungin liikenne- ja rahoituspolitiikan kokonaisuudessaan muuttuvien vaatimusten mukaisesti. Tätä varten liikennelaitoksen lautakunta teki 11.12. kaupunginhallitukselle esityksen laitoksen johtosäännön muuttamisesta osastotasoista organisaatiota koskevalta osin.

Eräänä osana kehittämistoimintaa oli Helsingin joukkoliikenteen hoitoon järjestelyyn liittyvien asiantuntija tehtävien suorittaminen.

Laitoksen yleisperiaatteen mukaisesti jokaisen organisaatioportaan vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia oman vastualueensa kehittämisestä käyttäen hyväkseen esikuntaelinten palveluksia. Usean eri toimintayksikön asiantuntijapanosta vaatineet tehtävät suoritettiin projekti- ja työryhmien hyväksikäytön sijasta lisääntyvässä määrin virka-

organisaation työnä, jota ohjattiin ennalta suunnitellun ja hyväksytyin työohjelman avulla. Tälle ovat ominaista täsmälliset tavoitte- ja tehtävämäärittelyt, päätöksenteon ennaltaohjelmointi sekä ajoitetut toimintaverkot, joiden laskemisessa käytettiin apuna ATK :ta. Näin menetellen virkaorganisaatio pysyy toimintakykyisenä ja sen asiantuntemus paranee samalla kun kyseisten kerta- ja toistuvien tehtävien tulokset ovat entistä käyttökelpoisempia.

Taloussuunnittelutoiminta

Huomattavimpia taloussuunnittelutoiminnan pysyväiskohteita olivat laitoksen talousarvio, suoritebudjetointi, tariffijärjestelmä, ATK-toiminnan kehittäminen sekä koko kaupunkia koskevan julkisen liikenteen rahoitusohjelman laadinnan johtaminen.

Talousarvion laadintamenetelmän kehittämistä jatkettiin edelleen koko kertomusvuoden ajan keskittyen lähinnä laitospöytäisten suoritteiden järjestelmän luomiseen.

Laitoksen *talousarvion laadintamenetelmää* ja siihen liittyvästä laitoksen suoritebudjetoinnista pidettiin laitoksen asiantuntijoiden toimesta tiedotustilaisuus kaupunginreviisoreille ja henkilökunnalle, rahoitusjohtajalle sekä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston johdolle ja henkilökunnalle.

Laitoksen *tariffijärjestelmän kehittämistyön* tuloksena kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden lopulla laitoksen uuden tariffiesityksen, jonka mukaan laitoksen lipputulot jonkin verran kasvavat.

Taloussuunnittelualueen edustajat osallistui kertomusvuoden aikana useiden joukkoliikenteen kehittämiseen tähtäävien toimikuntien työhön. Sellaisia olivat mm. Helsingin kaupungin joukkoliikenteen hoidon pitkän tähtäyksen rahoitussuunnitelmaa vv. 1974—85 laatinut toimikunta ja Valtionrautateiden yhteisliikenteen suunnittelutyö sekä Helsingin seudun joukkoliikenteen ke-

hittämiseen tähtäävä yhteistyö Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunnan (YTT) kanssa.

Teknillinen suunnittelutoiminta

Teknisen suunnittelutoiminnan tärkein kohde oli edelleen nivelraitiovaunujen hankinta. Valmistuksen valvonta tehtailla, koeajot, koulutustoiminta, käyttökokemusten analysointi ja yksityiskohtien kehittämissuunnittelu varasivat huomattavan osan suunnitteluvoimasta. Periaatteessa voitiin todeta uusien vaunujen hyvin täyttävän niille asetetut suuret odotukset.

Vuoden 1972 puolella saatujen johdinauto-tarjousten selvittely johti kolmen neuvostoliittolaisen johdinauton kokeiluun. Näiden tarjoushinta oli halvin, mutta niitä koskevia käyttökokemuksia ei ollut saatavissa. Kolme vuokrattua johdinautoa kokeiltiin kuuden kuukauden ajan linjalla 14. Kokeilun ja nivelraitiovaunujen sähkölaitteista saatujen kokemusten perusteella laadittiin lopulliset johdinautojen hankintavaatimukset. Uudet tarjoukset pyydettiin koti- ja ulkomaisilta valmistajilta.

Koska uusia dieselinja-autoja vastaanotettiin kertomusvuonna tavallista enemmän, muodosti näiden alustojen ja korien tarpeellisten parannusten suunnittelu sekä valmistuksen valvonta ja vastaanotto huomattavan työkentän.

Linja-autokaluston yhdenmukaistamiseksi ja korivalmistuksen rationalisoimiseksi aloitettiin suomalaisen kaupunkilinja-auton teknillisten vaatimusten laatiminen. Tavoitteena oli aikaansaada kunnallisille liikennelaitoksille ja yksityisille liikennöitsijöille korityyppi, jonka rakenne soveltuisi periaatteessa kaikkiin yleisesti käytettäviin kaupunkilinja-auton alustatyyppeihin.

Laitoksen kiinteistöjen LVI-laitteiden uudishankintojen sekä korjaus- ja muutostöiden suunnitelmat laadittiin sekä valvottiin asennustyöt. Huomattavin työkohde oli Var-

tiokylän varikolle rakennettavan linjaautohallin LVI-suunnittelu.

Koko raitiotieverkkoon sekä raitiovaunukalustoon suunniteltiin ja otettiin käyttöön uudentyyppiset sähkövaihteiden ohjauslaitteet. Tähän saakka käytössä olleiden vaihteenkääntösähkölaitteiden ohjaus on tapahtunut vaunun päävirralla. Vilkasliikenteisten risteysten, liikennevalojen ja muun liikenteen rytmin mukana ajettaessa on vaihteen kääntäminen em. periaatetta käyttäen tuottanut vaikeuksia. Uudessa vaihteenkääntöjärjestelmässä vaihteen kääntämiseen käytetään erillisen ohjauskytkimen kautta otettavaa ohjausvirtaa.

Liikennelaitoksen käyttöön soveltuvien kertalipunmyyntiautomaattien laitetestejä suoritettiin heikkovirtakorjaamolla. Selvitysten perusteella voitiin todeta, että liikennelaitokselle hankittavat kertalipunmyyntiautomaatit on sijoitettava vaunun sisälle. Poikkeuksen voivat olla suurehkot terminaalit. Kertalipunmyyntilaitteiden hankintaa varten laadittiin lopulliset rakennevaatimukset ja pyydettiin tarjoukset.

Liikennelaitoksella tiedostettiin korjaus- ja huoltotoiminnan sekä liikenteenhoidon integroitu kehittämis- ja rationalisointitarve. Automaation käyttömahdollisuuksista käynnistettiin laajamittainen tutkimus.

Liikennesuunnittelu

Pitkän aikavälin suunnittelussa oli kertomusvuonna etualalla kaksi pääkohdetta: kantakaupungin osayleiskaavan tilanvaraus-suunnitelmiin liittyvä kantakaupungin tulevan joukkoliikenteen selvittäminen sekä Martinlaakson radan ja itämetron rakentamiseen sekä pääradan lähiliikenteen tehostamiseen niveltävä linja-autoilla tapahtuvan liityntäliikenteen suunnittelu.

Kantakaupungin osalta valmistui keväällä liikennelaitoksen toimesta suunnitelma Kantakaupungin joukkoliikenteen hoidosta rai-

tiovaunuilla ja linja-autoilla 1970- ja 1980-luvuilla. Suunnitelmassa esitetyt joukkoliikenteen kaista-, katu- ja terminaalivaraukset on otettu huomioon Kantakaupungin osayleiskaavan tilanvaraus-suunnitelmissa. Suunnitelma on lähtökohtana laadittaessa Helsingin kaupungin taloussuunnitelmaa vuosiksi 1976—1985.

Tulevan liityntäliikenteen selvittämiseksi perustettiin v. 1972 lopussa liikennelaitoksen toimesta erityinen *liityntäliikenneprojekti*. Siinä ovat edustettuina valtionrautatiet ja kaupungin ao. hallintokunnat mm. kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto ja metrotoimisto. Suunnittelun kohteiksi valittiin erityisesti voimakkaasti uudistuvat Martinlaakson rataan liittyvä Haaga—Vantaan alue sekä pääradan varrella Malmi—Tapanila—Puis-tola—Pukinmäki (MaTaPuPu)-alue. Laaditut tavoitetilanteen linjavaihtoehdot olivat eri osapuolten käsiteltävänä ja päätös valittavasta vaihtoehdosta syntynee v. 1974 alussa.

Metron liityntäliikenteen, asemien ja terminaalien suunnittelu itäisillä esikaupunki-alueilla tapahtui metrotoimiston valvonnessa. Liikennelaitoksen edustajat olivat mukana projekteissa, joissa heitä kuultiin asiantuntijoina.

Nykyhetken järjestelyihin kohdistuva suunnittelu ennakoii tulevia muutoksia liityntäliikennealueille. Tällaisia olivat mm. toteutuneet linjojen 38, 41, 46 muutokset Haaga—Vantaalla, Mellunmäki—Vesala—Kontulan ja Vuosaaren linjastojärjestelyt sekä linjoja 74 ja 75 koskevat ehdotukset MaTaPuPu-alueella.

Alueilla, joilla tulevaisuudessa ei ole odotettavissa suuria muutoksia, pyrittiin suunnittelemaan linjasto nykyistä paremmaksi. Tällaisista parannustoimenpiteistä mainittakoon mm. linjan 34A perustaminen Lehtisaareen.

Rautatientorin vaikean ruuhkatilanteen keventämissuunnitelmat johtivat kertomusvuonna osittain tulokseen. Vuoden loppuun mennessä oli Kasarmitorille siirretty ruuhka-

linjat 64S, 66S, 71S, 77S, 80S ja 86S, joilla on yhteensä 36 lähtöä huipputuntina. Lisäksi pantiin vireille suunnitelmat Rautatien torin keventämiseksi edelleen siirtämällä n. 100 huipputuntilähtöä ja myös arkipäiväliikennettä Kasarmitorille.

Yhteistyö Helsingin kaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) kanssa jatkui YTT:n joukkoliikennetyöryhmän ja sen alaisen sihteeristön puitteissa. Liikennelaitoksen edustajat olivat myös keväällä mukana YTT:n neuvottelupäivillä Varsovassa, jossa puitiin kaupunkiseudun joukkoliikennenyhteistyön ongelmia.

Liikenne

Yhteistariffiliikenteen auto- ja raitiolinjat kuljettivat matkustajalaskennan mukaan yht. 198,4 milj. matkustajaa. Aikaisemmin käytössä olleiden lipunmyyntiin perustuvien lukujen mukaan tehtiin kertomusvuonna 157,5 milj. matkaa (v. 1972 vastaavasti 160,6 milj.). Vuoden aikana kertyi ajokilometrejä kaikkiaan 52,6 milj. Lisäys edelliseen vuoteen oli 0,135 milj. km. Matkustajia oli ajettua kilometriä kohti keskim. 3,77.

Autoliikenne. Autoliikenteen matkustajamäärä oli liikennelaitoksen linjoilla 93,7 milj. ja yksityisten liikenteenharjoittajien linjoilla 40,4 milj., eli yhteensä 134,1 milj. matkaa. Ajokilometrejä kertyi yhteensä 44,8 milj. km, josta liikennelaitoksen osuus oli 25,9 milj. km. Yksityisten liikenteenharjoittajien osuus oli 18,9 milj. Kokonaiskilometri määrän kasvu edellisestä vuodesta oli 0,367 milj. km.

Liikennelaitoksen autolinjoilla oli vuoden alussa arkipäivien tungosaikaliikenteessä n. 470 aikataulun mukaista vuoroa ja kesällä keskimäärin 370 vuoroa. Syysliikenteessä vuoromäärä supistui liikennehenkilökuntapulan vuoksi n. 460 vuoroon.

Yksityisten liikenteenharjoittajien osalta

ajokilometrejä lisättiin kasvavien itäisten ja koillisten esikaupunkialueiden linjoille.

Linjoilla tapahtuneet muutokset. Kertomusvuonna tehtiin mm. seuraavat muutokset:

- kuljettajarahastus aloitettiin linjoilla 16 ja 16A (1.1.)
- linjojen 64A ja 66A pääte pysäkki muutettiin Rautatien torilta Kasarmitorille, jolloin uusiksi linjatunnuksiksi tulivat 64S ja 66S (2.1.)
- linjaa 34 (Siltasaari—Lehtisaari), jota Suomen Turistiauto Oy hoiti aikaisemmin HKL:n lukuun alettiin liikennöidä HKL:n omalla kalustolla ja henkilökunnalla
- linja 90, Senaatintori—Puotinharju, lopetettiin (29.1.)
- linjojen 20, 20A ja 20N reitti muutettiin Bulevardilla suoritetun liikennekokeilun vuoksi (31.1.)
- linjan 77V (Oy Liikenne Ab) liikennöinti aloitettiin reitillä Rautatien tori—Malmin hautausmaa—Heikinlaakso (4.3.)
- Oy Liikenne Ab:n (LOY) linjan 96 pääte pysäkki Vuosaarella siirrettiin Porslahdentien ja Niinisaarentien risteysalueelle. Uusi reitti kulkee Porslahdentie—Vuosaarentie—Vuotie jne. keskustaan
- linjan 96S (LOY) pääte pysäkki Vuosaarella siirrettiin Kallvikintien ja Mustalahdentien risteysalueelle. Reitti kulkee Kallvikintie—Vuotie jne. keskustaan
- linjaa 504 alettiin liikennöidä koulupäivinä reittiä Eira—Sörnäinen—Vuosaari. Linjalla on aamulla ja iltapäivällä Eirasta kaksi lähtöä. Vuosaaresta on aamulla yksi lähtö (3 autoa) ja iltapäivällä kaksi lähtöä. Linjaa liikennöi HKL:n lukuun Oy Liikenne Ab (5.3.)
- linjan 80A pääte pysäkki siirrettiin Rautatien torilta Kasarmitorille ja Herttoniemessä Eränkävijäntorilta Siilitielle. Linjan uusi tunnus on 80S (12.3.)
- linjan 86 pääte pysäkki siirrettiin ruuhkaajaksi Rautatien torilta Kasarmitorille, jolloin tunnus on 86S

21. Liikennelaitos

- ruuhkalinjat 86A ja 86X muutettiin linjoiksi 84 ja 84X. Uusi reitti Laajasalossa kummassakin suunnassa on Koirasaa-
rentie—Reiherintie—Gunillantie
- Oy Liikenne Ab alkoi liikennöidä uusia ruuhka-ajan linjoja 97A (Hakaniemi—
Vartiokylä—Mellunmäki) ja 97S, (Se-
naatintori—Kontula—Mellunmäki) sekä
linjan 94 (Rautatientori—Kontula—Mel-
lunmäki) vuorovälejä pidennettiin ruuh-
ka-aikoina ja lyhennettiin muina aikoina
(15.4.)
- Helsinki—Maaseutu-Liikenne Oy:n
(HML) linjan 71S (Rautatientori—Pihla-
jisto) tunnus muutettiin 71A:ksi ja lii-
kennettä lisättiin (30.4.)
- HML:n linjan 77 (Rautatientori—Suu-
tarila), uusi numerotunnus on 76 (1.5.)
- LOY:n vanha Jakomäen linja 76 korvat-
tiin linjalla 77 (Rautatientori—Jakomäki),
jota liikennöidään kaikkina päivinä ruuh-
ka-aikoja lukuunottamatta sekä reittiä
pidennettiin Kalteentielle
- LOY:n ruuhka-ajan linjaa 77A alettiin
liikennöidä reitillä Rautatientori—Jako-
mäentie (reitti on sama kuin entisen lin-
jan 76)
- LOY:n ruuhka-ajan linjaa 77S alettiin
liikennöidä reitillä Kasarmitori—Jako-
mäki, Kalteentie
- LOY:n poikittaislinjaa 78 (Vuosaari—
Toukola) jatkettiin Alppilaan. Linjaa lii-
kennöidään työpäivisin ruuhka-aikoina
- linjan 34 (Siltasaari—Lehtisaari) lauan-
tailiikenne lopetettiin sekä linjaa 34A
(Munkkiniemi—Lehtisaari) alettiin lii-
kennöidä arki-iltaisain sekä lauantaisin ja
pyhäisin (3.6.)
- HML:n uudella ruuhkalinjalla 71S alet-
tiin liikennöidä reittiä Kasarmitori—Pih-
lajamäki (11.6.)
- linjan 38 pääte pysäkki siirrettiin Kante-
lettarentielle
- linjaa 55 liikennöitiin Hietaniemeen myös
arkisin klo 9—15 ja 17—19 lauantai- ja
pyhäpäiväliikennöinnin lisäksi (16.7.—
31.8.)
- kuljettajarahastus aloitettiin linjoilla 64
ja 64S (3.9.)
- linjaa 41 (Suomen Turistiauto Oy) alet-
tiin liikennöidä arkisin ja lauantaisin rei-
tillä Hankkijan aukio—Pohjois-Haaga—
Kantelettarentie (24.9.)
- linjan 46 reitti muutettiin kulkemaan
Nurmijärventieltä Pohjois-Haagan ja
Kannelmäen kautta Etelä-Kaarelaan.
- Seuraavilla Oy Liikenne Ab:n liikennöi-
millä linjoilla alettiin liikennöidä (1.10.):
- linjalla 94A reittiä Rautatientori—Kon-
tula, Kotikonnuntie koko päivän kaik-
kina viikonpäivinä
- linjalla 94N reittiä Puotinharju—Kon-
tula, Naapurintie arkisin koko päivän ruuh-
ka-aikoja lukuunottamatta, lauantaisin
ja pyhäisin koko päivän
- linjaa 97V reittiä Rautatientori—Kon-
tula—Vesala ruuhka-aikoina
- LOY:n linja 94V (Rautatientori—Kon-
tula, Naapurintie) muutettiin ruuhka-
ajan linjaksi, iltapäivällä lisäksi koulu-
laisvuoroja
- LOY:n linjan 98 numerotunnus muutet-
tiin 97:ksi ja linjalla liikennöidään reittiä
Rautatientori—Vartiokylä—Vesala sekä
pääte pysäkki Vesalassa siirrettiin Tuukk-
kalantielle
- vanha linja 97 (Rautatientori—Mellun-
kylä—Vesala) lopetettiin
- uudet numerotunnukset otettiin käyttöön
seuraavilla LOY:n linjoilla:
- 96V, Rautatientori—Vuosaari, Kallvikin-
tie (ent. tunnus 96S)
- 98, Rautatientori—Mellunkylä—Vuo-
saari—Kallvik (ent. tunnus 96V)
- linjan 18 pääte pysäkki siirrettiin Marian-
kadulta Liisanpuistikoon (1.12.)

Raitioliikenne. Raitiolinjojen matkojen kokonaismäärä oli kertomusvuonna matkusta-
jalaskennasta saatujen tulosten mukaan 64,3
milj. Ajokilometrejä kertyi kaikkiaan 7,8
milj. km, eli n. 232 000 km eli n. 2,9% vä-

hemmän kuin edellisenä vuonna. Ajokilometrimäärän supistuminen johtui osittain ajamatta jääneen ajokilometrimäärän kasvusta (v. 1972 jäi aikataulujen mukaisesta lii- liikenteestä ajamatta 180 764 km ja v. 1973 vastaavasti 237 474 km), osittain kertomus- vuoden aikana suoritetuista liikennöintimuu- toksista.

Raitiovaunuja oli liikenteessä ruuhka-ai- koina seuraavasti:

- vuoden alussa 116 moottori- ja 69 perä- vaunua
- kesällä 95 moottori- ja 46 perävaunua
- vuoden lopussa 116 moottori- ja 65 perä- vaunua.

Joulukuussa otettiin ensimmäiset neljä ni- velraitiovauna liikenteeseen linjalle 10.

Vuoden aikana suoritettiin raitioliiken- teessä yksi linjamuutos: linjan 4 yöliikenne siirrettiin 3.9. alkaen reitille Katajanokka— Munkkiniemi. Samalla muutettiin linjatun- nus yöllä 4N:ksi.

Vesiliikenne. Moottorilautta »Korkea- saari—Högholmen» suoritti 5.5.—30.9. vä- lisenä aikana kaikkiaan 2 721 vuoroa *Kor- keasaareen*. Lisäksi yksityinen liikennöitsijä liikennöi samalla reitillä 485 vuoroa aluksil- laan Standard 2 ja Katarina.

Matkojen kokonaismäärä oli 889 966, jois- ta aikuisten lipuilla 655 401 ja lastenlipuilla 234 565. Meno ja paluu laskettiin kahdeksi eri matkaksi, joten luvut ovat v. 1972 ver- rattuna yli kaksinkertaiset. Tosiasiallinen lisäys edelliseen vuoteen oli 1,4%. Lisäksi ajoi Korkeasaaren lautta Suomenlinnaan 68 vuoroa 8.1.—21.1. ja samoin 68 vuoroa 25.4.—28.4. sekä 415 vuoroa 3.10.—27.10.

Suomenlinnan liikenne. Suomenlinnan Li- ikenne Oy:n toimesta hoidetussa ja koko vuo- den ajan yhteistariffiin kuuluneessa Suomen- linnan liikenteessä ajanut moottorilautta »Suomenlinna-Sveaborg» suoritti kaikkiaan 6 552 vuoroa.

Matkojen määrä oli vaihtomatkoja sekä näyttölipuilla suoritettuja matkoja lukuun- ottamatta 572 800.

Muu vesiliikenne. Vesibussiliikenne Etelä- satamasta Santahaminaan aloitettiin 4.6. Ar- kipäivisin ajettiin kaksi edestakaista vuoroa ja liikennöintiä jatkettiin 31.8. saakka. Li- ikenteen hoiti yksityinen liikennöitsijä liiken- nelaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen pe- rusteella. Linja kuului yhteistariffiin ja sillä myytiin liikennelaitoksen kerta- ja sarjalip- puja. Matkojen kokonaismäärä oli 4 563 (vaihtomatkoja lukuunottamatta).

Muu toiminta. Julkisen vesiliikenteen käyt- töön soveltuvat kaupungin laiturit siirtyivät kaupunginhallituksen vuoden alussa teke- män päätöksen mukaisesti liikennelaitoksen hallintaan. Laitureissa suoritettiin vuoden ai- kana useita käyttöturvallisuuden vaatimia korjauksia.

Vesiliikennetoimisto osallistui Kauppa- torin ja Hakaniemen vesiliikenneterminaalien suunnitteluun.

Liikennekalusto

Linja-autojen määrä väheni kertomusvuon- na kahdella. Vaikean kuljettajapulan vuoksi autojen tarve oli laskettua pienempi ja näin voitiin aikaisempina vuosina kalustopulan vuoksi jälkeenjäänyttä romutusohjelmaa kor- jata. Kaikkiaan poistettiin vuoden aikana 72 diesellinja-autoa, joiden tilalle saatiin 70 uutta.

Raitiovaunukaluston osalta kertomusvuosi oli merkkipuosi, kun käyttöön otettiin seitse- män ensimmäistä kotimaista uudenaikaisella tyristoriajosäädöllä varustettua nivelraitio- vaunua. Edelliset raitiovaunujen uudishan- kinnat tehtiin jo 14 vuotta aikaisemmin. Ni- velraitiovaunujen toimitukset mahdollistivat myös yli-ikäisen 2-akselisen vaunukaluston, eli seitsemän moottorivaunun ja yhdeksän perävaunun poistot.

Vanhoja johdinautoja poistettiin yksi, jo- ten lukumäärä vuoden lopussa oli 11. Niiden lisäksi oli kertomusvuonna kuuden kuukau-

21. Liikennelaitos

den ajan koekäytössä kolme vuokrattua neuvostoliittolaista johdinautoa, jotka palautet-

tiin sopimuskauden päätyttyä ennen vuoden loppua.

Liikennekalusto käsitti vuoden päättyessä

	v u o n n a				
	1969	1970	1971	1972	1973
— diesellinja-autoja	588	593	592	644	642
— johdinautoja	21	20	19	12	11
— raitiovaunuja					
— moottorivaunuja, 6-aks.	—	—	—	—	7
— moottorivaunuja, 4-aks.	111	111	111	111	111
— moottorivaunuja, 2-aks.	69	60	56	56	49
— perävaunuja, 4-aks.	30	30	30	30	30
— perävaunuja, 2-aks.	58	55	53	53	44
— alukset:					
— moottorilautta »Korkeasaari—Högholmen»	1	1	1	1	1

Energian kulutus

Sähköenergia. Liikennelaitoksen sähköenergian kulutus selviää alla olevasta taulukosta (milj. kWh):

vuosi	raitio- liikenne	varikot	vaihdelämm.	muu kulutus	yht.
1969	23,7	5,7	1,0	0,2	30,6
1970	23,9	5,9	0,9	0,5	31,2
1971	22,6	6,1	0,8	0,55	30,05
1972	21,2	6,1	0,7	0,72	28,72
1973	21,5	6,1	0,7	0,77	29,07

Dieselöljyn kulutus liikennelaitoksella oli seuraava (milj. litraa):

1969	10,112	1972	11,731
1970	9,939	1973	11,152
1971	10,672		

Liikennekaluston kunnossapito

Linja-autojen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui Koskelan, Ruskeasuon ja Vartiokylän varikoilla sekä Ruskeasuon korjaamossa. Koskelan varikko suljettiin hiljaisen kesäliikennekauden ajaksi lomajärjestelyjen helpottamiseksi. Hallinnon rationalisoimiseksi tehtiin syksyllä organisaatiomuutos yhdistämällä Koskelan ja Vartiokylän varikot varikkoryhmäksi yhteisen johdon alaisuuteen.

Linja-autojen huollot tapahtuivat diagnostikastuksin ja todetut viat korjaamalla. Yötyön keventämiseksi otettiin Koskelan varikolla kokeilumielessä käyttöön ns. vuoro-

parijärjestelmä. Autot ovat pareittain vuoroin kokopäiväliikenteessä ja ruuhkaliikenteessä, jolloin huollot sekä korjaukset voidaan suorittaa päivisin aamu- ja iltaliikenteen välillä.

Runsaasti ylimääräistä työtä aiheuttivat takuunalaiset autot, joita vuoden aikana oli keskim. 90—95. Suuri osa takuukorjauksista suoritettiin laskutyönä omalla korjaamolla ja varikoilla.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin uusein autojen vertaileva tyyppikokeilu, jossa oli mukana 13 autoa. Näin saatiin tietoja eri autotyyppien taloudellisuudesta sekä uusista huoltomenetelmistä.

Liikennekelpoisen ja koko kalustomäärän päivittäinen käyttösuhde oli vuoden aikana keskimäärin 80,4%.

Raitiovaunujen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui Koskelan, Töölön ja Vallilan varikoilla sekä Töölön ja Vallilan raitiovaunukorjaamoissa. Vuoden aikana saatiin lähes valmiiksi Vallilan varikolla yhden raitiovaunuhallin muutos korjaamotilaksi.

Toiminnassa oli keskeisenä uusien nivelraitiovaunujen toimitusten alkaminen. Vaunujen tarkastukset, koeajot, koulutus ja huoltojärjestelyt sitoivat runsaasti henkilökuntaa. Siitä huolimatta voitiin vuoden aikana toteuttaa 1950-luvulla hankittujen 4-akselisten raitiovaunujen perusparannusohjelmaa.

Johdinautojen huollot ja korjaukset suoritettiin Töölön johdinautohuollossa. Neuvostoliittolaiset johdinautot aiheuttivat runsaasti lisätyötä, koska ne eivät sellaisinaan soveltuneet liikenneolosuhteisiimme. Uusien johdinautojen hankinnan viivästyessä jouduttiin peruskorjaamaan yksi vanha johdinauto.

Radat ja väylät

Kertomusvuosi oli ratasuunnittelun ja ratatöiden osalta vilkasta. Vuoden aikana valmistui raitiovaunuliikenteen tehostamisen

yleissuunnitelman jatko-osa, joka käsitti raitiovaunuverkoston laajentamisen, joukkoliikenteen väylien ja rakenteiden suunnitteluohjeet sekä diplomityön linja-autojen ja raitiovaunujen aiheuttamasta melusta. Ratasuunnittelukohteina olivat liikennejärjestelyjen ja raitioliikenteen tehostamissuunnitelmien lisäksi Sörnäisten ja Hakaniemen metroasemien rakentamisen aiheuttamat ratamuutossuunnittelut.

Raitiovaunut saivat oman kaistansa Hämeentiellä Mäkelänkadun ja Sturenkadun välillä sekä Mannerheimintiellä Kuusitien ja Tilkan välillä. Päätöksiä oman raitiovaunukaistan varaamisesta tehtiin Läntisellä Brahenkadulla, Etelärannassa ja Runeberginkadulla välillä Töölöntori Mannerheimintie. Viipurinkadulta päätettiin kieltää yksilölliseltä liikenteeltä läpiajo. Toteutettujen ja päätettyjen omien kaistojen osuus oli yli 55% koko rataverkoston pituudesta.

Huomattavin liikennejärjestely suoritettiin Mannerheimintien ja Helsinginkadun kulmauksessa. Se aiheutti ratamuutokset Helsinginkadulla Mäntymäelle, Runeberginkadulla Ruusulankadulle ja Mannerheimintiellä Messuhallin eteläpäähän saakka. Muista huomattavista ratatöistä mainittakoon Tukholmankadun ja Porthaninkadun kiskotustyöt.

Liikennejärjestelyjen lisäksi suoritettiin normaalit ratojen ja ajojohtojen kunnossapitotyöt.

Linja-autot saivat omat kaistansa ruuhka-aikana Hämeentiellä välillä Hakaniemi—Sturenkatu ja Mannerheimintiellä välillä Pohjoinen Rautatiekatu—Haaga.

Vuoden aikana varustettiin suurin osa yhteistoimintasopimuksen piiriin kuuluvien yksityisten linjojen pysäkeistä liikennelaitoksen pysäkkien kanssa yhdenmukaisin opastein. Uusia sadekatoksia pystytettiin pysäkeille n. 90 kpl.

21. Liikennelaitos

Rakennustoiminta ja -suunnitelmat

Rakennustoiminta oli kertomusvuonna vilkasta. Huomattavimmat rakentamiskohteet olivat:

- ratatoimiston tilojen ja »Euran hallin» muutostyöt Vallilassa
- Eino Leinon kadun toimistotilojen muutostyöt ja vuoden lopulla tiloihin muutivat liikennelaitoksen puhelinneuvonta, työhönotto, myynti- ja neuvontatoimisto sekä ajomestarit
- Töölön varikon osienpesun muutostyöt sekä hallintorakennuksen julkisivujen ja korjaamon kadunpuoleisten julkisivujen maalaus
- Ruskeasuon liikennehenkilökunnan tilojen muutostyöt
- Koskelan autohallin pikalinjan lattian korjaustyöt
- lisäksi suoritettiin huomattava määrä pienehköjä muutos- ja korjaustöitä
- kiinteistöjen hoitoon, kunnossapitoon sekä työturvallisuuteen liittyviä rakennus-, LVI- ja sähkötöitä tehtiin normaaliin tapaan.

Vartiokylän säilytysmalli (n. 1600 m²) oli kertomusvuonna huomattavin suunnittelukohte. Liikennelaitoksen henkilökunnan asuintaloa varten saatiin tontti Reimarlasta.

Talous

Liikennelaitoksen *käyttömenot* olivat kertomusvuonna 197.7 mmk eli 52.4 mmk (36.1%) enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäys johtui lähinnä siitä, että yksityisille liikenteenharjoittajille maksettu kilometrikorvaus 44.2 mmk kirjattiin nyt bruttona liikennelaitoksen menotileille, mutta v. 1972 ko. korvaus 13.7 mmk (= km-korvauksen ja lipputulosten erotus) kirjattiin nettokirjauksena menotilille. Lisäksi vuoden aikana suoritettujen palkkojen tarkistukset, niiden aiheuttamat sosiaalimenojen lisäykset ja eläkepro-

sentin nousu 3.3%:lla lisäsivät käyttömenoja edelliseen vuoteen verrattuna.

Käyttötulot olivat myös 197.7 mmk, josta kaupungin osuus alijäämän kattamiseksi oli 85.5 mmk (ed.v. 67.7 mmk). Toiminnalliset tulot olivat siten 112.2 mmk eli 56.6% kokonaistuloista. Vuoteen 1972 verrattuna toiminnalliset tulot lisääntyivät 34.6 mmk (44.6%), mikä johtui l.4. voimaan astuneesta tariffinkorotuksesta sekä siitä, että yksityisten liikenteenharjoittajien keräämät lipputulot 17.7 mmk kirjattiin liikennelaitoksen tulotileille.

Liikennelaitoksen eri toimintamuotojen prosentuaalinen osuus tuloista ja menoista vuosina 1972 ja 1973

Toimintamuoto	% kokonaistuloista	
	v. 1972	v. 1973
— raitioliikenne	15.8	} 49.3
— autoliikenne	23.6	
— vesiliikenne	0.4	0.3
— asuntokiinteistöt	0.2	0.2
— yhteiset tulot	9.6	2.2
— alennuslippuavustukset	3.8	4.8
— kaupungin osuus alijäämän kattamiseksi	46.6	43.2
Yhteensä	100.0	100.0

Toimintamuoto	% kokonaismenoista	
	v. 1972	v. 1973
— henkilömenot	50.8	43.4
— sosiaalimenot	15.0	14.0
— tarvikkeet ja käyttövoima	10.0	7.8
— irtaimiston hankinta sekä vieraat palvelukset	11.7	24.2
— autoverot, vakuutukset, korot, poistot ja vuokrat	11.4	9.6
— muut menot	1.1	1.0
Yhteensä	100.0	100.0

Tiedotustoiminta

Suurimmille joukkotiedotusvälineille toimitettiin lautakunnan esityslistat entiseen tapaan ja päätöksistä ilmoitettiin välittömästi lautakunnan kokouksen päätyttyä. Liikennelaitosta koskevia uutisia lähetettiin joukkotiedotusvälineille toista sataa kertaa, vastaanottajien määrän vaihdellessa uutisen laadusta riippuen viidenkymmenen molemmin puolin.

Kaupunginvaltuuston vahvistamissa ilmoituslehdissä ilmoitettiin 23 kertaa tärkeimmistä aikataulu, reitti- ja tariffimuutoksista.

Yleisön osastojen palstoilla esitettyihin joukkotiedotusvälineitä koskeneisiin kysymyksiin vastattiin 79 kertaa. Koti- ja ulkomaista kirjeenvaihtoa oli runsaasti ja lisäksi tiedotusaineistoa lähetettiin pyynnöstä erilaisille yhteisöille ja yksityisille henkilöille koti- ja ulkomaille.

Kertomusvuoden alusta lähtien puhelinneuvonta vastasi asiakkaiden tiedusteluihin maanantaista perjantaihin klo 7.00—21.00 sekä lauantaisin ja sunnuntaisin klo 11.00—20.00. Tiedustelujen määrä kasvoi jatkuvasti. Puhelinneuvonta muutti vuoden lopulla Eino Leinon kadulle uusiin toimitiloihin, jolloin hankittiin myös ajanmukaiset puhelinlaitteet.

Tärkeimmistä matkustajapalveluun liittyvistä seikoista kerrottiin liikenteenohjauskeskuksen välityksellä nauhoitetuin tiedotuksin. Näin tiedotettiin 22 erilaista asiaa. Puhelinneuvonnan ollessa suljettuna käytettiin automaattista puhelinvastaajaa, johon äänitettiin 7 kertaa erikoistiedotteita matkustajille.

Sisäistä tiedotustoimintaa hoidettiin henkilöstö- ja tiedotuslehtien välityksellä. Liikennepeili ilmestyi viitenä numerona ja se lähetettiin myös eläkeläisille.

Nopeasta tiedottamisesta vastaava »Meiltä ja muualta» ilmestyi kertomusvuoden aikana 24 kertaa. Lehtileikkeistä koottu »Uutisuutta» ilmestyi 23 kertaa. Tarvittaessa teh-

tiin myös teemakohtaisia erikoisnumeroita.

Helsingin koululaiset olivat erityisen kampanjan kohteina. Koululaiskortin käyttöön liittyvistä seikoista laadittiin tietokortti, johon sisällytettiin myös liikennelaitosta koskevaa tietoutta. Tämä kortti jaettiin jokaiselle, joka sai koululaisalennuskortin.

Toimintakertomus sekä liikennelaitosta koskeva tietokortti jaettiin kertomusvuoden aikana koko henkilöstölle. Yhteistoiminnassa markkinointijaoksen kanssa laadittiin myös muuta tiedotusaineistoa.

Kirjastoon tuli tilattuina ja vapaakappaleina 51 koti- ja ulkomaista sanoma- ja ammattilehteä. Vapaakappaleina saatiin 140 julkaisua sekä kymmeniä aikakauslehtien vuosikertoja, lähinnä henkilöstölehtiä. Kirjasto hoiti lehtikierrot ja keskitetysti myös laitoksen kirjahankinnat.

Markkinointi

Kertomusvuoden aikana toimeenpantiin kampanjaluonteisia markkinointitehtäviä, joista ensimmäinen oli uudesta tariffista tiedottaminen yleisölle. Tehtävän ideoinnin ja suunnittelun suoritti mainostoimisto. Tariffista kertova esite »Teemme matkaa Helsingissä» jaettiin jokaiseen Helsingin talouteen. Tariffimuutoksen yhteydessä uudistettiin vaunuissa olevat opastetarrat.

Yhteistoiminnassa muiden yksiköiden kanssa hoidettiin kampanjat nivelraitiovau- nujen tulosta ja käyttöönotosta, kansaneläkeläisten alennuslippujärjestelmästä ja invalidikorttien myöntämisperusteiden muuttamisesta.

Matkailijoiden neuvontapalvelua hoidettiin kesällä pikkubussissa Kauppatorilla, Rautatien torilla ja leirintäalueilla. Liikennelaitoksen ja kaupungin matkailutoimiston yhteisesti palkkaamalla liikenne-emännällä oli n. 6 000 asiakasta. Matkailijalippuja myytiin vuoden 1973 aikana yhteensä 16 164 kpl. Kongressilippuja myytiin yhteensä 310 kpl.

Laitoksen matkailupalveluista kerrottiin muutamissa matkailulehdissä ja julisteissa.

Paikallisliikennepäivän yhteyteen pystytettiin näyttely. Markkinointijaos avusti myös syksyllä pidetyn työturvallisuuspäivän näyttelyn suunnittelussa ja rakentamisessa.

Syksyllä käytiin kaupungin vanhainkohteissa ja vanhusten asuintaloissa esittelemässä laitoksen palveluja lähinnä vanhusten kannalta.

Kuukausi- ja vuosilippujen myynnistä ja lippujen myyntipaikoista tiedotettiin sanomalehdissä yhteensä 8 kertaa.

Kertomusvuoden aikana painatettiin useita uusia esitteitä, joista mainittakoon mm. matkailijalippu ja laitoksen matkailupalveluja esittelevä lehtinen »24 tuntia Helsinkiä matkailijalipulla», kongressilipusta kertova kirja »Kongressilippu salkoon», nivelraatiovaunuesite ja kansaneläkeläisten alennuslippuesite. Yhteistyössä liikennelaitoksen ammattikoulun kanssa tehtiin ammattikoulun esite ja ammattikoulun vuosikertomus. Liikennekartasta ja 3T:n esitteestä otettiin uusiut painokset. Erityisesti matkailijoille tarkoitettuja esitteitä jaettiin omien myyntitoimistojen lisäksi kaupungin matkailutoimistolle sekä hotelleihin ja matkatoimistoihin.

Sosiaalitoiminta

Sosiaaliasioiden varten palkattiin 1.11. sosiaalinhoitaja, jonka tehtäviin kuuluu henkilöstön auttaminen erilaisissa sosiaalisissa kysymyksissä kuten esim. mielenterveysongelmissa, asuntovaikeuksissa, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien hoitoon ohjaamisessa sekä kuntoutus- ja uudelleensijoituskysymyksissä.

Asuntokysymys osoittautui edelleen keskeiseksi ongelmaksi. Liikennelaitoksen hallinnassa olevista kiinteistöistä vapautuvia asuntoja jakoi vuokratoimikunta, jonka jäsenistö koostui laitoksen ja eri ammatillisten

yhdistysten edustajista. Vuokratoimikunta kokoontui vuoden aikana 12 kertaa ja jakoi yht. 25 asuntoa.

Pr-toiminta

Taloon tulleille uusille henkilöille järjestettiin tutustumiskierroksia laitoksen eri toimintapisteisiin.

Henkilökunnan harrastustoimintaa tuettiin taloudellisesti ja harrastustiloja varaaamalla. Humalistonkadun kerhotiloissa jatkettiin edellisen vuoden tapaan englannin kielen alkeis- ja jatko-opetusta vuorotyössä olevalle henkilökunnalle. Vuoden aikana eläkkeelle siirtyneille järjestettiin perinteinen kahvitilaisuus 28.12.

Erilaisten kokouksien ja päivien järjestelyihin osallistumisesta mainittakoon

- Kunnalliset liikennepäivät Tampereella 10.—11.3.
- VÖV:n (Verband Öffentlicher Verkehrsbetriebe) päällysrakennetoimikunnan 50. istunto 19.—24.6.
- Paikallisliikennepäivä 1.11.

Laitokseen kävi tutustumassa joukko ulkomaisia asiantuntijoita, joista mainittakoon

- Lontoon liikennelaitoksen 9 hengen opintoryhmä, joka tutustui lähinnä liikenteen suunnitteluun ja sen hoitoon (21.—24.5.)
- Tukholman liikennelaitoksen (SL) 12 hengen kuljettajaryhmä tutustui liikenteen hoitoon (28.—29.5.)
- budapestiläinen asiantuntija tutustui liikennesuunnitteluun, radanrakennus- ja muuhun rakennustoimintaan sekä kalustoon (24.—31.7.)
- seitsemän Kööpenhaminan liikennelaitoksen edustajaa perehtyi liikenteen hoitoon, kalustoon ja radiotekniikkaan (10.—13.10.)
- kolme prahalaista liikenneinsinööriä tutustui raitiovaunutekniikkaan ja henkilökunnan koulutukseen (12.—6.11.).

Kuntotoiminta. Kertomusvuoden alusta

kuntotoiminta sai uudet toimintapuitteet ja -muodot. Kuntotoimikunnan tarkoituksena oli saada kuntotoiminnan yhä lisääntyvä tarve tiedostetuksi henkilökunnan piirissä sekä viritetyksi mielenkiinto aktiivista kuntotoimintaa kohtaan. Tässä toiminnassaan toimikunta on erityisesti tähdentänyt liikunnan merkitystä sairauksien ennalta ehkäisevänä toimintamuotona.

Toimikunta jakoi kuntoiluun liittyvää informaatiota, suoritti välinehankintoja ja järjesti 10 kuntotempausta, joihin osallistui yhteensä 655 henkilöä. Yhteistoimintaa oli urheilu- ja ulkoiluviraston, sydäntautiyhdistyksen, Suomen kuntourheiluliiton ja laitoksen urheiluseuran kanssa.

Koulutustoiminta

Henkilöstökoulutus tapahtui laitoksen oman, henkilöasiainkeskuksen ja ulkopuolisten koulutuselinten koulutustoiminnan puitteissa.

Toimintakauden aikana oma koulutustoiminta oli pääasiassa liikennehenkilökunnan kurssimuotoista koulutusta. Liikennehenkilökunnalle järjestettiin yhteensä 147 koulutus- ja kurssitilaisuutta, joihin osallistui 952 henkilöä.

Korjaamopuolen henkilökunnalle pidettiin 12 koulutustilaisuutta (tyyppikoulutus ja työnjohtajakurssit). Laitoksen omiin koulutustilaisuuksiin osallistui toimintavuoden aikana kaikkiaan 1273 henkilöä.

Henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämille kurseille osallistui 117 henkilöä ja ulkopuolisten koulutuselinten järjestämiin koulutustilaisuuksiin 122 henkilöä. Näihin lukuihin sisältyy henkilökunnan työturvallisuuskoulutus.

Liikennelaitoksen ammattikoulu aloitti toimintansa 1.8.1972, jolloin kouluun valittiin 15 oppilasta, jotka valmistuvat koulusta 28.8.1974. Kertomusvuoden elokuussa valittiin 14 uutta oppilasta. Ammattikoulu jär-

jesti toimintakauden aikana tyyppikurssin 22 korjaamohenkilölle. Ammattikoulun toiminnasta laaditaan oma toimintakertomus.

Terveystieteiden toiminta

Henkilökunnan terveydenhuolto oli vakiintuneeseen tapaan keskitettynä laitoksen poliklinikalle ja toiminta jakautuneena sairauksien ennaltaehkäisyyn, niiden tutkimiseen ja hoitoon sekä terveystarkastukseen ja -valistukseen.

Kertomusvuoden alusta poliklinikka toimi yleisen osaston alaisena omana toimistona. Vuoden alusta lähtien poliklinikalla ei enää peritty röntgenkuvausmaksua.

Poliklinikan toimesta suoritettiin kertomusvuonna terveystarkastuksia yht. 1 117, joista oli

— työhöntulotarkastuksia	465
— suunnattuja terveystarkastuksia (yli 45-vuotiaille raitiovaunun-kuljettajille)	137
— muita terveystarkastuksia	515

Sairauden aiheuttaman osatyökykyisyyden arviointeihin perustuvia siirtämisiä suoritettiin seuraavasti:

— tilapäisenä sijoituksena ns. suoja-työhön	53
— pysyvässä sijoituksena toiseen työhön	499
— työkyvyttömyyseläkkeelle	81

Sairauden toteamiseksi ja hoitamiseksi oli käyntejä

— lääkärin vastaanotolla	16 730
— terveydenhoitajan vastaanotolla	
— pääkonttorissa ja varikoilla	3 128
— poliklinikalla	3 057

Ensiapukoulutusta annettiin 210 henkilölle, työterveysoppia ja ergonomiaa luennoitiin ammattikoululaisille ja autonkuljettajakurssilaisille.

Ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa hoitivat I-lääkäri ja vastaava terveydenhoitaja, osittain myös ns. kiertävä terveydenhoitaja

21. Liikennelaitos

sekä sairaustapauksia kaksi lääkäriä ja kaksi erikoissairaanhoidtajaa. Poliklinikan henkilökuntaan kuului lisäksi rtg-hoitaja ja toimistoapulainen ja kiinteässä yhteistyössä toimiva, marraskuun alusta tehtävänsä aloittanut sosiaaliasiainhoitaja.

Turvallisuustoiminta

Työturvallisuus. Laitoksen työturvallisuustoimikunnan jäsenet valittiin toukokuussa kaupunginhallituksen hyväksytyä laitoksen esityksen 12-jäsenisestä toimikunnasta. Työturvallisuuselimet toimivat uudistettujen toimintasääntöjen mukaan ensimmäisen täyden vuoden. Toimikunta kokoontui kolme kertaa ja työturvallisuuselimet 36 kertaa.

Työturvallisuustoimikunnan ja -elimien jäsenet osallistuivat lokakuussa henkilöasiainkeskuksen järjestämiin 30 oppi- ja harjoitustuntia käsittäneisiin työturvallisuuskursseihin. Kesäkuussa järjestettiin turvallisuuspäivä, jolloin käsiteltiin liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita. Marraskuussa järjestetyn työterveyspäivän aiheena oli terveellinen ravinto ja liikunta.

Vuoden aikana tapahtuneiden työtapaturmien määrä oli sama (468) kuin edellisenäkin vuonna. Työmatkatapaturmien osuus oli 23,7%. Matkustajien aiheuttamia pahoinpitelyjä oli 22 eli 4,7% kaikista työtapaturmista.

Työturvallisuuskilpailu järjestettiin kymmenennen kerran. Kymmenestä kilpailuryhmästä neljä alitti edellisen vuoden tapaturmien määrän. Voittajaksi selviytyi Vartiokylän varikko, jonka tapaturmat olivat 47% vuoden 1972 tapaturmista.

Väestönsuojelu. Virasto- ja laitossuojeluhenkilöstön ensiapukoulutusta tehostettiin. Eriasteisen ensiapukoulutuksen sai 62 henkilöä. Koulutustilaisuuksiin osallistui yht. 93 henkilöä.

Yleisen väestönsuojelun koulutustilaisuuksissa oli harjoitusvälineenä laitoksen linja-

auto sairaalinja-autoksi muutettuna. Koulutustilaisuuksiin osallistui 11 henkilöä.

Palotorjunta. Linja-autoissa ja raitiovaunuissa sattui kaikkiaan 11 tulipaloa. Lisäksi liikennelaitoksen henkilökunta osallistui kahdeksan kertaa yksityisten henkilöiden ajoneuvoissa syttyneiden tulipalojen sammuttamiseen. Kiinteistöjen paloturvallisuudessa eniten huomiota jouduttiin kiinnittämään kiinteistöön Mannerheimintie 76.

Paloalan koulustoimintaa annettiin kuljettajille ja varikkojen henkilökunnille sekä teorian että käytännön harjoittelun puitteissa.

Liikennelaitoksen paloauto osoittautui erittäin tarpeelliseksi kertomusvuoden aikana sekä vaunuissa tulipaloja sammuttaessa että onnettomuuksien, tapaturmien ja muiden häiriöiden selvittelyssä. Autolla oli 95 hälytystä.

Liikennelaitoksen neuvottelukunta

Liikennelaitoksen neuvottelukunta toimi kolmatta vuottaan. Laitosta edustivat toimitusjohtaja, osastopäälliköt ja liikennetoimiston toimituspäällikkö. Henkilökuntajärjestöt nimeävät edustajansa vuodeksi kerrallaan.

Kokouksissa keskusteltiin ajankohtaisista pulmakysymyksistä ja kuultiin asiantuntijoita. Neuvottelukunta kokoontui kuusi kertaa. Käsiteltävät asiat keräsi ja valmisteli toista vuottaan toimiva neuvottelukunnasta muodostettu yhteistyökomitea, joka kokoontui vuoden aikana 10 kertaa.

Tuotantokomitea

Kulunut toimintavuosi oli kaksivuotiskauden viimeinen, jonka aikana pidettiin yhteensä kahdeksan kokousta. Lisäksi tutustuttiin mm. nivelraitiovaunujen valmistukseen ja Suomen Turistiauto Oy:n korjaustoimintaan. Turun liikennelaitoksen tuotanto-

komitea vieraili laitoksessa 30.11. tutustuen Ruskeasuon ja Vartiokylän varikoihin.

Toiminta oli eri ryhmien kesken asiallista ja kokoukset sujuivat hyvässä yhteistyössä.

Aloitetoiminta

Kertomusvuonna käsiteltiin kaikkiaan 35 aloitetta, joista palkittiin seitsemän. Seitsemän aloitetta jäi jatkotutkimuksien alaiseksi.

Palkkioina maksettiin yht. 1 500 markkaa ja suurin palkkio oli 690 mk. Viidessä aloitteessa ehdotettiin työturvallisuutta ja -terveyttä parantavia toimenpiteitä.

Palvelutoiminnot

Huoltokonttoritoiminta. Huoltokonttori suoritti henkilökunnan toimeksiantoja 6 376 sekä edisti henkilökunnan taloudenhoitoa ottamalla vastaan ja hoitamalla jäsentensä rahavaroja. Lainoja myönnettiin 1 712 yhteismäärältään 1 641 500 mk.

Laitoksen apuna toimi huoltokonttorin hoitokunta, joka kokoontui kerran viikossa. Huoltokonttorin jäsenmäärä oli toimintavuoden päättyessä 2 078.

Löytötavaratoimiston talteenottamien esineiden lukumäärä oli kertomusvuonna 10 822, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 206 esinettä.

Museolla oli vuoden lopussa hallussaan

esineitä (työkaluja, konttorikoneita, kilpiä, matkalippuja jne) vuodesta 1888 lähtien yht. n. 800 kpl. Museolle lahjoitettiin lippukoelma vuosilta 1947—1964.

Valokuva-arkistossa oli 4 500 kuvaa, joista kuvasuurenoksia 77 kpl.

Vallilan raitiovaunuhallissa säilytetään seuraavia *museovaunuja ja -autoja*: hevosraitiovaunu v:lta 1890, kaksi saksalaista moottorivaunua v:lta 1899 ja 1924, kaksi ruotsalaista moottorivaunua v:lta 1909 ja 1918, yksi amerikkalainen moottorivaunu v:lta 1920 sekä yksi ruotsalainen ja kaksi suomalaista perävaunua v:lta 1918, 1919 ja 1947. Lisäksi säilytetään muissa hallitiloissa seuraavia museovaunuja ja -autoja: kaksi linja-autoa v:lta 1962 ja 1958, johdinauto v:lta 1949, torniauto, tikasauto, linja-auton puukaasutin sekä kolme lumiauraa.

Vuoden aikana kävi museoon tutustumas-
sa 1920 vierailijaa. Suurimmista ryhmistä mainittakoon Vallilan kansakoulun luokat, Marttakerhot, erilaiset opintokerhot, omat henkilökuntaryhmät ja lukuisat ulkomalaiset. Museoon voi tutustua virka-aikana sopimalla käynnistä etukäteen.

Palvelupisteet. Puhelinneuvonta ja neuvonta vastasivat reittejä, aikatauluja, tariffeja ym. koskeneisiin tiedusteluihin. Palvelupisteinä toimivat kolme myynti- ja neuvonta-toimistoa, invalidi-, eläkeläis- ja koululaislippujen myyntitoimistot, kuusi tarkastus-
asemaa, yhdeksän lippukassaa, löytötavara-toimisto, huoltokassa ja sen kaksi palvelupistettä sekä museo.

22. Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukuntaan kuuluivat v. 1973 puheenjohtajana ylipormestari Teuvo Aura sekä jäsenenä kansliapääll. Sulo Hellevaara 7.5. saakka, kansliapääll. Yrjö Salo 25.9. lähtien, osastopääll. Harri Sormanen, toimitusjoht. Jaakko Leppäluoto, toimitusjoht. Pentti Sulonen, matkatstovirk. Taimi Firon, hallinnoll. joht. Kurt Forsman, ylikonstaapeli Jaakko Linna ja Suomen Matkailuliittoa edustavana jäsenenä toimitusjoht. Heikki Mäki.

Matkailuneuvottelukunta piti kertomusvuonna 4 kokousta, joissa käsiteltiin 25 asiaa. Kokouksissa neuvottelukunta sai selvitykset Helsingin sataman matkustajaliikennettä ja matkustajasatamien laajentamista koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista, liikennelaitoksen toiminnasta ja sen harjoittamasta matkailupalvelusta sekä Suomen Turistiauto Oy:n Helsinki-kiertoajeluista.

Matkailuneuvottelukunnan ja matkailutoimiston historiassa kertomusvuosi oli kymmenes toimintavuosi, joten toimisto antoi kymmenvuotistiedotteen lehdistölle, radiolle ja televisiolle.

Neuvottelukunta teki *esityksiä* ja antoi *lausuntoja* Helsingin matkailupalvelua kehittävästä toimenpiteistä. Tehdyt esitykset koskivat mm. seur. asioita: lentoliikenteen välimatkoja Helsingistä muihin koti- ja ulkomaisiin kaupunkeihin osoittavan viittapylvään pystyttämistä Helsinkiin koskevan esityksen uudistaminen (21.8.12 §) sekä matkailuyhteistyön kehittäminen pääkaupunkiseudulla (25.9. 18 §). Muita käsiteltyjä asioita, joista

annettiin lausuntoja ja selvityksiä olivat: Helsingin Pohjola-Norden r.y:n avustusanomus (4.4. 4 §), »Hyvä matkailupalvelu»- niminen kilpailusuunnitelma (21.8. 11 §) ja Helsinki, Tampere ja Turku-aiheinen talvimatkailua esittelevän ikkunanäyttelyn toteuttaminen.

Matkailutoimisto. Matkailupäällikkönä toimi kertomusvuonna Mikko Nupponen. Vuoden päättyessä toimistossa oli henkilökuntaa seuraavasti: toimistonhoitaja, matkailusihteeri, kaksi matkailuneuvojaa, esitesuunnittelija, ohjelmasuunnittelija ja tiedotusneuvoja. Kesäkuukausina matkailutoimiston palveluksessa oli eri aikoina yht. kuusi matkailuneuvojaa, kaksi matkailuneuvojaa satamatehtävissä ja yksi matkailuneuvontautossa sekä lähetti-harjoittelija ja AIESEC-harjoittelija.

Matkailutoimiston välityksellä *palveltiin* edellisvuotta useampia kiertoajeluasiakkaita eli 39 027 henkilöä, joista oli ulkomaalaisia 31 151 ja kotimaasta 7 876. Matkailutoimiston välityksellä tilattiin yhteensä 344 linja-autoa ja 1 021 opasta. Automaattisia puhe-ohjelmia Helsinki tänään kuunneltiin yhteensä 52 500 kertaa eli keskimäärin n. 143 kertaa päivittäin. Suomenkielistä ohjelmaa kuunneltiin 27 902 kertaa, englanninkielistä 15 316 ja ruotsinkielistä ohjelmaa 9 282 kertaa.

Toimeksiannoista kertyi matkailutoimistolle tuloja 7 370 mk sekä karttojen ym. painotuotteiden myynnistä 1 097 mk.

Matkailutoimisto jatkoi edelleen ns. *suurpostitusten* sarjaa, joista mainittakoon tiedot-

teiden ja esitteiden näytelähetykset kaikille Suomen hotelleille sekä tapahtumaluetteloiden, uudistettujen esitteiden ja Kauppatori -aiheisen matkailujulisteen laajat postitukset. Näiden lisäksi toimitettiin lehdistölle ja neuvontatoimistoille kuukausittain tiedotusluonteisia artikkeleita ja uutisia Helsingin matkailupalvelusta.

Esitpainatuksissa matkailutoimisto saavutti tavoitteensa, ts. sai valmiiksi Helsinki Itämeren tytär -esitteen puolan- ja japaninkieliset versiot. Helsinki -esitteitä on näin ollen julkaistu 16 kielellä. Lisäksi toimisto uudisti ja ajankohtaisti eräitä aikaisemmista esitteistään, kuten Helsingin matkailusaaret ja Nähtävyyksiä -nimiset esitteet. Kokonaisuudessaan toteutettu painatusohjelma oli seuraava:

	kpl
— Helsinki Itämeren tytär -esite yht. 16 erillisenä kieliversiona ..	340 000
— Helsingin neljä matkailusaarta kuutena kieliversiona	170 000
— Helsingin ja sen lähiympäristön nähtävyyksiä -esite ja siihen liittyvä Nähtävyyksiä -luettelo kuutena kieliversiona	60 000
— Tapahtumia ja ohjelmaa Helsingissä -luettelo kolmena erillisenä kieliversiona	14 500
— Tietoja matkailijoille -luettelo kuutena kieliversiona	70 000
— Matkailulinja 3 T -esite yhteistyössä liikennelaitoksen kanssa	25 000
— Yhteistyöesite Suomen etelärannikko ja -saaristo nelikielisenä	150 000
— Kauppatori -aiheinen matkailujuliste	10 000
— Kulttuuritilaisuuksien luettelo kolmena kieliversiona	
— Kesätilaisuuksien ohjelma	
— Helsingissä vierailleiden lomariesteilijöiden luettelo	

Helsingin matkailuvuosi 1973 oli ennätysellinen monella eri taholla. Kansainvälisten tapahtumien huippu oli 3.—7.7.1973 Euroopan Turvakokouksen — ETYK :in kokouminen Helsingissä.

Leirinnässä Helsinki ylitti 100.000 leirintäyöpymisen rajan (102.833). Kansainvälisiä lomariesteilijöitä vieraili Helsingissä kesän aikana 46 kertaa mikä oli myös uusi ennätysluku. Laivaliikenne lisääntyi ennätysmäisesti. Puolan ja Helsingin välille avattiin 17.6. uusi merireitti ms. Gryf:illä. Ahvenanmaalainen Baltic Star Line aloitti Tukholman ja Helsingin välisen liikenteen toukokuussa ms. Freeportilla ja ms. Drottningenilla. Yhtiön toimesta kuljetettiin vuoden loppuun mennessä kaikkiaan n. 180 000 matkustajaa. Yhtiö lopetti liikenteensä Helsinkiin vuoden 1973 lopussa.

Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta (YTT) järjesti »Matkailuyhteistyö pääkaupunkiseudulla» -aiheisen keskustelutilaisuuden 6.4. Ilmalassa. Helsingin kaupunki oli aktiivisesti mukana useissa matkailuprojekteissa sekä valtion kuntien että eräiden yksityisten yhteisöjen kanssa. Kaupunki oli edustettuna mm. Helsingin Kauppakamarin aloittamassa kongressitoiminnan koordinoituvuudessa samoin kuin Suomen Kaupunkiliiton asettamassa matkailulautakunnan toimintaa kehittävässä työryhmässä.

Matkailupääll. Nupponen ja matkailusiht. Lidman osallistuivat kertomusvuonna eräisiin kotimaassa ja Oslossa pidettyihin matkailua ja yhteistyötä selvittelyihin tilaisuuksiin ja seminaareihin. Toimiston edustajia oli myös mukana mm. valtakunnallisia opaskysymyksiä käsitelleissä tilaisuuksissa.

23. Metrotoimisto

Yleistä

Asiantuntijaelimet. Metrotoimikunnan apuna toimi v:n 1973 aikana neljä toimikunnan asettamaa asiantuntijajaostoa, joiden puheenjohtajat ja esittelijät olivat metrotoimistosta.

Kone- ja sähköasiain jaosto käsitteli metrovaunusarjan teknillisen erittelyluonnoksen kehittämistä. Jaosto kokoontui seitsemän kertaa.

Liikenneasiainjaosto, rakennusteknillisten asiain jaosto ja yleisten asiain jaosto eivät kokoontuneet kertomusvuoden aikana.

Metrotoimisto keskittyi kertomusvuonna Kampin—Puotinharjun metron rakennustöiden suorittamiseen sekä siihen liittyvään koordinointi- ja valvontatyöhön ja jatkoi yleis- ja yksityiskohtaista suunnittelua. Näitä töitä hoidettiin toimikunnan v. 1969 toimistolle vahvistaman tehtävämäärityksen puitteissa.

Toimiston diaariin merkittiin kertomusvuonna 2 391 asiaa, joista saapuneita kirjeitä oli 1 694 sekä lähetettyjä 697.

Henkilökunta

Metrotoimiston toimitusjohtajana toimi kertomusvuoden aikana dipl.ins. Unto Valtanen. Henkilökuntaan kuului vuoden alkaessa 102 henkilöä ja vuoden päättyessä 100 henkilöä, jotka jakautuivat eri osastoille seuraavasti: esikuntaelimissä 7, hallinnollisella

osastolla 28, suunnitteluosastolla 25, kone- ja sähköosastolla 11 ja rakennusosastolla 29.

Koulutus. Kertomusvuonna pyrittiin edelleen käyttämään mahdollisuuksien mukaan hyväksi eritasoisia koulutustilaisuuksia. Niinpä kaikkiaan 35 toimihenkilöä osallistui joko kaupungin omiin, henkilöasiainkeskuksen järjestämiin tai ulkopuolisten järjestämiin erilaisiin koulutustilaisuuksiin. Lisäksi metrotoimisto järjesti sisäisen koulutustilaisuuden Lahden Messilässä 22 toimihenkilölle.

Virkamatkat. Kertomusvuonna tehtiin virkamatkoja seuraavasti:

- metrotoimikunnan puh.joht. Veikko Järvinen ja toimitusjoht. Unto Valtanen sekä kaksi dipl.insinööriä osallistuivat neuvotteluihin Saksan Liittotasavallassa
- metrotoimikunnan jäsen Juho Mehto ja toimitusjoht. Unto Valtanen osallistuivat kansainvälisen julkisen liikenteen liiton 40. kongressiin Haagissa
- kaksi dipl.insinööriä tutustui Düsseldorfissa, Münchenissä, Neuhausenissa ja Baselissa kansainvälisen rautatiekaluston näyttelyyn ja metron käyttöön soveltuviin uusimpiin telirakennerratkaisuihin
- metrotoimikunnan jäsenet Poukka, Kalliala, Melin ja Mehto sekä toimitusjoht. Valtanen ja dipl.ins. Olli Laine tutustuivat metrolaitoksiin Pariisissa ja Münchenissä
- dipl.ins. ja tutkija matkustivat Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunnan v. 1973 kevätnuovottelupäiville Puolaan
- viisi henkilöä osallistui erilaisiin koulutus- ym. tilaisuuksiin Tukholmassa.

Suunnittelu

Keskustan asemat

Kampin metroaseman luonnospiirustusten tarkistamistyön valmistuttua heinäkuussa, ne esitettiin kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Työn yhteydessä jouduttiin asema-alueella suorittamaan lisätutkimuksia kallio-perätietojen täsmentämiseksi. Vuoden loppupuolella käynnistettiin aseman pääpiirustus- ja urakkavaiheita koskeva jatkosuunnittelu.

Kaivokadun metroaseman luonnossuunnittelua jatkettiin kertomusvuonna tekemällä vuoden alkupuolella eri vaihtoehtoihin kohdistuvia lisäselvityksiä ja suorittamalla vaihtoehtojen vertailua. Luonnossuunnitelmat valmistuivat syyskuussa ja loppuvuoden aikana käytiin neuvotteluja aseman lähikiinteistöjen kanssa metron liikennetilojen liittämisestä eräisiin yksityisten omistamiin kiinteistöihin.

Kluuvin metroaseman luonnossuunnittelua jatkettiin. Suunnitelmien valmistuttua elokuussa aloitettiin kiinteistöneuvottelut, jotka jatkuivat v:n 1974 puolelle.

Kallion asemat

Hakaniemen ja Sörnäisten metroasemien luonnospiirustusten pääasiassa hissejä ja liiketiloja koskeva tarkistustyö saatiin valmiiksi vuoden alussa. Tarkistustyön yhteydessä molempien asemien luonnospiirustukset kehitettiin pääpiirustusastetta vastaavaan vaiheeseen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi asemien luonnospiirustukset ja kaupunginhallitus pääpiirustukset sekä liikennejärjestely- ja johtosiirtosuunnitelmat kesäkuussa. Loppuvuoden aikana valmistui osa asemien urakka-asiakirjoista. Urakkavaiheen suunnittelu jatkui molempien asemien osalta seuraavaan vuoteen.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin myös

Hakaniemen metroaseman rakentamiseen liittyviä ennakkotöitä. Kallion sosiaalivirastotalon tontille valmistui kesällä viemäri-vesipumppaamo siihen liittyvine viemärijärjestelyineen. Samalla suoritettiin Hakaniemen torin alueella tarvittavia johtojen uudelleenjärjestelyjä sekä muutettiin torialueen linja-autopysäkkien järjestely. Metroaseman pohjoispäässä suoritettiin osa tarvittavista johtosiirtotöistä ja aloitettiin työnaikaisena ilmanvaihtokuiluna toimivan hissikuilun rakentaminen.

Ulkoalueen asemat

Kertomusvuoden touko—kesäkuussa valmistuivat asemien pääpiirustukset ja asemaympäristöjen työnaikaiset johtosiirto- ja liikennejärjestelysuunnitelmat. Marraskuussa aloitettiin asemien suunnittelun työpiirustusvaihe.

Puotinharjun aseman esiluonnossuunnitelma laadittiin kertomusvuoden aikana.

Varikko

Kaupunginhallituksen hyväksyttyä kesällä tammikuussa valmistuneen varikon yleisuunnitelman, sen perusteella aloitettiin varikkoalueen asemakaavan laatiminen. Vuoden loppupuolella käynnistettiin varikon toiminta- ja luonnossuunnittelu. Myös varikon koetusraiteen suunnittelutyö suoritettiin kertomusvuoden aikana.

Automaattinen junaohjausjärjestelmä

Junaohjausjärjestelmää koskevan sopimuksen osalta alkoivat automaattijärjestelmän asennukset maaliskuun lopulla, mutta STTK:n lakon takia järjestelmän valmistu-

minen siirtyi. Joulun jälkeen laitteisto oli käyttökelpoisena koe- ja esittelyajossa.

Liikenteenohjauksen periaatteita, laitteistoja ja käyttöorganisaatiota koskeva selvitys saatiin valmiiksi 1.5. mennessä.

Liikkuva kalusto

Kertomusvuoden aikana suoritettiin vau-nusarjan teknillisen erittelyn kehittämistyötä yhteistoiminnassa kotimaisen teollisuuden, hampurilaisen GVV:n ja englantilaisen Lon-don transportin kanssa. Samoin valmistettiin vuoden loppuun mennessä vaunun muotoilu-ohjelma.

Koeradalla vietiin läpi useita kehittelyyn liittyviä mittaus- ja tutkimuskoesarjoja, joista mainittakoon

- vaunun kulkuominaisuuksien mittaukset, joissa tukittiin vaunun vaaka- ja pysty-kiihtyvyyksiä eri nopeuksilla sekä suo-ralla että kaarteessa
- luistonestolaittekoeket, joissa keinoitekoisesti aikaansaaduissa erilaisissa kitkaolo-suhteissa tutkittiin koejunan luistonesto-laitteita
- automatiikkalaitteiden vastaanotto- ja mittausajot, jotka aloitettiin syksyllä ja joissa jouduttiin paneutumaan erityisesti tiedonsiirto- ja häiriökäytöksiin.

Vuoden päättyessä koejunan kahdella vau-nuparilla oli ajettu yhteensä 30 000 km.

Koejunan vaunu M1 syttyi tuleen 26.1., jolloin vaunun kori tuhoutui täysin. Palon syytä tutkinut lautakunta katsoi, että palon syynä olivat tilapäisasennukset.

Vau-nusarjan teknillisen erittelyn kehittä-mistyössä oli eräänä tärkeänä tavoitteena vaunun palokuorman pienentäminen.

Väestönsuojaovet

Tunneliasemien koneellisten väestönsuo-jaovien mitoituksen vertailu suoritettiin ase-

mittain ja tulosten perusteella jaettiin asema-suunnitteluryhmille kiertokirje suunnittelu-ohjeista.

Puotinharju—Vesala rata- osuuden yleissuunnittelu

Rataosan yleissuunnitelma valmistui vuo-den alkupuoliskolla. Kaupunginvaltuuston päätettyä radan jatkamisesta Vesalaan yleis-suunnitelman mukaisesti (piirustus V4 201) suoritettiin vuoden loppupuolella rataosan täydennysselvityksien ja jatkosuunnittelun ohjelmointia.

Sektorisuunnitelmat seuraava- vaksi rakennettavaa metro- osuutta varten

Töölön metrolinjan ns. Helko-selvitys val-mistui toukokuussa. Selvityksessä, josta pyy-dettiin eräiden lautakuntien lausunnot, tar-kasteltiin vaihtoehtoisia linjauksia ja asema-paikkoja Kamppi—Huopalahti-osuudella.

Vuoden alkupuolella valmistuneessa *met-ron länsisektorin* esisuunnitelmassa selviteltiin linjavaihtoehtoja asemapaikkoineen Kampilta Lauttasaaren kautta Espoon kau-pungin rajalle. Metrotoimikunta pyysi myös tästä sektoriselvityksestä useiden lautakun-tien lausunnot.

Kertomusvuoden alkupuoliskolla valmis-tui metrotoimistossa em. suunnitelmien täy-dennykseksi selvitys *Otaniemen* kytkemisestä Kampi—Lauttasaari—Matinkylä-met-roon. Tämä samoin kuin seuraavakin Kampi—Pasila sektoriselvitys laadittiin Helko-toimis-toa varten valmisteltaessa ehdotusta tieneu-vottelukunnan suosituksiksi metron seuraavaksi jatko-osuudeksi.

Kamppi—Hakaniemi—Pasila -osuutta kos-keva esisuunnittelutyö saatiin päätökseen toukokuussa. Tutkimuksessa selviteltiin met-ron eteläisen keskustalinjan ja koillisseкто-

rin, etenkin linjan Hakaniemi—Pasilalinjaukseen ja asemien sijaintiin vaikuttavia tekijöitä.

*Metroliikenteen
toimintasuunnitelma*

Syksyllä käynnistettiin *Kamppi—Puotinharju* -osuuden liikenteellisen toimintasuunnitelman laatiminen. Työtä tehtiin yhteistyössä liikennelaitoksen, valtionrautateiden ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

*Metroliikenteeseen liittyvän
pintaliikennejärjestelmän
suunnittelu*

Helsingin joukkoliikenteen suunnittelu perustuu pitkällä tähtäimellä raideliikenteen perusverkkoon 1971, mikä merkitsee oleellisia muutoksia nykyiseen joukkoliikennejärjestelmään. Lähinnä metron eri rakennusvaiheiden vaikutuksen selvittämiseksi aloitettiin syksyn aikana raideliikenteeseen tukeutuvan pintaliikennejärjestelmän suunnittelu-työ, jonka tärkeimpiä tavoitteita oli

- laatia metron II rakentamisvaiheeseen liittyvä pintaliikenteen verkko sekä
- pyrkiä löytämään periaatteet, joita erityisesti kantakaupungin alueella olisi noudatettava metroon ja rautateihin tukeutuvan joukkoliikennejärjestelmän kehittämisessä.

Syksyn kuluessa tehtiin *Puotinharjun aseman* luonnossuunnittelun yhteydessä itäisten alueiden liityntäliikennesuunnitelmien tarkistus ottaen huomioon po. alueitten kaavoituksessa ja liikenteen palvelutasolle asetetuissa tavoitteissa tapahtuneet muutokset. Samoin tarkistettiin julkisen liikenteen käyttökustannusten kehityksen vaikutus aiempiin suunnitelmiin. Erityisesti pyrittiin selvittämään terminaalijärjestelyt *Puotinharjussa*.

*Ympäristön suunnittelun
koordinointi*

Kertomusvuoden lopulla valmisteltiin asemasuunnitteluun liittyvää metroasemien sisustussuunnittelun jatkamista pintamateriaalien testaustulosten perusteella.

Metrosuunnittelun käsikirja

Kertomusvuonna käynnistettiin suunnittelukäsikirjan laatimistyö. Ensimmäinen vaihe käsitti käsikirjan sisällön pääluokituksen ja muodon suunnittelun sekä tietokortin graafisen asun suunnittelun.

*Opastus- ja informaatio-
järjestelmän suunnittelu*

Opastus- ja informaatiojärjestelmän luonnossuunnitelmien esittelemiseksi ja jatkosuunnittelun käynnistämiseksi koottiin kertomusvuonna järjestelmän keskeiset periaatteet yhteenvedoksi esittelymateriaaleihin sekä laadittiin jatkosuunnittelun alustava ohjelma.

*Korroosiosuojaus
metrorakentamisessa*

Ensimmäisen työvaiheen suunnitteluraportti valmistui kertomusvuoden syyskuussa.

*Sähkösuunnittelun
koordinointi*

Kertomusvuoden aikana edistyivät useimpien metroasemien suunnittelutyöt pääpiirustusasteelle, jolloin suoritettiin sähkösuunnitelmien tarkistamista ja yhteensovittamista.

Väestönsuoja koskevien määräysten muuttuminen aiheutti huomattavan sähkösuunnitteluperusteiden tarkistamistyön.

Tasonvaihtolaitteet

Vuoden aikana selviteltiin liukuportaiden ja hissien sijoitusta ja tilanvarausta käyttäen valmistajilta esittelyissä saatuja tietoja.

Asemasuunnitteluryhmien ja tasonvaihtolaitteasantuntijoiden kesken pidettiin yhteisneuvotteluja, joissa käsiteltiin laitteiden sijoitusta ja paikalleen siirtoa. Ryhmille jaettiin koneellisten tasonvaihtolaitteiden suunniteluohje, josta ilmenevät asemittain tasonvaihtolaitteiden lukumäärä, ominaisuudet ja tilanvaraukset.

Koneellisiin tasonvaihtolaitteisiin liittyviä kysymyksiä käsittelemään asetettiin syksyllä työryhmä, jonka jäseniksi tuli metrotoimiston jäseniä ja ulkopuolisia asiantuntijoita.

LVI-suunnittelun koordinointi

Kertomusvuoden aikana varmennettiin, että eri LVI-suunnitteluryhmät käyttävät samoja periaateratkaisuja ja sovellutuksia suunnittelukohteissaan.

Ratanormien uusiminen

Kertomusvuonna suoritettiin ratanormien laatimista ja uusimista metrotoimiston sisäisenä työnä. Muutoksia ja tarkistuksia tehtiin entiseen säännöstöön kauttaaltaan.

Vuoden aikana laaditut »metron koeradon ratarakenteita koskevat kunnossapito-ohjeet» hyväksyttiin otettavaksi käyttöön syksyllä.

Sadevesi- ja viemärointi-suunnitelmat

Hiihtäjätien aseman ja sen ympäristön sadevesi- ja viemärointisuunnitelman urakka-asiakirjat valmistuivat syyskuussa ja urakointi aloitettiin marraskuun alussa.

Maaperä- ja pohjavesitutkimukset

Vuoden aikana suoritettiin täydentäviä tutkimuksia Kampin, Kaivokadun, Sörnäisten, Hiihtäjätien ja Puotinharjun tulevien metroasemien kohdalla. Lisäksi loppuvuodesta aloitettiin tutkimukset linjoilla Lauttasaari—Otaniemi ja Munkkiniemi—Otaniemi suorittamalla sekä kairauksia että seismisiä luotauksia vesialueilla.

Myös Kamppi—Puotinharju tunneliosuutta koskeva pohjaveden havaintoverkosto saatiin valmiiksi ja havaintotyö saatiin käyntiin koko laajuudessaan. Pohjaveden havaintojärjestelmästä hankittiin mm. Vesihallituksen ja Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen lausunnot.

Rakentaminen

Rakennuskustannukset

Rakennuskustannukset nousivat kertomusvuoden aikana n. viidenneksellä. Kun metron rakentaminen tapahtui kuitenkin miltei kokonaan kiinteähintaisin urakoin, ei kustannusten nousu ehtinyt vielä vaikuttaa täydellä tehollaan metron rakentamiseen.

Maanalaisten tilojen hankkiminen kaupungin hallintaan

Asemakaavan tultua muutetuksi tunneliosuudella Hakaniemi—Lapinlahdenkatu, ryhdyttiin kertomusvuonna asian vaatimiin toimenpiteisiin maanalaisten tilojen saamiseksi kaupungin käyttöön myös tunneliosuudella Hakaniemi—Mannerheimintie. Valtioneuvoston lupaa pakkolunastukseen ei kuitenkaan tarvittu enää 25.5. tapahtuneen rakennuslain 50 §:n muuttamisen jälkeen, vaan kaupunki saa asemakaava-alueella maanalaista raideliikennettä varten tarvittavat tilat haltuunsa samaa menettelytapaa noudattaen

kuin esim. katualueen, torin, katuaukion, virkistysalueen yms.

Keskusta-alue

Kampin työtunnelin rakennustyö päättyi kertomusvuoden syyskuussa, jolloin Elovuori Oy aloitti urakkasopimuksen mukaisesti varsinaisen ratatunnelin louhintatyöt.

Kallion alue

Hakaniemen työtunnelista käsin jatkui metrotunnelin louhinta koko vuoden ajan ja Vesto Oy:n urakkaosuuteen kuuluneet ratatunnelit valmistuivat vuoden vaihteessa. Tunnelin perät olivat tällöin kasvitieteellisen puutarhan ja Karhupuiston kohdalla. Urakkaan kuulunut puhallin- ja hissikuilu jäivät vielä keskeneräisiksi.

Myös *Junatieltä* päin metrotunnelin louhintaa jatkettiin koko vuoden ajan, ja tunnelia saatiin louhituksi n. 3.8 km.

Ulkoalue

Sillanrakennustyöt keskeytyivät n. kuukauden ajaksi kertomusvuoden touko—kesäkuussa STTK:n lakon ja rakennuslakkojen sekä talonrakennusalan työsulun takia.

Kulosaaren itäosan rata valmistui ja työt jatkuivat Junatien ja Kulosaaren metrosilloilla sekä Kulosaaren länsiosan kohdalla ja Naurissalmen silloilla koko kertomusvuoden ajan. Uusina töinä aloitettiin Kipparlahden metrosillan ja Hiihtäjätien sadevesitunnelin rakentaminen vuoden loppupuolella.

Rataosalla Junatie—Koerata oli vuoden vaihteessa rakennustyö aloittamatta vain Hiihtäjätien aseman kohdalla.

Tiedotustoiminta

Kertomusvuoden aikana tapahtunut tiedottaminen voidaan jakaa seuraaviin pääryhmiin:

- metrotoimikunnan tekemien päätösten ja lausuntojen informointi lehdistölle, yleisradiolle ja osittain myös suoraan kaupunkilaisille näyttelyn avulla
- tiedottaminen metroprojektin, ts. rakennustöiden ja suunnittelun edistymisestä lehdistötiedottein ja tiedotustilaisuuksissa.

Tiedottamisen välittöminä kohteina olivat julkinen sana, luottamusmieskunta, metroprojektin kanssa tekemisiin joutuvat virkamiehet sekä metrosta kiinnostuneet erilaiset intressiryhmät.

Kertomusvuonna tiedotettiin erikoisesti keskustan asemaratkaisusta sekä tunnelien louhintatöiden edistymisestä.

Metronäyttely uusittiin kertomusvuonna kaksi kertaa eli 29.2. ja 21.8. Näyttelyn avulla pyrittiin välittämään veronmaksajille tietoja kulloinkin ajankohtaisista asioista.

»Tulevaa Helsinkiä»-näyttely oli yksinomaan metron omassa käytössä. Näyttelyyn tutustui kertomusvuonna kaikkiaan 15 183 henkilöä.

Talous

Toimikunnan käytettävissä oli toimintavuoden alkaessa 52 699 000 mk ja vuoden nettomenot olivat 39 888 000 mk. Määräraha hallintomenoihin oli 12 000 000 mk ja menot olivat 10 176 000 mk.

Kamppi—Puotinharjun metro-osuuden suunnitteluun ja rakentamiseen käytettiin toimintavuoden aikana 29 729 000 mk. Keskusta-alueen menot olivat 5 261 000 mk, Kallion alueen menot 12 742 000 mk sekä ulkoalueen menot 10 207 000 mk.

24. Nuorisotoimisto

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat v. 1973 vakinaisina viranhaltijoina nuorisoasiamies, apulaisnuorisoasiamies, hallinnollinen sihteeri, nuorisonuvoja, kerhokeskusten valvoja, kerhotoiminnan ohjaaja, yksi kanslisti, kolme toimistoapulaista, vahtimestari-mekaanikko, kerho-ohjaaja ja askartelupajanhoitaja. Tilapäisessä virassa oli yksi toimistoapulainen sekä työsopimussuhteessa erityisnuorisotyönohjaaja, liikennekouluttaja, vahtimestari, autonkuljettaja, yksi toimistoapulainen, kerhopaikoissa 108 henkilöä sekä lisäksi tuntipalkkaisia työntekijöitä.

Kertomusvuoden aikana saapui toimistoon kirjeitä yht. 1 834 ja laskuja 1 863. Kirjeitä lähetettiin 3 034, mihin sisältyi 1 610 suomen- ja 256 ruotsinkielistä kiertokirjettä. Muita lähetyksiä oli 12 942, joista 1 844 huoneistolaskua, 5 157 neuvontatoimiston kort-

tia sekä 5 941 muuta kirjettä tai monistetta.

Nuorisolautakunnalla oli kertomusvuoden aikana käytössään 61 toimipaikkaa, joiden yhteispinta-ala oli 17 962 m².

Kerhohuoneet. Järjestöjen käytössä oli toimipaikkoja 34 yhteispinta-alaltaan 7 539 m². Varsinaisten järjestöpaikkojen lisäksi järjestöillä oli mahdollisuus käyttää avoimien ovien kymmenen toimipaikan 4 824 m²:n suuruisia tiloja. Huoneistoja käyttäneitä järjestöjä oli 1 054, kävijöitä 428 424 henkilöä ja käyttötunteja 127 176.

Vuoden aikana luovuttiin Haagan Moottorimajasta Poutuntie 12.

Käyttöön saatiin kertomusvuoden aikana Mellunmäen kerhokeskus 1.6. lukien, Moitorppa 1.1. lukien, Pakkalan kerhokeskus 1.9. lukien ja Pakkalan moottorihalli 1.9. lukien.

<i>Kerhokeskusten käyttö 1973</i>	Pinta- ala m ²	Huone- luku	Käyttä- neitä yhteis- söjä vak./tp.		Osan- ottaja- määrät	Varatut tunnit	Käyttö- tunnit yht.	Käyttö- tunnit päivisin
Haagan moottorimaja ¹⁾	224	3	3	3	960	421	421	—
Hakaniemen kerhokeskus . .	458	12	35	73	26 957	14 267	11 800	7 264
Herttoniemen ²⁾ » ..	557	5	4	8	3 003	820	552	375
Humaliston » ..	253	6	3	38	3 402	5 003	4 986	3 231
Jakomäen ²⁾ » ..	394	4	3	1	2 584	875	856	769
Jokiniemen » ..	110	2	7	4	2 579	862	538	26
Kaarelan » ..	166	2	13	8	7 533	1 600	1 262	387
Kankareen » ..	206	4	12	5	10 781	3 903	1 716	457

<i>Kerhokeskusten käyttö 1973</i>	Pinta- ala m ²	Huone- luku	Käyttä- neitä yhtei- söjä vak./tp.		Osan- ottaja- määrät	Varatut tunnit	Käyttö- tunnit yht.	Käyttö- tunnit päivisin
Kannelmäen » ..	72	2	6	3	861	861	751	7
Kasperin » ..	177	3	13	3	12 523	4 914	3 808	2 121
Kettulan ²⁾ » ..	825	10	4	10	3 853	1 032	893	426
Kirkkomäen » ..	92	3	10	2	14 482	6 565	5 957	4 636
Klaarantien väestönsuoja ⁴⁾	238	1	1	—	—	—	—	—
Kontulan kerhokeskus ..	270	5	21	14	25 443	6 093	4 375	2 596
Korkeavuoren musiikkikellari	450	7	54	13	8 059	13 199	8 410	1 987
Kruununhaan kerhokeskus	197	4	5	1	4 130	1 035	1 003	95
Kulosaaren » ..	514	5	21	42	10 161	3 809	3 221	1 148
Kumianpään » ..	160	2	11	5	4 868	1 146	924	217
Kylänevan » ..	223	2	10	6	13 654	2 643	2 125	1 129
Käpyrinteen » ..	207	4	14	11	12 659	7 707	3 939	2 046
Lauttasaaren ²⁾ » ..	191	2	5	5	4 968	1 573	1 185	1 029
Malmin ²⁾ » ..	342	5	1	1	1 954	49	45	42
Maunulan » ..	69	1	7	3	6 164	1 345	1 078	626
Meilahden » ..	98	2	2	—	2 264	2 672	2 558	1 707
Mellunmäen ²⁾ » ..	761	8	—	1	90	9	9	—
Munkkiniemen » ..	188	1	11	6	6 729	2 090	1 411	702
Munkkiniemen vs. ⁴⁾ ..	200	1	1	—	—	—	—	—
Munkkivuoren kerhokeskus	660	5	16	30	33 314	8 022	5 878	3 117
Myllypuron ²⁾ » ..	330	4	6	2	8 610	2 313	2 275	1 985
Mäyrälinnan » ..	73	2	3	6	1 763	532	414	9
Pakkalan ³⁾ ⁵⁾ » ..	277	3	4	8	3 897	1 735	1 668	1 471
Pihlajamäen » ..	200	3	12	3	32 042	6 779	6 246	5 414
Pihlajiston ³⁾ » ..	280	4	4	1	1 497	1 027	640	318
Pohjois-Haagan ²⁾ » ..	489	6	14	15	17 721	4 440	4 208	3 431
Punavuoren » ..	254	7	16	20	11 215	4 167	2 377	345
Puotilan » ..	170	3	6	3	19 941	8 476	8 444	6 405
Puotinharjun » ..	84	1	6	3	6 371	1 310	770	477
Rintin » ..	308	4	11	13	18 849	11 184	9 572	8 127
Roihuvuoren » ..	73	2	11	4	2 968	1 065	935	173
Stadionin » ..	150	1	5	52	5 347	979	777	394
Suomenlinnan » ..	140	2	1	—	2 539	1 580	1 576	228
Suursuon ²⁾ » ..	745	8	4	17	6 265	724	593	379
Töölön » ..	471	15	27	117	25 937	12 049	7 135	2 450
Vesalan ³⁾ » ..	330	5	3	6	12 608	4 160	3 793	3 609
Vilhovuoren » ..	222	4	19	22	13 468	4 498	3 916	2 541
Vuorenpaikon » ..	386	4	19	2	13 411	2 753	2 136	363
Yhteensä	13 284	189	464	590	428 424	162 286	127 176	74 259

1) Toiminta loppui 16.4. — 2) Näihin lukuihin ei sisälly nuorisokahvilatoimintaa. — 3) Näihin lukuihin ei sisälly kunnallista kerhotoimintaa. — 4) Ilmailuyhdistys. — 5) Toiminta alkoi 1.9.

24. Nuorisotoimisto

Kunnallinen nuorisokerhotoiminta. Kunnallisten kerhokeskusten käytössä oli viisi

toimipaikkaa. Seuraava taulukko kuvaa kerhokeskusten toimintaa:

Kerhokeskus	Kerho- laisten määrä	Erilai- sia tilai- suuksia	Kävijä- määrä	Kesä- leiri- vuoro- kausia	Talvi- leiri- vuoro- kausia
Käpylä	165	750	6 095	96	95
Mäkelä	202	516	4 878	184	90
Vallila	383	635	6 839	—	15
Vesala ¹⁾	352	390	4 121	—	—
Pihlajisto ²⁾	232	476	8 328	—	—

1) Tehtiin kuusi retkeä. 2) Leirivuorokausia oli 63.

Avoimien ovien kerhotoiminta. Avoimien ovien kerhoja oli toiminnassa yht. yhdeksän, joista Lautta-, Haaga-, Malmi- ja Hertto-kerho olivat kesäaikana suljettuina kolme kuukautta. Heinäkuun olivat kaikki kerhot suljettuina. Kaikissa kerhoissa oli toiminnassa esikerhotoimintaa 10—13-vuotiaille, minkä lisäksi nk. päiväkerhotoimintaa 7—10-vuotiaille oli Kettu-kerhossa.

Avoimien ovien nuorisokerhon yhteisiä tapahtumia olivat: varojenkeräyskampanja keino-
munuaislaitteen hankkimiseksi keino-
munuaisyhdistyksen kautta, osallistuminen päihde-
kampanjaan »Ihminen puhtaaksi, aineet pois» sekä Pohjola—Norden-yhdistyksen kanssa yhteistoiminnassa järjestetty pohjois-
mainen illanvietto. Lisäksi järjestettiin ker-

hojen välisiä jalkapallo-, lentopallo-, pöytä-
tennis- ja biljardiotteluja. Kerhojen väliset
kaukalopallisarjaottelut järjestettiin yhteis-
työnä Jääpalloliiton Helsingin piirin kanssa
sekä 10—13-vuotiaille että 14—20-vuotiaille.
Useista eri kerhoista osallistui nuoria toi-
miston järjestämille kortteli-, askartelu-, luovan toiminnan- ja elokuvakoneenkäyttäjä-
kursseille. Omana kurssitoimintana olivat
kutoma-, make-up- ja kampauskurssit. Eri-
tyisesti pyrittiin kiinnittämään huomiota ker-
hojen oman ympäristön tiedotustoimintaan.

Vierailijoita oli useista Euroopan maista ja myös kotimaisia ryhmiä vieraili eri puolilta maata.

Kerhojen kävijämäärät ikäryhmittäin ym. selviävät seuraavista asetelmista:

Avoimien ovien nuorisokerhotoiminta v. 1973

Kerhon nimi	Jäsenien keski-ikä Jäsenistä		Jäsenistä				Tytöistä			Pojista			
	7—14 v. jäsenet	14—20 v. jäsenet	tytöt	pojat	kaikki	tyttöjä %	poikia %	koulul. %	työssä %	muita %	koulu. %	työssä %	muita %
Haaga-kerho	25	164											
Hertto-kerho	28	130	16,0	17,3	16,7	35,4	64,6	76,1	19,6	4,3	66,7	31,0	2,3
Jakomäki-kerho	120	375	15,2	15,2	15,2	54,4	45,6	84,3	15,7	—	65,5	34,5	—
Kettu-kerho	240	628	15,4	17,0	16,2	47,9	52,1	82,0	17,8	0,2	74,0	26,0	—
Kontu-kerho	114	241	15,2	15,6	15,4	55,6	44,4	90,3	9,7	—	76,7	21,5	2,8
Lautta-kerho	30	289	16,1	17,2	16,7	44,3	55,7	95,0	5,0	—	77,0	23,0	—
Malmi-kerho	56	159	16,0	16,3	16,1	57,2	42,8	65,9	27,3	6,8	35,2	58,8	6,0
Maunu-kerho	80	249	16,8	17,6	17,2	33,7	66,3	68,0	29,7	2,3	49,7	35,6	12,0
Mylly-kerho	240	520	16,0	17,0	16,5	58,7	41,3	88,5	11,5	—	60,0	40,0	—
Yhteensä tai keskim.	933	2 755	15,8	16,7	16,2	48,4	51,6	81,0	17,0	2,0	63,0	34,0	3,0

	Pienryhmät			Kävi- jää/ kok. kerta	Tilaisuudet				Kävi- jää	Kurssit			Kävi- jää/ kok. kerta
	Lukum.	Käv. yht.	Kok. kert.		Ohjelma	Tanssi	Eri- kois- tapah- tumat	Lukum.		Käv. yht.	Kok. kert.		
Haaga-kerho	11	570	69	8	7	25	24	886	7	250	7	36	
Hertto-kerho	5	876	163	5	15	10	14	183	1	174	20	9	
Jakomäki-kerho	15	2 380	309	8	27	75	28	2 231	2	66	9	7	
Kettu-kerho	19	8 578	887	9	32	44	50	1 039	4	322	37	9	
Kontu-kerho	3	138	12	12	13	9	34	1 011	—	—	—	—	
Lautta-kerho	8	697	56	12	178	—	15	545	—	—	—	—	
Malmi-kerho	6	529	59	9	23	9	16	436	2	68	5	14	
Maunu-kerho	11	2 816	407	69	33	23	39	1 673	2	58	10	6	
Mylly-kerho	5	753	95	8	183	43	60	2 106	3	136	12	11	
Yhteensä	83	17 337	2 057	16	511	238	280	10 110	21	1 074	100	10	

Bengtsårin leirintäalueella järjesti nuorisolautakunta itse kesäleirejä 10—15-vuotiaille pojille ja tytöille. Leirijaksoja oli kuusi, joista jokainen oli viikon pituinen. Leireihin osallistui yhteensä 377 nuorta. Em. käyttö mukaanlukien vietettiin Bengtsåriissa kertomusvuonna yhteensä 7 588 leirivuorokautta, jotka jakaantuivat 35 leirin ja retken kesken. Osanottajia oli 1 251.

Meriharjun kesäkoti — *kurssikeskus* oli toiminnassa 1.1.—31.12., jona aikana toimipaikkaa käytti 59 järjestöä ja 8 144 henkilöä. Käyttövuorokausia oli vastaavasti 267 ja 365.

Vuorilahden kesäkoti oli toiminnassa 16.4.—31.10., jona aikana toimipaikkaa käytti 59 järjestöä ja 7 998 henkilöä. Käyttövuorokausia oli vastaavasti 175 ja 199.

Erytisnuorisotyö (jengityö). Toimintavuoden aikana erityisnuorisotyötä tekivät erityisnuorisotyönohjaaja, viisi kokopäivätoimista, yksi puolipäivätoiminen erityisnuorisotyöntekijä sekä yksi tuntityöntekijä.

Toiminta-alueina olivat Herttoniemi, Kontula, Jakomäki, Malmi, Maunula sekä keskusta.

Työ muodostui välittävästä toiminnasta, etsivästä työstä sekä partioinnista, yhteistyöstä kunkin alueen eri viranomaisten kanssa ja erilaisesta ryhmätoiminnasta. Punavuoressa toimi alkuvuoden ajan korttelikerho.

Tällä alueella pyrittiin erityisesti keskittymään perhekohtaiseen työhön.

Toimintavuoden aikana saatiin Kankareen kerhokeskuksesta Jakomäessä omat tilat erityisnuorisotyölle lähinnä henkilökohtaista työtä sekä pienryhmätyötä varten. Omat tilat oli tämän lisäksi myös keskustan työntekijällä muiden kenttätyöntekijöiden toimiessa nuorisokahviloissa tai kerhokeskuksissa tilapäisvuorojen turvin. Eniten välitettiin apua huume- ja alkoholiongelmien sekä kotivaikeuksiin.

Punavuoren kerhossa pidettiin 46 kerhoiltaa, joihin osallistui 46 jäsentä ja kolme asian tuntijaa. Toiminnasta mainittakoon askartelu- ja elokuvailat sekä urheilu ja retkeily.

Kurssit. Sekä syys- että kevätkaudella järjestettiin nuorisonehjaajien peruskurssi. Lisäksi oli erikoiskursseja kaikkiaan kymmenen. Ruotsinkielisiä erikoiskursseja pidettiin kaksi sekä yksi esittely ruotsinkielisille partiojärjestöille.

Kerhon nimi	Kerho			Erityistä- pohjat	Kurssit	Pienryhmät	Esikerhot
	avoinna iltaa	yh- teensä	keskim. illassa				
Haaga-kerho	158	13 086	83	Retket, lenkkeily, uinti, musiikki-illat, kaukalo-pallomatsit	Koru-, askartelu-, käsialapiiri, engl. ja matem. kurssit, kielikerho, meikki-kurssi.	Toimikunta, piirustus, musiikki, urheilu, keskustelu, vanhojen piiri, nahkatyö- ja askartelu, matemat.	(7—13 v.) Peli, leikki askartelu, naa- miaiset, jouluj.
Hertto-kerho	185	11 001	59	Retket, operaatio Lumi- hiutale	Ensiapu I ja kutoma- kurssi	Johtokunta, askartelu, mu- siikki, keskustelu, keittiö- ryhmä	Taide, askart. retket, leikit, filmit, tanssi, liikenne.
Jakomäki-kerho	214	24 591	115	Biljardi, musiikki, naa- miais- ja huumeillat, naa- miaiset, Ruotsin matka, jalkapallo-ott., retket, disco, joulujuhlat, teatteri- matka, Holliday-esittely, SM-biljardikisoihin osallistuminen.	Englanninkieli ja meikkikurssi.	Taide-, koripallo-, lento- pallo-, tennis-, keskustelu-, valokuvaus, uinti-, painonnosto-, ulkopeli-, kerhonojohto, musiikki-, sähköautoratakerhot ja kaukalopallojoukkue.	Retket, filmit, juhlat, askartelu, tanssi, palloilu, uinti, taide, sähkö- autorata.
Kettu-kerho	237	33 439	141	Retket, vanhempien ti- laisuudet	Kutomakurssi, meik- kikurssi	Musiikki, säkki, puinti, pingis, biljardi, taide, askartelu, moottori, valo- kuvaus, futis, kirjall.	Leikki, askart. sadut, näytelmät, pelit, läksynluku, kerho-ottelut,

Kontu-kerho	234	15 117	65	Retket, kilpailut.		Johtokunta, urheilu, keskustelu	Askart. muovailu, urheilu, retket, tanssi, luovatoim.
Lautta-kerho	183	17 545	96	Joulujuhla, koripallo-ottelu, tivoli, SAK-ilta, elokuvat, naamiaiset, A-klinikka, Retket, kaukalopallo-ott.		Jumppa-, solu-, taide-, musiikki-, askartelu, valokuvaus, pullapiiri ja prätkis.	Askartelu, pelit, filmit.
Malmi-kerho	170	10 023	59	Siivoustalkoot, vanhojen tanssit, yleiskokous, joulujuhla.	Huume, kauneudenhoito.	Askartelu, keskustelu, nahkatyö, lentopallo, engl. kieli ja ohjelmatoimikunta.	Piirustus, maalaus, askartelu, leikit, elokuvat, urheilu, tanssi, tietokilp., luova toiminta.
Maunu-kerho	221	20 107	91	Retket, lasten peuhupäivä, huumeviikko, pikkujoulujuhla.	Ihohoitokurssi, kutomakurssi.	Musiikki, ompelu, taide, askartelu, kunto, jooga, valokuvaus, filmi, keskustelu, biljardi, bingis ja kerhoneuvosto.	Piirustus, musiikki, biljardi, bingis, filmit, askartelu, taide, pelit, tanssi, juhlat.
Mylly-kerho	232	16 743	72	Retket, talkoot, keräyskampanjat.	Ompelu, meikki- ja kampauskurssi.	Keittiö, urheilu, taide, ompelu ja askartelukerhot.	Juhla, jytäjumppa, kaukalopallo, vierailut toisiin kerhoihin.
Yhteensä				1 834	161 652	87	

Liikenne- ja moottoripyöräkoulutusta sekä puu- ja metalliaskartelua oli kertomusvuonna eri toimintapisteissä seuraavasti:

Toimintapiste	Kävijä- määrä	Uusien jäsenen määrä	Kurssit, viihde- ja valistusti- laisuudet
Haagan moottorirata	3 255	—	67
Pakkalan moottorihalli	4 417	—	10
Kyläsaaren askartelupaja	8 984	300	6
Vuosaaren moottorihalli	8 290	200	16
Vesalan askartelupaja	9 874	225	17
Motorppa, Vuosaari	3 928	75	7
Pakkalan kerhot	1 463	120	8
Tilaisuudet järjestöissä ym.	1 230	—	36
Vesalan nappulakerho	160	75	5
Vuosaaren nappulakerho	395	68	6
Yhteensä	41 996	1 063	178

Vierailuryhmiä kävi kaikkiaan 32. Lisäksi järjestettiin 12 kilpailutilaisuutta ja 31 retkeä. Osanottajamäärästä oli n. 15% tyttöjä.

Askarteluneuvonta. Kertomusvuoden aikana oli askarteluneuvontapisteessä 66 pistekurssia 21:stä eri aiheesta ja niissä oli kävijöitä yht. 420. Kurssien ulkopuolisia käynnejä oli 171 ja puhelintiedusteluja 190. Ohjaajana toimi Sirkka-Liisa Luoto.

Lainavarasto. Nuorisotoimiston lainavarastossa oli lainattavia välineitä seuraavasti (vastaavien lainauspäivien luku suluissa): telttoja 328 (11298), kenttäkeittiöitä 21 (1242), keittiövälineitä 60 (1813), työkaluja 8 (82), teknillisiä välineitä 134 (7454) sekä muita välineitä 679 (631) eli yhteensä 1 230 (22 520).

Nuorison opastus- ja tiedotustoiminta. Kaupunkiin muuttaneille nuorille lähetettiin 4 742 opastustoimiston korttia. Tiedotuspaketteja lähetettiin yksityisille henkilöille 512 ja kouluille, työpaikkoihin, laitoksiin sekä asunto-loihin n. 2 000. Puhelintiedusteluja oli n. 1 500. Nuorisotoimiston esitteitä painettiin kertomusvuonna yht. 17 000, joista askartelupisteen esitteitä 2 000 ja Nuorten Helsinki-

nimistä esitettä 15 000. Toimiston mainos oli elokuvateattereissa koko vuoden ajan lukuunottamatta kesäkuukausia. Toimisto osallistui omalla osastollaan Laajasalon ja Vuosaaren nuorisotyötoimikuntien järjestämään näyttelyyn sekä jakoi tiedotusmateriaalia Nuorisotyöntekijäin Ammattikurssin 1973 ja Helsingin NMKY:n järjestämässä Nappulastadi-tapahtumassa.

Kerhokeskusten tiedotuspalvelua lisättiin mm. erilaisilla ammatinvalinnanohjausta ja työmarkkinoita koskevalla kirjallisuudella sekä nuorisojärjestöjen toimintaa koskevilla esitteillä.

Nuorisotoimiston sisäinen tiedotuslehti ilmestyi 15 kertaa.

Vierailut. Kertomusvuoden aikana oli nuorisotoimistolla vieraita Ruotsista, Neuvostoliitosta ja Länsi-Saksasta. Lisäksi kävi amerikkalaisia, tanskalaisia ja kotimaisia vierailijoita.

Menot ja tulot. Nuorisotoimiston menot olivat 4 569 719 mk. Tuloja oli vuokrista, osanotto- ja jäsenmaksuista ym. yhteensä 379 798 mk.

25. Oikeusaputoimisto

Yleistä

Vuosi 1973 merkitsi oikeusaputoiminnassa erään kehitysjakson päättymistä kun helmikuussa annettiin ensimmäisen kerran lainsäädäntöä tämänlaatuisesta toiminnasta, joka aikaisemmin oli kuntien oma-aloitteisuuden varassa. Laki yleisestä oikeusaputoiminnasta tuli voimaan 1.9., joskaan Helsingissä ei vielä ole tehty päätöstä oikeusaputoimiston muuttamisesta uuden lain tarkoittamiin muotoihin. Muutos tapahtunee vuoden 1974 alkupuolella.

Oikeusapulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli kertomusvuonna seuraava: puheenjohtajana toimi oikeustiet. kand. Yrjö Castrén, varapuheenjohtajana varat. Göran Westerlund sekä muina jäseninä vanh. oikeusneuvosmies Kullervo Leinonen, oikeustiet.kand. Marina Äimä ja oikeusneuvosmies Per-Erik Förars. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli pastori Jouni Apajalahti.

Lautakunnalla oli 11 kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 135 pykälää. Lautakunnalle saapui 316 kirjelmää ja lautakunta lähetti 31 kirjelmää.

Lautakunta esitti 31.5. kaupunginhallitukselle, että Helsingin kaupunki päättäisi ryhtyä harjoittamaan yleisestä oikeusaputoiminnasta 2.2.73 annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, ja että kaupunki muuttaisi nykyisen

oikeusaputoimiston sanotussa laissa tarkoitetuksi yleiseksi oikeusaputoimistoksi. Samalla lautakunta laati ehdotukset uusiksi ohje- ja johtosäännöiksi sekä teki esityksen näin laajentuvan toiminnan johdosta tarvittavien uusien virkojen perustamisesta.

Lautakunta antoi 12.6. kaupunginhallitukselle *lausunnon* kaupunginvaltuutettu Per-Erik Förarsin ym. valtuustolle tekemän oikeusaputoiminnan tehostamista koskeneen aloitteen johdosta sekä 31.8. lausunnon Suomen Kaupunkiliiton oikeusaputoiminnan käynnistämistä koskevasta yleiskirjeestä ja siihen liittyvästä malliohjesäännöstä.

Lautakunta toimi isäntänä Helsingissä 24.—25.5. järjestetyssä pohjoismaisten oikeusapulakimiesten kokouksessa.

Varsinaiset oikeusapuasiat

Asiakaskäynnit lisääntyivät edellisestä vuodesta vajaat 2%. Uusien rekisteröityjen asioiden lukumäärä osoitti n. 3%:n laskua, mutta niistä oli erityisiin toimenpiteisiin johdaneita asioita n. 8% enemmän kuin 1972.

Uusia asioita rekisteröitiin 5 875 (ed.v. 6 069). Niissä ryhdyttiin erityisiin toimenpiteisiin 1 978 (1 824) tapauksessa. Muissa tapauksissa annettiin vain lakineuvontaa.

Suurin asiaryhmä oli avioeroasiat 1 134 (1 153), joista käytiin oikeutta 362 (437) tapauksessa. Asumuseroasioita oli 806 (978), joista käytiin oikeutta 177 (176) tapauksessa. Muita suuria ryhmiä olivat 976 (923) perintö-

25. Oikeusaputoimisto

oikeudellista asiaa ja 557 (566) vuokra-asiaa. Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin 206 (314). Niissä käytiin oikeutta 12 (11) jutussa. Asia sovittiin asianosaisten kesken 54 (80) tapauksessa. Muista 140 (55) riitaisesta tapauksesta osa sovittiin ilman, että sovinnon tuloksesta olisi toimistolle nimenomaisesti ilmoitettu ja osassa todettiin asiakkaan olleen väärässä tai jutun muuten olleen toivoton.

Avioliittolain mukaiseen elatusvelvollisuu-teen perustuvia elatusapumaksuja tuomittiin toimiston asiakkaille 108 045 (115 858) mk/kk.

Palkkasaatavia tuomittiin maksettavaksi 9 477 (4 591) mk. Palkkasaatavia, jotka maksettiin neuvottelun tuloksena ilman oikeudenkäyntiä, oli 19 537 (13 542) mk. Muita saatavia tuomittiin maksettavaksi 6 669 (20 047) mk.

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmiä ym. laadittiin 5 415 (5 926). Näistä oli kirjeitä ja postikortteja 3 467 (4 058), maksuttoman oikeudenkäynnin hakemuksia 505 (571), haastehakemuksia 670 (700), muita kirjelmiä eri tuomioistuimille ja virastoille sekä erilaisia asiakirjoja 773 (597).

Päätökseen saatetuista 719 (812) oikeudenkäynnistä voitettiin kokonaan tai osaksi 684 (789) ja hävitettiin 35 (23). Muut jäivät eri syistä sikseen.

Maksuttoman oikeudenkäynnin hakemuksista hyväksyttiin 439 (510) ja hylättiin 50 (46). Eri syistä peruutettuja oli 6 ja vuodelle 1974 siirtyi 10.

Esiintymisiä alioikeudessa oli 1 392 (1 546). Niistä Helsingin raastuvanoikeudessa 1 366 (1 533) kertaa, Espoon ja Vantaan kihlakunnanoikeudessa yht. 25 (13) kertaa sekä maa-oikeudessa kerran.

Helsingin hovioikeudessa hoidettiin 64 (82) juttua ja korkeimmassa oikeudessa 7 (8) juttua.

Asiakaskäyntejä oli toimistossa kertomusvuonna 11 010 (10 820).

Käyntejä päivää kohden oli 43.2 (42.5).

Suurin kävijämäärä yhtenä päivänä oli 117 (109) ja pienin 17 (15). Eri kuukausien osalle jakaantuivat käynnit seuraavasti:

	Vastaanotto-päiviä	käyn- tejä
tammikuu	22	969
helmikuu	20	873
maaliskuu	22	985
huhtikuu	20	746
toukokuu	21	949
kesäkuu	21	793
heinäkuu	22	833
elokuu	23	1 079
syyskuu	20	992
lokakuu	23	1 149
marraskuu	22	1 001
joulukuu	19	641
	255	11 010

Asiakkaat jakautuivat eri sosiaaliryhmiin seuraavasti:

sosiaaliryhmä	yhteensä	näistä naisia
I	186	107
II	825	564
III	3 136	2 232
IV	1 728	1 351
Kaikkiaan	5 875	4 254

Asiakkaiden sosiaalista asemaa määrätessä käytettiin kaupungin tilastotoimiston hyväksymää sosiaaliryhmitystä, kysymyksessä saattaa olla myös entinen ammatti. Vaimo, jolla ei ole omaa ammattia, luetaan perheenpään sosiaaliryhmään.

Käsiteltyjen asioiden ja juttujen ryhmittäminen laatunsa mukaan ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

— asuuseroja	806
— avioeroja	1 134
— osituksia	132
— elatusapuja	283

— muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	214
— holhousasioita	55
— perintö- ja testamenttiasioita	976
— vuokra-asioita	557
— muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	192
— työ- ja palkka-asioita	206
— muita velvoiteoikeuteen kuuluvia asioita	293
— sosiaalihuoltoa ja -vakuutusta koskevia asioita	147
— veroasioita	188
— eläkeasioita	146
— liikenne rikkomuksia	56
— muita rikosasioita	106
— täytäntöönpano- ja ulosottoasioita	69
— konkurssiasioita	12
— sekalaisia asioita	303
Yhteensä	5 875

Kertomusvuoden aikana käsiteltiin tai poistettiin kirjoista 3 185 asiaa, jotka jakaantuivat oikeusaputoimiston toimenpiteiden mukaan seuraavasti:

— laadittu asiakirjoja ym.	1 948
— sovittuja	187
— voitettu oikeudenkäynnissä	684
— hävitty oikeudenkäynnissä	35
— jätetty eri syistä sikseen	200
— jätetty eri tuomioistuihin ja vi-rastoihin	131
Yhteensä	3 185

Lisäksi siirtyi seuraavaan vuoteen 365 asiaa.

Virkaholhustoimi. Kertomusvuonna oli uusia holhoustoimia 139 (172). Holhottavia kuoli 88 (76) ja siirtyi toiseen holhoukseen 5 (4). Holhouksesta vapautui 11 (3) henkilöä. Holhouksia oli vuoden päättyessä 1 548 (1 386). Oikeudenkäyntejä holhottien asioissa oli 29 (47) ja erityistä tehtävää varten määrättyissä uskotun miehen toimissa 45 (21). Holhousapuasioissa käytiin 29 (47) ja toimiston antamissa uskotun miehen tehtävissä 45 (21) oikeudenkäyntiä Helsingin raastuvanoikeudessa. Lisäksi toimistossa kävi keskim. 23 (19) asiakasta päivässä.

Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten vuokrattiin varastotilaa talosta Väinölänkatu 5 sekä lämmitettyä autotallitilaa talosta Vuolukiventie 1.

Oikeusaputoimiston *menot* olivat 738 975 mk. *Tulot* 256 390 mk koostuivat seuraavista eristä: maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain mukaan toimiston lakimiehelle ja notaareille tuomitut asianajopalkkiot 140 913 mk, asiakkaiden vastapuolilta perityt korvaukset 545 (425) mk, holhouspalkkiot 114 560 mk ja muut tulot (sairausvakuutus-päivärahat ym.) 372 (3 624) mk.

26. Oppisopimustoimisto

Oppisopimukset. Vuoden 1973 aikana solmittiin enemmän oppisopimuksia kuin edellisenä vuonna. Erityisesti keittäjä-kylmäkön oppisopimusten lisäys oli huomattavan suuri. Voimassa olevien oppisopimusten kokonaismäärä ei ole kuitenkaan noussut samassa suhteessa mm. siksi, että oppilaiden koulutusajat ovat jatkuvasti lyhentyneet ja yhä

uusia työpaikkoja on siirtynyt kaupungin hallinnollisten rajojen ulkopuolelle. Oppisopimuksia purettiin myös kertomusvuonna normaalia enemmän.

Kertomusvuonna voimassa olleiden oppisopimusten ja suoritettujen ammattitutkintojen määrät käyvät selville ammattialoitain seuraavasta:

Ammattiala ¹⁾	Voimassa olevia oppisopimuksia (uuden lain muk.) 31.12.1973	Oppisopimuksia rekisteröity v. 1973
Valokuvaaja (14/68)	3	—
Instrumentiasentaja (23/68)	1	—
Leipuri	9	6
Kondiittori	20	9
Asemoija	49	19
Graaf. kuvankorjaaja	24	8
Graaf. valokuvaaja	35	17
Kemigrafisyövyttäjä	1	1
Kirjansitoja	1	—
Kohopainaja	18	8
Kopioija	16	5
Käsinlatoja	57	18
Offsetpainaja	85	38
Tiikelipainaja	1	—
Syväpainaja	10	4
Syväpainosyövyttäjä	3	—
Valolatoja	1	1
Kultaseppä	7	4
Kamppaaja	1	1
Jalkineenkorjaaja	1	—
Auton sähköasentaja	1	—
Auton yleisasentaja	3	2
Viilaaja	2	—
Koncenasantaja	2	—
Työkaluntekijä	6	2
Sorvaaja	11	5
Keittäjä-kylmäkkö	111	75
Tarjoilija	16	16
Myyjä	65	36
Konttorityöntekijä	26	25

¹⁾ Ammattialojen (= oppiohjelmien) kohdalla on noudatettu samaa järjestystä kuin 16.4.1973 laaditussa oppiohjelmaluettelossa.

Ammattiala ¹⁾	Voimassa olevia oppisopimuksia (uuden lain muk.)	Oppisopimuksia rekisteröity
	31.12.1973	v. 1973
Vähittäiskaupan somistaja	4	4
Rakennusmaalari	3	2
Puhelinkeskusasentaja	9	9
Konepuuseppä	1	1
Radio- ja TV-asentaja	1	1
Sähköasentaja	16	9
Voimajohtoasentaja	2	1
	Yhteensä	327.
	622	

Oppisopimusoppilaiden työpaikkaharjoittelun valvonnassa ja koulutuskorvausten laskennassa käytettyä atk-menetelmää kehitettiin edelleen. Oppisopimustoimisto avusti eräitä keskustoimikuntia ammattitutkintojen järjestelyissä.

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat koulutustarkastaja ja toimistonhoitaja. Lisäksi toimistossa työskenteli yksi toimistokoulun harjoittelija.

Kurssitoiminta. Ammattienedistämislaitos, E-instituutti, Hotelli- ja ravintolakoulu, Valkeakosken ammattikoulu sekä kaupungin omat ammattioppilaitokset järjestivät oppisopimusoppilaille tietopuolista koulutusta oppisopimustoimiston huolehtiessa oppilaiden kursseille kutumisesta. Yhteistyössä henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston kanssa järjestettiin kaksi työnopettajille tarkoitettua peruskurssia (30 henkeä) ja kaksi työnopastuksen jatkokurssia (31 henkeä). Koulutustarkastaja osallistui ammattikasva-

tushallituksen järjestämille koulutustarkastajien valtakunnallisille luento- ja neuvottelupäiville.

Tiedotustoiminta. Toimisto jakoi oppisopimuskoulutusta koskevaa tiedotusmateriaalia sekä suoritti oppilasneuvontaa. Koulutustarkastaja luennoi lisäksi erilaisissa tilaisuuksissa ja kursseilla oppisopimuskoulutuksesta sekä osallistui useiden keskustoimikuntien työskentelyyn.

Menot ja tulot. Vuosimenot olivat yhteensä 105 790 mk ja valtionapuina saadut tulot yhteensä 25 006 mk, mitkä vastaavat n. 130 mk:n nettomenoja kutakin vuoden lopussa voimassa ollutta oppisopimusta kohden. Kaupungin talousarvion ulkopuolella välitettiin yht. 301 430 mk ammattikasvatustarkastuksen myöntämiä valtionapuja oppisopimusoppilaita kouluttaville työnantajille. Tämä merkitsee kutakin v. 1973 lopussa voimassa ollutta oppisopimusta kohden n. 485 markan koulutuskorvausta.

27. Palkkalautakunnan toimisto

Yleistä. Palkkalautakunnan toimiston käsittelemät asiat jakaantuivat suhteellisen itsenäisille toimintayksiköille, jotka hoitivat virkasuhde- ja työsuhde-, eläke- ja ikälisä-, tutkimus- ja tilasto-, luontoissuoritus-, sairausvakuutus- sekä leski- ja orpoeläkekassa-asioita ja kansliatehtäviä.

Toimiston diaariin merkittiin v. 1973 yht. 3 582 asiaa, joista kaupunginhallituksen lausuntopyyntöjä oli 269. Toimiston lähettämien diaariin vietyjen kirjeiden lukumäärä oli 755.

Lautakunnan pöytäkirjoihin merkittiin 2 456 ja toimistopäällikön päätösluetteloon 608 pykälää. Käsiteltävien asioiden lukumäärä oli todellisuudessa kuitenkin esitettyä huomattavasti suurempi, sillä mm. ikälisä-, sairausvakuutus- ja vuokra-asuntojen vuokra-asioita ei merkitty diaariin. Lisäksi yhteen pöytäkirjapykälään saattoi sisältyä useiden henkilöiden ikälisä- ym. päätökset. Hautausavustusanomuksia käsiteltiin yht. 340 vastaten 566 045 mk.

Henkilökunta. Toimistoon kuului kertomusvuonna yht. 19 vakinaista ja 4 tilapäistä virkaa sekä 10 työsopimussuhteista tointa.

Toimistoa johti lautakunnan alaisena toimistopäällikkö Erkki Salmio, jonka lisäksi palveluksessa oli apul.toimistopäällikkö, palkkausinsinööri, tutkimuspäällikkö, 6 sihteeriä, osastosihteeri, palkkausteknikko, kaksi toimistoesimiestä, kirjaaja, toimiston- ja kanslianhoitaja, kolme kanslistia ja tarpeellinen määrä toimistoapulaisia sekä tilapäistä ja työsopimussuhteista henkilökuntaa.

Toimisto sijaitsi kertomusvuonna samoissa Lasipalatsin huoneistotiloissa kuin edelliselläkin vuonna.

Virka- ja työsuhdeasiat. Toimisto antoi kertomusvuoden aikana lukuisia lausuntoja ja tietoja viranhaltijain ja työntekijäin palkkauksesta ja palvelusehdoista sekä niitä koskevien määräysten tulkinnoista. Virastoille ja laitoksille virka- ja työehtosopimusasioissa annetun asiantuntija-avun lisäksi käytettiin toimiston henkilökuntaa aikaisempaa huomattavasti enemmän myös kaupungin järjestämien koulutustilaisuuksien opetusvoimana. Työmarkkinakentän lisääntynyt koulutustarve ja sen myötä syntynyt koulutustilaisuuksien lukumäärän kasvu ovat seurausta uudesta n. 3 vuotta käytössä olleesta kunnallisesta sopimusjärjestelmästä. Toimisto otti lisäksi osaa myös kunnallisten keskusjärjestöjen, Kunnallisen sopimusvaltuuskunnan, Sairaalaliiton ja Kunnallisen eläkelaitoksen työs-kentelyyn. Osallistuminen näissä elimissä käsiteltävien asioiden valmisteluun ja niitä koskeviin eri tasoihin neuvotteluihin vaati huomattavasti toimiston henkilökunnan työaika-

Toimistossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana yht. 1 611 virkavapausanomusta, joista 1 148 koski palkattoman virkavapauden myöntämistä ja 463 palkkaetujen myöntämistä virkavapauden ajalta.

Palkattomia virkavapauksia myönnettiin seuraavasti:

	ta- pauk- sia
— toisen viran hoitamista varten	868
— jatkokoulutuskursseja ym. opintoja varten	87
— yksityisasiota varten	130
— ulkomaisia opintomatkoja varten	4
— kunnallisen eläkelaitoksen myöntä- mää työkyvyttömyyseläkettä varten	41
— muihin tarkoituksiin	18

Palkkaetuja virkavapauden ajalta myön-
nettiin seuraaviin tarkoituksiin:

— osallistuminen ulkom. kongressiin tms.	kpl 44
— ulkomainen opintomatka	39
— täydennysoppijaksot	50
— luottamusmiesskurssit	96
— erilaiset jatko- yms. kurssit ja opin- topäivät	77
— kotimaiset kongressit, kokoukset yms.	73
— osallistuminen urheilukilpailuihin	24
— käräjien seuraaminen ja toimitta- minen	10
— väestönsuojelukoulutus	4
— muihin tarkoituksiin	46

Palkallisia työlomia myönnettiin 52.

Viranhaltijain, toimihenkilöiden ja työn-
tekijöiden palkkaus- ja muita palvelusehtoja
ym. koskevia neuvotteluja käytiin yht. 129.

Toimisto lähetti kertomusvuoden aikana
virastoille ja laitoksille useita työehtosopi-
musten tulkintaa koskevia kiertokirjeitä.

Eläke- ja ikälisäasiat. Kertomusvuonna
myönnettiin 444 eläkettä. Näiden lisäksi
myönnettiin leskieläkkeitä ja kasvatavus-
tuksia yht. 149. Ikälisiä koskevia päätöksiä
tehtiin yht. 4 050. Palvelusaika-anomuksia
käsiteltiin 275.

Sairausvakuutusasiat. Toimistossa käsitel-
tiin kertomusvuoden aikana 10 276 päivära-
hahakemusta ja 2 669 jatkopäiväraha-
hakemusta. Äitiysraha-hakemuksia oli 584 ja jat-
kohakemuksia 953. Sairausvakuutustoimi-
kunta hylkäsi 520 anomusta, joiden johdosta
palkkalautakunnan toimisto teki 24 valitusta.
Sairausvakuutustoimistoilta saatiin päivära-
hoina ja äitiysrahoina yht. 6 198 582 mark-
kaa. Vastaavasti kaupunki suoritti sairaus-
vakuutusmaksuina 11 813 802 mk.

Luontoissuoritusasiat. Kaupunginvaltuusto
vahvisti 6.3.1968, viranhaltijain uuden luon-
toissuoritussäännön ja se tuli voimaan 1.5.
1968 lukien. Ns. valtuuslain johdosta vuok-
rien suuruutta laskettaessa noudatettiin van-
haa luontoisetusääntöä kaikkiin asuntoihin
nähdessä, lukuun ottamatta em. päivämäärän
jälkeen käyttöön otettuja asuntoja, joihin
sovellettiin uutta luontoissuoritussääntöä 1.7.
1970 alkaen.

Luontoissuoritusasioita koskevia anomuk-
sia ja esityksiä käsiteltiin toimistossa kerto-
musvuoden aikana 557, joista asuntoasioita
oli 436, puhelinasioita 106 ja muita 11. Ano-
muksia hylättiin neljä. Luontoissuoritusasi-
oista tehdyt esitykset koskivat eräissä ta-
pauksissa useita henkilöitä.

Sairaussijaismäärärahoja koskevia esityk-
siä käsiteltiin toimistossa 123. Vastaten
1 909 816 mk.

Konekirjoitus- ym. lisiä myönnettiin toi-
mistopäällikön päätösluettelon mukaan 83,
eli yhteensä 59 068 markan arvosta.

Viransijaismäärärahoja koskevia esityksiä
käsiteltiin 75 vastaten 123 966 markkaa.

Ikälisien maksamista varten tehtyjä lisä-
määrärahaesityksiä käsiteltiin toimistossa 14.
Vastaten yht. 231 734 markkaa.

Virkakortistoon merkittiin perustettuja vir-
koja yht. 285 ja siitä poistettiin lakkautettuja
virkoja 50.

Urakkahinnoittelukysymyksiä käsittelevä
neuvottelukunta. Neuvottelukunnan kokoon-

27. Palkkalautakunnan toimisto

pano oli seuraava: puheenjohtajana oli toim. pääll. Erkki Salmio sekä jäsenenä työpääll. Eljas Muurinen, os.pääll. Helge Henriksson, toim.pääll. Pentti Roukka, apul. katurak. pääll. Seppo Hirvonen ja palkkausins. Kyösti Suikkanen. Neuvottelukunnan sihteerinä toimi palkkaustekn. Osmo Rytkölä.

Neuvottelukunta kokoontui kertomusvuoden aikana neljä kertaa. Käsitellyistä asioista oli keskeisimpänä esillä palkkausteknillisten ohjeiden uusiminen.

28. Palolaitos

Yleiskatsaus

Palolaitoksen tehtäväkenttää koskevaa tutkimus- ja suunnittelutoimintaa tehostettiin v. 1973. Operatiivisen suunnittelun perustan muodostavaa hälytysyksiköiden ajoaikatutkimusta jatkettiin koko kertomusvuoden ajan. Lisäksi valmistuivat kertomusvuonna seuraavat selvitykset:

Automaattisten paloilmoituslaitosten hankintaa valmistelleen palolautakunnan jaoston mietintö

Tutkimus Helsingin kaupungin alueella toimivista majoitus- ja ravitsemusliikkeistä

Johto-, sammutus- ja pelastusyksiköiden hälytykset vuonna 1973

Selvitys asutuskeskusten vakinaisten palokuntien suorittamasta sairaankuljetustoiminnasta, erityisesti kustannusten määrääytymisen kannalta

Sairaankuljetustoimen taloutta tutkineen työryhmän selvitys

Aerosolituotteiden polttokoe

Helsingin kaupungin palolaitoksen yleisohjeet sammutus-, pelastus ja sairaankuljetustoimen vaatimusten huomioon ottamisesta kaavoituksessa, rakennussuunnittelussa ja rakentamisessa.

Keskuspaloaseman (Kallio) rakennustyöt jatkuivat kertomusvuonna täydessä laajuudessaan. Ensimmäisen rakennusvaiheen muodostava uusi hälytyskeskus valmistui ja otettiin käyttöön 1.11. Suomenlinnan paloaseman rakennustyöt käynnistyivät myös kertomusvuonna. Vuoden loppuun mennessä tämä

asema oli lähes valmis. Aseman käyttöönotto siirtyi kuitenkin v:n 1974 puolelle.

Vuonna 1972 kokeilunluonteisesti perustettu tilapäinen koulutuskeskus jatkoi toimintaansa koko kertomusvuoden ajan. Muutoinkin noudatettiin palomiesten työhönotossa v. 1972 valmistuneen rekrytointityöryhmän mietinnössä esitettyjä periaatteita. Koulutuskeskuksessa opiskeli näin ollen kaksi kurssia, nuorempi ja vanhempi palotoimen peruskurssi. Uuteen koulutusjärjestelmään liittyen toimeenpantiin kertomusvuonna Helsingin kaupungin sairaankuljettajakoulutuskomitean mietinnön mukaisesti kaksi uudenlaista sairaankuljettajakurssia, jotka kestivät 12 viikkoa. Ne toteutettiin yhteistoiminnassa Helsingin kaupungin sairaanhoito-oppilaitoksen ja palolaitoksen koulutuskeskuksen kanssa. Täten käynnistettiin kertomusvuonna Helsingin kaupungin ensiapu- ja sairaankuljetuskomitean esittämä sairaankuljettajien koulutustason perusteellinen parantaminen.

Erityisen tärkeänä on pidettävä ammattikasvatushallituksen kertomusvuonna tekemää päätöstä, jolla palolaitoksen koulutuskeskuksen toiminta saatettiin valtionavun piiriin. Helsingin kaupungin palolaitos on näin ollen ensimmäinen kunnallinen palokunta, joka saa valtionapua tähän tarkoitukseen.

Palolaitoksen jatko- ja täydennyskoulutuksessa noudatettiin vanhaa käytäntöä.

Ulospäin suuntautuvassa tiedotustoiminnassa pyrittiin lehdistön, television ja radion

välityksellä selkeyttämään palolaitoksen »yrittyskuvaa» kaupungin yleisenä pelastusorganisaationa. Lisäksi julkaistiin viikkolehdistä sekä alan ammattilehdissä palolaitosta ja sen kehittämistä koskevia artikkeleita. Yleisesti voidaan todeta palolaitosta koskevan informaation kiinnostavan tiedotusvälineitä. Eriytyisen mielenkiinnon kohteena oli uusi hälytyskeskus, jonne pyrkivien vierailijoiden määrä oli rajoitettava kahden ensimmäisen toimintaviikon jälkeen.

Sisäistä tiedotustoimintaa tehostettiin myös kertomusvuonna. Palopäällikön toimesta julkaistiin sisäistä tiedotetta »Helsingin kaupungin palolaitos tiedottaa», jossa selostettiin palolautakunnan ja palopäällikön tekemiä tärkeimpiä päätöksiä sekä laadittuja suunnitelmia. Lisäksi toimeenpantiin tiedotustilaisuuksia, joista mainittakoon erikseen Helsingin palolaitoksen esimiehet -yhdistykselle ja Helsingin palomiesyhdistykselle järjestetyt tiedotus- ja neuvottelutilaisuudet. Näissä tilaisuuksissa selostettiin mm. palolaitoksen yleisiä kehitysnäkymiä, taloutta ja rakennussuunnitelmia.

Palopäällystä informoitiin virallisten päätösten ja ohjeiden ohella kuukausittain pidetyissä laajennetuissa päällystökokouksissa, joihin myös ruiskumestarit osallistuivat.

Tanskan prissi Henrik tutustui Tanskan kuningashuoneen Suomen virailun yhteydessä palolaitoksen uuteen johtokeskusauton sekä viesti- ja johtamistoimintaan.

Kertomusvuonna valmistui palopäällikön johdolla toimineen työryhmän laatima ohje operatiivisten näkökohtien huomioonottamisesta suunnittelussa. Säännösten nimenä on Helsingin kaupungin palolaitoksen yleisohjeet sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetustoimen vaatimusten huomioonottamisesta kaavoituksessa, rakennussuunnittelussa ja rakentamisessa. Ohjeiden tarkoituksena on valtakunnallisten säännösten puuttuessa yhdentää rakenteellisen palontorjunnan ja operatiivisen valmiuden tavoitteet tähänastista aikaisemmassa suunnitteluvaiheessa. Ohjei-

den toivotaan myös tehostavan palolaitoksen ja muiden viranomaisten sekä suunnittelijoiden yhteistoimintaa.

Kertomusvuonna Finlandia-talossa järjestetyn Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökongressin johdosta jouduttiin mainitussa rakennuksessa toteuttamaan sellaisia rakenteellisia tilapäisratkaisuja, joiden johdosta palo- ja henkilöturvallisuus huononi oleellisesti. Tästä syystä kongressin turvallisuuden lisäämiseksi palolaitos perusti ulkoasiainministeriön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti kongressipaikalle tilapäisen paloaseman hälytys- ja viestikeskuksineen. Paloasemana ja hälytyskeskuksena toimi johtokeskusauto, jonka lisäksi alueelle oli sijoitettu yksi ylimääräinen sammutusyksikkö ja lääkäriambulanssi. Järjestelyn kustannukset suoritti valtio.

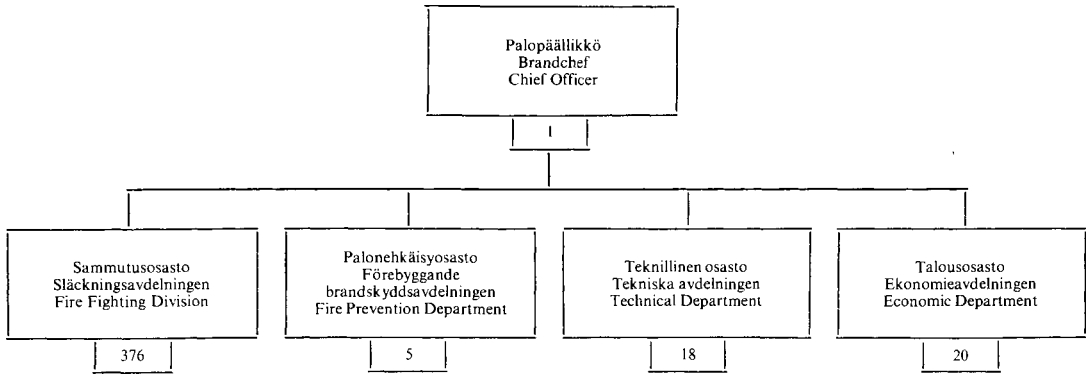
Henkilökunta

Palolautakunta nimitti kertomusvuonna tp. apulaispalopäällikön virkaan paloins. Sakari Lehtisen sekä täytti 9 virkaa seuraavasti: 2 tp. apul.palotarkastajan, paloinsinöörin, tp. suunnitteluinsinöörin, kaksi palomestarin, joista toinen tilapäinen ja kolme palokersantin virkaa. Edelleen lautakunta täytti kirjaajan ja kolmen toimistoapulaisen virat, joista kaksi tilapäistä.

Palopäällikkö täytti 12 palokorpraalin ja 16 palomiehen virkaa. Lisäksi palopäällikkö nimitti tp. palomiehen virkoihin 16 miestä ja viisi sairaankuljettajaa sekä valitsi palotoimen peruskursseille työsopimussuhteeseen 22 palomiesoppilasta.

Edelleen palopäällikkö palkkasi työsopimussuhteisiin toimiin neljä toimistoapulaista, siivoajan, neljä puolipäivätoimista talonmiestä, lähetin, puhelinvaihteenhoitajan ja kolme hälytyskeskuksen hoitajaa.

Palolaitoksen palveluksesta erosi kertomusvuoden aikana 12 henkilöä, joista siirtyi

eläkkeelle kuusi palokorpraalia, palomestari, apul. palomestari sekä auton asentaja.

Sammutusosastoon on tässä luettu kuuluvaksi neljä työsopimussuhteista sairaankuljettajaa ja taluosastoon palkkiovirkainen kapellimestari.

Terveystilä. Kertomusvuoden aikana sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 11 tapaturmaa ja harjoituksissa työpalveluksessa 79 tapaturmaa. Niiden aiheuttamat työpäivämenetykset olivat 1 090 päivää ja niistä suoritettiin korvauksia 28 446 mk. Teknillisen osaston ja palonehkäisyosaston henkilökuntien keskuudessa ei sattunut yhtään tapaturmaa. Taluosaston henkilökunnan keskuudessa sattui 1 tapaturma, josta aiheutui 11 työpäivän menetys.

Sairausten tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomasijaisille sairauslomia 534 kertaa; sairauspäiviä oli yhteensä 4 799. Työsopimussuhteissa olevien vastaavat luvut olivat 18 ja 115 sekä palomiesoppilaiden 96 ja 678.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairaustapausten määrä	Sairauspäivien keskim. luku vuodessa		
		sairaustapausta kohti	pv	henkilöä kohti „
<i>Viranhaltijat</i>				
Päällystö . .	11	23.8	262	32.8
Alipäällystö	17	38.7	658	18.8
Miehistö . . .	469	8.8	4 112	17.3
Palomiesoppilaat . .	117	5.9	685	13.7
Talous- ja huoltohenkilök. . . .	9	7.6	68	4.0
<i>Työsopimussuhteissa olevat</i>	53	10.6	560	25.5

Koulutus. Koulutuskeskuksessa jatkui opetus ensimmäisellä palotoimen peruskurssilla koko kertomusvuoden ajan. Toinen palotoimen peruskurssi aloitettiin 15.1. ja sen oppilasmäärä oli 22. Huhti—toukokuussa toimeenpannun 84 opetustuntia käsittäneen alkeiskurssin suoritti 15 oppilasta, jotka nimettiin palomiehen vuosi- ja sairaslomasijaisiksi.

Kertomusvuoden aikana palolaitoksen henkilökunta toimi opetustyössä koulutuskeskuksen kursseilla yli 2 800 tuntia.

Palotoimen kaksivuotisen peruskurssin opetusohjelma koostuu palotoimen sammu-

tus- ja pelastustoiminnan sekä sairaankuljetus- ja palotarkastustoiminnan aineyhdistelmistä. Kurssiohjelmaan sisältyvät Valtion palo-opiston palomiesluokan ja kuntien palotarkastajakurssin sekä Helsingin kaupungin sairaankuljettajakoulutuskomitean mietinnön mukaiset oppiennätykset.

Ammattikasvatushallitus myönsi koulutuskeskuksen järjestämille kahdelle palotoimen peruskurssille ja yhdelle sammutustoimen alkeiskurssille valtionavustusta yhteensä 48 224 mk.

Koulutuskeskuksen toimintaa johti vuoden alussa palolautakunnan jaospäällikön viransijaiseksi nimeämä palomest. Bo Winqvist. Palopäällikkö päätti 16.4. määrätä koulustoitimen vastuuhenkilön koulutuskeskuksen toiminnan johtamisen lisäksi mm. huolehtimaan palolaitoksen muun koulustoitinnan suunnittelusta ja valvonnasta, johtamaan koulutuskeskuksen oppilasyksiköiden toimintaa sammutus- ja pelastustehävissä sekä osallistumaan päivystystoimintaan tai varallaoloon. Palopäällikkö määräsi lisäksi 30.10. palolaitoksen suojelutehtävien siirtämisestä koulutuskeskukseen ja määräsi jaospäällikön vs. Bo Winqvistin toimimaan oman toimensa ohella palolaitoksen suojelujohtajana 1.11. lukien.

Palolaitoksen apul.palomest. Jouko Järvinen määrättiin koulutuskeskuksessa toimimaan koulustoitimen vastuuhenkilön apulaisena samoin kuin 1.11. lukien toimimaan oman toimensa ohella palolaitoksen suojelujohtajan apulaisena.

Apulaispalopäällikkö Åke Grönmark ja jaospäällikön vs. Bo Winqvist suorittivat Valtion palo-opistossa pelastustyönjohtajien peruskurssin aikana 26.2.—9.3.

Palolautakunnan puheenjohtaja Onni Vanhala osallistui Suomen kaupunkiliiton kursseille Kuopiossa aikana 19.—20.3.

II apulaispalopäällikkö Sakari Lehtinen osallistui alueelliseen maanpuolustuskurssiin aikana 15.—19.10.

Autosähköasentaja Veikko Kemppi suo-

ritti Ammattienedistämislaitoksen kurssin aikana 1.—5.10.

Valtion palo-opiston paloiesimiesluokan suorittivat Väinö Enlund ja Oula-Matti Kukkamäki aikana 8.1.—19.4. sekä Unto Blom ja Pertti Nisonen aikana 3.9.—14.12.

Valtion väestönsuojelukoulussa Lohjalla suorittivat sammutuskomppanian päälliköiden peruskurssin seuraavat palolaitoksen viranhaltijat: Jouko Hälvä, Lasse Methner, Raimo Janhunen, Väinö Nisonen, Vilho Kuokkanen, Allan Lönnqvist, Veikko Kylänpää, Väinö Enlund, Osmo Nurmio, Ernst Aasholm, Usko Pöyry, Leo Riihelä, Martti Narvanne, Jouko Järvinen, Pauli Poutanen, Kalevi Laakso, Väinö Hämäläinen ja Matti Vilkki.

Kaupungin koulutusosaston järjestämille eri kursseille osallistui laitoksen henkilökunnasta kuusi henkilöä.

Kalusto

Vuonna 1971 aloitettiin palolaitoksen sairausautokaluston täydellinen uusiminen. Koska palolaitoksen tehtävänä on erityisesti kiireellisen, vaativan sairaankuljetuksen järjestäminen, on hankittujen autojen työskentelytilat, ilmastointi, jousitus, äänieristys sekä hoitokalusto suunniteltu mahdollisimman hyvää ja tarkoituksenmukaista potilaan kuljetusta varten. Kertomusvuonna hankittiin kaksi sairausautoa, jotka täyttävät sosiaali- ja terveysministeriön sairaankuljetustoimikunnan mietinnössä ehdotetut vaatimukset. Tämän ajankohdan jälkeen palolaitoksen kaikki ensilähdön sairausautot ovat tulevien valtakunnallisten normien mukaiset ja sairausautokaluston perusparannusohjelma saatiin täten toteutetuksi.

Keväällä otettiin käyttöön suuronnettomuuksien ja katastrofien varalle hankittu johtokeskusauto, joka hälytettiin kertomusvuoden aikana kahdeksan kertaa. Touko-

kuussa johtokeskusauto osallistui Kokkolassa tapahtuneen Esso Oy:n tuontivaraston palon sammutuksen johtamistoimintaan. Johtokeskusauto oli sammutustyön johtajien käytössä useita päiviä ja siitä aiheutuneet kulut korvasi Kokkolan kaupunki. Tämän lisäksi johtokeskusauto osallistui heinäkuussa järjestetyn Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökongressin johdosta järjestettyihin turvallisuustoimiin.

Palolaitoksen pelastussukeltajille hankittiin tehtävää varten suunniteltu uusi ajoneuvo. Suunnittelussa kiinnitettiin erityistä huomiota yksikön liikkuvuuteen sekä maassa että vesistöissä. Kalustoon kuuluu mm. erikseen talvi- ja kesäkäyttöön tarkoitettut veneet, moottorikelkka ja erityisvalmisteinen ahkio. Yksiköllä on erilaiset paineilmanammarit vesisukellusta ja kaasusukellusta varten. Pelastussukeltajien laajentuneet tehtävät huomioon ottaen ajoneuvoon on sijoitettu täydellinen mittausvarustus. Se sisältää räjähdysvaaramittarin, kaasuntoteamislaitteen sekä radioaktiivisen säteilyn yleismittarin. Viestivälineistä mainittakoon kaupungin palo- ja pelastustoimen kanavalla toimiva ajoneuvoasema, vesisukelluksessa käytettävä sukeltajapuhelin sekä kaasusukellusvarustukseen kuuluvat paineilmanammarit liitetyt mieskohtaiset radiopuhelimet. Kalustoon kuuluu lisäksi opastus- ja varoitusvälinesarja.

Uutta pelastusautoa varten hankittiin diesel-moottorilla varustettu Sisu BK-84-alusta. Ajoneuvon korityö tilattiin Kiitokori Oy:ltä, mutta ajoneuvon valmistumisen ajankohta ajoittuu v:lle 1974.

Kolarivaurioituneen sammutusauton tilalle hankittiin yksi uusi sammutusauto. Palolaitoksen ruiskuveneeseen ostettiin uudet diesel-moottorit sekä niihin liittyvät vesipumput. Moottoreiden ja pumppujen asennustyö suoritetaan talvikautena siten, että se on valmis jäiden lähdettyä keväällä 1974.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen, sammutus- ja pelastusalusten sekä moottoriruiskujen lukumäärä ja sijoitus vuoden lopussa ilmenee seuraavan sivun taulukosta:

Palolaitoksella oli siis 31 varsinaista sammutus- ja pelastusautoa. Näistä oli 12 autossa yhdistetty korkea-matalapainepumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli yhdessä 3 500, kuudessa 2 800, yhdessä 1 000 l/min -tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ik) matalapaine- ja 250 l/min (46 ik) korkeapainepumppu sekä neljässä vastaavasti 2 200 l/min (8 ik) ja 200 l/min (60 ik) ja yhdessä 2 800 l/min (8 ik) ja 300 l/min (50 ik) sekä yhdessä 1 400 l/min (8 ik) tehoinen pumppu. Mainituissa autoissa oli lisäksi vaahtosammutuslaitteet, joiden teho kahdessa autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 16 000 l/min ja yhdessä 32 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu teholtaan 2 200 l/min, 15 ruiskua teholtaan 2 000, kaksi 1 500, neljä 1 400, kolme 1 000, kuusikymmentäkolme 800, kaksi 600, neljä 500 ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveneen pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min. Veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet. Hyökkäysveneessä oli yksi kannettava moottoriruisku teholtaan 2 000 l/min sekä yksi pieniruisku teholtaan 500 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteenlaskettu vesiteho oli 159 930 l/min.

Käyttökelvotonta letkua poistettiin 1 115 m. Letkuvarastossa oli vuoden lopulla yhteensä 88 959 m paloletkua, josta 51 745 m oli 3" liittimellä varustettua pääjohtoa sekä 37 020 m 2" liittimellä varustettua työjohtoa.

Palopostit ja vedenottoaikat. Kertomusvuoden aikana valmistui kaupungin vesijohdotverkkoon 110 uutta palopostia. Niiden yhteinen lukumäärä vuoden lopussa oli 6 168. Esikaupunkialueilla oli lisäksi palo-kaivoja ja -altaita.

Hälytys- ja viestivälineet. Marraskuussa otettiin käyttöön palolaitoksen uusi hälytyskeskus. Se sijaitsee keskuspalooaseman alla olevassa kalliosuojassa 16 m maanpinnan

Sijoituspaikka Placering Location	Moottoriajoneuvoja Motorfordon Motor vehicles																
	Johtautoja Ledningsbilar Leading cars	Sammutus/pelastusautoja Släcknings/räddningsbilar Fire fighting/salvage cars	Pelastusautoja Räddningsbilar Rescue trucks	Säiliöautoja Tankbilar Tank trucks	Vahtoautoja Skumsläckningsbilar Foam trucks	Leikkuautoja Slangbilar Hose trucks	Konetikasautoja Maskinstegar Ladder trucks	Nostolava-autoja Hydrauliska lyftflakbilar Trucks with hydraulic platforms	Pelastussukellaja-autoja Räddningsdykarbilar Salvage diver cars	Sairasautoja Ambulanser Ambulances	Vesiöljyvähinkoautoja Vatten/oljeskadebilar Water and oil accident cars	Henkilöautoja Personbilar Cars	Kuorma- ja pakettiautoja Last- och paketbilar Trucks and vans	Traktoreita Traktorer Tractors	Yhteensä Summa Total	Sammutus- ja pelastusaluksia Släcknings- och räddningsfartyg Fire fighting- and salvage vessels	Moottorirukkuja Motorfordon
<i>Sammutusosasto</i> <i>Släckningsavdelningen</i> <i>Fire fighting division</i>																	
Keskuspaloasema	—	1	—	—	2	1	1	1	—	1	—	—	—	—	8	—	—
Erottajan paloasema	3	2	—	—	—	—	1	—	1	6	—	2	1	1	17	3	—
Suomenlinnan paloasema	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—
Haagan paloasema	—	2	1	—	—	1	1	—	—	1	—	2	—	1	9	—	—
Meilahden lääkäriambulanssiasema	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 ¹⁾	—	—	—	—	1	—	—
Käpylän paloasema	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	4	—	—
Malmin paloasema	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—
Herttoniemen paloasema	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—
Liikennelaitoksen raitiovaunukorjaamo	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Varalla ja koulutusikä-tössä	—	5	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	10	—	—
										1 ¹⁾							
<i>Teknillinen osasto</i>																	
<i>Tekniska avdelningen</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—
<i>Technical Department</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—
Yhteensä · Summa · Total	3	14	3	2	2	2	3	1	1	17	1	5	3	2	59	3	1

1) Lääkäriambulanssi · Läkarambulans · Doctor ambulance

alapuolella. Hälytyskeskuksen lattiapinta-ala on 650 m², josta varsinaista toiminta-ala on 350 m² ja 300 m² teknillisiä laitetiloja sekä sosiaalitiloja. Kokonaistilavuus on 5 100 m³. Hälytyskeskuksen lattia on kokonaisuudessaan ns. asennuslattia.

Hälytyskeskuksen toiminta jakaantuu kahden selvästi erilliseen osatoimintaan, ilmoitusten vastaanottamiseen ja yksiköiden hälyttämiseen. Hätäkeskus siirrettiin Helsingin puhelinyhdistykseltä hälytyskeskukseen. Palolaitoksen uusi hälytyskeskus toimii myös kaupungin yleisenä hätäkeskuksena jonka puhelinnumero on 000. Keskukseen on lisäksi yhdistetty kaupungin alueella olevat yli 800 hätäpuhelinta. Hätäkeskuksesta voidaan pu-

helut tarvittaessa yhdistää suoria KK-linjoja pitkin myös poliisille sekä sähkö-, kaasu-, vesi- tai liikennelaitokselle. Siitä huolimatta, että palolaitoksen tavoitteena on ainoastaan yksi hälytysnumero, johon kaikki ilmoitukset tehdään, katsottiin aiheelliseksi säilyttää vanhatkin hälytysnumerot toistaiseksi. Palojen pelastuskeskuksen hälytysnumero on 005 ja sairaankuljetuskeskuksen 0066. Terveyskeskuksen lääkäripäivystys 008 sijoitettiin myös uuteen hälytyskeskukseen, jota tarkoitusta varten tarvittavat tilat palolautakunta vuokrasi terveyslautakunnalle.

Automaattisia paloilmoitus- ja sprinklerilaitteita oli palolaitoksen vastaanottokeskukseen yhdistetty kertomusvuoden lopussa 581.

Vastaanottokeskukset sijaitsivat Erottajan paloaseman, keskuspaloaseman sekä Haagan paloaseman yhteydessä. Uuden automaattisten paloilmoituslaitteiden valvontajärjestelmän hankkimisesta tehtiin sopimus Helsingin Puhelinyhdistyksen kanssa. Sopimuksen mukaan uuden järjestelmän rakentamisesta ja ylläpidosta ei palolaitokselle aiheudu kustannuksia. Sovittu toimitus tapahtuu v:n 1975 aikana ja valvontajärjestelmä tulee olemaan Autophon-TUS-35.

Hälytyskeskuksen yhteyteen hankittiin palolaitokselle uusi puhelinvaihte, 73141. Tähän vaihteeseen yhdistettiin kaikki paloasemat. Puhelinvaihteeseen liittyy kaksi välityskojetta, ja se sisältää myös ohivalintamahdollisuuden. Uudessa hälytyskeskuksessa ovat myös sammutus- ja pelastustoimen sekä sairaankuljetustoimen radiokeskukset. Näiden tukiasemat sijaitsevat Myllypuron vesitornissa sekä Helsingin teknillisen oppilaitoksen katolla. Kertomusvuoden aikana saatiin kokonaisuudessaan käyttöön uusi sairaankuljetuspalvelujen radiopuhelinverkosto, mihin liittyy kaikkien Helsingin sairaaloiden ensiapuasemille asennettu pikapuhelinjärjestelmä. Sammutus- ja pelastustoimen sekä sairaankuljetustoimen radioverkostoon hankittiin kumpaankin 10 uutta liikkuvaa ajoneuvoasemaa.

Hälytyskeskus on liitetty Helsingin kaukolämpöverkostoon, ja sillä on oma lämmönjakokeskuksensa. Ilmastointi on täydellinen koneellinen ilmastointi. Sähkönjakeluhäiriöiden varalta on hälytyskeskus varustettu 170 kVA:n varavoimakoneella, joka pystyy tuottamaan hälytyskeskuksen sähkönkulutustarpeen kokonaisuudessaan. Varavoimakoneen polttoainesäiliöiden yhteinen tilavuus on 10 000 litraa. Lisäksi hälytyskeskus on varustettu akustolla toimivalla varavalaistuksella. Kokonaisuutena hälytyskeskus on suunniteltu siten, että se pystyy toimimaan eristettynä täysin itsenäisesti vähintään kaksi viikkoa.

Sammutus-, avunanto- ja sairaankuljetustoiminta

Sammutustoiminta. Palolaitos hälytettiin v. 1973 sammutus- ja pelastustehtäviin kaikkiaan 2 592 kertaa. Aineellisten vahinkojen puolesta muodostui Keskusosuusliike Hankkijan palo tuhoisimmaksi. Hälytysten syyt ja määrä kuukaudessa olivat seuraavat:

Hälytysten syyt	Lukumäärä
Tulipalo	1 018
Nokipalo	15
Savu tai kaasu	26
Erehdys	223
Automaattisten hälytyslaitt. vast. otokeskukseen tulleet vikahälytykset:	
vika hälytyslaitteissa	117
linjaviasta aiheutunut	83
vahingon aiheuttama	107
Ilkivalta	89
Avustaminen liikenneonnettomuuksissa	217
Sammakkomiesavustus	68
Muut avustukset	591
Lainaukset	37
Ei lähtöä	1
	Yhteensä 2 592

Koko vuonna sattuneista 1 018 tulipalosta oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla kaikkiaan 84.0%, keskikokoisia tulipaloja 8.0%, suuria tulipaloja 2.9% sekä loput eli 5.1% palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan paikalle tuloa.

Tulipaloista sattui 578 klo 06—18 ja 438 klo 18—06 välisenä aikana.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää liitteenä olevasta taulukosta.

Avunanto- ja pelastustyöt. Avunanto- ja

pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 1 574 tapauksessa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumpusta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 633 kertaa.

Tulipaloista johtuneet hälytykset suoritettiin 218 tapauksessa puhelimitse ja 750 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuk-

sen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 17 tapauksessa ja suullisesti 55 kertaa.

Tulipalot. Kertomusvuoden eri kuukausina sattuneet tulipalot jakautuivat suuruuden mukaan seuraavasti:

Palojen suuruus	Tulipalojen määrä kuukaudessa												
	Tammi- kuu	Helmi- kuu	Maalis- kuu	Huhti- kuu	Touko- kuu	Kesä- kuu	Heinä- kuu	Elo- kuu	Syys- kuu	Loka- kuu	Marras- kuu	Joulu- kuu	Yh- teensä
Palonalkuja.....	4	6	6	8	3	3	3	3	—	3	8	4	51
Pieniä	54	42	47	55	90	120	173	99	33	47	57	38	855
Keskikokoisia.....	8	5	6	2	8	8	9	6	11	9	3	7	82
Suuria	—	3	1	2	5	4	8	2	3	1	1	—	30
Yhteensä	66	56	60	67	106	135	193	110	47	60	69	49	1 018

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 68 kertaa, joista kuitenkin ei 30 tapauksessa ollut sukellustoimintaa. Toiminta koski hukkuvan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

Kertomusvuoden aikana oli Suomenlinnan palopäivystäjällä 5 palohälytystä, 7 pelastushälytystä, 60 sairaankuljetusta, 5 ensiaputoimintaa, 5 ovenavausta sekä yksi ilkivaltainen hälytys. Toiminnasta pidettiin erillistä hälytyspäiväkirjaa.

Sairaan kuljetustoiminta. Kertomusvuoden toiminnassa oli merkillepantavaa terveydenhoito- ja sairaalaviranomaisten sekä palolaitoksen välisen yhteistyön kehittyminen sairaankuljetustoimintaa koskeissa asioissa. Yhteistyön tuloksena palolaitos kehitti sairaankuljetustoimintaansa potilaiden edun mukaiseksi. Myös kaluston, lääkinnällisten välineiden ja henkilökunnan koulutuksen osalta tapahtui jatkuvaa kehitystä. Palolaitos noudatti edelleen sairaankuljetustoimintaa varten laadittuja suosituksia sekä kalustonormeja, joten toimintavalmius täytti kiireelliselle kuljetustoiminnalle asetettavat vaatimukset. Lisäksi kehitettiin myös kaupungissa toimivien yksityisten sairaankuljetusliikkeiden ja palolaitoksen välistä yhteis-

työtä etenkin valvonta-, informaatio- ja neuvontatoiminnan osalta.

Kertomusvuoden aikana palolaitoksen sairaankuljetuskeskus siirtyi Erottajan paloasemalta keskuspaloseman uusiin ja ajanmukaisiin hälytyskeskustiloihin, mikä tehosti huomattavasti sairaankuljetustoiminnan yhteistyötä palo- ja pelastusyksikköjen kanssa.

Lääkäriambulanssi osoittautui tehokkaaksi yksiköksi. Hätäensiapu ja potilaan hoito voitiin aloittaa useissa onnettomuustapauksissa jo tapahtumapaikalla entistä tehokkaammin. Lääkäriambulanssin ja sairaankuljetusyksikköjen yhteistoiminta hälytystilanteissa muodostui myös varsin tehokkaaksi.

Hälytysten kokonaismäärästä oli 19.6% sellaisia hälytyksiä, joiden perusteella ei eriyistä suoritettu kuljetuksia. Kertomusvuoden hälytysmäärä oli 8.2% suurempi kuin edellisenä vuonna. Kiireellisten kuljetusten osuus oli 89.2%.

Palolaitos hankki kertomusvuoden aikana kaksi uutta sairaautoa, joten sairaautojen kokonaismäärä oli 14, joista 2 lääkäriambulanssia. Jatkuvassa hälytysvalmiudessa näistä oli 8—10 sairaautoa. Jokaiseen kiireellisiä kuljetuksia suorittavaan sairaautoon sijoitettiin ns. lääkäripakki, joka oli

tarkoitettu lääkärien käyttöön. Pakin välineisiin kuuluvat mm. verenpainemittari, stetoskooppi, intubaatiovälineet sekä nesteensiirtovälineet nesteineen.

Kertomusvuoden aikana tehostettiin edelleen palolaitoksen sairaankuljetustoimintaa koskevaa tilastointi- ja tutkimustoimintaa.

Kertomusvuoden aikana sairaankuljetuskeskus otti vastaan 25 024 eri asteista sai-

raankuljetuspyyntöä. Ilmoitusten perusteella palolaitoksen sairaankuljetusyksiköt hälytettiin 22 873 kertaa. Naapurikunnille tai yksityisille sairaankuljetusliikkeille välitettiin 2 151 kuljetusta, joista oli kiireellisiä 111.

Sairaaankuljetushälytykset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	H ä l y t y k s e t		
	Lukumäärä	Josta määrästä kiireellisiä	Naapurikunnille tai yksityisille
		%	
Tammikuu	1 774	80.8	193
Helmikuu	1 801	80.9	208
Maaliskuu	2 028	86.3	240
Huhtikuu	1 776	86.7	199
Toukokuu	2 030	88.3	174
Kesäkuu	1 834	92.9	190
Heinäkuu	1 932	87.0	171
Elokuu	1 919	91.4	173
Syyskuu	1 850	90.7	201
Lokakuu	1 907	88.5	145
Marraskuu	1 900	91.7	123
Joulukuu	2 122	91.7	134
Yht.	22 873	89.2	2 151

Palolaitoksen sairaankuljetusyksikköjen yhteinen ajokilometrimäärä oli 280 696 km eli keskimäärin 12.3 km kuljetusta kohden.

Sairaaankuljetushälytykset jakaantuivat eri paloasemien kesken seuraavasti:

	Hälytyksiä
Erottajan paloasema	9 243
Keskuspaloasema	4 482
Haagan paloasema	2 392
Käpylän paloasema	1 986
Herttoniemen paloasema	1 982
Lääkäriambulanssiasema	1 543
Malmin paloasema	1 165
Suomenlinnan vartioasema	60
Yhteensä	22 853

Naapurikunnille, yksityisille sairaankuljetusliikkeille tai muille välitetyt kuljetuspyynnot jakaantuivat seuraavasti:

	Kuljetuksia
Espoon palolaitos	15
Keravan palolaitos	2
Vantaan palolaitos	24
Nurmijärvi	1
Poliisi	18
Yksityiset sairaankuljetusliikkeet ..	2 090
Taksi	1
Yhteensä	2 151

Palovahingot. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli v. 1972 141 065 000 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 698 170 000 mk eli yhteensä 839 235 000 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä oli irtaimiston osalta 1 149 829 mk ja kiinteistön osalta 3 063 026 mk, siis yhteensä 4 212 855 mk eli 0.5% uhatun omaisuuden arvosta.

Palovahinkojen korvausprosentit vv. 1963—1972 ovat olleet seuraavat:

1963	0.6	1968	0.4
1964	1.0	1969	0.5
1965	0.5	1970	0.4
1966	0.5	1971	0.4
1967	0.4	1972	0.5

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 8 ihmistä sekä tuhoutui 14 rakennusta kokonaan ja 20 osittain.

Palonehkäisytoiminta

Palonehkäisyosaston toimintaa on vaikeutanut jatkuva ja yhä lisääntyvä henkilökunnan puute. Sammutusosastolta saatu tilapäinen apu ei riittävästi korvannut puuttuvaa ammattitaitoista palotarkastushenkilöstöä.

Rakennuspiirustusten tarkastus. Palotarkastaja tai apulaispalotarkastaja osallistui viikottain rakennustarkastustoimikunnan kokouksiin. Tämän lisäksi kaikista suuremmista rakennusprojekteista neuvoteltiin useamman kerran palotarkastajan kanssa. Uudisrakennusten lopputarkastuksissa palolaitoksen edustaja ei ollut mukana.

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyn liittyvistä asioista kaupunginhallitukselle 13, maistraatille 71, rakennusvirastolle 40, rakennustarkastusvirastolle 14, terveydenhoitovirastolle 5, urheilu- ja ulkoiluvirastolle 4, sähkölaitokselle 3, metrotoimistolle 6 sekä muille yhteensä 14.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus toimitettiin asuinkiinteistöissä I, III, IV, VI, VII ja IX nuohouspiirien alueilla aikana 1.2.—30.4., jolloin tarkastuksen kohteena oli 7 500 kiinteistöä. Erikoiskohteiden tarkastus, joka koski yksinomaan teollisuus- ja virastotaloja, kouluja, sairaaloita sekä muita kuin asuinkiinteistöjä koko kaupungin alueella toimitettiin

aikana 27.8.—13.12. Tarkastuskohteiden lukumäärä oli 2 603. Saarilla ja ranta-alueen kesähuvila-alueilla suoritettiin aikana 3.7.—1.8. yleinen palotarkastus, jonka kohteena oli n. 350 asuinkiinteistöä. Uudisrakennustyömailla ja työsiirtoloissa suoritettiin myöskin tarkastuksia. Todettujen puutteellisuuksien johdosta annettiin 1 942 kirjallista korjausmääräystä.

Tavarataloissa, alennushalleissa, suurmyymälöissä sekä ravitsemus- ja majoitusliikkeissä suoritettiin lukuisia ylimääräisiä järjestystarkastuksia. Ennen vappua ja juhannusta, jolloin erilaisten ilotulitusvälineiden myynti on hyvin vilkasta sekä jouluruuhkan aikana tarkastustoiminta keskitettiin tavarataloihin, alennushalleihin ja suurmyymälöihin.

Lisäksi suoritettiin öljylämmityslaitoksien, palaviennesteiden varastojen, ruiskumaalaimoiden ja nestekaasulaitosten katsastuksia yhteensä 218, joista kaupungille katsastusmaksuina kertyi 9 560 mk. Pyydettyjä tarkastuksia oli 2 265.

Vuoden aikana pidettiin palotoimen peruskursseilla, sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä, kursseilla ja valtion palo-opistossa oppitunteja ja valistus-tilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuudesta.

Nuohoustoimi. Nuohouspiirien lukumäärä oli 9. Kussakin piirissä toimi piirinuohoojamestari ja hänen sijaisenaan ja apunaan etumies. Piireissä oli nuohoojamestareiden lisäksi yhteensä 30 nuohoojaa ja 16 oppilasta. Tilapäistä työvoimaa käytettiin 274 työpäivää. Nuohous suoritettiin palojärjestyksen mukaisesti jokaisessa piirissä. Erikoiskohteissa suoritettiin lisäksi pyynnöstä nuohousta erikoissopimuksen mukaan.

Piirinuohoojamestarit osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen yhteensä 501 päivää eli keskimäärin 56 päivää piiriä kohden. Pyydettyjä tarkastuksia oli yhteensä 1 460 eli keskimäärin 162 tarkastusta piiriä kohden. Tarkastusten perusteella kirjoitettiin usein myöskin tulisijoja ja

savuhormeja koskevia lausuntoja. Lisäksi piirinuohoojamestarit suorittivat kukin vuorollaan nokipalopäivystystä, joista kertyi 40.5 vrk piirinuohoojamestaria kohden.

Kertomusvuoden aikana sattui yhteensä 19 nokipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena niiden lukumäärä on vaihdellut seuraavasti:

1964	27	1969	20
1965	31	1970	16
1966	29	1971	17
1967	19	1972	20
1968	14	1973	19

Piirinuohoojamestarien nuohousluettelot tarkastettiin palotarkastajan toimesta 12 kertaa.

Talous ja yleinen hallinto

Menot ja tulot. Palolaitoksen menot olivat kertomusvuonna yhteensä 14.92 mmk, josta palkkamenojen osuus oli 12.77 mmk ja kalustohankintojen osuus 0.41 mmk.

Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna 0.32 mmk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 2.19 mmk, mikä lähinnä johtui lisääntyneistä palkka- ja sosiaalikulunnuksista.

Avustuksena myönnettiin Helsingin vapaaehtoisille palokunnille ja Suomen Meripelastusseuralle yhteensä 91 465 mk ja vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan

tukemiseen 1 153 mk eli yhteensä 92 618 mk.

Tulojen yhteismäärä oli kertomusvuonna 810 193 mk, mikä merkitsi n. 25.6%:n lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Tulot kertyivät eri tulolähteistä seuraavasti: varsinaisista sairaankuljetuksista 505 919 mk, luontoisetukorvauksista 32 123 mk, vuokrista 78 919 mk ja kaluston lainauksista sekä avunantotehtävistä ym. 193 236 mk.

Rahastot. Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 13 470 mk. Tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 15 729 mk ja korkotuloja 14 710 mk sekä pääoman indeksihyvitystä ym. 14 456 mk eli yhteensä 44 895 mk. Kun käyttövaroista siirrettiin 50% eli 22 447 mk pääomaan, se nousi vuoden lopussa 173 814 mk:aan. Käyttämättömiä varoja eli ts. säästöville 1974 oli vuoden lopussa 23 309 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston pääoma oli vuoden alussa 15 923 mk ja käyttövaroja 2 942 mk. Korkotuloja kertyi kertomusvuoden aikana 1 823 mk ja sairaankuljetusmaksuja 2 621 mk sekä pääoman indeksihyvitystä ym. 1 521 mk, eli tuloja yhteensä 5 965 mk. Kun tuloista siirrettiin pääomaan 50% eli 2 983 mk, eikä menoja ollut, pääoman määrä oli vuoden lopulla 18 906 mk ja v:lle 1974 jäi käyttövaroja 5 925 mk.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta lahjoituksesta perustetusta stipendira-hastosta oli v:n 1973 alussa jäljellä 51 mk. Rahastolla ei ollut menoja kertomusvuonna, mutta korkotuloja oli 4.93 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 55.93 mk.

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissyy · Brandsak · Causes of fires								
	Viallinen tulisija tai savujohto Felaktig eldstad eller röckanal Defective fireplace of chimney	Tulisijan tai savuhormin liika- kuumeneminen Överhettad eldstad eller röckanal Fireplace or chimney overheated	Savupiipusta tullut kipinä Gnistra från skorsten A spark from chimney	Tulisijasta lentänyt kipinä Gnistra från eldstad A spark from fireplace	Kuuma tuhka tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Viallinen sähköasennus Felaktig elinstallation Faulty electric installation	Sähkölaitteiden huolimaton käsitely Vårdslös hantering av elapparatur Careless handling of electric- appliances	Muut sähköistä aiheuttavat syyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity	Palavien nesteiden huolimaton käsitely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids
Asuinhuone · Bostadsrum · Living accom- modation	2	1	—	1	—	1	2	10	3
Asuinrakennus · Bostadshus · Residential building	—	5	—	1	1	—	3	5	1
Auto ym. moottoriajoneuvo · Bil e.a. motor- fordon · Car or other motor vehicle	—	3	1	—	3	—	4	58	1
Autotalli · Garage · Garage	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eteinen · Tambur · Hall	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Halkopino · Vedtrave · Wood pile	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hiilivarasto · Kollager · Coal yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hissi + moottori · Hiss · Lift or its engine	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto · Hotell, sjukhus mm. allmän lokal · Hotel, hospital etc. public premises	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Kaatopaikka · Avstjälpningsplats · Dump	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Katto · Tak · Roof	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kellari · Källare · Basement	—	—	—	—	1	1	1	—	1
Keittiö, keittokomero · Kök, kokvrå · Kitchen, kitchenette	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Kioski, putka · Kiosk, cell · Kiosk, jail	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Laiva, moottorivene · Fartyg, motorbåt · Ship, motorboat	—	—	—	1	—	—	1	3	3
Lautatarha · Brädgård · Lumber yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Liikehuone · Affärsrum · Business premises	—	1	—	—	1	—	1	9	—
Metsä · Skog · Woods	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muuntaja · Transformator · Transformer	1	—	—	—	—	—	—	2	—
Neonvalomainos · Neonljusreklam · Neon lights	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Nurmikko, maasto · Gräsmatta, markbrand Lawn, terrain	—	1	—	—	8	—	2	2	—
Pannuhuone · Pannrum · Boiler room	—	1	—	—	—	—	—	2	1
Parakki · Barack · Barracks	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Pesutupa · Tvättstuga · Laundry room	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pölyhormi · Dammhorn · Dust flue	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Raitiovaunu · Spårvagn · Tram	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Rakennustyömaa · Byggnadsarbete · Con- struction site	—	5	—	—	1	3	5	19	3
Rautatievaunu · Järnvägsvagn · Railway carriage or waggon	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Roskakäily · Förvaringsrum för sopor Garbage chute	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Roskalaatikko · Soplår · Dust bin	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Sauna · Bastu · Sauna bath	1	5	—	—	—	1	1	—	1
Silta · Bro · Bridge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sähköpylväs, mittari · Elstolpe · Pylon	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Tehdaslaitos · Fabrik · Factory	—	3	—	—	—	—	1	8	4
Tervapata · Tjärgryta · Tarpot	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Työhuone · Arbetsrum · Workshop	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Ullakko · Vind · Attic	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Vaja tai ulkorakennus · Skjul eller uthusbygg- nad · Outbuilding	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Varasto · Lager · Store	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Yhteensä · Summa · Total	5	25	2	4	18	7	28	139	18

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 16 vapaaehtoista palokuntaa ja Suomen Meripelastusseura, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 554 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja kiintopumppuineen 19, moottoriruiskuja 20, vesisäiliöitä 19, joiden yhteinen tilavuus oli 39 500 l, 3":n letkua 3 970 m, 2":n letkua 700 m ja 1 1/2":n letkua 4 970 m.

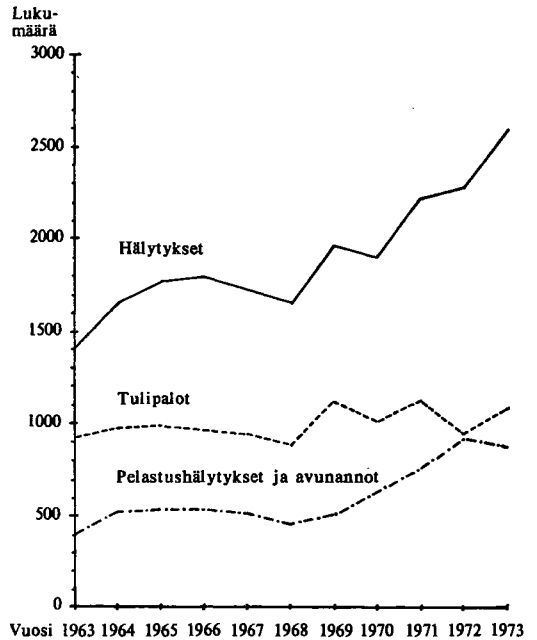
Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta, yksi laitospalokunta ja telakkapalokunta.

Varapalokunnilla oli palotoimintaa kertomusvuoden aikana seuraavasti:

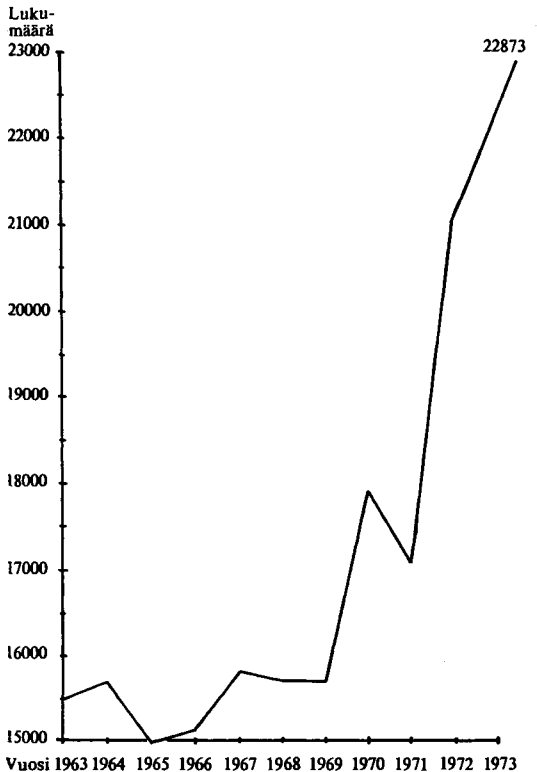
		Hälytysten lukumäärä
Degerön	VPK	6
Haagan	»	6
Helsingin	»	9
Karjalaisten	»	3
Lauttasaaren	»	8
Malmin	»	8
Marjaniemen	»	10
Oulunkylän	»	5
Pakinkylän	»	3
Pitäjänmäen	»	6 ¹⁾
Puistolan	»	15
Pukinmäen	»	7
Tammisalon	»	4
Tapanilan	»	4
Vanhan Käpylän	»	1
Vartiokylän	»	8
Yhteensä		103 ¹⁾

¹⁾ näistä 3 hälytystä kaupungin alueen ulkopuolella

Hälytystoiminta vv. 1963–1973

Sairaankuljetusyksikköjen hälytykset vuosina 1963–1973

29. Puutavarakeskus

Puutavarajaosto

Jaoston kokoonpano ja kokoukset. Puutavarajaostoon kuuluivat v. 1973 puh.johdajana teollisuustointa johtava apul.kaupunginjohtaja Gunnar Smeds sekä jäsenenä dipl.-ins. Terttu Raveala, toimitsija Pentti Kauhanen, ammattientarkast. Ensio Syrjänen ja metsänhoit. Pentti Lindström.

Asiantuntijoina jaoston kokouksiin osallistui kaup.insinööri Anttila sekä kaup.metsänhoitaja Pitkäniemi. Jaoston sihteerinä toimi apul.kaup.sihtööri Tauno Lehtinen. Jaosto kokoontui kertomusvuonna kolme kertaa ja pöytäkirjapykäliden lukumäärä oli 20.

Jaoston käsittelemät asiat. Kertomusvuonna käsitellyistä asioista mainittakoon seuraavat: päätös kaupungin vuoden 1974 talousarvioon otettavista polttoainehinnoista, vuoden 1974 talousarvioehdotus, lausunto kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomuksesta vuodelta 1972, v:n 1973 talousarvion tilille 11 60 08 merkityn määrärahan ylittämistä koskeva esitys, kysymys puutavarakeskuksen Heinolan sahan henkilökunnan siirtymisestä Helsingin kaupungin tuntipalkkaisia työntekijöitä koskevan työehtosopimuksen alaisuuteen, Heinolan sahan henkilökunnan työsuhteasuntojen vuokrien tarkistaminen sekä Heinolan sahan tuotantokomitean työnantajan edustajien valitsemisen vuosiksi 1974—1975.

Puutavarakeskus

Henkilökunta. Päätoimiston henkilökunta pysyi kertomusvuoden muuttumattomana, käsittäen johtajan, metsänhoitajan, kirjanpitäjän ja toimistovirkailijan. Helsingissä olevan halkotarhan tehtävissä oli edelleen kaksi työnjohtajaa. Heinolan toimistossa oli toimistonhoitaja ja kolme toimistoapulaista, sahalla kaksi teknikkaa. Hankintatehtävissä oli kaksi piirityönjohtajaa (teknikkaa), yksi teknikko kuljetustehtävissä sekä kahdeksan metsätyönjohtajaa. Metsätyönjohtajista siirtyi kaksi eläkkeelle. Toisen tilalle saatiin vakinainen työnjohtaja, mutta toisen tehtäviä, samoin kuin edellisenä vuonna eläkkeelle siirtyneiden yhden sahan- ja yhden metsätyönjohtajan tehtäviä, hoidettiin väliaikaisilla järjestelyillä. Uusien työnjohtajien saanti oli vaikeata. Henkilökuntaan kuului yht. 23 henkilöä kertomusvuonna eläkkeelle siirtyneet mukaan luettuna.

Henkilökunnan palkkoja korotettiin sopimuksen mukaisesti 1.4. lukien. Korotus vaihteli 8—14%.

Yleistilanne

Toimintavuosi oli puutavarakeskuksen kannalta hyvä. Edellisen vuoden lopulla viennissä tapahtunut kysynnän vilkastuminen ja hintojen nousu jatkui koko toiminta-

vuoden arvaamattoman voimakkaana. Kotimaassa, jossa oli voimassa hintasäännöstely, oli sahatavarasta kova puute. Varsinkin halvempilaatuinen tavara jouduttiin käytössä korvaamaan kalliimmalla. Vasta aivan vuoden lopulla tilanne tasaantui, vientikysynnän loppuessa käytännöllisesti katsoen kokonaan ja hintatason vakiintuessa. Puutavarakeskuksen edellisen vuoden lopulla poikkeuksellisen suuri sahatavaravarasto pieneni kertomusvuoden loppuun mennessä poikkeuksellisen pieneksi, vastaten tuskin kuu-kauden sahausta. Sahatavaran käsittelyssä vakiintui pakettikäsitteily. Viennissä oli pituuspaketoitua sahatavaraa 12 200 m³, trukkipaketoitua 15 700 m³ ja irtotavaraa 600 m³.

Sahauksen ennätysmäärä pienensi puutavarakeskuksen tukkivarastoa. Hankintavuosi 1972—73 oli vaikea, tarjonnan ollessa kysyntää pienempi. Hintojen nousua tapahtui tasaisesti koko hankinta-ajan. Puutavarakeskuksen osalta kantohinnan nousu oli 10,1%, tukkien keskimääräinen kustannusnousu oli edelliseen hankintavuoteen verrattuna 11,1%. Uusi hankintavuosi, 1973—74, alkoi huomattavalla kantohintojen nousulla, jota jatkui pitkin hankintavuotta. Korkea hintataso lisäsi leimikoiden tarjontaa, joten ostotavoite saavutettiin. Arvion mukaan on tukki

sahalle n. 100% edellisen hankintavuoden tukkia kalliimpaa.

Metrimittaan siirtyminen vakiintui. Käyttö ja tilastointikin siirtyi jo kokonaan kiinto-kuutiometri (m³) mitoille.

Hankintavuoden alusta liitettiin metsien hakkuu- ja ajopalkkojen osalta Postipankin metsäjaoston tietokonepalveluun sekä myös palkkojen maksujen ja tilitysten osalta, joten työnjohtajien tilien lasku ja rahanjakelu loppuu.

Halkojen käyttö vähentyi edelleen tasaisesti, mutta myös halkojen teko ja tarjonta oli hyvin niukkaa. Vuoden lopulla pyydettiin kuivasta halosta tienvarressa jo 50,— mk/pm³.

Työvoimasta oli puutetta varsinkin raskaimmissa ulkotöissä. Metsätöissä oli kaatamiehistä huomattavaa puutetta ensimmäistä kertaa moottorisahojen käyttööntulon jälkeen. Ulosotossa maataloustraktorit olivat pääasiallisimpana vetovoimana, joskin metsätraktorien osuus oli kasvamassa.

Sahalla nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti palkkoja 1.4. lukien: urakkapalkkoja 52 p/t ja ohjetuntipalkkoja 68—98 p/t. Lisäksi nostettiin ohjetuntipalkkoja 1.10. lukien vielä 7—8 p/t.

Saha

<i>Tukit</i>		m ³
vuoden alussa sahalla		2 708,23
» » keskeneräistä hankintaa		63 780,25
varasto vuoden alussa		66 488,48
vuoden aikana ostettu		103 069,05
		169 557,53
vuoden aikana sahattu	80 535,54	
» » erikoispuihin	7 377,00	
» » myyty	1 212,97	
mittatappio	7 000,00	96 125,51
varasto vuoden lopussa: keskener.hank.		73 432,02

Hankintavuoden 1972—73 tukkien keskihinta sahalla kuorimattomana ilman korkoja ja poistoja oli 72,18 mk/m³ (1971—72 65,66 mk/m³). Pystymetsien keskimääräinen kantohinta oli 52,90 mk/m³ (1971—72 48,54 mk/m³). Nousu edellisestä vuodesta 9,0%.

Sahaus. Työntekijöitä oli sahalla keskimäärin 72. Kuljetustehtävissä oli näiden lisäksi 8 autoa ja 12 miestä. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli 151 018 t., jolloin käytettiin 4,1 t/m³ (1972 4,4 t/m³).

Sahan käyntiaika oli 1932 tuntia (1972 1820 t.) ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 19,0 m³/t. (1972 17,8 m³/t.). Kesälomaaikana saha seiso i ajan 10.9.—23.9., jolloin suoritettiin vuosikorjaukset.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 35 612 m³ (1972 31 139 m³), josta höylättiin 1209 m³ (1972 2309 m³). Tukkeja käytettiin 2,3 m³/m³ (1972 2,4 m³/m³).

Sahatavaravarasto sahalla oli vuoden 1973 aikana seuraava:	m ³
sahatavaravarasto vuoden alussa	6 295
sahattu	35 612
vaihtotavaraa	819
	42 726
lähetetty	39 083
	3 643
höylän mittaero ./.	65
	3 578

Sahalta toimitettiin puutavaraa:

kaupungin laitoksille	6 314
ulosvienti laivaukseen	28 482
kotimaan myyntiin	4 287
	39 083

Suomen Sahat r.y., jonka sahatavarahinnastoja käytettiin laskutushintana kaupungin laitoksille, teki uuden hinnastonsa N:o 22 helmikuussa. Näitä hintoja käytettiin vuoden loppuun asti, huolimatta hintojen voimakkaasta noususta.

Teollisuushaketta toimitettiin 53 061 m³ ja sahanpurua ja kuorta 26 254 m³.

Tehdaspuu Oy:lle myytiin pääasiassa tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 6 300 m³.

Sähkövoimaa käytettiin 1 320 480 kWh (1972 1 248 640 kWh), josta maksettiin 10,1 p/kWh (1972 9,0 p/kWh).

Tapaturmia sattui 20 (ed.v. 31), työpäivien

menetysten ollessa 178 (707) päivää. Saisausajan palkkaa maksettiin 484 pv. 27 943,55 mk (315 pv. 16 390,91 mk).

Kustannukset sahalla olivat 58,25 mk/m³ (1972 55,60 mk/m³), josta palkat tekivät (työnjohto ja toimistohenkilökunta mukaan luettuna) 37,20 mk/m³ (34,70 mk/m³). Palkkoihin on otettu mukaan vuosiloma- ja sairausajan palkat, jotka tekivät 4,05 mk/m³ (3,— mk/m³).

Hake myytiin Tehdaspuu Oy:lle, hinnan ollessa koko vuoden 24,50 mk/m³. Puru myytiin Oy Kaukas Ab:lle, hinnan ollessa 9,50 mk/m³.

29. Puutavarakeskus

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 258,88 mk/m³ (1972 200,53 mk/m³).

Kaupunginvaltuuston myöntämällä mää-

rärahoilla hankittiin sahatavaran kastelulaitos ja lisäkuivaamo sekä halkotarhalle jakeluauto.

<i>Erikoispuu</i>	m ³	
Varasto vuoden alussa		10 298,40
vuoden aikana hankittu: tukkivarastosta	7 377,00	
ostettu	1 211,40	8 588,40
		18 886,80
vuoden aikana luovutettu		9 849,20
varasto vuoden lopussa		9 037,60

Erikoispuuta toimitettiin:

hirsiä	45 450 jm
paaluja	5 367 kpl
parruja	12 407 jm
pylväitä	8 945 kpl
ratapölkkyjä	3 810 »

<i>Halkoja</i>	m ³	
vuoden alussa oli varastossa Helsingissä		3 016
» » » » maaseudulla		7 665
varastossa oli vuoden alussa		10 681
vuoden aikana ostettu	5 879	
mittavoitto	367	6 246
		16 927
vuoden aikana jaettu		7 818
varasto oli vuoden lopulla Helsingissä	1 947	
» » » » maaseudulla	7 162	9 109

Metsäosastolta ostettiin kuluneena vuonna halkoa 2 352 m³.

Halkojakelu

kaupungin omille laitoksille	3 088
huoltovirastolle	4 138
muu jakelu	592
	7 818

Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna

	7 348

Koivuhalkojen hinta tarhalla pitkänä oli 1.1.—31.7. 52,— mk/m³, 1.8.—31.10. 55,— mk/m³ ja 1.11.—31.12. 65,— mk/m³. Sahaus- ja kuljetusmaksuissa ei tapahtunut

muutoksia. Hinnoissa noudatettiin Helsingin Halkokauppiasyhdistyksen hintoja.

Kokonaistulos. Puutavarakeskuksen kokonaistulos osoittaa kertomusvuodelta ylijäämää 50 331,65 mk.

30. Raittiuslautakunnan toimisto

Yleistä. Alkoholijuomien kokonaiskulutus lisääntyi v. 1973 varsin tuntuvasti. Sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna kulutus oli 5.6 (ed.v. 5.1) litraa keskimäärin asukasta kohden vuodessa, mikä merkitsi lähes 10%:n lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäystä oli todettavissa pääasiallisesti väkevien juomien ja viinien kohdalla, mallasjuomien osuuden jäädessä edellisen vuoden tasolle. Alkoholimenojen osuus oli kuluttajien yksityisistä kulutusmenoista 584 mk eli 7.6%, oltuaan v. 1972 n. 491 mk (7.4%).

Alkoholinkäytöstä ja sen lisääntymisestä aiheutuneet haitat ilmenivät Helsingin tilastoissa selvänä nousuna, lukuunottamatta juopumuspidätyksiä, joita suoritettiin kertomusvuonna kaikkiaan 58 518 eli n. 2% vähemmän kuin edellisenä vuonna. Rikoksia alkoholi- ja keskiolutlakia vastaan tehtiin 7 510 (ed.v. 4 765), lisäyksen ollessa peräti n. 60%. Alkoholin vaikutuksen alaisena tehtiin rikoksia seuraavasti:

	v. 1973	ed. v:een verrattuna
— tappoja ja murhia	16	+ 3
— pahoinpitelyjä	835	+ 440
— törkeitä pahoinpitelyjä	142	+ 61
— muita yksilöön kohdist. rikoksia	157	+ 58
— rattijuoppoustopauksia	1 363	+ 236

Raittiustyötä tekevien järjestöjen toimintaa tuettiin ja tehostettiin paitsi jakamalla lautakunnan käytettävänä olevaa määrää-

rahaa sitä anoneille myös monella muullakin tavalla. Niinpä mm. jaettiin erilaista tiedotus- ja valistusaineistoa, avustettiin piirijärjestöjen toiminnanohjaajien palkkausta myöntämällä sitä varten avustuksia, toimeenpantiin järjestöjen toimihenkilöille neuvottelu-, kurssi- ja ohjelmavihjetilaisuuksia, aktivoitiin järjestöjen toimintaa erilaisilla kilpailuilla sekä osallistuttiin yhdistysten toiminnan kehittämiseen.

Lautakunnan toimisto osallistui myös erilaisiin kampanjoihin. Entiseen tapaan toimisto järjesti valtakunnallisen raittiusviikon 28.10.—4.11. toiminnan Helsingissä, osallistui useiden raittiusviikkotilaisuuksien järjestelyihin, toimeenpani yhteistyössä moottoriym. järjestöjen kanssa liikennejuoppouden vastustamiskampanjan, osallistui Työväen Raittiuspäivän 1.4. tilaisuuksien ja yleisannonnan kustantamiseen sekä »Ihminen puhtaaksi — aineet pois»-kampanjan yhteydessä järjestettyjen tilaisuuksien, seminaarien, neuvottelutilaisuuksien jne. järjestelytoimenpiteisiin.

Alkoholilain mukaisia valvonnan seuraamistehtäviä ja siitä aiheutuvia toimenpiteitä käsiteltiin ja toteutettiin paitsi omina työmuotoina, myös Helsingin alueen raittius- ja alkoholiasioita käsittelevän neuvottelukunnan puitteissa. Pyydettyinä lausuntoina lautakunta käsittelee kertomusvuonna yhtä uutta alkoholimyymäläänomusta sekä yhden myymälän siirtoa toiseen paikkaan. Uutta myymälää puollettiin varauksellisesti, myymälän siirtoon ei esitetty huomautuksia. Annis-

keluoikeusanomuksia lautakunta käsitteli 15 (ed.v. 16), joista yhdeksän anomuksen kohdalla ei esitetty huomautuksia, neljän anomuksen kohdalla esitettiin varauksia ja kahta anomusta vastustettiin.

Muina alkoholipoliittisina toimenpiteinä käsiteltiin pakilalaisten liikkeenharjoittajien esitystä, jonka mukaan aiempaa päätöstä Alkon Pakilassa sijaitsevan myymälän siirtämisestä sopivampaan paikkaan ei toteutettaisi. Esitystä vastustettiin ja myös kaupunginhallitus ilmoitti, ettei esitys anna aihetta toimenpiteisiin.

Toimisto. Lautakunnan toimisto ja kokoushuoneisto sijaitsi kertomusvuoden aikana elintarvikekeskuksen talossa, Helsinginkatu 24 A. Lautakunnan palveluksessa oli viisi vakinaista ja yksi tilapäinen viranhaltija.

Raittiusvalistustoiminta. Viranhaltijain ohjauksikäyntejä raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaalsiin laitoksiin sekä kouluihin suoritettiin kertomusvuoden aikana 34 (ed.v. 62) kertaa. Puheita, esitelmiä ja alustuksia pidettiin, lukuunottamatta omaa kursitoimintaa, viranhaltijain toimesta 88 (110) ja ulkopuolisten asiantuntijain toimesta 143 (133).

Erilaisia neuvottelutilaisuuksia ja ns. vihjeiltoja järjestettiin 6 (4), joissa osanottajia oli yht. 144 (160). Neuvottelutilaisuuksia, seminaareja ja luentotilaisuuksia yhteistyössä eri järjestöpiirien kanssa järjestettiin 3, joissa osanottajia oli yht. 270. Ohjelmallisia valistustilaisuuksia ja eri järjestöpiirien kanssa yhteistyössä järjestettyjä raittiusviikon tilaisuuksia pidettiin yht. 26 (15), joissa oli osanottajia yht. 2 880 (2 800).

Vuoden aikana järjestettiin yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen kanssa 8 (8) kurssia, joissa oli yht. 577 (250) osanottajaa. Lautakunnan toimisto tuki Kansalaisjärjestöjen Raittiuustoiminnan Keskusliiton toimeenpanemia tuoremehukurseja Malmi-tuoremehuasemalla.

Erilaisia järjestöaktiivisuutta tehostavia kilpailumuotoja järjestettiin seuraavasti: kau-

pungin tuntemuskilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille, liikennekilpailu raittiusjärjestöjen autoryhmille, tietokilpailu järjestöille sekä veikkaustietokilpailu varhaisnuorisjärjestöille. Kilpailuihin otti osaa yht. 593 (n. 400) henkilöä.

Toimiston lainaamoon, myös sen omaa valistustoimintaa varten, hankittiin vuoden aikana 4 uutta elokuvakopiota sekä uusittiin eräitä käytössä kuluneita kopioita. Vuoden lopussa oli toimiston käytettävissä 140 (146) lyhytelokuvakopiota, 82 (73) kuultokuvasarjaa, 6 (5) Bell & Howell -merkkistä 16 mm:n elokuvakonetta, Grundig-merkkinen nauhuri, kaksi rainaheitintä, kuultokuvaheitin, 2 valkokangasta, elokuvanauhojen korjauslaite sekä esityspöytä. Lainauksia suoritettiin seuraavasti: elokuvakoneita 520 (717), elokuvakopioita 5 054 (6 412), kuultokuvasarjoja 631 (561), kuultokuva- ja rainaheittimiä 178 (120) ja valkokankaita 32 (26) lainauspäivää. Vuoden lopussa ryhdyttiin valmistuttamaan yhteistyössä suurten kaupunkien raittiuslautakuntien kanssa uutta tupakka-aiheista lyhytelokuvaa.

Raittius- ym. keskusjärjestöjen julkaisemia taitelehtisiä, julisteita, jne. hankittiin ja jaettiin erilaisiin kohteisiin 48 335 (55 000) kappaletta. Toimiston omasta toimesta julkaistiin ja jaettiin 11 200 (1 600) kappaletta lautakunnan toimintaa koskevia esitteitä, valistuslehtisiä jne.

Raittiusviikon merkeissä järjestettiin sanomalehdistölle tiedotustilaisuus 25.10. Lisäksi lähetettiin lehdille tiedotuksia. Vuoden aikana esitettiin kahtena kahden viikon pituisena jaksonea elokuvamainontaa, joista ensimmäinen tapahtui Työväen Raittiuspäivän ja toinen raittiusviikon merkeissä.

Eri raittiusjärjestöjen kustantamia kuu-kausi- ja aikakausjulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalsiin laitoksiin, kouluihin jne. yhteensä 1 140 (1 269) vuosikertaa.

Erilaisten kilpailujen, kerhotoiminnan ym. yhteydessä jaettavia lahjaesineitä ja kirjoja hankittiin yhteensä 3 400.

Raittiuslautakunnan toimiston ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisjulkaisu »Raittiustyön Kentältä» ilmestyi vuoden aikana kuutena painoksena yhteismäärältään 25 200 (25 200) kpl. Lehden toimittaminen ja jakelu suoritettiin toimistossa ja painokset jaettiin ilmaisjakeluna raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille sekä eräille laitoksille ja järjestöille.

Kertomusvuoden aikana järjestettiin helsinkiläisissä kouluissa yhteensä 1 146 (347) asennekasvatustuntia, joissa käsiteltiin tupakkaa ja päihteitä, liikenneraittiutta ja muuta raittiusasiaa. Tunteihin osallistui yht. 38 040 (12 377) oppilasta.

Päivystäjäyhdistys 603786:n esityksestä ja lautakunnan kustantamana suoritettiin kesän ja syksyn aikana nuorten päihteiden käyttöä koskeva tarkkailu helsinkiläisissä huvittelu-paikoissa. Samoin suoritettiin kyselytutkimus syyslukukaudella pidettyjen alkoholia käsittelevien oppituntien vaikutuksesta oppilaisiin. Edelleen suoritettiin syyskuussa tiedus-

telu tupakoinnista kuudessa helsinkiläisessä oppikoulussa. Tutkimuksen tulos julkaistaan v. 1974 puolella.

Avustukset. Lautakunta jakoi anomusten perusteella raittiuskeskusjärjestöjen kurseille osallistuville helsinkiläisille osanottajille kurssiavustuksia. Avustuksia anoi kaikkiaan 94 (96) henkilöä, joista 92:lle myönnettiin 10—30 mk:n suuruinen avustus. Myönnettyistä avustuksista jätti 5 avustuksensa käyttämättä. Avustusten yhteismäärä nousi 2 455 (2 190) mk :aan.

Avustuksia raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta jaettiin 68 (72) yhdistykselle yht. 170 000 mk.

Menot ja tulot. Kaupungin v. 1973 talousarvioon oli raittiuslautakunnan tileille merkitty yhteensä 286 285 (255 004) mk sekä avustuksia varten 170 000 (157 000) mk. Kaikkiaan lautakunta ja sen toimisto käytti omaan toimintaansa 304 278 mk ja avustuksiin 169 722 mk eli yht. 474 000 (397 971) mk.

31. Rakennustarkastusvirasto

Tehtävät ja henkilökunta

Tehtävät

Rakennustarkastusvirasto suorittaa pääasiallisesti rakennusvalvontaa, mikä käsittää lupamenettelyn ja rakennustyön suorituksen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan. Lisäksi virasto valmistelee poikkeuslupahakemuksia, hoitaa rakennustyötä varten tapahtuvaa katualueen aitaamista koskevaa lupamenettelyä ja asuntotuotantolain tarkoittamaa valvontaa kerrostalorakentamisen osalta.

Henkilökunta

Lukumäärä. Henkilökuntaan kuului vuoden 1973 lopussa 73 henkilöä, joista 48 vaki-naista, neljä viransijaista, yksi tilapäinen ja 20 työsuhteessa olevaa.

Vaihtuvuus. Viraston palveluksesta *erosi* kertomusvuoden aikana viisi henkilöä, *eläkkeelle siirtyi* kolme ja yksi henkilö kuoli. Virastoon *valittiin* joko virka- tai työsopimussuhteeseen 12 henkilöä, joista osa oli ulkopuolisia ja osa sisäisin järjestelyin nimitettyjä.

Koulutus ym. Henkilökunnasta oli kertomusvuonna osanottajia IBM:n järjestämällä kursseilla Tukholmassa ja teknillisillä informaatiopäivillä Karlstadissa, betonikongres-

sissa Bodøssa sekä betonikomitean yleiskouksessa Lontoossa. Lisäksi osallistuttiin lukuisiin kotimaassa pidettyihin kursseihin sekä kokous- ja neuvottelupäiviin.

Kuten jo monena vuonna aikaisemminkin korkeakoulututkinnon suorittaneen henkilökunnan eroamiset jatkuvat edelleen kertomusvuonna. Suhteellisen pitkäaikaisen koulutuksen sekä virassa saavutetun kokemuksen omaavien henkilöiden irtisanoutumisen aiheuttamat haitat ovat siten jatkuvasti lisääntyneet.

Rakentaminen ja sen valvonta

Yleistarkastelu

Rakennustoiminnan volyymi

Myönnetty rakennusluvut. Myönnettyjen rakennuslupien sisältämien rakennusten yhteinen tilavuus oli v. 1973 n. 3 960 000 m³ eli 7.5% vähemmän kuin v. 1972.

Valmistuneiden rakennusten yhteistilavuus oli n. 2 672 000 m³ eli n. 15.6% vähemmän kuin edellisenä vuonna. *Asuinrakennuksia* oli n. 1 283 000 m³ eli n. 14.8% vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Asuinrakennuslupia oli kaikista myönnettyistä rakennusluvista n. 36.3% ja valmistuneita rakennuksia n. 48.0%. Rakennuslupia

myönnettiin yht. n. 311 000 asunto-m² (n. 365 000 m²) varten. Niihin sisältyi 4 859 asuinhuoneistoa, eli n. 16.5% vähemmän kuin edellisenä vuonna. Huoneita oli keskim. n. 3.2 (3.2) huonetta/huoneisto ja keskipinta-ala oli n. 64.0 (n. 62.6) m².

Asuntoja valmistui 4 429 eli yht. n. 12.6% vähemmän kuin edellisenä vuonna. Huoneistoissa oli keskim. 3.3 (3.3) huonetta/huoneisto ja keskipinta-ala oli n. 65.0 (n. 66.7) m².

Myönnettyjen rakennuslupiin sisältyneiden muiden kuin asuinhuoneistojen pinta-ala oli yht. n. 536 100 m², mikä oli n. 3.1% enemmän kuin edellisenä vuonna. *Valmistuneiden muiden* kuin asuinhuoneistojen yhteispinta-ala oli n. 339 600 m² eli n. 12.5% vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Haetut ja myönnetyt luvat sekä tarkastetut erikoispiirustukset

Kertomusvuonna haettiin ja myönnettiin rakennuslupia seuraavasti:

	lukum.	muutos ed. v:een verr. %
Haetut luvat		
— rakennusluvat	718	— 2.5
— maistraatin luvat	1 438	+ 4.7
— rakennustarkastajan luvat	754	+ 18.2
Yhteensä	2 910	+ 5.9

Myönnetyt luvat		
— rakennusluvat	601	— 4.9
— maistraatin luvat	1 189	— 13.2
— rakennustarkastajan luvat	591	+ 3.5
Yhteensä	2 381	— 7.4
Myönnetyt aitausluvat . .	192	+ 10.3

Haettujen lupien määrä oli merkittävästi suurempi kuin myönnettyjen mm. sen täh-

den, että osa lupahakemuksista evättiin ja osa palautettiin. *Evättyjä* rakennuslupahakemuksia oli neljä, maistraatin lupahakemuksia yhdeksän ja rakennustarkastajan lupahakemuksia 14 eli yht. 27, mikä oli n. 0.9% kaikista haetuista luvuista. *Palautettuja* rakennuslupahakemuksia oli 43, maistraatin lupahakemuksia 96 ja rakennustarkastajan lupahakemuksia 83 eli yht. 222, mikä oli n. 7.6% kaikista haetuista luvista. Tähän lukuun sisältyivät sekä hakijan itsensä peruuttamat että rakennustarkastusviraston toimesta palautetut hakemukset. Myönnettyjä, evättyjä ja palautettuja eli *käsiteltyjä lupahakemuksia* oli siten yht. 2 630 (2 798). Kertomusvuoden lopussa virastossa olleiden lupahakemusten määrä osoitti selvää lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna, käsiteltyjen lupahakemusten määrän ollessa 280 vähemmän kuin virastoon jätettyjen hakemusten määrä.

Kertomusvuonna tarkastettiin erikoispiirustuksia seuraavasti:

	lukum.	muutos ed. v:een verr. %
— työpiirustuksia	1 640	— 6.3
— rakennuspiirustuksia	22 433	+ 13.1
— ilmanvaihtopiirustuksia	2 330	+ 28.2
Yhteensä	26 403	+ 12.9

Pidetty katselmuks

Rakennustarkastusviraston toimesta pidettiin kertomusvuonna erilaisia katselmuksia 11 866 (ed.v. 11 852). Määrällisesti eniten suoritettiin rakennekatselmuksia (3 070), loppukatselmuksia (2 057), hormikatselmuksia (1 666) ja pohjakatselmuksia (1 216). Katselmusten lisäksi rakennusvalvontaan kuului erilaisia työmaatarkastuksia ja käyntejä valmiissa kiinteistöissä, joita ei rekisteröity erillisinä toimenpiteinä.

*Työvaihetarkastelu**Yleistä*

Kertomusvuoden päättyessä oli koko kaupungin alueella eri työvaiheisiin edenneitä rakennushankkeita seuraavasti:

työvaihe	rakennukset			asunnot	
	lukumäärä	tilavuus m ³	muutos ed. v.veen %	lukumäärä	pinta-ala m ²
1. aloittamatta	303	1 196 493	— 22.7	1 531	102 366
2. perustustyö	143	1 588 571	+ 21.8	1 269	76 464
3. runkotyö	141	1 031 085	— 8.4	1 392	89 953
4. sisätyö	319	2 656 498	+109.0	3 239	204 290
	2.—4. yht. 603	5 276 154	+ 42.6	5 900	370 707

Työvaihetilanne kaupunginosittain

Perustustyövaiheessa olleiden rakennusten yhteistilavuus oli kertomusvuoden päättyessä suurin Pasilassa eli n. 416 000 m³, toisella sijalla oli Sörnäinen n. 225 000 m³ ja kolmannella Kaarela n. 212 000 m³. Perustustyövaiheessa oli lukumääräisesti eniten rakennuksia Tapaninkylässä, yht. 18, joista oli asuinrakennuksia 17.

Runkotyövaiheessa olleiden rakennusten yhteistilavuus oli niin ikään suurin Pasilassa eli n. 198 000 m³, toisella sijalla oli Lauttasaari n. 106 000 m³ ja kolmannella Kaarela n. 100 000 m³. Runkotyövaiheessa oli lukumääräisesti eniten rakennuksia Kaarelassa, yht. 25, joista oli asuinrakennuksia 20.

Sisätyövaiheessa olleiden rakennuksien yhteistilavuus oli suurin Vuosaassa eli n. 453 000 m³, toisella sijalla oli Sörnäinen n. 445 000 m³ ja kolmannella Pasila n. 263 000 m³. Sisätyövaiheessa oli lukumääräisesti eniten rakennuksia Suurmetsässä, yht. 44, joista oli asuinrakennuksia 30.

Suurimmat rakennukset

Suurin rakenteilla ollut uudisrakennus kertomusvuoden lopulla oli kuten edellisenäkin vuonna Valmet Oy:n Helsingin Telakan teol-

lisuusrakennus Vuosaaren Niinisaassa (449 600 m³). Toiseksi suurin rakennus oli Osuuskunta Suomen Messujen ja Helsingin Ravirata Oy:n näyttelyrakennus Pasilassa Rautatiepääläisenkadun varrella (368 203 m³) sekä kolmanneksi suurin sähkölaitoksen voimalaitos Sörnäisissä Sörnäisten rantatien varrella (238 200 m³).

Kaupungin harjoittama rakennustoiminta

Kaupungille myönnettiin kertomusvuonna 52 (ed.v. 66) rakennuslupaa uudis- ja lisärakennuksia varten. Näiden lupien sisältämien rakennusten tilavuus oli yht. n. 391 400 (1 001 000) m³, mikä oli n. 9.9 (23.4)% kaikista vuoden aikana myönnettyistä luvista. Kaupungin harjoittama rakennustoiminta supistui siis melkoisesti sekä määrällisesti että suhteellisesti edelliseen vuoteen verrattuna. Myös kaupungin harjoittama *asuinrakennustoiminta* vähentyi selvästi. Kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttamille asuinrakennuksille myönnettiin kertomusvuonna rakennuslupia yht. n. 189 000 rakennus-m³ (n. 286 000 m³) varten, eli n. 33.9% vähemmän kuin edellisenä vuonna. Asuinrakennusten yhteistilavuus oli n. 48.3 (n.

28.5) % kaikista kaupungille kertomusvuonna myönnettyistä rakennusluvista ja n. 13.1 (n. 17.3) % kaikista Helsingissä myönnettyistä rakennusluvista.

Kaupungille myönnettyihin rakennuslupiin sisältyneitä suurimpia rakennuksia olivat Pirkkolan urheilupuistoon sijoitettava jäähalli (45 380 m³) ja Talin urheilupuistoon rakennettava jalkapallohalli pukusuojineen (32 600 m³). Suurin asuinrakennuskohde oli asuntotuotantotoimiston rakennuttama rakennusryhmä Kaarelassa Purpuripolun ja Pelimannitien varrella (80 990 m³).

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen kuuluu sekä varsinaisen rakennusvalvonnan että asuntotuotantolaista johtuvan erityisvalvonnan piiriin. Myös vm. valvonta kuuluu kerrostalojen osalta rakennustarkastusvirastolle.

Kertomusvuonna *aloitettiin* kahdeksan asuntolainoitettun kiinteistön rakentaminen, joiden yhteinen tilavuus oli 265 204 m³, mikä oli 42.9% vähemmän kuin edellisenä vuonna. K.o. kiinteistöihin sisältyi 1 106 asuntoa, joiden yhteispinta-ala oli 62 903 m², eli 40.9% pienempi kuin edellisenä vuonna. Asuntojen keskipinta-ala oli 56.9 m².

Kertomusvuonna *valmistui* 16 kiinteistöä, joiden yhteinen tilavuus oli 437 784 m³, mikä oli 24.1% vähemmän kuin edellisenä vuonna. Valmistuneissa rakennuksissa oli 1 800 asuntoa, joiden yhteispinta-ala oli 101 911 m² eli 19.9% pienempi kuin edellisenä vuonna. Näiden asuntojen keskipinta-ala oli 56.6 m².

Valmistuneiden asuntotuotantolain alaisen rakennusten yhteistilavuus oli n. 34.1 (ed.v. 38.3) % kaikkien kertomusvuonna valmistuneiden asuinrakennusten yhteistilavuudesta.

Asuntotuotantolain mukaisia tarkastuksia

pidettiin kertomusvuonna 697 (770), joista lopputarkastuksia oli 54 (79) ja jälkitarkastuksia henkilökohtaisesti lisälainoitetuissa asunnoissa 35. Tarkastusten perusteella annettiin asuntolainoitetuista kiinteistöistä rakennustyötä koskevia todistuksia asuntohallitukselle 101 (108) ja muille 15 (97) eli yhteensä 116 (205). Lisäksi annettiin henkilökohtaisesti lisälainoitetuista asunnoista kiinteistöviraston asuntolainatoimistolle 112 (182) valmistumistodistusta. Erilaisia huomautuksia annettiin tarkastusten yhteydessä yhteensä 15 (21).

Rakentaminen poikkeusluvilla

Rakennustarkastusvirastoon jätettiin kertomusvuoden aikana 248 (ed.v. 221) sisäasiainministeriölle osoitettua poikkeuslupahakemusta. Poikkeuslupien perusteella myönnettiin rakennuslupia seuraavasti: uudis- ja lisärakennuslupia omakotitaloja varten 31 (40) ja muita asuinrakennuksia varten 30 (42) sekä muita kuin asuinrakennuksia varten 38 (51) eli yht. 1 577 189 (2 814 926) m³. Tilapäisten rakennusten paikallaan pysyttämistä varten myönnettiin 6 (14) lupaa.

Poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli kertomusvuonna yht. n. 39.8 (n. 65.8) % kaikista myönnettyistä luvista. Myös maistraatilla oli oikeus eräissä tapauksissa poikkeusten myöntämiseen rakennuskiellosta, joten rakennuskielloalueilla tapahtunut rakentaminen oli jonkin verran suurempaa kuin mitä edellä mainitut luvut osoittavat.

Muu toiminta

Yleistä

Rakennustarkastusviraston »muu toiminta» liittyy osittain rakentamiseen, osittain

jatkuvaan valvontaan, johon kuuluvat myös edellä rakennustoiminnan yhteydessä selotetut katselmukset. Kertomusvuoden toimintaa kuvaavat mm. seuraavat luvut:

— erilaisia päätöksiä, määräyksiä ja ilmoituksia tehtiin yht. 1 676 (ed.v. 1 799)

— erilaisia valvontatoimenpiteitä suoritettiin 1 392 (ed.v. 1 614)

— lausuntoja pyydettiin rakennustarkastusvirastolle kaupungin virastoilta, toimikunnilta ym. yht. 1 841 (ed.v. 1 820)

— lausuntoja pyydettiin rakennustarkastusvirastolta yht. 456 (380)

— virasto antoi kertomusvuonna yht. 1974 (1960) lausuntoa, joista maistraatille 1685, asuntohallitukselle ja rahalaitoksille 228 ja muille 6

— aloite-esityksiä tehtiin maistraatille, kaupunginhallitukselle sekä virastoille ja eri viranomaisille yht. 217 (108).

Tutkimusluonteiset selvitykset

Käyttötarkoitustutkimus eräillä kanta- kaupungin alueilla

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.6. rakennusjärjestyksen muutoksen, jonka mukaan rakennusjärjestykseen lisättiin 50 a §. Sen ensimmäinen momentti kuuluu: Karttaliitteessä (asemakaavaosan piirustus n:o 6659/26.8.1971) keltaisella värillä merkityllä alueella sijaitsevilla tonteilla ei, jollei asemakaavassa ole toisin määrätty, saa olla liike-, toimisto-, varasto-, teollisuus- tai näihin verrattavia huoneistoja muualla kuin rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa.

Kertomusvuoden aikana huomattiin tarpeelliseksi suorittaa koetutkimus Katajokan niissä kortteleissa, joita uusi rakennusjärjestyksen muutos tulisi koskemaan. Tämän 49 tonttia käsittävän koetutkimuksen

tarkoitus oli paitsi selvittää muussa kuin asuinkäytössä olevien huoneistojen ja tilojen määrä, testata tutkimusmetodi, selvittää aika- ja henkilötarve sekä tietojen hankkimisessa esiintyvät vaikeudet. Koetutkimus saatiin kertomusvuoden aikana loppuunsaoritetuksi sekä yhteenvedot muussa kuin asuinkäytössä olevien huoneistojen ja tilojen määristä tehyiksi.

Asuntolaivojen ja -vaunujen ja tp. työmaa- majoituksen valvonta

Rakennusasetuksen muutoksella (791/73) säädettiin, että 1.11. jälkeen on haettava maistraatin lupa asuntovaunun tai -laivan taikka muun niihin verrattavan liikuteltavan laitteen, joka ei ole uudisrakennus, pitämiseen maalla tai vedessä sellaista asumista varten, joka ei liity tavanomaiseen retkeilyyn tai veneilyyn. Ko. asumisen tultua näin valvonnan piiriin, inventoitiin kertomusvuonna valvontaosaston toimesta tilanne tämän asumisen laajuuden ja sijainnin selvittämiseksi. Tässä tarkoituksessa suoritettiin kohteiden tarkastus ja valokuvaus, selvitettiin asumistilanne laivoissa sekä tilannetta maastossa. Laivojen sijainnit merkittiin karttoihin.

Selvitys osoitti, että maistraatin luvan alaisista asumista esiintyneen Helsingin alueella n. 20 asuntolaivassa. Lisäksi havaittiin lukuisia tarkempaa selvittämistä vaativia tapauksia. Asuntovaunujen osalta oli tilanteen inventointi kertomusvuoden päättyessä vielä kesken.

Edelleen suoritettiin valvontaosaston toimesta kertomusvuonna selvitys siitä, missä määrin työmaille ja niiden ulkopuolelle oli sijoitettu majoitusta palvelevia asuinparakeja, asuntovaunuja, -koppeja tai vastaavia ilman asianmukaista lupaa. Selvitys osoitti, että kahdeksalle majoituspaikalle eli n. 60%:lle ko. tilapäisestä majoituksesta ei ollut haettu tarvittavaa lupaa.

Valvonta saaristossa

Kertomusvuonna tehtiin kuusi erillistä tarkastusmatkaa saaristoon lukuisten ulko-saarten ja -luotojen tutkimista varten.

Eräillä puolustusvoimain hallussa olevilla saarilla havaittiin loma-asutusta, josta osa näytti varsin uudelta.

Toukolan omakotialueen miljööselvitys

Toukolan omakotialue, jolla on huomattava asemakaava- ja asutushistoriallinen merkitys varhaisena sosiaalisen asuntotuotannon ja englantilaisen puutarhakaupunkiaatteen mukaisena toteutuksena, on myös kaupunkikuvallisesti onnistunut ja hyvin säilynyt kokonaisuus. Epävarmuus alueen kohtalosta hillitsi rakentamis- ja korjaustoimintaa, kunnes valtuuston kaavoituspäätöksen ja vuokra-alueiden järjestelylain nojalla tonttien v. 1970 päätyttyä vuokra-aikaa jatkettiin 50 vuodella. Kun rakennustoiminta sitten huomattavasti vilkastui, rakennustarkastusvirasto päätti tehdä rakennusalueen valvonnassa noudatettavien periaatteiden aikaansaamiseksi miljööselvityksen, jonka lopullinen valmistuminen odottaa kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston ko. aluetta koskevan kaavatutkimuksen valmistumista.

Toimikunnat

Julkisivutoimikunta kokoontui kertomusvuonna 49 kertaa. Käsiteltyjä asioita oli 454 ja käsittelykertoja 643 (570), eli 12.8% enemmän kuin edellisenä vuonna. Käsitellyistä oli rakennuslupahakemuksia koskevia 42.9 (ed. v. 36.8) %, maistraatin lupahakemuksia 6.2 (4.7)% ja rakennustarkastajan lupahakemuksia koskevia 22.7 (23.0) %, sekä alustavasti käsiteltyjä asioita 19.3 (24.2) % ja lausuntoja koskevia 8.9 (11.3) %.

Kaupungin suuret rakentamishankkeet Itä-

Pasilassa ja Haaga-Vantaalla olivat kertomusvuonna toimikunnan keskeisimpiä työkohteita. Kaupunkikuvan ja ympäristön laadun ohjaaminen ja valvonta osoittautuivat nykyisessä rakentamistavassa aivan erityistä huomiota vaativiksi. Julkisivutoimikunta pyrki etsimään keinoja syntyneiden ongelmien ratkaisemiseksi lähinnä uusien asuin-yhteisöjen osalta.

Tarkastustoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 50 kertaa. Käsiteltyjä asioita oli 618 ja käsittelykertoja 837 (828), joista 43.6 (35.1)% koski rakennuslupahakemuksia sekä 6.1 (5.4)% lausuntoja ja kyselyjä.

Huomattavimmista käsitellyistä rakennuskohteista mainittakoon Merihaan alue, eräät metroasemat, Hankkijan alue Oulunkylässä, Valmetin telakka-alue Vuosaarella, Itä-Pasilan alue sekä Etelä-Lauttasaaren ja Kannelmäen asuntoalueet.

Koulutustoiminta, neuvontatyö ja asiantuntija-avun antaminen

Viraston harjoittama koulutustoiminta käsittelee oman henkilökunnan kouluttamista ja ulospäin suuntautuvaa neuvontatyötä. Virastossa pidettiin 27 osastopäälliköiden kokousta, joissa selvitettiin hallinnollisia ja viraston toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Henkilökunnan koulutusta harjoitettiin kaikilla osastoilla mm. siten, että osastopäälliköt pitivät osastoillaan henkilökunnan neuvottelutilaisuuksia.

Ammattitaitonsa säilyttämiseksi ja kehittämiseksi viraston henkilökunta osallistui erilaisille kursseille ja virkamatkoille. Toimistohenkilökunta osallistui lisäksi henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämille kursseille.

Viraston henkilökunnan toimesta harjoitettiin suunnittelijoihin, rakentajiin, rakennuttajiin ja kiinteistöjen omistajiin kohdistuvaa *neuvontatyötä*. Lisäksi viraston toimesta

jaettiin korvauksetta erilaisia rakennustarkastajan ohjeita, joista seuraavia asioita koskevat julkaistiin kertomusvuoden aikana:

- rakentamista koskevien säännösten järjestelmä
- rakentamista koskeneiden vanhentuneiden säännösten järjestelmä
- Puistolalan asemanseudun kerrostalovaltaisen alueen rakentaminen.

Lisäksi annettiin henkilökuntaohjeita seuraavasti: kirjaluettelon täydennysluettelo 4, kaupungin koulutukseen osallistuminen sekä kaupungin virastojen ja laitosten uudelleensijoitus- ja työvoimansiirtotoiminnan sijoitusperiaatteet sekä sijoitustoimintaa rakennustarkastusvirastossa hoitamaan nimetyn yhdysmiehen tehtävät.

Paitsi edellä mainittua neuvontatyötä annettiin viraston toimesta *asiantuntija-apua* Helsingin kaupungin, valtion ja seurakuntien asettamille toimikunnille. Viraston henkilökunta osallistui myös väestönsuojelukoulutukseen. Aikaisemman käytännön mukaisesti virasto huolehti myös maistraatin henkilökunnan kurssien järjestelyistä sekä väestönsuojelumateriaalin hankintasuunnittelusta.

*Osallistuminen kaupungin,
valtion ja seurakuntien
asettamien toimikuntien
työskentelyyn*

Rakennustarkastusviraston viran- ja toimihaltijat osallistuivat kertomusvuonna eri toimikuntien ym. työskentelyyn seuraavasti:

- rak.tark. Aulis Salo oli jäsenenä palolautakunnassa, asuntotuotantokomiteassa, eräissä kaupungin kiinteistöyhtiöiden hallintoa valvovissa johtokunnissa, khn asettamassa rakennusjärjestyksen uudistamiskomiteassa ja piilokonttoristumiskomiteassa sekä varapuheenjohtajana rakennuskulttuuritoimikunnassa

- os.pääll. Eeva Hämäläinen toimi sis.as. ministeriön asettaman erityisrasitustoimikunnan sihteerinä

- tekn.siht. Aulis Samuelsson oli jäsenenä khn asettamassa piirustusten mikrofilmaus-toimikunnassa ja rakennuskannassa tapahtuvien muutosten seurantajärjestelmän kehittämistä käsitelleessä työryhmässä

- yliarkkit. Arvid Ekelund oli jäsenenä khn asettamassa ilmamelutoimikunnassa sekä ympäristönsuojelutoimikunnassa ja sen öljyvahinkojen torjuntatyöjaksossa, sis.as. ministeriön rakennusteknillisessä neuvottelukunnassa ja rakentamismääräystoimikunnassa sekä pohjoismaisen rakennusmääräyskomitean akustisessa jaostossa

- julkis.tark. Olli Penttilä toimi sihteerinä rakennuskulttuuritoimikunnassa sekä jäsenenä MaTaPuPu-projektissa, Haaga-Vantaa-alueen neuvottelukunnassa ja Pasila-alueen neuvottelukunnassa

- tark.arkkit. Seppo Pitkänen oli rakennustarkastusviraston ja metrotoimiston yhdysmiehenä

- tark.ins. Heikki Rissanen oli jäsenenä sis.as. ministeriön rakentamismääräystoimikunnan keskusilmanvaihtolaitosten paloturvallisuusmääräyksiä laativassa jaostossa

- Seppo Kontiola oli jäsenenä Kampin kaavarunkoa käsittelevässä projektityöryhmässä

- yli-ins. Olavi Törmänen oli jäsenenä valtion teknill. tutkimuskeskuksen betoniteknill. laboratorion neuvottelukunnassa

- os.pääll. Taisto Vainio oli jäsenenä Helsingin ev.lut. seurakuntien perustamassa keskustan julkisten rakennusten saneeraustoimikunnassa

- valv.ins. Kaj Lindholm oli jäsenenä eräissä kaupungin kiinteistöyhtiöiden hallintoa valvovissa johtokunnissa

- tutkija Jorma Lampikoski oli jäsenenä asuntotuotanto-ohjelmasihteeristön saneeraustyöryhmässä.

**Viraston toimintaan kertomusvuonna
vaikuttaneet tekijät**

Rakennustoiminnan vaikutus

Rakennustarkastusviraston toiminta on huomattavassa määrin riippuvaista rakennustoiminnan laajuudesta, joskaan tämä riippuvuus ei ole läheskään suoraviivaista.

Kertomusvuonna oli rakennustoiminnassa, myös asuinrakennustuotannon osalta, havaittavissa lievää heikentymistä edelliseen vuoteen verrattuna myönnettyjen lupien määrän ja lupiin sisältyneiden rakennusten tilavuuden perusteella. Toisaalta kuitenkin lupiin sisältyneiden rakennusten yhteistilavuus (3 959 901 m³) oli kertomusvuonna Helsingin tähänastisessa rakennustoiminnassa toiseksi suurin ja ennätysluku (4 279 236 m³) saavutettiin ed. vuonna. Verrattaessa haettujen lupien ja pidettyjen katselmusten määrää, voidaan todeta viraston työmäärän pysyneen suunnilleen edellisen vuoden tasolla.

*Säännökset ja niiden
muutokset*

Rakennustarkastusviraston toiminta, työtavat ja työmäärä ovat oleellisesti riippuvaisia voimassa olevista säännöksistä ja niiden muutoksista. Rakentamista koskevien säännösten hajanaisuus on jatkuvasti vaikeuttanut monin tavoin rakennusvalvontaa. Säännösten ja ohjeiden sekä niiden muutosten jatkuva seuraaminen, samoin kuin viraston henkilökunnan ja asiakkaiden informointi on toiminnan kannalta välttämätöntä.

Kertomusvuonna viraston toimintaan ja työmäärään vaikuttaneista lukuisista ohjeiden ja säännösten muutoksista mainittakoon — investointiverolaki (eräistä talonrakennustöistä v:lta 1973 ja 1974 suoritettava investointivero, n:ot 454/8.6. ja 990/29.12.), joka aiheutti ja aiheuttaa jatkuvasti virastolle paljon lisätyötä. Uuden lain vaatimien sel-

vittelytöiden suorittaminen virastossa oli mahdollista vain siksi, että rakennustoiminta oli samanaikaisesti sulun ja lakon takia pysähdyksissä

— laki rakennuslain muuttamisesta ja sitä täydentävä rakennusasetuksen muutos (n:ot 588/2.7.73 ja 791/31.10.73), jotka aiheuttivat monia muutoksia mm. rakennusvalvontatoimintaan

— sisäasiainministeriön päätös rakennusten vähimmäiskuormista (763/1.10.73), mikä oli merkillepantava siksi, että nyt annettiin ensi kerran po. ministeriön toimesta v. 1959 annetun rakennusasetuksen nojalla rakennusten lujuuteen liittyvät teknilliset rakentamismääräykset.

Muut tekijät

Rakennustoiminnan pysähdyttyä kertomusvuonna rakennusalan työnantajien julistaman sulun ja työntekijäin lakon takia, rakennustarkastusvirasto sai mahdollisuuden hoitaa mm. ohjeiden ja säännösten muutosten vaatimia lisätehtäviä. STTK:n lakko oli sen sijaan viraston toiminnan kannalta varsin haitallinen, joskin sen vaikutuksia lievensi rakennustoiminnan samanaikainen pysähtyminen.

Paitsi lakko ja säännösten muutosten aiheuttamat lisätehtävät, häiritsi rakennusvalvontatyön suorittamista myös viraston henkilökunnan suuri vaihtuvuus. Henkilökuntapulan vuoksi jäi suorittamatta eräitä tehtäviä, kuten mm. jatkuvan valvonnan kehittämisen suunnittelu ja rakennustarkastusviraston rekisterien suunnittelu.

Rakennusalan lakon aikana saatiin selvityksi, missä määrin eräillä alueilla oli jäänyt katselmuksia rakentajan toimesta pyytämättä. Selvityksen perusteella arvioitiin, että katselmuksia oli jäänyt pyytämättä n. 5000, joiden suorittaminen vaati siinä määrin työtä, ettei niitä voida hoitaa varsinaisten tarkas-

31. Rakennustarkastusvirasto

tusten yhteydessä. Lakko aiheutti myös ylimääräisiä töitä sikäli, että oli mm. selvitettävä, missä määrin lakon aikana oli suoritettu rakennustöitä luvottomasti.

Talous

Rakennusvalvontamaksuista kertyi kaupungille *tuloja* 1 762 831 mk ja katumaan aitaamisesta 383 513 mk, minkä lisäksi vi-

rastolla oli muita tuloja 25 211 mk, joten tulojen kokonaissumma oli 2 171 555 mk. Tulot jakaantuivat siten, että rakennusvalvontamaksuista kertyi n. 81.2%, katumaan aitaamisesta n. 17.7% ja muista tuloista n. 1.1%. Viraston *menot* olivat kertomusvuonna yht. 3 173 088 mk. Tulot olivat pienentyneet edelliseen vuoteen verrattuna n. 1.9% ja menot kasvaneet n. 10.5%. Tuloilla peitettiin n. 68.4% viraston menoista. Niistä menoista, joihin ei luettu eläkkeitä, peitettiin em. tuloilla n. 79.6%.

32. Rakennusvirasto¹⁾

Hallinnollinen osasto

Hallinnolliseen osastoon kuuluu kanslia-, henkilöasiain- ja palkkalaskentatoimisto.

Osaston päällikkönä toimi v. 1973 lainop. kand. Olavi Juuti ja henkilökuntaan kuului vuoden päättyessä (ed.v.):

— vakinaisia viranhaltijoita	27 (26)
— tilapäisiä viranhaltijoita	8 (6)
— työsopimussuhteisia toimihenkilöitä	52 (56)

Kertomusvuoden aikana sattui 761 työtapaturmaa, joista 41 kuukausipalkkaisille ja 720 tuntityöntekijöille. Kaikki työntekijät oli vakuutettu Vakuutusyhtiö Pohjolassa, mutta kaupunki vastasi kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

Korvauspäätösten perusteella kassan kautta työntekijöille maksetut tapaturmakorvaukset olivat 515 011 mk ja sairauslomatililtä ns. kaupungin osuus 8 435 päivältä yht. 141 479 mk.

Helsinki-mitali myönnettiin seitsemälle henkilölle sekä Kaupunkiliiton ansiomerkki 74 eläkkeelle siirtyneelle henkilölle.

Kertomusvuoden aikana anottiin hautausavustusta 16 työsuhteessa olleen toimihenkilön tai työntekijän oikeudenomistajalle.

Talousoasasto

Talousoasastoon kuului kassa- ja tilitoimisto, hankintatoimisto ja konevarikko. Osaston päällikkönä toimi dipl.ins. Eero Puomi.

Kassa- ja tilitoimisto. Henkilökuntaan kuului kertomusvuoden päättyessä (ed.v.): 15 (13) vakinaista ja 3 (3) tilapäistä viranhaltijaa sekä 7 (8) työsopimussuhteista toimihenkilöä.

Toimiston jakautumista jaoksiin täsmennettiin vuoden aikana keskittämällä viraston varsinaiset kassapalvelutehtävät, siirtomääräys- ja laskujen tarkatustehtävät sekä eräät viraston saatavien perimiseen liittyvät tehtävät maksuliikejaokseen. Satamarakennusosaston työntekijöiden tuntipalkat maksettiin rakennusviraston kassa- ja tilitoimiston tuntipalkkojen kassanhoitajien toimesta.

Viraston hallinnollinen kirjanpito, osaston sisäiseen kustannuskirjanpitoon liittyvät rekisteröintitehtävät sekä viraston reskontrakirjanpito laskutus- ja valvontatoimintoihin suoritettiin automaattisin tietojenkäsittelymenetelmin kirjanpitojaoksen henkilökunnan toimesta. Loppusuoritteita olivat mm. viraston kuukausittaiset tiliyhdistelmät ja vuositilinpäätös. Kirjanpidon perusteella laadittiin lisäksi määräaikoina viraston mak-

Huom. Kertomukseen liittyvät taulukot, joita ei ole otettu tähän julkaisuun, on julkaistu rakennusviraston lyhentämättömässä toimintakertomuksessa.

32. Rakennusvirasto

suvalmiuslaskelmat, varojen käytön ennusteet ja talousarvion toteutumisarportit.

Yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston talousarvioehdotus laadittiin osaston ehdotusten perusteella lähinnä kirjanpitojaoksen henkilökuntaa käyttäen ryhmätyönä.

Viraston eri osastoilla käynnissä oleva laskentatoimen kehittämistyö vaikutti jatkuvasti myös kassa- ja tilitoimiston toimintaan laajentavasti. Toimiston henkilökunta suoritti myös erillisiä viraston laskentatoimen kehittämiseen liittyviä taloudellisia selvitys-, kehitys- ja jälkitarkkailutehtäviä sekä osallistui viraston toiminnan taloudellisuuden suunnitteluun.

ATK-suunnittelun osalta suoritettiin talousosastolle kuuluvia viraston yleisten kirjanpitoa, materiaalilaskentaa ja palkanlaskentaa koskevien sovellutusten ylläpito- ja kehittämistehtäviä sekä avustettiin tarvittaessa eri osastojen sisäiseen kustannuslaskentaan liittyvien erityissovellutusten kehittämistyötä. Lisäksi aloitettiin osastojen

ATK-yhdyshenkilöiden välinen pysyvä yhteistyö.

Rakennusvirastossa oli kertomusvuonna kuukausipalkkaisia palkansaajia keskimäärin 859 ja tuntipalkkaisia keskimäärin 2 636 henkilöä.

Tilitositteita kertyi yhteensä seuraavasti:

	1973 kpl	1972 kpl
— maksumääräyksiä	62 436	65 947
— tulotositteita	11 422	10 800
— kassatositteita	15 967	16 491
— muistiotositteita	5 229	5 036
Yhteensä	95 054	98 274

Rakennusvirasto toimi itsenäisenä kassavirastona ja kassan vaihto oli 16 605 620 (ed.v. 10 957 265) mk.

Määrärahojen käytön sekä kaupungin muille virastoille ja laitoksille ja ulkopuolisille suoritettujen töiden markkamääräiset arvot olivat:

	1973 mk	1972 mk
— talousarviovuoden määrärahojen käyttö	209 269 973	167 924 490
— ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	76 771 372	83 206 655
— työllisyysmäärärahojen käyttö	40 455	58 445
— kaupungin muille virastoille ja laitoksille suoritettut työt	27 184 246	22 701 039
— ulkopuolisille suoritettut työt	13 158 135	10 858 631
Yhteensä	326 424 181	284 749 260

Rakennusviraston käyttötulot olivat yht. 41 443 292 (34 664 214) mk.

Hankintatoimisto. Henkilökuntaan kuului kertomusvuoden päättyessä (ed.v.):

— vakinaisia viranhaltijoita	21 (22)
— tilapäisiä viranhaltijoita	1 (1)
— ts. kk-palkkaisia toimihenkilöitä	22 (18)
— työntekijöitä	43 (43)

	mk
Varaston arvo oli 1.1.1973	1 853 942
— vuoden aikana ostetun tavarän arvo	20 549 859
— vuoden aikana käytetyn tavarän arvo	20 403 745
Varaston arvo oli 31.12.1973	2 000 056

Pääasiallisimmat tavaranhankinnat tehtiin kertomusvuonna lähinnä seuraavilta hankkijoilta: Oy Ekströmin Koneliike Ab, Hyvinkään Betoni, Karjaan Sementtitehdas, Kesko Oy, Lohjan Kalkkitehdas Oy Rudus, Paraisten Kalkkivuori Oy, Radi-Betoni Oy, Oy Renlund Ab, SOK ja Oy Julius Tallberg Ab.

Sahatun puutavaran hankinnat Helsingin kaupungin puutavarakeskukselta olivat kolmena viimeisenä vuonna seuraavat.

	m ³
— 1971	8 859 929
— 1972	5 066 980
— 1973	5 624 930

Hankinnat kaupungin virastoille ja laitoksille hoidettiin hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara toimitettiin liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on käytetty osaksi myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.

Toimiston suorittamien aine- ja kulutustarvike- sekä kone- ja kalustohankintojen kokonaisarvo oli 32 615 330 mk.

Tulot. Toimistolla oli kertomusvuoden aikana vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista 32 763 mk sekä suoritetuista kuljetuksista 324 875 mk.

Talosuunnitteluosasto

Rakennusviraston uuden johtosäännön voimaantultua talosuunnitteluosastoon perustettiin 2.10.1972 kaupunginarkkitehdin päätöksellä ehdotetun työjärjestyksen mukainen vahvistamaton toimistojako. Osastoon kuuluu: esisuunnittelu-, arkkitehti- ja rakennesuunnittelutoimisto.

Lisäksi on talosuunnittelu- ja talorakennusosastolla yhteinen kirjaamo, laskentajaos ja kirjanpitojaos.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12. kirjaamo mukaan luettuna 9 vakinaista viranhaltijaa ja 57 työsopimussuhteessa olevaa kk. palkkaista toimihenkilöä. Näistä oli arkkitehteja 24 ja insinöörejä 12. Osaston päällikkönä toimi kaup.arkkitehti Sakari Siitonen.

Esisuunnittelutoimiston toiminta käynnistettiin kertomusvuoden aikana. Tämä merkitsi esisuunnittelun toimintamallin sekä toimiston organisaation kehittämistä. Organisaatio tuli käsittämään viisi jaosta:

- yleinen jaos
- kantakaupunkijaos
- läntisten kaupunginosien jaos
- pohjoisten kaupunginosien jaos
- itäisten kaupunginosien jaos

Toimisto aloitti rakennusten suunnitteluohjeiden laatimisen yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa (Myllypuron monitoimitalo, Vallilan virastotalo, päiväkotien yleiset suunnitteluohjeet, selvityksiä päiväkotien piha-alueista).

Toimisto laati talosuunnitteluosaston toimintasuunnitelman sekä osallistui kaupungin taloussuunnitelman ja talousarvion laatimiseen.

Esisuunnittelutoimisto osallistui myös kaupungin aluerakennusprojektien työhön avustamalla hallintokuntia hankesuunnittelussa, erityisesti tekemällä aloitteita yhteishankkeista sekä vaikuttamalla kaavoitustyöhön yleisten rakennusten tonttien osalta.

Arkkitehtitoimisto. Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 75. Näistä oli 47 kohdetta suunnittelutoimiston tehtävänä ja 28 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Arkkitehtitoimiston tehtävät oli jaettu seuraaviin jaoksiin:

- yleissuunnittelujaos
- sairaalasuunnittelujaos
- sosiaalitoimenrakennusten suunnittelujaos
- lasten päiväkotien suunnittelujaos
- korjaustöiden suunnittelujaos

— opetus- ja urheilutoimen jaoksen tehtävät hoidettiin toimistopäällikön johdolla.

Tärkeimmistä vireillä olleista suunnittelu- töistä mainittakoon seuraavat rakennuskoh- teet:

- yleisen kunnallishallinnon rakennukset,
- korttelin K 31 saneeraus,
- Finlandia-talon kongressisiipi,
- virastotalo Hietaniemenkatu 9,
- rakennus taidekokoelmien säilytystä var- ten,
- Kallion paloaseman muutos- ja lisäraken- nustyö,
- Suomenlinnan paloaseman muutostyö,
- Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen laajen- nus,
- vesiensuojelu- ja tielaboratorio,
- rakennusviraston läntinen tukikohta,
- jäteautojen pesulaitos,
- Toukolan konevarikon varastohalli,
- Pasilan maaliikennekeskuksen rakennus B,
- kiinteistön Nilsiäncatu 6 muutostyöt,
- Esplanadinkappelin restaurointi,
- kiinteistöt Kuortaneenkatu 5 ja Hesper- ianinkatu 15,
- Herttoniemen poliisiasema, Kirvesmie- henkatu 2,
- Pohjois-Haagan, Kannelmäen ja Mal- minkartanon rautatieasemat.

Sairaaloimen rakennukset:

Nikkilän sairaala, rakennus n:o 10:n ja entisen sikalan muutos- ja perusparannus- työt, Röykän sairaala, uusi keittiörakennus ja rakennus n:o 1:n perusparannustyö, Auro- ran sairaala, lastenpsykiatrian osaston uudis- rakennustyö sekä keittiörakennuksen perus- parannustyö, Marian sairaala, poliklinikan laajennustyö, keittiön perusparannustyö sekä rakennus n:o 4:n hissityö. Lauttasaaren koulukiinteistön muutos hoito-osastoksi.

Huolto- ja lastensuojelutoimi:

Roihuvuoren vanhusten asuintalo ja las- ten päivähoitolaitos, Kontulan vanhusten-

huollon keskus, Kontulan vanhusten asuin- talo, Asunnottomien miesalkoholistien ensi- suoja, Koskelan sairaskodin pitkäaikaissai- raiden hoitorakennus, Killinmäen keskuslai- tos, Sofianlehdon vastaanottokodin peruspa- rannus- ja muutostyöt, Tapanilan perheryh- mäkoti, Tervalammen työlaitoksen henkilö- kunnan asuinrakennus, Koskelan vanhusten asuintalo.

Lasten päivähoitotoimi:

Tahvonlahden lasten päiväkoti, Etelä- Jakomäen lasten päiväkoti, Roihuvuoren II lasten päiväkoti, Koulutanhuan lasten päi- väkoti, Vesalan lasten päiväkoti, Sepänmäen lasten päiväkoti, Leppäsuon lasten päiväko- ti, Lauttasaaren II lasten päiväkoti, Pajalah- den lasten päiväkoti, Kontulan III lasten päiväkoti, Itä-Pakilan lasten päiväkoti, Myl- lypuron II lasten päiväkoti, Koskelan II lasten päiväkoti, Kontula IV lasten päiväkoti, Konalan lasten päiväkoti, Vuosaaren II las- ten päiväkoti, Mellunmäen lasten päiväkoti, Vuosaaren leikkikenttärakennus, Kontulan leikkikenttärakennus.

Opetus- ja urheilutoimi:

Pihlajamäen, Kontulan, Vesalan, Jako- mäen ja Sepänmäen tilapäiset kouluraken- nukset.

Jakomäen kansakoulun lisärakennus, Itä- Pakilan korttelikoulu, Koskelan korttelikou- lu, Herttoniemen ammattikoulu, Laajasalon kirjasto- ja nuorisotalo, Talin urheilupuiston jalkapallohalli, Oulunkylän urheilupuiston huoltorakennus, Myllypuron urheilupuiston uimahalli, Pirkkolan jäähalli.

Korjaus-, perusparannus- ja muutostöitä suoritettiin seuraavissa kiinteistöissä:

Mäkeläncatu 37—43 ja 86—96, Koskelan keskuspesula, Helsinginkatu 24, Kustaankar- tano, Auroran Desinfektiolaitos, Unionin- katu 27, Sofiankatu 4 (poliisiruokala) sekä Hietaniemen ja Pengerkadun poliisiasema.

Rakennesuunnittelutoimistoon kuuluivat seuraavat jaokset:

- ennakkosuunnittelu- ja valvontajaos
- rakennesuunnittelujaos
- väestönsuojajaos

Rakennesuunnittelutoimisto hoiti talosuunnitteluosaston rakennuskohteiden rakennusteknillisen suunnittelun, johon kuului eri suunnitteluvaiheiden rakenne-, maankai- vu-, louhinta-, salaojitus-, pintavesien poisto- ja pihamaarakennesuunnitelmien teko. Toimisto hoiti katurakennusosaston jätevedenpumpppaamoiden sekä urheilu- ja ulkoiluviraston pienehköjen saneeraus- ja uudisrakennusten rakennesuunnittelun. Lisäksi toimisto osallistui toimialansa puitteissa kaupungin eri rakennuskohteiden rakennusteknilliseen hanke- ja esisuunnitteluun sekä hoiti yleisten väestönsuojien suunnittelun.

Toimisto antoi tarvittaessa myös asiantuntija-apua eri laitoksille ja hallintokunnille rakennusteknillisissä kysymyksissä.

Toimiston omana työnä laadittiin rakennesuunnitelmat 51 työkohteeseen, joista suurin osa oli pienehköjä saneeraus- ja korjaustöitä. Ulkopuolisilla rakennesuunnittelutoimistoilla oli tekeillä yhteensä 36 suunnittelutyötä. Omia kartoitus-, pohjatutkimus- ja rakennusten tutkimustehtäviä suoritettiin 40 kpl.

Yleisiä ja yhteisiä väestönsuojia oli suunnitteilla yhteensä 17.

Tärkeimmistä vireillä olleista suojakoh- teista mainittakoon seuraavat: Myllypuron, Kontulan ja Itä-Pasilan asuntoalueiden yhteiset kalliosuojat, Arkadianmäen kalliosuoja sekä Dagmarinkadun ja Tähtitorninvuoren yleiset kalliosuojat.

Edellisten lisäksi suunniteltiin Vuosaaren laitesuoja. Rakennesuunnittelutoimisto osallistui myös eräiden esisuunnitteluvaiheessa olevien kuten Maunulan, Pohjois-Mellunmäen, Roihupellon ja Jakomäen yhteissuojien ohjelmien laatimiseen.

Talorakennusosasto

Rakennusviraston uuden johtosäännön voimaantultua talorakennusosastoon perustettiin 2.10.1972 talorakennuspäällikön päätöksellä ehdotetun työjärjestyksen mukainen vahvistamaton toimistojako. Osastoon kuuluu:

- uudisrakennustoimisto
- korjaustoimisto
- koneteknillinen toimisto

Lisäksi on talorakennusosastolla ja talosuunnitteluosastolla yhteinen kirjaamo, las- kentajaos ja kirjanpitojaos.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12. (lasken- tajaos ja kirjanpitojaos mukaan luettuna) 33 vakinaista viranhaltijaa ja 94 työsopimus- suhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä. Näistä oli dipl.insinöörejä 8, opistoinsi- nöörejä 17 ja teknikoita 69.

Osaston päällikkönä toimi talorakennus- päällikkö Lasse Juvonen.

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä (urakoitsijatytöt mukaanluet- tuna) kertomusvuoden päättyessä 807 (ed.v. 820).

Uudisrakennustoimiston tehtävänä on työ- järjestyksen mukaan hoitaa talorakennus- osastolle kuuluvien uudisrakennushankkei- den toteuttaminen joko omalla työvoimalla tai urakoitsijaliikkeitä käyttäen.

Korjaustoimisto suorittaa kaupungin kiin- teistöjen perusparannus- ja vuosikorjaustyöt suurimmaksi osaksi omaa työvoimaa käyt- täen.

Vuoden 1973 talorakennustoimintaan an- toi leimansa vallinnut yleinen korkeasuh- danne, joka lisäsi tuotantoa määrällisesti ja aiheutti Helsingissä huomattavaa työvoima- pulaa. Kaupungin töissä tämä näkyi mm. urakoitsijoiden työaikojen pidentymisenä. Osastolla oli vaikeuksia teknillisen työnjoh- tohenkilökunnan saamisessa, joten toimin- nan tehokkuus huononi. Käytössä olleiden resurssien sallimissa puitteissa kuitenkin py- rittiin kehittämään toisaalta työmaiden en-

nakkosuunnittelua ja toisaalta työaikaista valvontaa ja jälkilaskentaa.

Tärkeimmät toimintavuoden aikana valmistuneet kohteet ja vuoden lopussa käynnissä olleet kohteet on esitetty jäljempänä olevissa luetteloissa. Määrärahoja käytettiin osaston työkohteisiin kertomusvuonna yht. 64 481 536 (ed.v. 59 302 963) mk.

Koneteknillinen toimisto hoiti talosuunnittelu- ja talorakennusosastojen työkohteiden LVI-, sähkö- ja teleteknilliset sekä muut koneteknilliset suunnittelu- ja rakennuttajatehtävät, antoi asiantuntija-apua kaupungin eri laitoksille ja hallintokunnille alaansa kuuluvissa kysymyksissä sekä valvoi kaupungin omistamien kiinteistöjen LVI-, säätö- ja sähkölaitteiden hoitoa ja kuntoa liikelaitoksien hallinnassa olevia kiinteistöjä lukuunottamatta.

Suunnittelutehtävät hoidettiin uudisrakennusten osalta pääasiassa ulkopuolisten suunnittelutoimistojen avulla.

Kertomusvuoden päättyessä tekeillä olleet uudisrakennus- ja saneeraustyöt:

<i>Urakalla:</i>	m ³	m ³
— Finlandia-talon II vaihe	26 330	
— Roihuvuoren vanh. asuintalo	13 600	
— Kontulan vanh. asuintalo	11 790	
— Pajalahden lasten päiväkot	3 400	
— Pirkkolan jäähalli	45 380	100 500

<i>Omana työnä:</i>	m ³
— Kontulan vanh. huollon keskus	40 100
— HKR:n länt. työtuki-kohta	23 270
— Jätteenpolttolaitoksen laajennus	36 360
— Kallion paloseman la-	

	m ³	m ³
jennus	52 800	
— Marian sair. Lauttasaa-		
ren os.	13 425	
— Kirvesmiehenk. 2 muu-		
tostyö	7 950	
— Vesiensuojelu- ja tiela-		
boratorio	17 950	191 855
Yht.	292 355	

<i>Väestönsuojat:</i>	m ³
— Myllypuron kalliosuoja	34 400
— Tähtitornivuoren kal-	
liosuoja	30 000

Kertomusvuonna valmistuneet rakennuskoh-
teet:

<i>Urakalla:</i>	m ³	m ³
— Pohjois-Jakomäen las-		
tentarha	2 500	
— Marian sair. poliklinikan		
laajennus	1 050	
— Tervalammen työlaitok-		
sen kasvihuone	5 520	
— Metsolan tilap. kansa-		
koulu	1 170	
— Jakomäen tilap. kansa-		
koulu	1 170	
— Siltämäen tilap. kansa-		
koulu	585	11 995

<i>Omana työnä:</i>	m ³	m ³
— Rahatoimiston korttelin		
saneeraus	24 500	
— Tahvonlahden kansa-		
koulu	15 600	
— Pihlajamäen II lasten-		
tarha	2 950	
— Nilsiänk. 6 saneeraus	26 190	
— Suomenlinnan paloase-		
man saneeraus	800	70 040
Yht.	82 035	

Katurakennusosasto

Hallintotoimisto muodostaa puitteet koko osastoa koskevien hallinto- ja palvelutehtävien keskitetylle hoidolle. Sen tehtäviin kuuluu mm. lakiasiat, henkilöasiat, talousasiat ja ATK-asiat.

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuuluu mm. huolehtia katurakennusosaston toimialaan kuuluvien katujen, teiden, siltojen, viemäreiden, urheilukenttien ja -laitteiden rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotöiden suunnittelusta, valvoa ulkopuolisille tehtäväksi annettuja suunnittelutöitä, suorittaa mittaus- ja maaperätutkimustöitä sekä olla yhteydessä asianomaisiin kaupungin laitoksiin ja ulkopuolisiin.

Rakentamistoimiston tehtäviin kuuluu mm.: suorittaa katurakennusosaston omalla työvoimalla tehtävien katujen, teiden, siltojen, viemäreiden, urheilukenttien ja -laitteiden uudisrakennustyöt ja valvoa urakoitsijoille annettuja töitä sekä suorittaa kaupungin muiden laitosten tai ulkopuolisten tilauksesta toimialaansa kuuluvia töitä.

Kunnossapitotoimiston tehtäviin kuuluu mm. suorittaa kaupungille kuuluvien katujen ja teiden sekä kaupungin hoitoon otettujen yksityisten katuosuuksien korjauksia ja kunnossapittoa, huolehtia kestopäällystystöistä, suorittaa viemäreiden kunnossapito-, korjaus- ja uusimistöitä sekä liikenteen järjestelyn edellyttämiä muutostöitä. Kunnossapitotoimistoon kuuluu *tielaboratorio*.

Puhdistamotoimiston tehtäviin kuuluu mm. huolehtia jäteveden puhdistamojen ja -pumppaamojen suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä ja kunnossapidosta, huolehtia jätevesien johtamisesta puhdistamoista vesistöön, suorittaa kaupungin vesistöalueella luonnonsuojelua edistäviä toimenpiteitä. Puhdistamotoimistoon kuuluu *vesiensuojelulaboratorio*, joka tutkii jätevesien käsittelymenetelmiä ja suorittaa vesistöalueiden tutkimista.

Osaston päällikkönä toimi katurakennuspäällikkö, dipl.ins. Seppo Hirvonen.

Henkilökunnan määrä 31.12.1973:

	Kuukausipalkalla		Tuntipalkalla		Yhteensä
	m	n	m	n	
— osastopääll. ja hallintotoimisto	6	16	—	—	22
— suunnittelutoimisto	51	12	58	—	121
— rakentamistoimisto	68	—	374	28	470
— kunnossapitotoimisto	26	1	163	9	199
— puhdistamotoimisto	88	20	71	15	194
— projektit	11	2	—	—	13
Yhteensä	250	51	666	52	1 019

Koulutus. Osaston henkilökunnasta osallistui koulutukseen 100 henkilöä, joista kaupungin järjestämille kursseille 35, työturvallisuuskursseille 26 ja eri järjestöjen järjestämille maksullisille kursseille 39 henkilöä, joiden osanottomaksut olivat yht. 9 667 mk.

Talous. Katurakennusosaston kokonaismenot olivat kertomusvuonna 149,48 (129,45) milj.mk. Menojen lisäys edellisestä vuodesta oli näin ollen 16,0%. Lisäys johtui suurelta osin eräistä huomattavista liikenneväyläurakoista.

Kustannukset jakautuivat seuraavasti:

Käyttömenot	mmk	mmk
Hallinto		
KK-palkat	7,80	
Sosiaalimaksut	2,12	
Muut hallintomenot	0,47	10,39
Korjaus- ja kunnossapito		
Katujen kunnossapito	6,00	
Liikenteen järjestelyt	1,17	
Päällysteiden uusiminen	1,94	
Viemäreiden ja palokaivojen kunnossapito	1,42	
Täytemaan vastaanottoaika-kojen hoito	0,90	11,43
Katu- ja satamavalaistus	8,32	
Vesipostit ja suihkukaivot	0,36	
Puhdistamojen ja pumppaamojen käyttö	7,92	
Vesiensuojelulaboratorio	0,58	
Pääomakustannukset	7,55	
Käyttömenot yhteensä	46,55	
Pääomamenot	mmk	
Kadut	20,21	
Liikenneväylät	28,84	
Martinlaakson rata	15,89	
Viemärit pumppaamoinen ..	32,16	
Puhdistamot	5,62	
Muut pääomamenot	0,10	
Pääomamenot yhteensä	102,82	

Pääomamenoista oli osaston oman työn osuus 50.4% (52.3%) ja sopimustöiden osuus 49.6% (47.7%). Omasta työstä oli kuljetuksen osuus 17.0%, koneiden osuus 16.1%, miestyön osuus 22% ja sosiaalikulut 13.5%.

Katurakennusosasto suoritti korvausta vastaan *tilaustöitä* kaupungin muille laitoksille ja osastoille sekä yksityisille. Kokonaislaskutus oli kertomusvuonna 14.68 (10.65) milj.mk, joista kaupungin muiden laitosten

ja osastojen osuus oli 8.73 milj.mk ja yksityisten osuus 5.95 milj.mk. Tilauksia oli kaikkiaan n. 1 600 kpl.

Suunnittelu

Vuoden aikana suunnittelutoimiston toimesta laadittiin kaikkiaan n. 1300 piirustusta (konsulttien laatimat piirustukset mukana). Suunnitelmiin tarvittavat maastomittaus- ja maaperätutkimustyöt teki suurimmaksi osaksi toimiston mittausjaos. Maaperätutkimuspisteitä oli n. 4 000 kpl kairauspituudeltaan yhteensä n. 20 300 m. Lisäksi valmisteltiin kirjelmiä, laadittiin kustannusarvioita mm. talousarvioita ja taloussuunnitelmia varten, osallistuttiin muiden hallintokuntien suunnittelutoimintaan sekä suoritettiin toimialaan kuuluvaa yleisön palvelua ja teknistä neuvontaa.

Liikenneväylät, kadut ja viemärit. Liikenneväyliä osalta suurimmat suunnittelutyöt kantakaupungin alueella olivat Metsämäentien, Ratapihantien ja Veturitien rakennussuunnitelmien loppuunsaattaminen sekä Mannerheimintien liikennejärjestelyjen viimeistely välillä Rautatiekatu—Lapinmäentie. Kokonaisuudessaan suunniteltiin lisäksi Suokadun jatke, Parrukatu ja Kaasutehtaankatu. Katu- ja viemärisuunnittelukohteista mainittakoon Pasila-projektin kadut, viemärit ja jalankulkutasot sekä alueen koko kunnallistekniikan suunnittelun koordinointi. Edelleen laadittiin suunnitelmat ajankohtaisista liikennejärjestelyistä sekä Metron aiheuttamista muutostöistä katu- ja viemäriverkoissa. Viemärlaitoksen kannalta merkittävimmät suunnittelutyöt olivat viemäriverkon saneeraussuunnitelmat, Savila—Tivolintie viemäritunneli ja Kaivopuiston—Eteläsataman kokoojaviemäri.

Läntisten ja pohjoisten esikaupunkien alueilta viimeisteltiin Vihdintien parantamissuunnitelma Haagan liikenneympyrän ja rantaradan välillä sekä jatkettiin Eliel Saarisen-

tien suunnittelua välillä Haagan liikenneympyrä—Ilkantie. Lisäksi suunniteltiin Asepäntien ja Tuusulantien liittymää ja aloitettiin Kehä I:n suunnittelu välillä Vihdintie—Kantelettarentie. Katu- ja viemärisuunnittelun kannalta tärkein kohde oli Haaga—Vantaan projektialueen kadut ja viemärit.

Koillisten esikaupunkialueiden tärkeimmät suunnittelukohteet olivat Puistolantie asemadun ja Suurmetsän kadut ja viemärit, Keravanjoen pumppaamon kokoojaviemärit sekä ns. MaTaPuPu-alueen kunnallistekniikan yleisuunnittelu ja rakentamishojelman laatiminen.

Itäisten esikaupunkialueiden liikenneväylien suunnittelu keskittyi Itäväylään Kuloosaassa ja Vartiokylän kohdalla välillä Kehä I—Riskutie. Katu- ja viemärisuunnitelmia tehtiin Vuosaassa ja Laajasalossa.

Sillat. Huomattavimmat osaston suunnittelemat sillat ovat Korkeasaaren silta Mustikkamaalta Korkeasaareen, rautatietunneli ja alikulkutunneli Radanvarsitien ali Pasilassa. Ulkopuolisella suunnittelijalla teetettiin Metsämäentielle pää- ja rantaradan yli rakennettavien siltojen suunnitelmat.

Uudisrakennustyöt

Kadut, liikenneväylät, tiet ja rautatiet. Uusien katujen, liikenneväylien, teiden, siltojen ja yleisten alueiden rakentamiskustannukset olivat yhteensä 49.05 (55.19) milj.mk. Martinlaakson radan rakentamiskustannukset olivat 15.89 (6.75) milj.mk.

Suurimpia kadunrakennuskohteita olivat Pasilan, Laajasalon, Konala—Pitäjänmäki—Marttilan, Vuosaaren ja Haaga—Vantaan kadut. Suurimmat liikenneväyläkohteet olivat Itäväylä, Nuijamiestentie—Nurmijärventie, Suurmetsäntie, Laajasalontien ja Helsingin—Lahden moottoritie.

Kertomusvuonna rakennettiin katualaa seuraavasti:

	m ²
— ajorataa	189 934
— polkupyörätietä	5 824
— jalkakäytävää	51 501
Yhteensä	247 259

Rakennettujen katujen ja katuosuuksien yhteispituus oli 18 524 (ed.v. 23 608) m.

Kertomusvuoden päättyessä oli katuja, teitä ja yleisiä paikkoja yht. 787 866 (ed.v. 769 866) m, yhteispinta-alaltaan 9 291 481 (9 044 222) m².

Viemärit. Uusien viemärien ja pumppaamojen suunnittelu- ja rakennuskustannukset olivat yhteensä 32.16 (19.90) milj.mk. Lisäksi viemäreitä uusittiin 1.64 (1.50) milj.mk:lla.

Kertomusvuonna rakennettujen uusien viemäreiden yhteispituus oli 41 594 jm, josta katurakennusosaston rakentamaa 36 032 jm ja aluerakentajien rakentamaa 3 976 jm. Viemäreistä oli muoviputkea 666 m. Tarkastuskaivoja rakennettiin 875 kpl ja sadevesikaivoja 466 kpl.

Suurimmat viemärrakennuskohteet olivat Vartioharjun, Pasilan ja Haagan viemärit sekä kokoojaviemäritunnelit Pirkkola—Sörnäinen ja Konala—Pasila—Sörnäinen.

Viemäreitä oli kertomusvuoden päättyessä yhteensä 1 053 566 (ed.v. 1 011 962) m.

Sillat. Kertomusvuonna rakennettiin katurakennusosaston toimesta valmiiksi kolme ajoneuvoliikenteen siltaa ja kaksi jalankulkusiltaa sekä neljä alikäytävää.

Valmistuneet sillat olivat: Reposalmentien silta Laajasalossa, Kylänevantien silta Nuijamiestentien yli Haagassa, Kantelettarentien silta Kannelmäessä (ajotie + jalankulkusilta), Pelimannintien alikäytävät 3 kpl Kannelmäessä, Niinisaarentien alikäytävä Vuosaassa ja Savonkadun jalankulkusilta.

Kaikki valmistuneet sillat ovat teräsbetonia lukuunottamatta viimeainittua, joka on kantavilta osiltaan terästä kannen ollessa puuta.

Valmistuneiden siltojen kustannukset olivat yhteensä 4.7 milj.mk ja vuoden vaihteessa rakenteilla olleiden n. 1.5 milj. mk.

Kaupunki maksaa lisäksi kaikki alueelleen vv. 1972—1974 rakennetut ja rakennettavat Martinlaakson radan sillat (12 kpl). Näiden kustannukset ovat nykyisen arvion mukaan yht. n. 17 milj.mk.

Jätevedenpuhdistamot ja -pumppaamot

Rakennustyöt. Vuoden 1973 aikana käytettiin jäteveden puhdistus- ja poistojärjestelyihin 5 619 632 mk, jonka lisäksi viemäreiden rakentamismäärärahoista meni 2 400 000 mk pumppaamoiden rakentamiseen.

Vuoden aikana valmistuivat Vuosaaren lietteenkäsittelylaitos koekäyttökuntoon, Suutarilan ja Pukinmäen pumppaamoiden laajennustyöt sekä Porthaninrinteen ja Ala-Tikkurilan pumppaamot. Vuoden aikana aloitettiin Hanasaaren pumppaamon rakennustyö. Kyläsaaren puhdistamolla käynnistyi fosforin saostamiskokeilu ferrosulfaatilla. Lisäksi suoritettiin runsaasti uusimis- ja kunnostustöitä eri puhdistamoilla.

Käyttö ja hoito. Puhdistamoiden ja pumppaamoiden käyttö- ja hoitokustannukset olivat ilman kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkoja yhteensä 8 498 774 mk.

Vuoden lopussa oli käytössä kaikkiaan 34 jätevedenpumppaamaa ja 10 biologista jätevedenpuhdistamaa.

Lietettä poistettiin jätevedestä ja haudutettiin n. 287 000 m³, josta 2/3 ajettiin kuivattuna pelloille, puistotyömaille, tieluisiin, mullan valmistukseen, kaatopaikkojen kunnostukseen yms. hyötykäyttöön ja loput osaksi kuivattuna tai kuivaamattomana kaatopaikoille.

Suunnittelu. Tammikuussa valmistui jätevesien poistotunnelijärjestelmän yleissuunnitelma, jonka kaupunginhallitus hyväksyi toteutettavaksi. Syyskuussa khs jätti Länsi-

Suomen vesioikeudelle hakemuksen tunnelijärjestelmän merenalaisten osien rakentamiseksi.

Kertomusvuonna valmistuivat Herttoniemen puhdistamon esikäsittelyaseman suunnitelma, sekä Rastilan ja Keravanjoen pumppaamoiden suunnitelmat. Lisäksi aloitettiin Lauttasaaren ja Viikin puhdistamoiden laajentamisen suunnittelu.

Lisäksi vuoden aikana suoritettiin runsaasti pienempää laitosten korjaus- ja uusimissuunnittelua.

Jätevesiä koskeva yhteistoiminta muiden kuntien kanssa. Vuosaaren lietteenkäsittelylaitoksen rakennustöistä tuli Vantaan kaupungin maksettavaksi kertomusvuonna 1 074 000 mk.

Suutarilan ja Pukinmäen pumppaamoiden laajennustöistä Vantaan maksettavaksi tuli 965 000 mk.

Voimassa olevan sopimuksen mukaisesti tuli Vantaan kaupungin maksettavaksi omana ja Keravan kaupungin osuutena Suutarilan, Siltämäen, Pukinmäen ja Vartiokylänlahden pumppaamoiden sekä Viikin ja Vuosaaren puhdistamoiden käyttö- ja hoitokustannuksista 693 894 mk.

Espoon kaupunki osallistui sopimuksen mukaisesti yhteisen merentutkimuksen kustannuksiin 107 150 mk :lla.

Vesiansuojelulaboratorio. Puhdistamotomiston vesiansuojelulaboratorio suoritti kertomusvuonna n. 25 200 kemiallista, 9 100 bakteriologista ja n. 880 planktonanalyysiä. Tämän lisäksi tilattiin muilta laboratorioilta C¹⁴-aktiivisuuden mittauksia, maaperäanalyysijä ym. Henkilökunnan määrä oli kertomusvuoden lopussa 39 henkeä. Laboratorion käyttömenot olivat 544 348 mk.

Jäteveden puhdistusmenetelmien kehittämistutkimuksissa oli pääpaino edelleen fosforin poistamisesta jätevedestä. Kyläsaaren puhdistamon fosforinpoistokokeilu käynnistettiin lokakuussa. Rajasaaren koepuhdistamoissa kokeiltiin NTA-kemikaalin vaikutusta simultaanisaostuksessa, lietteen lahotusta,

Farrer-prosessin lieteveden käsittelyä ja vesilaitoslietteen regenerointia. Lietetutkimukset kohdistuivat ravinnelietteiden käsittelyyn ja haitattomaan sijoittamiseen sekä ylijäämelietteen erilliskäsittelyyn.

Helsingin ja Espoon merialueiden seuranta suoritettiin vesihallituksen hyväksymien tarkkailuohjelmien sekä Helsingin ja Espoon solmiman yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Velvoitetutkimuksiin kuuluva pohja-eläimistön kartoitus käynnistettiin. Tutkimusten tulokset julkaistiin vesiensuojelulaboratorion tiedonantoja-sarjassa, joka ilmestyi kertomusvuoden aikana 8 kertaa. Helsingin itäisen ydinvoimalan sijoittamiseen liittyviä hydrologisia selvityksiä suoritettiin sähkölaitoksen tilauksesta.

Aluerakennusprojektit

Aluerakennusprojektit kuuluivat kertomusvuoden aikana katurakennusosaston organisaatioon. Organisaatiota uudistettiin siten, että kaup. insinööri perusti päätöksellään (27.12.) 1.1.1974 alkaen suoraan alaisenaan toimivan aluerakennusprojektitoimiston ja määräsi dipl. ins. Reijo Korhosen toimimaan projektitoimiston toimistopäällikkönä.

Kertomusvuonna oli toiminnassa viisi projektia:

- Haaga—Vantaa (HaVa), projektinjohtaja Henrik Pukkila
- Pasila, projektinjohtajana Reijo Korhonen
- Malmi—Tapanila—Pukinmäki—Puistola (MaTaPuPu), projektinjohtajana Martti Koivumäki
- Kamppi (perustettu v. 1973), projektinjohtajana Taisto Vernerho
- Itäkeskus (perustettu v. 1973), projektinjohtajana Hubert Federolf.

Haaga—Vantaa-projektin tehtävänä on toteuttaa kaupungin asuntotuotanto-ohjelman puitteissa vuoteen 1985 mennessä Pohjois-Haagan, Kannelmäen ja Malminkartanon

alueille yli miljoona asuin- ja työkäyttöön tarkoitettua kerrosalaneliometriä. Alueen pääasiallisena julkisena liikennevälineenä tulee olemaan Huopalahden—Martinlaakson sähkörautatie.

Pohjois-Haagan ja Kannelmäen yht. seitsemäntoista osa-alueen asemakaavoista kaupunginvaltuusto oli vuodenvaihteeseen mennessä käsitellyt ja hyväksynyt seitsemän, lisäksi käynnissä on tällä hetkellä kahdeksan kaava-alueen kaavoitustyö. Malminkartanon alueen kaksivaiheinen aate- ja suunnittelukilpailu ratkaistiin lokakuussa. Saatujen ehdotusten perusteella käynnistetään alueen osayleiskaavan ja aloitusalueen asemakaavan laatiminen.

Kannelmäen alueella valmistui ja luovutettiin asukkaille noin 12 000 kerrosalaneliometriä uusia asuntoja ja noin 100 000 k-m²:n rakentaminen on käynnissä.

Mittavin projektialueen yksittäisistä rakennuskohteista oli em. Martinlaakson sähkörata. Radan alusrakenne on pääosin tehty ja liikenne aloitettaneen runsaan vuoden kuluessa.

Pasila-projekti. Pasilan kolmesta osa-alueesta ensimmäiseksi rakentamisprojektiksi otetussa Itä-Pasilassa oli vuoden aikana käynnissä sekä kunnallistekniset työt että talorakennustyöt.

Pääkatujen leikkaus- ja pengerrustyöt suoritettiin lähes kokonaan ja osa pääkaduista päällystettiin. Aloitussuurkorttelien 1 ja 2 osalta tehtiin tontti- ja jalankulkukatujen maarakennustyöt.

Rakenteilla olleiden Ak- ja Alk-tonttien yhteenlaskettu kerrosalamäärä oli n. 90 000 k-m².

Liiketalotonttien rakennustyöt olivat käynnissä 87 000 k-m²:n osalta. Investointiveron takia on Itä-Pasilassa jouduttu lykkäämään usean liiketalotontin rakentamista.

Länsi-Pasilan kaavoitus käynnistyi kertomusvuoden aikana.

Malmi—Tapanila—Pukinmäki—Puistola-projekti (MaTaPuPu). Projektin alue oli poik-

keuksellisen suuri käsittäen käytännössä kaikki koilliset esikaupunkialueet, lukuunottamatta jo valmiita Jakomäen ja Pihlajamäen osa-alueita. Alueen asuntokerrosala oli vuonna 1970 noin 500 000 k-m² ja asukasmäärä n. 23 500. Vuoteen 1985 mennessä arvioidaan asuntokerrosalan nelinkertaistuvan ja asukasmäärän kasvavan 2.5 kertaiseksi. Kaudella 1974—79 aloitetaan projektin ohjelman mukaan kerrostalojen suurrakentamiskohteissa noin 570 000 k-m²:n rakentaminen.

Projektin työn painopiste oli toteuttamisen ohjelmoinnissa ja valmistelussa. Kaavoituksessa oli painopiste Malmin aluekeskuksen, asuntotuotannon suurrakentamiskohteiden (Malmi, Pukinmäki ja Puistola) sekä vailla kunnallistekniikkaa olevien pientaloalueiden suunnittelussa. Kiinteistötoimen osalta painopiste oli Malmin aluekeskuksen maanhankinnassa, saneerattavien alueiden maapolitiikassa sekä myös julkisten palveluiden tonttien hankinnassa.

Projekti ohjelmoi yhdessä katurakennusosaston ja vesilaitoksen kanssa alueen pohjoisosien viemärien ja vesijohtojen rakentamisen 1974—78. Ytlk hyväksyi laaditun ohjelman ohjeeksi vuosibudjettia laadittaessa. Puistolalan asemanseudun kerrostaloalueen kunnallistekniikan rakentaminen käynnistyi kuluneena vuonna.

Yhdessä eri hallintokuntien kanssa ohjelmoitiin julkisten palvelujen suunnittelu ja rakentaminen vuosina 1974—85.

Eräs tärkeä projektin toimintalohko oli myös yhteistyö rautatiehallituksen kanssa pyrittäessä ohjelmoimaan pääradan ja sen asemien kehittäminen.

Projektin toimintaohjelma ilmestyi tarkistettuna 21.5. alustavan rakentamishojelman nimellä.

Kamppi-projekti. Kampin projektialue kaupungin keskustassa Mannerheimintien, Simon- ja Kampinkadun, Malminkadun sekä Rautatiekatujen rajaamana on n. 20 ha.

Tekeillä olevan osayleiskaavan ohjelman

mukaan alueelle rakennetaan enintään n. 244 000 kerrosneliömetriä etupäässä toimisto- ja liikekerrosalaa. Asuntojen osuus on n. 28 000 k-m². Alueella jo olevat säilyvät rakennukset mukaanlukien aluetehokkuudeksi tulee 1.8. Huomattava rakennuskohde on Kampin linja-autoterminaali, johon osa alueella nykyään sijaitsevasta linja-autoaseman toiminnasta sijoitetaan.

Projekti käynnistyi kertomusvuoden keväällä. Alueella suoritettiin kahden vanhan rakennuksen purkaminen ja aloitettiin yhden korttelin (n. 22 600 k-m²) perustustyöt. Liitettävien katujen rakentamisesta laadittiin sopimus ao. yhtiön kanssa.

Kamppi-projekti osallistui alueen kaavoitukseen liittyvien sektorisuunnitelmien laatimiseen toteuttamisen asiantuntijana. Projektinjohtaja toimi terminaalin hankesuunnitelutoimikunnan sihteerinä.

Itäkeskus-projekti. Toteuttamisprojektin toiminta aloitettiin kesällä. Projekti käsittää kolme osa-alueita: Itäkeskus Marjaniemen ja Puotinharjun välillä, Myllypuron urheilualue ja siihen liittyvä Etelä-Myllypuron asuinalue Puotinharjun ja Myllypuron välillä sekä 1980-luvulla toteutettava Kurkimäki Myllypuron ja Kontulan välillä.

Puotinharjun metroasemaan tukeutuva Itäkeskus käsittää noin 130 ha ja yhteensä noin 500 000 k-m², josta asuntoja n. 210 000 k-m² ja työpaikkoja n. 290 000 k-m². Itäisen sairaalan ja reservialueiden E ja F:n kerrosalat eivät sisälly em. lukuihin. Pohjoisen keskusta-alueen ja eteläisen asuntoalueen yhdistää toisiinsa jalankululle varattu katuverkko. Sen varrelle on suunniteltu kaupallisten ja julkisten palvelujen pääosa. Viheralueet muodostavat yhtenäisen verkoston, jonka kautta asuntoalueilta on yhteys muille viheralueille.

Myllypuron urheilupuisto käsittää n. 62 ha. Tärkeimmät rakennuskohdeet ovat uimahalli, palloiluhalli, jäähalli ja tenniskeskus sekä lukuisat urheilukentät.

Etelä-Myllypuron asuinalueeseen sijoite-

taan noin 40 000 k-m² erityyppisiä asuntoja. Kurkimäen suunnittelu käynnistyy vasta tulevaisuudessa käsittäen 1985 mennessä noin 130 000 k-m² asuntoja.

Itäkeskuksen yleiskaava sekä aloituskorttelien asemakaava hyväksyttiin kslk:ssa joulukuussa. Myllypuron urheilupuiston sekä Etelä-Myllypuron asuinalueen kaavarungon kslk hyväksyi 18.4. Sen jälkeen käynnistettiin urheilupuiston käyttösuunnitelma.

Itäkeskuksen toteuttamisohjelman laadinta aloitettiin vuoden lopulla ja sen mukaisesti ovat ensimmäiset toteuttamiskohteet asuntojen aloituskortteli alueen länsilaidassa, toimistorakennus alueen keskivyöhykkeellä sekä Kalle Anttila Oy:n tavaratalo. Itäisen aluekeskuksen VSS-selvitys valmistui 30.11. Eri hallintokuntien ja laitosten nimeämistä projektihenkilöistä muodostettiin projekti-ryhmä.

Mittaus- ja tutkimustoiminta

Suunnittelutoimiston mittausjaos suorittaa maaperätutkimuksia ja tutkimusmittauksia suunnittelutoimiston muiden jaosten toimeksiannosta sekä työmaamittauksia rakentamistoimiston toimeksiannosta. Mittausten ja maaperätutkimusten kustannukset olivat kertomusvuonna 1.01 milj.mk.

Tielaboratorion tutkimukset kohdistuvat pääasiassa kestopäällysteteiden valvontaan sekä kiviaines- ja maalajitutkimuksiin. Näytteet ja niistä tehdyt määritykset jakautuvat seuraavasti:

	näyt- teitä	määri- tyksiä
— asfalttipäällysteet	751	3 023
— viemäriputket	13	20
— kiviainekset ja maalajit ..	113	120
— sekalaiset	4	49
Yhteensä	881	3 212

Tielaboratorion kustannukset olivat ilman palkkoja 23 543 mk.

Kunnossapitotyöt ja liikennejärjestelyt

Katujen kunnossapito- ja päällystystyöt. Katujen, teiden ja yleisten paikkojen korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat seuraavat:

— päällystetyt kadut	2 373 014,—
— soratiet	385 741,—
— paikallistiet	118 589,—
— sillat	165 785,—

Katujen päällysteiden uusimiskustannukset olivat 1 941 705 mk, katunimikilpikustannukset 56 290 mk ja kiviakatuja muutettiin asfalttipäällysteisiksi 45 444 mk:lla.

Pääosa päällystystöistä suoritettiin osaston tilauksien mukaan urakoitsijoiden toimesta. Omana työnä suoritettiin ajoratojen paikkausta kylmällä bitumiemulsiomassalla (Korsal-massa) 939 tn ja valuasfaltilla 2081 tn. Lisäksi käytettiin Korsal-massaa 2222 tn katurakennusosaston ja kaupungin muiden laitosten suorittamien kaivantojen väliaikaiseen päällystykseen. Urakoitsijoiden toimesta suoritettiin paikkausta etupäässä talvi- ja kevätkaudella valuasfaltilla yht. 804 tn.

Eri päällystelajeja käytettiin seuraavasti:

Ajoradat:	m ²
— valuasfalttipäällysteet	100 000
— asfalttibetonipäällysteet	240 000
— kantavan kerroksen bitumisora- päällysteet	280 000

Jalkakäytävät:	
— valuasfalttipäällysteet	10 000
— asfalttibetonipäällysteet	78 000
Yhteensä	708 000

Kivikatuja muutettu asfalttipäällysteisiksi	700
Asfalttipäällysteiden jyräntää suoritettu	54 000

Suurimmista päällystöistä mainittakoon:
 — valuasfaltilla päällystettiin osittain Mannerheimintie, Itäväylä ja Huopalahdentie sekä Kulosaaren silta
 — asfalttibetonilla päällystettiin Myllypurontie, osittain Muurimestarintie ja Pitäjänmäentie sekä Vuotie
 — bitumisoralla päällystettiin Pukinmäenkaari sekä osittain Pitäjänmäentie, Muurimestarintie, Oulunkyläntie ja Myllymestarintie.

Liikennejärjestelyt. Kaupunginhallituksen ja kaupunginsuunnittelulautakunnan määräyksestä tehtiin lukuisia liikennejärjestelyjä. Niiden kokonaiskustannukset olivat 4 173 700 mk, joka jakaantui seuraavasti:

— liikenteen järjestelyihin varatusta rahasta 1 171 185,—
 — liikennemerkit ja ajoratamerkinnot 1 673 404,—
 — pääomamenoihin varatusta rahasta 1 329 111,—

Suurimpia liikennejärjestelyjä olivat:

— Mannerheimintien ja sen poikkikatujen risteysjärjestelyt, joista suurimpana Mannerheimintien ja Helsinginkadun risteys.

Ajoratamerkintä-, liikennemerkit- ja suojakaidetöitä tehtiin seuraavasti:
 ajoratamerkintätöitä:

	jm
— kaistaviivoja maalattu	74 610
— kaistaviivoja tehty massasta . . .	15 689
— paikoitusviivoja maalattu	5 136
— reunaviivoja maalattu	68 600
— reunaviivoja tehty massasta	960
— suojateitä maalattu	183
— seeprasuojateitä maalattu	10 648
— seeprasuojateitä tehty massasta	30 973

	kg
— ajoratamerkintämaalaa käytetty	10 938
— ajoratamerkintämassaa käytetty	118 230

Liikennemerkkityöt:

— uusia liikennemerkkejä asennettu	kpl. 723
— liikennemerkkejä uusittu	2 276
— liikennemerkkejä oikaistu	16 517
— liikennemerkkejä poistettu	361
— liikennemerkkitalankoja uusittu..	2 019
— liikennemerkkejä puhdistettu . .	14 240

suojakaidetyöt:

	jm
— uutta suojakaidetta tehty	1 824
— suojakaidetta korjattu	2 740

Puhtaanapito-osasto

Osaston *toiminta* käsittää

— kiinteistöpuhtaanapidon: kuljetus- ym. tilausliikenteen harjoittaminen, jätteiden käsittely ja hävittäminen sekä siihen liittyvä lämmön, sähkön, veden ja jätteiden myynti, kaupungin yleisten mukavuuksilaitosten hoito ja kunnossapito sekä veden kuljetus yksityistalouksille

— katupuhtaanapidon: katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapito, lumenkaatopaikkojen perustaminen ja hoito sekä hiekoitus- ja kava-
 rasteiden hoito.

Osaston *henkilökuntaan* kuului kertomusvuoden päättyessä (ed.v.):

— vakinaisia viranhaltijoita	24 (24)
— tilapäisiä »	5 (5)
— ts. kuukausipalkkaisia toimihenkilöitä	63 (61)

Koko henkilökunnan vahvuus vaihteli vuoden aikana viikoittain 704—915:een ollen korkeimmillaan vuoden 7. viikon ja matalimmillaan 41. viikon aikana.

Osaston päällikkönä toimi puhtaanapitopäällikkö Heikki Saarento.

Puhtaanapito-osaston pysyvässä käytössä oli kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavat määrät:

— kuorma- ja erikoisautoja	98 (103)
— pakettiautoja	14 (14)
— kasteluautoja	3 (3)
— lakaisukoneita, isoja	17 (17)
— lakaisukoneita, pieniä	2 (2)
— lakaisuimuri	1 (1)
— tiehöylyä	18 (20)
— traktoreita, kumipyöräisiä	132 (130)
— hiekanlevitt. autoihin	52 (55)
— » traktoreihin	15 (15)

Kiinteistöpuhtaanapito. Jätteenkuljetusasi-
oitten hoito on keskitetty Munkkisaaressa si-

jaitsevaan työnjohtokeskukseen. Työ tapah-
tuu kaksivuorotyönä kummankin vuoron
hoitaessa omaa alueellista piiriään kaupun-
gissa. Käymälälannan ja talousveden kulje-
tukset hoitaa eri piiri, joka huolehtii myös
hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjennyksestä
ja yleisten käymälöiden hoidosta ja kunnos-
sapidosta.

Jätteenkuljetus on kokonaisuudessaan ti-
lausliikennettä laskutuksen tapahtuessa kau-
pungin tietojenkäsittelykeskusta hyväksi
käyttäen. Työhön tarvitaan Uudenmaan lää-
nihallituksen myöntämä tilausliikennelupa.

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m³) v. 1973:

Paikka	Omat autot	Vieraat autot	Yhteensä
Kyläsaari	374 315	687 616	1 061 931
Iso-Huopalahti	171 324	1 102 896	1 274 220
Vuosaari	146 031	886 618	1 032 649
Maantäyttöpaikat	44 000	—	44 000
Yhteensä	735 670	2 677 130	3 412 800

Jätteiden kaatopaikkoja oli osaston toi-
mesta järjestetty Iso-Huopalahteen ja Vuo-
saareen. Kaatopaikat hoidettiin ns. valvotun
kaatopaikan työmenetelmällä. Työ oli koko-
naan koneellistettu traktorin ollessa päätyö-
välineenä. Toimintavuotena käytettiin kaa-
topaikoilla erityisiä kaatopaikkakoneita ta-
vanomaisten telaketjutraktorien rinnalla.
Jätteet peitettiin päivittäin. Ison Huopa-
lahden kaatopaikan pintakerroksiin oteti-
tiin vastaan myös mädätettyä viemärlietet-
tä. Kaatopaikan yleissuunnitelma on hyväksyt-
ty. Sen mukaan paikalle rakennetaan n. 18
m korkea mäki ja alue varataan virkistystar-
koituksiin.

Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toi-
minnassa kahdennentoista täyden toiminta-
vuotensa ja pystyi polttamaan noin 35%
hävitettävästä polttokelpoisesta jätemääräs-
tä.

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kul-
jetuksessa oli 56 osaston omaa ja vakinai-

semmin 5 yksityisautoa. Jäteastioiden kone-
pesua erityisautoilla jatkettiin säännöllisenä
tyhjennykseen liittyvänä palvelumuotona.

Toimintavuoden aikana pyrittiin kokeilu-
mielessä ohjaamaan osa jätteistä hyöty-
käyttöön järjestämällä erilliset astiat talteen-
otettaville lumpuille ja keräyspaperille.
Lumppujen kertymä oli lähes olematon,
joten keräyskokeilu lopetettiin. Keräyspape-
rin talteenottoa jatkettiin joskin taloudelli-
sesti kannattamattomin tuloksin.

Toimintavuoden aikana saatiin myös en-
simmäiset äänieristetyt jätteenkuljetusautot,
joiden melutaso alittaa 70 dbA 7 m päässä
mitattuna.

Uusina jäteautomalleina osastolle hankiti-
ttiin amerikkalaisvalmisteiset Leach Sani-
cruiser- ja Heil Mark V-merkkiset autot,
joilla voidaan kuormata tavanomaisten asi-
tioiden lisäksi koneellisesti myös erikoisra-
kenteisia vaihtolavoja.

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m³) v. 1973:

Jätteiden laatu	Viety kaato- paikoille	Viety jätteen- poltto- laitok- seen	Yh- teensä
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä	317 355	374 315	691 670
Tuhkaa	10 680	—	10 680
Makkilantaa	3 970	4 853	8 823
Hajotuskaivosakkaa	24 688	—	24 688
Yhteensä	356 693	379 168	735 861

Osastoin toimesta korjattiin pois ja hävitettiin 1 416 eläinraatoa.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolille kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 23 567 m³.

Kiinteistöjä, joista noudettiin kertomusvuonna erilaisia jätteitä:

kaupungin omistamia kiinteistöjä:	
— kiinteistöjä	852
— rakennustyömaita	143

muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:

— kiinteistöjä	12 152
— rakennustyömaita	232
kaupungin yleisiä	
— käymälöitä	13
— vedenheittopaikkoja	18
hajoituskaivoja tyhjennettiin, taloja	701
sadevesikaivoja tyhjennettiin, taloja	151
makkiasioita tyhjennettiin, taloja ..	1 098

Katupuhtaanapito. Katupuhtaanapidon piirijako oli entinen eli työkonopiirien luku oli edelleen neljä. Lumenkaatopaikkojen hoito oli omana piirinään, varsinaisten katupuhtaanapitopiirien määrän ollessa edelleen 15.

Autojen ja työkonoiden käytön tehostamiseksi ne keskitettiin pääasiassa työkonopiireihin, jotka tekevät työtä pääväylien hoidon lisäksi alueellisesta piirijaosta välittämättä myös tilausten mukaan eri katupuhtaanapitopiireissä. Lakaisukoneet keski-

tettiin kokonaan työkonopiireihin, joiden työt järjestettiin kaksivuorotyön puitteisiin myös kesäaikana.

Rakennusjärjestyksen muutoksen tehtyä v. 1969 katujen ajoratojen auraussopimukset tarpeettomiksi tilaustyötä tehtiin talvisin vain katujen jalkakäytävillä sekä yksityisillä teillä.

Talvipuhtaanapitosopimuksia oli 1 440 ja kesäpuhtaanapitosopimuksia 105 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin 626 kaupungin ja 257 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen ym. kiinteistön katusuukien puhtaanapito kautta vuoden.

Rakennusjärjestyksen perusteella puhtaanapito-osasto hoiti ns. Eiran ja Kaivo- puiston kaupunginosien katupuhtaanapidon kokonaan ympäri vuoden laskutyönä siten, että kokonaiskustannukset jaettiin tasan kaupungin ja tontinomistajien kesken kunkin hallitseman tontin tai vastaavan maa- alueen pinta-alojen suhteessa. Rakennusjärjestyksen muutos koskee myös tämän alueen ajoratoja.

Puhtaanapito-osaston aurattavasta tiepituudesta oli valmiita katuja n. 900 km, keskeneräisiä katurakennustyömaita n. 100 km ja tiehoitokuntien yksityisteitä n. 150 km eli varsinaista tietä yht. n. 1 150 km.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yht. 20. Lumenkaatopaikkoina pyrittiin entistä enemmän käyttämään jätevedenpuhdistamojen purkujohdon sualueita,

jotta lumi saatiin sulaan veteen ilman kasan muodostusta. Kaatopaikoille tuotiin talvikautena 1972—73 yht. 323 370 m³ lunta.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljettiin kaatopaikoille yht. 97 000 m³. Lu-
vussa ovat mukana myös yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneillä kerätyt rantaroskat. Töiden rationalisoimiseksi katuroskia kuljetettiin kiinteistöjätteen erikoisautoilla mm. toreilta ja satamista, joihin on sijoitettu tarvittava määrä vaihtolavoja. Näin kuljetettujen jätteiden määrä oli 42 135 m³.

Määrärahojen niukkuuden ja puutteellisen kaluston takia työn laatutasoa jouduttiin laskemaan aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Hiekoitushiekka oli varastoitu viiteen kalliioon louhittuun hiekkasiilon, nim. Alppilassa, Taivaskalliolla, Herttoniemessä, Pajamäessä ja Munkkisaarella.

Myönnetyt määrärahat eivät riittäneet tapahtuneen hinta- ja palkkakehityksen takia tarkoitukseensa, joten niihin oli saatava ylitysoikeus. Kehitys näkyy myös tulojen kasvuna.

Puhtaanapito-osaston menot ja tulot olivat v. 1973 aikana seuraavat:

M e n o t :

	mk
Varsinaiset palkkamenot	820 702
Muut palkkamenot	26 114
Sosiaalimaksut	258 594
Huoneistomenot	594 790
Kalusto	183 227
Tarverahat	351 496
Katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama- ym. alueiden puhtaanapito	20 158 195
Jätt. kulj. ja muu tilausliik. harjoittaminen	6 996 673
Yl. mukavuuslaitosten hoito ja kunnossapito	589 251
Jätt. käsittelypaikkojen hoito ja kunnossapito	2 604 947
Vuokrat maa-alueista ja rakennuksista	18 514

	mk
Pääomakustannukset	2 757 489
Katulämmityksen hoito ja kunnossapito	32 479
Yhteensä	35 392 471

T u l o t :

	mk
Sop.muk. katu- ja satamapuhtaanapito	5 104 543
Jätt.kulj. ja muu tilausliikenteen harjoittaminen	5 423 950
Yleiset käymälät	73 491
Lämmön, höyryn, veden, jätteen ja sähkön myynti	2 077 098
Muut tulot	1 030 585
Yhteensä	13 709 667

Puisto-osasto

Puisto-osasto huolehti kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimistojen, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidettiin talvella luisinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelumikoita.

Osasto hoiti myös kaupungin eri laitosten ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistoja sekä niitä valtion, seurakuntien ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen. Puisto-osasto suoritti myös tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja virastoille.

Henkilökuntaan kuului kertomusvuoden päättyessä (ed.v.)

— vakinaisia viranhaltijoita 16 (16)
— ts. kk-palkkaisia toimihenkilöitä 29 (28)

Työntekijöiden lukumäärä vaihteli töiden kausiluontoisuuden takia huomattavasti vuodenajoittain. Se oli pienimmillään helmikuussa, 140 (151) työntekijää ja suurimmillaan kesäkuussa 468 (510) työntekijää.

Osaston päällikkönä toimi kaupunginpuu-

tarhuri Jonne T ö r m ä ja apulaiskaupunginpuutarhurina Pekka J y r ä n k ö.

Puistosuunnitelmat. Suunnittelutoimistossa laadittiin 67 puisto- ja puutarhasuunnitelmaa, joista kymmenen muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilauksesta.

Luistinradat ja kelkkamäet. Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 42 luistinrataa ja 76 kelkkamäkeä, yht. n. 1 690 jm. Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli n. 65 750 m². Iltaisin oli valaistuna 16 luistinrataa.

Puistot. Puistojen kunnossapitoa varten kaupunki jaettiin kesän aikana kuuteentoista ja talvella neljäntoista kunnossapitopiiriin.

Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

	Koh- teiden luku	ha
— yleisiä puistoja	743	640
— eräitten kaupungin laitosten puistoja	230	99
— sopimusten perusteella hoi- dettuja puistoja	12	3
Yhteensä	985	742

Heinäsiementä käytettiin 10 000 kg.

Ryhmäruusuja istutettiin 15 120 kpl sekä erilaisia yksivuotisia koristekasveja n. 77 200 kpl. Sipulikasveja kukki puistoissa 38 950 kpl.

Uusia puistoja, tiekaistoja ja liikennejakkajia rakennettiin (tilaustyöt mukana) kertomusvuonna yht. 355 407 m².

Vanhojen puistojen perusparannuksia suoritettiin yht. 26 910 m².

Suoja-aidat. Panssariverkkoaitoja rakennettiin leikkikenttien suojaksi seuraavasti:

Nervanderin puistossa, Köydenpunojan kadun tontilla, Säätytalon puistossa ja Tammisalon leikkikentällä yht. 389 jm.

Koira-aitauksia rakennettiin Sturen- ja Kirstinkadun kulmaan, Laivastokadun päähän ja Aittalehtoon Kannelmäessä yht. 316 jm.

Suojakaidetta rakennettiin Sivakkapolun ja Hiihtäjätien väliselle puistokaistalle ja Kokkokallion kalliotunnelin suuaukolle yhteensä 47 jm.

Taimisto. Puistoihin istutettiin kasveja seuraavasti:

	taimis- toista kpl	ulkopuol. taimis- toista ostet- tiin kpl
— lehtipuita	934	2 004
— havupuita	630	6 680
— pensaita	4 375	24 129
— perennoja	605	3 571
— köynnöksiä	155	5
Yhteensä	6 699	36 389

Jatkokasvatukseen istutettiin 5 400 lehtipuuta ja 870 havupuuta eli yht. 6 270 puuta.

Kasviuoneissa ja lavoissa kasvatettiin n. 94 000 ryhmäkasvia. Kaupunginpuutarhasta suoritettiin erilaisia koristeluja 280 kertaa.

Talous. Osaston käyttömenot olivat kertomusvuonna yht. 8 154 401 mk.

Uusien puistojen ja leikkikenttien rakentamiseen käytettiin yht. 3 604 691 mk.

Osasto sai tuloja vuoden aikana seuraavasti:

	mk
— kaupungille kuulumattomien istutusten kunnossapito	12 435
— kaupunginpuutarhan tulot	52 546
— vuokrat	3 453
— luontoisedut	11 370
— muut tulot	213 632
Yhteensä	293 436

Laskutustyöt. Puisto-osasto suoritti erilaisia puistonhoito- ja rakennustöitä eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille yht. 1 835 843 mk:n arvosta.

Järjestelytoimiston tehtävänä on suorittaa

rakennusvirastossa rationalisointia palvelevia tutkimus- ja suunnittelutehtäviä.

Toimiston henkilökunnan vahvuus 31.12.1973:

vakinaisia viranhaltijoita		1	(1)
tilapäisiä viranhaltijoita		0	(1)
ts. toimihenkilöitä		5	(9)

Toimiston päällikkönä toimi 1.1.—31.1. dipl.ins. Martti Kuikka, 1.2.—15.10. hallinnollisen osaston päällikkö (oto) ja 15.10.1973 lähtien dipl.ins. Vesa Venermo.

Kehityskohteista tärkeimpiä oli laskenta-toimi. Järjestelytoimisto osallistui kuluneen vuoden aikana katurakennusosaston kustannuslaskennan sekä viraston ATK-toiminnan kehittämiseen.

Lomakehuollon kehittäminen ja lomakesuunnittelu kuului edellisten vuosien tapaan, toimiston tehtäviin. Erilliskohteina oli mm. toimipaikkaruokailun tutkiminen sekä viraston omien toimitilojen kartoitus.

Tuotannon rationalisointi tapahtui kertomusvuotena toimintasuunnitelman mukaises-

ti. Toiminta kohdistui pääasiallisesti työosastoilla työnsuunnittelun ja -valvonnan käyttöön tarkoitettujen taloudellisuusstandardien laadintaan. Aikatutkimuksien suorittaminen siirrettiin osastojen omille työntutkimushenkilöille.

Katurakennusosastolla saatiin päätökseen menetelmä- ja ajoitusstandardien laadinta. Kuljetustutkimus, joka tehtiin yhteistyössä TVH:n kanssa valmistui, ja saatuja tuloksia käytettiin kuljetusten urakkahinnoittelun perusaineistona.

Puisto-osastolla käynnistettiin taloudellisuusstandardien laadinta yhteistyössä osaston kanssa. Määrärahojen jakoa varten suoritettu puistojen hoitotöiden pisteytys valmistui kertomusvuotena.

Kaikkia osastoja koskevista tehtävistä mainittakoon mm. työntekijöiden suojavaatetuksen tarpeen kartoitus ja osallistuminen määräysten yhdenmukaistamiseen. Viraston sisäisen postinjakelun aikataulu tarkistettiin ja 13 aloitteesta annettiin lausunto.

33. Revisiovirasto

Yleistä

Vuosi 1973 oli revisioviraston 62. toimintavuosi. Virasto muutti tammikuussa Kallion virastotalon C-portaan II kerroksesta A-portaan IX kerrokseen, mikä merkitsi joutumista entistä ahtaampiin tiloihin varsinkin arkiston osalta. Kirjasto, pöytäkirjoja ja esityslistoja ym. jouduttiin sijoittamaan eri huoneisiin.

Henkilökunta

Vaihtuvuus. Kaupunginvaltuusto täytti kertomusvuonna yhden apul.reviisorin viran sekä kaupunginhallituksen yleisjaosto yhden kustannustutkijan ja kolme laskentatarkkaajan virkaa.

Vuositulintarkastajat valitsivat kokouksessaan 28.12. koeajaksi v:ksi 1974 päätoimisen sihteerin, joka toimii samalla myös irtaimen omaisuuden tarkastajien sihteerinä.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi yksi apulaisreviisori. Viraston palveluksesta *erosi* kaksi laskentatarkkaajaa, toimistoapulainen ja vahtimestari.

Revisioviraston henkilökunnan palkkojen jälkeenjääneisyyden takia henkilökunnan vaihtuminen vilkastui jatkuvasti ja avoimiin apulaisreviisorien ja laskentatarkkaajien virkoihin oli varsin vähän hakijoita.

Koulutus. Revisioviraston tarkastuskohteenä on Helsingin kaupungin koko hallinto, joten henkilökunnalta vaaditaan laajaa ja

monipuolista eri alojen tuntemusta. Tämän vuoksi revisioviraston henkilökunta osallistui myös kertomusvuonna erilaisiin koulutustilaisuuksiin seuraavasti:

	osanottajia
— kaupungin virastojen ja laitosten järjestämä koulutus	23
— yritysten tai järjestöjen tarjoama koulutus	17
— koulutusluonteiset tiedotustilaisuudet	60
Kursseihin ym. koulutustilaisuuksiin käytettiin yht. 157 työpäivää.	

Virastoon tilattiin muutamia koti- ja ulkomaisia ammattilehtiä, jotta viraston tarkastava henkilökunta voisi seurata revisioalan kehitystä. Yli kaksi vuotta vanhat aikakauslehdet luovutettiin kauppakorkeakoulun kirjastolle.

Organisaatio ja toiminta

Organisaatio

Revisioviraston tarkastava henkilökunta jakautuu kuuteen tarkastusryhmään, joista I tarkastusryhmä johtaa apul.kaupunginreviisori ja muita reviisorit. Ryhmän tarkastustehtävien suorittamisessa reviisoria avustaa apulaisreviisori ja tarpeellinen määrä laskentatarkkaajia. Ryhmien toiminta-alueet jakautuvat seuraavasti:

— I tarkastusryhmä: yleinen kunnallishallinto, kaupunkisuunnitteluvirasto, tietokeskus, metrotoimikunta, rahoitusmenot ja -tulot

— II tarkastusryhmä: oikeudenhoito, järjestys- ja suojelutehtävät, päiväkodit (lastentarhat), opetustoimi ja sivistystoimi

— III tarkastusryhmä: palkkalautakunta, terveydenhoito, sairaanhoito ja sosiaaliset tehtävät lukuunottamatta päiväkotia

— IV tarkastusryhmä: yleiset työt ja kiinteistötoimi.

— V tarkastusryhmä: satamalaitos, liikennelaitos, teurastamolaitos, elintarvikekeskus ja keskuspesula

— VI tarkastusryhmä: sähkölaitos, vesilaitos, kaasulaitos sekä puutavarakeskus.

Jokaiselle tarkastusryhmälle kuului myös pääomamenojen ja -tulojen tarkastus siltä osin kuin määrärahojen käyttö ja tulojen perintä on uskottu alueen elimille. Edellä esitetty aluejako on ollut voimassa 1.6.1969 alkaen.

Toiminta

Kaupunginreviisorin johdolla pidettiin vuoden aikana 14 kokousta, joissa käsiteltiin revisiotoiminnassa esiintyneitä periaatekysymyksiä, erikoistapauksia, tarkastusmenetelmiä ja tarkastustyön suunnittelua.

Reviisorit ja apulaisreviisorit kävivät kaupunginreviisorin luona 60 kertaa esittelemässä ryhmänsä työskentelyä sekä neuvottelemassa esiintulleista erilaisista kysymyksistä ja menetelmistä päivittäin.

Kaupunginreviisori antoi henkilökunnalle 23 sisäistä kirjallista tiedotusta, jotka sisälsivät kurssitoimintaa, työselostuksia, tarkastusryhmien esitteluajoja kaupunginreviisorille, reviisorien kokouksia ja henkilökuntaa koskevia yleisiä tiedotuksia.

Kaupunginreviisorin päätöshuettelossa, jonka pykälämäärä oli 75, käsiteltiin etupäässä henkilökuntaa koskevia asioita.

Revisioviraston henkilökunta opasti jatkuvasti virastoissa ja laitoksissa kirjanpitoa, tilitystä, varainhoitoa ja sisäistä kontrollia koskevissa kysymyksissä. Tämä tehtävä on erittäin tärkeä osa revisioviraston toiminnasta.

Vuositilintarkastajille toimitettiin johtosäännön mukaisesti kolmannesvuosiraportit.

Revisiovirastolta pyydetty lausunnot

Kertomusvuonna (ja ed.v.) pyydettiin revisiovirastolta kirjallisia lausuntoja, jotka koskivat:

	lausuntojen lukumäärä v. 1972 v. 1973	
— talousarviota, kassojen suuruutta, varojen arvostusta, lainoja, avustuksia ym.	22	27
— tilinpitoa	4	4
— poistoja ja myyntejä	84	88
— omaisuuden turvaamista	4	—
— sisäistä kontrollia	3	1
— perintää ja maksuja	22	10
— hankintaa ja varastohallintoa	4	7
— sisäistä hallintoa	3	4
— kuntalaisten kanteluja	1	—
— kaupungin ja valtion välisiä kustannusten jakoa koskevia tilityksiä	88	84
	<u>235</u>	<u>225</u>

Kirjallisten tarkastushavaintojen käsittely

Johtosäännön edellyttämät kirjalliset raportit johtivat toimenpiteisiin seuraavasti:

33. Revisiovirasto

Reviisorien antamia asiakirjoja	Yhteensä	Neuvotellen selvitetty	Lähetetty ao. tiedoksi ja toimenpiteitä varten	Pyydetty lausuntoa saatu	ei saatu
— kirjelmiä ja muistioita	73	47	19	7	—
— erilaisia selvityksiä	8	8	—	—	—
Yhteensä	81	55	19	7	—
v. 1972	84	72	5	8	—

Revisiovirastoon saapui kertomusvuonna erilaisia asiakirjoja 24 627 (ed.v. 23 304) kpl, lisäys oli 5.7%.

Saapuneiden ja lähtevien kirjelmien diaariin merkittiin 910 (ed.v. 883) asiakirjaa. Viraston sisäiseen diaariin merkittyjä asiakirjoja oli 175 (184).

Seurattavat asiakirjat

Revisiovirastoon tulee sen tarkastettavista virastoista, laitoksista lauta- ja toimikunnista ym. esityslistoja ja pöytäkirjoja sekä muita asiakirjoja, jotka on luettava virastossa. Tällaisia saapui kertomusvuonna seuraavasti:

		lisäys ed. v.veen verr. %
— esityslistat, sivuja	54 357	4.5
— pöytäkirjat, pykälää	53 341	8.9
— päätösluettelot, pykälää	9 882	40.7
— tiedotus- ja kiertokirjeet, sivuja	1 756	8.1

Esityslistojen sivumäärä ja pöytäkirjojen §:ien lukumäärä kasvoi vuosina 1971—1972 n. neljänneksellä. Kertomusvuonna kasvu hidastui.

Tositteet

Revisiovirasto keräsi kertomusvuonna tietoja tositteiden lukumäärästä eri virastoissa

ja laitoksissa. Vuoden aikana käsiteltiin koko kaupungin puitteissa 2 109 926 (ed.v. 1 960 070) tositetta, joten lisäys oli 7.6%.

Tarkastus- ja tutustumiskäynnit

Kaupunginrevisori teki joko vuositilintarkastajien tai revisorien kanssa kertomusvuonna n. 50 tarkastus- ja tutustumiskäyntiä eri virastojen ja laitosten toimintapisteisiin.

Suoritettuja tarkastustehtäviä

Kertomusvuonna suoritettiin mm. seuraavanlaisia tarkastustehtäviä:

tilien tarkastustehtävät

— kaupungin tilinpäätös sekä kaup. kassa- ja tilivirastoissa tehdyt tilinpäätökset v:lta 1972 ja v. 1973 tilien avaus

— kaikkien virastojen ja laitosten tulotositteet tarkastettiin eri tarkoituksiin sovellettujen tilastollisten otantamenetelmien mukaisesti

tulojen kanto ja tilitys ym.

— tulojen kanto tarkastettiin otantamenetelmällä kiinnittäen erityistä huomiota laskutuksen nopeuteen ja perinnän tehokkuuteen

— taksojen osalta tutkittiin, milloin ne oli viimeksi tarkistettu ja missä määrin ne vastasivat kustannuksia

— tilapäistulot

— kunnallisverot, jälkiverotuksella kootut

varat ja niiden korot, valtionavut, sijoitettujen rahavarojen (talletusten, obligatioiden ja osakkeiden ym.) korot, vuokrasopimusten mukaiset tulot, eri virastojen ja laitosten myynnit sekä palveluksista, lunastuksista, välityksistä ym. saadut tulot sekä muut tulot, osuudet ja korvaukset sekä käteistulojen perinnässä käytetyt kuitit

kiinteä ja irtain omaisuus

- kiinteän ja irtaimen omaisuuden hankinnat
 - irtaimistoluettelot ja irtaimiston poistot
 - varastot ja niiden poistot sekä ns. seisovat tavarat
 - urakka- ja hankintasopimukset
- sitoumukset, vakuudet, antolainat ja muut saatavat*
- antolainasopimukset, korot ja kuoletukset
 - virastojen ja laitosten saatavien poistot
- pankkitilit ja kassat*
- kaupungin pankkitilit
 - kassat, joiden tarkastuksista annettiin johtosäännön mukaisesti neljännesvuosittain ilmoitukset khlle
 - kassoissa olevat rahakkeet, ateria- ja pääsy- ym. maksulipukkeet inventoitiin.

Kassojen lukumäärä oli kertomusvuonna 787 (ed.v. 868). Kassoissa säilytettävä käteisen rahan määrä on pyrittävä pitämään mahdollisimman pienenä. Rahatoimiston tili-ilmoitusten mukaan tilivirastojen kassoissa oli kertomusvuonna keskimäärin kuukaudessa rahaa 324 904 mk ja alitilittäjien ennakkokassoissa 1 918 520 mk.

Tarkastuksia, selvityksiä ja tutkimuksia

Yleiset, useita tai kaikkia hallintokuntia koskevat tarkastukset ja selvitykset koskivat mm. seuraavia asioita ja kohteita:

- normaalipalkasta poikkeavat asiat, kuten

vuosi- ja sairauslomapalkat, tapaturmakorvaukset, virkavapaudet ja lomaltapaluurahat — palkkojen maksaminen pussitettuina sekä missä määrin tämä palkanmaksutapa vaatii työvoimaa (palkanmaksutapaa käytettiin kymmenessä virastossa tai laitoksessa, joissa oli yht. 4 700 palkansaajaa, joiden yhdessä jakelussa saama palkkasumma oli 3 132 000 mk ja pussittamiseen meni 23 henkilöltä aikaa n. 6.5 työpäivää)

- matkalaskut ja niihin liittyvät ennakot
- kaikkien virastojen ja laitosten edustus- kulut
- kaupunginvaltuuston kertomusvuonna myöntämät v. 1972 tileihin kohdistuvat ylitysoikeudet
- v. 1972 tileihin kohdistuneet, mutta v. 1973 määrärahoista maksetut tositteet
- työajan noudattamisen valvontaa
- oman auton käyttö virkatehtävissä ja maksetut kilometrikorvaukset
- Osakan kaupungin kysely Helsingin revisiotoiminnasta
- tarkastettiin laskentatoimen uudistamistoimikunnan tilisääntöluonnos ja tehtiin runsaasti sitä koskevia huomautuksia.

Tarkastushavainnot

Lisäksi viraston toimesta tarkastettiin ja selvitettiin lukuisia eri hallintokuntien toimialaan kuuluvia kohteita ja asioita, jolloin tehtiin mm. seuraavanlaisia tarkastushavainnot:

- kaupungin palveluksessa olevien omavastuumäärä liikennevahingoissa on ollut v:sta 1961 lähtien 30 mk, eikä sitä peritä, jos liikennevakuutuksen piiriin kuuluva kaupungin omistama ajoneuvo aiheuttaa toiselle ajoneuville liikennevahingon itse vahingoittumatta, mutta revisioviraston mielestä omavastuumäärää olisi korotettava ja se olisi perittävä myös em. tapauksissa
- v. 1973 toimi 94 komiteaa (ed.v. 79),

joista 7 (3) sai työnsä päätökseen sekä viiteen tai useampaan komiteaan kuului 25 henkilöä (21)

— kk- palkkaisille toimihenkilöille suoritetaan palkanlisää hänen hoitaessaan korkeammin palkatun henkilön tehtäviä tämän vuosiloman aikana, mutta viranhaltijoille tätä lisää ei makseta, joten he ovat toimihenkilöitä huonommassa asemassa

— laitoshoidossa olevien henkilöiden arvoomaisuuden hoito aiheuttaa kaupungille kustannuksia, joten olisi määrättävä perusteet, joiden mukaan rahatoimisto saisi periä aotileiltä korvauksen suoritetuista tehtävistä

— ETYK:n turvallisuusmiehistön aiheuttamat kustannukset eivät aiheutuneet normaalista toiminnasta Helsingissä,

— palolaitoksen sairaankuljetusmaksujen poistoluettelon todettiin sisältävän kuljetusmaksuja, joista ei kuljetettava henkilö eikä myöskään sairausvakuutustoimisto ole suorittanut osuuttaan. Kuljetettavalta henkilöltä perittävä omavastuuosuus on jäänyt pitkälti ajalta maksamatta, joten olisi harkittava käteisrahastuksen suorittamista, jotta päästäisiin kalliista laskutusmenetelmistä

— sairaaloiden valtionavut peruskorjaus-, kunnossapito- ja käyttökustannuksiin saadaan hyvin hitaasti, joten olisi pyrittävä selvittämään viivytystä aiheuttavat epäkohdat

— ruotsinkielisen työväenopiston valtionapuanomus sisälsi siinä määrin virheitä, että lähes 60 000 mk:n palautus muuttui n. 18 000 mk:n saamiseksi valtiolta

— kaupunginkirjaston hankinnoista olisi neuvoteltava ja sovittava nykyistä suuremmista (12%) alennuksista

— alkoholilain 98 §:n mukainen valtionavustus olisi korjattava valtion alkoholitulojen kehityksen mukaisesti

— Va-Ho ei ole kyennyt hävittämään öljyjätteitä sopimuksen mukaisesti, joten olisi siirryttävä suorittamaan hävitysmaksu yhtiölle vasta sitten kun jätteet on todella hävitetty

— rakennusviraston ATK-kustannuksia on lisännyt mm. jokaisen osaston halu kehittää erillinen laskentajärjestelmä sekä erilaiset ohjelma- ja tietorekisterit, joten kustannusten säästämiseksi olisi pyrittävä yhtenäistämään eri osastojen toiminta

— siirtolapuutarhojen ylläpito on aiheuttanut 10-vuotiskautena 1963—1972 kaupungille n. 889 000 mk:n nettomenot, joten kaupunki on näin tukenut yksityisiä edunsaajia, vaikka siirtolapuutarhojen kustannukset tulisi sen sijaan periä vuokran muodossa palstojen haltijoilta

— kaupungille on aiheutunut kauppahallikiinteistöjen hoidosta tappiota, joten hallien myyntipaikkojen vuokria olisi tarkistettava kiinteistöjen hoitokustannusten nousua vastaavalla määrällä

— Naurissaaren siltojen rakennustyön aikana tapahtuneeseen huomattavaan rakennuskustannusten nousuun ei kustannusarviossa oltu täysin varauduttu, jolloin tilaajalaitokselta ei voitu veloittaa rakentamisesta aiheutuneita kaikkia kustannuksia ja tappio jäi rasittamaan satamalaitoksen taloutta

— sijoitettaessa uudelleen liikennelaitoksen osatyökykyistä, kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön alaisuuteen kuuluvaa henkilökuntaa olisi asia pitänyt hoitaa eläkesäännön antamien mahdollisuuksien mukaan

— liikennelaitoksen tilaamat liput jäivät tariffiesityksen käsittelyn aikana tapahtuneiden muutosten vuoksi osittain tarpeettomiksi, mistä aiheutui n. 32 000 mk:n aiheeton kustannus

— metrotoimiston toimitalossa pidettävän pysyvän näyttelyn kävijämäärä on vähentynyt varsin tuntuvasti, joten näyttelyhuoneiston käyttöä on pyrittävä kaikin mahdollisin keinoin tehostamaan (kiinteät kustannukset so. palkat ja huoneistomenot n. 123 000 mk vuodessa)

— kertomusvuoden alussa toimintansa aloittaneen tietokeskuksen alijäämä oli 1 449 456 mk, mikä aiheutui mm. siitä, että alkuvuodesta määritellyt palvelusten ja suoritteiden

hinnat jäivät inflaation ym. kustannuksia kohottavien syiden vuoksi liian alhaisiksi ja että Datasaab-Valmet Oy peri valtalaista huolimatta indeksikorotusta tietokoneen lisäkäyttäjältä, minkä lisäksi henkilökunnan varsin vilkas vaihtuvuus aiheutti osaltaan lisäkustannuksia.

Johtosäännön mukaisesti annettiin vuosilintarkastajien käytettäväksi kaikki tarkastushavainnot. Lisäksi saatettiin kolmannesvuosi-ilmoituksin vuosilintarkastajien tietoon ja käsiteltäviksi tarkastuksissa todetut tarkoituksenmukaisuuden kannalta oleellisina pidettävät asiat, jotka koskivat mm. kiinteistöviraston hallinnassa olevien talojen tappioita, kaupungin vuokra-asuntojen jakoa, kaupunginvaltuuston päätettäväksi esitettävien asioiden vaikutusta veroäyriin, uuden messualueen vuokraamista Osuuskunta Suomen Messuille, urheilu- ja ulkoiluviraston

menoja suoriteyksikköä kohti v. 1972, kaupungin henkilökunnan poissaolopäiviä, tilastojen laadintaa ja hyväksikäyttöä, kaupunginorkesterin radiointikorvauksia sekä konserttimatkaa Linziin ja kuntasuunnittelurekisterin kustannuksia.

Talous

Kertomusvuoden menot olivat 1.6 (1.4) mmk eli 12.4% suuremmat kuin edellisen vuoden menot.

Kaupungin käyttömenot olivat 1 803.9 (1 538.0) mmk, joten lisäys oli edelliseen vuoteen verrattuna 17.3%. Kokonaismenot olivat 2 307.2 (1 969.1) mmk osoittaen 17.2%:n lisäystä.

Revisioviraston osuus oli kaupungin käyttömenoista 0.087 (ed.v. 0.091) %.

34. Satamalaitos

Yleiskatsaus

Toimintavuoden aikana tapahtui Suomen ulkomaankaupassa edelleen kasvua, joka meriliikenteessä tuonnin painotonnien osalta oli 12.0% ja viennin 7.4%. Helsingin sataman osalta vastaavat luvut olivat 2.1% ja 12.4%. Helsingin sataman ulkomaanliikenteessä tuonnin kasvun heikentyminen aiheutui öljyn tuonnin vähenemisestä 122 883 tn:lla eli 16.5%. Lukuun ottamatta vähäistä lannoitusaineiden tuonnin alenemista (n. 1 500 tn), muissa tuontitavararyhmissä tapahtui kasvua, joka yksikkötavaran osalta merkitsi 11%:n lisäystä.

Viennin suotuisa kehitys johtui erityisesti Helsingin satamaan liikennöivien ro-ro-alusten hyvistä linjaliikenneyhteyksistä, joita vientiliikkeet ovat yhä enenevässä määrin

tottuneet käyttämään. Niinpä ro-ro-alusten suorittamat kuljetukset olivat yksikkötavaran tuonnista ja viennistä toimintavuonna lähes 50%. Helsingin sataman osuus koko maan ulkomaisesta tuonnista meritse (23.8 milj. tn) oli 12.7% ja viennistä (11.8 milj. tn) 10.1%.

Kotimaan liikenteen tuonti väheni v:een 1972 verrattuna 13.4%, mikä johtui lähinnä hiekan tuonnin vähenemisestä 25.6%:lla. Myös öljyn tuonti väheni 8.9%. Helsingin sataman kotimainen vienti oli vain 22 140 tn. Joukkotavaraliikenteen väheneminen ei kuitenkaan merkinnyt sataman taloudellisen tuloksen heikkenemistä, vaan ylijäämää kertyi lähes 2.3 milj. mk edellisen vuoden 0.6 mmk:n asemasta. Helsingin sataman tavaraliikenteen kehitystä vv. 1970—1973 kuvaa seuraava taulukko:

	1970 Kasvu	%±	1971 Kasvu	%±	1972 Kasvu	%±	1973
Ulkomainen							
tuonti	3 089 576	— 7.4	2 860 773	+ 3.6	2 964 142	+ 2.1	3 026 660
vienti	780 937	— 4.0	749 332	+41.3	1 058 556	+12.4	1 189 440
Yhteensä	3 870 513	— 6.7	3 610 105	+11.4	4 022 698	+ 4.8	4 216 100
Kotimainen							
tuonti	2 606 133	— 6.4	2 438 872	+ 0.6	2 452 548	—13.4	2 124 777
vienti	42 773	+89.6	81 110	—61.2	31 491	—29.7	22 140
Yhteensä	2 648 906	— 4.9	2 519 982	— 1.4	2 484 039	—13.6	2 146 917
Kokonaisliikenne							
tuonti	5 695 709	— 7.0	5 299 645	+ 2.2	5 416 690	— 4.0	5 151 437
vienti	823 710	+ 0.8	830 442	+31.3	1 090 047	+11.1	1 211 580
Yhteensä	6 519 419	— 6.0	6 130 087	+ 6.1	6 507 737	— 2.2	6 363 017

Erityisen voimakas lisäys tapahtui matkustajaliikenteessä. Helsingin sataman kautta saapui tai lähti yhteensä 900 032 matkustajaa, joten matkustajamäärä osoitti yli 60%:n lisäystä v:een 1972 verrattuna.

Henkilökunta

Satamajohtajana toimi satamajoht. Keijo Tarnanen ja osastopäällikkönä kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jäntti, satamaliikenneosastolla merikapit. Eino Vihko, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastoittoimen joht. Veikko Mielonen, nosturiosastolla nosturi-ins. Veikko Heinonen sekä satamarakennusosastolla satamarak.pääll. Veli Rahikainen.

Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12.1973 henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa 619, työsuhteessa kuukausipalkkaisia 176 ja tuntipalkkaisia 264. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

	Työsuhteessa			Yht.
	Virka- suh- teessa	Kuu- kausi- palk- kaisia	Tunti- palk- kaisia	
Kansliaosasto ¹⁾	9	4	—	13
Kassa- ja tiliosasto	46	9	—	55
Satamaliikenne- osasto	46	14	—	60
Varastoimis- ja lai- turihuolto-osasto	241	101	—	342
Nosturiosasto	232	1	—	233
Satamarakennus- osasto	45	47	264	356
Yhteensä	619	176	264	1 059

Henkilökunnasta oli miehiä 927 ja naisia 132.

Varastorakennukset, laituripituus ym.

Eteläsataman varastorakennusten lattiala-ala oli kertomusvuoden päättyessä 96 475 m² ja Länsisataman varastorakennusten 101 205 m². Tammikuussa valmistui Länsisatamaan Valtamerilaiturin varrelle varastorakennus L7B, lattiapinta-alaltaan 8 800 m². Kertomusvuoden aikana purettiin Länsisatamasta vapaavaraston tontilla korttelissa n:o 20254 sijainnut puinen varastorakennus P, lattiapinta-alaltaan 460 m². Sörnäisten satamassa oli kaupungin omistamaa varastotilaa 12 900 m².

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvisten varsinaisten meriliikennelaiturien pituus oli kertomusvuonna 8 976 m, johon ei sisälly saaristoliikenelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa 92 130 m².

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 73 laiturinosturia ja 84 haarukka-trukkia.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven. Jään muodostus oli normaalia hitaampaa, joten kaikki satamanosat olivat jäässä vasta 11.2.1973. Liikenteen suhteen ei koko talvena ollut väyläkohtaisia rajoituksia. Satama oli täysin jäätön 4.4. Talvi oli kertomusvuonna jäätalvena normaalia helpompi.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 6 622 (ed.v. 6 295) alusta, joiden nettovetomäärä oli 7 908 338 (6 187 383) rek.tn ja sieltä lähti 6 620 (6 294) alusta, joiden nettovetomäärä oli 7 907 419 (6 184 303) rek.tn. Kertomusvuonna saapui siis 327 alusta enemmän kuin edellisenä vuonna, nettovetomäärän osoittaessa 1 720 955 rek.tonni eli

¹⁾ Satamajohtaja mukaan luettuna.

34. Satamalaitos

27.8%:n lisäystä. Lähteneiden alusten lukumäärä kasvoi vastaavasti 326 aluksella ja vetomäärä 1 723 116 rek.tonnilla eli 27.9%.

Helsingin satamassa käyneiden alusten lukumäärä ja nettovetomäärä vaihtelivat kuukausittain seuraavasti:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Lukumäärä	Nettovetomäärä rek. tonnja	Lukumäärä	Nettovetomäärä rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä rek. tonnia
<i>Saapuneet alukset:</i>						
Tammikuu	298	395 361	65	48 427	363	443 788
Helmikuu	237	353 479	51	58 911	288	412 390
Maaliskuu	255	406 259	172	57 210	427	463 469
Huhtikuu	256	397 382	40	26 531	296	423 913
Toukokuu	321	576 638	109	56 309	430	632 947
Kesäkuu	287	695 868	122	34 679	409	730 547
Heinäkuu	421	816 850	466	76 730	887	893 580
Elokuu	421	939 198	350	65 329	771	1 004 527
Syyskuu	376	701 803	331	59 618	707	761 421
Lokakuu	380	700 483	510	97 466	890	797 949
Marraskuu	320	637 875	274	50 855	594	688 730
Joulukuu	285	576 142	275	78 935	560	655 077
Koko vuosi	3 857	7 197 338	2 765	711 000	6 622	7 908 338
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 183	2 919 077	681	194 575	1 864	3 113 652
Muulla kotimaassa	761	1 410 954	2 084	516 425	2 845	1 927 379
Ulkomailla	1 913	2 867 307	—	—	1 913	2 867 307
<i>Lähteneet alukset:</i>						
Tammikuu	298	395 361	65	48 427	363	443 788
Helmikuu	236	351 963	51	58 911	287	410 874
Maaliskuu	254	405 925	172	57 210	426	463 135
Huhtikuu	254	394 183	40	26 531	294	420 714
Toukokuu	323	579 837	109	56 309	432	636 146
Kesäkuu	287	694 545	122	34 679	409	729 224
Heinäkuu	423	820 023	466	76 730	889	896 753
Elokuu	420	939 198	350	65 329	770	1 004 527
Syyskuu	375	700 351	331	59 618	706	759 969
Lokakuu	380	701 420	510	97 466	890	798 886
Marraskuu	320	637 875	274	50 855	594	688 730
Joulukuu	285	575 738	275	78 935	560	654 673
Koko vuosi	3 855	7 196 419	2 765	711 000	6 620	7 907 419
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 183	2 916 393	681	194 575	1 864	3 110 968
Muulla kotimaassa	761	1 412 141	2 084	516 425	2 845	1 928 566
Ulkomailla	1 911	2 867 885	—	—	1 911	2 867 885

Ulkomaan merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 260 eli 7.2% ja vetomäärä 1 852 668 nettorek.tn eli 34.7% suurempi kuin edellisenä vuonna. Lähteneiden alusten lukumäärä oli 259 eli 7.2% ja vetomäärä 1 854 829 eli 34.7% suurempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia

1 944, yhteensä 4 330 031 nettorek.tn eli 60.2% ja ulkomaisia 1 913, yhteensä 2 867 307 rek.tn eli 39.8% ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 944, yhteensä 4 328 534 nettorek.tn eli 60.1% ja ulkomaisia 1 911, yhteensä 2 867 885 net-

torek.tn eli 39.9% ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 67 eli 2.5% suurempi ja vetomäärä 131 713 nettorek.tn eli 15.6% pienempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 3 026 660 painotn tavaraa ja lähti ulkomaille 1 189 440 painotn. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 4 216 100 painotn (ed. v. 2 964 142, 1 058 556 ja 4 022 698). Tuonti lisääntyi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verrattuna 62 518 painotn eli 2.1%. Vienti lisääntyi 130 884 painotn eli 12.4% koko ulkomaisen tavaraliikenteen lisääntyessä 193 402 painotn eli 4.8%.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painot- tonnia	Vienti paino- tonnia	Yhteensä paino- tonnia
Tammikuu ..	183 975	91 585	275 560
Helmikuu ..	154 038	89 618	243 656
Maaliskuu ..	167 207	108 485	275 692
Huhtikuu ..	175 663	95 012	270 675
Toukokuu ..	280 630	101 600	382 230
Kesäkuu	146 333	46 198	192 531
Heinäkuu ..	285 233	106 653	391 886
Elokuu	279 297	119 485	398 782
Syyskuu	333 697	98 754	432 451
Lokakuu	364 410	122 070	486 480
Marraskuu ..	357 224	103 167	460 391
Joulukuu	298 953	106 813	405 766
Yhteensä	3 026 660	1 189 440	4 216 100

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 855 508 painotn eli 61.3% Helsingin tuonnista ja ulkomaiset 1 171 152 painotn eli 38.7% (ed.v. 61.9% ja 38.1%). Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 691 490 painotn eli 58.1% Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 497 950 painotn

eli 41.9% (ed.v. 50.9% ja 49.1%). Koko Helsingin tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 2 546 998 painotn eli 60.4% ja ulkomaisten alusten osalle 1 669 102 eli 39.6% (ed.v. 58.9% ja 41.1%).

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1973 ja 1972 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1973 paino- tonnia	1972 paino- tonnia
Kappaletavara	659 846	573 073
Metallit ja metallitavara- rat	334 158	325 194
Vilja ja viljatuotteet ..	12 889	11 989
Kivihiihi ja koksi	790 405	763 109
Öljyt	619 750	742 633
Lannoitusaineet	7 094	8 548
Muu tavara ¹⁾	602 518	539 596
Yhteensä	3 026 660	2 964 142

Laiturihuollon laatiman tilaston mukaan yksikkötavaran tuonti oli 1 373 298 painotn v. 1973 ja se jakaantui alustyypeittäin seuraavasti:

	Alusten luku- määrä	Tavara- määrä paino- tonnia	% koko tuon- nista
Konventionaaliset alukset	910	624 246	45.4
Tavaralautat	825	564 073	41.1
Matkustajalautat	717	107 075	7.8
Konttialukset	104	77 904	5.7
Yhteensä	2 556	1 373 298	100.0

Vientitavarat jakaantuivat v. 1973 ja 1972 seuraaviin pääryhmiin:

¹⁾ Tavararyhmään muu tavara sisältyy ns. yksikkötavaran lisäksi kasvissiemeniä ja -öljyjä, kemikaaleja, maa- ja kivilajeja ym. irrallisena purettua joukkotavaraa (bulttavaraa).

34. Satamalaitos

Tavararyhmä	1973 paino- tonnia	1972 paino- tonnia
Kappaletavara	240 096	177 339
Paperi ja kartonki . .	434 881	412 718
Puuhioke ja selluloosa	5 633	21 929
Vaneri	76 728	71 671
Sahattu puutavara . .	186 564	128 983
Sahaamaton puuta- vara	15 399	28 961
Muu tavara	230 139	216 955
Yhteensä	1 189 440	1 058 556

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 310 944 m³, edellisenä vuonna 214 935 m³. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 22 060 m³, edellisenä vuonna 41 398 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaista tavaraa 2 124 777 painotn ja lähti 22 140 painotn. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 2 146 917 painotn (ed.v. 2 452 548, 31 491 ja 2 484 039 painotn). Tavaraliikenne väheni edelliseen vuoteen verrattuna 337 122 painotonia eli 13.6%.

Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1973 paino- tonnia	1972 paino- tonnia
Hiekka	693 677	932 362
Kalkki ja sementti . .	197 527	173 537
Öljyt	1 216 442	1 334 926
Vilja	347	987
Kalat	23	32
Muu tavara	16 761	10 704
Yhteensä	2 124 777	2 452 548

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1973 paino- tonnia	1972 paino- tonnia
Öljyt	—	1 586
Koksi	21 940	29 905
Muu tavara	200	—
Yhteensä	22 140	31 491

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 452 451 matkustajaa ja lähti 447 581 (ed.v. 281 281 ja 278 779).

Jäänmurtaja Otso myytiin kertomusvuoden aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli toiminnassa 119 t kulkien tänä aikana 774 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 60 tn ja erilaisia koneöljyjä 578 kg. Turso toimitti 11 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 13 770 mk. Turso antoi aluksille 32 tn vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 400 mk. Alus oli telakalla aikana 25.—30.4. vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 191 875 m³, josta 147 602 m³ myytiin aluksille, 5 845 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille ja Turso käytti 488 m³.

Kompassien tarkistus. Kompassejaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 32 alusta, joista 11 oli kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 21 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun ja paaluston käytöstä yhteensä 670 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 29 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 64 243 (ed.v. 81 482) ja tuntimäärä oli 17 239 eli 21.2% pienempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä käyttötuntimäärässä oli Saukon hiilinosturien käyttötunneissa 118 t eli 5.2% sekä 40-tonnin konttinosturin käyttötunneissa 288t eli 20.1%. Vähennystä

käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Olympialaituri 404 t eli 58,3%, Katajanokan laituri 7 762 t eli 28,0%, Jätkäsaaren laituriin kappaletavaranosturi 7 855 t eli 20,5%,

Sörnäisten sataman 150-tonnin nosturi 222 t eli 66,3% ja satamanosturit 1 294 t eli 13,2%.

Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama				Sörnäisten satama		Käyttö- tunteja yhteensä
	Olympia- laituri	Kataja- nokka	Jätkäsaari		Saukko		Hana- ja Sompasaari		
	kpl-tavara- nosturit, 2 kpl	kpl-tavara- nosturit, 28 kpl	25-tonnin nosturi 1 kpl	kpl-tavara- nosturit, 26 kpl	hiili- nosturit, 4 kpl	40-tonnin kontti- nosturi, 1 kpl	kpl-tavara- ja hiili- nosturit, 10 kpl	150- tonnin nosturi 1 kpl	
1973									
Tammikuu	20	1 691	57	2 851	295	144	738	16	5 812
Helmikuu	116	1 833	65	3 000	114	140	685	11	5 964
Maaliskuu	48	3 001	58	2 961	13	121	617	17	6 836
Huhtikuu	28	1 519	92	2 984	195	153	511	3	5 485
Toukokuu	25	1 910	60	2 517	199	134	548	11	5 404
Kesäkuu	7	532	28	887	67	159	353	4	2 037
Heinäkuu	11	1 676	59	3 290	207	176	1 109	9	6 537
Elokuu	8	1 307	50	3 139	140	140	894	11	5 689
Syyskuu	2	1 050	41	1 881	250	143	1 061	5	4 433
Lokakuu	11	1 632	45	2 411	234	156	543	11	5 043
Marraskuu	5	1 849	39	2 321	294	130	429	6	5 073
Joulukuu	8	2 001	64	2 293	390	124	1 041	9	5 930
Koko vuosi	289	20 001	658	30 535	2 398	1 720	8 529	113	64 243
1972	693	27 763	766	38 390	2 280	1 432	9 823	335	81 482

Hiilinnosturit. Kertomusvuoden aikana purettiin nostureilla aluksista 110 322 tn hiiltä, koksia ja muuta joukkotavaraa, mistä määrästä Saukon hiilisataman osuus oli 63 042 tn ja Sörnäisten sataman 47 280 tn. 40-tonnin konttinosturilla käsiteltiin 13 511 konttia.

Haarukkatruckien (81 kpl) työtuntien lukumäärä oli 114 420.

Siirto- ja pinontavaunuja oli kertomusvuoden lopussa 3 kpl, kaikki sähkökäyttöisiä.

Muuntamot. Nosturiosaston hoidossa oli kertomusvuoden lopussa 16 muuntamoita. Muuntamoissa oli kaikkiaan 25 muuntajaa, yhteisteholtaan 12 800 kVA.

Sähkövirtaa jaettiin seuraavasti: varasto- ja muut rakennukset 4 395 MWh, satama-

nosturit 1 184 MWh, satamavalaistus 3 169 MWh, satamarakennustyömaat 216 MWh ja alikuluttajat 2 518 MWh.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen talletusvarastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina vv. 1971—1973 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

34. Satamalaitos

Vuosineljännes	1973		1972		1971	
	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu
Tammi—maaliskuu	2 955	2 105	3 955	13 256	8 910	11 238
Huhti—kesäkuu	1 933	2 202	2 198	3 095	6 918	10 078
Heinä—syyskuu	3 889	2 417	2 184	2 103	6 709	10 121
Loka—joulukuu	6 322	3 433	2 172	2 189	9 039	10 525
Yhteensä	15 099	10 157	10 509	20 643	31 576	41 962

Kertomusvuoden alkaessa oli varastossa tavaraa 2 998 tn, joten varastoituna oli yhteensä 18 097 tn. Varastosta annettiin 10 157 tn ja vuoteen 1974 jäi varastoon 7 940 tn. Tavaravaihto oli kertomusvuonna 25 256 tn, vastaten 31 152 tn v. 1972.

Yleiseen talletusvarastoon otettujen tavarakerien lukumäärä oli kertomusvuonna 1 798, edellisenä vuonna 1 736 ja 3 073 v. 1971. Yleisestä talletusvarastosta annettujen tavarakerien luku oli vastaavasti 5 524, 6 851 ja 12 664.

Maan muista satamista saapui tullaamattontuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiineihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1973 tn	1972 tn	1971 tn
Tammi—maaliskuu..	4 383	9 770	6 545
Huhti—kesäkuu	4 527	8 832	7 146
Heinä—syyskuu	4 687	9 079	6 900
Loka—joulukuu	6 208	8 623	10 226
Koko vuosi	19 805	36 304	30 817

Vapaavarasto. Vapaavaraston esimiehenä toimi varastomiestoimen joht. Veikko Mielonen.

Vapaavarastosta otettujen ja sieltä annettujen tavaroiden määrä tonneina v. 1973, 1972 ja 1971 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1973		1972		1971	
	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu
Tammi—maaliskuu	11 521	8 075	11 070	5 657	1 448	1 847
Huhti—kesäkuu	6 626	8 007	10 256	7 621	1 823	2 198
Heinä—syyskuu	10 122	9 346	6 191	8 296	3 083	1 811
Loka—joulukuu	8 901	10 261	8 916	6 881	1 564	2 618
Koko vuosi	37 170	35 689	36 433	28 455	7 918	8 474

Kertomusvuoden alussa oli vapaavarastossa tavaraa 10 591 tn, joten varastoituna oli yhteensä 47 761 tn. Varastosta annettiin 35 689 tn ja v. 1974 jäi varastoon 12 072 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 72 859 tonniin, vastaten 64 888 tn v. 1972 ja 16 392 tn v. 1971.

Vapaavarastoon otettujen tavarakerien lukumäärä oli kertomusvuonna 4 035, edellisenä vuonna 3 120 ja v. 1971 1 458. Varastosta annettujen tavarakerien lukumäärä oli vastaavasti 12 060, 10 512 ja 5 136.

Laiturihuoltotoimintaa v. 1971—1973 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä Kaikkiaan	Tavaralähetysten lukumäärä		Kokonaislasti tonnia	
			Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1973					
Tammi—maaliskuu	639	38 754	31 366	356 781	156 494
Huhti—kesäkuu	520	33 425	27 033	291 938	105 993
Heinä—syyskuu	680	34 331	27 304	298 205	94 090
Loka—joulukuu	628	38 467	29 564	348 182	121 797
Koko vuosi	2 467	144 977	115 267	1 295 106	478 374
1972	2 433	186 486	163 368	1 246 546	566 414
1971	2 126	205 833	187 094	1 176 174	567 774

Kontti- ja suurlavaliikenne.¹⁾ Satamaan saapuneiden konttien ja suurlavojen lukumäärä v. 1971, 1972 ja 1973 oli seuraava:

Vuosineljännes 1973	Kontit	Lautta-vaunut ja suurlavat	Yhteensä
Tammi—maaliskuu	4 390	6 806	11 196
Huhti—kesäkuu ..	3 340	4 803	8 143
Heinä—syyskuu ..	3 879	5 298	9 177
Loka—joulukuu ..	4 540	8 174	12 714
Koko vuosi	16 149	25 081	41 230
1972	13 668	16 280	29 948
1971	11 215	11 031	22 246

mistä laiturihuollon kautta:

1973	1 296	12 280	13 576
1972	884	9 543	10 427
1971	468	6 526	6 994

Sataman kautta vietiin kertomusvuonna 11 713 (ed. v. 8 692) konttia.

Konteissa tuotiin tavaraa 186 447 (139 110) tn ja vietiin 77 468 (67 082) tn.

Autovaakojen käyttö. Kertomusvuonna oli käytössä 3 autovaakaa. Punnitustodistuksia annettiin 25 022, edellisenä vuonna 25 115 ja 28 593 v. 1971.

Satamarakennustoiminta

Satamien kunnossapitoon käytettiin yhteensä 3 671 921 mk.

Kunnossapidettävät kohteet olivat rakennukset sekä muut kiinteät laitteet kuten laiturit, väylät, rautatiet ja kadut, pelastusvälineet, railoaidat ja väylämerkit. Lisäksi poistettiin öljyä sataman vesialueelta.

Suomenlinnan jäätietä ei leudon talven vuoksi avattu.

Satamien uudisrakennustöihin käytettiin yhteensä 12 527 345 mk.

L a i t u r i t. Laiturien rakentamiseen käytettiin 6 900 046 mk.

Valtamerilaiturin peräporttipaikka valmistui. Länsisataman 4. lauttapaikan ruoppaus- ja täyttötyö aloitettiin. Eteläsatamaan rakennettiin ponttonirakenteinen peräporttilaituri. Sompasaarella aloitettiin lauttapaikan 1A rakentaminen.

V ä y l ä t. Töihin käytettiin 626 236 mk.

Sompasaaren ja Hanasaaren välistä alasta sekä Sompasaaren eteläreunan kallioisia matalikkoja ja Salmisaaren väylää louhittiin ja ruopattiin. Väylille hankittiin 3 jääpoijua.

Rautatiet ja ratapihat. Töihin käytettiin 866 790 mk.

Uutta rataa rakennettiin Hernesaarella

¹⁾ Tilastossa on otettu huomioon vain 20 jalan ja sitä suuremmat kontit.

145 m, Länsisatamassa 90 m sekä Länsisatama/Saukossa 302 m.

Kadut, kentät ja viemärit. Töihin käytettiin 1 077 894 mk.

Katuja ja kenttiä rakennettiin seuraavasti:

Länsisatamassa	74 270 m ² , josta asfaltoitu	37 234 m ²
Sompasaarella	32 000 m ² , » »	15 113 m ²
Herttoniemiessä	12 000 m ² , » »	2 881 m ²
Yhteensä	118 270 m ² , » »	55 228 m ²

Täyttömaita ja -kiviä vastaanotettiin n. 500 000 m³ sekä merihiekkaa 235 000 m³.

Vapaavarastossa suoritettiin aitaustöitä.

Rakennukset. Töihin käytettiin 3 056 379 mk.

Varastorakennus L7B valmistui. Varastot K12, K7, K6, L4 ja L5 liitettiin kaukolämmitykseen.

Yleiset työt. Kunnossapitoon käytettiin yhteensä 517 575 mk.

Kunnossapidettävät kohteet olivat yleisten varasto- ja teollisuusalueiden sillat, kadut, viemärit, rautatiet, viemärin suistot, lumenkaatopaikat, pesulautat ja öljyn poistaminen merestä.

Kunnossapito oli tavanomaista.

Uudisrakennukset. Katujen, rautateiden, aallonmurtajien rakennustöihin sekä rantojen järjestelyihin käytettiin 2 313 388 mk.

Päällystystöitä tehtiin 2 500 m².

Merihaan rantamuurin alustaa ruopattiin 28 800 m³ ja täytettiin hiekalla 32 000 m³ sekä sen lisäksi kivellä.

Salmisaaren rantamuurista valmistui Lauttasaaren sillan eteläpuoleinen osa.

Venesatamatöitä tehtiin Vattukarilla (HSK), Valassaaressa (BS), Pyysaaressa (TPS) ja Sirpalesaaressa (SPS).

Laskuun suoritettut työt. Sähkölaitoksen tilauksesta alettiin rakentaa uutta raidetta kaasutehtaan alueen läpi.

Metron Naurissalmen siltatyö jatkui.

Rakennusvirastolle tehtiin Korkeasaaren—Mustikkamaan sillan perustukset sekä pumpattiin Kyläsaaren alueella hiekkaa 73 000 m³.

Liikennelaitokselle korjattiin Pihlajasaa-ren laiturin ponttoni.

Urheilu- ja ulkoiluvirastolle tehtiin Strömsinlahden venesatamaan 75 m muuria sekä veneiden ylösvetoluiska.

Sataman taloudellinen kehitys

Vuositulo. Yksikkötavaraliikenteen sekä viennin kasvun johdosta vuositulo muodostui ylijäämäiseksi. Tuloja kertyi 60 091 002 mk ja menoja 58 590 836 mk, joten ylijäämä oli 1 500 166 mk. Tulot lisääntyivät edellisestä vuodesta 13.5% ja menot 9.5%. Talousarvioon verrattaessa menosäästöjä muodostui n. 0.7 mmk tulovajauksen ollessa n. 0.4 mmk. Kustannuslaskennallinen ylijäämä, jossa on otettu huomioon kirjaamattomia yleiskustannuksia 786 521 mk, on 2 286 687 mk.

Menolaji	1972	Määrä %	Kasvu %	1973	Määrä %
Palkkamenot	15 935 388	31.7	+13.5	18 080 633	32.8
Sosiaalikulustannukset	4 847 321	9.6	+10.7	5 365 358	9.7
Palkkakustannukset	yht. 20 782 709	41.3	+12.8	23 445 991	42.6
Muut menot	9 726 735	19.3	+10.5	10 752 117	19.5
Pääomakustannukset	19 813 965	39.4	+ 5.4	20 892 728	37.9
	yht. 50 323 409	100.0	+ 9.5	55 090 836	100.0
Sivutoiminta	—	—	—	3 500 000	—
	Menot yht. 50 323 409	—	—	58 590 836	—

Tulolaji	1972	Määrä %	1973	Määrä %	Muutos %
Liikennemaksut	23 987 802	47.1	26 846 415	46.5	+11.9
Satamamaksut	2 924 999	5.8	3 506 814	6.1	+19.9
Hinausmaksut	10 445	0.0	14 170	0.0	+35.7
Vesimaksut	260 000	0.5	484 471	0.8	+86.3
Kiinnitys- ja luotsausmaksut	482 569	1.0	607 039	1.0	+25.8
Tavaransiirto	6 130 980	12.0	6 852 434	11.9	+11.8
Sähkönjakelu	241 766	0.5	355 666	0.6	+47.1
Laiturihuoltotulot	3 579 135	7.0	3 235 198	5.6	— 9.6
Laituri- ja aluevuokrat	5 335 880	10.5	6 195 352	10.7	+16.1
Varastosuojamaksut	1 698 873	3.3	2 400 493	4.2	+41.3
Yleinen talletusvarasto	718 008	1.4	619 476	1.1	—13.7
Vapaavarasto	1 378 802	2.7	1 678 470	2.9	+21.7
Huoneistovuokrat	1 495 093	2.9	1 571 424	2.7	+ 5.1
Yleiskustannuserät	2 135 418	4.2	2 726 624	4.7	+27.7
Muut tulot	556 562	1.1	700 520	1.2	+25.9
	50 936 332	100.0	57 794 566	100.0	+13.5
Sivutoiminta	—	—	2 296 436	—	—
	Tulot yhteensä 50 936 332	—	60 091 002	—	—

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 23 408 070 mk, postisiirtotilille 12 495 201 mk, shekkitalille 28 150 231 mk ja tilitysteitse 1 704 259 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 65 757 761 (ed. v. 58 275 662) mk.

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 5 299 124 mk. Määrästä oli 5 282 436 mk kertomusvuoden ja 16 688 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 15 972 mk.

Sivutoiminta. Sivutoimintamenojen bruttomäärä oli 6 053 745 mk ja laskutus 6 661 369 mk.

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 26 846 415 mk, mistä tuontiliikennemaksua 21 980 185 mk, vientiliikennemaksua 2 896 364 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 1 969 866 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut 30%:n tilitykset mk	Lähetetyt 30%:n tilitykset mk
Hamina	441	24 520
Hanko	—	14 871
Hämeenlinna	9 374	—
Joensuu	758	—
Jyväskylä	12 500	—
Kaskinen	1 604	—
Kemi	1 149	148
Kokkola	7 218	—
Kotka	21 173	14 791
Kuopio	35 309	—
Lahti	113 301	—
Lappeenranta	2 907	16 075
Loviisa	3 122	178
Mikkeli	—	—
Naantali	887	332 857
Oulu	6 475	—
Pietarsaari	23 471	—
Pori	44 638	52 799
Porvoo	7 129	—
Raahe	256	—
Rauma	—	4 204
Savonlinna	—	—
Tampere	86 600	—
Tornio	5 630	3 231
Turku	87 095	523 684
Uusikaupunki	1 721	2 813
Vaasa	23 918	12 627
Varkaus	2 935	—
Yhteensä	499 611	1 002 798

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 5 589 053 (ed. v. 4 564 421) mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 5 344 194 mk ja sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 244 859 mk. Tuulaakia palautettiin 60 730 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk
Hämeenlinna	2 985
Jyväskylä	16 830
Kotka	7 261
Lahti	134 650
Lappeenranta	3 877
Tampere	78 112
Varkaus	1 144
Yhteensä	244 859

Satamamaksuja veloitettiin 3 506 814 mk, mistä ulkomaan liikenteestä olevien alusten osuus oli 3 063 354 mk ja kotimaan liikenteessä olevien alusten 172 780 mk. Jäämaksuja oli 270 680 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 1 012 241 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Alukset	mk
Helsinkiläiset	1 236 536
Muut suomalaiset	602 480
Ulkomaiset	1 224 338
Yhteensä	3 063 354

Tavaransiirto- ja sähkönjakelumaksuja veloitettiin 7 208 100 mk, mihin summaan sisältyy 543 738 mk laskennallisia tuloja laiturihuollon, vapaavaraston ja yleisen talletusvaraston veloituksista. Veloituksen jakaantuminen: kappaletavaranosturit 2 415 233 mk, Saukon hiilinosturit 175 262 mk, Hanasaaren joukko- ja kappale-tavaranosturi 467 122 mk, kontttinosturi 435 203 mk, trukit 3 359 614 mk ja sähkönjakelu 355 666 mk.

Laiturihuoltomaksujen määrä oli 8 957 274 mk. Kun ahtaajille menevät kustannukset 5 373 746 mk, tullivalvonta- ja vartiointikustannukset 297 003 mk ja palautukset 51 327 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 3 235 198 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 6 195 352 mk, mistä määrästä 660 981 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 5 534 371 mk varastoalueiden vuokria.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 2 400 493 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 1 117 674 mk ja paikanvuokrat 1 282 819 mk.

Yleisen talletusvaraston maksuja oli 619 476 mk, mistä vuokria veloitettiin Kattajanokan talletusvarastossa 348 671 mk ja työmaksuja 167 967 mk ja Länsisataman talletusvarastossa vuokria 61 140 mk sekä työmaksuja 41 698 mk.

Vapaavaraston maksuja oli 1 678 470 mk, mistä vuokria veloitettiin 1 063 205 mk sekä työmaksuja 615 265 mk.

Korvaus yleiskustannuksista oli 2 726 624 mk. Määrärahojen puuttumisen vuoksi korvauksia jäi tilittämättä 786 521 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 700 520 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: korvaus tuulaakin kannosta 52 067 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 130 387 mk, sairausvakuutuskorvaukset 171 511 mk, vahingonkorvaukset 12 616 mk, viivästyskorot ja perimispalkkiot 17 454 mk, punnussa kaappivuokrat 1 740 mk, lakaisukonevuokria 12 010 mk, viemäritodistukset, tarkastukset, taksat ja ilmoituskirjat 974 mk, omaisuuden myynti 261 545 mk, telakointivuokrat 9 882 mk, lämpimän veden myynti 14 916 mk, muut sekalaiset tulot 15 418 mk.

Käyttöomaisuus. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 237 411 560 mk ja vuoden lopussa 248 347 270 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 10 935 710 mk. Poistoja suoritettiin 6 648 035 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 14 244 694 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	1972 mk	1973 mk
Maa- ja vesiomaisuus	54 860 530	60 091 120
Rakennukset	78 044 680	80 235 700
Kiinteät rakenteet ja laitteet	94 309 650	96 250 680
Irtain käyttöomaisuus	10 088 700	11 571 770
Aineeton käyttöomaisuus	108 000	198 000
Yhteensä	237 411 560	248 347 270

Palkat, sosiaaliturva- ja vakuutusmaksut. Varsinaisia palkkamenoja maksettiin yhteensä 32 341 676 mk, josta kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkamenot olivat 25 552 146 mk ja tuntipalkkaisen henkilökunnan 6 789 530 mk. Sosiaaliturva- ja vakuutusmaksuja maksettiin yhteensä 2 111 242 mk sekä eläkekustannuksia 5 338 072 mk, joten laitoksen palkkakustannukset olivat yhteensä 39 790 990 mk.

35. Sähkölaitos

Yleistä

Vuoden 1973 tapahtumia ei voida tarkastella mainitsematta sanaa energiakriisi, vaikka sen vaikutukset alkoivat tuntua maassamme vasta marraskuun loppupuolella.

Muutamaa lyhytaikaista käytönrajoitusta lukuun ottamatta pystyttiin sähkön tarve maassamme kuitenkin tyydyttämään myös joulukuun kuormitushuippujen aikana.

Sähkötilanne oli Helsingissä kertomusvuoden lopulla sähkötehopulan aikana suhteellisen hyvä. Vaikka Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen ensimmäisen koneiston toimitus oli lähes vuoden myöhässä, saatiin se kuitenkin kaupalliseen käyttöön syyskuun lopulla juuri ennen huippukuormituskautta. Tämä lisäteho täydensi sähkölaitoksen tuotantokoneiston riittäväksi Helsingin omiin tarpeisiin, vieläpä teki mahdolliseksi sen, että sähkölaitos pystyi syksyn kuluessa osaltaan tukemaan valtakunnallista sähköhuoltoa toimitamalla ylijäämä sähköä maan kantaverkkoon. Polttoaineiden saannissakaan ei toimintavuonna vielä esiintynyt mainittavampia vaikeuksia, joskin öljyn hinta oli vuoden lopulla jo voimakkaassa nousussa.

Helsinki ei kuitenkaan täysin säästynyt sähkötehopulalta, vaan sai kokea sen esimakua keväällä julistetun lakon aikana. Silloin jouduttiin tehon puutteen vuoksi parina päivänä turvautumaan lyhytaikaisiin jakelun-

rajoituksiin. Myös kaukolämmön toimituksessa esiintyi lakon aikana häitiöitä.

Varsin merkittävä saavutus oli uuden, yhdenäisen tariffijärjestelmän aikaansaaminen Helsingin kaupungin sähkölaitoksen, Espoon Sähkö Oy:n ja Vantaan Sähkölaitos Oy:n toiminta-alueilla. Tariffijärjestelmän uudistaminen perustui laitosten kahden vuoden aikana yhteistoiminnassa suorittamiin laajoihin kustannuselvityksiin, ja tavoitteena oli paitsi itse järjestelmän, myös tariffeihin sisältyvien maksujen yhtenäistäminen. Laitosten hallintoelimet hyväksyivät syksyn kuluessa uuden järjestelmän maksuineen, ja niille saatiin myös elinkeinohallituksen hyväksyminen. Uudet tariffit tulevat voimaan v:n 1974 puolella.

Myös pääkaupunkiseudun energiahuolto-toimikunnan työ oli tuloksellista. Keväällä valmistunut uusi tutkimus vahvisti aikaisempien tutkimusten päätulokset, joiden mukaan pääkaupunkiseudun edullisin energianhankintatapa 1980-luvulta alkaen tulisi olemaan ydinenergiaan perustuva sähkön ja kaukolämmön yhteishankinta. Tutkimustulosten käytyä selville aloitettiin viipymättä kahden uuden osakeyhtiön — energian tuotantoa varten tarvittavan ydinvoimalaitosyhtiön ja pääasiassa energian siirtoa varten tarvittavan energianhuolto-yhtiön — perustamiseen tähtäävät neuvottelut ja sopimusasiakirjojen muotoilu. Imatran Voima Osakeyhtiölle tar-

jottiin mahdollisuutta tulla osakkaaksi ydinvoimalaitosyhtiöön. Vuodenvaihteeseen mennessä oli tämän yhtiön perustamista koskevissa neuvotteluissa päästy periaatteessa yksimielisyyteen ja saatu valmiiksi ehdotukset sopimusasiakirjoiksi. Niiden mukaan Imatran Voima Osakeyhtiö saa 50%:n omistusoosuuden ydinvoimalaitosyhtiöstä. Myös energianhuolto-yhtiön perustamiseen liittyvistä sopimusasiakirjoista olivat alustavat ehdotukset valmiina vuoden päättyessä.

Sähkön ja lämmön hankinta

Sähkön varsinaisen kulutuksen kasvu oli kertomusvuonna jakelualueella 7.0 (ed. v. 7.4) %. Vuoden lopulla alkanut energiansäästökampanja ei vielä ehtinyt mainittavasti vaikuttaa kulutukseen. Heikentyneen vesivoimatilanteen takia myynti kasvoi jakelualueen ulkopuolelle lähes 58% ja oli noin 7% kokonaishankinnasta, joka tästä syystä kasvoi 10.3% ja oli 2 019 GWh.

Omien voimalaitosten tuotanto kattoi n. 81% ja niiden käyttöä vastaava korvausenergia n. 2% sähkön hankinnasta. Vesiosuuksista saatu energia väheni n. 5% edellisvuotisesta ja oli n. 10% hankinnasta. Varsinaisen ostosähkön osuus väheni myöskin ja oli n. 7% hankinnasta.

Sähkökulutuksen huipputeho jakelualueella oli 387 MW. Käytettävissä ollut omien voimalaitosten koneteho oli vuoden päättyessä 385 MW, minkä lisäksi omien vesivoimaosuuksien nettoteho Helsinkiin siirrettynä oli 32 MW.

Imatran Voima Oy:n kanssa solmittiin uudet 1.7. voimaantulleet osto-, siirto- ja yhteiskäyttösopimukset, joiden mukaan HKS:n tilaama säännöllinen teho oli vuoden lopussa 10 MW, varateho 93 MW ja Kemijoen vesiosuuksien siirtoteho 20 MW. Samanaikaisesti voimaan tulleen uuden sopimuksen mukaan Tapiolan Sähkölaitos Oy

ja Otaniemen hoitokunta ostivat sähkölaitokselta säännöllistä tehoa 2 MW ja varatehoa 6.5 MW.

Etelä-Suomen Voima Oy:ltä ostettiin edelleen sähköä Vuosaaren alueelle 8...10 MW teholla ja sille myytiin säännöllistä tehoa 10 MW. Sopimukset Etelä-Suomen Voima Oy:n kanssa päättyivät 31.12.

Vesikaukolämpöenergiasta oli vastapaine-lämmön osuus 67% (ed. v. 85%). Suhteellisen osuuden pieneneminen johtui siitä, että uusia vastapainekoneistoja ei vuoden aikana saatu käyttöön ja kun entiset olivat jo täysin kuormitettuja, jouduttiin vesikattilain osuutta kaukolämmön tuotannossa lisäämään. Kaukolämmön tarvetta kuvaava liittymisteho oli kaikissa verkoissa vuoden lopussa yht. n. 1 170 MW, joten kasvu oli n. 9.5% ja tuli kokonaan vesikaukolämpöverkkojen osalle. Kantakaupungin ja Myllypuron vesikaukolämpöverkkojen suurin yhteenlaskettu päiväjaksojen keskiteho oli 862 MW eli n. 15% suurempi kuin edellisenä vuonna.

Sähkön myynti

Hintaviranomaisten suostumuksella saatiin sähkömaksuja korottaa 1.2. lukien. Korotus toteutettiin tariffeittain siten, että lähestyttiin pääkaupunkiseudun yhteistä sähkötariffijärjestelmää, johon Espoon Sähkö Oy, Vantaan Sähkölaitos Oy ja Helsingin kaupungin sähkölaitos olivat edellisenä vuonna päättäneet pyrkiä. Hinnankorotukset kohdistuivat yksinomaan energiamaksuihin. Sähkön hinta nousi keskimäärin 9%.

Tämän hinnankorotuksen jälkeen ryhdyttiin valmistelemaan tariffiuudistusta, jonka tärkeimmät tavoitteet olivat:

- yhteiset tariffit pääkaupunkiseudulle
 - muuttuneiden kulutus- ja kustannusrakenteiden huomioonottaminen tariffeissa
 - entistä yksinkertaisempi tariffien rakenne
- Tariffiuudistus hyväksyttiin teollisuuslai-

tosten lautakunnassa 23.10. ja kaupungin-
hallituksessa 19.11.

Varsinaisille kuluttajille myydyin sähkön
määrä kasvoi 7% edelliseen vuoteen verrat-
tuna ja lämmityssähkön myynti vastaavasti
myös 7%.

Muutto Sähkötaloon merkitsi sähkön käy-
tön neuvonnan osalta huomattavaa toiminta-
mahdollisuuksien paranemista. Tällöin saa-
tiin käyttöön entistä paremmat näyttely- ja
havainto-opetustilat ja toiminta vilkastui
entisestä huomattavasti. Vuoden aikana pi-
dettiin koululaisille ja muille ryhmille n. 270
havainto-opetustilaisuutta. Näyttelyn raken-
taminen ja kehittäminen toimintakuntoon jatkui
vuoden jälkipuoliskolle.

Voimalaitokset

Hanasaari A:n savukaasuhaittojen pienen-
tämistä koskeva sähkölaitoksen toimenpide-
ehdotus valmistui vuoden lopulla.

Hanasaari B:n suunnittelu-, rakennus- ja
asennustyöt jatkuivat koko vuoden. Huolto-
rakennuksen vastaanottotarkastus pidettiin
26.3. ja sosiaalirakennus vastaanotettiin 15.1.

Kaupunginhallitus hyväksyi voima-asema-
rakennuksen toisen rakennusvaiheen pää-
piirustukset 29.11. Varsinaisten rakennus-
töiden urakka-asiakirjoja valmisteltiin koko
syksyn ajan. Sisäasiainministeriö antoi ra-
kennusluvan saamisen ehtona olevan poikeus-
luvan 25.10.

Salmisaaren kevyen öljyn syvävaraston ve-
sivuotojen pienentämiseksi suoritettiin kal-
lion jälki-injektointeja. Näillä toimenpiteillä
ei saatu säiliön katon vuotovesiä kuitenkaan
kokonaan häviämään, minkä vuoksi suori-
tettiin vielä katon salaojitus ja ruiskubeto-
nointi. Tämä työ onnistui hyvin. Varaston
täyttämiseen päästiin 23.11. öljykriisin jo
häiritessä toimituksia.

Salmisaaren hiilikentän laajentaminen öljy-
säiliöiden louhinnasta saadulla louhoksella

täytetyn merenlahden päälle valmistui ja vas-
taanotettiin 26.1. Rakennusaineena käytettiin
Hanasaaren voimalaitokselta saatua lentou-
tukkaa ja Salmisaaren voimalaitokselta saa-
tua märkäkuonaa.

Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen raken-
nustyöt valmistuivat ja vastaanotettiin 1.2.
Koneisto n:o 1 tahdistettiin verkkoon en-
simmäisen kerran 16.8., ja se oli siitä alkaen
tarpeen mukaan tehoajossa automatiikan
säädön ja alkaneen koekäytön jatkuessa väli-
aikoina. Koneiston n:o 2 koekäyttö pääsi
alkamaan juuri ennen joulunpyhiä. Ensim-
mäisestä koneistosta saatujen kokemusten
ansiosta toisen koneiston laitteet ovat toimi-
neet alusta alkaen luotettavasti.

Sähköasemat ja kaukokäyttö

Suvilahden sähköasemarakennus valmistui
tammikuussa. Edellisen vuoden puolella aloi-
tetut asennustyöt jatkuivat koko vuoden.
Uudesta 110 kV kytkinlaitoksesta saatiin
vuoden loppuun mennessä toimintakuntoon
puolet tässä vaiheessa rakennettavasta laa-
juudesta. 10 kV kytkinlaitos saatiin pääosal-
taan valmiiksi ja paikallisen jakeluverkon
syöttö siirrettiin lähes kokonaan tähän kyt-
kinlaitokseen.

Viikinmäen uuden sähköaseman rakennus-
työt jatkuivat koko vuoden ajan. Sähköase-
man laitesuojan massiiviset betonivalut val-
mistuivat joulukuun puoleen väliin menses-
sä. Vuoden päättyessä rakennus oli runko-
työvaiheessa.

Herttoniemen sähköasemalle tilattiin kaksi
uutta 110/20 kV 40 MWa päämuuntajaa.

Uuden keskusvalvomon asennustyöt Sähkö-
talossa jatkuivat. Uusien laitteiden asennus
päättyi maaliskuussa, minkä jälkeen ryhdyttiin
siirtämään Käenkujan valvomotiloissa
käytössä olleita laitteita. Toiminta siirtyi ko-
konaan uuteen valvomoon toukokuussa, jol-
loin myös uusi prosessitietokone otettiin
käyttöön.

Sähkötalon uusi puhelinvaihte otettiin käyttöön muuton yhteydessä tammikuussa ja saatiin vastaanottokelpoiseen kuntoon huhtikuun loppuun mennessä. Myös pikapuhelimet otettiin käyttöön muuton yhteydessä tammikuussa ja henkilönhakulaitteet maaliskuussa.

Kiinteistöt

Sähkötalon uudisrakennusosaan tapahtui muutto 8.—21.1. Vanhan osan eli Kampin sähköasemarakennuksen viimeinen rakennusvaihe käynnistettiin välittömästi asukkaiden muutettua uudelle puolelle. Nämä muutos- ja korjaustyöt vastaanotettiin 28.9. alkaessa vastaanottotarkastuksessa.

Sähkölaitoksen vanhan toimitalon muutos- ja korjaustöiden suunnitelmat valmistuivat tammi—helmikuun vaihteessa ja kaupunginhallitus hyväksyi ne huhtikuun alussa. Muutos- ja korjaustyöt edistyivät suunnitelmien mukaisesti ja kerrokset 3—5 otettiin vastaan 13.12.

Teollisuuslaitosten lautakunta hyväksyi 13.2. kantakaupungin piirikeskuksen periaate-esityksen ja luonnospiirustukset. Kaupunginvaltuusto hyväksyi nämä 19.12.

Sähköverkot ja ulkovalaistus

Kertomusvuoden suurin sähköverkoston työkohte oli *Suvilahden voimalaitos* ja sähköasema-alueen kaapelointi. Tähän työhön sisältyivät Hanasaaren voimalaitoksiin ja Suvilahden sähköasemaan liittyvien 110 kV kaapeleiden uudisrakennus- ja muutostyöt, 30 kV ja 10 kV kaapeleiden muutostyöt sekä alueen viestiverkon uudisrakennus- ja muutoskaapeloinnit.

Muita työkohteita kantakaupungissa olivat liikenteenohjauskaapelointien yhteydessä suoritettut 10 kV verkon vahvistamistyöt Kal-

liossa ja Töölössä sekä uudet kaapeliverkot Lauttasaarella ja Itä-Pasilassa. Esikaupunkialueilla rakennettiin kaapeliverkkoa mm. Pitäjänmäellä Vihdintien sillan alueella, Haagan—Vantaan uudisrakennusalueella, Tapanilassa, Puistolassa ja Vartiokylässä. Avojohtoverkkoa rakennettiin mm. Etelä-Kaarellassa, Oulunkylässä, Toukolassa, Suutarilassa ja Vuosaarella. Vuoden aikana valmistui 46 kellarimuuntamoaa, kolme pylväsmuuntamoaa ja 32 tilapäistä muuntamoaa. Suurjännitekuluttajia liitettiin verkkoon 24. Ulkovalaistusta rakennettiin eri puolille kaupunkia.

Kaukolämmitystoiminta

Vesikaukolämmityksen pääverkkoon liitettiin 182, Myllypuron verkkoon seitsemän ja aluelämpöverkkoihin 30 uutta kuluttajaa. Höyrykaukolämmitykseen liitetystä kuluttajista siirtyi kuusi kuluttajaa vesikaukolämmitykseen.

Kaukolämmön keskihinta pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 19.0 mk/MWh. Marraskuussa tapahtuneet öljyn hinnankorotukset eivät vielä ehtineet vaikuttaa kaukolämmön hintoihin. Sen sijaan 20.12. voimaan astunut päätös energian säästötoimenpiteistä aiheutti siitä eteenpäin noin 15% enegiankulutuksen pienenemisen aikaisempaan kulutukseen verrattuna.

Aluelämmitykseen liitettyjen kuluttajien liittymisteho kasvoi 78%. Siirrettävistä lämpökeskuksista saatavaa lämpöä ryhdyttiin toimittamaan huhtikuussa Herttoniemessä ja elokuussa Vuosaarella. Aluelämmitykseen kuului vuoden lopussa 19 erillistä verkkoa ja toiminnassa oli 23 siirrettävää lämpökeskusta yhteiseltä teholtaan 90 MW.

Vuoden huippupakkaspäivänä oli vuorokausikeskiteho vesikaukolämmityksen pääverkossa 80% ja Myllypuron kaukolämpöverkossa 85% liittymistehojen summasta.

Eräitä kaukolämmön tunnuslukuja:

	1973	1972	Muutos %
— putkijohdot km	237.3	214.0	10.9
— kuluttajien lukumäärä	2 571	2 358	9.0
— liittymisteho MW	1 172	1 071	9.4
— liitettyjen rakennusten tilavuus milj. m ³	50.2	46.5	8.0
— lämmön toimitus omalla jakelualueella GWh ..	3 193	2 848	12.1

Taloudellinen tulos

Tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 13% ja kustannukset 16%.

Liikevaihto nousi 254.4 mmk:aan. Liikevaihdon kasvuun vaikuttivat kulutuksen kasvun lisäksi sähkönmyyntihintojen korotukset. Ylijäämää kertyi 23.3 mmk, mikä oli 9% liikevaihdosta. Ylijäämä vastaa 5% korkea laitoksen käyttömahdollisuuteen sidotulle pääomalle. Kun otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä 6% laskennallinen korko,

saadaan käyttöomaisuuden tuotoksi 11%.

Uudisrakennustoimintaan käytettiin 130.0 (ed.v. 108.4) mmk. Muuta käyttöomaisuuden lisäystä oli 0.7 mmk, joten kokonaisinvestoinneiksi muodostui 130.7 mmk. Tämän rahoittamiseksi kertyi ylijäämän 23.2 mmk:n lisäksi käyttöomaisuuden laskennallista korkoa 27.6 mmk sekä poistoja 33.5 mmk eli yht. 84.3 mmk. Rahoitusaliyäämäksi jäi näin ollen 46.4 mmk. Käyttöomaisuuden nettolisäys oli 97.2 mmk ja käyttöomaisuuden arvo vuoden päättyessä 556.3 mmk.

36. Teurastamolaitos¹⁾

Yleistä

Lihan tuotos oli v. 1973 koko maassa 234 milj. kg, mikä merkitsi n. 12 milj. kg:n eli 4.9%:n supistumista edelliseen vuoteen verrattuna. Tuotoksesta oli naudanlihaa 41.5%, sianlihaa 53.4% ja muuta lihaa 5.1%.

Maasta vietiin lihaa 12.3 milj. kg, josta sikaa 9.3 milj. kg ja muuta lihaa ja lihatuotteita 3.0 milj. kg. Maahan tuotiin lihaa 8.5 milj. kg.

Helsingin kaupungin teurastamolaitoksella teurastettiin kertomusvuonna 102 789 teuraseläintä, eli 1 509 kpl vähemmän kuin v. 1972. Täten myös yhteiskilomäärä 10 077 357 kg jäi vastaavasti 620 606 kg eli 5.8% pienemmäksi kuin edellisenä vuonna.

Vientiin, joka suuntautui Englantiin, Itävaltaan, Länsi-Saksaan, Puolaan ja Italiaan, eri lihaliikkeet teurastuttivat 219 994 kg.

Toiminta lihan tukkumyyntihallissa, syväjäädäytämössä ja vihannestukkukeskuksessa jatkui vilkkaana.

Syväjäädäytämörakennuksen laajennustyöt saatiin kertomusvuoden aikana rakennustöitten osalta lähes valmiiksi.

Pääomarahoja käytettiin kertomusvuonna 3 100 052 mk. Poistot olivat 474 212 mk. Kantaomaisuus kasvoi 2 625 840 mk:lla ollen vuoden lopussa 16 044 770 mk.

Teurastamolaitos pystyi maksamaan pääomalle korkoa 6% eli 805 136 mk.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 101. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 19, tilapäisiä 2, sopimuspalkalla 36 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 44.

Eläkkeelle siirtyi 1.9. halliapul. K. Tamminen.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin kertomusvuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä.

Sonneja	13 987
Lehmiä	14 920
Hiehoja ja isoja vasikoita	874
Pikkuvasikoita	626
Lampaita ja vuohia	2 317
Sikoja yli 50 kg	68 086
Sikoja alle 50 kg	1 201
Hevosia ja hirviä	778
Yhteensä	102 789

Edellä luetellut ruhot vastasivat 10 077 357 kg lihaa, josta 38.8% nautakarjan, 0.3% lampaan, 58.7% sian ja porsaan sekä 2.2% hevosen lihaa.

Teurastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi taulukosta n:o 1.

¹⁾ Kertomukseen liittyviä tilastotaulukoita on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Teurastusosastoilla hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 60 622 kg ja elimiä 88 717 kg, joten hylätyn lihan kokonaismäärä oli 149 339 kg.

Teuraseläimet tuotiin teurastamolaitokselle maanteitse.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuonna 49 532 kg lihaa. Tarkastukset kohdistuivat allamainittuihin ruholajeihin.

Sonneja	77
Lehmiä	211
Hiehoja ja isoja vasikoita	107
Pikkuvasikoita	503
Lampaita ja vuohia	221
Sikoja ja porsaita	111
Hevosia	27
Villisikoja ja hirviä	1
Yhteensä	1 258

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi taulukosta n:o 2.

Lihantarkastamossa hylättiin v:n 1973 aikana lihaa 28 289 kg ja elimiä 2 935 kg, joten hylätyn lihan kokonaismäärä oli 31 224 kg.

Laboratorio

Laboratoriossa tehtiin vuoden kuluessa 137 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 1 369 keittokoetta ja pH-määritystä, 1 697 mikroskooppista ja 69 401 trikiniskooppista tutkimusta.

Täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otettiin 0.13% kaikista tarkastetuista ruhoista, eli yhteensä 137 ruhoa, joista tuli 93 teurastamolalta ja 44 lihantarkastamolalta. Tutkituista ruhoista hylättiin 100 eli 73%. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 68, patologisanatomiset syyt 3, vieras haju

ja korkea pH-arvo 6, lihan antibioottipitoisuus 3 sekä kahden tai useamman edellä mainitun syyn perusteella 20 ruhoa. Ainoastaan keittokoe ja pH-määritys tehtiin 1 205 ruhosta, joka oli 1.2% kaikista tarkastetuista ruhoista. Näistä oli 972 teurastamolalta ja 233 lihantarkastamolalta. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 192 ruhoa, eli 15.9% tutkimukseen otetuista.

Ilman laboratoriotutkimuksia hylättiin 290 ruhoa, eli 0.2% kaikista tarkastetuista ruhoista.

Trikiinien varalta tutkittiin kaikki teurastetut ja tarkastetut siat ja porsaas, yhteensä 69 401 ruhoa, joissa ei todettu trikiinejä. Lisäksi tutkittiin 1 karhu, 1 kettu jam mäyrä, joista myöskään ei löydetty trikiinejä.

Tuberkuloositutkimuksia tehtiin 1 717 siasta, 1 lehmästä ja 2 sonnista. Mikroskooppisesti haponkestäviä sauvoja todettiin 1 834 näytteessä. Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen jatkotutkimuksiin lähetettiin 2 sonnin näytteet, jotka eläinkokeissa osoittautuivat kielteisiksi tuberkuloosin osalta.

Eriyisesti salmonellojen toteamiseksi otettiin näytteet 1 pikkuvasikasta sekä 509 pinnanäytettä teurastamolaitoksen alueella toimivissa lihaliikkeissä, joista 3 pinnanäytteessä todettiin *Salmonella infantis*. Antibioottien varalta tutkittiin kaikki täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otetut 137 eläintä sekä lisäksi keittokokeiden yhteydessä 27 eläintä. Antibiootteja todettiin 6 lehmässä, 1 pikkuvasikassa, 1 siassa ja 1 hiehossa. Leukoosi todettiin 3 lehmässä, 2 hiehossa ja 1 vasikassa.

Sairasteurastamossa teurastettiin vuoden kuluessa 194 lehmää, 17 sonnina, 22 hiehoa, 12 vasikkaa, 7 pikkuvasikkaa, 167 sikaa, 5 porsasta, 11 hevosta ja 3 lammasta.

Laboratoriossa suoritti vuoden aikana 10 eläinlääkäriä lihantarkastukseen, 8 eläinlääkäriä elintarvikehygienian loppututkintoon sekä 1 trikiiniharjoittelija trikiinitarkastukseen liittyvän harjoittelun.

Teurastamolaitokselta luovutettiin vuoden

kuluessa eri tutkimus- ja opetuslaitoksille näytteitä yhteensä 182 kertaa. Näytteet käsittivät eri eläinten lihaa ja elimiä sekä verta, maksoja, munuaisia, pernoja, keuhkoja, haimoja, aivoja, kilpirauhasia, sylkirauhasia, sukuelimiä, kieliä, silmiä, sappea sekä kateenkorvia, käpylisäkkeitä, sorkkia, kavioita ja matoja.

Eri laitokset saivat näytteitä seuraavasti: Valtion eläinlääketieteellinen laitos 48, Kansan terveyslaboratorio 54, lääketehdas Orion 27, lääketehdas Medica 7, Helsingin yliopiston patologian, farmasian, biokemian, anatomian, hammas- ja silmäklinikan, eläintieteen ja serobakteriologian laitokset yhteensä 16, Helsingin yliopiston keskussairaala 9, lääketieteellinen tutkimuslaitos Minerva 5 ja Helsingin kaupungin maidontarkastamo 12 kertaa sekä Suomen Punaisen Ristin veripalvelu, Diakonissalaitos, Auroran sairaala ja Paulig Oy kukin yhden kerran.

Tarkastuseläinlääkäriin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät taulukosta n:o 6.

Teurastamon kautta kertomusvuonna yleiseen kulutukseen tulleet lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi taulukosta n:o 3.

Syväjäädyttämö

Syväjäädyttämön kaikki pakkastilat olivat vuokrattuina läpi vuoden, samaten ulla-
kot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin säilytettäväksi otetut tavaramäärät kuukausittain käyvät ilmi taulukosta n:o 4.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Antti Rentola puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana kontt.

pääll. Bengt Krook. Ostoasiakkaiden edustajina olivat kauppias I. Fagersten, varalla johtaja U. Sorsakivi sekä rva Ethel Luoto, varalla A. Nikkanen. Myyntiasiakkaiden edustajina olivat kauppapuutarhurit Risto Pirinen ja Harri Sulin.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa kalatukkukeskukselle annettujen ilmoitusten mukaan kaikkiaan 9 040 130 kg, josta suolattua kalaa 14 201 kg, tuoretta ja jäädytettyä kalaa 8 985 785 kg ja savustettua kalaa 40 144 kg. Yksityiskohtaiset tiedot kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ja kuljetustavan mukaan ilmenevät taulukosta n:o 5.

Kalan tuonti Helsinkiin kuljetustavan mukaan

Tuoretta ja jäädytettyä kalaa	kg	kg
vesitse	2 708 760	
autoilla	6 071 314	
rautateitse	<u>205 711</u>	8 985 785
Suolattua kalaa		
autoilla		14 201
Savustettua kalaa		
autoilla		<u>40 144</u>
		<u>Yhteensä 9 040 130</u>

Hallinto ja sivutoiminta

K ä y t t ö o s a s t o

H ö y r y ä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 26 636 tn 364 112 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 13.67 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastusosasto 11 187 tn, syvä-

36. Teurastamolaitos

jäädättämö 3 196 tn, vihannestukkukeskus 266 tn, sivutoiminta 10 655 tn ja hallinto 1 332 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 313 497 m³ ja jakautui seuraavasti: lämmin vesi 45 376 m³, hallinto 2 682 m³, teurastusosasto 107 248 m³, syväjäädättämö 72 393 m³, vihannestukkukeskus 5 362 m³ sekä sivutoiminta 80 436 m³. Veden hinta oli 50 p/m³ 30.6. saakka ja 1.7. lukien 60 p/m³.

Sähkövirtaa ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja se muunnettiin teurastamolaitoksen omilla muuntoasemilla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 5 088 800 kWh 415 132 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 8.15 p.

Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: teurastusosasto 1 119 536 kWh, syväjäädättämö 2 239 072 kWh, sivutoiminta 1 501 196 kWh, vihannestukkukeskus 178 108 kWh ja hallinto 50 888 kWh.

Syväjäädättämön konehuoneessa olevat 15 ammoniakkipressoria käyttivät vuoden aikana sähkövirtaa yhteensä 2 006 600 kWh.

Veden-, höyryn ja sähkön kulutus ja hinta eri vuosina ilmenee seuraavasta taulukosta:

Omaisuustase 31.12.1973

<i>Aktiivat:</i>	mk	mk
Rahoitusomaisuus		
Rahat ja pankkisaamiset		28 679
Saamiset		
Tulojäämät	540 497	
Muut saamiset	18 724	559 221
Laskennalliset saatavat		
Nostamattomat siirtomäärärahats		523 337
Kantaomaisuus		
Arvopaperi		18 000
Irtain käyttöomaisuus		76 940
Rakennukset ja kiinteät laitteet	13 080 640	
Tonttialueet	2 869 190	
		<u>Yhteensä 17 156 007</u>

<i>Passiivat:</i>	mk	mk
Vieras pääoma		
Tilivelat		
Menojäämät	81 074	
Muut tilivelat	88 207	169 281
Varaukset		
Siirtyneet määrärahat		523 337
Siirtyvät erät		
Ennakkotulot		15 841
Huostassa olevat pääomat		356
Laskennalliset velat		
Kaupungin keskuskassa		391 127
Kantapääoma	16 044 770	
Tilikauden voitto	11 295	
		<u>Yhteensä 17 156 007</u>

Tulostase 31.12.1973

<i>Kustannukset:</i>		
Palkkakustannukset	2 015 214	
Sosiaalikulannukset	626 524	
Kiinteistökustannukset	491 967	
Käyttökustannukset	840 305	
Käyttöomaisuuden korot ja poistot		
Korot	805 136	
Poistot	474 212	1 279 348
Sekalaiset kustannukset	175 970	
Tilikauden voitto	11 295	
		<u>Yhteensä 5 440 623</u>

<i>Tuotot:</i>		
Teurastustoiminta	1 497 891	
Vuokrat	2 585 940	
Muut tuotot	1 356 792	
		<u>Yhteensä 5 440 623</u>

Vuosi	Vesi		Höyry		Sähkö	
	m ³	mk	tn	mk	kWh	mk
1968	256 682	115 507	18 055	146 160	3 269 560	212 868
1969	271 878	122 345	22 446	199 710	3 596 000	238 954
1970	291 280	131 076	24 426	211 178	3 813 920	253 807
1971	294 709	140 379	25 572	246 109	4 122 190	282 733
1972	280 706	140 353	24 976	340 360	4 396 260	315 644
1973	313 497	175 204	26 636	364 112	5 088 800	415 132

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talous-arvio	Menot	Talous-arvio	Tulot	Talous-arvio	Liike
Yleinen teurastamo	2 755 500	2 972 943	2 656 000	2 642 826	-230 617	-330 117
Syvjäjädyttämö	1 253 800	1 235 055	1 260 000	1 262 494	+ 21 239	+ 27 439
Vihannestukkeskus	279 000	271 838	295 000	292 494	+ 4 655	+ 20 655
Kalatukkeskus.....	328 700	314 707	295 000	314 801	+ 33 795	+ 95
Sivutoiminta	615 800	634 785	740 000	928 008	+169 023	+293 223
Yhteensä, mk	5 232 800	5 429 328	5 246 000	5 440 623	- 1 905	+ 11 295

37. Tietokeskus

Tietojenkäsittelyneuvottelukunta

Tietojenkäsittelyneuvottelukunnan puheenjohtajana toimi v. 1973 apul.kaupunginjohtaja A. K. Loimaranta. Neuvottelukunta, johon puheenjohtajan lisäksi kuului kahdeksan jäsentä, kokoontui neljä kertaa.

Neuvottelukunta teki kaupunginhallitukselle ehdotuksen tietopalvelua ja ATK:n hyväksikäyttöä koskeviksi yhteistyöperiaatteiksi Helsingin kaupungin hallinnossa (Kh 3. 9. 1973 § 2489) sekä ehdotuksen toimistotietokoneiden hankinnassa noudatettaviksi periaatteiksi (Kh 29.11.1973 § 3619). Lisäksi neuvottelukunta on antanut kaupunginhallituksen yleisjaostolle lausunnon tietokeskuksen toimintaohjeesta (Khn yleisjaosto 21.3.1973 § 5496).

Tietokeskus

Toiminnan aloittaminen

Tietokeskus aloitti toimintansa kertomusvuoden alusta lukien kaupunginhallituksen päätöksen 18.9.1972 (§ 2512) mukaisesti. Täten tietojenkäsittelykeskus ja kuntasuunnittelurekisteritoimisto siirrettiin tietokeskukseen.

Organisaatio

Toimintayksiköt. Kaupunginhallituksen yleisjaosto hyväksyi 4.4. (§ 5602) väliaikaisesti

noudatettavaksi tietokeskuksen organisaatiosuunnitelman, jonka mukaan tietokeskukseen kuuluu viisi toimintayksikköä: hallinto-osasto, kehittämisosasto, rekisteriosasto, systeemityöosasto ja käyttöosasto. Näistä kehittämisosasto perustettiin 1.7. ja käyttöosasto 1.11.

Hallinto-osaston tehtävistä huolehti kertomusvuonna tilapäinen hallintoyksikkö, rekisteriosaston tehtävistä kuntasuunnittelurekisteritoimisto sekä systeemityöosaston tehtävistä tietojenkäsittelykeskuksen suunnitteluosasto.

Henkilökunta. Vakinaisen henkilökunnan määrä oli vuoden alkaessa 103 ja päättyessä 107 henkeä, jotka jakautuivat toimintayksiköittäin seuraavasti: hallinto 13, kehittämisosasto 6, kuntasuunnittelurekisteritoimisto 20, suunnitteluosasto 30 ja käyttöosasto 38.

Kertomusvuoden aikana *erosi* palveluksesta 17 henkeä ja palvelukseen *otettiin* 21. Henkilökunnan suurehko vaihtuvuus (16.5%) oli seurausta vallinneesta yleisestä työvoimapulasta ja erityisesti ammattitaitoisten ATK-henkilöiden kysynnän voimakkaasta kasvusta. Vaikka eronneiden tilalle saatiinkin palkatuksi uusia toimihenkilöitä, heidän työkokemuksensa alalla ei kuitenkaan keskimäärin vastannut eronneiden työkokemusta. Syynä tähän oli lähinnä ammattitaitoisten ATK-henkilöiden kysynnän aiheuttama palkkatason nousu, jota tietokeskus ei täysin voinut seurata.

Toimitilat. Tietokeskuksen pääosa toimi Nokiantie 4:ssä, missä toimitilat käsittivät

1 500 m². Suunnitteluosasto muutti marras-kuussa Lemuntie 4:ään, mistä osaston käyttöön vuokrattiin 460 m² käsittävä huoneisto. Kuntasuunnittelurekisteritoimiston käyttöön vuokrattiin noin 550 m²:n toimitilat Hämeentie 29:stä, jonne osasto muutti marras-kuussa Pasilasta.

Tietojenkäsittelylaitteistot. Tietokeskuksen käytössä oli Datasaab D 22-tietokonelaitteisto, jonka keskusyksikön muistikoko on 64 K-tavua. Laitteistoon on liitetty 6 magneettinauha-asemaa, 3 magneettilevyasemaa (talletuskapasiteetti 81 milj. merkkiä), 2 rivi-kirjoitinta, reikäkortinlukija ja -lävistin sekä reikänauhanlukija. Tietokonelaitteiston lisäksi käytössä oli erilaisia reikäkortti- ja jälkikäsitteilykoneita, 2 magneettinauhakirjoitinta ja yhteensä 17 lävistys- ja tarkistuslävistyskoneita.

T o i m i n t a

Koulutustoiminta. Tietokeskus suoritti kertomusvuonna kaupungin johdon ATK-koulutusta järjestämällä n. viikon mittaisen ATK-kurssin (ADB-teknik för företagschefer) n. 20:lle virastopäällikölle ja vastaavalle sekä kaksipäiväisen johdon ATK-seminaarin 32:lle virastopäällikölle ja vastaavalle.

Tietokeskuksen henkilökuntaa osallistui kouluttajina henkilöasiainkeskuksen järjestämiin ATK-kursseihin.

Tietokeskuksen toimihenkilöitä osallistui lukuisiin sekä kaupungin että ulkopuolisten yritysten järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Kurseille osallistumiseen käytettiin n. 40 000 mk ja koulutuspäiviä kertyi yht. 705, eli vajaat 3% työpäivistä. Koulutustarvetta aiheutti erityisesti henkilökunnan vaihtuvuus ja v. 1975 tietokeskukseen asennettavan laitteiston (IBM 370/135) systeemeihin perehdyttäminen.

Kehittämisosaston toiminta. Kehittämisosaston tehtävistä tärkeimpiä olivat osaston johdolla suoritettut sosiaalitoimen ja koulu-

toimen tieto- ja rekisterijärjestelmien ATK-esitutkimuksien valmistelutyöt, jotka tähtäsivät esitutkimuksien aloittamiseen seuraavana toimintavuonna.

Osaston toimesta johdettiin myös osittain kuntasuunnittelurekisterijärjestelmän laajentamisen suunnittelua sekä tietosisällön osalta että alueellisesti käsittämään koko pääkaupunkiseudun ja toteutettavaksi ns. YTV-hankkeena. Suunnitelman on määrä valmistua keväällä 1974.

Kehittämisosaston *teknis-matemaattisen ryhmän* toimesta aloitettiin laajat, koko kaupunginhallinnon käsittävät teknisen laskennan ja operaatioanalyysin esitutkimukset. Tarkoituksena on kartoittaa nykyinen tilanne ATK:n hyväksikäytössä teknisessä laskennassa ja operaatioanalyysissä sekä ohjelmistojen ja menetelmien tarjonta alan palvelukeskuksissa. Tutkimuksen tavoitteena on saada määritellyksi tietokeskuksen kehittämistarpeet ohjelmistojen ja henkilökunnan osalta näillä aloilla. Tutkimukset valmistuvat keväällä 1974.

Tietokeskuksen sisäisistä kehittämistehtävistä laajimpia olivat uudelleenorganisointi, toimintasuunnittelun kehittäminen sekä tietokeskuksen käsikirjan ja asiakkaan käsikirjan laadinta. Käsikirjat tulevat sisältämään ohjeiston ATK-systeemien kehittämistä, ylläpitoa ja käyttöä varten sekä tietokeskuksen ja sen asiakkaiden välisen yhteistoiminnan edellyttämät standardit.

Kuntasuunnittelurekisteritoimiston toiminta. Tietokeskuksen tietopalvelun kehittämiseksi saatettiin kuntasuunnittelurekisterin asuntotiedot ajan tasalle sekä hankittiin väestörekisterikeskuksesta kaupungin eri suunnittelutarpeisiin tarvittavat väestötiedot. Kuntasuunnittelurekisteriin kuuluvat asema-kaavarekisterin pääosa ja maankäyttörekisteri saatiin valmiiksi.

Kuntasuunnittelurekisterin markkinoimiseksi järjestettiin useita informaatiotilaisuuksia sekä suunniteltiin ja toteutettiin pääteasemalla toimiva kuntasuunnittelurekisterin de-

monstraatiosysteemi, jota käytettiin koulutuksen apuna johdon ATK-seminaarissa lokakuussa sekä sen jälkeen tietopalvelun markkinoinnissa eri hallintokuntiin.

Suunnitteluosaston toiminta. Suunnitteluosasto aloitti kertomusvuonna systeemyö-standardien ja -menetelmien kehittämistyön lähinnä uusia suunnittelutehtäviä silmälläpitäen.

Nykyisten sovellutusten osalta suoritettiin ylläpitotehtäviä, jotka olivat muutamien sovellutusten osalta varsin huomattavia. Merkittäviä olivat etenkin kunnallisten virka- ja työehtosopimusten palkkasysteemeihin aiheuttamat muutokset sekä laskutussystemeissä tapahtuneet tariffimuutokset. Lisäksi aloitettiin sähkölaitoksen kuluttajatietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvät valmistelyt.

Syksyllä käynnistettiin uudelleensuunnitteluun tähtäävät esitutkimukset kaikkien tärkeimpien nykyisten sovellutusten osalta. Esitutkimukset rajoittuivat suunnitteluosastolla kuitenkin vain systeemien ATK-tekniiseen osuuteen.

Resurssien vähyden takia kokonaan uusia systeemejä voitiin suunnitella ja ohjelmoida vain vähäisessä määrin. Uusista sovellutuksista mainittakoon rakennusviraston ajoneuvojen laskutusjärjestelmän käynnistäminen. Lisäksi suoritettiin yhteistyössä henkilöasiainkeskuksen kanssa henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmän esitutkimukset.

Osastolla jouduttiin perehdyttämään henkilökunnan vaihtuvuuden vuoksi useita palvelukseen tulleita ja myös palveluksessa olevia toimihenkilöitä kokonaan uusiin tehtäviin.

Suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantuminen vuosilomia, kursseja yms. lukuunottamatta sovellutusalueittain vuonna 1973 (päiviä)

tehtävä/ toiminta	palkat	materiaali- laskenta	kustannus- lask. ja kirjanpito	laskutus ja maksatus	muut teht.	kaikki yht.
Suunnittelu	412	120	215	534	390	1 671
Ohjelmointi	336	110	390	488	189	1 513
Systeemien ja ohjelmien huolto	489	105	303	510	462	1 869
Yhteensä	1 237	335	908	1 532	1 041	5 053
Osuus %:ia koko kapasiteetista	24.5	6.6	18.0	30.3	20.6	100.0

Suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantuminen toiminnoittain vuonna 1973:

toiminta	miestyö- päiviä	Osuus koko kapasi- teetista %
Suunnittelu	1 671	21.2
Ohjelmointi	1 513	19.3
Systeemien ja ohjelmien huolto	1 869	23.7
Vuosilomat, kurssit yms.	2 821	35.8
Yhteensä	7 874	100.0

Käyttöosaston toiminta. Tietokoneen kokonaiskäyttötuntimäärä supistui pääasiassa edellisenä toimintavuonna alulle pantujen ja vielä kertomusvuonna jatkuneiden koneajojen valmisteluihin ja moniajoihin liittyvien kehittämistoimenpiteiden ansiosta 6 626 tunnista 6 238 tuntiin. Tästä johtuen tietokoneen käytössä siirryttiin huhtikuussa kolmesta vuorosta kahteen. Datasaab D 22:n käyttötoimintojen kehittämistä ei jatkettu enää huhtikuun jälkeen. Sen sijaan kehittämistyön painopiste siirrettiin IBM 370/135-tietokone-laitteiston käyttöönottoon liittyviin toimiin.

D22-tietokoneen kokonaiskäytön jakaantuminen sovellutusalueittain vuonna 1973:

sovellutusalue	D22	
	käyttö-tunnit	%
— kuukausipalkat	798	12.8
— tuntipalkat	592	9.5
— materiaalilaskenta	397	6.4
— kustannuslaskenta	602	9.6
— laskutukset	2 213	35.5
— maksut	211	3.4
— rekisterisovellutukset	250	4.0
— muut tehtävät	1 175	18.8
Yhteensä	6 238	100.0

**A s i a k k a a t j a
s o v e l l u t u s a l u e e t**

Asiakkaina olivat lähes kaikki kaupungin virastot ja laitokset, joista suurimmat käyttäjät rakennusvirasto, sähkölaitos, liikennelaitos ja sairaalavirasto laitoksineen. Ulkopuolisina asiakkaina oli 45 kuntaa ja eräitä yksityisiä yrityksiä, joiden antamat tehtävät olivat kuitenkin vain 0.3% tietokeskuksen tehtävistä.

Sovellutusalueet olivat seuraavat:
 — kuukausipalkat,
 — tuntipalkat,
 — materiaalilaskenta,
 — kustannuslaskenta- ja kirjanpito,
 — laskutus,
 — maksatus,
 — rekisterisovellutukset,
 — muut tehtävät.

T a l o u s

Tietokeskuksen *kokonaismenot* olivat kertomusvuonna 5.8 milj. mk ja *kokonaistulot* 4.4 milj. mk. Kertomusvuoden alijäämästä 1.4 milj. mk:sta oli kuntasuunnittelurekisteritoimiston osuus 0.8 milj. mk. Tuloksen alijäämäisyyteen johtaneita syitä olivat mm. kuntasuunnittelurekisterin ja muiden ATK-palvelusten ennakoitua pienempi käyttö. Lisäksi on mainittava organisoinnista johtuva henkilöresurssien arvioitua suurempi sitoutuminen sisäisiin kehittämistehtäviin. Kuntasuunnittelurekisterin aiheuttamaa alijäämäisyyttä ei voitu kompensoida kustannuksia supistamalla rekisterin vaatiman kiinteän ylläpitojärjestelmän sitomien menojen vuoksi, eikä toisaalta tuloja lisäämällä, koska tiedon hinta oli vahvistettu toteutunutta suuremman käyttömäärän mukaan.

38. Tilastotoimisto

Yleistä

Kysymys tilastotoimiston tulevaisuudesta oli v. 1973 edelleen ajankohtainen. Kaupunginjohtajan asettama työryhmä ilmoitti 8.3. päivättyssä muistiossaan, ettei se ole ottanut kantaa tietokeskuksen ja tilastotoimiston yhdistämisen tarpeellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen, vaan pyrkii löytämään ratkaisuja, joilla mahdollisimman hyvin vältettäisiin yhdistämisestä aiheutuvat haitat. Muistioon liittyi työryhmän sihteerin laatima ehdotus uuden viraston sekä tilasto- ja tutkimusneuvottelukunnan ohjesäännöiksi. Tilastoneuvottelukunta totesi muistiosta antamassaan lausunnossa 31.5. kysymyksen tulleen uuteen vaiheeseen kaupunginhallituksen asetettua komitean tarkistamaan kaupungin hallinto-organisaatiota koko laajuudessaan. Asiassa kertynyt aineisto lähetettiin komitealle ilman neuvottelukunnan kannanottoa.

Kansainvälinen yhteistyö. Kaupunginhallituksen kutsusta järjestettiin Kallion virastotalossa 12.—13.6. pohjoismainen kunnallistilastokeskus, johon osallistui Tanskasta 11, Norjasta yksi ja Suomesta 25 eli yht. 52 henkilöä sekä 20 osanottajien perheenjäsentä ym. Ohjelmassa oli esitelmää ja keskustelua seuraavista aiheista: tilastolliset vuosikirjat, kansainvälisen kunnallistilastollisen yhdistyksen toiminta, väestöennusteet, kuntien tulostenusteet ja suunnitelma-alueitten tilastosynteesit sekä julkisuus ja salassapito tietoajankautena (paneelikeskustelu).

Seudullisia tilastoja koskevia kysymyksiä

käsiteltiin HESYNin asettaman tilastoryhmän raportissa (pääkaupunkiseudun julkaisusarja 1973: I 2). Tilastoryhmän esityksestä asetettiin lähiajan tilastotarpeita kaavailemaan uusi tilastoryhmä, johon valittiin yliaktuaari Lassi Kivekäs ja työhön osallistui myös yliaktuaari Åke Saxén.

Tilastoneuvottelukunta

Neuvottelukunnan kokoonpano muuttui kertomusvuonna siten, että virastotutkija Inkeri Bensonin ja ekon. Erkki Hämäläisen tilalle tulivat organisaatiopääll. Pertti Forsström ja varat. Jorma Hämäläinen. Toimikunta kokoontui kertomusvuonna kerran (pöytäkirjassa oli 8 §).

Kaupunginhallitus hyväksyi tilastoneuvottelukunnan esityksen, jonka mukaan tilastojulkaisusarjaan kuuluvan »Terveys- ja sairaanhoito» -julkaisun jälkimmäinen osa lakkautetaan sekä sen tilalle perustetaan uusi julkaisusarja »Tilastollisia selvityksiä». Julkaisun alussa esitetään alasarjoina väestömuutoksia ja terveydenhuoltoa valaisevat selvitykset.

Henkilökunta

Vaihtuvuus. Kertomusvuonna siirtyi eläkkeelle aktuaari, tilastosihteerin ja toimistoapulaisten sekä palveluksesta erosi siirtyäkseen toiseen toimeen vt. aktuaari ja toimistoapu-

lainen. Virkoihin valittiin: aktuaari, vt. aktuaari, tilastosihteeri ja 2 toimistoapulaista.

HESYNin tutkimussihteeri Tapani Kesso erosi ja hänen tilalleen valittiin valtiot.kand. Hannu Kalajoki.

Kunniamerkit. Tstoapul. Aili Åströmille myönnettiin SVR M II ja tstoapul. Toini Kostiaiselle Helsinki-mitali. Suomen kaupunkiliiton mitalin 30 vuoden palveluksesta sai eläkkeelle siirtynyt vahtimest. Oskar Petersson ja 20 vuoden palveluksesta tstoapul. Aili Åström.

Kokoukset, koulutustilaisuudet ym.

Toimistopäällikkö Karl-Erik Forsberg otti osaa Kansainvälisen tilastoinstituutin suurokokoukseen Wienissä, Kansainvälisen väestötutkimusorganisaation kokoukseen Liègesä sekä Tietokeskuksen järjestämään johdon ATK-seminaariin Aulangolla. Pohjoismaiseen tilastokokoukseen Helsingissä ottivat osaa tstopääll. Forsberg, yliaktuaari Åke Saxén sekä kolme aktuaaria. Pohjoismaiseen väestösymposioon Tuusulassa osallistui yliaktuaari Åke Saxén sekä Rastorin ja Suomen tilastoseuran tilastoalan jatkokoulutuskurssiin Helsingissä aktuaari Kirsti Lappalainen.

Yhteistyöryhmät. Tilastotoimiston edustajana toimiston ja tietokeskuksen yhteistoimintasuunnittelutyöryhmässä oli yliaktuaari Osmo Viitaila, alueellisten väestöennusteiden menetelmää kehittävässä työryhmässä sekä asuntokannassa tapahtuvien muutosten seurantajärjestelmää kehittävässä työryhmässä yliaktuaari Åke Saxén, päivähoitotarpeen tutkimusryhmässä tutkija Iris Järvenpää sekä terveydenhuollon tietojenkäsittelyä ja arkistointia suunnittelevassa työryhmässä aktuaari Anneli Pulkkinen.

Kurssit. Helsingin kaupungin järjestämiä kurseja suoritettiin seuraavasti: toimistopäällikköiden jatkoseminaariin osallistui yksi aktuaari, ATK peruskurssin suoritti neljä, kokous- ja neuvottelutaidon kurssin yksi,

palkanlaskijakurssin yksi, kunnallishallinnon kurssin neljä ja toimistotekniikan kurssin kolme henkilöä.

Julkaisu toiminta

Toimintavuoden aikana valmistuivat seuraavat julkaisut:

pvm.

- 19.1. Terveyden- ja sairaanhoito, jälkimäinen osa, 1968—69
- 20.2. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1970
 - 6.6. Kunnalliskalenteri 1973
 - 11.6. Tilastollinen vuosikirja 1972
 - 12.6. Kommunalkalender 1973
 - 6.8. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset 1970
 - 18.9. Kunnallinen asetuskokoelma 1972
 - 2.10. Kommunal författningssamling 1972
 - 5.11. Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1972
 - 15.11. Terveyden- ja sairaanhoito 1972

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 12 vihkoa, joiden yhteinen sivumäärä oli 444 (ed.v. 424). Irtolehti-järjestelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelma sekä »Virastojen ja laitosten asiahakemisto».

Vuoden 1970 väestönlaskennan taulukot myöhästyivät tuntuvasti tilastokeskuksessa vallitsevan ATK-henkilöpulan takia. Tietojen saamiseksi mahdollisimman nopeasti käyttäjille ryhdyttiin taulukoita julkaisemaan irtolehti-järjestelmän muodossa sarjassa »Helsingin kaupungin tilasto VII 8».

Tutkimukset

HESYNin tilaama *pendelitutkimus* valmistui vuoden aikana. Edellisenä vuonna luovutetun aineiston pohjalta julkaistiin tilastollisissa kuukausitiedoissa (9/1973) yhteenveto. Pendeliliikenteeseen osallistuvien perheiden kulutusta ja pendelöinnin laajuutta ja struk-

tuuria väestölaskennan pohjalta kuvaava osatutkimus I luovutettiin tilaajalle kertomusvuonna.

Au-lasten olosuhteita valaisevasta tutkimuksesta valmistui ensimmäinen osa, joka selvitti au-isien olosuhteita ja heidän maksamiaan elatusapuja (Kuukausijulkaisu 12/1973).

Tekeillä olivat edelleen mm. *au-äitejä* koskevaan aineistoon liittyvät ja *moniongelma-perheitä* sekä *lasten kesänviettoa* koskevat tutkimukset.

Valtuustoaloitteen johdosta toimisto teki selvitykset kaupungin *väkiluvun* sekä kaupungin *oman työvoiman kehittämisestä*. Selvitykset julkaistiin sarjassa »Helsingin kaupunginvaltuuston asiakirjat»: Kaupunginhallituksen mietinnöt n:o 21/1973.

Kaupungin väkiluvun aleneminen melko vilkkaasta rakennustoiminnasta huolimatta oli merkki siitä, että asumisololoissa oli tapahtunut muutoksia. Asuntotuotanto-ohjelmasta 1974—78 ilmeni, että käsitykset asumisväljyyden ja siten myös väkiluvun tulevasta kehityksestä olivat ristiriitaisia. Tilastotoimisto valmisteli selvitystä *asuntojen käyttötarkoituksen muutoksesta* tilaamalla henkikirjasta tietoja huoneistoista, joissa oli asukkaita v. 1972 tai 1973, mutta ei molempina mainittuina vuosina. Myöhemmin toimisto sai tehtäväkseen kenttätutkimuksen suorittamisen tämän aineiston pohjalta sekä osatehtävän laajassa *väljyystutkimuksessa*.

Töölön *vanhusten palvelutarpeen* selvittäminen annettiin toimiston tehtäväksi huoltoviraston esityksestä.

Väestönlaskenta. Aikaisemmin valtio toimitti väestönlaskentoja vain joka kymmenes vuosi, jolloin Helsinki suoritti omat otoslaskentansa vuosina 1955 ja 1965. Koska tilastokeskus suunnitteli suppean, väestönlaskentaa vastaavan asunto- ja elinkeinotutkimuksen järjestämistä v. 1975, tilastotoimisto neuvotteli eräiden kaupungin muiden virastojen kanssa lisätietojen saannin tarpeesta mainitun valtion tutkimuksen yhteydessä.

Muu toiminta

Töiden rationalisointi. Kertomusvuonna tilastotoimisto luopui itse keräämästä aineistoa kaupungin viranhaltijoita ja heidän palkkojaan koskevaa tilastoa varten ja tilasi vastaavat tiedot tilastokeskuksesta, joka oli laajentanut kuntien viranhaltijoita koskevaa tilastoaan. Toimisto neuvotteli valtion viranomaisten kanssa myös ulkomaan kauppaa koskevan tilaston uudelleenjärjestämisestä.

Toimisto ja sen *reikäkorttiyksikkö* avustivat uusin tai laajennetuin tilastoin mm. eri hallintoelimiä ja laitoksia ym. seuraavasti:

- sosiaalilääkärin toimistolle tehtiin sen aineistoa koskevia yhdistelmiä
- sairaalapotilasaineistosta tehtiin useita erikoisselvityksiä mm. Marian sairaalan patologiselle osastolle, sairaalavirastolle ja lääkintöhallitukselle
- yhdistelmiä sairauslomista tehtiin Alkon tutkimustoimistolle
- rakennusohjelmatoimikunnalle laadittiin yhdistelmiä rakennustoiminnasta
- työtaturmista laadittiin yhdistelmiä henkilöasiainkeskukselle ja rakennusvirastolle
- viranhaltijoiden vaihtuvuudesta laadittiin selvityksiä henkilöasiainkeskukselle
- raittiuslautakunnalle tehtiin yhdistelmiä koululaisten tupakanpoltosta

Reikäkorttikoneyksikön koneitten kuoritus oli seuraava:

	% käytettävissä olevasta virka-ajasta	
	1972	1973
lajittelijat (2)	47	44
tabulaattori	59	58
repro	15	13

Toimisto antoi kertomusvuonna lisäksi *lausuntoja* eri asioista seuraavasti: kaupunginhallitukselle julkaisuluetteloiden laatimista koskevasta aloitteesta ja lasten päivähoitokomitean mietinnöstä sekä kaupungin elin-

keinokomitealle Helsinkiin soveltuvia toimialoja koskevasta muistiosta, HESYNille tutkimusohjelmasta sekä tilastokeskukselle työvoimatiedustelun uudistamisesta.

Tilapäisille asiakkaille annettiin *erilaisia tietoja* mm. Jyväskylän yliopistolle kuvaus tilastotutkijan toimesta, Uudenmaan sydäntautiyhdistykselle verenkiertoelinten sairauksiin kuolleista sekä Svenska folkpartietille Helsingin ruotsinkielisestä väestöstä.

Hankinnat ja talous

Kertomusvuonna hankittiin sähkökirjotuskone, viisi elektronista laskukonetta ja tukituoli. Uudishankintojen yhteisarvo oli 7 258 (ed.v. 6 219) mk.

Kirjaston nidosten lukumäärä lisääntyi kertomusvuonna 1 258:lla (ed.v. 1 098), johon sisältyi julkaisujen vaihtosopimuksen perusteella vastaanotettuja, lahjaksi saatuja sekä ostamalla hankittuja julkaisuja. Kirjastosta lainattiin kuuttia vastaan 812 teosta ja 96 arkistoasiakirjaa (590 ja 120). Tutkijain lukusalikäyntejä oli 176 (270).

Lähetysten lukumäärä oli 10 756 (ed.v. 13 297).

Toimiston *tulot* toiminnasta olivat 10 897 (6 982) mk. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi 7 121 (8 873) mk.

Määrärahoja oli talousarviossa varattu 2 191 300 mk, siirto- ja lisämäärärahat mukaan lukien oli käytettävissä yht. 2 522 900 mk. *Menot* olivat 2 373 000 mk.

39. Ulosottovirasto

Henkilökunta

Ulosottoviraston päällikkönä toimi v. 1973 johtava kaupunginvouti Erkki Hara ja virastossa oli edelleen 14 vakinaista ulosottomiehen virkaa. Henkilökunnan kokonaismäärä oli vuoden päättyessä 216 (ed.v. 211). Vakinaisia virkoja oli 141 (140), tilapäisiä virkoja 29 (28) ts. toimia 46 (43). Viraston eri osastoilta *erosi* yhteensä kuusi henkilöä, sairauseläkkeelle siirtyi kolme ja eläkkeelle seitsemän henkilöä, yksi henkilö kuoli ja yksi tuomittiin viralta pantavaksi. Virkojen ja toimien täyttämisen jälkeen viraston henkilökunta kasvoi viidellä edellisen vuoden loppuun verrattuna.

Huonetilat

Viraston käytössä oli kertomusvuonna huonetiloja yht. n. 2 481 m². Eri puolilla kaupunkia oli toimipisteitä seuraavasti: Vironkatu 2, Karhutie 15 (Herttoniemi), Korscholmantie 9 (Puotila), Malmin raitti 30 (Malmi), Pakilantie 10 (Maunula), Pastori Jussilaisen tie 8 (Pohjois-Haaga) ja Vihdintie 19 (Etelä-Haaga). Viraston esitys kaupunginhallitukselle talon Vironkatu 2 luovuttami-

sesta kokonaan ulosottoviraston käyttöön ei tässä vaiheessa johtanut toimenpiteisiin.

Toiminta

Keskusosasto

Keskusosastolle saapui postitse tai jätettiin viraston toimistoon yht. 18 708 (ed.v. 19 868) asiaa, joissa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka osamaksusopimuskaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Näistä asioista tuli yksityisoikeudellisten saatavain osaston hoidettavaksi 62.2 (61.4) % sekä loput esikaupunki- ja paikanulosmittausosaston hoidettavaksi. Osastot tilittivät keskusosastolle 39 358 (40 872) erässä yht. 11 017 844 (11 277 859) mk. Keskusosasto tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yht. 11 861 602 (11 200 550) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus saa tapahtua ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti (ed. v.):

Helsingin verovirastolta:		
veroja ja niiden ennakkoja	40 214	(41 579)
Eri toimeksiantajilta:		
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja ..	88 451	(73 431)
Muilta paikkakunnilta:		
julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja korvauksia lukuunottamatta	31 638	(32 072)
Yhteensä	160 303	(147 082)

Kertomusvuonna viraston perittäväksi jätetyt julkisoikeudelliset saamiset (sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta) olivat yhteismäärältään 126 702 874 (118 801 649) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksellä julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti (ed.v.):

	Maksu- eriä		mk
— Helsingin kaupungille	8 008	(4 105)	401 021 (323 560)
— valtiolle	52 439	(52 294)	30 547 673 (33 787 100)
— Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	27 613	(28 704)	6 887 083 (5 939 439)
— muiden paikkakuntien toimeksiantajille	20 431	(19 232)	4 192 871 (3 727 557)
Yhteensä	108 591	(104 335)	42 028 647 (43 777 657)

Maksuerien periminen tapahtui seuraavasti (ed.v.):

— ulosottoapulaiset		maksueriä
— perivät suoraan maksuvelvolliselta	26 064	(28 462)
— ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä	24 058	(22 071)
— ulosmittasivat Uud. lääninkonttorin suorittamista ennakkopäätöksistä	7 291	(5 903)
— viraston toimistoon maksettiin	4 612	(4 770)
— postin välityksellä maksettiin	46 566	(43 129)

Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 72 931 (69 527) ja osasuorituksia 35 660 (34 808).

Helsingissä maksuunpantuja veroja ja maksuja perittiin kertomusvuonna yht. 88 160 (85 103) erässä veronlisäyksineen 37 835 777 (40 050 100) mk.

Ulosottovirastoon saapuneiden *julkisoikeudellisten toimeksiantojen* (lukuun ottamatta sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia) lukumäärä lisääntyi kertomusvuonna 13 221:llä (10 290) ja yhteissumma 7 901 225 (10 818 026) mk:lla.

Varattomuuden, puuttuvien osoitteiden tai muiden perimisesteiden vuoksi tai peruutettuina *palautettiin* keskusosastolle perimisasiakirjoja seuraavat määrät (ed.v.):

39. Ulosottovirasto

	kpl		mk	
— valtion verojen jäämäluetteloiden otteita . .	24 213	(25 386)	43 335 050	(49 580 575)
— Helsingin kaupungin perimisasiakirjoja . .	2 861	(2 696)	211 199	(136 225)
— Helsingissä maksuunpantuja muita veroja ja maksuja	23 354	(24 410)	6 490 475	(7 017 013)
— maaseudulta saapuneita toimeksiantoja . .	11 180	(12 527)	6 851 475	(7 591 721)
yhteensä	61 608	(65 019)	56 888 199	(64 325 533)
Toisille paikkakunnille siirrettiin perittäväksi	10 239	(9 914)	9 366 439	(8 194 714)
kaikkiaan	71 847	(74 933)	66 254 638	(72 520 247)

Estetodistuksin palautetut *jäämäluettelon-otteet* jakautuivat perimisesteen mukaan seuraavasti: varattomuus 31.9 (31.0) %, osoite tuntematon 23.7 (23.5) %, sekalaiset esteet 11.7 (12.7) %, peruutettu 18.4 (19.6) %, sekä siirretty muualle perittäväksi 14.3 (13.2) %.

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 25 858 (28 233), joista 16 032 (18 417) toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 9 826 (9 816) esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Em. osasto tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yht. 7 370 (7 776) erässä 608 840 (558 874) mk ja vm. osasto 6 885 (6 595) erässä 541 629 (462 874) mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yht. 2 382 (2 201), joista 1 449 (1 357) toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 933 (844) esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Virastosta kertomusvuoden aikana *lähetetyt postilähetykset* jakautuivat eri osastojen osalle seuraavasti (ed.v.):

— yksityisoikeudellisten	kpl	
saatavain osasto	574	(642)
— verosaatavain osasto	555	(548)

— rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	kpl	3 341	(3 171)
— esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto		5 355	(5 730)
— keskusosasto		86 680	(89 096)
— ulosottoapulaisten lähettyksiä		209 942	(149 878)
yhteensä		306 447	(249 065)

*Yksityisoikeudellisten
saatavain osasto*

Osasto sai kertomusvuoden aikana täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 11 628 (12 204) asiaa, mikä on 62.2 (61.4) % virastoon saapuneiden yksityisoikeudellisten asiain määräästä. Osaston toimesta suoritettiin 304 (405) häätöä ja pakkohuutokauppoja toimitettiin 33 (67).

Verosaatavain osasto

Osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamia seuraavasti (ed.v.):

	maksueriä		mk	
— valtion kantamia varsinaisia veroja	27 975	(29 634)	19 085 575	(22 994 360)
— kaupungin saamia	4 593	(2 018)	194 115	(155 258)
— Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja	14 976	(16 211)	4 617 439	(4 187 077)
— muilta paikkakunnilta	13 666	(12 816)	3 056 758	(2 700 604)

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto

Uusia sakkoja ja valtion korvausasioita saapui osastolle seuraavasti: Uudenmaan läänin-

ninhallitukselta 12 370 (ed.v. 14 848) ja muilta lääninhallituksilta 3 662 (3 569) asiaa eli yht. 16 032 (18 417) asiaa.

Sakkoja ja korvauksia perittin seuraavasti (ed.v.):

	maksueriä	mk
— Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	5 964 (6 434)	489 840 (466 620)
— muilta lääninhallituksilta saapuneita	1 406 (1 342)	119 000 (92 254)
yhteensä	7 370 (7 776)	608 840 (558 874)

Edellä esitettyihin lukuihin sisältyy myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita

— lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantavaksi 2 542 (3 371)

— palautettiin varattomuuden, osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella Uudenmaan lääninhallitukselle 5 222 (4 918) ja muille lääninhallituksille 1 706 (1 484).

Rangaistushuettelonotteita saapui osastolle kertomusvuonna 1 449 (1 357), jotka aiheuttivat toimenpiteitä seuraavasti:

— tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 451 (499)

— palautettiin lääninhallituksille osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden takia 913 (824)

— vuoden päätyessä täytäntöön panematta 85 (34)

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto

Kertomusvuonna saapui osastolle kaikkiaan 7 075 (ed.v. 7 664) toimeksiantoa, mikä on 37.8 (38.6) % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisista asioista. Huutokauppoja pidettiin osaston toimesta 26 (38) ja häätöjä toimitettiin 334 (249).

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamisia.

Osastolla hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläkerästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 24 058 (22 071) erässä.

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamisia perittiin osaston toimesta seuraavasti:

	maksueriä	mk
— valtion kantamia varsinaisia veroja	24 564 (22 660)	11 462 098 (10 792 741)
— kaupungin saamisia	3 415 (2 087)	206 906 (168 302)
— Helsingissä maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	12 637 (12 493)	2 269 644 (1 752 362)
— muilta paikkakunnilta tulleista tehtävistä	6 765 (6 416)	1 136 113 (1 026 954)
yhteensä	47 381 (43 656)	15 074 760 (13 740 358)

Uusia sakko- ja korvausasioita tuli osastolle kertomusvuonna Uudenmaan lääninhallitukselta 8 309 (8 499) ja muilta lääninhallituksilta 1 517 (1 317) eli yht. 9 826 (9 816).

	maksueriä		mk	
— Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	5 837	(5 589)	438 913	(383 841)
— muilta lääninhallituksilta saapuneita	1 048	(1 006)	102 716	(79 034)
yhteensä	6 885	(6 595)	541 629	(462 874)

Lukuihin sisältyy myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluetteloonotteita

- lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantavaksi 149 (148)
- palautettiin varattomuuden, osoitteen puuttumisen tms. perusteella Uudenmaan lääninhallitukselle 3 251 (3 598) ja muille lääninhallituksille 554 (607) eli yht. 3 805 (4 205).

Rangaistushuuteloita saapui osastolle 933 (844), joista aiheutui toimenpiteitä seuraavasti:

- pantiin täytäntöön 411 (383)
- palautettiin osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella 502 (375)
- täytäntöön panematta vuoden päättyessä 20 (86)

	mk	mk
— yksityisoikeudellisten saatavien osasto	7 712 490	(7 894 501)
— verosaatavien osasto	26 953 887	(30 037 299)
— rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	615 646	(574 932)
— esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	18 922 685	(17 586 812)

Veronkuittauslain ja -asetuksen mukaisesti kuitattiin kertomusvuonna toimeksiantoja seuraavasti:

- verosaatavain osastolla kuitattiin Helsingin veroviraston 4 168 (3 796) toimeksiantoa yht. 1 104 165 (861 624) mk:n arvosta sekä muilta paikkakunnilta tulleita toimeksiantoja 662 (686) yhteisarvoltaan 120 349 (96 538) mk

Sakkoja ja korvauksia perittiin kertomusvuonna seuraavasti:

Toimitettavia haasteita saapui osastolle 11 237 (11 965) sekä *tiedoksiannettavia asiakirjoja* 4 651 (4 249).

Kokonaisperintä ja toimeksiantojen kuittaaminen

Viraston kertomusvuonna suorittaman perinnän kokonaistulos oli 54 204 709 (56 093 544) mk eli siis n. 3.4% vähemmän kuin v. 1972, jolloin taas oli todettavissa 15.1%:n lisäys edelliseen vuoteen verrattuna.

Perimän kokonaistulos jakautui eri osastojen osalle seuraavasti:

- esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolla kuitattiin Helsingin veroviraston toimeksiantoja 2 967 (2 262) yhteismäärältään 618 572 (432 861) mk ja muilta paikkakunnilta tulleita 409 yhteisarvoltaan 78 203 (37 140) mk.

Kuittausmenetelmän kokonaistulos oli siis kertomusvuonna 8 206 (7 084) toimeksiantoa määrältään 1 921 289 (1 428 163) mk.

Talous

Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yht. 5 320 123 (ed.v. 4 664 493) mk. Vuoden ai-

kana myönnettiin palkankorotusten ym. aiheuttamia menoja varten 377 454 (212 782) mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 5 697 577 (4 877 275) mk, josta jäi käyttämättä 154 013 (51 773) mk.

40. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Viraston päällikkönä toimi v. 1973 voimistelunopettaja Esko Palmio.

Kansliatoimisto. Kertomusvuoden päättyessä toimiston henkilökuntaan kuului kymmenen vakinaista viranhaltijaa sekä neljä työsuhteessa ollutta kuukausipalkkaista toimihenkilöä. Toimiston päällikkönä toimi varat. Helena Rantanen.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 2 447 saapunutta ja 397 lähtenyt kirjettä.

Kertomusvuonna myönnettiin sairauslomaa 11 viranhaltijalle yht. 308 päivää ja 242 työntekijälle yht. 3 924 päivää. Lisäksi sattui vuoden aikana 42 tapaturmaa, joista aiheutui 663 työpäivän menetys.

Viraston 20 autolla ajettiin yht. 383 850 km, minkä lisäksi 17 virkatehtävissä oman auton käyttöön oikeutettua viranhaltijaa suoritti virka-ajoa yht. 70 605 km.

Ohjaustoimisto. Kertomusvuonna oli osaston palveluksessa 19 henkilöä sekä lisäksi opetustehtävissä vuoden aikana yht. 71 kausi- ja kurssiohjaajaa.

Ohjaustoimintaa järjestettiin maksullisesti kausi- ja kurssiluonteisena eri toimintamuodoissa nuorisolle, työikäisille ja 60 v täyttäneille. Toimintaa laajennettiin etenkin vm. väestöryhmän osalta. Painopiste oli edelleen kuntoliikunnassa, jota järjestettiin henkilökohtaisen fyysisen kunnon mittauksen perusteella ohjelmituna kuntosaleissa sekä kuntovoimistelu- ja ryhmäharjoitteluna. Kurssimuotoista ohjausta annettiin eri liikuntamuotojen peruskursseilla.

Uusina ohjaustyömuotoina käynnistettiin liikuntapalvelut sydäntoipilaille, koululaisten ryhtiliikuntaryhmille, kehitysvammaisille ja psyykkisen kuntoutuksen piirissä oleville.

Ohjaustoiminnan eri palveluissa oli kertomusvuoden aikana n. 24 000 osanottajaa.

Kuntaryhmätoiminta. Ohjelmaan kuului säännöllinen ohjattu harjoittelu kaksi kertaa viikossa. Kolmen kuukauden pituisia palvelujaksoja oli kolme: kevätkausi, kesäkausi ja syyskausi. Kausimaksu osanottajalta oli 15 mk. Toiminnan laajuutta kuvaa seuraava taulukko:

	Ohjaajia	Opetusryhmiä	Osanottajia	Ohjauskertoja
— naisten kuntovoimistelu	14	57	3 061	1 366
— miesten kuntoryhmä	14	39	405	1 000
	Yhteensä	28	96	3 466
				(ed.v. 3 180)

Kuntosalitoiminta. Ohjelma käsitti alkutestauksen jälkeen laaditun yksilöllisen viikottaisen harjoitustuntiohjelman kuntosalis-

sa, ryhmävoimistelun ja ulkoharjoituksen. Palvelukausijaksoja (3 kk) oli vuodessa kaksi, syyskausi ja kevätkausi. Toimintaa järjes-

tettiin 6:ssa keskuksessa, uutena kohteena oli Jakomäen yhteiskoulun kuntosali. Kausi-

maksu osanottajalta oli 30 mk. Toiminnan laajuutta kuvaavat seuraavat numerotiedot:

Kuntosali	Ohjaajia	Osanottajia		yhteensä	Ohjaus- kertoja
		naisia	miehiä		
— Jakomäki	2	80	28	108	114
— Stadion	3	939	509	1 448	1 118
— Yrjönkatu 21	2	781	346	1 127	785
— Kontula	2	649	400	1 049	782
— Pirkkola	2	440	317	757	570
— Koskela	1	232	8	240	203
Yhteensä	12	3 121	1 608	4 729	3 572

(ed.v. 5 703)

60 v täyttäneiden kunto- ja liikuntapalvelu. 60 v täyttäneille järjestetty ohjattu kunto- toiminta käsitti kuntovoimistelun (3 kausi- jaksoa), erilliset eläkeläisten uintivuorot ja ohjatut tanssilaisuudet. Ohjaajina toimivat päätoimiset liikunnanohjaajat. Kuntovoimis- telun osallistujilta vaadittiin lääkärintarkas-

tus ennen harjoitteluun osallistumista. Kausi- maksu oli 5 mk. Eläkeläisten erillisiä uinti- vuoroja oli Urheilutalon, Yrjönkadun, Pirk- kolan ja Koskelan kuntokeskuksen uima- halleissa. Uintimaksu oli helsinkiläisiltä kan- saneläkkeensaajilta 1.50 mk. Toiminnan laa- juutta kuvaavat seuraavat luvut:

Ohjausmuoto	Toiminta- kohteita	Ohjaus- ryhmiä	Osanottajia		yhteensä
			naisia	miehiä	
— kuntovoimistelu	11	80	1 123	506	1 629
— retket	15	15	..	..	376
— ohjattu tanssi	2	2	..	..	90
Yhteensä	28	97	..	..	2 095

60 v täyttäneille suunnattu liikuntapalvelu alkoi vuonna 1972, jolloin osanottajia oli ohjatuissa ryhmissä yht. 880. Toiminnan kas- vu oli siis kertomusvuonna yli kaksinkertai- nen.

60 v täyttäneiden erillisillä uintivuoroilla neljässä eri hallissa oli vuoden aikana yli 22 000 käyntikertaa. Käyttövuorot järjes- tetiin samanaikaisina lasten ja vanhusten uima- opetusvuorojen kanssa.

Erityisryhmien liikuntapalvelu. Uusina pal- velumuotoina käynnistettiin kertomusvuon- na allamainitut erityisryhmien ohjaustoimin- tapalvelut:

	Toiminta- kohteita	Opetus- ryhmiä	Osan- ottajia
— koululaisten ryh- tiliikunta	4	30	450
— sydäntoipilaiden kuntoutusvoi- mistelu	1	3	200
— kehitysvammais- ten kuntoliikunta	1	1	15
— psyykkisen kun- toutuksen liikun- taryhmä	1	1	20
Yhteensä	7	35	685

Talvikauden kurssi ja ohjaustoiminta. Pujottelun peruskursseja järjestettiin Salmen ulkoilualueen koulutusrinteessä. Niihin otti osaa yhteensä 41 oppilasta, jotka suorittivat 10 opetustuntia käsittävän kurssin. Ohjaustehtäviä hoiti 2 alppihiihdon opettajaa. Kurssit oli tarkoitettu koulunuorisolle ja ne järjestettiin urheiluloman aikana.

Kurssimuotoinen toiminta

Ohjauskohde	Kurssi- paikkoja	Kurssien luku	Ohjaus- kertoja	Osanottajien määrä
— pujottelu	1	4	32	41
— taitoluistelu	1	2	10	122

Avoim toiminta

Ohjauskohde	Ohjaus- paikkoja	Ohjaus- kertoja	Osanottajien määrä
— mäenlasku	5	102	1 350
— pikaluistelu	1	23	52

Ohjattu ulkoilu ja retkeily. Kertomusvuoden aikana järjestettiin 9 opastettua talvi- ja 14 kesäretkeä ja -tilaisuutta. Osanottajia oli yht. 4 260 (ed.v. 5 340). Retkien järjestäjinä toimivat edelleen Helsingin Latu, Helsingin Matkailuyhdistys ja Helsingin Työväen Retkeilijät. Ohjaustoimisto edusti kaupunkia Tahkon Hiihdon sekä Seitsemän Veljeksien hiihdon ja vaelluksen järjestelytoimikunnissa sekä hoiti yhteistoiminnan edellyttämät järjestely- ja informaatiotehtävät. Tahkon hiihto jouduttiin huonojen sääolosuhteiden vuoksi peruuttamaan.

Kertomusvuonna tehtiin 23 (ed.v. 25) retkeä, joilla oli yht. 4 260 (5 340) osanottajaa.

Tantsut. Kesäkauden aikana järjestettiin seitsemän tantsutilaisuutta yhteistoiminnassa Seurasäätiön ja seitsemän kansantanssijärjestön kanssa. Tantsujen ohjelmaan kuului kansantanssiesityksiä, soittokunnan ja kuoron konsertteja, yleisön ohjattuja tansseja,

Taitoluistelukurssit sijoitettiin Pirkkolan tekojäädälle joului- ja hiihtolomajaksoina.

Pikaluistelun ohjausta antoivat Helsingin Luistinkiitäjät Pirkkolan radalla. Mäenlaskun ohjauksesta vastasi Helsingin Hiihtoseura, joka hoiti myös mäkien kunnostuksen.

leikkejä, kilpailuja ja yhteislauluja. Tantsutilaisuuksissa oli yleisöä yht. 5 400 (ed.v. 4 000) henkilöä.

Uimakoulu- ja hengenpelastustyö. Keväällä ja kesällä suunnattiin uimaopetus lähinnä uimahalleihin ja allasuilaloihin. Tällöin tarjottiin kansakoulujen I-luokkien oppilaille ensisijainen varausoikeus kurseille. Kurssimaksu oli 5 mk. Kurseja pidettiin aikana 16.4.—17.8. Yrjönkadun, Pirkkolan, Kontulan, Topeliuksenkadun, Helsinginkadun ja Lauttasaaren Yhteiskoulun uimahalleissa sekä Uimastadionilla ja Kumpulän uimalassa yht. 134. Halliuimakursseilla oli osanottajia 1 696. Ohjaajina toimivat ohjaustoimiston päätoimiset liikunnanohjaajat. Lisäksi järjestettiin uimakoulutoimintaa seitsemällä ulkorannalla (43 kurssia) yht. 473 lapselle. Opetustehtäviä hoitivat rantojen uimavalvojat. Hengenpelastusnäytöksiä ja -harjoitustilaisuuksia järjestettiin kesän aikana 21. Lap-

sille järjestettyjä uimakursseja oli 177 ja osanottajia yht. 2 169 (ed.v. 3 052).

Uimakursseja aikuisille järjestettiin Pirkkolan, Yrjönkadun ja Kontulan uimahalleissa sekä Kumpulan uimalassa ja Uimastadionilla. Kursseihin osallistui yhteensä 660 (ed.v. 487) oppilasta.

Nuorison urheilu- ja palloilukoulut. Urheilun ja palloilun opetus tapahtui alkeis- ja jatkoryhmissä 7—16-vuotiaille. Osanottomaksu oli 2 mk. Koulutustoimintaa järjestettiin 11 eri kohteessa siten, että aikana 4.—21.6. oli toimintaa Lauttasaaren, Käpylän ja Talin urheilupuistoissa sekä Vuosaaren urheilukentällä sekä aikana 5.—10.8. Pirkkolan urheilupuistossa, Töölön pallokentällä sekä Laajasalon, Pakilan, Vartiokylän, Kontulan ja Jakomäen urheilukentillä.

Urheilu- ja palloilukouluissa toimi 15 ohjaajaa. Maksaneita osanottajia oli 1 530 ja käyntikertoja n. 12 200.

Tenniskurssit. Tenniskursseja järjestettiin Pirkkolan, Roihuvuoren, Laajasuon, Lauttasaaren, Jakomäen ja Mustikkamaan ulkokentillä, joilla opetustehtäviä hoiti 14 kurssi-ohjaajaa. Lisäksi järjestettiin Pirkkolassa ja Ruskeasuon hallissa erillinen nuorisokurssi. Osanottajien määrä oli 56 kurssilla yht. 812 (ed.v. 1 100). Kurssimaksu oli peruskurssilta 20 mk, jatkokurssilta 40 markkaa ja nuorisokurssilta 5 markkaa.

Nuorten leiritointa. Helsinkiläiset urheilu- ja muuta liikuntatoimintaa harjoittavat järjestöt järjestivät entiseen tapaan kesäleirejä nuorisojäsenilleen. Kaupunki tuki leirejä avustuksin ja pyrki valvomaan niiden tasoa tarkastuksin, joita suoritettiin kertomusvuonna kahdeksan. Leireillä oli osanottajia yht. 738 (934).

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoiminta. Ohjaustoimisto hoiti kertomusvuonna urheilu- ja ulkoiluviraston informaatiotoimintaa pääasiassa entisin muodoin.

Pirkkolan urheilupuistossa toimeenpantiin aikana 7.4.—30.4. Maailman Terveysjärjestön 25-vuotisjuhlatapahtumien päätilaisuus

ja laaja näyttely teemana »Syö ja liiku terveesti».

Tapahtumien järjestelyissä olivat mukana terveydenhoitovirasto, urheilu- ja ulkoiluvirasto, kotitalouslautakunta ja teema-alan kansanterveysjärjestöjä. Näyttelyssä kävi yli 40 000 henkilöä. Viraston liikuntapalveluja esiteltiin myös vanhusten viikon näyttelyssä 7.—14.10. Niissä urheilu- ja ulkoiluvirasto ja terveydenhoitovirasto informoivat toimintaansa yhteisellä osastolla ja esitteillä.

Käytännöllistä tiedotustoimintaa ja esitteiden jakamista sekä henkilökohtaista tiedotuspalvelua suoritti Yrjönkadun uimahallin tiloissa edellisenä syksynä avattu liikuntapalveluasema, joka oli päivittäin klo 10—13 ja 14—17 yleisön käytettävissä jakaen tietoa viraston palveluista ja toimien kausi- ja kurssipalvelujen myynti- ja vastaanottoasemana.

Lisäksi annettiin tietoa urheilu-, ulkoilu- ja liikuntakysymyksistä ja jaettiin esitteitä myös järjestöjen, urheiluopistojen ym. yhteisöjen palveluista. Liikuntapalveluun tuli vuoden aikana 7 100 puhelua ja asiakaskäyntejä oli 7 375. Liikuntapalvelun hoitaja toimi tiedotusneuvoja.

Erilaisia viraston laitoksia, urheilu- ja ulkoilualueita, ohjattua toimintaa ja tempauksia esitteleviä taitelehtisiä, tiedotekortteja kartoja ja ohjelmia toimitettiin ja jaettiin yleisölle suomen- ja ruotsinkielisinä yht. 517 400 (ed.v. 229 000) kpl.

Kouluille ja eri yhteisöille lainattiin audiovisuaalista materiaalia. Sanomalehden välityksellä informoitiin yleisöä sekä maksetuin ilmoituksin että ajankohtaisin uutisin. Lisäksi ohjaustoimisto järjesti informaatiotilaisuuksia mm. eri kunto- ja kurssiryhmille ja ohjaajille sekä kävi järjestöjen ja liike- ja oppilaitosten tilaisuuksissa selostamassa urheilu- ja ulkoiluviraston palveluja ja toimintaa.

Urheilun ja muun liikuntatoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen jakaminen järjestöille ja yhteisöille. Ohjaustoimisto suo-

ritti lautakunnan toimesta järjestöille myönnettyjen määrärahojen esittelyvalmistelut.

Tutkimustoiminta. Vanhuksiin kohdistuvan liikuntapalvelun kehittämistä varten saatiin alulle tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää ohjatun liikunnan vaikutusta vanhusten terveyteen. Tutkimusryhmässä, jota johti Helsingin yliopiston Kansanterveystieteen laitos olivat ohjaustoimiston lisäksi edustettuina kaupungin terveyskeskus ja huoltovirasto.

Teknillinen toimisto. Toimiston henkilökuntaan kuului kertomusvuonna insinööri, kaksi rakennusmestaria sekä apulaiskanslisti. Toimistopäällikkönä toimi 30. 11. 1973 asti ins. Timo Tiihonen ja sen jälkeen viransijaisena rak.mest. Veijo Luukkala.

Toimiston toimesta lähetettiin kertomusvuoden aikana viisi tarjouspyyntöä, kaikkiaan 38 toiminimelle. Tehtyjä piirustuksia merkittiin diaariin 39 ja työtilauksia tehtiin kahdeksan. Saatujen tarjousten perusteella tehtiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan kolme urakkasopimusta. Tilausten pohjalta hoidettiin ja valvottiin teknillisen toimiston toimesta 11 työtä, laskutusmäärältään n. 380 000 mk. Valvottavana olleissa työkohteissa pidettiin kaikkiaan kolme työmaakokousta. Toimisto osallistui lisäksi viraston eri osastojen omalla työvoimalla suorittamien kunnossapito- ja perusparannustöiden tekniseen neuvontaan ja avustamiseen.

Henkilökunta. Osaston palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 12 viranhaltijaa. Avoimena ollut kentänesimiehen virka lakkautettiin. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan heinäkuussa eli 392 (ed.v. 335) ja alimmillaan marraskuussa eli 233 (192) henkilöä.

Osaston päällikkönä toimi voim.opett. Esko Numminen.

Ulkourheilulaitokset. Urheiluosasto kunnosti kertomusvuonna kenttiä ja muita ulko-urheilulaitoksia seuraavasti:

	Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	15
Jalkapallokenttiä	
— ruohopintaisia	31
— hiekkapintaisia	37
Pesäpallokenttiä	11
Koripallokenttiä	26
Lentopallokenttiä	62
Palloilukenttiä, korttelikenttiä	16
Tenniskenttiä	
— massapintaisia	25
— asfalttipintaisia	35
Ratsastuskenttiä	3
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppyrimäkiä	
— kiinteitä	10
— putkirakenteisia	2
Pujottelurinteitä	4
Kelkkämäkiä	1
Luistinratoja	
— Uuvn kunnostamia	58
	(345 700 m ²)
— kaupungin ratoja kaikkiaan	88
— jääkiekkokaukaloita	28
Kuntopolkuja	10
Maaumaloita	2
Uimarantoja	17
Uimalammikoita	1
Voimistelualueita	1
Viitoitettuja hiihtolatuja	280 km
Ulkoiluteitä	50 km
— siitä valaistua	28 km

Ulkourheilulaitoksissa arvioitiin olleen kertomusvuonna (ed.v.) kävijöitä seuraavasti:

kesä kautena	Käyntikertoja
— urheilukentillä ..	2 020 000 (1 881 000)
— uimaloissa	895 000 (980 000)
talvikautena	
— luistinradoilla ..	2 486 000 (1 951 000)

Ulkourheilulaitosten käyttö eri urheilumuotoihin kertomusvuoden aikana:

Urheilu- muoto	Pääsy- maksul- liset kilpailut	Yleisöä	Pääsy- maksut- tomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitus tunnit	Käyttö varatuilla tunneilla
<i>Kesäkäyttö</i>						
— yleisurheilu	2	1 363	341	27 752	67	3 595
— jalkapallo	85	22 750	4 427	183 842	3 626	73 948
— koripallo	—	—	38	1 950	458	7 323
— käsipallo	—	—	22	800	16	300
— lentopallo	—	—	344	7 771	5 374	54 431
— pesäpallo	20	18 229	526	13 863	569	9 806
— maahockey	—	—	42	1 090	79	330
— tennis	—	—	—	—	11 177	38 237
— pyöräily	—	—	53	5 950	186	1 970
— uinti, uimanäytökset, vesi- palloulu	5	781	67	34 765	—	—
— muut urheilulajit ja tilai- suudet	36	33 653	56	11 550	4	350
Yhteensä	148	76 776	5 916	289 333	21 556	190 290

Talvikäyttö

— jääkiekko	—	—	552	53 351	2 624	48 332
— jääpallo	8	1 494	194	12 030	56	647
— curling	—	—	—	—	60	97
— pikaluistelu	4	..	14	5 330	69	1 585
— kaukalopallo	—	—	268	5 695	343	3 134
— taitoluistelu	—	—	—	—	318	4 043
— talvijalkapallo	—	—	546	12 627	389	6 188
— hiihto ja mäenlasku	1	323	5	520	—	—
— muut urheilulajit ja tilai- suudet	1	..	9	1 000	—	—
Yhteensä	14	1 817	1 588	90 553	3 859	64 026

Urheiluosasto varasi kertomusvuonna urheilukenttiä, uimaloita ym. kilpailuja, näyttötilaisuuksia yms. varten 7 666 (7 155) kertaa.

Maa-uimaloissa kävi vuoden aikana yht. 400 168 (ed.v. 459 706) henkilöä, joista ui-

mastadionilla 257 474 ja Kumpulassa 142 694.

Kertomusvuoden aikana olivat käytettävissä samat sisätoimintatilat kuin edellisnäkin vuonna.

40. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Eri tilojen käyttömäärät

Urheilutila	Harjoitus tunteja	Harjoittelijoita ja kilpailijoita	Kilpailuja
C-Messuhalli	2 686	42 980	434
Kumpulan uimala	2 106	12 180	—
Pirkkolan urheiluhalli			
— palloiluhalli	2 374	40 400	324
— uimahalli	225	387 758 ¹⁾	19
— voimailusali	566	4 630	—
Ruskeasuon urheiluhallit	14 102	120 260	824
Stadionin itäsivun salit	7 532	120 003	15
Soutustadion	1 930	2 762	—
Yrjönkadun uimahalli			
— uimahallit	1 053	160 364 ¹⁾	—
— urheiluhalli	3 264	37 096	—
Yhteensä	35 838	928 433	1 616

- Uudisrakennustöitä* suoritettiin seuraavasti:
- Pirkkolan urheilupuiston jäähallin rakentaminen
 - Oulunkylän urheilupuiston tekojääradan perustustöiden suorittaminen
 - Mellunmäen lähiökentän rakentaminen sekä
 - keskusvaraston täyttötyön loppuun suorittaminen.

- Perusparannustöitä* suoritettiin seuraavasti:
- Pirkkolan urheilupuiston lämpökeskuksen yhden kattilan uusiminen
 - Lehtisaaren kentän valaistuksen rakentaminen
 - Roihuvuoren laskettelurinteen, Talin talvijalkapallokentän sekä Herttoniemen, Meilahden, Kontulan ja Pihlajamäen kuntoratojen valaistusten rakentaminen
 - Annalan kentän pukusuojan peruskorjaus
 - Siltämäen lähiökentän puistotöiden suorittaminen
 - Lauttasaaren urheilupuiston kuntoradan rakentaminen

- Rapakiventien alikulkukäytävän valaistuksen rakentaminen sekä
- Munkkiniemen tenniskentän kahden pelialueen aidan rakentaminen.

Ulkoiluosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 13 (ed.v. 13) viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa eli 233 (260) henkilöä, ja vähiten marraskuussa, 74 (90) henkilöä. Osaston päällikkönä toimi lakit.lis. Pentti Mäkelä sekä hänen virkavapautensa aikana 1.1.—31.1. sekä 15.5.—31.12. viransijaisena valtiot.maist. Tapani Mattila.

Ulkoilualueet ja -puistot. Aikaisemmasta käytännöstä poiketen katsotaan seuraavassa *ulkoilualueiksi* kaikki urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallinnossa olevat Helsingin kaupungin hallinnollisen rajan ulkopuolella sijaitsevat alueet kun taas *ulkoilupuistoilla* tarkoitetaan kaupungin rajojen sisällä olevia urheilu- ja ulkoilulautakunnalle kuuluvia lähivirkistysalueita, poikkeuksena vain Espoon alueella oleva Varsaari, joka on kau-

¹⁾ Kokonaiskäyttö

pungin rajan välittömässä läheisyydessä ja kuuluu luonteeltaan paremmin ulkoilupui-
stoihin. Rastilaa ja Uutelaa, jotka aikaisem-
min laskettiin ulkoilualueiksi, käsitellään seu-
raavassa ulkoilupui-
stoina.

Osaston hoidossa oli kertomusvuoden
päätyessä kaikkiaan 11 ulkoilualuetta ja 15
ulkoilupui-
stoa, vm. joukossa Rastilan ja
Uutelan lisäksi uusina myös Kallahti, Va-
sikkasaari ja Tervasaari. Ulkoilualueiden yh-
teispinta-ala oli 4 809 ha ja ulkoilupui-
stojen
545 ha eli osaston hoidossa oli virkistys-
alueita kaikkiaan 5 354 ha.

Kävijämäärät. Eri ulkoilualueilla päivit-
tään suoritettuun kulkuneuvojen laskentaan
sekä eräiden liikennöitsijöiden antamiin il-
moituksiin samoin kuin eräissä tapauksissa
pistokokein suoritettuun kävijälaskentaan
perustuvat arvioidut kävijämääräluvut oli-
vat seuraavat (Bengtsåria lukuunottamatta):

	1973	1972
Elisaari	4 000	3 000
Karjakaivo	5 000	3 000
Kauhala	2 000	2 000
Kaunissaari	46 000	35 000
Luukkaa	310 000	375 000
Lähteellä	31 000	25 000
Nuuksionpää	20 000	18 000
Pirttimäki	35 000	43 000
Salmi	65 000	67 000
Vaakkoi	5 000	—

Ulkoilupui-
stojen kävijämäärät arvioitiin
kertomusvuoden aikana seuraavan suurui-
siksi:

Kallahti	65 000
Kivinokka	75.000
Lauttasaari	80.000
Mustikkamaa	480.000
Pihlajasaari	85.000
Rastila	80.000
Satamasaari	22.000

Seurasaari	500.000
Tullisaari	70.000
Uutela	80.000
Varsasaari	18.000
Varis-Pitkäluoto	1.000
Vasikkaluoto	3.000
Vasikkasaari	8.000

Luettelosta puuttuu Tervasaari, jonka kä-
vijämäärien arviointia ei ole suoritettu. Suh-
teellisesti suurimman kävijämäärälisäyksen
edellisiin vuosiin verrattuna koki Mustikka-
maa, jonka talvikäyttö on lähinnä sinne ra-
kennettujen uusien luistinratojen ja jääkiek-
kokenttien ansiosta lisääntynyt moninkertai-
sesti.

Heikon lumitilanteen takia jäi Salmen pu-
jottelurinteen hiihtohissin käyttöaika nor-
maalia lyhyemmäksi henkilönousukertojen
määrän ollessa vain 76 528 (ed.v. 139 212).

Kaikissa ulkoilukohteissa, joissa laskentaa
suoritettiin, kävi kertomusvuoden aikana
yht. n. 2 200 000 henkilöä ja n. 275 000 moot-
toriajoneuvoa. Helsingiläisille varatuilla tel-
tailualueilla oli telttailukauden 15.5.—15.9.
aikana päivittäin suoritettuna laskennan mu-
kaan yht. n. 90 000 telttää.

Kesämaja-alueet. Ulkoilupui-
stoissa olevien
yksityisten omistamien kesämajojen luku-
määrä oli seuraava:

	1973	1972
Yksityisten omistamia	1 107	1 082
Yhteisöjen omistamia	332	332
Yhteensä	1 439	1 414

Kertomusvuoden aikana siirrettiin kiin-
teistölautakunnan hallinnosta urheilu- ja ul-
koilulautakunnan hallintoon Vasikkasaari,
jossa on 53 yksityisomistuksessa olevaa kesä-
majaa.

Saunojen käyttö. Eri ulkoilualueilla olevia

saunoja käytettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

	Kylpi- jöitä
Elisaari	466
Kattila	428
Kaunissaari	1 558
Kotiluoto	392
Luukkaa	10 502
Nuuksionpää	3 290
Pirttimäki	2 607
Rastila	1 740
Salmi	4 021
Yhteensä	25 004
	(ed.v. 21 242)

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoiluosaston hoidossa olevilla alueilla suoritetuista uudisrakennus, perusparannus- ja suuremmista korjaustöistä mainittakoon:

- Bengtsåarissa ruokalan nestekaasulieden hankinta ja asentaminen
- Elisaassa isännän asunnon rakentaminen
- Kaunissaassa aallonmurtajan II-vaiheen aloittaminen
- Lauttasaassa Humauksen uimalaiturin korjaustöiden aloittaminen
- Luukkaassa ulkoilumajan keittiö- ja tarjoilutilojen korjaustöiden aloittaminen, Hauklammen ulkoilupolun rakentaminen, kesävesijohdon ja -suihkujen asentaminen keskustan telttailualueelle, keskustan padon uusimistöiden loppuunsaattaminen
- Lähteelässä pysäköintialueen laajentaminen
- Mustikkamaalla pukusuojan ympäristön tasaustöiden loppuunsaattaminen, kenttien valaiseminen, teiden ja pysäköintialueen asfaltointi sekä ulkoilupolun rakentamisen aloittaminen
- Nuuksionpäässä Kattilan uimarannan li-

- sähiekoitus, torpan korjaustöiden aloittaminen
- Pihlajasaassa ravintolan ulkomaalaus ja sisätöiden jatkaminen ja vesijohdon vetäminen mantereelta saareen
- Pirttimäessä ulkoilumajan korjaustöiden loppuunsaattaminen vanhan osan kohdalla ja ravintolatilojen korjaustöiden aloittaminen
- Rastilassa ulkoilumajan ulkomaalaus, sosiaalitulojen ja leirintämökkien korjaustöiden loppuunsaattaminen sekä leirintä-alueiden jatkaminen
- Salmassa tulotien istutusten paikkaus, ulkoilupolkujen ja -teiden korjausta, matkailuperävaunualueen töiden aloittaminen
- Seurasaaressa maantasaustöiden loppuunsaattaminen ja tulosillan uusimistöiden jatkaminen sekä
- Tullisaassa Killiholman ulkoilupolun rakentaminen.

Venesatamat. Kertomusvuoden alusta lukien siirrettiin eri purjehdusseurojen kiinteistölautakunnalta aikoinaan vuokraamat Vattunokassa, Sirpalesaassa, Liuskasaassa, Hyljesaassa ja Pyysaassa sijaitsevat alueet kiinteistölautakunnan hallinnosta urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon. Samoin meneteltiin myös Hietaniemenkareilla, Ourisaassa ja Mustikkamaalla olevien venetelakka-alueiden suhteen. Uudisrakennustöitä jatkettiin mm. Pajalahden, Strömsinlahden ja Vartiokylänlahden venesatamissa sekä suoritettiin Saunalahden venesatama-alueen ruoppaus. Urakoitsijalla rakennutettiin 12 uutta teräsbetonista venelaituriponttoonia, joiden avulla lisättiin venepaikkojen määrää eri venesatamissa.

Kaupungin venepaikkoja vuokrattiin vuoden aikana ulkoiluosaston toimesta seuraavasti:

Vuokrattu	Perä- kiinnik- keiset paikat	Perä- kiinnik- keettömät paikat	Yh- teensä
— yksityisille	1 369	355	1 724
— veneyhteisöille	3 333	720	4 053
— venehuoltamoille	20	—	20
— poliisille	15	—	15
— rakennusvirastolle	4	12	16
Yhteensä	4 741	1 087	5 828
Vuokraamatta (yksit.)	8	57	65
Venepaikkoja yht.	4 749	1 144	5 893

(ed.v. 5 630)

Kalastus ja merilinnustus sekä riistanhoito.
Kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia pyydyslupia myytiin kertomusvuoden ja edellisen vuoden aikana seuraavasti:

	Lupien määrä	
	1973	1972
— uistin	3 268	2 839
— verkko	2 775	2 527
— koukku	330	440
— pitkäsiima	295	258
— rysä	48	49
— katiska	175	171
Yhteensä	6 891	6 284

Kaupungin läheisyydessä oleville merialueille istutettiin kertomusvuoden aikana 15 300 2—3-vuotiasta meritaimenta, 150 000 vasta kuoriutunutta hauenpoikasta ja 750 kesän vanhaa hauenpoikasta. Helsinkiläisten kalastusyhteisöjen toimesta istutettiin lisäksi yhteensä 230 000 hauenpoikasta.

Vuokrasopimusten perusteella harjoitti yhdeksän helsinkiläistä metsästysseuraa merilintujen syysmetsästystä erällä urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallinnossa olevilla ulkoluodoilla. Kaikkiaan ammuttiin arviolta n. 1 700 allia.

Kertomusvuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 350 kalastajan ja/tai merilinnustajan

luvat. Joukko luvattomia pyydyksiä takavari-koitiin, minkä lisäksi perittiin lunastusmaksuja muutamista luvattomasti pyyntiin asetetuista pyydyksistä. Kolme henkilöä pantiin syytteeseen luvattomasta metsästyksestä.

Fasaanien ja muiden lintujen ruokintaan käytettiin vuoden aikana viljaa ja rehua kaikkiaan n. 500 kg. Riistanruokintapaikkoja oli käytössä 16.

Matkailijapalvelu. Rastilan ja Tullisaaren leirintäalueilla kävi kertomusvuonna 11 375 suomalaista ja 25 900 ulkomaalaista leirintämatkailijaa eli matkailijoita oli kaikkiaan 37 275.

Molemmilla leirintäalueilla tapahtuneita matkailijoiden yöpymisiä oli yhteensä 102 833 mikä oli 4.2% enemmän kuin edellisenä vuonna. Ulkomaalaisten matkailijoiden osalta lisäys oli 2.8% ja kotimaisten osalta 7.2%. Kaikista yöpymisistä oli ulkomaalaisten matkailijoiden osuus 68.7%. Ulkomaalaiset viipyvät Rastilassa keskimäärin 3.0 vrk ja Tullisaarella 2.4 vrk henkeä kohti. Kotimaisten leirintämatkailijoiden kohdalla vastaavat luvut olivat 3.3 vrk ja 2.3 vrk.

Leirintäalueilla tapahtuneiden yöpymisten määrä on vuosina 1972—1973 kehittynyt seuraavasti:

	1972	1973
Suomalaisia	29 947	32 113
Ulkomaalaisia	68 772	70 720
Yhteensä	98 719	102 833

Suomen Retkeilymajajärjestölle vuokra-
tussa Stadionin retkeilymajassa yöpyi kerto-
musvuoden aikana 12 645 kotimaista ja
19 700 ulkomaalaista vierasta eli yht. 32 345
(ed.v. 32 850) yöpymistä.

Virkistys- ja viihdytystoiminta. Lautakun-
nan toimesta myönnettiin 157 suuriperhei-
selle ja vähävaraiselle helsinkiläisäidille sekä
heidän 111 nuorimmalle lapselleen ilmainen
n. 14 vrk:n pituinen loma Lomaliiton, Virka-
miesliiton, Svenska semesterförbundetin ja
Lasten Kesän lomakodeissa. Äitien lomapäi-
päiviä kertyi yht. 2 047 ja lasten 1 575 eli
kaikkiaan 3 622 (ed.v. 4 312) lomapäivää.

Kesäkuukausina järjestettiin kaupungin eri
puistoissa yhteensä 106 ulkoilmakonserttia,
joihin osallistui kuusi soittokuntaa ja 15 kuo-
roa. Kaupungissa toimiviin kesäteattereihin
järjestettiin kolme vapaanäytäntöä. Opa-
tettujen kotiseuturetken kohteena olivat Suo-
menlinna, Kaivopuisto ja Särkkä sekä Vanha-
kaupunki ja Vartiokylän linnavuori. Juhan-
nusaattona järjestettiin perinteelliset kokon-
polttamistilaisuudet Hietarannassa, Kaivo-
puiston rannassa ja Tervasaassa.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta. Helsinkiläis-
ten maa- ja meriulkoilumahdollisuuksia kos-
kevaa tiedotustoimintaa harjoitettiin entisin
muodoin mm. lehdistön, yleisradion, tiedo-
tustilaisuuksien, esitelmien ja painettujen,
yleisölle vapaasti jaettujen esitteiden avulla.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilö-
kuntaan kuului kertomusvuoden aikana yh-
deksän viranhaltijaa ja 47 pysyvästi palkat-
tua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan

määrä oli korkeimmillaan 45 henkeä. Tähän
määrään sisältyivät myös kesälomasijaiset,
jotka olivat välttämättömät eläintenhoitoteh-
tämissä.

Osaston päällikkönä toimi fil.tri Ilkka Koi-
visto.

Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana
maksaneita kävijöitä seuraavasti:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Korkeasaaren lau- talla	290 055	114 358	404 413
Moottoriveneillä	93 807	36 723	130 530
Yhteensä	383 862	151 081	534 943

Tämän lisäksi Korkeasaarissa kävi huo-
mattava määrä alle 4-vuotiaita lapsia, joiden
lukumäärä ei esiinny tilastossa. Heidän osuu-
tensa oli selvitysten perusteella noin 15%.
Lisäksi tilastosta puuttuvat Korkeasaarissa
talvella vierailleet, jotka tulivat jään yli Mus-
tikkamaalta ilmaiseksi. Heidän lukumäärän-
sä oli epäedullisten säiden ja jääolojen takia
kertomusvuonna suhteellisen alhainen eli n.
30 000 henkeä.

Maksaneita kävijöitä oli kertomusvuonna
534 943 (ed.v. 530 029).

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä
Korkeasaaren eläinkanta käsitti noin 220
eläinlajia ja 1 400 eläinyksilöä.

Uusia eläinhankintoja ei sanottavasti tehty,
koska niille ei ole voitu rakentaa tiloja ja ny-
kyisiä tiloja käyttävät eläimet ovat pysyneet
hengissä ja myös lisääntyneet merkittävästi.
Ulkomaisten eläinten tuonnin vaikeutumi-
sista huolimatta Korkeasaaren kuitenkin
voitiin hankkia täydennyksiksi ja vaihtoina
kaksi alppimurmeliä, viisi pikkupandaa sekä
yksi kulaani. Kotimaisista hankinnoista mai-
nittakoon kalanviljelylaitosten toimittamat
viisi saukkoa. Lisäksi tehtiin yritys metsäpeu-
rojen hankkimiseksi Kuhmosta yhteistoimin-
nassa metsähallituksen kanssa, mutta ne eivät
kestäneet kuljetusta ja seitsemästä jäi vain
yksi henkiin. Muista kotimaisista hankin-

noista mainittakoon vielä kaksi liito-oravaa, joukko erilaisia pikkujyrsijöitä, kolme hallia eli harmaahyljettä, hirvi, kolme joutsenta sekä muutamia vesilintuja.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 40 nisäkstä ja 19 lintua sekä syntyi 191 nisäkstä ja 116 lintuyksilöä. Arvokkaimmat näistä olivat viisi lumileopardia, jotka kaikki jäivät henkiin.

Kertomusvuoden aikana kuoli muutamia vanhoja eläimiä. Myös muutamia nuorempia eläimiä menetettiin sairauksien takia, joskaan mitään epidemialuonteisia tauteja ei esiintynyt. Eläinten terveydentila oli erinomainen, mihin osaltaan vaikutti jatkuvasti tehostettu ennaltaehkäisevä toiminta.

Rakennustyöt. Kertomusvuoden alussa voitiin jääkarhujen asunnoksi korjattu vanha Leijonalinna ottaa käyttöön ja siirtää jääkarhut sinne, mikä hieman helpotti Karhulinnaa suurta tilanahtautta. Niinikään saatiin korjatuksi kahlaajille ym. linnuille lintutalo, joka aikaisemmin oli varsin vanhanainen pienine hähkeineen.

Vuoden alussa jatkettiin jo aloitettua Korkeasaaren yleissuunnittelua, minkä ohella jo voitiin suunnitella eräitä yksityiskohtiakin.

Helsingin kaupungin eläintarhatoiminnan

kehittämiskomitea jätti mietintönsä kaupunginhallitukselle kesäkuun alussa.

Talous

K ä y t t ö m e n o t olivat kokonaisuudessaan 13 643 155 mk, josta 1 781 302 mk tuli lautakunnan ja viraston, 6 074 998 mk urheiluosaston, 3 338 220 mk ulkoiluosaston ja 2 448 635 mk eläintarhaosaston osalle. Avustusten määrä oli 1 103 000 mk.

Muista menoista oli 5 310 806 mk kiinteistöjen hoitoa ja kunnossapitoa sekä 5 255 765 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 4 300 346 mk, josta 3 093 463 mk urheilun, 1 189 115 mk ulkoilun ja 17 768 mk eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 1 083 882 mk, josta 623 627 mk urheilun, 344 819 mk ulkoilun ja 115 436 mk eläintarhan osalle.

T u l o t olivat kokonaisuudessaan 5 558 286 mk, josta urheiluohjauksesta 348 731 mk, urheilulaitoksista 3 249 490 mk, ulkoilusta 1 114 313 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 845 752 mk.

41. Vesilaitos¹⁾

Yleistä

Vuodelle 1973 oli luonteenomaista korkeasuhdanne ja voimakas hintojen nousu. Vesilaitokselle tämä taloudellinen kehitys aiheutti painetta veden hintaan. Nousseet materiaali- ja palkkakustannukset sekä voimakkaasti kohonnut rakennuskustannusindeksi heijastuivat veden hinnan korotuksissa kertomusvuoden aikana.

Maaliskuussa veden hinta nousi 50 pennistä/m³ 54 penniin/m³ ja elokuussa 60 penniin/m³.

Veden kokonaisuusmyynti kasvoi n. 6.4% kertomusvuonna. Helsingin kaupungin alueella asukasluvun vähentymisestä huolimatta kasvu oli n. 5%. Tämä johtuu ominaiskulutuksen kasvusta. Oman osansa kulutuksen lisääntymisestä vuoden 1973 aikana aiheutti poikkeuksellisen kuuma kesä.

Vesilaitoksen kertomusvuoden taloudellinen tulos parani edelliseen vuoteen verrattuna huolimatta voimakkaasta kustannustason noususta. Vuonna 1973 oli tuotto käytöpääomalle n. 5.9%. Kuitenkaan ei saavutettu vesilaitokselle asetettua ylijäämätavoitetta, eli 8%:n tuottoa.

Kertomusvuonna vesilaitoksella valmisteltiin Espoon ja Vantaan kaupunkien kanssa vuonna 1970 solmitun vesisopimuksen uusimista.

Kulunutta toimintavuotta voidaan pitää

tydyttävänä sekä taloudelliselta että toiminnalliselta kannalta.

Henkilökunta ja organisaatio

Kertomusvuonna rakennusosaston Päijänne-toimisto lopetti toimintansa 1.5. alkaen. Sen tehtävät siirtyivät Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:lle. Tämän yhtiön palvelukseen siirtyi kahdeksan henkilöä Päijänne-toimistosta.

Vesilaitoksen toimitusjohtajana oli tekn.tri Seppo Priha. Koko laitoksen henkilökuntaan kuului vuoden lopussa 504 (ed.v. 517) henkilöä. Toimintavuoden aikana vakituiseen palvelusuhteeseen tuli 30 henkilöä, erosi 24 henkilöä ja henkilökunnan keskuudessa tapahtui kaksi kuolemantapausta. Eläkkeelle jäi vuoden aikana 11 henkilöä.

Vuoden alussa laitoksella aloitettiin työterveydenhuoltotoiminta. Siitä huolehtimaan palkattiin terveydenhoitaja. Keväällä valmistui myös terveysasema Ilmalaan. Muihin laitoksen toimipisteisiin järjestettiin samoin vastaanottopaikat ja -ajat terveydenhoitajalle. Elokuusta lähtien kaupungin johtava terveydenhuoltolääkäri alkoi suorittaa uuden henkilökunnan työhöntulotarkastuksia terveysasemalla.

Laitoksella pyrittiin sisäisessä tiedotustoiminnassa toimimaan kaupunginhallituksen

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulut, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu vesilaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

hyväksymien sovellutusohjeiden hengen mukaisesti. Henkilökuntalehti Putkiposti ilmestyi neljä kertaa kuluneena vuonna ja tiedotelehti Pikaliitin 22 kertaa.

Vedenhankinta

Hydrologinen katsaus. Yleisen vesitilanteen osalta voitiin todeta, että alkuvuosi oli normaali, kevättulva jäi huomattavasti normaalia pienemmäksi, kesä ja alkusyksy muodostivat verraten pitkän kuivakauden ja että loppuvuoden vesitilanne oli vaihteleva, joskaan erityistä syystulvaa ei esiintynyt. Vantaanjoen alueella vuoden sadanta 583 mm sekä keskivirtaama $10.0 \text{ m}^3/\text{s}$ jäivät huomattavasti alle vuosijakson 1931—60 keskimääräisten arvojen (663 mm ja MQ $15.1 \text{ m}^3/\text{s}$). Lumipeitteen vesiarvon maksimi 53 mm ja kevättulvan huippuvirtaama Oulunkylässä $66 \text{ m}^3/\text{s}$ olivat vain puolet normaaleista (106 mm ja MHQ $144 \text{ m}^3/\text{s}$). Kesä—elokuussa vettä satoi yhteensä vain 110 mm eli hieman yli puolet saman aikavälin normaalista määrästä. Samaan aikaan haihtuminen vedennästä oli hyvin runsasta, n. 30% yli normaalin.

Vantaanjoen säännöstely. Vuoden alussa säännöstellyt järvet olivat täynnä. Talvella ja keväällä juoksutukset hoidettiin yleensä lupaehtojen mukaisia ylärajoja seuraten. Kesän alkuun mennessä järvet olivat täyttyneet maksimikorkeuksiinsa. Kesällä Vantaanjoen virtaamaa jouduttiin lisäämään säännöstelyvarastoja käyttäen. Kytjärven vesipinta laski tällöin säännöstelyn kesäaikaiselle alarajalle. Syys—lokakuun aikana alkoivat järvet jälleen täytyä. Talven varhaisen tulon vuoksi aloitettiin talviuokset jo joulukuun alussa. Aivan vuoden loppupäivinä vesitilanne parani merkittävästi sattuneen sulakauden seurauksena.

Vantaanjoen alueella tehtiin parannus- ja kunnostustöitä mm. Salmijärven ja Valkjärven padoilla sekä Tuusulan- ja Härkälänjoen perkausuomissa.

Hiidenveden säännöstely ja vedenotto. Vuoden alussa Hiidenvesi ja latvajärvet olivat täynnä. Talvella Väänteenjoen pato oli täysin auki ja Hiidenveden purkautuminen määräytyi Lohjanjärven vedenpinnan vaihtelun mukaan. Keväällä Hiidenvesi ja latvajärvet täyttivät vuodenajan ylärajakorkeuksiinsa. Kesällä vedenpintojen lasku järvissä oli voimakasta huolimatta siitä, että juoksutukset niistä pidettiin mahdollisimman pieninä. Minimijuoksutus jatkui latvajärvien osalta vuoden loppuun. Vedennousu näissä samoin kuin Hiidenvedessä tapahtui syksyllä verraten hitaasti ja ylärajakorkeus jäi saavuttamatta Puneliassa ja Sakarassa.

Hiidenvedestä pumputtiin vettä talvella 2.7 milj.m^3 , kesällä ja syksyllä 11.0 milj.m^3 eli yht. vuoden aikana 13.7 milj.m^3 , mikä tekee raakaveden kokonaismäärästä n. 15%.

Hiidenveden alueella tehtiin parannus- ja kunnossapitotöitä Väänteenjoen ja Kerityn padoilla sekä Sakarassa. Hiidenvesisuunnitelman katselmuksen toiseen vaiheeseen liitteinä laadittiin vastine vesioikeudelle jätetyistä muistutuksista (131) sekä annettiin toimistoinsinöörille tämän pyytämää apua.

Vesijohtoveden valmistus

Vedenpuhdistus- ja pohjavesilaitosten toiminta. Puhdistuslaitosten toiminta oli normaalia. Mainittavia käyttöhäiriöitä ei sattunut. Vantaanjokea Seutulankoskelta alaspäin jouduttiin uhkaavan levähäiriön vuoksi käsittelemään kahteen kertaan kuparisulfaatilla.

Laitosten kuormitusta siirrettiin vielä lisää Vanhankaupungin laitokselle, jotta saavutettaisiin taloudellisesti mahdollisimman edullinen kokonaistulos. Koko vuonna puhdistetun veden määrä jakautui tasan molemmille laitoksille.

Raakaveden vähyyden vuoksi jouduttiin Vanhankaupungin laitokselle ottamaan vesi joko kokonaan tai osittain suoraan Vantaan-

joesta. Suoraan Vantaanjoesta otetun veden määrä oli 36.5% koko Vanhankaupungin ottamasta raakavesimäärästä.

Toimintavuoden kokonaispumpuaminen oli 88 555 000 m³, josta Vanhankaupungin osuus 43 904 000 m³ eli 49.6%, Pitkäkosen 44 108 000 m³ eli 49.8% ja pohjavesilaitosten 543 000 m³ eli 0.6%. Kokonaispumpuamisen kasvu edellisestä vuodesta oli 5 314 000 m³ eli 6.4%. Keskimääräinen vuorokautinen pumpuaminen oli 242 600 m³/vrk. Kuivan ja lämpimän loppukesän takia saavutettiin elokuun 16. päivänä uusi vuorokautinen pumpuamisennätys 303 000 m³/vrk, pienin eli 160 000 m³/vrk oli kesäkuun 23. päivänä.

Kemikaalien kulutus. Vähäisistä sateista johtuen aleni kertomusvuonna kaliumpermanganaatin kulutuksena mitattavien lika-aineiden pitoisuus puhdistuslaitosten käyttämässä raakavedessä. Täten saostuskemikaalin, alumiinisulfaatin, kulutus laski Vanhankaupungin ja Pitkäkosen vedenpuhdistuslaitoksella vastaavasti määriin 63.8 g/m³ ja 56.8 g/m³ ed.v:n arvojen oltua 69.6 g/m³ ja 70.1 g/m³. Vanhankaupungin laitoksen korkeampi alumiinisulfaatin kulutus johtui siitä, että tällä laitoksella käytettiin aikaisempiin vuosiin verrattuna poikkeuksellisen runsaasti raakavetenä jokivettä, mikä huonopilaatuisena vaatii mainittua kemikaalia runsaammin verrattuna Silvolan tekoaltaan veteen. Vanhankaupungin laitoksella käytettiin koetarkoituksessa osa vuotta kalkin asemasta alkuaikalina soodaa.

Myös kloorin kulutus väheni molemmilla puhdistuslaitoksilla: Vanhassakaupungissa määrään 11.1 g/m³ ja Pitkäköskellä määrään 10.6 g/m³ ed.v:n keskim. syöttöjen oltua vastaavasti 13.1 g/m³ ja 13.2 g/m³. Kulutuksen vähenemistä tapahtui selvästi enemmän kuin pelkästään raakaveden ammoniakkipitoisuuden pieni aleneminen olisi edellyttänyt. Säästön katsotaan olevan seurausta raakaveden sisältämien orgaanisten aineiden vähentymisestä, mitä osoittaa jo edellä mai-

nittu kaliumpermanganaatin kulutuksenkin aleneminen.

Muiden syöttökemikaalien kulutuksen muutokset olivat kummallakin laitoksella vähäisiä.

Energian kulutus ja tuotanto. Sähköenergiaa kulutettiin koko laitoksella yht. 36 571 000 kWh, josta määrästä 34 636 000 kWh oli ostettua ja 1 935 000 kWh vesilaitoksen itse tuottamaa energiaa. Puhdistus- ja pohjavesilaitoksilla käytettiin energiaa yht. 31 856 000 kWh ja laitoksen muu energiankäyttö oli 4 715 000 kWh. Vesijohtoverkkoon pumputtua vesiyksikköä kohti oli energian kulutus 0.41 kWh/m³.

Vedentutkimustoiminta

Vedenhankintavesistöjen tutkimukset. Vantaanjoen vesistön jokien vedenlaatua tutkittiin yli 30 näytteenottopisteestä. Vedenlaatua tarkkailtiin säännöllisesti viikottain. Raakaveden lisälähteenä käytettyä Hiidenvettä seurattiin tiivistä. Nämä tutkimukset suoritettiin järiveden laadun vaihtelujen ja raakaveden oton kannalta tärkeimmän kauden aikana eli kevään alusta kesän loppuun.

Eriyisiä tutkimuksia järiveden laadun ja rehevöitymisen seuraamiseksi talvi- ja kesätilanteissa suoritettiin Vantaanjoen vesistön järvistä, Hiidenvedestä ja sen latvajärvistä sekä Lohjanjärvestä. Nämä tutkimukset ovat osittain pakollisia Hiidenveden säännöstelystä ja vedenotosta johtuen. Lisäksi ne antavat tietoa veden laadun satunnaisten vaihtelujen laajuudesta ja kehityksen jatkuvuudesta.

Kertomusvuonna jouduttiin suorittamaan monia veden laadun määrittys- ja häiriöiden kulkeutumisen tarkkailututkimuksia. Kesällä seurattiin joka viikko säännöllisesti levien kasvua. Tätä tarkkailua suoritettiin etäällä vedenottamoiden yläpuolella. Näin saatiin tietää ajoissa biologisperäiset häiriöt mah-

dollisimman kaukana raakaveden ottopai-koilta ja voitiin ryhtyä nopeasti suorittamaan torjuntatoimenpiteitä.

Molempien vedenpuhdistuslaitosten laborioroiden toimintaan kuuluivat vuoden aikana vedenottamoista vesistön lähialueille ulotetut perusteelliset, säännöllisesti suoritettut raakavesitutkimukset.

Vesijohtoveden valvontatutkimukset ja laadun tarkkailu. Terveystoimintalain määräysten mukaisesti valvottiin vesijohtoveden bakteriologista laatua. Näytteitä otettiin päivittäin työviikon aikana jakeluverkon alueelta. Lääkintöhallituksen valvontatutkimusmääräysten mukaisesti tutkittiin myös jakeluverkossa olevan pohjaveden fysikaalis-kemiallisia ominaisuuksia. Samaa tarkoitusta varten tutkittiin bakteriologisesti laitosten vedenottamoiden raakavettä.

Vedenpuhdistuksen käyttötarkkailuna tehdyt vedenlaadun tutkimukset sisälsivät raakaveden ja laitoksilta lähtevän veden päivittäistä fysikaalis-kemiallista, bakteriologista ja esteettistä laadun määrittämistä. Näitä määrittämiä tehtiin myös edellä mainitun terveydenhoitolain edellyttämän valvonnan mukaisessa bakteriologisessa tutkimuksessa vesijohtoverkon alueella otetuista vesinäytteistä. Vesijohtoveden laadun varmistamiseksi tutkittiin useita analyttisiä menetelmiä ja laitteita käyttäen vaarallisten raskasmetallien esiintymisen mahdollisuuksia sekä haju- ja makuhaitteiksi oletettavien orgaanisten aineiden määriä ja koostumuksia.

Vedenhankintasuunnitelmiin liittyvät tutkimukset. Päijänteen Asikkalanselän raakaveden puhdistuskokeilla pyrittiin selvittämään eri vedenpuhdistusmenetelmien tehokkuutta. Raakaveden laatua tutkittiin, jotta saataisiin selville haitalliset aineet, hajut ja maut ja näiden kulkeutumismahdollisuudet ylempää vesistöä Asikkalanselälle. Monipuolisimmin tutkittiin Keski-Päijänteen puunjalostusteollisuuden jätevesien mahdollisia vaikutuksia. Tutkimuksiin kuului myös tulevan vedenot-

tokohdan eri vaihtoehtojen raakaveden laadun tutkiminen.

Koko Päijännettä koskevaa vesistön tilaa ja kuormitusta sekä kehityksen kulkua selvittävää tukimusta jatkettiin yhteistyössä Jyväskylän hydrobiologisen tutkimuslaitoksen kanssa uusin, vesistön tutkimusta tehostavin ja kehittävin projektein.

Vuoden lopulla saatiin toimintakuntoon Janakan vesilaitokselle rakennettu otsonointilaitos. Sen avulla on tarkoitus tutkia tämän vedenpuhdistusmenetelmän tehokkuutta. Kokeet ja tutkimukset päästiin myös aloittamaan vasta vuoden lopussa, jolloin olosuhteet näiden tehtävien suorittamiselle olivat veden laadun kannalta poikkeuksellisen vaikeat.

Veden myynti

Varsinaisille kuluttajille myydyin veden määrä oli 81 291 000 m³.

Kolmisopimuslaskennalle myydyin veden määrä oli Espoossa ja Vantaalla yhteensä 4 930 908 m³, joka oli 6.1% laitoksen vedenmyynnistä.

Lasketun myynnin lisäksi puhdistuslaitoksilta toimitettuun vesimäärään sisältyi mm. tulipalojen sammutukseen ja kadunrakennustöihin käytetty vesi, vesijohtoverkon vuotojen yhteydessä hukkaan mennyt vesi sekä lisäksi mittarinluentakauden ja kalenterivuoden erosta johtuva erotus.

Kuluttajien määrä lisääntyi 452:lla, joten laitoksella oli vuoden lopussa yhteensä 15 118 kuluttajaa. Lisäys johtui etupäässä kaupungin pohjoisten ja itäisten alueiden omakotitalojen liittymisistä vesijohtoverkkoon.

Veden jakelu

Vesijohtoverkko. Vesijohtoverkon kokonaispituus vuoden lopussa oli 870 221 m.

Näistä pääjohtoja, NS 600 tai suurempia, oli 95 815 m eli n. 11% kaikista johdoista ja jakelujohtoja, NS 600 pienempiä, oli 774 406 m.

Vesijohtoverkon palopostien kokonaismäärä oli vuoden lopussa 6 168 ja sulkuvientiilien kokonaismäärä 8 486.

Uutta vesijohtoverkkoa rakennettiin toimintavuoden aikana 22 881 m. Kun käytöstä poistettiin samanaikaisesti 2 212 m, oli vesijohtoverkon nettolisäys 20 669 m.

Kolmikuntasopimuksen mukaan ovat Helsinki, Espoo ja Vantaa yhteisesti kustantaneet toimintavuoden aikana valmistuneen Pitkäkosken — Konalan pääjohdon. Johdon on asentanut Helsingin vesilaitos ja sen kokonaispituus on 4 128 m, josta NS 1000 teräsputkea on 3 054 m ja NS 800 esijännitettävä teräsbetoniputkea on 1 074 m.

Muista pääjohtotöistä ovat merkittävimmät Mellunkylän—Vuosaaren NS 600 pääjohto, jota rakennettiin 2 141 m ja joka myös lopullisesti valmistui, ja Hämeenlinnan moottoritien rakennustöiden yhteydessä tapahtunut NS 600 ja NS 1000 johtojen muutostyöt, yht. 696 m.

Jakelujohtoja rakennettiin pääasiallisesti seuraavissa alueellisissa rakennuskohteissa: Vartiokylässä, Mellunkylässä, Suutarilassa, Tapaninkylässä ja Etelä-Kaarelassa.

Tonttijohtoja rakennettiin 516 ja niiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 16 380. Palosammutusta varten tarvittavia palojohdota rakennettiin 17 ja niiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 234.

Putkimateriaalien, -eristysten ja liitostapojen osalta tapahtui paljon teknillistä kehitystä. Näihin asioihin syventyminen, niiden seuraaminen ja lisäksi tähän läheisesti kuuluva työnsuunnittelu ovat vaatineet vedenjakelun vastuualueella yhä enemmän huomiota ja aikaa.

Vesijohtoverkon yksityiskohtainen suunnittelu jatkui pääasiallisesti Pohjois-Haagan, Kannelmäen, Tapanilan, Puistolan asemanseudun ja Vesalan alueilla. Kaavoitukseen liittyvää yleisluontoista suunnittelua tapah-

tui Itäkeskuksen, Vuosaaren eteläosan ja Kampin kaavarunkoalueilla.

Vesijohtoverkon vuodot. Kertomusvuoden aikana tapahtui jakelujohdoissa 161 vuotoa eli yksi vuoto 5 450 metriä kohti. Lukumäärä on pidettävä normaalina. Tonttijohtovuotoja oli 72 eli yksi vuoto 228 tonttijohtoa kohti. Vuodot eivät aiheuttaneet laajempia jakeluhäiriöitä ja ne korjattiin yleensä saman vuorokauden kuluessa.

Tarkastustoiminta. Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kertomusvuonna yht. 892 vesijohto- ja viemäripiirustukset (ed.v. 829). Työkohteitten laajuutta kuvaava luku eli viemäriverkkoon liitettyjen laitteiden lukumäärä piirustuksissa oli yhteensä 48 612 (ed.v. 48 988). Vesijohto- ja viemäriasennustöiden tarkastuskäyntejä tehtiin 3 623 (3 357).

Kiinteistöjen vesijohdoissa ja viemäreissä sattuneista vuodoista tai muista häiriöistä aiheutuneita tarkastuksia suoritettiin 7. Laitokselle hyväksymistä varten toimitettuja vesijohto- ja viemärilaitteita ja -tarvikkeita koskevia lausuntoja annettiin 29.

Kaupungin vesijohto- ja viemäriverkkoon liitettävien kiinteistöjen vesijohto- ja viemäritöitä suorittamaan oikeutettuja urakoitsijoita oli vuoden lopussa yht. 110 toiminimeä. Lisäystä oli ed. vuoteen verrattuna neljä toiminimeä.

Sisäjohtotoimisto. Sisäjohtotoimiston huomattavimmat työkohteet vuoden aikana olivat Kyläsaaren jätteenpolttolaitos ja Myllypuron väestösuoja sekä Kallion paloaseman työmaaparakki. Lisäksi asennettiin Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen I-osaan uudet ilmanvaihtolaitteet sekä suoritettiin huomattavia saneeraustöitä Sofianlehdon vastaanottokodissa ja Malmin sairaalassa.

Korjaustyöttilauksia oli kertomusvuoden aikana 1 223.

Rakennustoiminta

Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen vanhemmassa laitososassa tehostettiin ilman-

vaihtoa ja uusittiin valaistus sekä saatettiin päätökseen selkeytys- ja hämmennysalaiden betonipintojen käsittely.

Itä-Pasilaan rakennettiin kalliotiloihin sijoitettu pumppaamo, joka korottaa vesijohtoverkon paineen Pasilaan tulevien kerrostalojen edellyttämälle tasolle.

Roihuvuoren vesijohtotunneli putkiasennustöineen valmistui syyskuussa.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin vedenpuhdistuslaitosten peruskorjaukseen ja nykyisen käyttötehon varmistamiseen liittyviä suunnittelutöitä sekä selvitettiin puhdistuslaitoslietteen käsittely- ja sijoitusmahdollisuuksia.

Kolmisopimus kuntien yhteistoiminta

Sopijakuntien yhteistoiminta keskittyi toimintavuonna vesilaitossopimuksen ja siihen liittyvien syöttöjohtosopimusten muutosehdotusten valmisteluun. Kolmisopimustoimikunta sai valmiiksi ehdotukset uusiksi sopimuksiksi vuoden lopulla ja ne saatettiin Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunnan, YTT:n käsiteltäväksi joulukuussa. YTT antoi niitä koskevan suosituksen 18.12. Ehdotusten käsittely sopimuskuntien kunnallishallituksissa siirtyi v. 1974 puolelle.

Kolmisopimuskuntien yhteisen puhdistuslaitoksen suunnitelmiin liittyen aloitettiin syksyllä veden otsonointikokeet Vaajakoskella käyttäen raakavetenä Päijänteen vettä. Vaajakoskella suoritettiin vuoden kuluessa myös korroosio- ja vesilasin syöttökokeita.

Pitkäkosen laitoksella suoritettu kolmen kunnan yhteislaitoksen esisuunnitteluun liittyvä putkiselkeytys- ja monikerrossuodatuskokeilu saatiin päätökseen.

Kolmisopimuskuntien yhteinen syöttöjohto Pitkäkösken-Konala valmistui toimintavuoden elokuussa. Yhteisjohdon kokonaispituus on n. 4.6 km jo käytössä ollut noin 1 km:n pituinen alkuosa mukaan luettuna.

Päijänne-hanketta hoitamaan perustettu Pääkaupunkiseudun Vesi Oy aloitti toimintansa toukokuun alussa. Tällöin siirrettiin kolmisopimuskuntien v. 1970 Helsingin kaupungin vesilaitokselta tilaamat, hankkeen suunnittelutehtävät sekä kesän kuluessa suunnittelumateriaali yhtiölle. Samalla selvitettiin kolmisopimuskunnille hankkeesta aiheutuneet kustannukset, jotka yhtiön muut osakkaat hyvittävät ko. kunnille toimintavuoden lopussa.

Päijänne-hankkeen hoidon siirtyessä Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:lle otti yhtiö huolehtiakseen myös Päijänteen varsinaisista vedenlaatututkimuksista. Sen sijaan Asikkalan selältä saatavan raakaveden puhdistuskoe-toiminta jäi edelleen kolmisopimuskuntien tehtäväksi. Tutkimustoimintaa on sopimuskuntien tilaamana hoitanut Helsingin kaupungin vesilaitos.

Niinikään Päijänne-hankkeeseen liittyen kolmisopimustoimikunta valmisteli kesän aikana ja loppuvuodesta yhteistyönä vedenhankintayhtiön kanssa liittymissopimusta, joka yhtiön tulee perustamissäännöstensä mukaan tehdä liittujien kanssa.

Päijänne-hanke

Vuoden alkupuolella Itä-Suomen ja Länsi-Suomen vesioikeudet antoivat lupapäätöksensä Päijänne-hankkeesta. Vesilaitoksella viimeisteltiin hankkeen I rakennusjakson louhintaurakan tarjouspyyntöasiakirjat sekä jatkettiin II ja III rakennusjakson suunnittelua 1.5. saakka, jolloin Pääkaupunkiseudun Vesi Oy aloitti toimintansa. Tällöin siirrettiin vesilaitoksella siihen saakka suoritettujen hankkeen suunnittelutehtävät ja -materiaali yhtiölle. Samalla lopetti myös vesilaitoksen Päijänne-toimisto toimintansa. Tunnelin louhintatyönsen ensimmäisellä, pohjoisimpana sijaitsevalla rakennusjaksolla alkoivat vuoden aikana.

Taloudellinen tulos

Kokonaiskustannukset kasvoivat toimintavuonna edellisen vuoden arvosta 6.25%. Tulojen kasvu oli 16.55%. Kokonaismenojen määrä oli 51.6 milj. mk ja kokonaistulojen 53.5 milj.mk. Ylijäämä toimintavuodelta oli 1.9 milj.mk.

Kokonaiskustannuksista oli kiinteiden pääomakustannusten osuus 50.6%, palkkojen 22.3%, kemikaalien ja sähkön 11.2% sekä muiden kustannusten 15.9%. Vuoden 1972 vastaavat luvut olivat 53.2%, 20.4%, 11.1% ja 15.3%.

Toimintavuoden ylijäämä oli 0.7% vesilaitoksen vuoden alussa olleesta käyttöomaisuuden arvosta, joka oli 259.0 milj. mk. Todettakoon tässä yhteydessä, että käyttöomaisuuden arvon osalta ei ole suoritettu vuoden 1952 jälkeen rahan arvon alenemisesta johtuvia indeksikorotuksia. Kun otetaan huomioon käyttömenojen kustannuksiin sisältyvä 6%:n mukainen käyttöomaisuuden korko 15.5 milj.mk, voidaan todeta laitoksen tuottaneen noin 6.7% koron sijoitetulle pääomalle.

42. Väestönsuojelukeskus

Henkilökunta ja organisaatio

Väestönsuojelupäällikkönä toimi v. 1973 Olavi Kettunen. Lisäksi keskuksen palveluksessa oli 12 viranhaltijaa ja 25 työsuhteista toimihenkilöä eli yht. 37 henkilöä, jotka jatkautuivat eri toimistoihin seuraavasti:

- *suunnittelu- ja koulutustoimisto*: suunnittelupäällikkö Aulis Salovaara sekä kaksi suunnittelijaa, kolme kouluttajaa, teleasentaja ja varastonhoitaja
- *suojarakennetoimisto*: suojarakennusins. Anssi Pulkkanen sekä rakennusmestari, taloudenhoitaja, kaksi työnjohtajaa, kaksi ylisuojanhoitajaa ja 17 suojanhoitajaa
- *hallinnollinen toimisto*: hallinnoll. sihteeri Paavo Yliluoma sekä toimistonhoitaja, kanslisti ja toimistoapulainen.

Koulutus. Henkilökunta osallistui erilaisiin koulutustilaisuuksiin ym. seuraavasti:

- takilliseen yhteistoimintakurssiin Valtion väestönsuojelukoulussa Lohjalla osallistuivat väestönsuojelupäällikkö, suunnittelupäällikkö ja yksi suunnittelija
- väestönsuojelun Savon toimintaharjoituksia seurasivat väestönsuojelulautakunnan puh. johtaja ja varapuh. johtaja sekä kaksi suunnittelijaa ja yksi kouluttaja
- kunnallishallinnolliseen kurssiin osallistui yksi suunnittelija
- sähköyliasentajien luentopäivillä olivat osanottajina kaksi työnjohtajaa ja ylisuojanhoitaja

- johtamistaidon peruskurssin suoritti yksi työnjohtaja
- alueelliseen maanpuolustuskurssiin osallistui yksi suunnittelija
- virka- ja luottamusmiesten kurssin Lohjalla suoritti kaksi lautakunnan jäsentä ja yksi viranhaltija.

Lisäksi väestönsuojelupäällikkö ja kouluttaja Konno tutustuivat väestönsuojelukeskukseen Sveitsissä.

Toiminta

Hallinnollinen toiminta

Viraston diaariin merkittiin kertomusvuonna 1 360 kirjettä, joista oli hallinnollisia asioita 771, suunnittelu- ja koulutusasioita 507, rakenteellisen suojelun asioita 82. Kaliosuojien vuokrasopimuksia tehtiin neljä. Rahatoimistolle lähetettiin 149 maksuosoituluetteloa, 1 046 laskua ja 48 palkanmaksukehotusta.

Hallinnollisen toiminnan tehtäväkenttä laajeni, kun kaupunginhallitus päätti (10.12. § 3696) mm:

- määrätä väestönsuojelukeskukseen tehtäväksi huolehtia, että niitten yksityisten omistamien tonttien osalta, joiden rakennussuunnitelmiin sisältyy rakennuskohdattaisen väestönsuojan korvaaminen yhteisväestönsuojaosuudella, vaaditaan ennen

- rakennustarkastusvirastolle annettavaa puoltavaa lausuntoa sitoumus yhteisväestönsuojan rahoitusosuuden maksamisesta
- oikeuttaa väestönsuojelulautakunnan hyväksymään yhteisväestönsuojan käyttäjiksi ne kiinteistöt, joitten osalta on annettu edellä mainittu sitoumus
 - määrätä väestönsuojelukeskuksen tehtäväksi huolehtia, että edellä mainitun yhteisväestönsuojan korvaukset peritään.

Suunnittelutoiminta

Sisäasiainministeriö jakoi kertomusvuoden aikana suunnittelun ja koulutustyön perustaksi seuraavat pysyväisohjeet:

- ohje omatoimisen suojelun järjestelyistä
- väestönsuojelun puhdistustoimintaohje
- väestönsuojelukeskusohje
- väestönsuojelun viestiliikenneohje
- ohje virasto- ja laitossuojelun järjestelyistä
- pelastuskoirien koulutus- ja tutkinto-ohje.

Kaupungin suojelusuunnitelma käsittää kaikkiaan 13 osaa, joista jo aikaisemmin valmistuivat evakuoitus suunnitelma ja suoja- väestösuunnitelma. Kertomusvuonna esiteltiin lautakunnalle ja hyväksyttiin seuraavat suunnitelmat:

- johdanto, kuntaselvitys ja vaara-alueiden kartoitus
- organisaatiosuunnitelma
- valvontasuunnitelma
- avustustoiminnan suunnitelma.

Avustustoiminnan suunnitelmaan liittyen laadittiin yhteistyönä Helsingin väestönsuojelualueen muiden kuntien kanssa alueavun perussuunnitelmat, jotka lähetettiin Uudenmaan lääninhallitukselle.

Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunnan työvaliokunta laati selvityksen suuronnettomuuksien ja katastrofien varalta ja kriisijärjestelyistä sekä kuntien yhteistoimintaa vaativista väestönsuojelutehtävistä. Yhteistoiminnan tarvetta väestönsuo-

jelualueen puitteissa todettiin olevan koulutuksen, materiaalihankintojen, hälytys- ja viestiyhteysjärjestelyjen ja väestönsuojelumuodostelmien sijoituksen ja käytön sekä evakuoitijärjestelyjen osalta.

Kaupunginhallitus jakoi kaikille kaupungin virastoille ja laitoksille yleisohjeen valmisteluista poikkeuksellisten olojen varalta. Ohjeen mukaan virastojen ja laitosten suunnitelmat on laadittava ja jo valmiina olevat tarkistettava 1.10.1974 mennessä.

Koska teollisuuslaitosten ja liikeyritysten väestönsuojeluohje ei vielä ilmestynyt, suunnitelmien tarkistaminen keskeytettiin väliaikaisesti. Kuntasuunnittelurekisterin tietojen mukaan oli kaupungin alueella virastoja ja laitoksia, teollisuuslaitoksia ja liikeyrityksiä tai vastaavia rakennuksia yht. yli 900, joiden on järjestettävä suojelunsa laitossuojelun ta- paan.

Väestönsuojelumateriaalin hankinnat

Vuoden 1972 alussa valmistuneen runko-ohjelman mukaisesti hankintoja toteutettiin kertomusvuonna seuraavasti:

- katastrofiosaston varustamiseen osoitetusta 75 000 mk:n määrärahasta käytettiin valtaosa kertomusvuoden puolella (pitkien toimitusaikojen takia hankintojen viimeisimmät nimikkeet saapuvat vasta kevään 1974 aikana)
- ensiapujoukkueiden lääkintävälineistöjen täydennysmateriaalin hankinnat suoritettiin loppuun sekä täydennysmateriaali sijoitettiin paikoilleen ja lääkintävälineistöjen jakaminen eri varastoihin aloitettiin
- toteutettiin n. neljäsosa tuhannen kappa- leen paarihankinnasta, jota varten oli varattu 133 000 mk
- suojanaamarien perinpohjainen tarkas- tus- ja desinfiointityö saatettiin loppuun varastonhoitajan toimesta.

Viesti- ja hälytystoiminta

Kertomusvuoden aikana suoritettiin eräitä suojelupiirien toimistojen sisäistä viestitoimintaa edistäviä laiteasennuksia ja järjestelyjä, jotka osoittautuvat harjoituksissa oikeaan osuneiksi toimenpiteiksi. Kaikki suojelupiirien toimistot (pl VII Suojelupiirin toimisto) olivat täysin valmiina kriisiajan toimintaan.

Edellisenä vuonna aloitettu suojeluosastojen muodostelmaverkon sekä kiinteän johtamisverkon radiokaluston hankintavalmistelut saatettiin loppuun. Nokia Oy:ltä tilattiin 15 kannettavaa ajoneuvoradioita tuhoalueen johtoelimiä ja suojeluosastoja varten sekä AGA Oy:ltä viisi väestönsuojelukeskuksen johtamisverkkoon liitettävää paikalliskäyttölaitteella varustettua ajoneuvoradiota. Uudella radiokalustolla suoritettiin käyttökokeilut ja todettiin, että hankitut radiotyypit vastaavat varsin hyvin käyttötarkoitustaan.

Helsingin Puhelinyhdistykseltä varattavien kriisiajan puhelinyhteyksien uudelleen inventointi suoritettiin kertomusvuoden aikana ja sen seurauksena esitettiin uusi varaussuunnitelma, jossa varattavien johdinparien määrä oli lähes kaksinkertainen edelliseen, vuonna 1967 esitettyyn varaukseen verrattuna. Merkillä pantavaa oli, että ensimmäistä kertaa pyrittiin yhteysvarauksissa kokonaisvaltaiseen, kaikkia osapuolia koskevaan tarvemääritykseen. Helsingin kaupunki lienee ainoa viranomainen, joka on esittänyt Helsingin Puhelinyhdistykselle täsmällisen yhteysvaraussuunnitelman.

Vuoden 1972 aikana tilattu suurtehohälytyskoneisto, joka oli hankintaohjelman viimeinen, otettiin vastaan kertomusvuoden kesäkuussa.

Laajasalon laitesuojan vieressä talvehtinut suurtehohälytyskoneiston terästorni pintakäsiteltiin sekä pystytettiin jalustalleen. Tornin päähän kiinnitettiin samanaikaisesti ensimmäinen Insinööritoimisto Hans Hörmann'ilta hankittu sireenipää.

Koulutustoiminta

Väestönsuojelukeskuksen kurssitoiminta. Viimeisten seitsemän vuoden aikana on pidetty yht. 539 kurssia, joilla oli kaikkiaan 12 517 osanottajaa. Näistä oli yleisen väestönsuojelun kursseja 196 (4 547 osanottajaa) ja loput 343 laitossuojelun kursseja (7 970 osanottajaa). Kertomusvuonna järjestettiin kursseja seuraavasti:

— *yleisen väestönsuojelun* kursseja pidettiin 24 (203 h). Osanottajia oli kaikkiaan 712, joista 55% vapaaehtoiselta sektorilta ja loput kunnalliselta sektorilta. Osanottajista oli miehiä 80%.

Väestönsuojelukeskuksen koulutusta jatkettiin v. 1972 aloitetuilla toimistoittain pidettävillä perehdyttämiskursseilla. Kertomusvuonna olivat vuorossa järjestelytoimisto sekä hälytys- ja viestitoimisto. Lisäksi järjestettiin väestönsuojelualueen neuvottelupäiviä.

Tuhoalueen johtajat ja suojeluosastojen johtajat apulaisineen laativat kurssillaan sisäntulokohtia koskevat suunnitelmat ja perehtyivät uuteen radiokalustoon.

Muodostelmien johtajistoa koulutettiin sekä Valtion väestönsuojelukoulussa että oman toimistonsa. Kaikki pelastus-, sammutus- ja ensiapukomppanioiden päälliköt ja varapäälliköt suorittivat komppanian päällikön peruskurssin Lohjalla. V. 1972 aloitettua joukkueenjohtajien koulutusta vapaaehtoisen sektorin iltakursseilla jatkettiin. Osanotto oli runsasta.

Suojelupiirien ja -lohkojen toimistojen henkilöstö perehdytettiin laskeumatilanteeseen. Lisäksi käsiteltiin henkilöstön hälyttämistä ja toimiston perustamista.

Kertomusvuonna oli merkittävimpiä piirteitä yleisen väestönsuojelun koulutuksen suuntaaminen entistä enemmän alijohtaja- ja miehistökoulutukseen. Tiedustelu- ja sammu- tushenkilöstölle annettiin koulutusta vapaaehtoisen sektorin iltakursseilla ja pelastus- ja

ensiapuyskiköiden henkilöstölle kunnallisen sektorin päiväkurseilla.

Yleisen väestönsuojan valvojan ja hoito-henkilöstön kursseilla jatkettiin koulutusta perusvajauksen poistamiseksi.

— *Virasto- ja laitossuojelun* kurseja pidettiin 44 (=707 h), joilla oli osanottajia yht. 998. Kurssit käsittivät peruskurssia (=yleinen osa, palo- ja pelastusosa ja ensiapu I), jatkokurssia (ensiapu II), suojelujohtajan peruskurssia ja suojeluvalvojan kurseja. Uuden virasto- ja laitossuojeluohjeen ilmentyttyä koulutettiin 36 tunnin peruskurssilla yhteensä 67 kaupungin virastojen tai laitosten suojelujohtajaa ja apulaista. Lisäksi tutustutettiin uusiin ohjeisiin 29 aikaisemmin peruskoulutettua suojelujohtajaa tai apulaista lyhyemmällä täydennyskurssilla. Koulutamatta oli vuoden päättyessä 26 suojelujohtajaa tai apulaista, minkä lisäksi 10 suojelujohtajaa apulaisineen on koulutettava teollisuuden suojelujohtajakurssilla.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen toiminta. Yhdistyksen suunnittelutyö siihen liittyvine koulutuksineen kohdistui ensi sijassa suojeluyksiköiden rajojen määräämiseen, suojelujohtajien nimeämiseen ja suojelulohkojen karttojen laadintaan. Työ edistyi yli puolivälin. Yhdistys järjesti yht. 175 yleistä kurssia ja opetustilaisuutta, joihin osallistui 2 377 henkilöä sekä 24 teollisuus- ja likeyritysten kurssia, joihin osallistui 927 henkilöä.

Yhdistys järjesti lisäksi 22 esitelmä- ja informaatiotilaisuutta, joissa oli kuulijoita yht. 462.

Pelastuskoiraosasto järjesti 51 n. 2 h harjoitusta, joihin osallistui keskimäärin 9—12 koiraa ohjaajineen. Pelastuskoirista suoritti loppukokeen I, peruskokeen 5 ja soveltuvuus-kokeen 11 koiraa. Loppukokeen suorittaneita koiria oli kertomusvuonna 5.

Suomen Punaisen Ristin ensiapukoulutus.

Helsingin ja Uudenmaan piiriin Helsingissä suorittama ensiapukoulutus käsitti mm. 275 ensiapu I ja ensiapu II kurssia, joille

osallistui yht. 4 699 henkilöä. Erilaisia koulutustilaisuuksia oli kaikkiaan 358 ja yhteisosanottajamäärä 6 232.

Kertomusvuoden aikana uusittiin sopimus yhteistoiminnasta SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piirin ja Helsingin kaupungin väestönsuojelukeskukseen välillä.

Rakenteellinen suoje lu

Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa olevissa yhteisissä, yleisissä ja vss-organisaation *kalliosuojissa* oli vuoden lopulla 53 373 suojapaikkaa yleisölle ja 2 199 suojapaikkaa vss-organisaatiolle. Suojapaikkojen luku säilyi kertomusvuoden aikana ennallaan, koska suojatilanteessa ei tapahtunut muutoksia.

Myllypuron kalliosuoja oli edelleen rakenteilla koko kertomusvuoden ajan. Tähtitornivuoren kalliosuojan louhintatyöt saatiin valmiiksi ja sisustustöiden urakkatarjoukset lähetetyksi rakennusliikkeille.

Dagmarinkadun kalliosuojan muutos-suunnitelmat saatiin valmiiksi kertomusvuoden aikana ja valmistelut louhinnan suorittamiseksi käynnistettiin. Uusista kalliosuojasuunnitelmista valmistui Arkadianmäen (Eduskuntatalon) väestönsuojasuunnitelma. Edelleen kertomusvuoden aikana saatiin valmiiksi Pohjoisen ensiapuaseman Kunnantien päässä olevaan kallioon rakennettavan suojan luonnospiirustukset ja toiminnallinen suunnitelma sekä Tiilimäen kalliosuojan laajennussuunnitelma. Poikkeuslupahakemus rakennustöiden aloittamiseksi jätettiin sisäasiainministeriöön.

Perusparannustöinä suoritettiin Katri Valan puiston kalliosuojan Vilhonvuorenkadun sisäänkäynnin ruiskubetonityöt sekä Käenkujan sisäänkäynnin katoksen rakentaminen ja Vesalan väestönsuojan jakavan paloseinän rakentaminen.

Vuosaaren suurtehohälyttimen rakennustyö aloitettiin vuoden lopulla. Kertomusvuoden

42. Väestönsuojelukeskus

— pääomamenot (Kmk)	1973	1972	1971	1970	1969
— väestönsuojien perusparannukset	144	147	237	390	712
— kalliosuojien vuokratulot (Kmk)	1 648	1 526	1 230	1 079	952

Kalliosuojien käyttökustannukset suojanhoitoniömetriä kohti vuodessa olivat kertomusvuonna 7.84 (ed.v. 7.28) mk.

Kalliosuojien käyttökustannukset olivat kertomusvuonna yht. 1 120 847 mk sekä niistä saadut vuokratulot 1 526 323 mk.

HAKEMISTO

AA-kerhotoiminta ja AA-ryhmät, huoltotoimi	47—48
AIESFC-harjoittelijat, henk.asiainkeskus, matkailutoimisto	20, 160
Aitaamisvelvollisuus	103
Ajoratamerkintä-, liikennemerkki- ja suojakaidetyöt	226
Alkoholistit, asunnottomat	45
Aloitetoiminta, henk.asiainkeskus, liikennelaitos	18, 159
-ks. myös muiden virastojen ja laitosten kohdalta	
Alueiden ja rakennusten ostaminen	103
Aluekuraattorit, suojelukasvatuststo	132
Aluelämmitys, sähkölaitos	253
Aluerakennusprojektit, rakennusvirasto	223—225
Ammattikoulu, liikennelaitos	157
Aravaosakkeet, lunastustarjoukset	2
Arkistohoidon valvonta ja ohjaus, arkistokaavojen laadinta	60—61
Arkkitehtitoimisto, rakennusvirasto	215—216
Asemakaava-asiat	90
Asemakaavaosasto, kaupunkisuunnitteluvirasto	106, 108
Asemakaavan muutokset: kantakaupunki ja itäinen esikaupunki	91
Asiakirjasiirrot ja -lahjoitukset, korjaus ja sitominen	61—62
Asiakirjojen hävittämissuunnitelmat ja hävittäminen	60—61
Askarrutus- ja askartelutoiminta, vanhusten	52
-ks. myös eri huoltolaitosten kohdalta	
Asuinhuoneistojen käyttöä koskeva tutkimus	208
Asuinrakennukset, luvat, katselmukset, valmistuminen	204—205
Asuintalot, vanhusten	29
Asumistuki, väliaikaisesti vanhuksille maksettu	50
Asumus- ja avioerolausunnot, sovittelut, lastensuojelutoimi	123, 137
Asunnonhankkimislainat, huoltokassa	25
Asunnottomien alkoholistien huolto	45
Asuntoasiat, kiinteistövirasto	113
Asuntojen käyttötarkoituksen muutokset, tilastotston selvitys	266
Asuntolainatoimisto, kiint.viraston talo-osasto	103
Asuntolaivojen ja -vaunujen ja tp. työmaamajoituksen valvonta	208
Asuntorakennusmäärärahat	114—115
Asuntorakennusohjelmaan kuuluneet rakennustyöt	5—7
Asuntorakennustuotanto	3
Asuntotonttien vuokraaminen, kiinteistövirasto	102
Asuntotuotantolain alainen rakentaminen	207
Asuntotuotantotoimikunta, toimisto ja tekn. jaosto	3
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistövirasto	114
ATK-systeemit, tietokeskus	261
Au-lasten olosuhteita valaiseva tutkimus	266
Autoliikenne ja linjamuutokset, liikennelaitos	149—150
Autovaakojen käyttö, satamalaitos	245
Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten huolto ja luettelo	122, 134
Aviottomat äidit ja elatusvelvolliset, tilastotietoja	135
Avohuolto, lastensuojelutoimi	122, 132
Avoimien ovien kerhotoiminta	170
Avunanto- ja sairaankuljetustoiminta, palolaitos	189—192
Avuntarpeen syyt ja avunsaajat, huoltotoimi	28—29
Avustukset, lastensuojelutoimi	138
» raittiustyön tukeminen	203

Hakemisto

Bengtsärin leirintäalue	171
Bentseeni ja butaani, kaasulaitos	57
Datasaab D 22-tietokone laitteisto	261, 263
Dieselöljyn kulutus, liikennelaitos	152
Elatusaputoimisto, elatusvelvollisuus, maksujen perintä ym.	133—135
Elintarvikehankintasopimus	13
Elintarvikekeskus, henk.kunta, toiminta ym.	8—10
ELPO, elinkeinopoliittinen jaos	93
Eläintarhaosasto, urh.- ja ulk.virasto	284—285
Eläke- ja ikälisäasiat, palkkalkn toimisto	181
Eläkkeet, ks. leski- ja orpoeläkekassa	
Energian kulutus ja tuotanto, vesilaitos	288
» » » » liikennelaitos	152
Ensihuoltolaitos, lastensuojelutoimi	139
Ensisuojat, mies- ja naisalkoholistit	45, 46
Erityislapsilisät	136
Erityislastenkoti, Oulunkylä	139
Erityisnuorisotyö (jengityö), nuorisotoimisto	171
Erityisryhmien liikuntapalvelu, urheilu- ja ulkoiluvirasto	275
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto, ulosottovirasto	271—272
Esikaupunkitoimisto, kaup.suunnitteluvirasto	94
Esisuunnittelutoimisto, rakennusvirasto	215
Esitteet, ks. Tiedotustoiminta	
Etsintätoiminta, asunnottomat alkoholistit	46
ETY-kokous, matkailutoimisto	161
» palolaitos	184
Falkullan tila	109—110
Finlandia-talo, kaup.orkesteri, ETY-kokous	83, 184
Generaattori kaasu, kaasulaitos	57
Geoteknillinen toimisto, kiinteistövirasto	108
»Geoteknilliset kartat ja niiden käyttäminen», kiint.vir.moniste	108
Haaga—Vantaa projekti, rakennusvirasto	223
»Hagiksen nuoret», AA-nuorisoryhmä	47
Hakaniemen ja Sörnäisten metroasemat	163
Hakasalmen huvila, pääosasto, kaupunginmuseo	79
Hanasaari A- ja B-voimalaitokset	252
Haltialan tila	109—110
Hankinnat, kaupunginorkesteri	84
Hankintatoimisto, hank.neuvottelukunta, toimitilat, hankinnat	11—12
» rakennusvirasto	214—215
Hankintasopimukset, hankintatoimisto	13
Heinolan saha, ks. puutavarakeskus	
Helko-selvitys, Töölön metrolinja	164
Helsingin kaupungin toimistokoulu	21
» Väestönsuojeluyhdistyksen toiminta	296
Henkilöasiainkeskus, yleistä, tehtävät, toimisto ym.	16—17
» työvoima-, koulutus- ja tutkimusosasto	18—22
Henkilökunnan koulutus, henkilöasiainkeskus	17
Henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmä (HIJ)	22
Henkilöstön hankinta, perehdyttäminen ja sosiaalitytöt	18
Henkilöstöpoliittinen ohjelma, henkilöasiainkeskus	16
Herttoniemen sivukirjasto	68—70
» sähköasema	252
» vastaanottokoti	139
Hiidenveden säännöstely ja vedenotto	287
HIJ (henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmä)	22
Hirvihaaran vanhainkoti	34
Hoitokoti Toukola	47—48
Holhouslautakunta, holhouskirja	23
Humalistonkadun kerhotilat, liikennelaitos	156
Huollosta perityt korvaukset	54
Huoltoavuntarpeen syyt, ikäjakaua ym., huoltotoimi	27—29
Huoltokassa, neuvottelukunta, taloudellinen katsaus ym.	24—25
Huoltokonttori, liikennelaitos	159

Huoltolautakunnan työtuvat	51
Huoltotoimen kustannukset	52—54
Huoltotoimenpiteet, huoltotoimi, lastensuoj.toimi	27, 125
Huoltotoimi, yleiskatsaus ym.	26
Huoltovirasto ja laitokset	27
Hydrologinen katsaus, vesilaitos	287
Hyvösen lastenkoti	139
Hälytyskeskus, hälytys- ja viestivälineet, palolaitos	188—189, 190—191
Höyryn osto, teurastamolaitos	257—258
»Ihminen puhtaaksi, aineet pois», kampanja, nuorisotoimisto	170
Ikäisät, palkkalautakunta	181
INTAMEL, suurkaupunkien kirjastojen keskeinen yhteisjärjestö	64
Invalidihuolto, huoltotoimi	49—50
Irtolaishuolto, peruste, huoltotoimenpiteet ym.	41, 42
Isännöitsijähallinnon kehitys	113
Itäinen esikaupunkitoimisto, kaup.suunnitteluvirasto	91
Itäkeskus-projekti, rakennusvirasto	224—225
Jakeluvarasto, hankintatoimisto	14
Jakomäen nuorisokoti	140
Jengityö, nuorisotoimisto	171
Julkaisut, ks. Tiedotustoiminta	
Julkinen liikenne, ks. Liikennelaitos	
Julkisen liikenteen työryhmä	146
Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat, rakennustarkastusvirasto	209
Julkisoikeudelliset toimeksiannot, ulosottovirasto	269
Junatie-Koerata, metrotoimisto	167
Juopumuspidätykset, tilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä	48
Jälkihuolto, lastenhuoltotoimisto	127
Järjestelytoimisto, rakennusvirasto	231
Jäteveden puhdistamot ja pumppaamot, rakennusvirasto	222
Jätevesiä koskeva yhteistoiminta muiden kuntien kanssa	222
Jätteenhävityspaikat, jätemäärät ja -laadut	227—229
Jäänmurtajat	242
Kaarelan nuorisokoti	139
Kaasukojeden asennus, kaasulaitos	57
Kaasulaitos, henk.kunta, organisaatio, talous	56, 58
-kaasun valmistus ja myynti, raaka-aineet, sivutuotteet, kojeiden asennus, pysäköintimittarit	57—58
-tekniset laitteet, putkiverkosto	58
Kaasun valmistus ja myynti, kaasulaitos	57
Kaivokadun ja Kluuvin metroasemat	163
Kalastus ja merilinnustus sekä riistanhoito	283
Kalattukkeskus, kalan tuonti Helsinkiin, teurastamolaitos	257
Kallion asemat ja metroalue, metrotoimisto	163, 167
» sivukirjasto	68, 69
Kalusto, palolaitos	186—187
» rakennusviraston puhtaanapito-osasto	227
Kamppi—Hakaniemi—Pasila, metro-osuus	163, 164
Kamppi-projekti, rakennusvirasto	224
Kamppi—Puotinharju, metro-osuus	145
Kansainvälinen yhteistyö, tilastotoimisto	264
Kansaneläkkeen tukiosaa saaneet, huoltotoimi	29
Kansliaosasto, kaup.suunnitteluvirasto	87
» kiinteistövirasto	101
Kansliatoimisto, urheilu- ja ulkoiluvirasto	274
Kantakaupunkitoimisto, kantakaup.projekti, kaup.suunn.virasto	91, 94, 95—96
Karttapalvelutoiminta, kiinteistövirasto	107
Karttojen siirrot, kaupunginarkisto	61
Kassa- ja tilitoiminta, huoltotoimi	55
» » » rakennusvirasto	213—214
Kasvattilasten valvonta, lakisääteinen	124—125
Kasvihuoneet ja lavat, rakennusvirasto	230
Katujen kunnossapito- ja päällystystyöt, rakennusvirasto	225—226
Katukorvausasiat, kiinteistöviraston kaupunkimittausos.	108
Katurakennusosasto ja katupuhtaanapito, rakennusvirasto	219—226, 228—229
Kaukolainausta, kaupunginkirjasto	68
Kaukolämmitystoiminta, sähkölaitos	253—254

Kaupunginarkisto, henk.kunta, toiminta, talous	59—63
Kaupungin harjoittama rakennustoiminta	206—207
Kaupunginhallituksen henkilöasiainjaosto, tehtävät, kokoonpano ym.	16—17
»Kaupunginkellari»-ravintola	9
Kaupunginkirjasto, kehitys, toiminta, talous ym.	64—72
Kaupunginmuseo, yleistä, henkilökunta	73—74
-kokoelmien kartuttaminen, hoito, luettelointi ym.	75—78
-valokuvaus- ja näyttelytoiminta, talous	79—82
Kaupunginorkesteri, ohjelmisto, orkesteri, toimisto ym.	83—84
Kaupunkikansatieteellinen tutkimus- ja inventointityö	73
Kaupunkisuunnitteluvirasto, virastopäällikkö, organisaatio	85
-asemakaavaosasto	90
-kansliaosasto	87—89
-liikennesuunnitteluosasto	94
-toiminnansuunnittelusto ja projektisto	77, 78
-yleiskaavaosasto	92
Kaupunkimittaosasto, kiinteistövirasto	105
Kehittämisosasto, tietokeskus	261
Kehittämistoiminta, liikennelaitos	146
Kehitysvammatuki 57 ry., avustaminen	138
Kellosaaren kaasuturbiinilaitos	250, 252
Kemikaalien kulutus, vesilaitos	288
Kerhohuoneet ja -keskukset, nuorisotoimisto	168—172
Kerhotoiminta ja yleisötilaisuudet, kaup.kirjasto, kotitalouslk.	69—70, 117
-ks. myös eri laitosten kohdalta	
Keskusarkisto	59, 61—62
Keskusosasto, ulosottovirasto	268
Keskuspaloesama	183
Keskuspesula ja -jaosto, tuotantokomitea	98
» » » tekniset laitteet, laboratorio	98—99
Keskusta-alue, metrotoimisto	167
Keskustan metroasemat	163
Keskustatoimisto, kaup.suunnitteluviraston asemakaavaos.	90
Keskusvalvomo, sähkölaitos	252
Kesämaja-alueet, urheilu- ja ulkoiluvirasto	281
Kesävirkistystoiminta, lastensuojelutoimi	123—124
Kiinteistöluettelo	102
Kiinteistöpuhtaanapito, rakennusvirasto	227—228
Kiinteistöt, perusparannustyöt, korjaukset, purkaminen	112
Kiinteistövirasto, henkilökunta, talous	101, 115
-kanslia- ja tonttiosasto	101, 104
-kaupunkimittaosasto	105
-maatalous-, metsä- ja talo-osasto	109
Kirjallisuuden lainaus, kaupunginkirjasto	71—72
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto	
» kaupunginarkisto	62—65
» liikennelaitos	155
» tilastotoimisto	267
Kirjastoautotoiminta, lainat, lainauspisteet ym.	65
Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset	70
Kirjavarasto, kaupunginkirjasto	70
Kivihiilitervan valmistus ja myynti, kaasulaitos	57
Kluuvin ja Kaivokadun metroasemat	163
Kodinhoitotoiminta, huoltotoimi	49
Kokoelmat, kaupunginmuseo	75—78
Kokoukset ja opintomatkat, kaupunginkirjasto	66—67
Koksin valmistus ja myynti, koksimumska	57
Kolmisopimuskuntien yhteistoiminta, vesilaitos	291
Kompassien tarkastukset, satamalaitos	242
Konekirjoituskokeet, -lisät ym.	21, 181
Konekorjaamo, hankintatoimisto	14—15
Konelainaus-toiminta, hankintatoimisto	12
Koneteknillinen toimisto, rakennusvirasto	218
Konsertit ym. tilaisuudet, kaupunginorkesteri	84
Kontti- ja suurlavaliikenne, satamalaitos	245
Kontulan perhekoti	139
Korjaustoimisto, rakennusvirasto	217—218
Korkeasaari, liikenne, kävijämäärät, eläinkanta ym.	151, 284—285
Korttelisuunnitelmat, vanhat kaupunginosat	91

Koskelan kehitysvammaisten lasten asuntola	120
» nuorisokoti	127, 140
» sairaskoti, päivähoito-osasto ym.	31—32
Koskentuvan nuorisokoti	139
Kotimaan kauppa, satamalaitos	238
Kotimainen tavaraliikenne, satamalaitos	242
Kotitalouslautakunta ja -toimisto	116—117
Kotiuttamisraha, huoltotoimi	49—50
Kotkankadun asuntolat	120, 127, 140
Koulutustoiminta, henk. asiainkeskus, kaup.arkisto, lastensuojelutoimi	20—21, 63, 121
» metro-, nuoriso- ja oppisopimusto	162, 171, 179
» palolaitos, rak.tark.virasto, tieto- ja väestönsuojelukeskus 185, 209—210, 261, 295—296	
Koulukuraattorit, suojelukasvatustoimisto	132
Koululaiskortit, liikennelaitos	155
Koulutuskeskus, palolaitos	183, 186
Kovaosaisten Ystävät-yhdistys	46
Kriminaalihuolto ry., avustaminen	138
»KUHIS», luonnon- ja kulttuurihistorialliseen suojeluun liittyvä konsulttityö	92
Kulkulaitostoimisto, kaupunkisuunnitteluvirasto	95
Kulosaaren itä-osan rata, metrotoimisto	167
» vanhainkoti	34
Kunnallinen asetuskokoelma, tilastotoimiston julkaisu	265
Kunnallinen nuorisokerhotoiminta	170
Kunnalliskalenteri, tilastotoimiston julkaisu	121, 265
Kunnallistekniikka Oy:n ilmakuvaukset	105
Kunnanasiamiehet, tehtävät, toiminta	118—119
Kunnossapitotoimisto, rakennusvirasto	219
Kuntasuunnittelurekisteritoimisto	261
Kuntaryhmätoiminta, urheilu- ja ulkoiluvirasto	274
Kuntosalitoiminta, urheilu- ja ulkoiluvirasto	274—275
Kurssi- ja ohjaustoiminta, urheilu- ja ulkoiluvirasto	276
Kurssitoiminta, ks. Koulutustoiminta	
Kustaankartanon vanhainkoti	32—33
Kuva-arkisto, kaupunginmuseo	73, 75, 78
Kärkulla Centralanstalt, avustaminen	138
Käpylän kotitalouskerho	117
Käsityökurssit, kotitalouslautakunta	116
Käyttöosasto, tietokeskus	262
Käyttöpalvelu, kaupunginarkisto	62
Laajasalon nuorisokoti	140
» vanhusten asuintalo	40
Laboratorio, keskuspesula, teurastamolaitos	99, 256—257
Lahjoitukset, kaupunginarkisto	61
» kaupunginmuseo	75—78
Lainaukset, kaupunginkirjasto	72
» kaupunginmuseo	78, 79
» nuorisotoimiston lainavarasto	174
» raittiuslautakunnan toimiston lainaamo	202
Laitoksissa hoidetut henkilöt ja hoitopäivät	30
Laitoshoido, lastenhuoltotoimisto	126
Laitoshoido ja vanhusten asuintalot	29
Laitoskirjastotoiminta, kaupunginkirjasto	69
-ks. myös eri huoltolaitosten kohdalta	
Laitoskuraattorit, suojelukasvatustoimisto	132
Laitosten hoitopaikat ja hallinto, lastensuojelutoimi	138, 140—141
Laiturihuuatomaksut, satamalaitos	248
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitos	249
Lakiasiat, oikeusaputoimisto	175—177
Lapsilisät	136
Lasten kesävirkestystoiminta	123, 124
Lastenhuoltotoimisto	122
Lastenkirjastotoiminta, kaupunginkirjasto	68
Lastenpsykiatriset hoitokodit	139
Lastensuojelutoimi, yleistä, lautakunta	120, 121
» toiminta ja toimistot	121—137
» palvelut, talous	121, 137—138, 141
Lastenvalvojan rahavarat ja tilitapahtumat	141
Lehtileikearkisto ja -kokoelmat, kaupunginmuseo ja -kanslia	78

Leirintä, matkailutoimisto, urheilu- ja ulkoiluvirasto	161, 277
Leirintäalueet, urheilu- ja ulkoiluvirasto	283—284
Lemmilän vastaanottokoti	139
Leski- ja orpoeläkekassa	143—144
Levytykset, kaupunginorkesteri	83
Lihantarkastamo, teurastamolaitos	256
»Liikenne ja ilman saastuminen», kaup. suunnitteluviraston raportti	96
Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus, nuorisotoimisto	174
Liikennejärjestelyt ja kunnossapitotyöt, rakennusvirasto	225—226
» ja -suunnitelmat, kaup.suunnitteluvirasto	97
Liikennekaluston kunnossapito, liikennelaitos	151—152
Liikennemaksut, satamalaitos	247—248
Liikennelaitos, yleistä, toiminta	145—147, 155—159
-ammattikoulu	157
-liikenne ja kalusto	149—152
-neuvottelukunta, tuotantokomitea	158
-palvelutoiminnat ja -pisteet	159
-radat ja väylät	153
-suunnittelutoiminta, talous	147—148, 154
»Liikenneonnettomuudet Helsingissä v. 1972», raportti	96
Liikennesuunnittelu, liikennelaitos	148
Liikennesuunnitteluosasto, kaupunkisuunnitteluvirasto	94
Liikennevalojen keskusvalvomo	89
Liikenneväylät, tiet ja viemärit, suunnittelu ja rakentaminen	220—221
»Liiku turvallisesti Helsingissä — Rör dig tryggt i Helsingfors» yleisjulkaisu	96
Liityntäliikenneprojekti	148
Luistinradat ja kelkkamatkat, rakennusvirasto	230
Luonnon- ja kulttuurihistorialliseen suojeluun liittyvä konsulttityö KUHIS	92
Luontoissuoritusasiat	181
LVI-suunnittelun koordinointi, metrotoimisto	166
Läntinen esikaupunkitoimisto, kaupunkisuunnitteluvirasto	91
Läntinen Villaluoto-saari, PAVI-huoltotoimisto	39
Löytötavaratoimisto, liikennelaitos	159
»Maanalainen Helsinki», kiinteistöviraston näyttely	108
Maanalaisten tilojen hankkiminen kaupungin hallintaan	166
Maaperä- ja pohjavesitutkimukset, metrotoimisto	166
Maastomittaus ja rakennustoiminnan valvominen	105
Maatalousosasto, kiinteistövirasto	109
Maatilat, kiinteistövirasto	109
Mainontapaikat, kiinteistövirasto	113
Maisematoimisto, kaup.suunnitteluviraston asemakaavaos.	91
»Majoituskeskus», huoltotoimi	45
Maksuton oikeudenkäynti, lastensuojelutoimi, oikeusaputoimisto	134, 176
Malmin perhekoti ja lastenkoti	139—140
» sivukirjasto	58, 69—70
Mannerheimin Lastensuojeluliitto, avustaminen	138
MaTaPuPu-projekti	223—224
Matkailijalippu, liikennelaitos	145, 155
Matkailijapalvelu, urheilu- ja ulkoiluvirasto	283
Matkailutoimisto ja -neuvottelukunta, toiminta	160—161
Maunulan nuorisokoti	140
Meilahden virkistyskeskus	51
Mellunmäen päivähuoltola	120, 127, 140
Meriharjun kesäkotikurssikeskus	171
Metroasemat ja metrojunan ohjausjärjestelmä	163
Metroliikenteen toimintasuunnitelma ja suunnittelun käsikirja	165
Metronäyttely	167
Metron rakentamiseen osallistuminen, kiinteistövirasto	106
Metrotoimisto, asiantuntijaelimet, henk.kunta, suunnittelu	162—166
» rakentaminen, talous	166—167
» tasonvaihtolaitteet	166
Metsäalueet, lähimetsät, itä- ja ulkoilualueet	111
Metsäosasto, kiinteistövirasto	110
Mikrofilmaus, -toimikunta, filmirekisteri, filmit	61, 59, 68
MISS-menetelmä, metsäsuunnittelmatyöt	111
Mittaus- ja tutkimustoiminta, rakennusvirasto	225
Munkkiniemen sivukirjasto	69
Museo, museovaunuja ja -autoja, liikennelaitos	159

Museo, ks. kaupunginmuseo	
Museolautakunta	74
Musiikkikirjastotoiminta	68
Mustalaishuolto, lastensuojelutoimi	122
Mustalaisnuorten suojelukasvatus	129
Myllypuron sairaskoti, vanhusten asuintalo	37—38
Naisalkoholistien hoitokoti	46
Naulakallion vastaanottokoti	139
Neuvottelukunta, liikennelaitos	158
Nikkilän laitoskirjasto	69
Nosturit, satamalaitos	242—243
Nukarin lastenkoti	120, 140
Nuohoustoimi, nuohouspiirit	193
Nuorisokodit	139—140
Nuorison opastus- ja tiedotustoiminta	174
Nuorison urheilu- ja palloilukoulut, urheilu- ja ulkoiluvirasto	277
Nuorisotoimisto, henk. kunta, kerhokeskukset	168—169
» kerhot, koulutus	172—174
» kunnallinen kerhotoiminta	170—171
Nuorten kotiapulaisten valvonta, lastensuojelutoimi	126
» työkoti	140
Näytellyt ja yleisötilaisuudet, kaupunginkirjasto ja -museo	68—70, 73—82
» » » kaupunkisuunnitteluvirasto	81, 88, 96
» » » kotitalouslautakunta	117
» » » metrotoimisto	167
Offsettyöt, hankintatoimisto	14
Ohjaustoiminta ja -toimisto, urheilu- ja ulkoiluvirasto	274—278
Oikeusaputoimisto ja -lautakunta, toiminta, asiakkaat	175—176
» » » virkaholhous	177
Omistusasuntojen hakemukset ja jako	2
Opastus- ja informaatiojärjestelmän suunnittelu, metrotoimisto	165
Opetustilaisuudet, sähkölaitos	252
Opetustilat, kotitalouslautakunnan toimisto	116
Opintojen tukeminen, huoltotoimi	49—50
Opintomatkat, kaupunginkirjasto	66—67
Oppilaskoti Toivola	120, 139
Oppisopimustoimisto, sopimukset, tiedotustoiminta ym.	178—179
Orkesteri, ks. Kaupunginorkesteri	
Osayleiskaavatyöt	94
Otaniemen kytkeminen metrolinjaan	164
Otso, jäänmurtaja	242
Ottolapsitoiminta, ottolapsiksi hyväksyminen	126, 134
Oulunkylän erityislastenkoti	120, 127, 139
Outamon vastaanottokoti	120, 139
Paikallismuseoitten keskuskortistointi	78
Painatusasiat ym., hankintatoimisto	14
Palkkalautakunnan toimisto, virka- ja työsuhteasiat ym.	180—181
Paloasemat	192
Palolaitos, henkilökunta, koulutus	184—186
-kalusto	186—189
-toiminta, talous ja yl. hallinto	189—192, 193
-tilastotietoja	195—196
-valtionapu	183
-varapalokunnat	193
Palopostit ja vedenottoaikat, palolaitos	188
Palotarkastukset ja valistustoiminta	192
Palovahingot	192
Pasila-projekti, rakennusvirasto	223
Pasilan päivähuoltola ja kehitysvammaisten asuntola	127
PAV-laki	40, 43, 44
PAVI-huoltotoimisto	45—47
Pelastakaa Lapset ry.	126
Pelastussukeltajat, palolaitos	187
Pendeli-tutkimus, tilastotoimisto	265—266
Perheenneuvontatyö, lastensuojelutoimi	123

Hakemisto

Perhehoitoon sijoittaminen, lastenhuoltotoimisto	126
Perhelisälaki, perhelisän suorittaminen	136
Perheryhmäkodit ja perhekodit, lastensuojelutoimi	139
Pihlajamäen vanhusten asuintalo	38—39
Pintaliikennejärjestelmän suunnittelu, metrotoimisto	165
Pohjois-Haagan nuorisokoti	120, 127, 140
Poikkeusluvilla rakentaminen, rakennustarkastusvirasto	207
Projektitoiminta, toiminnansuunnittelutoimisto, kaup.suunn.virasto	87
Puhdistamatoimisto, rakennusvirasto	219
Puhelinasiat, -vaihteet, kaukotason estolaitteet ym.	13—14
Puhtaanapito-osasto, rakennusvirasto	226—229
Puisto-osasto, puistot ja puistosuunnitelmat ym.	229—231
Pukinmäen tila	109—110
» vanhusten asuintalo	39—40
Puotinharju—Vesala rataosuus	164
Putkiverkosto, kaasulaitos	58
Puu- ja metalliaskartelu, nuorisotoimisto	174
Puutavarajaosto, -keskus, saha	197—200
Puutavaran myynti, kiinteistövirasto	112
Pysäköinninvalvontatoimisto, kiinteistövirasto	104
Pysäköintimittarit, kaasulaitos	57—58
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	40, 43
-nuoret tilapäiset väärinkäyttäjät	44
Päijänne-hanke, vesilaitos	291
Päivähoito, lastensuojelutoimi	123
Päivähuoltolat	140
Päiväkoti, Riistavuoren ja Suursuon vanhainkodit	36, 37
Päivölän lastenkoti	140
Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV)	146
Pääkirjasto, ks. Kaupunginkirjasto	
Rahastot, lastensuojelutoimi, palolaitos	138, 193
Raitoliikenne, liikennelaitos	150—151
Raittiuslautakunnan toimisto, toiminta, lainaamo ym.	201—203
Raittiusvalistustoiminta	202
Rakennusuunnittelutoimisto, rakennusvirasto	217
Rakennukset, korjaukset, määrärahojen käyttö ym.	113
Rakennus- ja aitaamisvelvollisuus	103
Rakennushankkeiden työvaiheet, rakennustarkastusvirasto	206
Rakennuskannan inventoimistyö	91
Rakennusluvat, poikkeusluvat, työvaiheet	204—207
Rakennusohjelmat, kiinteistövirasto	114
Rakennuspiirustusten tarkastus, palolaitos	192
Rakennustarkastusvirasto, henk.kunta, rakentaminen, valvonta	204—209, 211
-säännökset ja niiden muutokset, talous	211—212
Rakennusten ja alueiden ostaminen	103
Rakennusten valmistuminen, rakennustarkastusvirasto	204
Rakennustoiminta ja -suunnitelmat, liikennelaitos	154
Rakennusvirasto, hallinnollinen os. ja talousos.	213—215
-katuakennusosasto	219—226
-puhtaanapito- ja puisto-osastot	226—231
-talosuunnittelu- ja talorakennusosastot	215—218
Rakentaminen ja sen valvonta, rakennustarkastusvirasto	105, 204—207
» poikkeusluvilla, »	207
Rakentamiseen liittyvä neuvontatyö, »	209—210
Rakentamistoimisto, rakennusvirasto	219
Rakentamista koskevat säännökset ja niiden muutokset	211
Rakenteellinen suojele, väestönsuojat ym.	296—297
Rannikkoliikenne, satamalaitos	241
Rastilan leirintäalue	283
Reikäkorttiyksikkö, tilastotoimisto	266
Reumapotilaille jaettavat toipilarahat	50
Revisiovirasto, henk.kunta, organisaatio	232—233
» toiminta, talous	233—237
Riihenkulman lastenkoti	139
Riistanhoito, kalastus ja merilinnustus	283
Riistavuoren vanhainkoti	35—36
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto, rangaistusluettelot	271, 272
Rinnekoti-säätiön avustaminen	127, 138

»Risteys», AA-nuorisoryhmä	47
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	34
Saaristojen valvonta, rakennustarkastusvirasto	209
Sadekatokset, liikennelaitos	145
Sadevesi- ja viemärintisuunnitelmat, metrotoimisto	166
Saha, puutavarakeskus	198—200
Sairaankuljetuskurssit, palolaitos	183
Sairaskodit	30, 37
Sairaussijaismäärärahat, palkkalautakunta	181
Sairausvakuutus- ja luontoissuoritusasiat	181
Sakko- ja valtion korvausasiat, sakkoluettelot	270—271, 272
Salmisaaren öljyn syvävarasto	252
Sammutus- ja palonehkäisytoiminta	189—190, 192
Santahaminan liikenne	151
Satamajäänmurtaja Turso	242
Satamalaitos, henkilökunta, yleistä	238—239
-satamaliikenne	239—243
-taloudellinen kehitys	246—249
-varastoimis-, laiturihuolto- ja satamarakennustoiminta	239, 243—246
Satamalaitteet, nosturit, trukit, muuntamot ym.	242—243
Satamaliikenne, satamamaksut	239, 248
Satamarakennustoiminta	245—246
Satamavesipostit, satamalaitos	242
SATU, Helsingin tavarankuljetustutkimus	93
Saunat, urheilu- ja ulkoiluvirasto	281—282
Sielunhoito ja muu henkinen hoito, -ks. eri huoltolaitosten kohdalta	
Sihteeristö- ja tiedotustoimisto, kaup.suunnitteluvirasto	88
»Silli», AA-nuorisoryhmä	47
Siirtolapuutarhatoimisto, kiinteistövirasto	104
Sivoustoiminta, kiinteistöviraston talo-osasto	113
Sijaishuolto, lastenhuoltotoimisto, suojelukasvatustoimisto	126, 132
Sillanrakennustyöt, metrotoimisto	167
Sillat, rakennusvirasto, satamalaitos	221—222, 246
Siltavuoren nuorisokoti	120, 140
Sisäinen tiedotustoiminta, henkilöasiainkeskus	18
Sisäjohtotoimisto, vesilaitos	290
Sivutoiminta, kaasulaitos, teurastamolaitos	57, 257
Sofianlehdon vastaanottokoti	120, 127, 139—140
Solakallion erityiskoulu	140
Sosiaali- ja pr-toiminta, liikennelaitos	156
Sosiaalilääkärin toiminta, huoltotoimi	48
» toimisto, lastensuojelutoimi	132—133
Sosiaalista turvaa antavat lasten- ja nuorisokodit	139—140
Sotaorpojen työhuoltomenot, huoltotoimi	50
Sotilasavustus, huoltotoimi	49—50
Suoja-aidat, rakennusvirasto	230
Suoja-Pirtti ry.	45
Suojatyöpaikat, huoltotoimi	51—52
Suojelukasvatustoiminta, lastensuojelutoimi	128—131
» aluekuraattorit	132
» vastaanottokodit ja ensihuoltolaitos	139
Suomen Punaisen Ristin ensiapukoulutus	296
» Sahat ry.	199
» Valkonauhaliitto, avustaminen	138
Suomenlinnan liikenne, liikennelaitos	151
Suurkaupunkien kirjastojen keskeinen yhteistyöjärjestö (INTAMEL)	64
Suuronnettomuus- ja katastrofivalmius, palolaitos	186—187
Suursuon vanhainkoti	36—37
Suvilahden sähköasemarakennus, voimalaitos	252, 253
Syväjäädyttämö, teurastamolaitos	257, 258
»Syö ja liiku terveesti», näyttely	117
Sähköasemat ja kaukokäyttö	252—253
Sähkölaitos, kiinteistöt, talous, voimalaitokset	252—254
-sähkön ja lämmön hankinta, sähkön myynti	251—252
-sähköverkot ja ulkovalaistus, kaukolämmitys	253—254
Sähkön ja lämmön hankinta ja myynti, sähkölaitos	251
Sähkösuunnittelun koordinointi, metrotoimisto	165

Sähkötalo	252—253
Sähköverkot ja ulkovalaistus	253
Taidehankinnat, kaupunginkirjasto	65
Taimistot, rakennusvirasto	230
Taivallahden nuorisokoti	120, 140
Talo-osasto, asuntotuotantotoimisto, kiinteistövirasto	112
Talorakennusosasto, rakennusvirasto	217—218
Talosuunnitteluosasto, rakennusvirasto	215—217
Taloussuunnittelutoiminta, liikennelaitos	116
Taloussuunnittelutoiminta, liikennelaitos	147
Tantsut, urheilu- ja ulkoiluvirasto	276
Tariffijärjestelmän kehittäminen ja uudistus, liikennelaitos	147, 250—251
Tarvon virkistyskeskus	51
Tavaraliikenne, kotimainen ja ulkomainen	241, 242
Tavaransiirto- ja sähkönjakelumaksut, satamalaitos	248
Tehdaspuu Oy	199
Teinilän hoitokoti	139
Teknillinen suunnittelutoiminta, liikennelaitos	147
Teknis-matemaattinen ryhmä, tietokeskus	261
Tekniset laitteet, kaasulaitos	58
Tenniskurssit, urheilu- ja ulkoiluvirasto	277
Terapiaryhmä, huoltotoimi	48
Tervalammen työlaitos	40—41
»Terveyden- ja sairaanhoito», tilastotoimiston julkaisu	264—265
Terveydenhuollon arkisto, kaupunginarkisto	59—61
Terveydenhuoltotoiminta, liikennelaitos	157—158
Teurastamolaitos, hallinto, sivutoiminta, talous	257—259
-henkilökunta, yleinen teurastamo	255—256
-laboratorio, lihantarkastamo	256—257
-syväjäädäyttämö, kala- ja vihannestukkukeskukset	257
-sähkön osto ja kulutus	258
Tiedotus- ja julkaisu toiminta, kaup.kirjasto, -museo ja -orkesteri	67, 69, 79, 81, 75
» » » kaup.suunn. ja kiint. virastot, liik.laitos, matkailu- ja metrotoimistot	155, 161, 88, 96, 108
» » » palolaitos, raittiuslk, tilastotsto	183, 184, 202—203, 265—266, 284
» » » urh.- ja ulk. virasto, väestönsuojelukeskus	277, 297
Tielaboratorio, rakennusvirasto	225
Tietojenkäsittelyneuvottelukunta	260
Tietokeskus, henk.kunta, organisaatio, toimitilat	260—261
-tietojenkäsittelylaitteistot	261
-toiminta osastoittain, talous	261—262, 263
Tilastollinen vuosikirja	265
»Tilastollisia selvityksiä», julkaisusarja	264
Tilastoneuvottelukunta	264
Tilastotoimisto, henkilökunta, koulutus ym.	265
-julkaisut, tutkimukset, muu toiminta	265—267
-kansainvälinen yhteistyö, seudulliset tilastot	264
Toimipaikkaruokailu, elintarvike-, henkilöasiainkeskus	8, 18
Toipilasraha, huoltotoimi	49
»Toive», AA-nuorisoryhmä	47
Toivola, oppilaskoti	120
Tonttiosasto, tonttien luovuttaminen, kiinteistövirasto	102
Torstaikerho	117
Toukolan hoitokoti	47
» omakotialueen miljøselvitys, rakennustarkastusvirasto	209
Tuberkuloosi- ja reumapotilaiden toipilasrahat	50
Tukihenkilötoiminta, suojelukasvatustoimisto	129—130
»Tulevaa Helsinkiä», näyttely	167
Tulipalojen syttymispaikat ja -syyt	195—196
Tulipalot, palolaitos	190
Tullisaaren leirintäalue	283
Tunnustetut lapset	134
Tuomarinkylän museo, kaupunginmuseon sivuosasto	81
Tuomarinkylän tila	109—110
Tuotantokomitea, liikennelaitos	158—159
Tuotekehittely, elintarvikekeskus	9
Turso, satamajäänmurtaja	242
Turvallisuustoiminta, liikennelaitos	158

Tutkimukset, kaupunginmuseo	79
» tilastotoimisto	265—266
Tutkimustoiminta, henkilöasiainkeskus	22
» urheilu- ja ulkoiluvirasto	278
Tutkinta-asema, lastensuojelutoimi	139
Tuulaakimaksut, satamalaitos	248
Tyynelä, päivähuoltola	140
Työhuolto, huoltotoimi	49
Työlaitos, Tervalampi	40—41
Työlaitosesitykset, lastensuojelutoimi	134
Työllisyyslakiasiat	18
Työmaatoimikunnat, asuntotuotantotoimikunta	3
Työterveydenhuolto	19
Työtoiminta, ks. eri huoltolaitosten kohdalta	
Työturvallisuustoiminta	19—20
Työtuvat, huoltolautakunta	51
Työvoiman käyttöohjeet	4
Töölön metrolinja	164
» nuorisokoti	140
» sivukirjasto	68, 69, 70
Uimakoulu- ja hengenpelastustyö, urheilu- ja ulkoiluvirasto	276—277
Ulkoalueen asemat, metrotoimisto	163, 167
Ulkoilu ja retkeily, urheilu- ja ulkoiluvirasto	276
Ulkoilualueet, kiinteistövirasto	111
» ja -puistot, urheilu- ja ulkoiluvirasto	280—281
Ulkoiluosasto, urheilu- ja ulkoiluvirasto	280—284
Ulkomaan kauppa, satamalaitos	238
»Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1972», tilastotoimiston julkaisu	265
Ulkomainen merenkulku, matkustajaliikenne	242
» » tavaraliikenne	240—242
Ulkourheilulaitokset, urheilu- ja ulkoiluvirasto	278—279
Ulosottovirasto, henkilökunta, huonetilat	268
-esikaupunki- ja palkanulosmittausosastot	271—272
-keskusosasto, yksityisoikeudellisten saatavain ja verosaatavain os.	268—270
-rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	271—272
Urakkahinnoittelu, neuvottelukunta	181
Urakkakilpailu, asunnonjakotoimikunta	4
Urheilu- ja ulkoiluvirasto, virastopäällikkö, talous	274, 285
-eläintarhaosasto	284—285
-kanslia- ja ohjaustoimistot, teknillinen toimisto	274—280
-ulkoiluosasto	280—285
Urheilun yms. toiminnan tukeminen, avustus, määrärahojen jako	277—278
Urheilutilat, urheilu- ja ulkoiluvirasto	280
Usvatien nuorisokoti	140
Uudelleensijoitus- ja työvoimansiirtotoiminta	19
Uudisrakennustoimisto ja toiminta, rakennusvirasto	217, 218
Utteruusraha, ks. eri vanhusten huoltolaitosten kohdalta	
Vajaamielishuolto, lastenhuoltotoimisto	127, 128
» hoito- ja kuntoutuslaitokset, suojatyöpaikat	140
Vajaamielisten asuntolat	140
Valistustoiminta, palolaitos	192
Vallilan äitikerho	117
Valokuvaustoiminta, kaupunginmuseo	73, 79
Valtion palo-opisto ja väestönsuojelukoulu	186
Vanhainkodit	32—36
Vanhusten askarrutus- ja virkistystoiminta	50, 52
-ks. myös eri vanhusten huoltolaitosten kohdalta	
Vanhusten asuintalot, Laajasalo, Pihlajamäki, Pukinmäki, Riistavuori	36, 38—40
» väliaikainen asumistuki	42, 49—50
Vantaala, päivähuoltola	140
Vantaanjoen säännöstely	287
Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia	46
Vapaavarasto, satamalaitos	244
Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasiat, ulosottovirasto	270
Varapalokunnat	194
Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitos	243—245
Varastorakennukset, laiturit ym., satamalaitos	239

Hakemisto

Varastosuojamaksut, satamalaitos	249
Vastaanottokodit, lastensuojelutoimi	139
Vastaanottoryhmä, suojelukasvatustoimisto	132
Veden hankinta, myynti ja jakelu	287, 289—290
» kulutus, teurastamolaitos	258
Vedenpuhdistus- ja pohjavesilaitosten toiminta	287—288
Vedentutkimustoiminta, vesilaitos	288—289
Venesatamat, urheilu- ja ulkoiluvirasto	282—283
Veroasiat ja muutoksenhakukirjelmät, kunnanasiamiehet	118—119
» ulosottovirasto	268, 269, 272
Verosaatavain osasto, ulosottovirasto	270
Vesiensojelu-laboratorio, rakennusvirasto	222—223
Vesijohtoveden valmistus, valvonta ja laadun tarkkailu	287, 289
Vesijohtoverkko, kokonaispituus, vuodot, tarkastukset	289—290
Vesikaukolämmitys, sähkölaitos	251, 253
Vesilaitos, henk.kunta, yleistä, talous	286—287, 292
-rakennustoiminta, yhteistoim. kuntien kanssa	290—291
-veden hankinta, vesijohtoveden valmistus	287—288
-veden myynti ja jakelu	289—290
-vedentutkimustoiminta	288
Vesiliikenne Korkeasaareen, Santahaminaan	151
Viemärit, suunnittelu ja rakentaminen, rakennusvirasto	221
Vierailut, kaupunginkirjasto	68
» nuorisotoimisto	170, 174
Viesti- ja hälytystoiminta, väestönsuojelukeskus	295
Vihannestukkukeskus, teurastamolaitos	257
»Vihreä linja»-terveellistä ruokaa	116
Viihdytystoiminta, ks. eri vanhusten huoltolaitosten kohdalta	
Viikinmäen sähköasema	252
Viransijaismäärärahat, palkkalautakunta	181
»Virastojen ja laitosten asiahakemisto», tilastotoimiston julkaisu	265
Virka- ja työsuhdeasiat, palkkalautakunnan toimisto	180—181
Virkaholhoisuus	177
Virkakortisto	181
Virkamatkat, metrotoimisto	162
-ks. myös eri virastojen ja laitosten kohdalta	
Virkistys- ja viihdytystoiminta, urheilu- ja ulkoiluvirasto	284
-ks. myös huoltotoimen kohdalta	
Virkistyskeskukset, Tarvo, Meilahti	51
Voimalaitokset, sähkölaitos	252
Vuokra-asuntojen hakemukset ja jako	1—2
Vuokrat, periminen	113
Vuokraveneet, satamalaitos	242
Vuorilahden kesäkotit	171
Väestöasiaintoimisto, lastensuojelutoimi	135
Väestönlaskenta, tilastotoimisto	266
Väestönsuojaovet, metrotoimisto	164
Väestönsuojat	296—297
Väestönsuojelukeskus, henk.kunta, organisaatio, talous	293—297
-hallinnollinen ja koulutustoiminta	293—294, 295
-materiaalihankinnat	294
-rakenteellinen suojele, suunnittelutoiminta	296—297
-tiedotus- ja yhteistoiminta, viesti- ja hälytystoiminta	297, 295
Ydinvoimalaitosyhtiö	251
Yhteishankinnat ja -sopimukset, hankintatoimisto	9, 13
Yhteistariffiliikenne	149
Yksityisoikeudellisten saatavain osasto, ulosottovirasto	270
Yleiskaavaosasto, yleiskaava 1972 ym.	86, 92, 93
Yleisohje virastoille ja laitoksille	294
Yleisötillaisuudet, ks. Näyttelyt	
Ympäristön suunnittelun koordinointi, metrotoimisto	165
YTTERI, tietorekisteriryhmä	93
Äitiysavustukset, -pakkaukset, -hakemukset	135—136
Öljyn syvävarasto, Salmisaari	252

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

- A. Helsingin kaupungin tilasto.**
- I Terveyden ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulut myös ruotsiksi ja englanniksi.
59. 1974
- II—III Ulkomaankauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulut myös ruotsiksi ja englanniksi.
36. 1975
- VI Opetuslaitokset.** Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot, taulukot ja tiivistelmät myös englanniksi.
41. 1973
- VII Erikoistutkimukset.** 8. Yleinen väestönlaskenta Helsingissä vuonna 1970 (irtolehtikokoelma). Suomen- ja ruotsinkielinen. 9. Helsingin asuntokanta ja ammatissa toimiva väestö 1.1.1976.
- B. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot ja sisällysluettelo myös englanniksi.
64. 1975
- C. Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, englanninkieliset tiivistelmät.
27. 1976, 1—11
- D. Helsingin kaupungin tilastollisia selvityksiä.** A. Terveydenhuolto. Suomenkielinen teksti, otsikot, taulut ja tiivistelmät myös ruotsiksi ja englanniksi.
2—3. 1973—1974
- E. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen.
86. 1973
- F. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset.** Suomenkielinen.
9. 1973
- G. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomen- ja ruotsinkieliset laitokset.
48. 1976
- H. Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Irtolehtijärjestelmä.
- I. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkieliset laitokset.
53. 1975
- J. Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkieliset laitokset. Irtolehtijärjestelmä.
-

